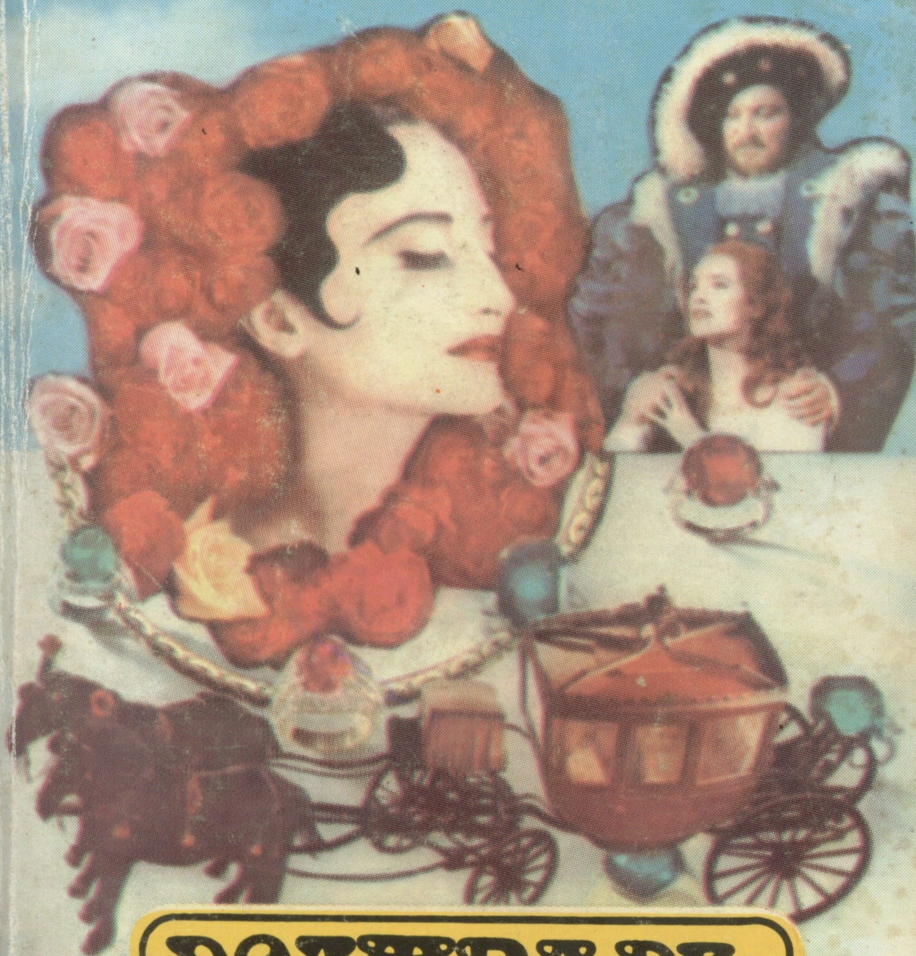
ALEX. DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

VOL.1

ALEXANDRE DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

VOLUMUL I

Traducere de:
ŞT. DIMULESCU

Editura GEMENII
BUCUREŞTI
— 1992 —

Coperta de: ADRIAN AVRAM

ISBN: 973-95546-4-4

CAPITOLUL I

Nunta lui Saint-Luc

În ultima duminică din carnavalul anului 1578, după ce se terminase serbarea poporului şi în timp ce se stingeau pe estradă zgomotele zilei de veselie, începea o strălucită serbare în măreţul palat pe care şi-l clădise, de partea cealaltă a apei şi aproape în faţa Luvrului, acea vestită familie de Montmorency care, legată de regalitatea Franţei, se afla pe picior de egalitate cu familiile princiare. Această serbare particulară, care urma după serbarea publică, avea ca scop să celebreze nunta lui François d'Epinay de Saint-Luc, nedespărţitul prieten al regelui Henric al III-lea şi unul din favoriţii săi cei mai intimi, cu Jeana de Cossé-Brissac, fiica mareşalului de Franţa cu acelaşi nume.

Masa avusese loc la Luvru şi regele, care consimţise cu mare greutate la această căsătorie, apăruse la ospăţ cu o faţă serioasă care nu se potrivea deloc cu împrejurările. Afară de aceasta, costumul său părea în armonie cu faţa; era acel costum castaniu închis, în care Clouet ni l-a arătat luînd parte la nunta lui Joyeuse, şi acel soi de spectru regal, serios pînă la maiestate, îngheţase de spaimă pe toată lumea şi mai cu seamă pe tînăra mireasă, la care acesta se uita chiorîş de cîte ori o privea.

Totuşi înfăţişarea posomorîtă a regelui, în mijlocul bucuriei serbării, nu părea nimănui ciudată; cauza era unul din secretele curţii, ocolite cu prevedere de oricine, ca acele stînci înflorite din apă de care eşti sigur că te

zdrobeşti atingîndu-le.
Abia se isprăvise masa că regele se şi ridicase deodată şi toată lumea fusese silită, chiar acei care îşi mărturiseau în şoaptă dorinţa de a mai rămîne la masă, să urmeze pilda regelui.
Atunci Saint-Luc aruncă o lungă privire soţiei sale, ca pentru a prinde curaj din ochii ei, şi apropiindu-se de rege:
— Sire, îi spuse el, Maiestatea Voastră îmi va face cinstea să asculte vioriştii pe care voiesc să-i aduc la palatul Montmorency, astă-seară?
Henric al III-lea se întoarse atunci cu un amestec de mînie şi de supărare şi cum Saint-Luc, aplecat în faţa lui, îl implorase cu un glas din cele mai dulci şi cu o figură din cele mai îndatoritoare:
— Da, domnule, răspunsese el, vom merge, cu toate că nu aţi merita această dovada de prietenie din partea noastră.
Atunci domnişoara de Brissac, devenită doamna de Saint-Luc, mulţumise cu umilinţă regelui. Dar Henric întorsese spatele fără a răspunde mulţumirilor sale.
— Dar ce are regele împotriva dumitale, domnule de Saint-Luc? întrebase atunci tînăra femeie pe soţul ei.
— Frumoasă prietenă, răspunse Saint-Luc, îţi voi povesti mai tîrziu, cînd această ură mare se va fi risipit.
— Dar se va risipi oare? întrebă Jeana.
— Va trebui, neapărat, răspunse tînărul.
Domnişoara de Brissac, nu era încă deajuns doamnă de Saint-Luc pentru a mai stărui; ea îşi ascunse curiozitatea în fundul inimii, făgăduindu-şi să găsească, pentru a-şi dicta condiţii, o clipă în care Saint-Luc va fi silit să le primească.
Aşadar Henric al III-lea era aşteptat la palatul

Montmorency în clipa în care începe povestirea ce o vom înfăţişa cititorilor noştri. Se făcuse ora unsprezece şi regele nu sosise încă.

Saint-Luc invitase la acest bal pe toţi acei pe care regele şi chiar el însuşi îi socotea prieteni; el cuprinsese în invitaţii pe prinţi şi favoriţii prinţilor, mai cu seamă pe aceia ai vechii noastre cunoştinţe, ducele de Aleçon, devenit duce de Anjou la suirea lui Henric al III-lea pe tron; dar domnul duce de Anjou, care nu luase parte la banchetul de la Luvru, părea că nu va fi găsit nici la serbarea de la palatul Montmorency.

Cît despre regele şi regina Navarei, ei se refugiaseră, după cum am mai spus-o într-o lucrare precedentă[1], în Bearn unde făceau opoziţie pe faţă războindu-se în fruntea hughenoţilor.

Domnul duce de Anjou, după obiceiul său, făcea şi el opoziţie, dar o opoziţie tăcută şi întunecată, în care avea totdeauna grijă să rămînă de o parte, împingînd în acelaşi timp înainte pe aceia dintre prietenii săi pe care nu-i vindecase exemplul lui La Mole şi Coconnas, a căror moarte grozavă, fără îndoială că mulţi nu au uitat-o.

E de la sine înţeles că gentilomii săi şi aceia ai regelui trăiau într-o veşnică ceartă care aducea, cel puţin de două sau de trei ori pe lună, cîteva întîlniri, în care foarte rar se întîmpla ca vreunul din luptători să nu rămînă mort pe loc sau cel puţin grav rănit.

Cît despre Caterina, ea ajunsese să-şi vadă visul cu ochii: fiul ei iubit pusese mîna pe acel tron pe care ea îl dorise atît de mult pentru el, sau mai de grabă pentru ea; şi ea domnea sub numele lui, avînd totdeauna aerul că se leapădă de lucrurile pămînteşti şi că nu se îngrijeşte decît de mîntuirea sufletului.

---

[1] Regina Margot. (N.T.)

Saint-Luc, foarte îngrijorat văzînd că nu soseşte nici o persoană regală, căută să-şi liniştească socrul, care era foarte mişcat de această ameninţătoare absenţă. Convins, ca toată lumea, de prietenia pe care regele Henric o avea pentru Saint-Luc, el crezuse că se va uni cu un favorit şi iată că fiica sa, dimpotrivă, se căsătorea aproape cu un disgraţiat. Saint-Luc îşi dădea toate ostenelile să-i inspire o siguranţă pe care nici el nu o mai avea, iar prietenii săi, Maugiron, Schomberg şi Quélus, îmbrăcaţi cu veşmintele lor cele mai strălucite, stînd ţepeni în tunicile splendide ale căror gulere enorme păreau nişte farfurii pe care le era aşezat capul, adăugau şi mai mult la neliniştea sa prin tînguirile lor ironice.

— Ei, Doamne! bietul meu prieten, spunea Jacques de Lévis, conte de Quélus, cred cu adevărat că de data aceasta eşti pierdut. Regele e supărat pe tine că ai rîs de părerile sale, iar domnul de Anjou e supărat pentru că ai rîs de nasul său.[1]

— Ba nu, răspunse Saint-Luc, te înşeli, Quélus, regele nu vine pentru că s-a dus să facă un pelerinaj la călugării din pădurea Vincennes, iar ducele de Anjou lipseşte pentru că este îndrăgostit de vreo femeie pe care poate că am uitat s-o invit.

— Haida de, răspunse Maugiron, ai văzut mutra pe care o făcea regele la masă? Este oare aceasta înfăţişarea părintească a unui om care va lua toiagul ca să facă un pelerinaj? Iar cît despre Ducele de Anjou, absenţa lui personală, motivată de cauza pe care o spui, i-ar împiedica pe Angevinii lui să vină? Vezi pe vreunul din ei aici? Priveşte: eclipsă totală, nu este nici chiar acel

[1] Vărsatul îl desfigurase în aşa fel pe Domnul duce de Anjou, încît acesta părea că are două nasuri.

lăudăros de Bussy.

— Ei! domnilor, spuse ducele de Brissac clătinînd din cap cu deznădejde, aceasta îmi face impresia unei disgraţii complete. Dar cu ce, Doamne! casa noastră, totdeauna atît de devotată monarhiei, a putut să displacă Maiestăţii sale?

Şi bătrînul curtean îşi ridică cu durere ambele braţe spre cer.

Cei tineri se uitau la Saint-Luc şi rîdeau, rîsete care, departe de a-l linişti pe mareşal, îl deznădăjduiau.

Tînăra mireasă, stînd pe gînduri, se întreba, ca şi tatăl ei, cu ce putuse Saint-Luc să displacă regelui.

Saint-Luc o ştia şi, tocmai pentru acest lucru, era cel mai puţin liniştit dintre toţi.

Deodată, la una din cele două uşi prin care se intra în sală fu anunţat regele.

— Ah! strigă mareşalul cu veselie, acum nu mai mă tem de nimic şi dacă l-aş fi anunţat şi pe ducele de Anjou, satisfacţia mea ar fi deplină.

— Iar eu, şopti Saint-Luc, mă tem mai mult de regele prezent decît de cel absent, căci el nu vine decît spre *a-mi juca vreo festă*; după cum tot pentru a-mi juca vreun renghi nu vine ducele de Anjou.

Dar, cu toată această cugetare tristă, el nu se repezi mai puţin înaintea regelui, care îşi părăsise în sfîrşit posomorîtu-i costum castaniu şi care înainta strălucind de mătase, de pene şi de pietre scumpe.

Dar, în clipa cînd apărea la una din uşi regele Henric al III-lea, un alt rege Henric al III-ea, absolut la fel cu cel dintîi, îmbrăcat, încălţat, coafat, frizat şi împodobid la fel, apărea pe uşa din faţă. Astfel încît curtenii, îndreptaţi o clipă către cel dintîi, se opriră ca valul în faţa unui dig şi se întoarseră ca un vîrtej de la primul la al doilea rege.

Henric al III-lea observă mişcarea şi neavînd în faţa lui decît guri deschise, priviri înspăimîntate şi corpuri care se răsuceau într-un picior;

— Ei domnilor, dar ce s-a întîmplat? întrebă el.

Un lung hohot de rîs îi răspunse.

Regele, puţin răbdător de felul său şi în clipa aceea puţin dispus la răbdare, începea să încrunte din sprîncene, cînd Saint-Luc apropiindu-se de el:

— Sire, spus el, este Chicot, bufonul vostru şi care s-a îmbrăcat la fel ca Maiestatea Voastră şi care dă mîna doamnelor spre a-i fi sărutată.

Henric al III -lea începu să rîdă. Chicot se bucura la curtea ultimului Valois de o libertate asemănătoare cu aceea de care se bucurase cu treizeci de ani mai înainte Triboulet la curtea lui Francisc I şi de care avea să se bucure, patruzeci de ani mai tîrziu, Langelay la curtea regelui Ludovic al XIII-lea.

Aceasta, pentru că Chicot nu era un bufon obişnuit. Înainte de a se numi Chicot, el se numise De Chicot.

Era un gentilom gascon care, maltratat, după cîte se spunea, de către domnul de Mayenne în urma unei rivalităţi amoroase în care, oricît de simplu gentilom era, i-o luase înainte acestui prinţ, se refugiase pe lîngă Henric al III-lea şi care plătea cu adevăruri cîteodată crude ocrotirea pe care i-o dăduse urmaşul lui Carol al IX-lea.

— Ei, jupîn Chicot, spuse Henric, doi regi aici, e prea mult.

— În cazul acesta, lasă-mă să-mi joc rolul meu de rege după plac şi joacă tu rolul ducelui de Anjou: poate că vei fi luat drept el şi se vor spune lucruri care te vor face să afli, nu ceea ce gîndeşte el, dar ceea ce face.

— În adevăr, spuse regele privind în jurul lui, fratele

meu de Anjou nu a venit.

— Un motiv mai mult ca să-l înlocuieşti. S-a făcut: eu sînt Henric şi tu eşti François: eu voi sta pe tron tu vei dansa: voi face pentru tine toate maimuţărelile coroanei, iar tu, în vremea asta, te vei distra puţin, sărmane rege!

Privirea regelui se opri asupra lui Saint-Luc.

— Ai dreptate, Chicot, vreau să dansez, spuse el.

— Hotărît lucru, gîndi Brissac, mă înşelasem crezîndu-l pe rege supărat pe noi. Dimpotrivă, regele este foarte bine dispus.

Şi începu să alerge în dreapta şi-n stînga, felicitînd pe fiecare şi mai ales felicitîndu-se pe sine de a-şi fi dat fiica după un om care se bucura de o atît de mare favoare pe lîngă Maiestatea Sa.

În acest timp, Saint-Luc se apropiase de soţia lui. Domnişoara de Brissac nu era o frumuseţe, dar avea nişte ochi negri fermecători, dinţi albi şi o piele strălucitoare; toate acestea formau ceea ce se poate numi o figură de spirit.

— Domnule, îi spuse ea soţului ei, mereu preocupată de un singur gînd, ce tot spune lumea că regele este supărat pe mine? De cînd a venit, nu încetează de a-mi zimbi.

— Mi se pare că îmi spuneai altfel la întoarcerea de la masă, scumpă Jeana, căci ţi-era frică atunci de privirea sa.

— Maiestatea Sa era fără îndoială rău dispus atunci, spuse tînăra; acum...

— Acum, este mai rău, întrerupse Saint-Luc, regele rîde cu buzele strînse. Aş prefera să-mi arate dinţii: Jeana, sărmana mea prietenă, regele ne pregăteşte vreo surpriză neplăcută... Oh! nu mă privi atît de drăgăstos, te rog, şi chiar întorce-mi spatele. Iată-l tocmai pe Maugiron

care vine spre noi; reţine-l, nu-i da drumul, fii binevoitoare cu el.

— Ştii dumneata, domnule, spuse Jeana zîmbind, că aceasta este o ciudată recomandaţie şi dacă aş urma-o întocmai, s-ar putea crede...

— Ah! spuse Saint-Luc cu un suspin, ar fi foarte bine să se creadă astfel.

Şi întorcînd spatele iubitei sale, a cărei mirare era la culme, el se duse pentru a-i face curte lui Chicot, care îşi juca rolul de rege cu o măreţie din cele mai hazlii.

În timpul acesta Henric profitînd de concediul dat măriei sale, dansa, dar cu toate astea nu-l pierdea din ochi pe Saint-Luc.

Ba îl chema spre a-i povesti vreo observaţie glumeaţă care, caraghioasă sau nu, avea prilejul de a-l face pe Saint-Luc să rîdă cu hohote. Ba îi oferea din cutia sa cofeturi şi fructe zaharisite pe care Saint-Luc le găsea delicioase. În sfîrşit, dacă Saint-Luc dispărea o clipă din sala în care se afla regele pentru a face onorurile altor săli, regele trimitea numaidecît pe vreuna din rudele sale sau vreun ofiţer ca să-l cheme, şi nu părea mulţumit decît atunci cînd îl revedea.

Deodată un zgomot, destul de puternic pentru a fi luat în seamă în mijlocul acestui tărăboi, izbi urechile lui Henric.

— Ei! ei! spuse el, mi se pare că aud glasul lui Chicot. Auzi, Saint-Luc, regele se supără.

— Da, Sire, spuse Saint-Luc fără a părea că bagă de seamă aluzia Maiestăţii Sale, se ceartă cu cineva mi se pare.

— Vezi ce este, spuse regele, şi revino numaidecît să-mi spui.

Saint-Luc se depărtă.

În adevăr, Chicot era acela care striga vorbind pe nas, cum făcea regele în unele împrejurări:

— Am făcut legi pentru înfrînarea luxului, cu toate acestea însă, dacă acelea pe care le-am făcut nu sînt de ajuns, voi mai face altele, voi face atîtea pînă cînd vor fi destule; dacă nu vor fi bune, vor fi numeroase cel puţin. Pe coarnele lui Belzebut, vărul meu, şase paji, domnule de Bussy, e prea mult!

Şi Chicot, umflîndu-şi obrajii, îndoindu-şi corpul şi punînd mîna în şold, juca rolul regelui de ai fi crezut că este chiar el.

— Ce tot vorbeşte de Bussy? întrebă regele încruntînd din sprîncene.

Saint-Luc, înapoindu-se, era să răspundă regelui, cînd mulţimea, dîndu-se la o parte, lăsă să se vadă şase paji îmbrăcaţi în postavuri cu fire de aur, acoperiţi de coliere şi purtînd pe piept armoariile stăpînului lor, toate sclipind de pietre scumpe. În urma lor venea un bărbat, tînăr, frumos şi mîndru, care mergea cu fruntea sus, cu privirea obraznică, cu buza dispreţuitor ridicată în sus şi al cărui costum simplu, de catifea neagră, nu se potrivea cu hainele bogate ale acelor paji.

— Bussy! spuneau toţi, Bussy d'Amboise!

Şi fiecare alerga înaintea tînărului care pricinuia această gălăgie şi se da la o parte pentru a-l lăsa să treacă.

Maugiron, Schomberg şi Quélus luaseră loc alături de rege, ca pentru a-l apăra.

— Ia uitaţi-vă! spuse cel dintîi, făcînd aluzie la prezenţa neaşteptată a lui Bussy şi la lipsa ducelui de Aleçon, căruia îi aparţinea Bussy; vedeţi, a venit valetul, dar stăpînul nu se vede.

— Răbdare, răspunse Quélus, înaintea valetului erau

valeţii valetului, stăpînul vine poate în urma stăpînului primilor valeţi.

— Vezi, Saint-Luc, spuse Schomberg, cel mai tînăr dintre favoriţii regelui şi cu toate astea unul din cei mai viteji, ştii tu că domnul de Bussy nu-ţi face cinste deloc? Uită-te numai la tunica lui cea neagră: la naiba! este oare aceasta o haină de nuntă?

— Nu, spuse Quélus, ci este o haină de înmormîntare.

— Ah! şopti Henric, de ce nu este a sa şi de ce nu-şi poartă mai dinainte propriul său doliu.

— Afară de aceasta, Saint-Luc spuse Maugiron, domnul de Anjou nu îl urmează pe Bussy. Nu cumva eşti disgraţiat şi din această parte?

Acest şi îl atinse pe Saint-Luc la inimă.

— Dar pentru ce l-ar urma pe Bussy? răspunse Quélus. Nu vă mai aduceţi aminte că atunci cînd Maiestatea sa îi făcu cinstea de a întreba pe domnul de Bussy dacă vroia să fie al său, domnul de Bussy îi trimise răspuns că, fiind din casa de Clermont, nu avea nevoie să fie al nimănui şi se mulţumea pur şi simplu să fie al său personal, fiind sigur că el ar fi un prinţ mai bun decît oricare altul pe lume.

Regele încruntă din spîncene şi îşi muşcă mustaţa.

— Totuşi, cu toate cele ce spui, reluă Maugiron el stă bine cu domnul de Anjou, mi se pare.

— Atunci, răspunse flegmatic Quélus, înseamnă că domnul de Anjou este mai mare senior decît regele nostru.

Această observaţie era cea mai cumplită ce s-ar fi putut face în faţa lui Henric, care urîse totdeauna în mod frăţesc pe ducele de Anjou.

Astfel, cu toate că nu răspunse nici cel mai mic

cuvînt, fu văzut îngălbenindu-se.

— Haideţi, haideţi, domnilor, îndrăzni tremurînd Saint-Luc, puţină milă pentru oaspeţii mei, nu-mi stricaţi ziua de nuntă.

Aceste cuvinte ale lui Saint-Luc readuseră probabil pe Henric la o altă ordine de idei.

— Da, spuse el, să nu stricăm ziua de nuntă a lui Saint-Luc, domnilor.

Şi el rosti aceste cuvinte răsucindu-şi mustaţa cu un aer batjocoritor care nu-i scăpă tînărului însurăţel.

— Ia te uită, strigă Schomberg, Bussy este oare aliat cu Brissac acum?

— Pentru ce? spuse Maugiron.

— Pentru că văd că Saint-Luc îl apără. Ce dracu! în lumea aceasta atît de sărmană unde ai destul să te aperi pe tine, nu-ţi aperi, mi se pare, decît rudele, aliaţii şi prietenii.

— Domnilor, spuse Saint-Luc, domnul de Bussy nu-mi este nici aliat, nici prieten, nici rudă, Bussy este oaspetele meu.

Regele aruncă o privire furioasă lui Saint-Luc.

— Şi de altfel, se grăbi să spună acesta, fulgerat de privirea regelui, nu-l apăr cîtuşi de puţin.

Bussy se apropiase cu gravitate înapoia pajilor şi se pregătea să-l salute pe rege, cînd Chicot, jignit că se dă altora decît lui întîietatea respectului, strigă:

— Ei, ei!... Bussy, Bussy d'Amboise, Ludovic de Clermont, conte de Bussy, pentru că trebuie neapărat să ţi se dea toate titlurile ca să recunoşti că ţie ţi se vorbeşte, nu vezi pe adevăratul Henric, nu-l deosebeşti pe rege de bufon? Acela către care te îndrepţi este Chicot, este nebunul meu, bufonul meu, acela care face atîtea prostii încît uneori îmi vine să leşin de rîs.

Bussy îşi continua drumul, se găsea în faţa lui Henric, înaintea cărui era să se încline, cînd Henric îi spuse:

— Nu auzi, domnule de Bussy? Eşti chemat.

Şi în mijlocul hohotelor de rîs ale favoriţilor săi, el întoarse spatele tînărului căpitan.

Bussy se înroşi de mînie; dar, înfrîngîndu-şi prima mişcare, se prefăcu că ia în serios observaţia regelui şi fără să pară că a auzit hohotele lui Quélus, Schomberg şi Maugiron, fără să pară că a văzut zîmbetul lor obraznic, se întoarse spre Chicot:

— Ah! iertare, Sire, spuse el, sînt unii regi care seamănă atît de mult cu nişte bufoni, încît mă veţi scuza, nădăjduiesc, de a fi luat pe bufonul vostru drept un rege.

— Cum! murmură Henric întorcîndu-se, ce tot spune?

— Nimic, Sire, spuse Saint-Luc, care părea că pentru tot timpul acestei nopţi primise de la Dumnezeu sarcina de împăciuitor, nimic, absolut nimic.

— Orişicum! jupîn Bussy, spuse Chicot, ridicîndu-se pe vîrful picioarelor cum făcea regele cînd voia să-şi dea mai multă măreţie, este ceva de neiertat!

— Sire, răspunse Bussy, iertaţi-mă, eram preocupat.

— De pajii dumitale, domnule? spuse Chicot cu veselie. Te ruinezi cu atîţia paji şi la naiba! Înseamnă că încalci prerogativele noastre.

— Cum aşa? spuse Bussy, care înţelegea că linguşindu-l pe bufon rolul cel rău avea să fie pentru rege. Rog pe Maiestatea voastră să se explice şi, dacă într-adevăr am greşit, ei bine: voi mărturisi acest lucru cu toată umilinţa.

— Postav cu fireturi de aur la aceşti bădărani, spuse

Chicot arătînd pe paji cu degetul, pe cînd dumneata, un gentilom, un colonel, un Clermont, aproape un prinţ, eşti îmbrăcat într-o simplă catifea neagră!

— Sire, spuse Bussy întorcîndu-se către favoriţii regelui, aceasta însemnă că atunci cînd trăim într-o vreme în care bădăranii sînt îmbrăcaţi ca nişte prinţi, cred că este de bun gust pentru prinţi, ca să se deosebească de ei, să se îmbrace ca nişte bădărani.

Şi aruncă tinerilor favoriţi, strălucitori de podoabe, zîmbetul obraznic cu care îi dăruise cu o clipă mai înainte.

Henric îşi văzu favoriţii îngălbenind de mînie şi părînd că nu aşteaptă decît un cuvînt de la stăpînul lor pentru a se arunca asupra lui Bussy. Quélus, cel mai înfuriat dintre toţi împotriva acestui gentilom, avea mîna pe garda spadei.

— Nu cumva pentru mine şi ai mei spui dumneata aceste lucruri? strigă Chicot care, însuşindu-şi locul regelui, răspunse ceea ce ar fi trebuit să răspundă Henric.

Şi bufonul luă, spunînd aceste cuvinte, o ţinută de lăudăros atît de întărîtată, încît jumătate din sală izbucni în rîs. Cealaltă jumătate nu rîse, şi aceasta era foarte simplu: jumătatea care rădeaa, rîdea de cealaltă jumătate.

În timpul acesta trei prieteni de-ai lui Bussy, presupunînd că avea să fie poate vreo încăierare, veniseră să se aşeze lîngă el. Aceştia erau Charles Balzac d'Entragues, căruia i se spunea de obicei Antraguet; François d'Audie, viconte de Ribeirac şi Livarot.

Văzînd aceste începuturi de ceartă, Saint-Luc ghici că Bussy venise din partea prinţului pentru a aduce vreun scandal sau pentru a adresa vreo provocare. El

tremură mai tare ca niciodată, căci se simţea prins între urile arzătoare a doi duşmani puternici care alesese casa lui drept cîmp de bătălie.

El alergă la Quélus, care părea cel mai întărîtat dintre toţi şi punînd mîna pe garda spadei tînărului:

— Pentru Dumnezeu, îi spuse el, prietene, linişteşte-te şi să aşteptăm.

— Ei, la naiba! linişteşte-te tu, strigă el. Pumnul acestui mojic te atinge şi pe tine la fel ca pe mine: cine spune ceva împotriva unuia din noi o spune împotriva tuturor şi cine spune ceva împotriva noastră a tuturor, îl atinge pe rege.

— Quélus, spuse Saint-Luc, gîndeşte-te la ducele de Anjou, care se află înapoia lui Bussy, cu atît mai mult la pîndă cu cît lipseşte, cu atît mai de temut cu cît nu se vede. Presupun că nu-mi faci ruşinea să crezi că mi-e frică de valet, ci de stăpîn.

— Ei, la naiba! strigă Quélus, de ce te poţi teme cînd aparţii regelui Franţei? dacă ne vom pune în primejdie pentru el, regele Franţei ne va apăra.

— Pe tine, da! dar pe mine? spuse jalnic Saint-Luc.

— Ah! Doamne! spuse Quélus, la ce dracu te-ai mai însurat şi tu cînd ştiai cît de gelos este regele în prieteniile sale.

— Bun! îşi zise Saint-Luc, fiecare se gîndeşte la el; să nu ne uităm deci pe noi şi pentru că vreau să trăiesc liniştit cel puţin în primele cincisprezece zile de căsnicie, să încercăm să ne facem un prieten din domnul de Anjou.

Şi cu aceste gînduri, părăsi pe Quélus şi se îndreptă spre Bussy.

După obraznica-i apostrofă, Bussy ridicase capul şi-şi plimbase privirile prin toată sala, ciulind urechile

pentru a prinde vreo obrăznicie în schimbul aceleia pe care o aruncase. Dar toate frunţile se întoarseră, toate gurile rămaseră mute: unii se temeau să aprobe în faţa regelui, alţii să dezaprobe în faţa lui Bussy.

Aceasta din urmă, văzînd pe Saint-Luc că se apropie, crezu în sfîrşit că a găsit ceea ce căuta.

— Domnule, spuse Bussy, oare la ceea ce am spus adineaori, datorez cinstea convorbirii pe care păreţi a o dori?

— La ceea ce aţi spus adineaori? întrebă Saint-Luc cu un aer dintre cele mai binevoitoare; dar ce aţi spus? Eu, nu am auzit nimic. Nu, v-am văzut şi doream să am plăcerea să vă salut şi să vă mulţumesc, salutîndu-vă, de cinstea pe care o face prezenţa dumneavoastră casei mele.

Bussy era un om superior din toate punctele de vedere: viteaz pînă la nebunie; dar literat, spiritual şi om de viaţă, el cunoştea curajul lui Saint-Luc şi în această clipă susceptibilitatea omului delicat. Faţă de oricare altul şi-ar fi repetat fraza, adică provocarea; dar el se mulţumi să-l salute politicos pe Saint-Luc şi să răspundă cîteva cuvinte frumoase la complimentul făcut.

— Oh! oh! spuse Henric văzîndu-l pe Saint-Luc lîngă Bussy, mi se pare că tînărul meu cocoş s-a dus să-l dojenească pe fanfaron. Bine a făcut, dar nu vreau să mi-l omoare. Du-te şi vezi, Quélus, ai un cap prea înflăcărat. Du-te tu, Maugiron.

— Ce i-ai spus acestui înfumurat de Bussy? întrebă regele.

— Eu, Sire?

— Da, tu.

— I-am spus bună seara, făcu Saint-Luc.

— Ah! ah! atîta tot? bombăni regele.

Saint-Luc băgă de seamă că făcuse o prostie.

— I-am spus bună seara, reluă el, adăugînd că voi avea cinstea să-i zic bună ziua, mîine dimineaţă.

— Bun! făcu Henric, mă îndoiam; om încăpăţînat.

— Însă o rog pe graţioasa Voastră Maiestate să-mi păstreze secretul, adăugă Saint-Luc prefăcîndu-se că vorbeşte încet.

— Ei, drace! făcu Henric al III-lea, nu-ţi spun acest lucru ca să te stingheresc. Desigur că, dacă ai putea să mă scapi de el, fără nici o zgîrietură din partea ta...

Favoriţii schimbară între ei o privire repede pe care Henric se prefăcu că nu a băgat-o în seamă.

— Căci la urma urmelor, continuă regele, caraghiosul este de o obrăznicie...

— Da, da, spuse Saint-Luc. Totuşi într-o zi sau alta, fiţi liniştit, Sire, îşi va găsi naşul.

— Ei! făcu regele clătinînd capul de sus în jos, mînuieşte grozav spada! De ce nu l-o muşca vreun cîine turbat! Ne-ar scăpa mai uşor de el.

Şi aruncă o privire piezişă lui Bussy, care, însoţit de cei trei prieteni ai săi, se ducea şi venea, izbind şi bătîndu-şi joc de toţi aceia pe care îi ştia cei mai mari duşmani ai ducelui de Anjou şi care, prin urmare, erau cei mai mari prieteni ai regelui.

— La naiba! strigă Chicot, nu te purta aspru cu favoriţii mei gentilomi, jupîn Bussy, căci mînuiesc spada, aşa rege cum sînt, nici mai mult nici mai puţin ca şi cînd aş fi bufon.

— Ah! caraghiosul! murmură Henric; pe cuvîntul meu, aici a nimerit-o bine.

— Dacă mai continuă cu asemenea glume, îl voi pedepsi pe Chicot, Sire, spuse Maugiron.

— Nu te mai osteni, Maugiron; Chicot este gentilom

şi foarte supărăcios cînd e vorba de onoare. De altfel, nu el merită să fie cel mai pedepsit căci nu este el cel mai obraznic.

De data aceasta nu se mai putea înşela; Quélus îi făcu semn lui d'O şi lui d'Epernon care, ocupaţi în altă parte, nu luaseră deloc parte la cele petrecute.

— Domnilor, spuse Quélus chemîndu-i de o parte, veniţi la sfat; tu, Saint-Luc, vorbeşte cu regele şi termină cu împăcarea pe care ai început-o atît de bine, după cît mi se pare.

Lui Saint-Luc îi conveni acest din urmă rol şi se apropie de rege şi de Chiocot care se certau.

În acest timp, Quélus îi ducea pe cei patru prieteni lîngă pervazul unei ferestre.

— Ei bine? întrebă d'Epernon, să vedem, ce vrei să ne spui? Începusem să-i fac curte soţiei lui Joyeuse şi îţi atrag atenţia că dacă povestirea ta nu va fi din cele mai interesante, nu te iert.

— Vreau să vă spun, domnilor, răspunse Quélus, că după bal plec imediat la vînătoare.

— Bun, spuse d'O, la ce vînătoare?

— La vînătoare de mistreţi.

— Ce năzbîtie îţi trece prin cap, ca să te duci, pe frigul acesta, pentru a fi spintecat în vreun tufiş!

— Ce are a face! mă duc.

— Singur?

— Nu, cu Maugiron şi Schomerg. Vînăm pentru rege.

— Ah! da, înţeleg spuseră împreună Maugiron şi Schomberg.

— Regele vrea să i se servească mîine la prînz o căpăţînă de mistreţ.

— Cu gîtul răsucit după moda italiană, spuse Maugiron, făcînd aluzie la gulerul simplu lăsat în jos pe

care, în opoziţie cu gulerele încreţite ale favoriţilor, îl purta Bussy.

— A!, a! spuse d'Epernon, bun! atunci înţeleg.

— Dar despre ce este vorba? întrebă d'O; eu nu înţeleg cîtuşi de puţin.

— Ei, priveşte în jurul tău, dragul meu.

— Bun! privesc.

— Este cineva aici care ţi-a rîs în nas?

— Bussy, mi se pare.

— Ei bine! nu ţi se pare că acesta este un mistreţ a cărui căpăţînă ar fi plăcută regelui?

— Crezi că regele..., spuse d'O.

— Chiar el o cere, răspunse Quélus.

— Ei bine, fie! La vînătoare; dar cum vom vîna?

— Stînd la pîndă, e mai sigur.

Bussy observă convorbirea şi bănuind că este vorba de el, se apropie rînjind împreună cu prietenii săi.

— Priveşte, Antraguet, priveşte, Ribeirac, spuse el, cum stau grupaţi; e ceva mişcător: parcă ar fi Euryale şi Nissus, Damon şi Pythias, Castor şi... Dar unde oare este Pollux?

— Pollux se însoară, spuse Antraguet, aşa că iată-l pe Castor desperechiat.

— Ce pot face ei acolo? întrebă Bussy privindu-i cu obrăznicie.

— Mă prind, spuse Ribeirac, că plănuiesc vreo nouă scrobeală.

— Nu, domnilor, spuse zîmbind Quélus, vorbim de vînătoare.

— Adevărat, senior Cupido, spuse Bussy, dar este prea frig pentru vînătoare. O să vi se crape pielea.

— Domnule, răspunse Maugiron cu aceeaşi politeţe, avem mănuşi foarte călduroase şi tunici căptuşite cu

blană.

— Ah! aceasta mă linişteşte, spuse Bussy, veţi vîna în curînd?

— Poate chiar astă-noapte, răspunse Schomberg.

— Nu există poate; astă-noapte cu siguranţă, adăugă Maugiron.

— În cazul acesta, mă duc să-l înştiinţez pe rege, spuse Bussy. Ce are să zică Maiestatea Sa dacă mîine, cînd se va scula, îşi va găsi prietenii cu guturai?

— Nu te mai osteni să-l înştiinţezi pe rege, domnule, spuse Quélus; Maiestatea Sa ştie că vînăm.

— Ciocîrlii? făcu Bussy cu o figură întrebătoare din cele mai obraznice.

— Nu, domnule, spuse Quélus, vînăm mistreţi. Ne trebuie neapărat o căpăţînă.

— Şi animalul?... întrebă Antraguet.

— E ademenit, spuse Schomberg.

— Dar va mai trebui să ştiţi pe unde are să treacă, întrebă Livarot.

— Vom încerca să ne informăm, spuse d'O. Vînaţi cu noi, domnule de Bussy?

— Nu, răspunse acesta, urmînd convorbirea pe acelaşi ton; nu, îmi pare rău, dar îmi este cu neputinţă. Mîine trebuie să fiu la domnul de Anjou pentru primirea domnului de Monsoreau, căruia Monseniorul, după cîte ştiţi, i-a acordat locul de şef al vînătoarei.

— Bine, dar astă-noapte? întrebă Quélus.

— Ah! astă-noapte, iar nu pot: am o întîlnire într-o casă misterioasă din cartierul Sfintul Anton.

— Ah! ah! făcu d'Epernon, nu cumva regina Margot se află incognito la Paris, domnule de Bussy, căci am aflat că l-aţi moştenit pe La Mole?

— Da; însă de cîtva timp am renunţat la moştenire şi

acum este vorba de o altă persoană.

— Şi această persoană vă aşteaptă în strada din cartierul Sfîntul Anton? întrebă d'O.

— Întocmai; am să vă cer chiar un sfat, domnule de Quélus.

— Spuneţi; cu toate că nu sînt avocat, cred că nu dau sfaturi rele, mai ales prietenilor mei.

— Se zice că străzile Parisului nu prea sînt sigure: cartierul Sfîntul Anton este o mahala foarte singuratică. Ce drum mă sfătuiţi să iau?

— Doamne! spuse Quélus, fiindcă luntraşul de la Luvru va sta fără îndoială toată noaptea să ne aştepte, în locul dumneavoastră, domnule, aş lua barca de la Pré-aux-Clercs, m-aş da jos la turnul din colţ, aş lua-o pe chei pînă la Palatul Justiţiei şi, prin strada Tixeranderie, aş ajunge în mahalaua Sfîntul Anton. Odată ajuns la capătul străzii Sfîntul Anton, dacă veţi trece de palatul Tournelles fară accident, puteţi ajunge teafăr şi nevătămat la casa misterioasă despre care vorbeaţi adineauri.

— Vă mulţumesc, pentru itinerariu, domnule de Quélus, spuse Bussy. Va să zică barca de la Pré-aux-Clercs, turnul din colţ, cheiul. Pînă la Palatul Justiţiei, strada Tixeranderie şi strada Sfîntul Anton. Nu mă voi depărta cu o iotă, fiţi liniştit.

Şi salutînd pe cei cinci prieteni, el se retrase spunîndu-i tare lui Balzac d'Entragues:

— Hotărît, Antragues, nu este nimic de făcut cu oamenii aceştia, hai să mergem.

Livarot şi Ribeirac începură să rîdă, urmărind pe Bussy şi d'Entragues care se depărtă, dar care, depărtîndu-se, se întoarse de mai multe ori.

Favoriţii rămaseră liniştiţi; păreau hotărîţi să nu înţeleagă nimic.

Cînd Bussy era să treacă de ultimul salon unde se găsea doamna de Saint-Luc, care nu-şi pierdea din vedere soţul, Saint-Luc îi făcu acesteia un semn, arătînd cu privirea pe favoritul ducelui de Anjou care se depărta. Jeana înţelese cu acea pătrundere care este proprie femeilor şi alergînd la gentilom, îl împiedică să treacă.

— Oh! domnule de Bussy, spuse ea, toată lumea vorbeşte de un sonet pe care l-aţi făcut, după cît se spune...

— Împotriva regelui, doamnă? întrebă Bussy.

— Nu; ci în cinstea reginei. Oh! spuneţi-mi-l şi mie.

— Bucuros, doamnă, răspunse Bussy.

Şi oferind braţul doamnei de Saint-Luc, el se depărta recitind sonetul cerut.

În acest timp, Saint-Luc se înapoie încet în partea unde se aflau favoriţii şi îl auzi pe Quélus care spunea:

— Animalul nu va fi greu de urmărit cu atîtea urme; aşa dar, la colţul palatului Tournelles, lîngă poarta Sfîntul Anton, în faţa hotelului Saint-Pol.

— Să ne aducem şi lacheii? întrebă d'Epernon.

— Nu, Nogaret, nu, spuse Quélus, să fim singuri, să ne ştim numai noi taina, să ne facem singuri afacerile. Îl urăsc, însă m-aş ruşina dacă l-ar atinge ciomagul unui lacheu; este un prea gentilom.

— Vom ieşi toţi şase împreună? întrebă Maugiron.

— Toţi cinci, iar nu toţi şase, spuse Saint-Luc.

— Ah! aşa e, uitasem că te-ai însurat. Te tratam tot ca flăcău, spuse Schomberg.

— În adevăr, reluă d'O, se cade ca bietul Saint-Luc să rămînă cu soţia sa, cel puţin prima noapte de nuntă.

— Nu m-aţi înţeles, domnilor, spuse Saint-Luc; nu mă reţine soţia mea, cu toate că, veţi admite, merită atîta lucru, ci regele.

— Cum, regele?

— Da, Maiestatea Sa vrea să-l însoţesc la Luvru.

Tinerii îl priviră cu un zîmbet pe care Saint-Luc căută în zadar să-l înţeleagă.

— Ce vrei? spuse Quélus, regele îţi poartă o prietenie atît de adîncă, încît nu poate să se lipsească de tine.

— De altfel, nu avem nevoie de Saint-Luc, spuse Schomberg... Să-l lăsăm dar regelui său şi soţiei.

— Ei! animalul este puternic, făcu d'Epernon.

— Ce are a face! răspunse Quélus, vreau să fiu pus în faţa lui; să mi se dea un ţepuş, restul mă priveşte.

Se auzi vocea lui Henric care îl chema pe Saint-Luc.

— Domnilor, spuse el, auziţi, regele mă cheamă; vînătoare bună, la revedere.

Şi îi părăsi numaidecît. Dar în loc să meargă la rege, el se strecură de-a lungul zidurilor ticsite încă de spectatori şi de dansatori şi ajunse la uşa la care se afla Bussy, ţinut la loc de frumoasa mireasă, care se ostenea cum putea mai bine pentru a nu-l lăsa să plece.

— Ah! bună seara, domnule de Saint-Luc, spuse tînărul. Dar ce aer îngrozitor ai! Nu cumva faci parte întîmplător din marea vînătoare care se pregăteşte? Ar fi o dovadă a curajului dumitale, dar nu şi a galanteriei.

— Domnule, răspunse Saint-Luc, aveam aerul îngrozit pentru că vă căutam.

— Ah! adevărat?

— Şi că îmi era teamă să nu fi plecat. Dragă Jeana, adăugă el, spune-i tatălui dumitale să încerce să-l oprească pe rege; trebuie să-i spun numai două cuvinte domnului de Bussy.

Jeana se depărtă numaidecît, ea nu înţelegea nimic din toate aceste trebuinţe, dar se supunea fiindcă simţea

că sînt importante.

— Ce vrei să-mi spui, domnule de Saint-Luc? întrebă Bussy.

— Voiam să vă spun, domnule conte, răspunse Saint-Luc, că dacă aţi avea vreo întîlnire astă-seară, ar fi bine s-o amînaţi pentru mîine, avînd în vedere că străzile Parisului sînt primejdioase şi că, dacă această întîlnire, din întîmplare, ar trebui să vă conducă înspre Bastilia, aţi face bine să evitaţi palatul Tournelles, unde se află o fundătură în care se pot ascunde mai mulţi oameni. Iată ce aveam să vă spun, domnule de Bussy. Să mă ferească Dumnezeu de ideea că un bărbat ca dumneavoastră ar putea să se teamă, totuşi gîndiţi-vă.

Tocmai atunci se auzea glasul lui Chicot care striga:

— Saint-Luc! micul meu Saint-Luc, nu te ascunde aşa cum faci. Vezi bine că te aştept ca să mă înapoiez la Luvru.

— Sire, iată-mă răspunse Saint-Luc repezindu-se în direcţia glasului lui Chicot.

Alături de bufon se afla Henric al III-lea, căruia un paj îi şi întindea mantaua cea grea, îmblănită cu hermină, în timp ce altul îi dădea mănuşi mari care ajungeau pînă la cot şi un al treilea masca de catifea căptuşită cu mătase.

— Sire, spuse Saint-Luc adresîndu-se deodată celor doi Henrici, voi avea cinstea să port făclia pînă la litierele voastre.

— Ba deloc, spuse Henric, Chicot se duce în direcţia lui, eu într-a mea. Prietenii mei sînt toţi nişte secături care mă lăsă să mă înapoiez singur la Luvru, în vreme ce ei aleargă după măşti. Mă bizuiam pe ei şi iată-i că îmi lipsesc; înţelegi însă că nu mă poţi lăsa să plec astfel. Tu eşti un bărbat serios şi însurat, trebuie să mă duci la

regină. Vino, prietene, vino. Hei! un cal pentru domnul Saint-Luc... Nu, nu e nevoie, adăugă el răzgîndindu-se, litiera mea este largă; avem loc amîndoi.

Jeana de Brissac nu pierduse nici un cuvînt din această convorbire; ea voi să vorbească, să spună un cuvînt soţului ei, să-şi înştiinţeze tatăl că regele îl răpea pe Saint-Luc; dar Saint-Luc, punînd un deget la buze, o invită la tăcere şi la băgare de seamă.

— La naiba! spuse el încet, acum cînd m-am luat bine cu François de Anjou, să nu ne certăm cu Henric de Valois... Sire, adăugă el tare, iată-mă. Sînt atît de devotat Maiestăţii Voastre încît, dacă mi-ar porunci, aş urma-o pînă la capătul pămîntului.

Fu o mare zarvă, apoi multe îngenuncheri, apoi tăcere mare, pentru a se auzi rămasul bun al regelui către domnişoara de Brissac şi tatăl ei. Fu încîntător.

Apoi caii tropăiră în curte şi făcliile aruncă pe geamuri reflexele lor roşii. În sfîrşit, jumătate rîzînd, jumătate nemurind de frig, se pierdură în umbră şi în ceaţă toţi curtenii regali şi toţi invitaţii de la nuntă.

Jeana rămase singură cu femeile sale, intră în camera ei şi îngenunche în faţa chipului unei sfinte, faţă de care avea multă credinţă. Apoi porunci să fie lăsată singură şi să se pregătească o gustare pentru înapoierea soţului ei.

Domnul de Brissac făcu mai mult, trimise şase soldaţi să-l aştepte pe tînărul însurat la poarta Luvrului, ca să-i facă escortă la înapoiere. Dar, după două ore de aşteptare, soldaţii trimiseră pe unul din camarazii lor să-l înştiinţeze pe mareşal că toate porţile erau închise la Luvru şi că înainte de a o închide pe cea din urmă, căpitanul de la ferestruică spusese:

— Nu mai aşteptaţi mai mult, e în zadar; nimeni nu

va ieşi din Luvru în noaptea asta. Maiestatea Sa s-a culcat şi toată lumea doarme.

Mareşalul se duse cu această ştire la fiica sa, care declarase că e prea îngrijorată pentru a se culca şi că va veghia aşteptîndu-şi soţul.

CAPITOLUL II

Nu totdeauna cel ce deschide poarta intră şi în casă.

Poarta Sfîntului Anton, era un fel de boltă de piatră, aproape asemănătoare cu poarta Sfîntului Denis şi cu poarta Sfîntului Martin de astăzi. Numai că ea ţinea cu partea din stînga de clădirile învecinate cu Bastilia şi se lega astfel de vechea fortăreaţă.

Spaţiul cuprins la dreapta, între poartă şi hotelul Britania, era mare, întunecat şi noroios; dar acest spaţiu era puţin frecventat ziua şi cu totul pustiu de cum venea seara, căci trecătorii de noapte păreau să-şi fi făcut un drum mai pe aproape de fortăreaţă, pentru a se găsi cît mai repede, în acele vremuri cînd străzile erau nişte locuri primejdioase, cînd straja de noapte era aproape necunoscută, sub protecţia santinelei din turn care putea, nu să le dea ajutor, ci să cheme cel puţin prin strigătele ei pe cineva şi să-i sperie pe răufăcători.

Se înţelege de la sine că nopţile de iarnă îi făceau pe trecători cu mult mai prevăzători decît nopţile de vară.

Aceea în timpul căreia se petrec evenimentele pe

care le-am povestit pînă acum şi cele care vor urma, era aşa de rece, aşa de întunecoasă şi aşa de încărcată de nori grei, încît nimeni nu ar fi zărit, înapoia crenelelor fortăreţei regale, pe acea fericită santinelă care, la rîndu-i, ar fi fost foarte împiedicată să deosebească oamenii care treceau pe stradă.

Înaintea porţii Sfîntului Anton, spre partea dinăuntru a oraşului, nu se ridica nici o casă, ci numai nişte ziduri înalte. Aceste ziduri erau, la dreapta, acelea ale bisericii Sfîntului Pavel, iar la stînga acelea ale palatului Tournelles. Tocmai la capătul acestui palat, înspre strada Sfînta Ecaterina, zidul făcea acel intrînd despre care îi vorbise Saint-Luc lui Bussy.

Apoi venea grupul de case aşezat înspre strada Jony şi marea stradă Sfîntul Anton, care avea, pe vremea aceea, în faţa ei, strada Bilelor şi biserica Sfînta Ecaterina.

De alminteri, nici un felinar nu lumina întreaga porţiune a vechiului Paris pe care am descris-o adineauri. În nopţile în care luna se însărcina să lumineze pămîntul, se vedea ridicîndu-se posomorîtă, măreaţă şi nemişcată, uriaşa Bastilie, care se contura puternic pe albastrul înstelat al cerului. În nopţile întunecoase, dimpotrivă, nu se vedea în locul unde se afla ea decît mai multă negură pe care-o străpungea din loc în loc palida lumină de la vreo fereastră.

În această noapte care începuse printr-un ger destul de năpraznic şi care avea să se sfîrşească printr-o ninsoare destul de mare, nici un trecător nu făcea să-i scîrţie sub picioare pămîntul crăpat al acelui fel de şosea care ducea din stradă în mahala şi pe care, după cum am mai spus, călătorii întîrziaţi făceau un ocol prevăzător. Dar în schimb, un ochi obişnuit ar fi putut deosebi în acel

intrînd al zidului de la palatul Tournelles mai multe umbre negre care se mişcau îndeajuns pentru a dovedi că aparţineau unor sărmane corpuri omeneşti, puse la încurcătură de faptul că trebuiau să-şi păstreze căldura naturală pe care le-o răpea din minut în minut nemişcarea la care păreau să se fi condamnat de bună voie în aşteptarea vreunui eveniment.

Acea santinelă din turn, care nu putea, din pricina întunericului, să vadă în stradă, nu ar fi putut nici auzi mai mult, întrucît convorbirea acestor umbre negre era dusă în şoaptă. Totuşi această convorbire nu era lipsită de un oarecare interes.

— Afurisitul acela de Bussy avea dreptate, spunea una din aceste umbre; e o noapte ca acelea din Varşovia, cînd regele Henric era rege al Poloniei; şi dacă o mai ţine aşa, să ştiţi că ni se crapă pielea.

— Haida de, Maugiron, te plîngi ca o femeie, răspunse o altă umbră. E adevărat că nu este cald; însă trage-ţi mantaua pe ochi şi vîră-ţi mîinile în buzunare, şi nu vei mai simţi frigul.

— În adevăr, Schomberg, spuse o a treia umbră. Îţi vine să vorbeşti şi se vede cît de colo că eşti german. Mie însă îmi sîngerează buzele, iar mustăţile îmi sînt acoperite de sloiuri de gheaţă.

— Eu, cu mîinile o duc prost, spuse o a patra voce. Pe cuvîntul meu, m-aş prinde că nu le mai am.

— De ce n-ai luat manşonul mamei tale, sărmane Quélus, răspunse Schomberg. Ea ţi l-ar fi împrumutat, mai ales dacă i-ai fi spus că îţi trebuia pentru a o scăpa de scumpul ei Bussy, pe care îl iubeşti ca pe ciumă.

— Ei, Doamne! dar aveţi răbdare, spuse o a cincea voce. În curînd aveţi să vă plîngeţi, sînt sigur, că vă este prea cald.

— Să te-audă Dumnezeu, d'Epernon, ei d'O. Eu tac, de teamă să nu-mi îngheţe vorbele.

— D'O spunea, reluă Maugiron, că în curînd are să ne fie prea cald, iar eu îi răspundeam: „Să te audă Dumezeu!”

— Ei bine! cred că l-a auzit, căci văd colo pe cineva care vine prin strada Sfîntul Pavel.

— Greşeală. Nu poate să fie el.

— Şi de ce nu?

— Pentru că ne-a spus că o ia pe alt drum.

— E de mirare să fi bănuit ceva şi să fi schimbat drumul?

— Nu-l cunoşti pe Bussy; pe unde a spus că are să treacă, pe acolo va trece, chiar cînd ar şti că este diavolul ascuns pe drum pentru a-i împiedica trecerea.

— Deocamdată, răspunse Quélus, iată doi oameni care vin încoace.

— Aşa e, repetară două sau trei voci, recunoscînd adevărul faptului.

— În cazul acesta, să atacăm, spuse Schomberg.

— Staţi, spuse d'Epernon; să nu omorîm nişte burghezi paşnici sau nişte moaşe de treabă... Priviţi! se opresc.

În adevăr, la capătul străzii Sfîntul Pavel, care dă în strada Sfîntul Anton, cele două persoane care atrăgeau atenţia celor cinci prieteni ai noştri, se opriră nehotărîte.

— Oh! oh! spuse Quélus, nu cumva, ne-or fi văzut?

— Haida de, abia dacă ne vedem noi.

— Ai dreptate, reluă Quélus. Uitaţi-vă, o iau la stînga... se opresc în faţa unei case... Caută.

— Aşa este.

— S-ar zice că voiesc sa intre, spuse Schomberg. Ei! o clipă... Nu cumva au să ne scape?

— Dar nu este el, pentru că trebuie să se ducă în mahalaua Sfîntul Anton, iar aceştia după ce au apărut în strada Sfîntul Pavel, au luat-o în jos, răspunse Maugiron.

— Ei! spuse Schomberg, de unde ştiţi că pişicherul nu v-a dat o indicaţie greşită, fie din întîmplare şi nebăgare de seamă, fie din răutate şi cu chibzuială?

— De fapt, acesta s-ar putea, spuse Quélus.

Această presupunere făcu să sară ca o haită înfometată întreaga trupă de gentilomi. Ei îşi părăsiră ascunzătoarea şi se repeziră cu spadele scoase spre cei doi bărbaţi opriţi în faţa porţii.

Unul din aceşti bărbaţi tocmai vîrîse o cheie în broască, poarta cedase şi începea să se deschidă, cînd zgomotul atacatorilor îi făcu pe cei doi bărbaţi misterioşi să-şi ridice spadele.

— Ce înseamnă asta! întrebă, întorcîndu-se, cel mai scund din cei doi pe tovarăşul său. Oare la noi se reped aşa, d'Aurilly?

— Ah! Monseniore, răspunse acela care deschisese poarta, mi se pare că este chiar aşa. Veţi spune cine sînteţi sau veţi păstra incognito-ul?

— Oameni înarmaţi! o cursă!

— Nişte geloşi care ne pîndesc. Doamne! Spusesem eu bine, Monseniore, că doamna era prea frumoasă pentru a nu fi curtată deloc.

— Să intrăm repede, d'Aurilly. Se suţine mai bine un asediu dincoace decît dincolo de porţi.

— Da, Monseniore, cînd nu sînt duşmani în curte. Dar cine vă spune?...

El nu avu vreme să sfîrşească. Tinerii gentilomi străbătuseră acest spaţiu de aproape o sută de paşi cu iuţeala fulgerului. Quélus şi Maugiron, care urmaseră zidul, se aruncară între poartă şi aceia care voiau să

intre, pentru a le tăia retragerea, în timp ce Schomberg, d'O şi d'Epernon se pregăteau să-i atace din faţă.

— La moarte! la moarte! strigă Quélus, mereu cel mai înflăcărat din cei cinci.

Deodată acela care fusese numit Monsenior şi pe care tovarăşul său îl întrebase dacă va păstra incognito-ul, se întoarse spre Quélus, făcu un pas şi încrucişîndu-şi braţele cu semeţie:

— Mi se pare că ai spus: „La moarte!” vorbind unui fiu al Franţei, domnule de Quélus, spuse el cu o voce întunecată şi cu o privire sinistră.

Quélus dădu înapoi, cu privirile înspăimîntate, cu genunchii tremurînd, cu mîinile amorţite.

— Monseniorul duce de Anjou! strigă el.

— Monseniorul duce de Anjou! repetară ceilalţi.

— Ei bine! reluă François cu un aer grozav, nu mai strigaţi: „La moarte! La moarte!” gentilomii mei?

— Monseniore, bolborosi d'Epernon, era o glumă, iertaţi-ne.

— Monseniore, spuse d'O la rîndu-i, nu bănuiam că avem să întîlnim pe Alteţa Voastră la capătul Parisului şi în acest cartier singuratic.

— O glumă, răspunse François, fără să-i facă măcar lui d'O cinstea de a-i răspunde, aveţi nişte feluri ciudate de a glumi, domnule d'Epernon. Să vedem, pentru că nu aveţi nimic cu mine, cine este acela pe care îl ameninţa gluma dumneavoastră?

— Monseniore, spuse cu respect Schomberg, l-am văzut pe Saint-Luc părăsind palatul Montmorecy şi venind în această parte. Acest lucru ne-a părut ciudat, astfel că am voit să ştim în ce scop un soţ îşi părăseşte soţia în prima noapte de nuntă.

Scuza se putea admite, căci, după toate

probabilităţile, ducele de Anjou avea să afle a doua zi că Saint-Luc nu se culcase la palatul Montmorency şi această ştire s-ar fi potrivit cu cele spuse de Schomberg.

— Domnul de Saint-Luc! Mă luaseţi drept domnul de Saint-Luc, domnilor?

— Da, Monseniore, răspunseră împreună cei cinci prieteni.

— Şi de cînd se poate cineva înşela astfel asupra noastră? spuse ducele de Anjou; domnul de Saint-Luc este mai înalt decît mine.

— E adevărat, Monseniore, spuse Quélus; dar este exact de talia domnului d'Aurilly, care are cinstea să vă însoţească.

— Afară de aceasta, noaptea era foarte întunecoasă, Monseniore, spuse Maugiron.

— Apoi, văzînd un bărbat că vîră o cheie în broască, l-am luat drept cel mai principal dintre dumneavoastră, murmură d'O.

— În sfîrşit, spuse Quélus, Monseniorul nu poate presupune că am fi avut în privinţa sa umbra vreunui gînd rău, nici chiar acela de a-i tulbura plăcerile.

Tot vorbind astfel şi tot ascultînd răspunsurile mai mult sau mai puţin logice pe care uimirea şi teama îngăduia sa i se dea, François, printr-o dibace manevră strategică, părăsise pragul porţii şi urmase pas cu pas pe d'Aurilly, cîntăreţul său din lăută, tovarăş obişnuit al curselor sale nocturne şi se şi găsea la o distanţă destul de mare de poarta aceea pentru ca, fiind confundată cu celelalte, să nu poată fi recunoscută.

— Plăcerile mele! spuse el cu asprime, şi ce poate să vă facă să credeţi că am venit aici pentru plăceri?

— Ah! Monseniore, în orice caz şi pentru orice aţi fi venit, răspunse Quélus, iertaţi-ne; ne retragem.

— Bine! Adio, domnilor.

— Monseniore, adăugă d'Epernon, discreţia noastră bine cunoscută de Alteţa Voastră...

Ducele de Anjou, care şi făcuse un pas pentru a se retrage, se opri, şi încruntînd din sprîncene:

— Discreţie, domnule de Nogarel! şi cine v-o cere oare, ia spune-mi?

— Monseniore, crezusem că Alteţa Voastră, singur la această oră şi urmat de confidentul său...

— V-aţi înşelat, iată ce trebuie să credeţi şi ce vreau eu să se creadă.

Cei cinci gentilomi ascultară în cea mai adîncă şi mai respctuoasă tăcere.

— Mă duceam, reluă ducele de Anjou cu o voce înceată şi ca pentru a săpa fiecare din vorbele sale în mintea auditorilor sai, mă duceam să-l consult pe evreul Manasse, care ştie să citească în pahar şi în drojdia de cafea. El locuieşte, după cum ştiţi în strada Tournelle. În drum, d'Aurilly v-a zărit şi v-a luat drept nişte arcaşi care îşi fac inspecţia. Aşa că, adăugă el cu un fel de veselie înspăimîntătoare pentru acei care cunoşteau caracterul prinţului, ca nişte adevăraţi consultători ai ghicitorilor cum sîntem noi, ne-am tîrît pe lîngă ziduri şi ne-am apropiat de porţi pentru a ne ascunde, dacă s-ar fi putut, de privirile dumneavoastră teribile.

Tot vorbind astfel, prinţul ajunsese pe nesimţite în strada Sfîntul Pavel şi se găsea la o depărtare de unde putea fi auzit de santinelele Bastiliei, în cazul unui atac împotriva căruia, cunoscînd ura ascunsă şi învechită pe care i-o purta fratele, nu îl linişteau decît foarte puţin scuzele şi respectele favoriţilor lui Henric al III-lea.

— Şi acum cînd ştiţi ceea ce trebuie să credeţi şi mai ales ceea ce trebuie să spuneţi, adio, domnilor. E în

zadar să vă anunţ că doresc să nu fiu urmărit.

Toţi se înclinară şi plecară de lîngă prinţ, care se întoarse de mai multe ori pentru a-i urmări cu privirea, făcînd în acelaşi timp el însuşi cîţiva paşi înspre partea opusă.

— Monseniore, spuse d'Aurilly, vă jur că oamenii cu care am avut de-a face aveau gînduri rele. În curînd va fi miezul nopţii; sîntem, cum spuneau ei, într-un cartier singuratic; să ne înapoiem repede la palat, Monseniore.

— Nu, spuse prinţul oprindu-l dimpotrivă, să profităm de plecarea lor.

— Văd că Alteţa Voastră se înşeală, spuse d'Aurilly; ei nu au plecat cîtuşi de puţin; s-au dus din nou, după cum Monseniorul poate vedea singur, în colţul unde erau ascunşi; îi vedeţi, Monseniore, colo în ascunzătoarea aceea, la colţul palatului Tournelles?

François se uită; d'Aurilly nu spusese decît curatul adevăr. Cei cinci gentilomi îşi reluaseră într-adevăr locurile şi se vedea bine că plănuiau un proiect întrerupt de venirea prinţului; poate chiar că nu se aşezaseră în locul acela decît pentru a-l spiona pe prinţ şi pe tovarăşul său şi pentru a se asigura dacă ei se duceau cu adevărat la evreul Manasse.

— Ei bine! Monseniore, întrebă d'Aurelly, ce hotărîţi? Voi face ce va porunci Alteţa Voastră, însă cred că e neprevăzător să mai stăm.

— Ei drace! spuse prinţul, totuşi este neplăcut să părăsim partida.

— Da, ştiu bine, Monseniore, însă partida se poate amîna.Am şi avut cinstea să spun Alteţei Voastre că mă informasem; casa este închiriată pentru un an; ştim că doamna locuieşte la etajul întîi; sîntem înţeleşi cu camerista ei şi avem o cheie care îi deschide poarta. Cu

toate aceste avantaje, putem aştepta.

— Eşti sigur că poarta cedase?

— Sînt sigur; la a treia cheie pe care am încercat-o.

— Apropo, ai închis-o la loc?

— Poarta?

— Da.

— Desigur, Monseniore.

Oricît de convins ar fi rostit d'Aurilly această afirmaţie, trebuie să spunem că el era mai puţin sigur de a fi închis poarta decît de a fi deschis-o. Totuşi, siguranţa lui nu mai lăsă nici o urmă de îndoială prinţului.

— Dar, spuse prinţul, vezi că mi-ar fi plăcut să ştiu eu însumi...

— Ce fac ei acolo, Monseniore? Pot să v-o spun fără teamă de a mă înşela; s-au adunat pentru a întinde vreo cursă. Să plecăm, Alteţa Voastră are duşmani; cine ştie ce ar putea îndrăzni să încerce împotriva voastră?

— Ei bine! să plecăm, mă învoiesc, dar pentru a ne înapoia.

— Cel puţin nu în noaptea aceasta, Monseniore. Alteţa Voastră să-mi aprecieze temerile: văd pretutindeni capcane şi desigur că îmi este îngăduit să am asemenea temeri cînd îl însoţesc pe primul prinţ de sînge... moştenitorul coroanei pe care atîţia oameni au interes să nu-l vadă moştenind-o.

Aceste din urmă cuvinte făcură o atît de mare impresie asupra lui François încît el se hotărî numaidecît la plecare; totuşi nu făcu acest lucru fără să blesteme această întîlnire şi fără să-şi tăgăduiască în taină de a înapoia celor cinci gentilomi, la timpul şi locul potrivit, neplăcerea pe care i-o pricinuiseră aceştia.

— Fie! spuse el, să ne înapoiem la palat; îl vom găsi acolo pe Bussy care trebuie să se fi înapoiat de la

afurisita aceea de nuntă; trebuie să se fi certat el cu cineva şi va fi ucis sau va ucide mîine dimineaţă pe vreunul din acei favoriţi şi aceasta mă va consola.

— Bine, Monseniore, spuse d'Aurilly, să sperăm în Bussy. Eu nu cer altceva; şi am, ca şi Alteţa Voastră, în această privinţă, cea mai mare încredere în el.

Şi plecară.

Nici nu trecuseră de colţul străzii Jouy cînd cei cinci prieteni ai noştri văzură apărînd, în dreptul străzii Tizon, un călăreţ înfăşurat într-o manta mare. Pasul rar şi apăsat al calului răsuna pe pămîntul aproape pietrificat şi, luptînd împotriva acestei nopţi întunecoase, o rază slabă a lunii, care încerca o ultimă sforţare pentru a străpunge cerul înnourat şi acea atmosferă grea de zăpadă, arginta pana albă a căciuliţei sale. El îşi ţinea în frîu cu prevedere calul pe care îl conducea şi pe care constrîngerea ce i-o impunea de a merge la pas îl făcea să spumege cu tot frigul care era.

— De astă dată, spuse Quélus, el este.

— Nu se poate! spuse Maugiron.

— Pentru ce?

— Pentru că e singur, iar noi l-am lăsat cu Livarot, d'Entragues şi Ribeirac, care nu l-ar fi lăsat să se hazardeze astfel.

— Cu toate astea el e, spuse d'Epernon. I-auzi! nu-l recunoşti după cum face „hm!” şi după felul obraznic de a-şi ţine capul? Este singur singurel.

— Atunci, spuse d'O, e o capcană.

— În orice caz, capcană sau nu, spuse Schomberg, el este; şi fiind el: *la spade, la spade.*

Era într-adevăr Bussy care venea fără grijă prin strada Sfîntul Anton şi care urma punct cu punct itinerariul pe care i-l spusese Quélus; el primise, după

cum am văzut, sfatul lui Saint-Luc şi cu toată tresărirea foarte naturală pe care aceste cuvinte îl făcuseră să o simtă, el le dăduse drumul celor trei prieteni ai săi la poarta palatului Montmorency.

Aceasta era una din acele înfruntări cum îi plăceau viteazului colonel, care spunea despre sine: „Eu nu sînt decît un simplu gentilom, însă port în piept o inimă de împărat şi cînd citesc în vieţile lui Plutarh faptele vechilor romani, nu găsesc nici un erou din antichitate pe care să nu-l pot imita în toate."

Şi apoi Bussy gîndise că poate Saint-Luc, pe care nu-l socotea de obicei în numărul prietenilor săi şi căruia în adevăr nu-i datora interesul neaşteptat decît situaţiei grele în care se găsea Saint-Luc, nu-l înştiinţase astfel decît pentru a-l sili să ia precauţii care l-ar fi putut face ridicol în ochii duşmanilor săi, admiţînd că ar fi avut duşmani gata să-l aştepte. Bussy se temea însă mai mult de ridicol decît de primejdie. El avea, chiar în ochii duşmanilor săi, un renume de curaj care îl făcea, pentru a-l menţine la nivelul la care se ridicase, să întreprindă cele mai nebuneşti aventuri. Ca om al lui Plutarh, el dăduse drumul celor trei tovarăşi ai săi, puternică escortă care l-ar fi făcut să fie respectat chiar de un escadron; şi singur, cu braţele vîrîte în manta, fără alte arme decît spada şi pumnalul, el se îndrepta spre casa unde îl aştepta, nu o metresă, cum s-ar fi putut crede, ci o scrisoare pe care în fiecare lună i-o trimitea, în aceeaşi zi, regina Navarei, în amintirea bunei lor prietenii şi pe care viteazul gentilom, după făgăduiala făcută frumoasei Margareta, făgăduială de la care nu se abătuse niciodată, se ducea s-o ia noaptea, el singur, pentru a nu compromite pe nimeni, de la locuinţa poştaşului.

El făcuse netulburat drumul din strada Grands-

Augustins în strada Sfîntul Anton, cînd, în dreptul străzii Sfînta Ecaterina, ochiul lui vioi, pătrunzător şi obişnuit, deosebi prin negură, de-a lungul zidului, acele forme omeneşti pe care ducele de Anjou, mai puţin prevenit decît el, nu le zărise de la început. De altminteri se naşte pentru o inimă cu adevărat vitează, la apropierea primejdiei pe care o ghiceşte, o exaltare care împinge la cea mai înaltă perfecţie ascuţimea simţurilor şi a gîndului.

Bussy numără umbrele negre pe peretele cenuşiu.

— Trei, patru, cinci, spuse el, fără a socoti lacheii care se găsesc fără îndoială în alt colţ şi care vor alerga la prima chemare a stăpînilor. Se face caz de mine, după cît se pare. Drace! Iată totuşi cam mult de lucru pentru un singur om. Haide, haide, acel cumsecade Saint-Luc nu m-a înşelat şi chiar dacă mi-ar străpunge el cel dintii stomacul în încăierare, i-aş spune: Mulţumesc pentru înştiinţare, tovarăşe.

Şi zicînd acestea, înainta mereu; numai că braţu-i drept se mişca în voie sub manta, căreia, fără vreo mişcare aparentă, îi desfăcuse copca cu mîna stîngă.

Tocmai atunci strigă Schomberg: *La spade!* Şi la acest strigăt repetat de cei patru tovarăşi ai săi, gentilomii se repeziră înaintea lui Bussy.

— Da, domnilor, spuse Bussy cu glasu-i ascuţit, dar liniştit, după cît se pare vreţi să-l ucideţi pe sărmanul Bussy; aşadar el este o fiară sălbatică, este acel vestit mistreţ pe care plănuiam să-l vînăm? Ei bine, domnilor! mistreţul are să sfîşie pe cineva, v-o jur, şi ştiţi că eu mă ţin de cuvînt.

— Fie, spuse Schomberg; dar asta nu te împiedică să fii prost crescut, senior Bussy d'Amboise, ca să ne vorbeşti astfel de pe cal, cînd noi te ascultăm de jos.

Şi zicînd aceste cuvinte, braţul tînărului, îmbrăcat în mătase albă, ieşi de sub manta şi străluci ca un fulger de argint la razele lunii, fără ca Bussy să poată ghici cărei intenţii, dacă nu unei intenţii de ameninţare, corespundea gestul pe care îl făcea.

Astfel că era să răspundă cum răspundea de obicei Bussy, cînd, în clipa în care voia să înfigă pintenii în burta calului, simţi că animalul se îndoaie şi se înmoaie sub el. Schomberg, cu o dibăcie care îi era cunoscută şi de care mai dăduse dovezi în numeroasele lupte susţinute de el, aşa tînăr cum era, azvîrlise un fel de cuţitaş a cărui lamă era mai grea decît mînerul şi arma, tăind genunchiul calului, rămăsese în rană ca un satîr într-o ramură de stejar.

Animalul scoase un nechezat înăbuşit şi căzu tremurînd în genunchi.

Bussy, mereu pregătit la toate, se găsi cu amîndouă picioarele pe pămînt şi cu spada în mînă.

— Ah, nenorocitule! spuse el, acesta este calul meu favorit; ai să mi-l plăteşti.

Şi cum Schomberg se apropia, tîrît de curajul său şi calculînd greşit depărtarea de spada pe care Bussy o ţinea strînsă de corp, cum se calculează greşit depărtarea dinţilor unui şarpe încolăcit, acea spadă şi acel braţ se destinseră şi îi crăpară coapsa.

Schomberg scoase un ţipăt.

— Ei bine! spuse Bussy, mă ţin de cuvînt? Am şi deşelat unul. Vezi că trebuia să tai mîna lui Bussy iar nu genunchiul calului său, nepriceputule!

Şi într-o clipită, în vreme ce Schomberg îşi apăsa coapsa cu batista, Bussy ridică vîrful lungii lui spade în faţă, spre pieptul celor patru atacatori, nevoind să strige; căci a chema în ajutor, adică a recunoaşte că avea

nevoie de el, era nedemn de Bussy; numai, înfăşurîndu-şi mantaua în jurul braţului stîng şi făcîndu-şi din ea un scut, se retrase, nu ca să fugă, ci ca să ajungă la un zid de care să se poată rezema pentru a nu fi luat pe la spate, dînd zeci de lovituri pe minut şi simţind uneori acea moale rezistenţă a cărnii care arată că loviturile şi-au nimerit ţinta. Odată alunecă, şi privi fără să vrea spre pămînt. Această clipă îi fu de ajuns lui Quélus, el îi atinse atît de puternic spada încît arma sări la zece paşi de el. Dar nu putu să-şi urmărească izbînda, căci în aceeaşi clipă d'O, d'Epernon şi Maugiron îl atacară cu o nouă furie. Schomberg îşi bandajase rana. Quélus îşi ridicase spada; el înţelesee că avea să fie încercuit, că nu mai avea decît un minut pentru a ajunge la zid şi că, dacă nu profita de acest minut, avea să fie pierdut.

Bussy făcu un salt înapoi care puse trei paşi între el şi atacatori; dar patru spade îl ajunseră numaidecît şi totuşi era încă prea tîrziu, căci Bussy tocmai se rezemase, mulţumită unui alt salt, de zid. Acolo se opri, puternic ca Ahile sau ca Roland şi zîmbind acelei furtuni de lovituri care se învîrteau deasupra capului său şi zăngăneau în juru-i.

Deodată simţi o sudoare pe frunte şi un nor îi trecu peste ochi.

El îşi uitase rana, iar simptomele de leşin pe care le simţea i-o reaminteau.

— Ah! slăbeşti, strigă Quélus îndoindu-şi loviturile.

— Na! spuse Bussy, judecă singur.

Şi cu mînerul spadei îl lovi în tîmplă. Quélus se rostogoli sub această lovitură de pumn de fier.

Apoi exaltat, furios ca mistreţul care, după ce a ţinut piept cîinilor se năpusteşte spre ei, el scoase un strigăt grozav şi se azvîrli înainte. D'O şi d'Epernon dădură

înapoi; Maugiron îl ridicase pe Quélus şi îl ţinea în braţe: Bussy sfărîma cu piciorul spada acestuia din urmă şi tăie cu o lovitură dată cu vîrful spadei antebraţul lui d'Epernon. O clipă Bussy fu învingător; dar Quélus îşi reveni, dar Schomberg aşa rănit cum era intră din nou în luptă, dar patru spade luciră din nou. Bussy se simţi pierdut pentru a doua oară. El îşi adună toate puterile pentru a se retrage şi dădu înapoi pas cu pas pentru a ajunge din nou la zid. Sudoarea frunţii, ţiuitura înăbuşită a urechilor,o albeaţă dureroasă şi însîngerată întinsă pe ochii săi îi şi anunţau slăbirea puterilor. Spada nu mai urma drumul pe care i-l arăta gîndirea întunecată. Bussy căută zidul cu mîna stîngă, îl atinse şi răceala zidului îi făcu bine; dar, spre marea lui mirare, zidul cedă. Era o poartă întredeschisă.

Atunci Bussy îşi recapătă nădejdea şi redobîndi toate puterile pentru această clipă supremă. Timp de o secundă loviturile sale fură atît de repezi şi de puternice, încît toate spadele se depărtară sau se aplecară în faţa lui. Atunci el se lăsă să alunece de partea cealaltă a acestei porţi şi întorcîndu-se o împinse cu o puternică lovitură de umăr. Zăvorul intră în belciug.Se sfîrşise, Bussy era în afară de primejdie, Bussy era învingător pentru că era scăpat. Atunci, cu o privire rătăcită de bucurie, el văzu prin ferestruica zăbrelită feţele palide ale duşmanilor săi. Auzi loviturile furioase de spadă izbind lemnul porţii, apoi strigăte de mînie, chemări nesăbuite. În sfîrşit, i se păru deodată că îi fuge pămîntul de sub picioare, că zidul se clătina. Făcu trei paşi înainte şi se găsi într-o curte, se învîrti în juru-i şi se rostogoli pe treptele unei scări.

Apoi nu mai simţi nimic şi i se păru că se cobora în tăcerea şi întunericul mormîntului.

CAPITOLUL III

Cît este de greu cîteodată să deosebeşti visul de realitate

Bussy avusese vreme, înainte de a cădea, să-şi vîre batista sub cămaşă şi să-şi încingă cureaua spadei pe deasupra, ceea ce făcuse un fel de bandaj la rana grea şi arzătoare de unde sîngele ţîşnea ca un şuvoi de flăcări; dar cînd ajunsese aci, pierduse destul sînge pentru ca această pierdere să aducă leşinul care îl doborîse, după cum am văzut.

Cu toate astea, fie că în acest creier supraexcitat de mînie şi suferinţă, viaţa continua sub aparenţele leşinului, fie că acest leşin încetă pentru a face loc unor friguri care dădură naştere unui al doilea leşin, iată ce văzu Bussy sau ce crezu că vede în această oră de vis sau de realitate, în clipa acelui amurg aşezat între umbra a două nopţi.

Se găsea într-o cameră cu mobile de lemn sculptat, cu o tapiţerie cu personaje şi cu un tavan pictat. Aceste personaje, în toate atitudinile posibile, ţinînd flori, purtînd suliţe, păreau că ies din pereţii pe care se mişcau pentru a sui în tavan pe nişte drumuri misterioase. Între cele două ferestre, era aşezat un portret de femeie, strălucitor de lumină, numai că i se părea lui Bussy că acest portret nu avea altă ramă decît pervazul unei uşi. Bussy, nemişcat, ţintuit pe patul său ca de o putere superioară, neputînd face nici o mişcare, pierzîndu-şi toate facultăţile, afară de aceea de a vedea, privea toate

aceste personaje cu nişte ochi tulburi, admirînd zîmbetele searbede ale acelora care purtau spade. Mai văzuse el oare aceste personaje sau acum le vedea pentru prima dată? Tocmai acest lucru nu-l putea preciza, atît de greu îi era capul.

Deodată femeia din portret păru că iese din ramă şi o fiinţă adorabilă îmbrăcată cu o rochie lungă de lînă albă, ca acelea pe care le poartă îngerii, cu un păr blond care îi cădea pe umeri, cu nişte ochi negri ca tăciunele, cu gene lungi, catifelate, cu o piele sub care părea că s-ar fi putut vedea cum circulă sîngele care îi îmbujora obrajii, înainta spre el. Această femeie era atît de minunat de frumoasă, braţele ei întinse erau atît de atrăgătoare, încît Bussy făcu o sforţare puternică pentru a merge să i se arunce la picioare. Dar părea reţinut în pat de nişte legături asemănătoare cu acelea care reţin cadavrul în mormînt, în timp ce, dispreţuind pămîntul, sufletul imaterial se urcă spre cer.

Acest lucru îl sili să rămînă pe patul pe care era culcat şi i se păru că era unul din acele paturi măreţe, sculptate de pe vremea lui Francisc I şi de care atîrnau nişte perdele de damasc alb, cusut cu aur.

La vederea acestei femei, personajele de pe pereţi şi din tavan încetaseră să-l mai preocupe pe Bussy. Femeia din portret era totul pentru el, care încerca să vadă ce gol lăsa ea în ramă. Dar un nor pe care ochii lui nu-l puteau străpunge, plutea prin faţa acestei rame şi îi ascundea vederea; atunci îşi întoarse din nou ochii înspre persoana misterioasă şi concentrîndu-şi toate privirile asupra minunatei apariţii, începu să-i adreseze un compliment în versuri cum făcea de obicei, adică fără multă osteneală.

Dar deodată femeia dispăru: un corp opac se

aşezase între ea şi Bussy; acest corp mergea greoi şi întindea mîinile cum se face la jocul de-a baba oarba.

Bussy simţi cum i se urcă mînia la cap şi se înfurie atît de tare împotriva vizitatorului nepoftit încît, dacă ar fi avut libertatea mişcărilor, s-ar fi aruncat cu siguranţă asupra lui; trebuie chiar să spunem că încercă, însă acest lucru îi fu cu neputinţă.

Tocmai cînd se silea în zadar să se dezlege de patul de care părea înlănţuit, noul sosit vorbi.

— Ei bine! întrebă el, am ajuns în sfîrşit?

— Da, maestre, spuse un glas atît de blînd încît toate fibrele inimii lui Bussy tresăriră, şi puteţi acum să vă scoateţi legătura.

Bussy făcu o sforţare pentru a vedea dacă femeia cu glasul era aceeaşi cu cea de pe portret; dar încercarea îi fu zadarnică. El nu zări în faţa lui decît figura tînără şi plăcută a bărbatului care, după invitaţia ce i se făcuse, tocmai îşi scoase legătura de la ochi, plimbînd de jur împrejurul camerei nişte priviri înspăimîntate.

— Al dracului om! gîndi Bussy, şi încercă să-şi formuleze gîndul prin cuvinte sau prin gest, dar nu putu să facă nici una nici alta.

— Ah! înţeleg acum, spuse tînărul apropiindu-se de pat, sînteţi rănit, nu-i aşa, scumpul meu domn? Să vedem, vom încerca să vă facem bine.

Bussy voi să răspundă; dar înţelese că acest lucru îi era cu neputinţă. Ochii îi înotau în ceaţă, iar buricele degetelor îl înţepau ca şi cînd ar fi fost străpuns de mii de ace.

— Lovitura este oare mortală? întrebă cu o strîngere de inimă şi cu un accent de dureros interes care făcu să-i vină lacrimi în ochi lui Bussy, glasul blînd care vorbise şi mai înainte şi pe care rănitul îl recunoscu ca fiind acela al

doamnei din portret.

— La naiba! nu ştiu încă nimic; dar am să v-o spun răspunse tînărul; deocamdată, este leşinat.

Atît mai putu înţelege Bussy; i se păru apoi că aude fîşîitul unei rochii care se depărta. În sfîrşit, crezu că simte ceva ca un fier roşu care îi străbătea coastele şi ceea ce mai rămăsese treaz în el se risipi.

Mai tîrziu îi fu cu neputinţă lui Bussy să fixeze durata acestui leşin.

Numai că, atunci cînd se trezi din acest somn, un vînt rece îi biciuia faţa; nişte voci aspre şi răguşite îi supărau urechea; deschise ochii pentru a vedea dacă nu cumva erau personajele de pe tapiţerie care se certau cu cele de pe tavan şi, în speranţa că portretul avea să fie tot acolo, întoarse capul în toate părţile. Dar nici urmă de tapiţerie; de tavan cu atît mai puţin. Cît despre portret, acesta dispăruse cu totul. Bussy nu avea la dreapta sa decît un om îmbrăcat în haine cenuşii cu un şorţ alb prins de curea şi pătat de sînge; la stînga, un călugăr, care îi ridicase capul, iar în faţa lui o femeie bătrînă care mormăia rugăciuni.

Privirea rătăcită a lui Bussy se opri în curînd pe o gramadă de pietre care se ridica în faţa lui şi urcînd pînă la cea mai mare înălţime a acestor pietre pentru a o măsura, el recunoscu Templul, acel foişor împrejmuit de ziduri şi de turnuri; deasupra Templului, cerul alb şi rece, uşor aurit de soarele care răsărea.

Bussy se afla pur şi simplu în stradă, sau mai de grabă pe marginea unui şanţ şi acel şanţ era acela al Templului.

— Ah! mulţumesc, bunii mei oameni, spuse el, pentru osteneala pe care v-aţi dat-o de a mă aduce aci. Aveam nevoie de aer, însă mi s-ar fi putut da deschizînd

ferestrele şi m-aş fi simţit mai bine pe patul meu de damasc alb decît pe pămîntul gol. Ce are a face, se găsesc în buzunarul meu, numai dacă nu v-aţi şi plătit-o singuri, ceea ce ar fi fost prevăzător, vreo douăzeci de scuzi de aur; luaţi-i, prieteni, luaţi-i.

— Dar, gentilomul meu, spuse măcelarul, noi nu ne-am dat osteneala, să vă aducem, ci eraţi aci, chiar în locul acesta. V-am găsit aci, trecînd în revărsatul zorilor?

— Ei drace! spuse Bussy; şi tînărul medic era aici?

Cei de faţă se priviră.

— A început să aiureze, spuse călugărul clătinînd din cap. Apoi, adresîndu-se lui Bussy:

— Fiule, îi spuse el, cred că ai face bine să te spovedeşti.

Bussy îl privi pe călugăr cu un aer îngrozit.

— Nu era nici un medic, sărmane tînăr, spuse bătrîna. Dumneata erai aci, singur, părăsit, rece ca un mort. Vezi, este puţină zăpadă şi locul dumitale este însemnat cu negru pe zăpadă.

Busy aruncă o privire spre coasta-i îndurerată, îşi reaminti că a primit o lovitură de spadă, îşi strecură mîna sub tunică şi simţi batista în acelaşi loc, fixată pe rană de cureaua de la spadă.

— E ciudat, spuse el.

Folosindu-se de îngăduiala dată, cei din jurul lui şi începuseră să-şi împartă punga cu o mulţime de compătimiri la adresa lui.

— Ei, spuse el, după ce se termină împărţeala, prieteni, duceţi-mă la palatul meu.

— Ah! negreşit, negreşit, sărmane tînăr, spuse bătrîna; măcelarul e puternic şi apoi are calul pe care poţi să te urci.

— Adevărat? întrebă Bussy.

— Este adevărul bunului Dumnezeu! spuse măcelarul, iar eu şi calul meu sîntem în serviciul dumneavoastră, gentilomul meu.

— E tot una, fiule, spuse călugărul, în vreme ce măcelarul se va duce să-şi caute calul, ai face bine să te spovedeşti.

— Cum te numeşti dumneata? întrebă Bussy.

— Mă numesc fratele Gorenflot, răspunse călugărul.

— Ei bine! frate Gorenflot, spuse Bussy aşezîndu-se mai bine, nădăjduiesc că nu a sosit clipa încă. Aşa că, părinte, să facem ce este mai grabnic. Mi-e frig şi aş vrea să fiu la palatul meu pentru a mă încălzi.

— Şi cum se numeşte palatul dumitale?

— Palatul Bussy.

— Cum! strigară cei de faţă, palatul Bussy!

— Da, ce găsiţi de mirare în asta?

— Dumneata eşti oare vreunul din oamenii domnului de Bussy?

— Sînt chiar domnul de Bussy.

— Bussy! strigă mulţimea, seniorul Bussy, viteazul Bussy, spaima favoriţilor... Trăiască Bussy!

Şi tînărul, ridicat pe umerii auditorilor săi, fu readus în triumf la palatul său, în timp ce călugărul pleca numărîndu-şi partea din cei douăzeci de scuzi de aur, clătinînd din cap şi murmurînd:

— Dacă este acel afurisit de Bussy, nu mă miră că nu a voit să se spovedească.

Odată ajuns la palatul său, Bussy trimise să-l cheme pe chirurgul casei, care găsi rana fără urmări.

— Ia spune-mi, îi zise Bussy, este atît de gravă pentru mă fi făcut să aiurez?

— Negreşit.

— Drace! făcu Bussy; totuşi tapiţeria aceea cu

peresonajele sale care purtau flori şi suliţi, tavanul acela cu picturi, patul acela sculptat şi acoperit cu damasc alb, portretul acela între două ferestre, acea adorabilă femeie blondă cu ochi negri, medicul acela care se juca de-a baba oarba, au fost aşadar aiureli, şi nu ar fi adevărată decît lupta mea cu favoriţii? Unde oare m-am bătut? Ah! da, mi-aduc aminte. Era aproape de Bastilia, spre strada Sfîntul Pavel. M-am rezemat de un zid, acel zid era o poartă şi acea poartă a cedat într-un mod fericit. Am închis-o cu mare greutate şi m-am găsit într-o alee. Aci, nu-mi mai amintesc nimic pînă în clipa cînd am leşinat. Sau poate că am visat! Iată întrebarea. Ah! şi calul meu? Trebuie să-mi fi găsit cineva calul, mort în locul acela. Doctore, cheamă te rog, pe cineva.

Doctorul chemă un valet.

Bussy îl întrebă şi află că animalul însîngerat schingiuit se tîrîse pînă la poarta palatului şi că îl găsiseră acolo nechezînd în zorii zilei. Numaidecît se dăduse alarma în palat; toţi oamenii lui Bussy, care îşi adorau stăpînul, plecaseră în căutarea sa şi cea mai mare parte din ei nu se înapoiase încă.

— Aşadar, spuse Bussy, nu mai este decît portretul care rămîne pentru mine în stare de vis şi chiar vis cred că era. Cine a mai văzut ca un portret să se desprindă din ramă pentru a veni să stea de vorbă cu un medic care are ochii legaţi? Înseamnă că eu sînt nebun.

Şi totuşi, cînd mi-l amintesc, portretul acela era foarte încîntător. Avea...

Bussy începu să descrie în amănunţime portretul şi pe măsură ce-şi reamintea toate amănuntele, un fior voluptos, acel fior de dragoste care încălzeşte şi gîdilă inima, îi trecu ca o catifea peste pieptu-i arzător.

— Şi să fi visat eu toate astea! strigă Bussy în timp

ce doctorul îi aşeza aparatul pe rană. Drace! e cu neputinţă, nu există asemenea vise. Să recapitulăm.

— Eram la bal; Saint-Luc mi-a pus în vedere că aveam să fiu aşteptat lîngă Bastilia. Eram cu Antraguet, Ribeirac şi Livarot. Le-am dat drumul. Am luat-o pe chei, pe la palatul Justiţiei, etc... etc... La palatul Tournelles, am început să-i zăresc pe oamenii care mă aşteptau. S-au repezit asupra mea, mi-au schilodit calul. Ne-am bătut cu înverşunare. Am intrat într-o alee; m-am simţit rău, apoi... Ah! iată! tocmai acest apoi mă omoară; există nişte friguri, un delir, un vis după acest apoi.

Apoi, adăugă el cu un suspin, m-am trezit pe marginea şanţurilor, de la Templu, unde un călugăr a voit să mă spovedească.

Ce-are a face, voi fi cu sufletul împăcat, reluă Bussy după tăcere de o clipă pe care o întrebuinţa din nou pentru a-şi aduna amintirile. Doctore, va trebui să stau în casă tot cinsprezece zile pentru această zgîrietură, cum am stat pentru cea din urmă?

— Depinde. Să vedem, nu cumva nu puteţi merge? întrebă chirurgul.

— Eu, dimpotrivă, spuse Bussy mi se pare că am argint viu în picioare.

— Faceţi cîţiva paşi.

Bussy sări jos din pat şi dădu dovadă de cele spuse mai înainte, făcînd cu destulă uşurinţă ocolul camerei.

— Are să meargă, spuse medicul, numai să nu vă urcaţi pe cal şi să nu faceţi zece leghe din prima zi.

— De minune! strigă Bussy, aşa medic mai zic şi eu; cu toate astea am mai văzut un altul azi noapte. Ah! da, l-am văzut bine, am figura lui întipărită în minte şi dacă îl voi întîlni vreodată, îl voi recunoaşte, pot s-o garantez.

— Scumpul meu senior, spuse medicul, nu vă

sfătuiesc să-l căutaţi; totdeauna loviturile de spadă sînt însoţite de friguri; ar trebui să ştiţi acest lucru, dumneavoastră care sînteţi la a douăsprezecea.

— Oh! Doamne, strigă deodată Bussy cuprins de o nouă idee, căci el nu se gîndea decît la misterul din timpul nopţii, oare visul meu o fi început dincolo de poartă, în loc să înceapă dincoace? Să nu fi fost nici o scară precum nici pat cu damasc alb şi nici portret? Oare tîlharii aceia, crezîndu-mă ucis, m-or fi dus frumuşel pînă la şanţurile Templului, pentru a şterge orice urmă a luptei? Atunci, cu siguranţă că am visat restul. Doamne Sfinte! Dacă va fi adevărat, dacă îmi vor fi procurat visul care mă nelinişteşte, care mă sfîşie, care mă ucide, fac jurămînt să-i spintec pe toţi pînă la cel din urmă.

— Scumpul meu senior, spuse medicul, dacă voiţi să vă vindecaţi repede, nu trebuie să vă tulburaţi astfel.

— Afară totuşi de acel cumsecade Saint-Luc, urmă Bussy fără să asculte ce-i spunea doctorul. Cu acesta, e altceva: s-a purtat ca un prieten faţă de mine. Aşa că vreau ca prima vizită să i-o fac lui.

— Numai, nu înainte de orele cinci, astă-seară, spuse medicul.

— Fie, spuse Bussy; dar te asigur, că nu faptul de a vedea lumea poate să mă îmbolnăvească, ci nemişcarea şi singurătatea.

— De fapt, se poate, spuse doctorul, dumneavoastră sînteţi în toate privinţele un bolnav ciudat. Faceţi cum voiţi, Monseniore; eu nu vă mai recomand decît un lucru: acela de a nu primi o altă lovitură de spadă înainte de vindecarea acesteia.

Bussy făgădui medicului să facă ce va putea pentru aceasta şi îmbrăcîndu-se, îşi chemă litiera şi porunci să fie dus la palatul Montmorency.

CAPITOLUL IV

Cum şi-a petrecut noaptea nunţii domnişoara de Brissac, zisă doamna de Saint-Luc

Ludovic de Clermont era un cavaler frumos şi un gentilom desăvîrşit, cunoscut mai mult sub numele de Bussy d'Amboise şi pe care Brantôme, vărul său, l-a aşezat în rîndul marilor căpitani ai veacului al XVI-lea. De multă vreme, nici un bărbat nu făcuse cuceriri mai glorioase. Regii şi prinţii îi căutaseră prietenia. Reginele şi prinţesele îi trimiseseră cele mai fermecătoare zîmbele ale lor. Bussy îi urmase lui La Mole în dragostea Margaretei de Navara; şi buna regină, cu inima înduioşată, care după moartea favoritului a cărui poveste am scris-o, avea negreşit nevoie de consolare, făcuse pentru frumosul şi viteazul Bussy d'Amboise atîtea nebunii, încît Henric, soţul ei, fusese emoţionat, el care nu se emoţiona niciodată de astfel de lucruri, iar ducele François nu i-ar fi iertat niciodată dragostea surorii sale, dacă această dragoste nu l-ar fi cucerit pe Bussy pentru interesele lui. Şi de astă dată, ducele sacrifica totul pentru acea ambiţie tainică şi nehotărîtă care, tot timpul vieţii avea să-i aducă atîtea dureri şi să-l facă să culeagă foarte puţine roade.

Dar în mijlocul tuturor succeselor de lupte, de ambiţie şi de galanterie, Bussy rămăsese aşa cum poate să fie un suflet neatins de nici o slăbiciune omenească, şi acela care nu cunoscuse niciodată frica, nu cunoscuse

nici dragostea, cel puţin pînă atunci. Această inimă de împărat care bătea în pieptul său de gentilom, cum spunea singur, era neatinsă şi curată, întocmai ca diamantul pe care mîna lucrătorului nu a umblat încă şi care iese din mîna unde s-a plămădit sub privirea soarelui. De asemenea nu mai era loc în această inimă nici pentru amănuntele de gîndire care ar fi făcut din Bussy un împărat adevărat. El se credea demn de o coroană ca punct de comparaţie.

Henric al III-lea îi oferise prietenia sa şi Bussy o refuzase, spunînd că prietenii regilor sînt valeţii lor şi cîteodată chiar mai rău; că, prin urmare, o asemenea situaţie nu îi convenea. Henric al III-lea răbdase în tăcere acest afront mărit şi mai mult de faptul că Bussy îl alesese pe ducele François ca stăpîn. Este adevărat că ducele François era stăpînul lui Bussy cum este îngrijitorul, stăpînul leului. Îl serveşte şi îl hrăneşte de frică să nu-l mănînce leul. Aşa era acest Bussy pe care François îl trimitea să-i susţină certurile particulare. Bussy vedea bine, însă rolul îi convenea. El îşi făcuse o teorie în felul devizei lui Rohan, care spunea: „Rege nu pot, prinţ, nu-mi place, Rohan sînt.” Bussy îşi zicea: „Eu nu pot să fiu rege al Franţei, dar domnul duce de Anjou poate şi vrea să fie, voi fi regele domnului duce de Anjou.”

Şi de fapt, era.

Cînd oamenii lui Saint-Luc văzură intrînd în curte pe acel temut Bussy, alergară să-l înştiinţeze pe domul de Brissac.

— Domnul de Saint-Luc este acasă? întrebă Bussy trecînd capul prin perdelele portierei

— Nu, domnule, făcu portarul.

— Unde îl găsesc?

— Nu ştiu, domnule, răspunse servitorul. Chiar sînt îngrijoraţi toţi la palat. Domnul de Saint-Luc nu s-a mai înapoiat de ieri.

— Ce vorbeşti! făcu Bussy uimit.

— Este după cum am cinstea să v-o spun.

— Dar doamna de Saint-Luc.

— O! doamna de Saint-Luc, asta este altceva.

— E acasă?

— Da.

— Înştiinţeaz-o, dar, pe doamna de Saint-Luc că aş fi încîntat dacă aş obţine îngăduiala să-i prezint respectele mele.

După cinci minute, trimisul se înapoie cu răspunsul că doamna de Saint-Luc îl primea cu multă plăcere pe domnul de Bussy.

Bussy coborî de pe pernele sale de catifea şi urcă pe scara cea mare; Jeana de Cossé venise înaintea tînărului pînă în mijlocul sălii de onoare. Era foarte palidă, iar părul ei, negru ca pana corbului, dădea acestei palori culoarea fildeşului îngălbenit: ochii îi erau înroşiţi de o dureroasă insomnie şi se putea urmări pe obrazul ei urma argintată a unei lacrimi proaspete. Bussy, pe care această paloare îl făcuse mai întîi să zîmbească şi care pregătea un compliment potrivit pentru ochii ei obosiţi, se opri în faţa acestor semne de adevărată durere.

— Fiţi binevenit, domnule de Bussy, spuse tînăra, cu toată frica pe care prezenţa dumneavoastră mă face s-o simt.

— Ce voiţi să spuneţi, doamnă? întrebă Bussy, şi în ce fel persoana mea vă poate anunţa o nenorocire?

— Vai! a fost o întîlnire astă-noapte între dumneavoastră şi domnul de Saint-Luc, nu-i aşa? mărturisiţi-o.

— Între mine şi domnul de Saint-Luc? repetă Bussy mirat.

— Da, m-a îndepărtat pentru a vă vorbi. Dumneavoastră sînteţi al ducelui de Anjou, el este al regelui; v-aţi certat. Nu-mi ascundeţi nimic, domnule de Bussy, vă implor. Cred că înţelegeţi îngrijorarea mea. El a plecat cu regele, este adevărat; dar se poate întîlni uşor cu cineva. Spuneţi-mi adevărul. Ce i s-a întîmplat domnului de Saint-Luc?

— Doamnă, spuse Bussy, iată în adevăr un lucru ciudat. Mă aşteptam să mă întrebaţi ceva despre rana mea şi cînd colo văd că eu sînt acela care întreb.

— Domnul de Saint-Luc v-a rănit, s-a bătut! strigă Jeana. Ah! vedeţi bine...

— Ba nu, doamnă, nu s-a bătut absolut deloc, cu mine cel puţin, acel scump Saint-Luc şi, mulţumesc lui Dumnezeu, nu de mîna lui sînt rănit. Ceva mai mult, a făcut tot ce a putut pentru ca să mă ferească. Dar, de altfel, cred că v-a spus singur că sîntem acum prieteni, ca Damon şi Pythias!

— El! Cum mi-ar fi spus-o, cînd nu l-am mai văzut deloc?

— Nu l-aţi mai văzut deloc? aşadar ceea ce îmi spunea portarul dumneavoastră este adevărat.

— Ce vă spunea?

— Că domnul de Saint-Luc nu s-a mai înapoiat de ieri de la ora unsprezece... De ieri de la unsprezece nu v-aţi mai văzut soţul?

— Vai! nu.

— Dar unde poate să fie?

— Vă întreb şi eu.

— O! la naiba, povestiţi-mi şi mie cum stau lucrurile, spuse Bussy care se îndoia de cele întîmplate, e foarte

caraghios.

Biata femeie îl privi pe Bussy cu cea mai mare uimire.

— Nu! e foarte trist, voiam să spun, reluă Bussy. Am pierdut mult sînge, aşa că nu mă mai bucur de toate facultăţile. Spuneţi-mi şi mie ce s-a întîmplat, doamnă, spuneţi-mi.

Şi Jeana povesti tot ce ştia, adică porunca dată de Henric al III-lea lui Saint-Luc de a-l însoţi, închiderea porţilor Luvrului şi răspunsul gărzilor după care, în adevăr, soţul nu se înapoiase.

— A! foarte bine, spuse Bussy, înţeleg.

— Cum! înţelegi? întrebă Jeana.

— Da! Maiestatea Sa l-a luat pe Saint-Luc la Luvru şi, odată intrat, Saint-Luc nu a mai putut ieşi.

— Şi pentru ce nu a mai putut ieşi Saint-Luc.

— Ei, Doamne! spuse Bussy încurcat, îmi cereţi să dezvălui secrete de Stat.

— Dar, spuse tînăra, am fost şi eu şi tatăl meu la Luvru.

— Ei bine?

— Ei bine! Gărzile ne-au răspuns că nu ştiau ce voiam să spunem şi că domnul de Saint-Luc trebuia să se fi înapoiat acasă.

— Un motiv mai mult pentru ca domnul de Saint-Luc să fie la Luvru, spuse Bussy.

— Credeţi?

— Sînt sigur şi dacă voiţi să vă asiguraţi de acest lucru...

— Cum?

— Cu ochii dumneavoastră.

— Pot oare?

— Desigur.

— Dar degeaba m-aş mai înfăţişa la palat, voi fi primită ca şi pînă acum, cu aceleaşi cuvinte care mi s-au mai spus. Căci dacă ar fi acolo, ce m-ar împiedica să nu-l văd?

— Voiţi să intraţi la Luvru? Vă întreb.

— Ce să fac acolo?

— Să-l vedeţi pe Saint-Luc.

— Dar dacă nu va fi acolo?

— Ei drace! eu vă spun că este.

— E ciudat.

— Nu, e regal.

— Dar dumneavoastră, puteţi intra la Luvru?

— Desigur. Eu, nu sînt soţia lui Saint-Luc.

— Nu mai ştiu ce să cred.

— În tot cazul, veniţi.

— Cum? pretindeţi că soţia lui Saint-Luc nu poate intra la Luvru şi voiţi să mă luaţi cu dumneavoastră?

— Deloc, doamnă; nu pe soţia lui Saint-Luc voiesc s-o duc acolo... O femeie oarecare.

— Vă bateţi joc de mine... şi văzîndu-mi tristeţea, e crud ceea ce faceţi!

— Ei nu! scumpă doamnă, ascultaţi: aveţi douăzeci de ani, sînteţi înaltă, aveţi ochii negri, aveţi talia puţin adusă, semănaţi cu cel mai tînăr dintre pajii mei... Înţelegeţi... băiatul acela drăguţ căruia îi stătea aşa de bine postavul aurit aseară.

— Vai! ce vă trece prin gînd, domnule de Bussy! strigă Jeana, înroşindu-se.

—Ascultaţi. Nu am alt mijloc decît acela pe care vi-l propun. Nu mai merge să vă gîndiţi. Ziceţi că voiţi să-l vedeţi pe Saint-Luc.

— O! Aş da totul în lume pentru aceasta.

— Ei bine! Eu vă făgăduiesc să vă fac să-l vedeţi

fără ca să-mi daţi nimic!

— Da... însă...

— O! v-am spus în cel fel.

— Ei bine! Domnule de Bussy, voi face ce voiţi numai înştiinţaţi-l pe tînărul acela că am nevoie de una din hainele sale şi îi voi trimite o femeie de a mea.

— Nu. Voi lua de la mine de acasă una din hainele acelea noi pe care le pregătesc ştrengarilor acelora pentru primul bal al reginei mame. Acela pe care îl voi crede cel mai nimerit pentru talia dumneavoastră, vi-l voi trimite; apoi mă veţi întîlni într-un loc anumit, astă-seară, în strada Saint-Honoré, lîngă strada Prouvaires, de pildă, şi de acolo...

— De acolo?

— Ei bine, de acolo vom merge la Luvru împreună.

Jeana începu să rîdă şi îi întinse mîna lui Bussy.

— Iertaţi-mi bănuielile, spuse ea.

— Din toată inima. Îmi veţi procura o aventură care va face să rîdă întreaga Europă. Dimpotrivă, eu vă rămîn îndatorat.

Şi luîndu-şi rămas bun de la tînăra femeie, el se înapoie acasă pentru a face pregătirile mascaradei.

Seara, la ora fixată, Bussy şi doamna de Saint-Luc se întîlniră în dreptul barierei Sergenţilor. Dacă tînăra nu ar fi purtat costumul pajului său, Bussy nu ar fi recunoscut-o. Era adorabilă, sub această deghizare. Amîndoi, după ce schimbară cîteva cuvinte, se îndreptară spre Luvru. La capătul străzii Fossés Saint-Germain-l'Auxerrois, întîlniră o mare mulţime. Această mulţime ocupa toată strada şi le împiedica trecerea.

Jeanei îi fu frică. Bussy recunoscu după făclii şi după archebuze pe ducele de Anjou, care se mai putea recunoaşte de altfel după calul său negru cu alb şi după

mantaua de catifea albă pe care avea obicei să o poarte.

— Ah! spuse Bussy întorcîndu-se către Jeana, erai curios, frumosul meu paj, de a şti cum vei putea pătrunde în Luvru?Ei bine! Fii liniştit acum , vei face o intrare triumfală.

— Ei! Monseniore! strigă din toate puterile Bussy către ducele de Anjou.

Chemarea străbătu spaţiul şi cu tot tropăitul cailor şi murmurul de glasuri, ajunse pînă la prinţ. Prinţul se întoarse.

— Tu, Bussy, strigă el foarte încîntat; te credeam rănit de moarte şi mă duceam la locuinţa ta de la Cornul Cerbului, în strada Grenelle.

— Zău, Monseniore, spuse Bussy, fără cel puţin a mulţumi prinţului pentru această dovadă de atenţie, dacă nu am murit, nu este vina nimănui, afară de a mea. În adevăr, Monseniore, mă vîrîţi în frumoase capcane şi mă părăsiţi în situaţii vesele. La balul acela al lui Saint-Luc, era o adevărată primejdie universală. Dintre Angevini nu eram decît eu şi puţin le-a lipsit, pe cinstea mea, să-mi scoată tot sîngele pe care îl am în cap.

— Îţi făgăduiesc, Bussy, că au să-ţi plătească scump sîngele şi voi face să li se numere picăturile.

— Da, aşa spuneţi, reluă Bussy cu libertatea lui obişnuită, şi veţi zîmbi primului pe care îl veţi întîlni. Dacă, zîmbind, cel puţin, v-aţi arăta dinţii; aveţi buzele prea strînse pentru acest lucru.

— Ei bine! reluă prinţul, însoţeşte-mă la Luvru şi vei vedea.

— Ce voi vedea, Monseniore?

— Vei vedea cum am să-i vorbesc fratelui meu.

— Ascultaţi, Monseniore, nu merg la Luvru pentru a nu întîmpina vreo primire neplăcută. Acest lucru este bun

pentru prinţii de sînge şi pentru favoriţi.

— Fii pe pace, mă interesez foarte mult de acest lucru.

— Îmi făgăduiţi că satisfacţia va fi frumoasă?

— Îţi făgăduiesc că vei fi mulţumit. Mai stai la îndoială?

— Monseniore, vă cunosc aşa de bine.

— Vino, îţi spun; are să se vorbească despre asta.

— Iată prilejul nimerit, şopti Bussy la urechea contesei. Va avea loc între aceşti fraţi buni, care se urăsc de moarte, o răfuială grozavă, iar dumneata, în timpul acesta, îl vei găsi pe Saint-Luc.

— Ei bine! întrebă ducele, te hotărăşti odată sau trebuie să-ţi dau cuvîntul meu de prinţ?

— O! nu, spuse Bussy, mi-ar aduce nenorocire; fie ce o fi, vă urmez şi dacă voi fi insultat, voi şti să mă răzbun.

Şi Bussy se duse să-şi ia locul lîngă prinţ, în timp ce noul paj, urmîndu-şi stăpînul cît mai de aproape, mergea imediat înapoia lui.

— Să te răzbuni? Nu, nu, spuse prinţul, răspunzînd la ameninţarea lui Bussy, să nu ai această grijă, viteazul meu gentilom. Mă însărcinez eu cu răzbunarea. Ascultă, adăugă el în şoaptă, îţi cunosc asasinii.

— Ei aşi! făcu Bussy. Alteţa Voastră şi-a dat osteneala să se informeze?

— I-am văzut.

— Unde? întrebă Bussy mirat.

—Unde aveam treabă chiar eu, la poarta Sfîntului Anton; ei m-au întîlnit şi erau cît pe aici să mă ucidă în locul tău. Ah! bănuiam eu că pe tine te aşteptau tîlharii! Căci altfel...

— Ei bine! căci altfel?...

— Nu cumva îl aveai şi pe pajul acesta nou cu tine? întrebă prinţul, lăsînd ameninţarea la o parte.

— Nu, Monseniore, spuse Bussy, eram singur; şi dumneavoastră, Monseniore?

— Eu, eram cu d'Aurilly; şi pentru ce erai singur?

— Pentru că voiam să-mi păstrez numele de viteazul Bussy, pe care mi l-au dat ei.

— Şi te-au rănit? întrebă prinţul cu repeziciunea-i obişnuită de a răspunde printr-o fentă, loviturilor ce i se dădeau.

— Ascultaţi, spuse Bussy, nu vreau să-i fac să se bucure; dar am o frumoasă lovitură de spadă de-a lungul coastelor.

— Ah! ticăloşii! strigă prinţul; d'Aurilly îmi spunea bine că aveau gînduri rele.

— Cum, spuse Bussy, aţi văzut capcana? cum, eraţi cu d'Aurilly care mînuieşte aproape tot aşa de bine spada ca şi lăuta? cum, el a spus Alteţei Voastre că oamenii aceia aveau gînduri rele, eraţi doi, iar ei nu erau decît cinci şi nu aţi stat la pîndă ca să veniţi în ajutor.

— La naiba! ce vrei, nu ştiam împotriva cui era pregătită această capcană.

— Ba pe dracu! cum spunea regele Carol al IX-lea, recunoscîndu-i pe prietenii regelui Henric al III-lea, trebuia să vă fi gîndit totuşi că aveau ceva cu vreun prieten al vostru. Cum însă nu mai este altul decît mine care să am curajul de a fi prietenul vostru, nu era greu de ghicit că pe mine mă aşteptau.

— Da, poate că ai dreptate, dragul meu Bussy, spuse François, dar nu m-am gîndit la toate acestea.

— În sfirşit! suspină Bussy, ca şi cînd nu ar fi găsit decît acest cuvînt pentru a exprima tot ce gîndea despre stăpînul său.

Ajunseră la Luvru. Ducele de Anjou fu primit la ferăstruică de căpitan şi de portar. Era un consemn sever; dar cum vă puteţi uşor închipui, acest consemn nu era pentru cel dintîi în regat după rege. Prinţul pătrunse deci în curte cu întreaga-i suită.

— Monseniore, spuse Bussy văzîndu-se în curtea de onoare, duceţi-vă şi faceţi scandal şi amintiţi-vă că mi l-aţi făgăduit solemn; eu, mă duc să-i spun două cuvinte cuiva.

— Mă părăseşti, Bussy, spuse neliniştit prinţul, care se bizuise puţin şi pe prezenţa gentilomului său.

— Trebuie, dar asta nu vă împiedică; fiţi pe pace, în mijlocul tărăboiului voi reveni. Strigaţi, Monseniore, strigaţi, ce naiba! Strigaţi, pentru ca să vă aud, sau dacă nu vă voi auzi strigînd, înţelegeţi, nu voi mai veni.

Apoi profitînd de intrarea ducelui în sala cea mare, el se strecură, urmat de Jeana, în apartamente.

Bussy cunoştea Luvrul ca şi palatul său. O luă pe o scară dosnică, pe două sau trei coridoare singuratice, şi ajunse la un fel de anticameră.

— Aşteptaţi-mă aci, spuse el Jeanei.

— Oh! Doamne! mă lăsaţi singură! spuse tînăra îngrozită.

— Trebuie, răspunse Bussy; e nevoie să vă luminez drumul şi să vă pregătesc intrarea.

CAPITOLUL V

Cum domnişoara de Brissac, zisă doamna de Saint-Luc, se pregăti să-şi petreacă a doua noapte de nuntă altfel decît şi-o petrecuse pe cea dintîi.

Bussy merse drept la cabinetul Armelor care îi plăcea atît de mult regelui Carol al IX-lea şi care, printr-o nouă distribuire, ajunsese camera de culcare a regelui Henric al III- lea, iar acesta şi-o aranjase după nevoile sale. Carol al IX-lea, rege vînător, rege fierar, rege poet, avea în această cameră cornuri, archebuze, manuscrise, cărţi şi diferite unelte. Henric al III-lea avea aci două paturi de catifea şi de mătase, desene foarte decoltate, moaşte, bucăţi de stofă ce se poartă pe umeri şi care erau sfinţite de Papa, săculeţe cu parfumuri aduse din Orient şi o colecţie din cele mai frumoase spade de scrimă.

Bussy ştia bine că Henric nu putea să fie în această cameră, deoarece fratele său îi cerea audienţă în galerie; dar mai ştia de asemenea că alături de camera regelui era apartamentul doicii lui Carol al IX-lea, apartament care ajunsese acum favoritul lui Henric al III-lea. Cum Henric era însă un prinţ foarte schimbător în prieteniile sale, acest apartament fusese rînd pe rînd ocupat de Saint-Mégrin, Maugiron, d'O, d'Epernon, Quélus şi Schomberg şi în acel moment trebuia să fie, după cum socotea Bussy, ocupat de Saint-Luc, pentru care regele, după cum s-a văzut, simţea o aşa de mare izbucnire de dragoste, încît îl răpi pe tînăr de la soţia lui.

Aceasta, pentru că lui Henric al III-lea, fire ciudată, prinţ uşuratic, prinţ cugetător, prinţ fricos, prinţ viteaz; pentru că lui Henric al III-lea mereu plictisit, mereu îngrijorat, mereu visător, îi trebuia o veşnică distracţie; ziua: zgomotul, exerciţiul, maimuţărelile, prefecătoriile, intrigile; noaptea: lumina, trăncănelile, rugăciunea sau orgiile. Aşa că Henric al III-lea este aproape singurul personaj cu acest caracter pe care l-am putea întîlni în lumea noastră modernă. Henric al III-lea, hermafroditul antic, era sortit să vadă lumina zilei într-un oraş din Răsărit, în mijlocul unei lumi de muţi, de sclavi, de eunuci, de filosofi şi de sofişti, iar domnia lui trebuia să marcheze o eră deosebită de orgiile molatice şi de nebunii necunoscute, între Nero şi Heliogabal.

Bussy bănuind aşadar că Saint-Luc locuia în apartamentul doicii, se duse să bată la sala comună celor două apartamente. Căpitanul guarzilor veni să deschidă.

— Domnul de Bussy! strigă ofiţerul mirat.

— Da, chiar eu, scumpul meu domn de Nancey, spuse Bussy. Regele doreşte să-i vorbească domnului de Saint-Luc.

— Foarte bine, răspunse căpitanul; să fie anunţat domnul de Saint-Luc că regele vrea să-i vorbească.

Prin uşa rămasă întredeschisă, Bussy aruncă o privire pajului.

Apoi întorcîndu-se spre domnul de Nancey:

— Dar ce face oare, bietul de Saint-Luc? întrebă Bussy.

— Se joacă cu Chicot, domnule, aşteptîndu-l pe rege care s-a dus la cererea de audienţă pe care i-a făcut-o domnul de Anjou.

— Sînteţi bun să-i daţi voie pajului meu să mă aştepte aci? întrebă Bussy pe căpitanul guarzilor.

— Bucuros, răspunse căpitanul.

— Intră, Jean, spuse Bussy tinerei femei.

Şi arătă cu mîna pervazul unei ferestre, lîngă care ea se duse să se ascundă.

Abia ajunsese acolo, cînd Saint-Luc intră. Din discreţie domnul de Nancey se retrase ca să nu asculte cele ce se vorbeau.

— Dar ce mai vrea regele cu mine? spuse Saint-Luc cu o voce aspră şi cu mutra posomorîtă. A! dumneata eşti, domnule de Bussy?

— Chiar eu, dragă Saint-Luc, şi înainte de toate...

El coborî glasul.

— Înainte de toate, îţi mulţumesc pentru serviciul pe care mi l-ai adus.

— Ah! spuse Saint-Luc, era foarte natural şi nu puteam suferi să văd asasinîndu-se un gentilom viteaz ca dumneata. Te credeam ucis.

— Puţin a lipsit; însă puţin, în cazul acesta, este foarte mult.

— Cum aşa?

— Da, am scăpat din încurcătură cu o frumoasă lovitură de spadă pe care am dat-o cu sete, mi se pare lui Schomberg şi lui d'Epernon. Cît despre Quélus, trebuie să mulţumească oaselor capului său. Are un cap din cele mai tari pe care le-am întîlnit pînă acum.

— Ah! povesteşte-mi şi mie aventura dumitale, ea mă vă distra, spuse Saint-Luc căscînd să-şi rupă fălcile.

— Nu am vreme acum, dragul meu Saint-Luc. De altminteri, am venit cu totul pentru altceva. Te plictiseşti grozav, după cîte văd?

— În mod regal, pot să spun.

— Ei bine! vin să te distrez. Ce naiba! un serviciu merită răsplătit.

— Ai dreptate, acela pe care mi-l aduci dumneata nu este mai mic decît acela pe care ţi l-am adus eu. Poţi muri de plictiseală tot aşa de bine ca de o lovitură de spadă; e mai lung, dar mai sigur.

— Sărmane conte! spuse Bussy, eşti aşadar prizonier, după cum băniam?

— Tot ceea ce poate fi mai prizonier. Regele pretinde că numai veselia mea îl mai distrează. Regele este destul de bun căci de ieri, i-am făcut mai multe strîmbături decît maimuţa sa şi i-am spus mai multe brutalităţi decît bufonul său.

—Ei bine! să vedem: nu pot la rîndu-mi, după cum îţi ofeream, să-ţi aduc un serviciu?

—Negreşit, spuse Saint-Luc; poţi să te duci la mine acasă, sau mai degrabă la mareşalul de Brissac pentru a o linişti pe biata mea soţie, care trebuie să fie foarte îngrijorată şi care cu siguranţă că găseşte purtarea mea foarte ciudată.

— Ce să-i spun?

— Ei, Doamne! spune-i ce ai văzut, că sînt prizonier, că nu am voie să plec; că de ieri, regele îmi vorbeşte despre prietenie ca şi Cicero care a scris despre virtute ca Socrate care a practicat-o.

— Şi dumneata ce îi răspunzi? întrebă Bussy rîzînd.

— La naiba! îi răspund că în ceea ce priveşte prietenia, sînt un nerecunoscător, iar în ceea ce priveşte virtutea, sînt plin de rele; ceea ce nu-l împiedică să se încăpăţîneze şi să-mi repete suspinînd: „Ah! Saint-Luc, prietenia nu este deci decît o închipuire deşartă! Ah! Saint-Luc, virtutea nu este deci decît un nume!” Numai că, după ce a spus-o în franţuzeşte, o spune din nou în latineşte şi o repetă pe greceşte.

La această glumă, pajul, căruia Saint-Luc nu-i

dăduse atenţie, izbucni în rîs.

— Ce vrei, dragă prietene? El crede că te înduplecă. *Bis repetita placent*. Dar aceasta este tot ceea ce pot face pentru dumneata?

— Ah! Doamne, da; cel puţin, eu mă tem că aşa e.

— Atunci, s-a făcut.

— Cum aşa?

— Eu am bănuit tot ce s-a întîmplat şi i-am spus mai înainte totul soţiei dumitale.

— Şi ce a răspuns ea?

— Nu a voit să creadă la început. Dar, adăugă Bussy, aruncîndu-şi privirile spre pervazul ferestrei, nădăjduiesc că, în sfîrşit s-a convins că aşa este. Cere-mi aşadar altceva, ceva greu, imposibil chiar; îmi va face plăcere să încerc aşa ceva.

— Atunci, dragul meu Bussy, împrumută pentru cîteva clipe calul înaripat al gentilului cavaler Astolfe şi adu-l lîngă ferestrele mele; voi călări la spatele dumitale şi mă vei duce lîngă soţia mea. După aceea, vei fi liber, dacă vei crede de cuviinţă, să-ţi continui călătoria spre lună.

— Dragul meu, spuse Bussy, e ceva şi mai simplu, să duc calul înaripat la soţia dumitale şi dînsa să vină să te găsească.

— Aici?

— Da, aici.

— La Luvru?

— Chiar la Luvru. Nu-i aşa că ar fi şi mai frumos? Ia spune.

— O! la naiba! cred şi eu.

— Nu te-ai mai plictisi?

— Nu, pe cinstea mea.

— Nu mi-ai spus că te plictiseşti?

— Întreabă-l pe Chicot. De azi dimineaţă am prins ură pe el şi i-am propus trei lovituri de spadă. Ticălosul s-a supăra încît îţi venea să crapi de rîs. Ei bine! eu am rămas foarte nepăsător, dar cred că dacă mai ţine aşa, îl voi ucide numai să mă distrez, sau voi face ca să fiu ucis.

— Drace, nu te juca; ştii că Chicot este un spadasin încercat. Te-ai plictisi cu mult mai mult într-un sicriu, decît plictiseşti, într-o închisoare, ce zici?

— Zău nu mai ştiu nimic.

— Să vedem! spuse Bussy rîzînd, vrei să-ţi dau pajul meu ?

— Mie?

— Da, e un băiat minunat.

— Mulţumesc, spuse Saint-Luc, urăsc pajii. Regele mi-a oferit să-mi aducă pe acela din pajii mei care mă iubea mai mult şi am refuzat. Oferă-i regelui care vrea să-şi înmulţească numărul pajilor. Eu voi face, ieşind de aci, ce s-a făcut la Chenonceaux cînd cu ospăţul verde, nu mă voi mai face servit decît de femei.

— Ei şi! spuse Bussy insistînd, încearcă totuşi.

— Bussy, spuse Saint-Luc necăjit, nu face să mă iei peste picior.

— Lasă-mă să încerc.

— Nu te las.

— Cînd îţi spun că ştiu ce-ţi trebuie.

— Ba nu, nu, de o sută de ori nu!

— Hei! pajule, vino încoace.

— La naiba! strigă Saint-Luc.

Pajul îşi părăsi fereastra şi veni înroşindu-se.

—O!o! murmură Saint-Luc încremenit, recunoscînd-o pe Jeana în livreaua lui Bussy.

—Ei bine! întrebă Bussy, trebuie să-l trimit înapoi?

—Nu, nu, strigă Saint-Luc. Ah! Bussy, Bussy, îţi

datorez o prietenie veşnică!

— Ştii că nu eşti auzit, Saint-Luc, dar eşti privit.

—E adevărat, spuse acesta.

Şi, după ce făcuse doi paşi spre soţia sa, el făcu trei înapoi. În adevăr, domnul de Nancey, mirat de pantomima cam prea expresivă a lui Saint-Luc, începea să-şi ascută urechile, cînd un zgomot mare, venind din galeria cu geamuri, îl făcu să iasă din preocuparea sa.

— Ah! Doamne! strigă domnul de Nancey, mi se pare că regele ceartă pe cineva.

— În adevăr, aud şi eu, răspunse Bussy, prefăcîndu-se neliniştit; nu cumva o fi, din întîmplare, domnul duce de Anjou cu care am venit?

Căpitanul guarzilor îşi asigură spada la şold şi plecă în direcţia galeriei unde, în adevăr zgomotul unei discuţii aprinse pătrundea prin bolte şi ziduri.

— Să mai spui că nu am aranjat bine lucrurile, spuse Bussy întorcîndu-se spre Saint-Luc.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă acesta.

— S-a întîmplat că domnul de Anjou şi regele se sfîşie în această clipă şi cum acesta trebuie să fie un spectacol superb, alerg acolo ca să nu pierd nimic. Dumneata, profită de învălmăşeală, nu ca să fugi, căci regele tot te-ar ajunge, ci pentru a pune la loc sigur pe acest frumos paj pe care ţi-l dau; se poate?

— Da, la naiba! şi de altfel, chiar dacă nu s-ar putea, tot s-ar găsi mijlocul; dar, din fericire, am făcut pînă acum pe bolnavul aşa că stau în cameră.

— În cazul acesta, adio, Saint-Luc; doamnă nu mă uitaţi în rugăciunile dumneavoastră.

Şi Bussy, vesel că a jucat această farsă lui Henric al III-lea, ieşi din anticameră şi ajunse la galeria în care regele, roşu de mînie, demonstra ducelui de Anjou, palid

de ciudă, că, în noaptea trecută, Bussy era provocatorul.

— Vă afirm, Sire, striga ducele de Anjou, că d'Epernon, Schomberg, d'O, Maugiron şi Quélus îl aşteptau la hotelul Tournelles.

— Cine ţi-a spus?

— I-am văzut chiar eu, Sire, i-am văzut cu ochii mei.

— În întuneric, nu-i aşa? Noaptea era neagră ca întunericul unui cuptor.

— De aceea, nu după faţă i-am recunoscut.

— Atunci, după ce? după umeri?

— Nu, Sire, după voce.

— Ţi-au vorbit?

— Au făcut mai mult decît atît, m-au luat drept Bussy şi m-au atacat.

— Pe dumneata?

— Da, pe mine.

— Şi ce făceai la poarta Sfîntului Anton?

— Ce vă priveşte?

— Vreau să ştiu. Sînt curios astăzi.

— Mă duceam la Manasse.

— La Manasse, un evreu!

— Şi Maiestatea Voastră se duce la Ruggieri, un otrăvitor.

— Mă duc unde vreau, eu sînt regele.

— Aceasta nu înseamnă a răspunde, ci a zdrobi.

— De altfel, după cum am spus, Bussy a fost provocatorul.

— Bussy?

— Da.

— Unde?

— La balul lui Saint-Luc.

— Bussy a provocat cinci oameni? Haida de, Bussy este viteaz, dar Bussy nu este nebun.

— Pe toţi dracii: îţi spun că am auzit chiar eu provocarea. De altfel, era în stare s-o facă, deoarece cu toate cele ce mi le spui, l-a rănit pe Schomberg la coapsă, pe d'Epernon la braţ şi aproape că l-a zdrobit pe Quélus.

— Ah! într-adevăr, spuse ducele; el nu-mi vorbise despre toate astea, o să-i aduc laudele mele..

— Eu, spuse regele, nu voi lăuda pe nimeni, ci voi da pildă cu acest bătăuş.

— Şi eu, spuse ducele, eu pe care prietenii voştri mă atacă, nu numai în persoana lui Bussy, dar chiar şi în a mea, voi şti dacă sînt fratele vostru şti dacă există în Franţa, afară de Maiestatea Voastră, un singur om care să aibă dreptul de a mă privi în faţă fără ca în lipsa respectului, teama să-l facă să plece ochii în jos.

În această clipă, atras de strigătele celor doi fraţi, apăru Bussy, îmbrăcat cu eleganţă într-un costum de mătase verde deschis cu nişte noduri roz.

—Sire, spuse el înclinîndu-se în faţa lui Henric al III-lea, binevoiţi a primi cele mai umile respecte ale mele.

—La naiba! iată-l, spuse Henric.

—Maiestatea Voastră, după cît se pare, îmi face cinstea să se ocupe de mine? întrebă Bussy.

—Da, răspunse regele, şi sînt mulţumit că te văd; cu toate cele ce mi s-a spus, faţa dumitale respiră sănătate.

— Sire, sîngele vărsat înfrăgezeşte faţa, spuse Bussy, şi eu trebuie să am, faţa foarte fragedă astăzi.

— Ei bine! pentru că ai fost bătut, pentru că ai fost lovit, plînge-te, senior de Bussy şi îţi voi face dreptate.

— Daţi-mi voie, Sire, spuse Bussy, nu am fost nici bătut, nici lovit şi nu mă plîng.

Henric rămase buimăcit şi se uită la ducele de

Anjou. — Ei bine! ce îmi spuneai? întrebă el.

— Spuneam că Bussy a primit o lovitură de pumnal care îi străbate coasta.

— Este adevărat, Bussy? întrebă regele.

— Deoarece o spune fratele Majestăţii Voastre, spuse Bussy, trebuie să fie adevărat; cel dintîi prinţ de sînge nu ar putea minţi.

— Şi, avînd o lovitură de spadă în coaste, spune Henric, nu te plîngi.

— Nu m-aş plînge, Sire, decît dacă pentru a mă împiedica să mă răzbun eu însumi, mi s-ar tăia mîna dreaptă; chiar atunci, urmă neînduplecatul duelist, m-aş răzbuna, după cum nădăjduiesc, cu mîna stîngă.

— Obraznic! murmură Henric.

— Sire, spuse ducele de Anjou, aţi vorbit de dreptate. Ei bine, faceţi dreptate; noi nu cerem altceva. Ordonaţi o anchetă, numiţi judecători şi să se ştie bine din ce parte venea cursa şi cine pregătise asasinatul.

Henric roşi.

— Nu, spuse el, vreau ca şi de data aceasta să nu aflu a cui a fost vina şi să învălui pe toată lumea într-o iertare generală, prefer ca aceşti înverşunaţi duşmani să se împace şi îmi pare rău de Schomberg şi d'Epernon că se află reţinuţi în casă de rănile lor. Ascultă, domnule de Anjou, care era cel mai furios din toţi prietenii mei, după părerea dumitale? Spune, nu cred să- ţi fie greu, deoarece pretinzi că i-ai văzut.

— Sire, spuse ducele de Anjou, era Quélus, eu nu mă ascund şi Alteţa Sa a văzut bine.

— Atunci, spuse Henric, domnul de Bussy şi domnul de Quélus să facă pace în numele tuturor.

— Oh! oh! spuse Quélus, ce înseamnă asta, Sire?

— Asta înseamnă că vreau să vă îmbrăţişaţi aci, în

faţa mea, chiar acum.

Quélus încruntă din sprîncene.

— Ei ce! signor, spuse Bussy întorcîndu-se spre Quélus şi imitînd gestul italian al lui Pantalon, îmi vei face această favoare?

Gluma era atît de neaşteptată şi Bussy o făcuse cu atîta căldură, încît chiar regele începu să rîdă. Apoi, apropiindu-se de Quélus:

— Haide, domnule, spuse el, regele vrea.

Şi îl cuprinse cu amîndouă braţele de gît.

— Nădăjduiesc că aceasta nu te angajează cu nimic, îi spuse în şoaptă Quélus lui Bussy.

— Fii pe pace, răspunse Bussy pe acelaşi ton. Ne vom întîlni într-o zi sau alta.

Quélus, roşi de ciudă, se dădu înapoi furios.

Henric încruntă din sprîncene şi Bussy, cu aceleaşi gesturi caraghioase, se răsuci pe călcîie şi ieşi din sala de consiliu.

CAPITOLUL VI

Cum se făcea toaleta de noapte a regelui Henric al III-lea.

După această scenă, începută tragic şi terminată comic şi al cărei zvon, scăpat ca un ecou din Luvru, se răspîndi în oraş, regele foarte mîniat reluă drumul apartamentului său, urmat de Chicot, care cerea să mănînce.

— Mie nu mi-e foame, spuse regele trecînd pragul uşii sale.

— Se poate, spuse Chicot; dar eu turbez şi aş vrea să rod ceva, măcar un ciolan.

Regele se făcu a nu-l auzi. Îşi desfăcu mantaua, pe care o puse pe pat, îşi soase pălăria, menţinută pe cap de nişte ace lungi, negre şi o aruncă pe fotoliu; apoi înaintînd spre gangul ce ducea la camera lui Saint-Luc, care nu era despărţită de a sa decît printr-un simplu zid:

—Aşteaptă-mă aci, bufonule, spuse el, mă înapoiez.

—O! nu te grăbi, fiule, spuse Chicot, nu te grăbi; doresc chiar, urmă el ascultînd zgomotul paşilor lui Henric care se depărta, să-mi laşi timpul să-ţi pregătesc o mică surpriză.

Apoi, cînd nu se mai auzi nici un zgomot:

—Hei! spuse el deschizînd uşa de la anticameră.

Un valet intră.

— Regele şi-a schimbat părerea, spuse el, vrea o cină frumoasă pentru el şi Saint-Luc. Mai ales a recomandat vin; du-te, lacheu.

Valetul se răsuci pe călcîie şi alergă să împlinească poruncile lui Chicot, pe care le credea că sînt ale regelui.

Cît despre Henric, el trecuse, după cum am mai spus, în apartamentul lui Saint-Luc care, înştiinţat de vizita Maiestăţii Sale, se culcase şi pusese să i se citească rugăciuni de către un bătrîn servitor, care urmîndu-l la Luvru, fusese făcut prizonier împreună cu el. Pe un fotoliu aurit, într-un colţ, cu capul în mîini, dormea adînc pajul pe care îl adusese Bussy.

Regele îmbrăţişă toate acestea dintr-o aruncătură de ochi.

— Ce e tînărul acesta? îl întrebă el pe Saint-Luc cu nelinişte.

— Maiestatea Voastră, oprindu-mă aci, nu mi-a îngăduit să-mi aduc un paj?

— Da, negreşit, răspunse Henric al III-lea.

— Ei bine! Am profitat de îngăduială, Sire.

— Ah! ah!

— Maiestatea Sa se căieşte că mi-a acordat această distracţie? întrebă Saint-Luc.

— Nu, fiule, nu; distrează-te, dimpotrivă. Ei bine! cum o mai duci?

— Şire, spuse Saint-Luc, am nişte friguri grozave.

— Într-adevăr, spuse regele, ai faţa îmbujorată, copilul meu; să vedem pulsul, ştii că sînt puţin şi medic.

Saint-Luc întinse mîna cu o mişcare vădită de proastă dispoziţie

— Da, da! spuse regele, e cam schimbător, agitat.

— O! Sire, spuse Saint-Luc, aceasta înseamnă că în adevăr sînt bolnav.

— Fii pe pace, spuse Henric, te voi îngriji chiar cu doctorul meu.

— Mulţumesc, Sire, îl urăsc pe Miron.

— Te voi păzi chiar eu.

— Sire, nu mi-aş îngădui...

— Voi porunci să se aşeze un pat pentru mine în camera ta, Saint-Luc. Vom vorbi toată noaptea. Am o mulţime de lucruri să-ţi povestesc.

— Ah! strigă Saint-Luc disperat, spuneţi că sînteţi medic, că sînteţi prietenul meu şi voiţi să mă împiedicaţi să dorm. La naiba! doctore, aveţi un fel ciudat de a vă trata bolnavii! La naiba! Sire, aveţi un fel ciudat de a vă iubi prietenii.

— Ei ce! vrei să rămîi singur, suferind cum eşti?

— Sire, îl am pe pajul meu Jean.

— Dar doarme.

— Aşa îmi plac mie oamenii care mă veghează; cel puţin nu mă împiedică nici pe mine să dorm.

— Lasă-mă cel puţin să te veghez împreună cu el, nu îţi voi vorbi decît dacă te deştepţi.

— Sire, am o deşteptare foarte ursuză şi trebuie să fie cineva bine obişnuit cu mine ca să-mi ierte toate prostiile pe care le spun înainte de a fi bine deşteptat.

— Cel puţin, vino să asişti la culcarea mea.

— Şi voi fi liber apoi să mă înapoiez în pat?

— Absolut liber.

— Ei bine! fie. Dar am să fiu un curtean trist, vă garantez. Pic de somn.

— Vei căsca în voie.

— Ce tiranie! spuse Saint-Luc, cînd îi aveţi pe toţi ceilalţi prieteni.

— Ah! da, sînt într-o frumoasă stare şi Bussy care i-a aranjat bine. Schomberg are coasta crăpată; d'Epernon are încheietura mîini crestată ca o mănuşă spaniolă; Quélus este acum buimăcit de lovitura de pumn de ieri şi de îmbrăţişarea de azi; mai rămîne d'O care mă plictiseşte de moarte şi Maugiron care mă supără. Haide! Trezeşte pe secătura asta de paj şi puneţi un halat pe tine.

— Sire, dacă Maiestatea Voastră voieşte să mă lase.

— Pentru ce?

— Respectul...

— Haide dar.

— Sire, în cinci minute voi fi al Maiestăţii Voastre.

— În cinci minute, fie! Dar nu mai mult de cinci minute, auzi; şi în timpul acestor minute, găseşte-mi vreo istorioară frumoasă, Saint-Luc, pentru a încerca să rîdem puţin.

Şi zicînd acestea regele, care obţinuse jumătate din cele ce voia, ieşi pe jumătate mulţumit.

Abia se închise uşa în urma lui şi pajul se deşteptă

deodată şi dintr-un salt fu la perdeaua de la uşă.

—Ah! Saint-Luc, spuse el, cînd zgomotul paşilor se pierdu, iar ai să mă părăseşti. Doamne! ce chin! mor de frică aci. Dacă m-ar descoperi cineva.

— Scumpa mea Jeana, spuse Saint-Luc, Gaspard care este aci (şi i-l arătă pe bătrînul servitor), te va apăra împotriva oricărei indiscreţii.

— Atunci, e mai bine să plec, spuse tînăra roşind.

— Dacă ţii neapărat, Jeana, spuse Saint-Luc cu un ton întristat, voi face să fii dusă înapoi la palatul Montmorency, căci consemnul nu este decît pentru mine. Dar dacă ai fi tot atît de bună pe cît eşti de frumoasă, dacă ai avea în inimă oarecare sentimente pentru bietul Saint-Luc, l-ai mai aştepta cîteva clipe. Mă voi preface că sufăr aşa de rău de cap, de nervi şi de stomac, încît regele nu va mai voi un tovarăş atît de trist şi mă va trimite la culcare.

Jeana lăsă ochii în jos.

— Du-te dar, spuse ea, te voi aştepta; însă îţi voi spune ca regele: nu sta mult.

— Jeana, scumpa mea, eşti adorabilă, spuse Saint-Luc; încrede-te în mine că voi veni cît mai repede cu putinţă lîngă ţine. De altminteri, mi-a venit o idee, o voi rumega puţin şi la înapoiere o să ţi-o spun.

— O idee care îţi va reda libertatea?

— Nădăjduiesc.

— Gaspard, spuse Saint-Luc, ai grijă să nu intre nimeni aici. Apoi, după un sfert de oră, închide uşa cu cheia; adu-mi această cheie la rege. Du-te şi spune acasă să nu se neliniştească de doamna contesă şi nu te înapoia decît mîine.

Gaspard făgădui zîmbind să îndeplinească poruncile pe care tînăra femeie le asculta roşind.

Saint-Luc luă mîna soţiei sale, o sărută cu gingăşie şi alergă la camera lui Henric, care şi începuse să dea semne de nerăbdare.

Jeana, singură şi tremurînd, se ghemui în perdeaua mare care atîrna de vergelele patului şi acolo, visătoare îngrijorată, mîniată, căută la rîndu-i, jucîndu-se cu o ţeava, un mijloc de a ieşi victorioasă din ciudata siuaţie în care se găsea.

Cînd Saint-Luc intră la rege, fu izbit de parfumul aspru şi voluptos pe care îl răspîndea camera regală. Picioarele lui Henric se lăfăiau, în adevăr, pe un aşternut de flori cărora li se tăiaseră lujerele, de teamă să nu facă vreun rău pielii delicate a Maiestăţi Sale; trandafiri, iasomii, viorele, cuişoare, cu toată asprimea anotimpului, formau un covor moale şi mirositor la picioarele lui Henric al III-lea.

Camera, al cărei tavan fusese coborît şi decorat cu frumoase picturi de pînză, era mobilată, după cum am mai spus, cu două paturi, dintre care unul era atît de mare, încît, deşi căpătîiul îi era sprijinit de zid, cuprindea aproape a treia parte din cameră.

Acest pat avea o tapiţerie de aur şi de mătase cu pesonaje mitologice, reprezentînd povestea Cenei sau a lui Cenis, cînd bărbat, cînd femeie, a cărui metamorfoză nu se opera, după cum este uşor de bănuit, fără cele mai fantastice sforţări ale închipuiri pictorului. Pologul era de pînză de argint cusută cu aur şi cu figuri de mătase, iar armele regale, bogat brodate, erau aşezate pe partea de baldachin care, lipită de zid, forma căpătîiul patului.

La ferestre era aceeaşi tapiţerie ca la paturi, iar canapelele şi fotoliile erau formate din aceeaşi stofă ca aceea a patului şi a ferestrelor. În mijlocul tavanului, un lanţ de aur lăsa să atîrne o lampă de argint, în care

ardea un ulei ce răspîndea, consumîndu-se, un parfum ales. La dreapta patului, un satir de aur ţinea în mînă un candelabru în care ardeau patru lumînări roz, parfumate la fel. Aceste lumînări, mari ca nişte făclii, aruncau o lumină care, adăugată la aceea a lămpii, lumina îndeajuns camera.

Regele, cu picioarele goale aşezate pe flori presărate pe parchet, stătea pe scaunu-i de abanos încrustat cu aur; ţinea pe genunchi şapte sau opt căţeluşi cu părul lăţos şi ale căror boturi fragede îi gîdilau încet mîinile. Doi servitori îi desfăceau şi îi făceau părul, ridicat în sus ca al femeilor, îi pieptănau mustaţa-răsucită şi barba stufoasă. Un al treilea ungea obrajii prinţului cu un strat unsuros de cremă roz, de un gust cu totul deosebit şi de un miros din cel mai ales.

Henric ţinea ochii închişi şi lăsa să i se facă toate aceste pregătiri cu măreţia şi seriozitatea unui zeu indian.

—Saint-Luc! spunea el, unde este Saint-Luc?

Saint-Luc intră. Chicot îl luă de mînă şi îl duse în faţa regelui.

— Iată-l, spuse el lui Henric,a venit prietenul tău Saint-Luc; porunceşte-i să se spele, sau mai bine să se mîzgălească şi el cu cremă; căci dacă nu vei lua această precauţiune, se va întîmpla un lucru supărător; sau el va mirosi urît pentru tine, care miroşi atît de frumos, sau tu vei mirosi prea tare pentru el care nu va mirosi deloc. Hei, aduceţi grăsimile şi pieptenele, adăugă Chicot întinzîndu-se pe un fotoliu mare în faţa regelui, vreau să le încerc şi eu.

— Chicot, Chicot! strigă Henric, pielea ta e prea uscată şi ar absorbi o cantitate prea mare de cremă; abia dacă e deajuns pentru mine; şi părul tău este aşa de

aspru, încît mi-ar rupe pieptenii.

— Pielea mi s-a uscat făcînd campanie pentru tine, prinţ nerecunoscător! Şi părul meu este aşa de aspru, pentru că necazurile pe care mi le faci îl ţin mereu zbîrlit; însă dacă îmi refuzi crema pentru obraz, adică pentru exterior, bine, fiule, nu-ţi mai cer nimic.

Henric, ridică din umeri ca un om puţin dispus să se distreze cu glumele bufonului său.

— Lasă-mă, spuse el, bălmăjeşti.

Apoi întorcîndu-se spre Saint-Luc:

— Ei bine! Fiule, spuse el, te mai doare capul?

Saint-Luc îşi duse mîna la frunte şi scoase un suspin.

— Închipuieşte-ţi, urmă Henric, că l-am văzut pe Bussy d'Ambroise. Ei!... domnule, spuse el coaforului, mă arzi.

Coaforul îngenunchie.

— L-aţi văzut pe Bussy d'Amboise, Sire? spuse Saint-Luc tremurînd.

— Da, răspunse regele; îi înţelegi pe imbecilii aceia care l-au atacat în număr de cinci şi care nu l-au nimerit? Ar merita să fie bătuţi. Dacă ai fi fost tu acolo, ce zici, Saint-Luc?

— Sire, răspunse tînărul, se poate ca nici eu să nu fi fost mai norocos ca tovarăşii mei.

— Haida de! ce tot spui? mă prind pe o mie de scuzi de aur că îl atingi de zece ori pe Bussy, iar el numai de şase ori. La naiba! va trebui ca mîine să vedem acest lucru. Te mai ocupi cu scrima, copilul meu?

— Desigur, Sire.

— Te întreb dacă faci exerciţii dese.

— Aproape în toate zilele cînd sînt sănătos, dar cînd sînt bolnav, Sire, nu sînt bun de absolut nimic.

— De cîte ori mă atingeai tu?

— Făceam un joc aproape egal, Sire.

— Da, însă eu trag mai bine ca Bussy. Ce dracu! domnule, spuse Henric bărbierului său, îmi smulgi mustaţa.

Bărbierul îngenunchie.

— Sire, spuse Saint-Luc, arătaţi-mi un leac pentru boala de inimă.

— Trebuie să mănînci, spuse regele.

— O! Sire, cred că vă înşelaţi.

— Nu, te asigur.

— Ai dreptate, Valois, spuse Chicot, şi cînd mă doare grozav inima sau stomacul, nu ştiu prea bine care din două, urmez această reţetă.

Şi se auzi un zgomot ciudat, asemănător cu acela care rezultă din mişcarea fălcilor unei maimuţe.

Regele se întoarse şi îl văzu pe Chicot, care, după ce înghiţise singur îndoita cină care i se adusese în numele regelui îşi mişca zgomotos fălcile sorbind conţinutul unei ceşti de porţelan de Japonia.

— Ei bine! spuse Henric, ce dracu faci acolo domnul Chicot?

— Îmi iau crema pentru interior, spuse Chicot, deoarece pentru exterior îmi este oprită.

— Ah, mişelule! strigă regele întorcîndu-şi capul într-un mod atît de neprevăzut încît degetul unsuros al valetului umplu de cremă gura regelui.

— Mănîncă, fiule, spuse cu gravitate Chicot. Eu nu sînt atît de tiran ca tine: interioară şi exterioară, ţi le îngădui amîndouă.

— Domnule, mă înăbuş, spuse Henric valetului. Valetul îngenunchie aşa cum făcuse coaforul şi bărbierul.

— Să se ducă cineva să-mi caute pe căpitanul guarzilor, strigă Henric, să-l aducă numaidecît.

— Şi ce să faci cu căpitanul tău de guarzi? întrebă Chicot, trecîndu-şi degetul prin ceaşca de porţelan şi ducîndu-l apoi gură.

—Pentru ca să-şi treacă spada prin corpul lui Chicot şi chiar aşa de slab cum e, să facă din el o friptură pentru cîinii mei.

Chicot se ridică şi dîndu-şi părul peste cap:

— La naiba! spuse el, un Chicot să fie dat cîinilor tăi, un gentilom patrupedelor tale! Ei bine! să vie, fiule, căpitanul tău de guarzi şi vom vedea.

Şi Chicot îşi trase spada cea lungă, cu care începu să scrimeze atît de caraghios împotriva coaforului, bărbierului şi valetului, încît regele nu se putu opri a rîde.

— Dar mi-e foame, spuse regele cu un glas plîngător, şi caraghiosul a mîncat el singur toată cina.

— Eşti un mofturos, Henric, spuse Chicot. Te-am rugat să te aşezi la masă şi ai refuzat. În orice caz, îţi mai rămîne zeama. Mie nu mai mi-e foame şi mă duc să mă culc.

În timpul acesta, Gaspard venise să aducă cheia stăpînului său.

— Eu la fel, spuse Saint-Luc, căci dacă aş mai sta mult în picioare, aş părea lipsit de respect faţă de regele meu, căzînd în faţa sa în atacuri nervoase. Am friguri.

— Ţine, Saint-Luc, spuse regele întinzînd tînărului cîţiva căţeluşi; ia-i cu tine.

— Ce să fac cu ei? întrebă Saint-Luc.

— Să-i culci cu tine; vor lua boala ta, şi vei scăpa de ea.

— Mulţumesc, Sire, spuse Saint-Luc punînd cîinii în coşul lor, nu am încredere în această reţetă.

— Voi veni să te văd la noapte, Saint-Luc, spuse regele.

— O! nu veniţi, Sire, vă rog, spuse Saint-Luc, m-aţi deştepta brusc şi se spune că acest lucru te face epileptic.

Şi zicînd acestea, după ce îl salută pe rege, ieşi din cameră, urmat de semnele de prietenie pe care i le arătă Henric pînă ce nu-l mai văzu.

Chicot dispăru şi el.

Cele două sau trei persoane care asistaseră la pregătirile de culcare ale regelui, ieşiră la rîndul lor.

Nu mai rămaseră lîngă rege decît valeţii care îi acoperiră faţa cu o mască de pînză fină îmbibată cu o cremă parfumată.În această mască erau nişte deschizături pentru nas, pentru ochi şi pentru gură. O bonetă de stofă de mătase şi de argint o fixa pe frunte şi pe urechi.

Apoi îi trecură braţele într-un pieptăraş de mătase roz, căptuşit cu mătase fină şi cu vată; după aceea îi dădură nişte mănuşi dintr-o piele atît de moale, încît s-ar fi zis că sînt de mătase. Aceste mănuşi ajungeau pînă la coate şi erau unse pe dinăuntru cu un ulei parfumat care le dădea acea elasticitate a cărei cauză se caută în zadar pe deasupra.

După terminarea acestor mistere ale toaletei regale, i se dădu lui Henric să-şi bea zeama dintr-o ceaşcă de aur; dar înainte de a duce la buze, el vărsă jumătate din ea într-o ceaşcă la fel cu a sa şi porunci să se trimită această jumătate lui Saint-Luc urîndu-i-se noapte bună.

Veni apoi rîndul lui Dumnezeu care, în astă seară, desigur din pricina marii preocupări a regelui, fu lăsat mai la o parte. Henric nu făcu decît o singură rugăciune fără să atingă cel puţin mătăniile sfinţite; şi punînd să i se desfacă patul stropit cu coriandru, răşină şi scorţişoară, se culcă.

Apoi, după ce se aşeză bine pe numeroasele-i perne, Henric porunci să i se ridice stratul de flori care începea să îngreuieze aerul din cameră. Se deschiseră pentru o clipă ferestrele pentru a împrospăta acest aer prea încărcat de carbon. După care un foc mare de curpeni arse în căminul de marmură, repede ca un meteor; nu se stinse totuşi decît după ce îşi răspîndi plăcuta-i căldură în tot apartamentul.

Atunci valetul închise totul, perdele şi portiere şi îl aduse pe marele cîine favorit al regelui, care se numea Narcis. Dintr-salt, el sări pe patul regelui, se învîrti o clipă, apoi se culcă lungindu-se la picioarele stăpînului său.

Apoi suflă în luminările roz care ardeau în mîinile satirului de aur, micşoră lumina candelei punîndu-i un fitil mai mic şi valetul însărcinat cu aceste ultime amănunte ieşi la rîndu-i pe vîrful picioarelor.

Mai liniştit, mai leneş, mai uituc decît acei călugări trîndavi din regatul său, ascunşi în mănăstirile lor îmbuibate, regele Franţei nu-şi mai dădea osteneala să cugete că mai există o Franţă.

Dormea.

După o jumătate de oră, oamenii care vegheau în galerii şi care, de la diferitele lor posturi, puteau observa ferestrele camerei lui Henric, văzură prin perdele stingîndu-se lampa şi razele argintate ale lunii înlocuind pe geamuri dulcea lumina roză care le colora. Ei se gîndiră prin urmare că Maiestatea Sa doarme din ce în ce mai bine.

În această clipă toate zgomotele dinăuntru şi din afară dispărură şi s-ar fi putut auzi liliacul cel mai tăcut zburînd prin galeriile posomorîte ale Luvrului.

CAPITOLUL VII

Cum fără ca nimeni să cunoască pricina acestei convertiri, regele Henric se văzu convertit de la o zi la alta.

Două ore trecură astfel. Deodată răsună un ţipăt grozav. Acest ţipăt ieşise din camera Maiestăţii Sale.

Cu toate astea candela era tot stinsă, liniştea tot adîncă şi nici un zgomot nu se auzea, afară de această ciudată chemare a regelui.

Căci regele fusese acela care strigase.

În curînd se deosebi zgomotul unei mobile care cădea, a unui porţelan prefăcut în ţăndări, a unor paşi neliniştiţi alergînd prin cameră; apoi se auziră alte ţipete amestecate cu lătrături de cîini. Numaidecît luminile strălucesc, spadele lucesc prin galerii şi paşii greoi ai guarzilor buimăciţi de somn zguduie stîlpii puternici.

— La arme! strigară toţi din toate părţile, la arme! Regele ne cheamă, să alergăm la rege.

Şi în această clipă, alergînd cît putu mai repede, căpitanul guarzilor, colonelul Elveţienilor, intimii castelului, archerbuzierii de serviciu, se repeziră în camera regală, pe care un val de lumină o cuprinse îndată; douăzeci de făclii luminară scena.

Lîngă fotoliu răstunat, lîngă ceştile sparte, în faţa patului în dezordine ale cărui cearşafuri şi cuverturi erau împrăştiate în cameră, Henric caraghios şi înspăimîntător în dichisurile sale de noapte, stătea în picioare, cu părul zbîrlit, cu ochii ficşi.

Mîna-i dreaptă era întinsă, tremurînd ca o frunză la vînt.

Mîna-i stîngă, zbîrcită, se înţepenise pe mînerul spadei pe care îl apucase fără să vrea.

Cîinele, tot aşa de tulburat ca şi stăpînul său, îl privea stînd cu labele depărtate şi urlînd.

Regele părea mut din pricina groazei şi toată această lume, neîndrăznind să rupă tăcerea, întrebîndu-se din ochi, aştepta cu o linişte grozavă.

Atunci apăru pe jumătate îmbrăcată, dar învăluită într-un mantou mare, tînăra regină Luiza de Lorena, blonda şi gingaşa creatură care ducea viaţa unei sfinte pe acest pămînt şi pe care ţipetele soţului său o deşteptaseră.

— Sire, spuse ea, tremurînd mai mult decît toţi, ce s-a întîmplat, Doamne?... Ţipetele voastre au ajuns pînă la mine şi am venit.

— Nu... nu... nu e nimic, spuse regele fără să-şi mişte ochii care păreau că privesc în aer o formă nedesluşită şi pe care nu o vedea decît el.

— Dar, Maiestatea voastră a ţipat..., reluă regina. Maiestatea Voastră e oare suferind?

Groaza era zugrăvită într-un mod atît de vădit pe trăsăturile lui Henric încît ea cuprindea încetul cu încetul pe toţi cei de faţă. Se dădeau înapoi, înaintau, sorbeau din ochi persoana regelui pentru a se asigura că nu era rănit, că nu fusese lovit de trăsnet sau muşcat de vreo reptilă.

— Oh! Sire, strigă regina; Sire, în numele cerului, nu ne lăsaţi într-o asemenea îngrijorare! Voiţi un medic?

— Un medic! spuse Henric pe acelaşi ton sinistru; nu, corpul nu este bolnav, ci sufletul, mintea; nu, nu, nu un medic... un duhovnic.

Cei de faţă se uitară unii la alţii; cercetară uşile, perdelele, parchetul, tavanul.

Nicăieri nu rămăsese urma obiectului nevăzut care înspăimîntase atît de rău pe rege.

Această cercetare era făcută cu o îndoită curiozitate: misterul se complica, regele cerea un duhovnic!

Numaidecît după această cerere, un mesager a sărit pe cal, mii de stele au ţîşnit din pavajul curţii Luvrului. După cinci minute, Josef Foulon, stareţul mînăstirii Sfînta Genoveva era trezit, putem zice smuls din patul său şi sosea la rege.

Odată cu duhovnicul, zgomotul a încetat, liniştea s-a restabilit. Toţi se întreabă, fac presupuneri, cred că ghicesc, dar mai ales le este teamă... Regele se spovedeşte!

A doua zi de dimineaţă, regele, sculat înaintea tuturor, porunceşte să se închidă poarta Luvrului care nu se deschisese decît pentru a-l lăsa pe duhovnic să treacă.

Apoi trimite să vină vistiernicul, lumînărarul şi maestru de ceremonii; îşi ia ceaslovul legat cu negru şi citeşte rugăciuni, se întrerupe pentru a tăia chipuri de sfinţi şi deodată porunceşte să i se aducă toţi prietenii.

La această poruncă, cei trimişi trecură mai întii pe la Saint-Luc, dar Saint-Luc era mai suferind ca niciodată. Lîncezeşte, este zdrobit de oboseală. Boala s-a prefăcut în copleşală, somnul, sau mai degrabă letargia sa era atît de adîncă încît, numai el din toţi locuitorii palatului, cu toate că îl desparte de rege numai un zid subţire, nu a auzit nimic din scena de peste noapte. Aşa că cere să rămînă în pat, unde va face toate rugăciunile pe care va porunci regele.

La această deplorabilă povestire, Henric face semnul crucii şi porunceşte să i se trimită farmacistul.

Apoi spune să se aducă la Luvru toate bicele de la mînăstirea Sfînta Genoveva; el trece, îmbrăcat în negru, prin faţa lui Schomberg care şchioapătă, prin faţa lui d'Epernon care are braţul bandajat, prin faţa lui Quélus încă buimăcit, prin faţa lui d'O şi Maugiron care tremura. Le împarte în trecere, lovituri de bice şi le porunceşte să se biciuiască cît de tare va putea braţul lor să lovească.

D'Epernon atrage atenţia că avînd braţul drept bandajat, trebuie să fie scutit de ceremonie, avînd în vedere că el nu va putea înapoia loviturile ce i se vor da, ceea ce va face, ca să zicem aşa un dezacord în gama biciuirii.

Henric al III-lea îi răspunde că pocăinţa sa va fi astfel mai plăcută lui Dumnezeu.

El însuşi dă exemplu. Îşi scoate tunica, vesta, cămaşa şi se loveşte ca un martir. Chicot a voit să rîdă şi să-şi bată joc, după obiceiul lui, dar o privire teribilă a regelui i-a arătat că nu era momentul; atunci a luat şi el ca şi ceilalţi un bici; numai că, în loc de a se lovi, îşi zdrobeşte vecinii; şi cînd nu mai găseşte nici un corp la îndemînă, scoate cojile din zugrăveala de pe coloane şi de pe ziduri.

Acest zgomot înseninează puţin cîte puţin faţa regelui, cu toate că se vede bine că mintea sa rămîne adînc izbită.

Deodată îşi părăseşte camera poruncind să fie aşteptat. În urma lui, pocăinţele încetează ca prin farmec. Numai Chicot mai continuă să-l mai lovească pe d'O pe care îl urăşte. D'O îi înapoiază loviturile cum poate mai bine. Este un duel de lovituri de gîrbaci.

Henric a trecut la regină. I-a dăruit un colier de perle de 25.000 de scunzi, a sărutat-o pe amîndoi obrajii, ceea ce nu i s-a mai întîmplat de mai bine de un an şi a rugat-

o să lase podoabele regale şi să se acopere cu un sac.

Luiza de Lorena, mereu blîndă, consimte îndată. Ea întreabă pentru ce soţul ei, dîndu-i un colier de perle, doreşte să-şi pună un sac pe umeri.

— Pentru păcatele mele, răspunse Henric.

Acest răspuns o mulţumeşte pe regină, căci ea cunoaşte mai bine ca oricine de cîtă grămadă de păcate trebuie să se pocăiască soţul său. Ea se îmbracă după placul lui Henric care se înapoiază în camera sa, dîndu-i acolo întîlnire reginei.

La vederea regelui, biciuirea reîncepe. D'O şi Chicot, care n-au încetat deloc, sînt plini de sînge. Regele îi felicită şi îi numeşte adevăraţii şi singurii săi prieteni.

După zece minute soseşte regina, îmbrăcată într-un sac. Numaidecît se împart lumînări la întreaga curte şi cu picioarele goale, pe acea vreme grozavă, cu chiciură şi zăpadă, frumoşii curteni, frumoasele doamne şi bunii Parizieni, credincioşii regelui şi Sfintei fecioare, se duc la Montmartre, tremurînd la început, dar încălzindu-se în curînd de loviturile furioase pe care la împarte Chicot tuturor acelora care au nenorocirea să se găsească în dreptul biciului său.

D'O s-a dat învins şi a intrat în şir la cincizeci de paşi de Chicot.

La ora patru seara, plimbarea jalnică era sfîrşită, mînăstirile primiseră pomeni bogate, picioarele tuturor erau umflate, spinările tuturor curtenilor erau jupuite; regina apăruse în public cu o cămaşă mare de pînză grosolană, regele cu nişte mătănii din capete de morţi. Fuseseră lacrimi, ţipete, rugăciuni, tămîie, cîntece religioase.

Ziua, după cum se vede, fusese bună.

În adevăr, fiecare a suferit de frig şi de lovituri

pentru a face plăcere regelui, fără ca nimeni să poată ghici pentru ce acest prinţ, care dansase atît de bine în ajun, se chinuia astfel a doua zi.

Hughenoţii, membrii ligii şi necredincioşii, au privit cum trece procesiunea biciuitorilor rîzînd de ei şi spunînd, ca nişte adevăraţi depredicatori cum sînt acest fel de oameni, că ultima procesiune fusese mai frumoasă şi mai zeloasă; ceea ce nu era adevărat.

Henric s-a înapoiat, flămînd, cu dîre lungi, albastre şi roşii pe umeri, nu a părăsit-o pe regină toată ziua şi a profitat de toate clipele de odihnă, de toate opririle pe la biserici pentru a le făgădui venituri noi şi a face planuri de pelerinaj împreună cu ea.

Cît despre Chicot, plictisit de a mai lovi şi înfometat de exerciţiul neobişnuit la care îl condamnase regele, s-a furişat puţin mai sus de poarta Montmartre şi, împreună cu fratele Gorenflot, acelaşi călugăr care a voit să-l spovedească pe Bussy şi cu care era prieten, a intrat în grădina unei cîrciumi foarte renumită, unde a băut nişte vin piperat şi a mîncat o lişiţă ucisă în mlaştinile de la Grande Batelière. Apoi, la înapoierea procesiunii, şi-a luat locul şi a venit pînă la Luvru, lovind cu sete pe păcătoşi şi pe păcătoase şi împărţind, după cum spune el singur, iertarea deplină a păcatelor.

La sosirea serii, regele se simţi obosit pe patul său, de mersul în picioarele goale şi de loviturile furioase pe care şi le dăduse. Puse să i servească o cină de post, să-i ude umerii, să-i aprindă un foc mare şi trecu la Saint-Luc pe care îl găsi vesel şi bine dispus.

Din ajun, regele se schimbase mult; toate ideile sale se întoarseră spre nimicnicia lucrurilor omeneşti, spre pocăinţă şi spre moarte.

— Ah! spuse el cu un accent adînc de om dezgustat

de viaţă, Dumnezeu a făcut într-adevăr bine că existenţa este atît de amară.

— Pentru ce, Sire? întrebă Saint-Luc.

— Pentru că omul, obosit de această lume, în loc să se teamă de moarte, o doreşte.

— Iertaţi-mă Sire, spuse Saint-Luc, vorbiţi pentru Maiestatea Voastră, dar eu nu doresc deloc moartea.

— Ascultă, Saint-Luc, spuse regele clătinînd din cap; dacă ai face ceva bun, ai urma sfatul meu, pot să zic pilda mea.

— Bucuros, Sire, dacă această plăcere îmi zîmbeşte.

— Vrei tu să lăsăm, eu coroana, tu soţia şi să intrăm într-o mînăstire? Am nişte dispense de la sfîntul nostru Papa; cu începere de mîine vom predica. Eu mă voi numi fratele Henric...

— Iertaţi-mă, Sire, iertaţi-mă, Maiestatea Voastră ţine prea puţin la coroana pe care o cunoaşte prea mult; dar eu, eu ţin mult la soţia mea pe care n-o cunosc încă în deajuns. Aşadar, refuz.

— O! o ! spuse Henric, ţi-e mai bine, după cît se pare.

— Cu mult mai bine, Sire; îmi simt mintea liniştită, inima veselă. Sufletul mi-e dispus într-un mod de necrezut la fericire şi la plăcere.

— Sărmane Saint-Luc! spuse regele împreunîndu-şi mîinile.

— Ieri, Sire, trebuia să-mi spuneţi acest lucru. O! Ieri eram cu toane, ursuz, îndurerat. Pentru un fleac m-aş fi aruncat într-un puţ. Dar astă-seară e altceva. Şi, pe toţi dracii! trăiască veselia!

— Defăimezi, Saint-Luc, spuse regele.

— Am defăimat, Sire? Se poate, dar şi Maiestatea Voastră înjură cîteodată, mi se pare.

— Am înjurat, Saint-Luc, dar nu voi mai înjura.

— Eu nu îndrăznesc să spun asta. Voi înjura cît mai puţin cu putinţă, iată singurul lucru la care vreau să mă angajez. De altfel, Dumezeu este bun şi iertător pentru păcatele noastre, cînd aceste păcate ţin de slăbiciunea omenească.

— Tu crezi dar că Dumnezeu mă va ierta?

— O! nu vorbesc de Maiestatea Voastră, Sire; vorbesc de servitorul vostru. La naiba! Maiestaea Voastră a păcătuit... ca rege... pe cînd eu am păcătuit ca simplu particular; nădăjduiesc că, în ziua judecăţii Dumnezeu va avea două greutăţi şi două cîntare.

Regele scoase un suspin, murmură un Cofiteor, îşi lovi pieptul cu mea culpa.

— Saint-Luc, spuse el, ca să sfîrşim, vrei să-ţi petreci noaptea în camera mea?

— Depinde, spuse Saint-Luc; ce vom face în camera Maiestăţii Voastre?

— Vom aprinde toate luminile, eu mă voi culca, iar tu îmi vei citi rugăciunile sfinţilor.

— Mulţumesc, Sire.

— Aşadar nu vrei?

— Mă voi păzi cît pot.

— Mă părăseşti! Saint-Luc, mă părăseşti!

— Nu. Dimpotrivă, nu vă părăsesc.

— Ah! adevărat?

— Dacă veţi voi.

— Negreşit că vreau.

— Dar cu o condiţie sine qua non.

— Care?

— Ca Maiestaea Voastră să poruncească să se aşeze mese, să trimită după viorişti şi curtezane şi pe legea mea! Vom dansa.

— Saint-Luc! Saint-Luc, strigă regele în culmea groazei.

— Ce vreţi! spuse Saint-Luc, mă simt zburdalnic astă-seară.Vreţi să beţi şi să dansaţi, Sire?

Dar Henric nu mai răspundea. Mintea sa, cîteodată aşa de vioaie şi aşa de veselă, se întuneca din ce în ce şi părea că luptă împotriva unui gînd ascuns care o îngreuna, cum ar face plumbul legat de picioarele unei păsări care şi-ar întinde zadarnic aripile ca să zboare.

— Saint-Luc, spuse în sfîrşit regele cu o voce jalnică, tu visezi cîteodată?

— Adesea, Sire.

— Crezi în vise?

— Din interes.

— Cum asta?

— Ei da! visele îţi uşurează realitatea. Astfel, astă-noapte am avut un vis minunat.

— Care?

— Am visat că soţia mea...

— Tu te mai gîndeşti la soţia ta, Saint-Luc?

— Mai mult ca oricînd.

— Ah! făcu regele cu un suspin şi uitîndu-se la cer.

— Am visat, urmă Saint-Luc, că soţia mea luase, păstrîndu-şi în acelaşi timp faţa-i încîntătoare, căci e frumoasă soţia mea, Sire...

— Vai! da, spuse regele. Şi Eva era frumoasă, nenorocitule! Şi Eva ne-a dus pe toţi la pieire.

— Ah! iată dar de unde vă vine ura! Dar să revenim la visul meu, Sire.

— Şi eu la fel, spuse regele, am visat...

— Soţia mea deci, păstrîndu-şi în acelaşi timp faţa-i încîntătoare, luase aripile şi forma unei păsări şi numaidecît, înfruntînd ferestre şi gratii, trecuse pe

deasupra zidurilor Luvrului şi venise să dea în geamurile mele un ţipăt încîntător pe care eu îl înţelegeam şi care spunea: „Deschide-mi, Saint-Luc, deschide-mi, soţul meu”.

— Şi i-ai deschis? spuse regele aproape disperat.

— Cred şi eu, strigă Saint-Luc, şi încă cu grabă chiar.

— Monden!

— Monden cît poftiţi, Sire.

— Şi te-ai trezit atunci?

— Nu, Sire, m-am ferit; visul era prea frumos.

— Atunci ai continuat să visezi?

— Cît am putut mai mult, Sire.

— Şi speri, la noapte...

— Să visez iar, da, să nu se supere Maiestatea Voastră; iată pentru ce refuz oferta plăcută de a merge să-i citesc rugăciuni. Dacă veghez, Sire, vreau cel puţin să găsesc echivalentul visului meu. Astfel că, dacă după cum am spus Maiestăţii Voastre, voiţi să porunciţi să se aşeze mese, să trimiteţi după viorişti...

— Destul, Saint-Luc, destul, spuse regele ridicîndu-se. Te pierzi şi m-ai pierde şi pe mine dacă aş mai rămîne mult aici. Adio, Saint-Luc, nădăjduiesc că cerul îţi va trimite, în locul acelui vis ispititor, vreun vis folositor care te va face să iei parte, mîine la pocăinţele mele şi să vii cu noi.

— Mă îndoiesc, Sire, şi chiar sînt aşa de sigur încît dacă am de dat un sfat Maiestăţii Voastre, este de a-l pune chiar de astă-seară la poarta Luvrului pe necredinciosul de Saint-Luc, care este foarte hotărît să moară nepocăit.

— Nu, spuse Henric, nu; nădăjduiesc că pînă mîine mila Domnului îl va atinge cum m-a atins şi pe mine. Bună seara, Saint-Luc, mă voi ruga pentru tine.

— Bună seara, Sire, voi visa pentru Maiestatea Voastră.

Şi Saint-Luc începu primul cuplet dintr-un cîntec mai mult decît uşuratic, pe care regele avea obiceiul să-l cînte în clipele sale de bună dispoziţie, ceea ce grăbi mai mult retragerea regelui, care închise uşa şi intră la el, murmurînd:

— Doamne, Dumnezeul meu! Mînia ta e dreaptă şi legitimă, căci lumea merge din ce în ce mai spre rău.

CAPITOLUL VIII

Regele se teme şi-i este frică

Ieşind de la Saint-Luc, regele găsi întreaga curte adunată, după porunca sa, în galeria cea mare.

Atunci el împărţi cîteva favoruri prietenilor săi, trimise în provincie pe d'O, d'Epernon şi Schomberg, ameninţă pe Maugiron şi pe Quélus că îi va pedepsi dacă ar mai avea vreo nouă ceartă cu Bussy, dădu mîna acestuia să i-o sărute şi îl ţinu strîns la piept multă vreme pe fratele său François.

Cît despre regină, el se arătă faţă de ea plin de atenţii şi de laude, în aşa fel încît cei de faţă începură să nădăjduiască la un moştenitor pentru tronul Franţei.

Cu toate acestea, ora obişnuită de culcare se apropia şi se putea vedea că regele întîrzia această oră pe cît putea; în sfîrşit orologiul Luvrului sună de zece ori; Henric aruncă o lungă privire în jurul lui, părînd a căuta printre toţi prietenii săi pe acela pe care avea să-l însărcineze cu funcţia de cititor, refuzată de Saint-Luc.

Chicot se uită la el.

— Ascultă, spuse el cu îndrăzneala-i obişnuită, ai aerul să-mi faci ochi dulci, astă-seară, Henric. Nu cumva cauţi din întîmplare pe cineva căruia să-i dai o mînăstire bună cu un venit de zece mii de livre? La naiba! ce stareţ aş mai fi! Dă-o, fiule, dă-o.

— Vino cu mine, Chicot, spuse regele. Bună seara, domnilor, mă duc să mă culc.

Chicot se întoarse spre curteni, îşi răsuci mustaţa şi, cu o înfăţişare din cele mai graţioase, făcîndu-le tuturor ochi dulci:

— Bună seara, domnilor, repetă el, imitînd vocea lui Henric; bună seara, ne ducem la culcare.

Curtenii îşi muşcară buzele; regele roşi.

— Să-mi vină bărbierul, spuse Chicot, coaforul, valetul şi mai ales crema.

— Nu, spuse regele, nu am nevoie de nimic astă-seară; vom intra în post şi eu am să mă pocăiesc.

— Regret crema, răspunse Chicot.

Regele şi bufonul intrară în camera pe care o cunoaştem.

— Aşa, Henric, spuse Chicot, eu sînt deci favoritul? Sînt cel de care nu te poţi lipsi? sînt deci foarte frumos, mai frumos decît acel Cupidon de Quélus?

— Tăcere! bufonule, spuse regele, şi dumneavoastră, domnilor cu toaleta, ieşiţi.

Valeţii ascultară; uşa se închise. Henric şi Chicot rămaseră singuri. Chicot îl privea pe Henric cu un fel de mirare.

— Pentru ce-i goneşti? întrebă bufonul. Nu ne-am uns încă cu cremă. Nu cumva vrei să mă ungi cu mîna ta regală? La naiba! Aceasta este o pocăinţă ca şi oricare alta.

Henric nu răspunse. Toată lumea ieşise din cameră

şi cei doi regi, nebunul şi înţeleptul, se priveau.

— Să ne rugăm, spuse Henric.

— Mulţumesc, strigă Chicot, nu e tocmai aşa de plăcut. Dacă pentru asta m-ai chemat, prefer să mă înapoiez printre tovarăşii deochiaţi... Adio, fiule, bună seara.

— Rămîi, spuse regele.

— O! o! făcu Chicot ridicîndu-se, asta se preface în tiranie. Eşti un despot, eşti un Phalaris, un Denys. Eu mă plictisesc aici; toată ziua ai pus să se sfîşie umerii prietenilor mei cu lovituri de vînă de bou şi iată că avem aerul să începem din nou astă seară. La naiba! Să nu mai reîncepem, Henric. Nu mai sîntem decît noi doi aici şi în doi... orice lovitură nimereşte.

— Taci, ticălos guraliv, spuse regele, şi gîndeşte-te să te pocăieşti.

— Bun! iată-ne ajunşi aici. Să mă pocăiesc, eu! Şi de ce vrei tu să mă pocăiesc? Că m-am făcut bufonul unui călugăr? *Confiteor*... Mă pocăiesc; *Mea culpa*, este greşeala mea, este greşeala mea cea mai mare!

— Nu pîngări, nenorocitule, nu pîngări, spuse regele.

— Ei, da! spuse Chicot, mi-ar plăcea mai mult să fiu închis în cuşca leilor sau în odaia maimuţelor, decît să fiu închis în camera unui rege cu toane. Adio! mă duc.

Regele luă cheia din uşă.

— Henric, spuse Chicot, te previn că ai o înfăţişare sinistră şi că, dacă nu mă laşi să ies, chem, strig, sparg uşa, fărîm fereastra. Ai auzit?

— Chicot, spuse regele pe un ton foarte duios, Chicot, prietene, abuzezi de tristeţea mea.

— Ah! înţeleg, spuse Chicot, ţie frică să rămîi singur: aşa sînt tiranii. Pune să-ţi facă douăsprezece camere ca Denys, sau douăsprezece palate ca Tiberiu. Deocamdată,

ia spada mea cea lungă şi lasă-mă să iau cu mine teaca, ce zici?

La acest cuvînt de frică, un fulger trecuse prin ochii lui Henric; apoi, cu un tremur ciudat, el se ridicase şi se plimbase prin cameră.

Era o atît de mare frămîntare în tot corpul lui Henric, o atît de mare paloare pe faţa lui, încît Chicot începu să-l creadă cu adevărat bolnav şi, după ce îl privi cu un aer îngrozit făcînd trei sau patru ocoluri prin cameră, îi spuse:

— Ascultă, fiule, ce ai? Spune-ţi necazurile prietenului tău Chicot.

Regele se opri în faţa bufonului şi privindu-l:

— Da, spuse el, tu eşti prietenul meu, singurul prieten.

— Ştii că e vacantă mînăstirea Valencey? spuse Chicot.

— Ascultă, Chicot, spuse Henric, eşti discret?

— Mai este şi aceea de la Pithiviers, unde se mănîncă aşa de bune pateuri de ciocîrlii.

—Cu toate caraghioslîcurile tale, urmă regele, tu ai o inimă bună.

— Atunci, nu-mi da o mînăstire, dă-mi un regiment.

— Şi chiar eşti un bun sfătuitor.

— În cazul acesta, nu-mi da un regiment, fă-mă ministru! A! nu, m-am răzgîndit, prefer un regiment sau o mînăstire. Nu vreau să fiu ministru; aş fi silit să fiu mereu de părerea regelui.

— Taci, taci, Chicot, se apropie ora, ora grozavă.

— A! văd că iar te apucă! spuse Chicot.

— Vei vedea, vei auzi.

— Ce să văd? ce să aud?

— Aşteaptă şi chiar evenimentul te va face să afli

lucrurile pe care vrei să le ştii, aşteaptă.

— Ba nu, nu, nu vreau să aştept; dar ce cîine turbat o fi muşcat pe tatăl şi pe mama ta în noaptea cînd au avut ideea fatală să te zămislească.

— Chicot, eşti viteaz?

— Aşa cred; dar nu-mi pun vitejia la încercare, ce dracu! Cînd regele Franţei şi al Poloniei ţipă noaptea, sculînd toată lumea din Luvru, eu, un plăpînd, mă văd silit să nu pot face cinste apartamentului tău. Adio, Henric, cheamă-ţi căpitanii guarzilor, Elveţienii, uşierii şi pe mine lasă-mă să plec; mă lipsesc de o primejdie nevăzută, mă lipsesc de un pericol pe care nu-l cunosc!

— Îţi poruncesc să rămîi, făcu regele cu autoritate.

— Iată, pe cuvîntul meu, un stăpîn glumeţ care vrea să poruncească fricii: mie mi-e frică. Mi-e frică, îţi spun. Săriţi! Foc!

Şi Chicot, fără îndoială pentru a stăpîni primejdia, se sui pe o masă.

— Haide, caraghiosule, spuse regele, pentru că nu pot face altfel ca să taci, am să-ţi povestesc totul.

— Ah! ah! spuse Chicot frecîndu-şi mîinile, coborînd cu prevedere de pe masă şi scoţîndu-şi spada cea mare, e mai bine să fii prevenit; ne vom lupta; povesteşte, povesteşte, fiule. S-ar părea că e vreun crocodil, ce zici? Pe toţi dracii! lama este bună, căci mă slujesc de ea pentru a-mi tăia unghiile în fiecare săptămînă şi unghiile mele sînt tari. Aşadar, spuneai, Henric, că e un crocodil.

Şi Chicot se aşeză într-un fotoliu mare, punîndu-şi spada între coapse şi încolăcind lama cu amîndouă picioarele, cum încolăcesc şerpii, simbolul păcii, toiagul lui Mercur.

— Noaptea trecută, spuse Henric, dormeam...

— Şi eu la fel, spuse Chicot.

— Deodată o adiere îmi trece peste faţă.

— Trebuie să-i fi fost foame animalului, spuse Chicot, şi îţi lingea grăsimea.

— Mă trezesc pe jumătate şi simt cum mi se zbîrleşte barba sub mască.

— Ah! mă faci grozav să tremur, spuse Chicot, ghemuindu-se în fotoliul său şi sprijinindu-şi bărbia pe mînerul spadei.

— Atunci, spuse regele cu un accent atît de slab şi atît de tremurător încît sunetul cuvintelor abia ajunse la urechile lui Chicot, atunci un glas răsună în cameră cu o vibrare atît de dureroasă, încît îmi zdruncină toţi creierii.

— Glasul crocodilului, da. Am citit în cărţile călătorului Marco Polo că are un glas grozav crocodilul, care imită ţipătul copiilor: dar linişteşte-te, fiule, dacă va veni, îl vom ucide.

— Ascultă bine.

— La naiba! sigur că ascult, spuse Chicot destinzîndu-se ca pişcat de un ac; stau nemişcat ca un buştean şi tăcut ca un peşte, ca să ascult.

Henric urmă cu un accent şi mai jalnic şi mai posomorît:

— Păcătosule mizerabil! spuse glasul.

— Ei hai! întrerupse Chicot, glasul vorbea, aşadar nu era un crocodil?

— Păcătosule mizerabil! spuse glasul, eu sînt glasul Dumnezeului tău.

Chicot făcu un salt şi se înfundă mai mult în fotoliu.

— Glasul lui Dumnezeu? reluă el.

— Ah! Chicot, răspunse Henric, este un glas înspăimîntător.

— Este un glas frumos? întrebă Chicot, şi seamănă, cum spune Scriptura, cu sunetul trompetei?

— Eşti aici? mă auzi? urmă glasul; mă auzi, păcătosule înrăit? Eşti hotărît să nu conteneşti cu nedreptăţile tale?

— Ah! aşa, aşa, aşa, spuse Chicot; dar glasul lui Dumnezeu seamănă foarte mult cu acela al poporului tău, mi se pare.

— Apoi, reluă regele, urmară alte mii de mustrări care, ţi-o mărturisesc, Chicot, mi-au fost foarte crude.

—Dar, spuse Chicot, urmează, fiule, povesteşte, povesteşte ce spunea glasul, ca să aflu dacă Dumnezeu era bine informat.

—Nelegiuitule! strigă regele, dacă te îndoieşti, am să te pedepsesc.

— Eu! spuse Chicot, nu mă îndoiesc: ceea ce mă miră numai, este că Dumnezeu a aşteptat pînă acum ca să-ţi facă toate aceste mărturisiri. S-a făcut prea răbdător de la potop încoace. Aşa că, fiule, urmă Chicot, ţi-a fost o frică grozavă!

— O! da, spuse Henric.

— Aveai şi de ce.

— Sudoarea îmi curgea de-a lungul tîmplelor şi măduva îmi îngheţase în oase.

— Ca şi lui Ieremia, e foarte natural; nu ştiu, pe cuvîntul meu de gentilom, ce aş fi făcut în locul tău. Şi atunci ai strigat?

— Da.

— Şi a venit cineva?

— Da.

— Şi au căutat bine?

— Peste tot.

— Nici urmă de Dumnezeu.

— Totul pierise.

— Începînd cu regele Henric. E îngrozitor.

— Atît de îngrozitor încît mi-am chemat duhovnicul.

— Ah! bun; şi-a venit?

— Numaidecît.

— Să vedem puţin, fii sincer, fiule, spune adevărul, împotriva obiceiului tău. Ce crede despre această destăinuire duhovnicul tău?

— S-a cutremurat.

— Cred şi eu.

— A făcut semnul crucii, mi-a poruncit să mă pocăiesc cum îmi spunea Dumnezeu.

— Foarte bine! nu este niciodată rău să te pocăieşti. Dar despre arătarea în sine, sau mai bine zis de cele auzite, ce a spus?

— Că era ceva providenţial; că era o minune; că trebuie să mă gîndesc la salvarea Statului. De aceea, azi dimineaţă...

— Ce ai făcut azi dimineaţă, fiule?

— Am dat o sută de mii de livre iezuiţilor.

— Foarte bine.

— Şi am sfîrtecat cu lovituri de bici pielea mea şi pe aceea a tinerilor mei seniori.

— Perfect! Şi apoi?

— Ei bine! Apoi... Ce crezi tu, Chicot? Nu vorbesc bufonului, ci omului cu sînge rece, prietenului meu.

— Ah! Sire, spuse Chicot serios, cred că Maiestatea Voastră a avut un vis urît.

— Crezi?...

— Că Maiestatea Voastră a avut un vis şi că nu se va reînnoi, dacă Maiestatea Voastră nu se va mai gîndi la el.

— Un vis? spuse Henric dînd din cap. Nu, nu; eram treaz, te asigur, Chicot.

— Dormeai, Henric.

— Atît de puţin dormeam încît aveam ochii deschişi.

— Dorm şi eu aşa.

— Da, dar vedeam cu ochii, ceea ce nu se întîmplă cînd dormi cu adevărat.

— Şi ce vedeai?

— Vedeam luna la geamurile camerei mele şi vedeam ametistul care se află la garda spadei mele lucind, colo unde eşti tu, Chicot, cu o lumină întunecată.

— Şi lampa ce se făcuse?

— Se stinsese.

— Vis, dragul meu fiu, curat vis.

— Pentru ce nu crezi, Chicot? Nu se spune că Dumnezeu vorbeşte regilor, cînd vrea să înfăptuiască vreo mare schimbare pe pămînt?

— Da, le vorbeşte, e adevărat, spuse Chicot, dar atît de încet încît ei nu-l aud niciodată.

— Dar ce te face aşa de neîncrezător?

— Faptul că tu ai auzit atît de bine.

— Ei bine! înţelegi pentru ce te-am oprit? spuse regele.

— Ia spune! răspunse Chicot.

— Pentru ca să auzi tu însuţi ce va spune glasul.

— Pentru ca să se creadă că spun vreo glumă, dacă voi repeta ce-am auzit. Chicot, este aşa de neînsemnat, aşa de plăpînd, aşa de nebun, încît, chiar dacă ar spune fiecăruia în parte, nimeni nu l-ar crede. Nu e rău jucat, fiule.

— Pentru ce nu crezi mai de grabă, prietene spuse regele, că numai devotamentului tău bine cunoscut îi încredinţez eu această taină?

— A! nu minţi, Henric; căci dacă va veni glasul, îţi va reproşa această minciună şi destule alte nedreptăţi. Dar, ce are a face? Primesc. Nu-mi pare rău să aud glasul Domnului, poate că va spune ceva şi pentru mine.

— Ei bine! ce trebuie făcut?
— Trebuie să te culci, fiule.
— Dar dacă, dimpotrivă...
— Nici un dar.
— Totuşi...
— Crezi oare că vei împiedica glasul lui Dumnezeu să vorbească dacă vei rămîne în picioare? Un rege nu-i întrece pe ceilalţi oameni decît cu înălţimea coroanei şi cînd e cu capul descoperit, crede-mă, Henric, este de-aceeaşi statură şi uneori chiar mai scund decît ei.
— Bine, spuse regele, tu rămîi?
— Ne-am înţeles odată.
— Ei bine! mă voi culca.
— Bun!
— Dar tu nu te vei culca?
— Mă voi feri să dorm.
— Numai că nu-mi scot decît tunica.
— Fă cum vrei.
— Îmi păstrez pantalonii.
— Prevederea e bună.
— Şi tu?
— Eu, rămîn unde mă aflu.
— Şi nu vei dormi?
— A! cît despre asta, nu-ţi pot făgădui; somnul e ca şi frica, fiule, un lucru independent de voinţa omului.
— Vei face tot ce vei putea, cel puţin.
— Am să mă înţep, fii liniştit; de altminteri mă va trezi glasul.
— Nu glumi cu glasul, spuse Henric, care îşi pusese un picior în pat şi pe care îl retrase.
— Haida de, spuse Chicot, va trebui să te culc eu!
Regele scoase un oftat şi, după ce îşi plimbă îngrijorat privirea prin toate colţurile şi colţişoarele

camerei, se strecură tremurînd în pat.

— Aşa! făcu Chicot, acum e rîndul meu.

Şi se întinse în fotoliu lui, aşezîndu-şi împrejur şi la spate o mulţime de perne.

— Cum vă simţiţi, Sire?

— Binişor, spuse regele, dar tu?

— Foarte bine; bună seara, Henric.

— Bună seara, Chicot; dar nu adormi.

— La naiba! nici nu mă gîndesc, spuse Chicot căscînd să-şi rupă fălcile.

Şi amîndoi închiseră ochii, regele pentru a se preface că doarme, Chicot pentru a dormi de-a binelea.

CAPITOLUL IX

Cum se înşeală glasul Domnului şi îi vorbeşte lui Chicot, crezînd că- i vorbeşte regelui.

Regele şi Chicot rămaseră, vreme cam de vreo zece minute aproape, nemişcaţi şi tăcuţi. Deodată regele se ridică dintr-o săritură şi se aşeză pe marginea patului.

La mişcarea şi zgomotul care îl deşteptau din acea dulce somnolenţă, premergătoare somnului, Chicot făcu la fel. Amîndoi se priviră cu ochii aprinşi.

— Ce este? întrebă Chicot în şoaptă.

— Adierea, spuse regele şi mai în şoaptă, adierea!

În aceeaşi clipă una din lumînările pe care o ţinea în mînă satirul de aur se stinse, apoi a doua, a treia, în sfîrşit cea din urmă.

— Oh! oh! spuse Chicot, ce adiere!

Chicot nu rostise bine ultima silabă, că se stinse şi lampa la rîndu-i, iar camera rămase luminată numai de ultimele licăriri ale focului.

— E un loc primejdios aici! spuse Chicot ridicîndu-se în picioare.

— Are să vorbească, spuse regele încovoindu-se în patul său, are să vorbească.

— Atunci, spuse Chicot, ascultă.

În adevăr, în aceeaşi clipă se auzi un glas înfundat şi şuierător care spunea în spaţiul dintre pat şi perete.

— Păcătosule înrăit, eşti aici?

— Da, da, Doamne, spuse Henric ai cărui dinţi clănţăneau.

— O! o! spuse Chicot, iată un glas care pare să aibă guturai, aşa că nu prea cred să vină din cer! În tot cazul, e înspăimîntător.

— Mă auzi? întrebă glasul.

— Da, Doamne, bolborosi Henric, şi ascult încovoiat sub mînia ta.

— Tu crezi, aşadar, că m-ai ascultat, urmă glasul, făcînd toate maimuţărelile exterioare pe care le-ai făcut azi, fără ca adîncul inimii tale să fie serios atins?

— Bine spus, strigă Chicot, o! aici a nimerit-o!

Mîinile regelui se loveau împreunîndu-se; Chicot se apropie de el.

— Ei bine! murmură Henric, ei bine! Acum crezi, nenorocitule?

— Aşteaptă, spuse Chicot.

— Ce vrei să faci?

— Taci odată! Ascultă; dă-te jos binişor din pat şi lasă-mă să mă aşez eu în locul tău.

— Pentru ce?

— Pentru ca mînia Domnului să cadă mai întîi

asupra mea.

— Crezi că mă va cruţa astfel?

— Noi să încercăm.

Şi cu o stăruinţă drăgăstoasă, îl împinse încet pe rege jos din pat şi se aşeză în locul său.

— Acum, Henric, spuse el, du-te şi stai în fotoliul meu şi lasă-mă să fac cum ştiu.

Henric ascultă; începea să ghicească.

— Nu răspunzi, reluă glasul, dovadă că eşti înrăit în păcate.

— O! iartă-mă, iartă-mă, Doamne! spuse Chicot, vorbind pe nas ca regele.

Apoi lungindu-se spre Henric:

— E cam ciudat, spuse el, înţelegi, fiule, că bunul Dumnezeu nu-l recunoaşte pe Chicot.

— Cam aşa e! făcu Henric, ce vrea să zică asta?

— Aşteaptă, aşteaptă, ai să mai vezi multe!

— Nenorocitule! spuse glasul.

— Da! Doamne, da, răspunse Chicot, da, sînt un păcătos înrăit, un păcătos grozav.

— Atunci, recunoaşte-ţi crimele şi pocăieşte-te.

— Recunosc, spuse Chicot, că am fost un mare ticălos faţă vărul meu Condé, căruia i-am sedus soţia, şi îmi pare rău.

— Dar ce tot spui acolo? murmură regele. Ai să taci odată? De mult nu se mai vorbeşte despre aceasta.

— Ah! aşa e, spuse Chicot; să trecem la altceva.

— Vorbeşte, spuse glasul.

— Recunosc, urmă falsul Henric, că m-am purtat ca un mare mişel faţă de polonezii care mă aleseseră rege şi pe care i-am părăsit frumuşel într-o noapte, luînd cu mine toate diamantele coroanei, şi îmi pare rău.

— Ei! secătură! spuse Henric, ce mai reaminteşti

asta? S-a uitat.

— Trebuie neapărat să continui a-l înşela, răspunse Chicot. Lasă-mă în pace.

— Vorbeşte, spuse glasul.

— Recunosc, spuse Chicot, că am sustras tronul Franţei fratelui meu d'Alençon, căruia îi revenea de drept, deoarece eu renunţasem în mod formal, primind tronul Poloniei, şi îmi pare rău.

— Ticălosule! spuse regele.

— Nu e numai atît, reluă glasul.

— Recunosc că m-am înţeles cu buna mea mamă, Caterina de Medicis, pentru a goni din Franţa pe cumnatul meu regele Navarei, după ce i-am distrus toţi prietenii, şi pe sora mea regina Margareta, după ce i-am distrus toţi amanţii, lucru de care îmi pare grozav de rău.

— Ah! tîlharule ce eşti, murmură regele, cu dinţii scrîşnind de mînie.

— Sire, să nu-l supărăm pe Dumnezeu încercînd să-i ascundem ceea ce ştie tot aşa de bine ca şi noi.

— Nu este vorba de politică, urmă glasul.

— Ah! acum văd eu, urmă Chicot cu un accent tînguitor. E vorba de moravurile mele, nu-i aşa?

— Negreşit! spuse glasul.

— E adevărat, Doamne! urmă Chicot, vorbind tot în numele regelui, sînt foarte afemeiat, leneş, moale, nătîng şi făţarnic.

— Aşa e, făcu glasul cu un sunet stins.

— Am maltratat femeile, mai ales pe a mea, care este o femeie aşa de cumsecade.

— Trebuie să-ţi iubeşti femeia, ca pe tine însuţi, şi să o preferi înainte de orice, spuse glasul furios.

— Ah! strigă Chicot pe un ton disperat, atunci am păcătuit rău.

— Şi ai făcut să păcătuiască şi alţii, dîndu-le pildă.

— E adevărat, foarte adevărat.

— Era cît pe aici să-l osîndeşti pe bietul Saint-Luc.

— Ei aşi! făcu Chicot, eşti sigur, Doamne! Că nu l-am osîndit de-a binelea?

— Nu, dar s-ar putea să i se întîmple acest lucru, şi ţie la fel, dacă nu-l vei trimite mîine dimineaţă, cel mai tîrziu, la familia sa.

— Ah! ah! spuse Chicot regelui, glasul îmi pare prieten casei de Cossé.

— Şi dacă nu-l vei face duce şi pe soţia lui ducesă, urmă glasul, ca despăgubire pentru zilele sale de văduvie anticipată...

— Şi dacă nu voi asculta? spuse Chicot, lăsînd să pătrundă în vocea sa o urmă de rezistenţă.

— Dacă nu vei asculta, reluă glasul îngroşîndu-se într-un fel grozav, vei fierbe pe vecie în cazanul cel mare, unde fierb, aşteptîndu-te, Sardanapal, Nabucodonosor şi mareşalul de Retz.

Henric al III-lea scoase un suspin. Frica, la această ameninţare, îl cuprindea mai mult ca oricînd.

— La naiba! spuse Chicot, observi tu, Henric, cum se interesează cerul de domnul de Saint-Luc? S-ar spune, pe cinstea mea, că îl are pe bunul Dumnezeu în mînă.

Dar Henric nu auzea glumele lui Chicot, sau, dacă le auzea, ele nu puteau să-l liniştească.

— Sînt pierdut, spunea el năucit, sînt pierdut! şi acest glas de sus mă va face să mor.

— Glas de sus! reluă Chicot. Ah! de data aceasta te înşeli. Glas de alături, cel mult.

— Cum! glas de alături? întrebă Henric.

— Ei da! nu auzi tu, fiule, că glasul vine din acest zid? Henric, bunul Dumnezeu locuieşte la Luvru. Probabil

că, întocmai ca împăratul Carol Quintul, trece prin Franţa pentru a coborî în Infern.

— Ateule! defăimătorule!

— E o cinste pentru tine, Henric. Aşa că te felicit. Dar ţi-o mărturisesc, te găsesc prea rece pentru cinstea care ţi se face. Cum! Bunul Dumnezeu este la Luvru, nu este despărţit de tine decît printr-un perete şi tu nu te duci să-i faci o vizită? Haida de, Valois, nu te ştiam aşa şi nu eşti politicos.

În această clipă, o bucată de lemn pierdută într-un colţ al căminului se aprinse şi, aruncînd lumină în cameră, făcu să se vadă faţa lui Chicot.

Această faţă avea o atîta expresie de veselie, de glumă, încît regele se miră.

— Ei ce! spuse el, îţi arde de glume? îndrăzneşti...

— Da, îndrăznesc, spuse Chicot, şi ai să îndrăzneşti şi tu numaidecît, sau, să nu-mi mai zici mie pe nume. Însă judecă, fiule şi fă ce-ţi spun.

— Să mă duc să văd...

— Dacă bunul Dumnezeu se află în adevăr în camera de alături.

— Dar dacă mai vorbeşte glasul?

— Oare nu sînt eu aici ca să-i răspund? Ba e chiar bine să continui să-i vorbesc în numele tău, ca să creadă că eşti tot aici; căci e foarte încrezător glasul divin şi nu-şi cunoaşte deloc oamenii. Cum! De un sfert de oră de cînd zbier şi nu m-a recunoscut! E umilitor pentru o inteligenţă.

Henric încruntă din sprîncene. Chicot spusese atîtea încît marea lui credinţă se zdruncinase.

— Cred că ai dreptate, Chicot, spuse el, şi am o mare dorinţă...

— Dar du-te odată! spuse Chicot împingîndu-l.

Henric deschise binişor uşa coridorului ce ducea spre camera vecină şi care era, după cum am mai spus, vechea cameră a doicei lui Carol al IX-lea, locuită deocamdată de Saint-Luc. Dar nu făcuse nici patru paşi, că auzi glasul înnoindu-şi mustrările.

Chicot răspundea cu cele mai amare tînguiri.

— Da, spunea glasul, eşti nestatornic ca o femeie, moale ca un sibarit, corupt ca un păgîn.

— Vai! se bocea Chicot. Vai! vai! e oare vina mea. Dumnezeule mare! Dacă tu mi-ai făcut pielea atît de subţire, mîinile atît de albe, nasul atît de fin, spiritul atît de schimbător! Dar s-a sfîrşit, Doamne! Cu începere de azi nu mai vreau să port decît cămăşi de pînză groasă. Mă voi îngropa în bălegar ca Iov şi voi mînca baligă de vacă întocmai ca Ezechil.

În acest timp Henric continua să înainteze în coridor, observînd, cu admiraţie, că pe măsură ce glasul lui Chicot se micşora, glasul interlocutorului său se mărea şi că acest glas părea că iese în adevăr din camera lui Saint-Luc.

Henric era să bată la uşă, cînd zări o rază de lumină care pătrundea prin gaura cheii.

El se aplecă şi privi.

Deodată Henric, care era foarte palid, roşi de mînie, se ridică şi îşi frecă ochii ca pentru a vedea mai bine ceea ce nu putea să creadă văzînd.

— Pe toţi dracii! murmură el, e oare cu putinţă să îndrăznească cineva să-şi bată în halul acesta joc de mine?

În adevăr, iată ce vedea el prin gaura cheii:

Într-un colţ al acestei camere, Saint-Luc, în pantaloni de mătase şi în halat, sufla într-o ţeavă cuvintele ameninţătoare pe care regele le luase drept cuvintele

divine şi lîngă el, rezemată de umărul lui, o tînără în costum alb şi străveziu, zmulgînd din cînd în cînd ţeava din mîinile lui, sufla şi ea, îngroşîndu-şi vocea, toate fanteziile care îi treceau mai întîi prin ochii ei şireţi şi apoi pe buzele-i rîzătoare. Apoi urmau izbucniri de veselie nebună, după fiecare mustrare făcută, mai ales că Chicot se tînguia şi plîngea încît îl făcea şi pe rege să creadă, atît de perfectă era imitaţia, că era chiar el acela pe care îl auzea plîngînd şi tînguindu-se din acest coridor.

— Jeana de Cossé în camera lui Saint-Luc, o gaură în zid, mistificarea mea! mormăi încet Henric. O! mizerabilii! mi-o vor plăti scump.

Şi la o frază mai insultătoare ca celelalte suflată de doamna de Saint-Luc în ţeava, Henric se dădu un pas înapoi şi cu o lovitură de picior, foarte puternică pentru un afemeiat, sparse uşa ale cărei ţîţîni se desprinseră şi a cărei broască sări.

Jeana, pe jumătate goală, se ascunse cu un ţipăt grozav sub perdelele în care se înfăşură.

Saint-Luc, cu ţeava în mînă, palid de groază, căzu în genunchi în faţa regelui, care era palid de mînie.

— Ah! strigă Chicot din fundul camerei regale, ah! iertare! mă rog Sfintei Fecioare, tuturor sfinţilor… mă pocăiesc, mă…

Dar în camera de alături, niciunul din actorii scenei caraghioase pe care am povestit-o mai sus, nu avusese puterea să vorbească, situaţia luînd cu repeziciune o întorsătură dramatică.

Henric rupse tăcerea printr-un cuvînt şi această nemişcare printr-un gest.

— Ieşiţi, spuse el întinzînd braţul.

Şi, cedînd unei porniri de mînie, nedemnă de un

rege, smulse ţeava din mîinile lui Saint-Luc şi o ridică pentru a-l lovi. Însă atunci Saint-Luc se ridică în sus, ca şi cînd un arc de oţel l-ar fi pus pe picioare.

— Sire, spuse el, nu aveţi dreptul să vă atingeţi decît de capul meu, sînt gentilom.

Henric aruncă furios ţeava pe podea. Cineva o ridică; era Chicot, care, auzind zgomotul uşii sfărîmate şi judecînd că prezenţa unui împăciuitor nu ar fi nefolositoare, alergase numaidecît.

El lăsă pe Henric şi pe Saint-Luc să se descurce cum vor crede şi alergînd drept la perdeaua sub care ghicea pe cineva, scoase de acolo pe sărmana femeie care tremura toată.

— Ei! ei! spuse el, Adam şi Eva după săvîrşirea păcatului! Şi tu îi izgoneşti, Henric? întrebă el uitîndu-se în ochii regelui.

— Da, spuse Henric.

— Aşteaptă atunci, eu am să fac deci pe îngerul nimicitor.

Şi întrepunîndu-se între rege şi Saint-Luc, el întinse ţeava, ca sabia de flăcări deasupra capului celor doi vinovaţi, şi spuse:

— Acesta este raiul meu pe care voi l-aţi pierdut prin neascultarea voastră. Vă opresc de a mai intra în el.

Apoi, aplecîndu-se la urechea lui Saint-Luc, care, pentru a o ocroti, dacă ar fi fost nevoie, împotriva mîniei regelui, înconjura corpul soţiei sale:

— Dacă aveţi un cal bun, goniţi-l pînă crapă; dar faceţi douăzeci de leghe pînă mîine.

CAPITOLUL X

Cum porni Bussy în căutarea visului său, convins din ce în ce mai mult că era o realitate

În timpul acesta, Bussy se înapoiase cu ducele de Anjou, visători amîndoi: ducele, pentru că se temea de urmările acelei ieşiri, cam aspre, la care fusese oarecum silit Bussy; Bussy, pentru că evenimentele din noaptea trecută îl preocupau mai mult ca orice.

— În sfîrşit, îşi zicea el ajungînd la palatul său, după ce făcuse o mulţime de complimente ducelui de Anjou pentru energia pe care o desfaşurase, în sfîrşit, ceea ce este sigur, este că am fost atacat, că m-am bătut, că am fost rănit, pentru că îmi simt aici, în partea dreaptă, rana care este chiar foarte dureroasă. Bătîndu-mă însă, vedeam zidul palatului Tournelles şi turnurile crenelate ale Bastiliei. În piaţa Bastiliei, puţin mai înainte de palatul Tournelles, între strada Sfînta Ecaterina şi strada Sfîntul Pavel, am fost atacat, deoarece mă duceam în mahalaua Sfîntul Anton să iau scrisoarea trimisă de 'regina Navarei. Aşadar, acolo am fost atacat, lîngă o poartă care avea o deschizătură în zid, prin care, după ce s-a închis poarta în urma mea, l-am privit pe Quélus care avea obrajii aşa de palizi şi ochii aşa de înflăcăraţi. Mă aflam într-o alee; la capătul aleii se afla o scară. Am simţit prima treaptă a acestei scări, pentru că m-am împiedicat de ea. Atunci am leşinat, apoi a început visul,în sfîrşit m-am văzut, pe un vînt foarte rece, culcat pe marginea şanţurilor Templului, între un călugăr, un măcelar şi o femeie bătrînă.

„Acum, de unde vine că celelalte vise ale mele se şterg atît de repede şi atît de complet din memoria mea, pe cînd acesta se sapă în ea cu atît mai mult cu cît mă depărtez de clipa în care l-am avut? Ah! spuse Bussy, aici e misterul.

Şi se opri la poarta palatului său unde sosise chiar în clipa aceea şi, sprijinindu-se de zid, închise ochii.

— La naiba! spuse el, e cu neputinţă ca un vis să lase în minte o asemenea impresie. Văd camera cu tapiţeria ei cu personaje, văd tavanul pictat, îmi văd patul de lemn de stejar sculptat, cu perdelele lui de damasc alb auriu; văd portretul, văd femeia blondă; sînt mai puţin sigur dacă femeia şi portretul sînt una şi aceeaşi! În sfîrşit, văd figura blîndă şi voioasă a tînărului medic care a fost condus la patul meu cu ochii legaţi; iată totuşi o mulţime de dovezi. Să recapitulăm: o tapiţerie, un tavan, un pat sculptat, nişte perdele de damasc alb şi auriu, un portret, o femeie şi un medic. Haide! haide! trebuie să pornesc în căutarea lor şi, dacă nu voi fi un dobitoc, trebuie să le regăsesc.

„Şi mai întîi, spuse Bussy, pentru a începe bine treaba, să ne luăm un costum mai potrivit pentru un hoinar de noapte, apoi la Bastilia!"

În virtutea acestei hotărîri, destul de puţin chibzuită din partea unui om care, după ce era cît pe aici în ajun să fie asasinat într-un loc, se ducea a doua zi, aproape la aceeaşi oră, să cerceteze acelaşi loc. Bussy urcă la el, puse pe un valet care se pricepea puţin la chirurgie şi pe care îl avea pentru orice întîmplare, să-i lege bine bandajul care îi închidea rana şi încălţă nişte cizme lungi care îi treceau de genunchi, îşi luă spada cea mai solidă, se înfăşură în manta, se urcă în litieră, se opri la capătul străzii Regele Siciliei, coborî, porunci oamenilor săi să-l

aştepte şi ajungînd în strada Sfîntului Anton, se îndreptă spre piaţa Bastiliei.

Era aproape ora nouă seara; semnalul de stingere a luminilor se dăduse; Parisul era pustiu. Datorită dezgheţului, pe care îl adusese în timpul zilei puţinul soare şi o atmosferă mai căldicică, bălţile de apă îngheţată şi gropile cu noroi făceau din piaţa Bastiliei un teren presărat cu lacuri şi cu rîpe, pe care îl ocolea ca o şosea acel drum despre care am mai vorbit.

Bussy se orientă; el căută locul unde fusese doborît calul său şi crezu că l-a găsit; făcu aceleaşi mişcări de retragere şi de înaintare pe care îşi reamintea că le făcuse: se dădu înapoi pînă la zid şi examina fiecare poartă pentru a regăsi colţişorul de care se sprijinise şi ferestruica din care îl privise pe Quélus. Dar toate porţile aveau un colţişor şi aproape toate o ferestruică; exista o alee înapoia porţilor. Printr-o fatalitate care va părea mai puţin ciudată cînd ne vom gîndi că portarul era pe vremea aceea ceva necunoscut la casele burgheze, trei sferturi din porţi aveau alei.

— Ei drace! îşi zise Bussy cu o dezamăgire adîncă, de-ar trebui să bat fiecare poartă, să întreb pe toţi locatarii, de-ar trebui să cheltuiesc o mie de scuzi pentru a face să vorbească valeţii şi femeile bătrîne, tot voi afla ceea ce vreau să ştiu. Există cincizeci de case; cîte zece case pe seară, voi pierde cinci seri: voi aştepta numai să se usuce.

Bussy abia sfîrşise acest monolog cînd zări o luminiţă tremurătoare şi palidă, care se apropia, oglindindu-se în băltoacele de apă, ca un felinar în mare.

Această lumină înainta încet spre el, oprindu-se din timp în timp, cotind cînd la stînga, cînd la dreapta, apoi, uneori, poticnindu-se deodată şi începînd să joace ca

nişte artificii, apoi reluîndu-şi mersul liniştit, apoi dedîndu-se la alte aiureli.

— Hotărît, spuse Bussy, e o piaţă ciudată piaţa Bastiliei, dar ce are a face, să aşteptăm.

Şi Bussy, pentru a aştepta mai în voie, se înfăşură în manta şi se ascunse lîngă o poartă. Noaptea era din cele mai întunecoase şi nu se vedea nici la patru paşi.

Lanterna continuă să înainteze, făcînd cele mai nebune mişcări. Dar cum Bussy nu era superstiţios, el rămase convins că lumina pe care o vedea era pur şi simplu un felinar ţinut de o mînă care se lega şi ea de un corp oarecare.

În adevăr, după cîteva clipe de aşteptare, presupunerea lui se adeveri. Bussy, la aproape treizeci de paşi de el, zări o formă neagră, lungă şi subţire ca un stîlp, care formă luă, puţin cîte puţin, conturul unei fiinţe vii, ţinînd lanterna cu braţul stîng, cînd întinsă fie în faţa ei, fie în lături, cînd rezemînd-o de şold. Această fiinţă vie părea deocamdată că face parte din cinstita breaslă a beţivilor, căci numai beţiei i se puteau atribui ciudatele ocoluri pe care le făcea şi felul de filosofie cu care se poticnea în gropile mocirloase şi se bălăcea în băltoacele de apă.

Odată i se întîmplă chiar să alunece pe un strat de gheaţă şi un zgomot înăbuşit, însoţit de o mişcare involuntară a lanternei, care păru să cadă cu repeziciune de sus în jos, arătă lui Bussy că nocturnul drumeţ, nefiind sigur pe ambele-i picioare, căutase un centru de gravitate mai solid.

Bussy începu atunci să simtă acel fel de respect pe care toate inimile nobile îl încearcă pentru beţivii întîrziaţi şi era să înainteze pentru a da ajutor acestui slujitor al lui Bachus, cum spunea maestrul Ropsard, cînd

văzu lanterna ridicîndu-se cu o repeziciune care arăta la acela care se slujea atît de rău de ea o mai mare soliditate decît s-ar fi putut crede, judecînd după aparenţă.

— Ia te uită, murmură Bussy, încă o aventură după cît mi se pare.

Şi cum lanterna îşi relua mişcarea şi părea să înainteze în direcţia lui, el se ascunse şi mai mult lîngă poartă.

Lanterna mai făcu zece paşi şi atunci Bussy, la lumina pe care o răspîndea, văzu un lucru ciudat, anume că omul care o purta avea o legătură la ochi.

— Ei drace! spuse el, iată o idee ciudată să te joci de-a baba oarba cu o lanternă, mai ales pe o vreme şi pe un teren ca acesta. Nu cumva am început iar să visez?

Bussy mai aşteptă şi omul legat la ochi făcu cinci sau şase paşi.

— Dumnezeu să mă ierte, spuse Bussy, mi se pare că vorbeşte singur. Atunci, nu este nici beţiv, nici nebun: este un matematician care caută soluţia unei probleme.

Aceste din urmă cuvinte îi fuseseră insuflate observatorului de ultimele cuvinte pe care le rostise omul cu lanterna şi pe care Bussy le auzise:

— Patru sute optzeci şi opt, patru sute optzeci şi nouă, patru sute nouăzeci, murmură omul cu lanterna: trebuie să fie foarte aproape de aci.

Şi atunci, cu mîna dreaptă, misteriosul personaj îşi desfăcu legătura şi, găsindu-se în faţa unei case, se apropie de poartă.

Ajuns lîngă poartă, el o examină cu atenţie.

— Nu, spuse el nu este aceasta.

Apoi îşi puse din nou legătura şi îşi reluă mersul continuînd să numere.

— Patru sute nouăzeci şi unu, patru sute nouăzeci şi doi, patru sute nouăzeci şi trei, patru sute nouăzeci şi patru; cred că am ajuns, spuse el.

Şi îşi scoase legătura din nou şi apropiindu-se de poarta vecină cu aceea lîngă care se ascunsese Bussy, o examină tot cu atîta atenţie ca şi pe cea dintîi.

— Hm! hm! spuse el, aceasta ar putea să fie; nu, ba da, ba da, nu; aceste afurisite de porţi se aseamănă toate.

— Aşa m-am gîndit şi eu, îşi zise Bussy în sine; aceasta mă face să am consideraţie pentru matematician.

Matematicianul îşi puse din nou legătura şi îşi continuă drumul.

— Patru sute nouăzeci şi cinci, patru sute nouăzeci şi şase, patru sute nouăzeci şi şapte, patru sute nouăzeci şi opt, patru sute nouăzeci şi nouă... Dacă există vreo poartă în faţa mea, aceea trebuie să fie.

În adevăr, exista o poartă şi această poartă era aceea lîngă care se ascunsese Bussy; reiese de aci că, atunci, cînd presupusul matematician îşi scoase legătura, se găsi faţă în faţă cu Bussy.

— Ei bine? spuse Bussy.

— O! făcu drumeţul dîndu-se un pas înapoi.

— Ce! spuse Bussy.

— Nu se poate, strigă necunoscutul.

— Ba da, numai că e ciudat. Dumneata eşti medicul?

— Şi dumneavoastră gentilomul?

— Chiar aşa.

— Iisuse! ce noroc!

— Medicul, urmă Bussy, care ieri seară a pansat un gentilom care primise o lovitură de spadă în coastă.

— În coasta dreaptă.

— Aşa e, te-am recunoscut numaidecît; dumneata eşti acela care ai mîna atît de blîndă, atît de uşoară şi în acelaşi timp atît de pricepută.

— Ah! domnule, nu mă aşteptam să vă întîlnesc aci.

— Ce căutai dar?

— Casa.

— A! făcu Bussy, căutai casa?

— Da.

— Aşadar nu o cunoşti?

— Cum vreţi să o cunosc, răspunse tînărul, cînd am fost adus acolo cu ochii legaţi.

— Ai fost adus cu ochii legaţi?

— Negreşit.

— Atunci ai venit cu adevărat în casa aceasta?

— În aceasta sau într-una din casele vecine, nu pot spune în care, deoarece o caut...

— Bun, spuse Bussy, atunci nu am visat!

— Cum? nu aţi visat!

— Trebuie să-ţi spun, dragă prietene, că eu credeam că toată această aventură, mai puţin lovitura de spadă, bine înţeles, era un vis.

— Ei bine! spuse tînărul medic, nu mă uimiţi deloc, domnule.

— Pentru ce?

— Bănuiam eu că există un mister aci.

— Da, prietene, şi un mister pe care vreau să-l lămuresc; mă vei ajuta, nu-i aşa?

— Bucuros.

— Bine; înainte de toate, două cuvinte.

— Spuneţi.

— Cum te cheamă?

— Domnule, spuse tînărul medic, nu am să pun rea

voinţă, în a vă răspunde. Ştiu bine că după toate regulile şi mai ales cum e la modă acum, la o asemenea întrebare ar trebui să mă proptesc cu mîndrie pe un picior şi să vă spun, cu mîna în şold: „Şi dumneavoastră, domnule, vă rog?” Dar dumneavoastră aveţi o spadă lungă, iar eu nu am decît un cuţitaş; dumneavoastră aveţi înfăţişarea unui gentilom cumsecade, iar eu trebuie să vă par un ticălos, căci sînt ud pînă la oase şi plin de noroi. Mă hotărăsc deci să răspund sinter la întrebarea dumneavoastră: mă numesc Remy le Haudouin.

— Foarte bine, domnule, îţi mulţumesc de o mie de ori. Eu sînt contele Ludovic de Clermont, senior de Bussy.

— Bussy d'Amboise, eroul Bussy! strigă tînărul doctor cu o bucurie vădită. Cum! domnule, sînteţi oare acel vestit Bussy, acel colonel care... care... oh!

— Chiar eu, domnule, reluă cu modestie gentilomul. Şi acum cînd sîntem bine luminaţi unul asupra celuilalt, te rog satisface-mi curiozitatea, aşa ud şi plin de noroi cum eşti.

— Faptul este, spuse tînărul privindu-şi hainele pline de noroi, faptul este că, întocmai ca Epaminondas Tebanul, voi fi silit să stau trei zile în casă, neavînd decît o singură pereche de pantaloni şi o singură tunică. Dar iertaţi-mă, mi se pare că îmi făceaţi cinstea să mă întrebaţi?

— Da, domnule, voiam să te întreb cum ai venit în casa aceasta.

— E un lucru în acelaşi timp şi simplu şi complicat, aveţi să vedeţi, spuse tînărul.

— Să vedem.

— Domnule conte, iertaţi-mă, pînă aci eram aşa de tulburat, încît am uitat să vă dau titlul.

— Nu face nimic, urmează.

— Domnule conte, iată deci ce s-a întîmplat: Eu locuiesc în strada Beautreillis, la cinci sute doi paşi de aci. Sînt un biet ucenic de chirurg, nu prea nepriceput, vă asigur.

— Ştiu şi eu acest lucru, spuse Bussy.

— Şi care am studiat foarte mult, urmă tînărul, dar fără a avea clienţi. Mă numesc, după cum v-am spus, Remy le Haudouin: Remy după numele de botez şi le Haudouin, pentru că m-am născut la Nanteuil le Haudouin. Or, acum şapte sau opt zile, un om primind, lîngă Arsenal, o lovitură gravă de cuţit, i-am cusut pielea pîntecului şi i-am strîns foarte bine înăuntrul acestei piei intestinele care ieşiseră afară. Aceasta mi-a făcut printre vecini un oarecare renume, căruia îi atribui cinstea de a fi fost deşteptat, ieri noapte, de o voce subţire.

— O voce de femeie! strigă Bussy.

— Da, însă luaţi seama, gentilomul meu, oricît aş fi eu de ţăran, sînt sigur că era o voce de servitoare. Mă pricep la ele, avînd în vedere că am auzit mai mult astfel de voci decît voci de stăpîne.

— Şi atunci, ce ai făcut?

— M-am sculat şi am deschis uşa; dar abia ajunsesem la scară cînd două mîini mici, dar nu prea aspre, mi-au aşezat pe faţă o legătură.

— Fără a spune nimic? întrebă Bussy.

— Ba da, spunîndu-mi: „Veniţi; nu încercaţi să vedeţi unde mergeţi; fiţi discret: iată răsplata dumneavoastră.”

— Şi această răsplată era?...

— O pungă cuprinzînd nişte pistoli, pe care mi-a pus-o în mînă.

— A! a! şi ce i-ai răspuns?

— Că eram gata s-o urmez pe încîntătoarea mea călăuză. Nu ştiam dacă era încîntătoare sau nu, dar mă

gîndeam că epitetul, chiar dacă era cam exagerat, nu putea să aducă nici un rău.

— Şi ai urmat-o fără să faci observaţii, fără să ceri garanţii?

— Am citit adesea astfel de poveşti în cărţi şi am băgat de seamă că din ele ieşea totdeauna ceva plăcut pentru medic. O urmai deci, după cum am avut cinstea să vă spun; mă conduse pe un pămînt tare; era un aer aspru şi numărai patru sute, patru sute cincizeci, cinci sute şi în sfîrşit cinci sute doi paşi.

— Bine, spuse Bussy, era prevăzător; atunci trebuie să fii la poarta aceea?

— Nu trebuie să fiu departe de ea cel puţin, pentru că de astă dată am numărat pînă la patru sute nouăzeci şi nouă; numai dacă vicleana călăuză, şi o bănuiesc de această răutate, nu m-o fi ocolit.

— Da; dar presupunînd că s-a gîndit la această prevedere, spuse Bussy, trebuie să fi dat ea vreun amănunt, să fi rostit vreun cuvînt?

— Niciunul.

— Dar chiar dumneata trebuie să fi observat ceva.

— Am observat tot ce se poate observa cu nişte degete obişnuite să înlocuiască uneori ochii, adică o poartă cu zăvoare; înapoia porţii o alee; la capătul aleii, o scară.

— La stînga?

— Da. Am numărat chiar treptele.

— Cîte?

— Douăsprezece.

— Şi intrarea imediată?

— Un coridor, mi se pare, căci s-au deschis trei uşi.

— Bine.

— Apoi am auzit o voce. Ah! aceea, de pildă, era o

voce de stăpînă, blîndă şi plăcută.

— Da, da, era a sa.

— Sînt sigur.

— E ceva că sînteţi sigur. Apoi am fost împins în camera în care eraţi culcat şi mi s-a spus să-mi scot legătura.

— Aşa e.

— Atunci v-am zărit.

— Unde eram?

— Culcat pe un pat.

— Pe un pat de damasc alb cu flori de aur?

— Da.

— Într-o cameră plină cu tapiţerii?

— Da.

— Cu un tavan cu personaje?

— Chiar aşa; afară de aceasta, între două ferestre...

— Un portret?

— Admirabil.

— Înfăţişînd o femeie între optsprezece şi douăzeci de ani?

— Da.

— Blondă?

— Da.

— Frumoasă ca îngerii?

— Mai frumoasă.

— Bravo! Atunci ce ai făcut?.

— V-am pansat.

— Şi încă foarte bine, pe legea mea!

— Cum am putut mai bine.

— Admirabil, scumpul meu domn, admirabil; căci azi dimineaţă rana era aproape închisă şi bătea în roz.

— Datorită unei alifii pe care am compus-o eu şi care mie mi se pare suverană; căci de multe ori, neavînd

pe cine să fac experienţe, mi-am găurit pielea în diferite locuri şi pe legea mea! Rănile se închideau în două sau trei zile.

— Dragul meu domn Remy, strigă Bussy, eşti un bărbat încîntător şi simt că am o înclinare spre dumneata...Dar pe urmă? Să vedem, spune.

— Pe urmă? Aţi leşinat din nou. Vocea mă întreba cum vă este.

— De unde te întreba?

— Dintr-o cameră vecină.

— Aşa că nu ai văzut-o pe doamna?

— Nici nu am zărit-o măcar.

— Ce i-ai răspuns?

— Că rana nu e primejdioasă şi că, în douăzeci şi patru de ore, nici nu se va mai cunoaşte.

— A părut mulţumită?

— Încîntată; căci a strigat: „Ce fericire, Dumnezeule!”

—A spus: „Ce fericire!” Dragă domnule Remy, am să te îmbogăţesc. Pe urmă, pe urmă?

— Pe urmă, totul se sfîrşise; deoarece eraţi pansat, nu mai aveam nimic de făcut acolo; vocea îmi spuse atunci: „Domnule Remy...”

— Vocea ştia numele dumitale?

— Fără îndoială, tot în urma aventurii cu lovitura de cuţit pe care v-am povestit-o.

— E drept, vocea îţi spuse: „Domnule Remy... “

— „Fii om de onoare pînă la sfîrşit; nu compromite o biată femeie cuprinsă de un exces de omenie, pune-ţi din nou legătura şi îngăduie, fără înşelătorie, să fii recondus la dumneata.”

— I-ai făgăduit?

— I-am dat cuvîntul.

— Şi l-ai ţinut?

— Vedeţi bine, răspunse cu naivitate tînărul, deoarece caut poarta.

— Ei, spuse Bussy, este o faptă măreaţă, o faptă de nobil; şi, cu toate că turbez din această pricină, nu mă pot opri să nu-ţi spun: dă-mi mîna, domnule Remy.

Şi Bussy, entuziasmat, întinse mîna tînărului doctor.

— Domnule! spuse Remy încurcat.

— Dă-o, dă-o, eşti demn de a fi gentilom.

— Domnule, spuse Remy, va fi o glorie veşnică pentru mine de a fi atins mîna viteazului Bussy d'Amboise. Deocamdată, am o mustrare de cuget.

— Care?

— Erau zece pistoli în pungă.

— Ei bine?

— E prea mult pentru un om căruia i se plătesc vizitele cu cinci gologani, atunci cînd nu face aceste vizite chiar pentru nimic; şi căutam casa...

— Pentru a înapoia punga?

— Da.

— Dragă domnule Remy, e prea multă delicateţe, ţi-o jur; ai cîştigat în mod cinstit aceşti bani şi sînt ai dumitale.

— Credeţi? spuse Remy cu o mulţumire lăuntrică.

— Ţi-o garantez; dar numai că, nu doamna trebuia să te plătească, deoarece nu o cunosc şi nici dînsa nu mă cunoaşte.

— Iată încă un motiv, vedeţi bine.

— Voiam să spun numai că şi eu, aveam o datorie faţă de dumneata.

— Dumneavoastră, o datorie faţă de mine?

— Da, şi o voi achita. Ce faci dumneata la Paris? Să vedem... vorbeşte... Destăinuieşte-te mie, dragă

domnule Remy.

— Ce fac eu la Paris? Nimic, domnule conte, dar aş face ceva dacă aş avea clienţi.

— Ei bine! ai nimerit-o de minune; mai întîi am să-ţi dau eu unul; mă vrei pe mine? Sînt un client vestit, să ştii! Nu trece nici o zi în care să nu distrug la alţii sau să nu mi se strice mie opera cea mai frumoasă a Creatorului. Să vedem... vrei să încerci să vindeci rănile care se vor face pielii mele şi acelea pe care le voi face eu pielii altora?

— Ah! domnule conte, spuse Remy, meritul meu e prea mic...

— Nu, dimpotrivă, eşti omul care îmi trebuie, sau să mă ia dracu! Ai mîna uşoară ca o mînă de femeie şi împreună cu ea alifia Ferragus...

— Domnule!

— Vei veni să locuieşti la mine... vei avea locuinţa dumitale, oamenii dumitale; primeşte sau, pe cuvîntul meu, îmi sfîşii inima. De altfel, munca dumitale nu e terminată: e vorba să pui un al doilea aparat, dragă domnule Remy.

— Domnule conte, răspunse tînărul doctor, sînt atît de încîntat, încît nu ştiu cum să vă exprim bucuria mea. Voi lucra, voi avea clienţi.

— Ba nu, deoarece îţi spun că te iau numai pentru mine... şi prietenii mei, bine înţeles. Acum, nu-ţi mai aminteşti nimic altceva?

— Nimic.

— A! bine, ajută-mă atunci, să pricep şi eu, dacă se poate:

— Cum?

— Să vedem... dumneata care eşti un om de observaţie, dumneata care numeri paşii, dumneata care

pipăi zidurile, dumneata care deosebeşti vocile, cum se face că după ce am fost pansat de dumneata, m-am găsit transportat din această casă pe marginea şanţurilor Templului?

— Dumneavoastră?

— Da... eu... Ai dat vreun ajutor la această transportare?

— Nu! m-aş fi opus foarte mult, dimpotrivă, dacă aş fi fost întrebat... Frigul putea să vă facă foarte rău.

— Atunci, nu mai ştiu ce să cred, spuse Bussy; nu vrei să mai cauţi puţin cu mine?

— Vreau tot ce vreţi dumneavoastră, domnule; dar mi-e teamă să nu fie în zadar; toate casele acestea seamănă.

— Ei bine! spuse Bussy, va trebui să vedem acest lucru ziua.

— Da; însă ziua vom fi văzuţi.

— Atunci, va trebui să ne informăm.

— Ne vom informa Monseniore.

— Şi ne vom ajunge scopul. Crede-mă, Remy, sîntem doi acum şi avem o siguranţă, ceea ce înseamnă mult.

CAPITOLUL XI

Ce fel de om era domnul şef al vînătorii, Bryan de Monsoreau

Bussy fu cuprins nu de bucurie, ci aproape de delir,

cînd dobîndi siguranţa că femeia visului său era o realitate şi că această femeie îi dăduse în adevăr generoasa găzduire despre care păstrase în adîncul sufletului o amintire nelămurită.

Astfel că nu voi să-l scape din mînă pe tînărul doctor pe care-l adusese în locul medicului său obişnuit, trebuie ca, aşa plin de noroi cum era, Remy să se urce cu el în litieră; se temea că dacă l-ar lăsa o singură clipă, să nu dispară ca o vedenie; se gîndea să-l aducă la palatul Bussy, să-l pună sub cheie în timpul, nopţii şi a doua zi, va vedea dacă va trebui să-i redea libertatea.

Tot timpul înapoierii fu întrebuinţat cu noi întrebări; dar răspunsurile se învîrteau în cercul mărginit pe care l-am descris mai sus. Remy le Haudouin nu ştia mai mult decît Bussy, atîta numai că el avea siguranţa, deoarece nu leşinase, că n-a visat. Dar pentru oricine care începea să devină îndrăgostit, şi Bussy devenea văzînd cu ochii, era mult că avea pe cineva cu care să vorbească despre femeia pe care o iubea; este adevărat că Remy nu o văzuse pe această femeie; dar aceasta era încă un merit mai mult în ochii lui Bussy, deoarece Remy putea încerca să-l facă să înţeleagă cît era ea de superioară din toate punctele de vedere portretului.

Bussy avea o mare dorinţă să vorbească toată noaptea despre doamna necunoscută, dar Remy îşi începu funcţia de doctor cerînd ca rănitul să doarmă, sau cel puţin să se culce: oboseala şi durerea dădeau acelaşi sfat frumosului gentilom şi aceste trei puteri unite biruiră.

Dar acest lucru nu se făcu totuşi fără ca Bussy să-şi fi instalat el însuşi pe noul său musafir în trei camere care fuseseră altădată locuinţa lui de tînăr şi care formau o parte din al treilea etaj al palatului Bussy. Apoi, sigur

de acum că tînărul medic, mulţumit de noua sa locuinţă şi de norocul pe care Providenţa i-l pregătea, nu avea să fugă pe furiş din palat, el coborî în frumosul apartament pe care îl ocupa la etajul întîi.

A doua zi trezindu-se, îl văzu pe Remy în picioare lîngă patul său. Tînărul îşi petrecuse noaptea fără a putea crede în fericirea care îi cădea din cer şi aştepta trezirea lui Bussy pentru a se asigura că, la rîndu-i, nu visase nici el.

— Ei bine! întrebă Remy, cum vă simţiţi?

— Minunat, scumpul meu Esculap, dar dumneata eşti mulţumit?

— Atît de mulţumit, bunul meu ocrotitor, încît nu mi-aş schimba soarta cu aceea a regelui Henric al III-lea, cu toate că, în timpul zilei de ieri, a început să facă un drum strălucit spre calea cerului; dar nu este vorba despre asta, trebuie să văd rana.

— Vezi-o!

Şi Bussy se întoarse pe o parte pentru ca tînărul chirurg să poată ridica bandajul.

Totul mergea cît se poate de bine, marginile rănii erau roze şi se apropiaseră. Bussy, fericit, dormise bine, iar domnul şi fericirea venind în ajutorul chirurgului, acesta aproape că nu mai avea nimic de făcut.

— Ei bine! întrebă Bussy, ce spui despre asta, meştere Ambroise Paré?

— Spun că nu îndrăznesc să mărturisesc că sînteţi aproape vindecat, de teamă să nu mă trimiteţi iar în strada mea Beautreillis, la cinci sute doi paşi de casa vestită.

— Pe care o vom regăsi, nu-i aşa, Remy?

— Cred şi eu.

— Acum tu spui, aşadar, copilul meu? spuse Bussy.

— Iertaţi-mă! strigă Remy cu lacrimi în ochi, mi se pare că m-aţi tutuit, Monseniore.

— Remy, eu îi tutuiesc pe oamenii pe care îi iubesc. Nu-ţi place că te-am tutuit?

— Dimpotrivă, strigă tînărul încercînd să-i apuce mîna lui Bussy şi să i-o sărute; dimpotrivă. Mă temeam să nu fi înţeles greşit. Oh! monsenior de Bussy, voiţi oare să înnebunesc de bucurie?

— Nu, prietene, vreau numai să mă iubeşti puţin şi tu la rîndu-ţi; să te consideri ca făcînd parte din ai casei şi să-mi îngădui să fiu de faţă astăzi, în timp ce tu îţi vei aduce lucrurile aci, la primirea estortuarului[1] de către şeful de vînătoare al curţii.

— Ah! spuse Remy, iată că iar vrem să facem nebunii.

— Ei nu, dimpotrivă, îţi făgăduiesc să fiu cuminte.

— Dar va trebui să vă urcaţi pe cal.

— La naiba! nici nu se poate altfel.

— Aveţi un cal uşor la mers şi bun alergător?

— Am patru din care pot să-mi aleg.

— Ei bine! luaţi-l azi pe acela pe care aţi voi să-l călărească doamna din portret, ştiţi?

— Ah! cred şi eu că ştiu. Ascultă, Remy, ai găsit pentru totdeauna drumul inimii mele; mă temeam grozav să nu mă împiedici să mă duc la acea vînătoare, căci vor fi admise la ea doamnele de la curte şi un mare număr de curioşi. Or, Remy, scumpul meu Remy, înţelegi că doamna din portret trebuie să facă parte negreşit din una din aceste categorii. Nu e o simplă burgheză, cu siguranţă; acele tapiţerii, acele smalţuri atît de fine, acel

[1] *Estortuarul era bastonul pe care şeful vînătorii îl dădea regelui pentru ca să poată da la o parte crengile pomilor cînd alerga în galop.*

tavan pictat, acel pat de damasc alb, aurit, arată o femeie nobilă sau, cel puţin o femeie bogată; dacă aş întîlni-o acolo!

— Totul e cu putinţă, răspunse cu filosofie le Haudouin.

— Afară de găsirea casei, suspină Bussy.

— Şi de pătrunderea înăuntru după ce o vom găsi, adăugă Remy.

— O! eu nu mă gîndesc niciodată la acest lucru decît atunci cînd sînt înăuntru, spuse Bussy; de altfel, adăugă el, cînd vom ajunge acolo am un mijloc.

— Care?

— Acela de a face să primesc o altă lovitură de spadă.

— Bun, spuse Remy, iată un lucru care îmi dă speranţa că mă veţi opri.

— Fii liniştit, spuse Bussy, mi se pare că te cunosc de douăzeci de ani; şi, pe cuvîntul meu de gentilom, n-aş mai putea să mă lipsesc de tine.

Figura încîntătoare a tînărului practicant se înveseli sub expresia unei negrăite bucuri.

— Atunci spuse el, s-a făcut; d-voastră vă duceţi la vînătoare pentru a o căuta pe doamna, iar eu mă înapoiez în strada Beautreillis pentru a căuta casa.

— Ar fi curios, spuse Bussy, să ne înapoiem fiecare cu descoperirea noastră.

Şi zicînd acestea, Bussy şi le Haudouin se părăsiră, mai de grabă ca doi prieteni decît ca stăpîn şi servitor.

Era în adevăr o mare vînătoare comandată în pădurea de la Vincennes pentru intrarea în funcţiune a domnului Bryan de Monsoreau, numit şef al vînătorii de cîteva săptămîni. Procesiunea din ajun şi aspra pocăinţă a regelui, care îşi începea postul îi făcuseră pe toţi să se

îndoiască o clipă că acesta va asista în persoană la vînătoare; căci, atunci cînd regele era cuprins de astfel de porniri de evlavie, nu părăsea uneori mai multe săptămîni Luvrul, cînd nu împingea străşnicia pînă la a intra într-o mînăstire; dar spre, marea mirare a întregii curţi, se află, către orele nouă dimineaţa, că regele plecase spre foişorul de la Vincennes şi gonea după cerbi cu fratele său Monseniorul duce de Anjou şi întreaga curte.

Întîlnirea era la răspîntia regele Sfîntul Ludovic. Aşa se numea pe vremea aceea o răspîntie unde se mai vedea încă, spuneau unii, vestitul stejar unde regele martir împărţise dreptatea. Toată lumea era deci adunată la ora nouă, cînd noul ofiţer, obiect de curiozitate generală, aproape necunoscut cum era întregii curţi, apăru călare pe un măreţ cal negru.

Toate privirile se îndreptară spre el.

Era un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani, de statură înaltă; faţa lui cu urme de vărsat şi pielea obrazului nuanţată cu pete trecătoare, după emoţiile pe care le simţea, impresiona în mod neplăcut privirea şi o silea la o contemplare mai amănunţită, lucru ce rareori vine în avantajul acelora care sînt priviţi astfel.

În adevăr, simpatiile sînt pricinuite de prima înfăţişare; privirea deschisă şi zîmbetul cinstit atrag zîmbetul şi mîngîierea privirii.

Îmbrăcat cu o tunică de postav verde, galonată toată cu argint, încins cu o eşarfă de argint, cu armele regelui brodate pe pajură, avînd pe cap o pălărie cu pană lungă, învîrtind cu mîna stîngă un ţepuş şi cu dreapta estortuarul destinat regelui, domnul de Monsoreau putea să apară un senior grozav, dar cu siguranţă că nu era un gentilom frumos.

— Ti! ce figură urîtă ne-aţi adus din ducatul vostru, Monseniore, spuse Bussy ducelui de Anjou; aşa sînt gentilomii pe care favoarea voastră îi caută prin fundul provinciilor? Să mă ia dracu' dacă s-ar găsi unul la fel în Paris, care e destul de mare şi destul de populat cu oameni urîţi. Se spune, şi o înştiinţez pe Alteţa Voastră că eu nu am voit să cred nimic din toate acestea, că aţi ţinut neapărat ca regele să-l primească pe şeful vînătorii din mîna voastră.

— Seniorul de Monsoreau m-a servit bine, răspunse scurt ducele de Anjou, şi eu îl răsplătesc.

— Bine spus, Monseniore; este cu atît mai frumos pentru prinţi să fie recunoscători, cu cît acest lucru este rar; dar, dacă nu este vorba decît despre aceasta, şi eu v-am servit bine, Monseniore, mi se pare, şi aş purta tunica de şef al vînătorii cu mult mai bine, vă rog să mă credeţi, decît această fantomă. Are barba roşie; nici nu băgasem de seamă la început; este încă o frumuseţe în plus.

— Nu am auzit spunîndu-se, răspunse ducele de Anjou, că cineva trebuie să fie turnat după modelul lui Apolo sau Antineus pentru a ocupa funcţii la curte.

— Nu aţi auzit spunîndu-se, Monseniore? reluă Bussy cu cel mai mare sînge rece, e de mirare.

— Eu întreb inima iar nu faţa, răspunse prinţul; serviciile aduse, iar nu cele făgăduite.

— Alteţa Voastră are să spună că sînt foarte curios, reluă Bussy, dar caut şi încă în zadar, v-o mărturisesc, ce serviciu a putut să vă aducă acest Monsoreau.

— Ah! Bussy, spuse ducele cu asprime, ai spus-o: eşti foarte curios, prea curios chiar.

— Iată cum sînt prinţii! strigă Bussy cu libertatea-i obişnuită. Întreabă mereu: trebuie să le răspunzi despre

toate şi dacă le pui numai o singură întrebare, nu îţi răspund.

— E adevărat, spuse ducele de Anjou, dar ştii ce trebuie faci dacă vrei să te informezi?

— Nu.

— Întreabă-l chiar pe domnul de Monsoreau.

— Ei, spuse Bussy, zău că aveţi dreptate, Monseniore, şi cu el, care nu este decît un simplu gentilom, îmi va rămîne cel puţin un mijloc, dacă nu îmi va răspunde.

— Care?

— Acela de a-i spune că este un obraznic.

Şi după acest răspuns întorcînd spatele prinţului, fără să se gîndească mai mult, sub privirile prietenilor săi şi cu pălăria în mînă, se apropie de domnul de Monsoreau, care, stînd călare în mijlocul cercului, susţinea toate privirile care se îndreptau spre el, aşteptînd cu sînge rece, uimitor, ca regele să-l scape de greutatea tuturor privirilor căzute asupra persoanei lui.

Cînd îl văzu venind pe Bussy, cu faţa veselă, cu zîmbetul pe buze, cu pălăria în mînă, el se înveseli puţin.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse Bussy; dar vă văd că staţi singur. Oare favoarea de care vă bucuraţi v-a şi făcut atîţia duşmani cîţi prieteni puteaţi avea cu opt zile înainte de a fi numit şef al vînătorii?

— Zău, domnule conte, răspunse domnul de Monsoreau, nu aş putea jura; numai că aş paria acest lucru. Dar, pot şti cărei împrejurări datorez cinstea pe care mi-o faceţi tulburîndu-mi singurătatea?

— Pe legea mea, spuse cu dibăcie Bussy, marii admiraţii pe care ducele de Anjou mi-a inspirat-o pentru dumneavoastră.

— Cum aşa?

— Povestindu-mi isprava dumneavoastră, aceea pentru care aţi fost numit şef de vînătoare.

Domnul de Monsoreau se îngălbeni atît de grozav, încît urmele de vărsat care îi împestriţau faţa părură tot atîtea puncte negre în pielea-i galbenă; în acelaşi timp îl privi pe Bussy cu un aer care prevestea o furtună violentă.

Bussy văzu că dăduse greş; dar el nu era un om care să dea înapoi; dimpotrivă, era din aceia care repară de obicei o indiscreţie printr-o obrăznicie.

— Spuneţi, domnule, răspunse şeful vînătorii că Monseniorul v-a povestit ultima mea ispravă?

— Da, domnule, spuse Bussy, în întregime; ceea ce m-a făcut să am o vie dorinţă, o mărturisesc, de a asculta povestirea chiar din gura dumneavoastră.

Domnul de Monsoreau strînse ţepuşul în mîna-i încleştată, ca şi cînd ar fi ars de dorinţa de a-şi face din el o armă împotriva lui Bussy.

— Credeţi-mă, domnule, spuse el, eram dispus să vă recunosc politeţea răspunzînd la cererea dumneavoastră; dar iată, din păcate, că soseşte regele, ceea ce mă face să nu am vreme; dacă voiţi, altădată.

Într-adevăr regele, călare pe calul său favorit, care era un frumos armăsar de Spania de culoare „Isabelle”, înainta cu repeziciune dinspre foişor spre răspîntie.

Bussy, aruncîndu-şi privirile împrejur, îl zări pe ducele de Anjou; prinţul zîmbea cu cel mai urît zîmbet al său.

Stăpîn şi valet, gîndi Bussy, fac amîndoi o strîmbătură nesuferită cînd rîd; ce va fi atunci cînd plîng?

Regelui îi plăceau figurile frumoase; el fu aşadar prea puţin mulţumit de aceea a domnului de Monsoreau, pe care îl mai văzuse odată şi care nu îi plăcuse mai mult

a doua decît prima oară.

Totuşi primi cu destulă bunăvoinţă estortuarul pe care acesta i-l prezentă, cu un genunchi pe pămînt, după obicei. De îndată ce regele fu înarmat, gonaşii anunţară că cerbul e ademenit şi vînătoarea începu.

Bussy se aşezase spre margine, ca să vadă trecînd prin faţa lui pe toată lumea: nu lăsă pe nimeni să treacă fără a cerceta dacă nu găseşte cumva originalul portretului, dar în zadar; se aflau femei drăguţe, frumoase, seducătoare la această vînătoare unde şeful vînătorii îşi făcea debutul; dar nici urmă de acea încîntătoare creatură pe care o căuta el.

Fu silit să vorbească şi să întovărăşească pe prietenii săi obişnuiţi. Antraguet, mereu hazliu şi guraliv, fu o mare distracţie pentru plictiseala lui.

— Avem un şef de vînătoare îngrozitor, spunea el lui Bussy, ce zici?

— Îl găsesc hidos; ce familie va avea el dacă persoanele care au cinstea să-i aparţină îi vor semăna! Arată-mi şi mie pe soţia sa.

— Şeful vînătorii este de însurat dragul meu, răspunse Antraguet.

— Şi de unde ştii?

— De la doamna de Veudron, care îl găseşte foarte frumos şi care ar face bucuroasă din el al patrulea soţ al ei, cum a făcut Lucreţia Borgia din contele de Est. Ia te uită cum îşi goneşte calul ei murg înapoia calului negru al domnului de Monsoreau.

— Şi pe ce ţinuturi este el stăpîn? întrebă Bussy.

— Pe o mulţime.

— Din ce parte?

— Dinspre Anjou.

— Aşadar e bogat?

— Se spune, dar numai atît; se pare să este de o mică nobleţe.

— Şi cine este amanta acestui boiernaş?

— Nu are amantă: vrednicul domn ţine să fie unic în felul lui; dar iată-l pe Monseniorul duce de Anjou care te cheamă cu mîna, du-te repede.

— Ah! pe legea mea, Monseniorul duce de Anjou să aştepte. Omul acesta îmi aţîţă curiozitatea. Îl găsesc ciudat. Nu ştiu pentru ce îţi vin cîteodată asemenea idei, prima dată cînd te întîlneşti cu cineva, nu ştiu pentru ce mi se pare că voi avea de furcă cu el; şi apoi acest nume, Monsoreau!

— Muntele şoarecelui, reluă Antraguet, iată etimologia; bătrînul meu abate m-a învăţat-o azi dimineaţă: Mons Soricis.

— Ah! dar ia stai, strigă deodată Antraguet.

— Ce?

— Dar Livarot îl ştie.

— Ce ştie?

— Mons Soricisul. Sînt vecini de moşii.

— Vino repede aici, Livarot.

— Ei bine? întrebă tînărul.

— Informează-ne asupra lui Monsoreau.

— Bucuros.

— E vreo poveste lungă?

— Nu, are să fie scurtă. În trei cuvinte, vă voi spune ce ştiu şi ce gîndesc despre el. Mi-e frică!

— Bun! acum cînd ne-ai spus ce gîndeşti, spune ce ştii.

— Ascultă!... mă înapoiam într-o seară...

— Începe într-un fel grozav, spuse Antraguet.

— Vreţi să mă lăsaţi să termin?

— Te ascultăm.

— Mă înapoiam într-o seară de la unchiul meu d'Entrangues de-a lungul pădurii Meridor, sînt aproape şase luni de atunci, cînd deodată aud un ţipăt grozav şi văd trecînd, cu şaua goală, un cal alb înfundîndu-se în tufiş; alerg, alerg, şi la capătul unei alei lungi, întunecată de primele neguri ale nopţii, zăresc un om pe un cal negru; nu alerga, zbura. Acelaşi ţipăt înăbuşit se auzi din nou şi deosebesc înaintea şeii o femeie căreia el îi astupa gura cu mîna. Aveam puşca de vînătoare; ştii că trag de obicei destul de bine, ochesc şi pe legea mea! L-aş fi ucis dacă în clipa cînd apăsam pe trăgaci, nu s-ar fi stins fitilul.

— Ei bine! întrebă Bussy, apoi?

— Apoi, întrebai pe un pădurar cine era domnul; acela cu calul negru care răpea femeile; îmi răspunse că era domnul de Monsoreau.

— Ei bine, dar, spuse Antraguet, mi se pare că se obişnuieşte să se răpească femei, nu este aşa, Bussy?

— Da, spuse Bussy, dar sînt lăsate să ţipe, cel puţin.

— Şi femeia cine era? întrebă Antraguet.

— Ah! aceasta nu s-a aflat niciodată.

— Haide, spuse Bussy, hotărît că este un om însemnat şi mă interesează.

— Faptul este, spuse Livarot, că se bucură, scumpul meu domn, de un renume grozav.

— I se citează şi alte fapte?

— Nu, niciuna; nu a făcut chiar niciodată vreun rău făţiş; afară de aceasta se zice că este destul de bun faţă de ţăranii săi; ceea ce nu împiedică însă ca în mijlocul lor, să fie temut ca focul. Dealtfel, vînător ca Nemrod, nu în faţa lui Dumnezeu, poate, ci în faţa diavolului, niciodată regele nu va fi avut un şef de vînătoare mai bun. Va fi mai bun pentru această funcţie chiar decît

Saint-Luc, căruia îi era destinată la început şi pe care a pierdut-o datorită influenţei domnului duce de Anjou.

— Tu ştii că te cheamă mereu, ducele de Anjou? spuse Antraguet.

— Bine, să mă cheme. Dar tu ştii ce se spune de Saint-Luc?

— Nu; mai este prizonierul regelui? întrebă rîzînd Livarot.

— Cred că da, spuse Antraguet, deoarece nu este aici.

— Ba deloc, dragul meu, a plecat astă-noapte la ora unu pentru a vizita moşiile soţiei sale.

— Exilat?

— Aşa îmi face impresia.

— Saint-Luc exilat, nu se poate.

— Aşa spune evanghelia, dragul meu.

— După sfîntul Luca.

— Nu, după mareşalul de Brissac, care mi-a spus chiar el, azi dimineaţă, acest lucru.

— A! iată ceva nou şi curios; de pildă, aceasta îl va mîhni pe Monsoreau.

— Am priceput, spuse Bussy.

— Ce ai priceput?

— L-am găsit.

— Ce ai găsit.

— Serviciul pe care l-a adus domnului de Anjou.

— Saint-Luc?

— Nu. Monsoreau.

— Adevărat?

— Da, sau să nu-mi mai ziceţi mie pe nume; aveţi să vedeţi, veniţi cu mine.

Şi Bussy, urmat de Livarot şi de Antraguet, porni în galop pentru a-l ajunge pe ducele de Anjou care,

renunţînd să-i mai facă semne, mergea la cîteva sute de metri înaintea lui.

— Ah! Monseniore, strigă el ajungîndu-l pe prinţ, ce bărbat preţios este domnul de Monsoreau.

— Ah! adevărat?

— E de necrezut!

— Aşadar i-ai vorbit? făcu prinţul tot în glumă.

— Desigur, fără să mai punem la socoteală că este foarte spiritual.

— Şi l-ai întrebat ce a făcut pentru mine?

— Negreşit, nu mă dusesem la el decît cu acest scop.

— Şi ţi-a răspuns? întrebă ducele mai vesel ca niciodată.

— Numaidecît, şi cu o politeţe de care îi voi fi veşnic recunoscător.

— Şi ce ţi-a spus, să vedem, viteazul meu sfarmă-piatră, întrebă prinţul.

— Mi-a mărturisit foarte politicos, Monseniore, că era procuratorul Alteţei Voastre.

— Procurator de vînat?

— Nu, de femei.

— Poftim? făcu ducele, a cărui frunte se încreţi deodată; ce înseamnă gluma aceasta, Bussy?

— Înseamnă, Monseniore, că răpeşte pentru Alteţa Voastră femeile pe calul său negru şi, cum ele fără îndoială că nu ştiu cinstea care li se face, le pune mîna pe gură pentru a le împiedica să strige.

Ducele încruntă din sprîncene, strînse pumnii furios şi porni într-un galop atît de aprig, încît Bussy şi ai săi rămaseră în urmă.

— Ah! ah! spuse Antraguet, mi se pare că gluma e bună.

— Cu atît mai bună, răspunse Livarot, cu cît ea nu face, mi se pare, la toată lumea efectul unei glume.

— Drace! făcu Bussy, parcă i-aş fi lăsat sînge! Bietul duce!

După cîteva clipe, se auzi vocea domnului de Anjou care striga:

— Ei! Bussy, unde, eşti? Vino odată!

— Sînt aici, Monseniore, spuse Bussy apropiindu-se.

El îl găsi pe prinţ, rîzînd cu hohote.

— Dar ce, Monseniore, spuse el, mi se pare că ce v-am spus este hazliu.

— A, nu, Bussy, nu rîd de ce mi-ai spus.

— Cu atît mai rău, mi-ar fi plăcut mai bine să fie aşa; aş fi avut meritul de a-l face să rîdă pe un prinţ care rîde cam rar.

— Rîd, sărmanul meu Bussy, de faptul că spui un lucru fals pentru a-l afla pe cel adevărat.

— Nu! pe cinstea mea, Monseniore, v-am spus adevărul.

— Bine. Atunci, deoarece sîntem numai noi doi, povesteşte-mi şi mie istorioara ta; unde ai aflat cele ce mi-ai spus?

— În pădurile de la Meridor, Monseniore!

Şi de astă dată ducele îngălbeni, dar nu spuse nimic.

„Hotărît, murmură Bussy, ducele este amestecat şi el cu ceva în povestea răpitorului cu cal negru şi a femeii cu cal alb”.

— Să vedem, Monseniore, adăugă tare Bussy rîzînd la rîndu-i de faptul că ducele nu mai rîdea; dacă există vreun fel de a vă servi, care vă place mai mult decît celelalte, spuneţi-ni-l şi nouă, vom profita de el, chiar dacă ar trebui să facem concurenţă domnului de Monsoreau.

— La naiba, da, Bussy, spuse ducele, există unul şi am să ţi-l explic.

Ducele îl trase pe Bussy de o parte.

— Ascultă, îi spuse el, am întîlnit, din întîmplare, la biserică, o femeie încîntătoare; deoarece cîteva trăsături ale feţei sale, ascunsă sub un văl, îmi aminteau pe acela ale unei femei pe care am iubit-o mult, am urmărit-o şi am aflat unde locuieşte. Pe servitoarea ei am cumpărat-o şi mi-a dat o cheie a casei.

— Ei bine! pînă acum, Monseniore, mi se pare că totul merge strună.

— Aşteaptă. Se spune că e cuminte, deşi liberă, tînără şi frumoasă.

— Ah! Monseniore, văd că intrăm în domeniul basmelor.

— Ascultă, tu eşti viteaz şi mă iubeşti, după cîte spui.

— Am zilele mele.

— Ca să fii viteaz?

— Nu, ca să vă iubesc.

— Bine. Eşti într-una din acele zile?

— Pentru a vă face un serviciu Alteţei Voastre, am să încerc. Să vedem.

— Ei bine! ar fi vorba să faci pentru mine ceea ce nu faci de obicei decît pentru tine însuţi.

— Ah! ah! spuse Bussy, nu cumva e vorba, Monseniore, să fac curte drăguţei voastre, pentru ca Alteţa Vostră să se asigure că este în adevăr tot atît de cuminte pe cît e de frumoasă. Îmi convine.

— Nu; dar ar fi vorba să afli dacă nu-i face curte altcineva.

— A! să vedem, se încurcă lucrurile, Monseniore, să ne explicăm.

— Ar fi vorba să te pui la pîndă şi să-mi spui cine este bărbatul care vine la ea.

— Există deci un bărbat?

— Aşa mă tem.

— Un amant, un soţ?

— Un gelos, cel puţin.

— Cu atît mai bine, Monseniore.

— Cum cu atît mai bine.

— Aceasta vă înmulţeşte sorţii de izbîndă.

— Mulţumesc! deocamdată, aş vrea să ştiu cine este acel bărbat.

— Şi mă însărcinaţi să aflu eu?

— Da şi dacă primeşti să-mi faci acest serviciu...

— Mă veţi face şi pe mine şef al vînătorii.

— Crede-mă, Bussy, îmi voi lua cu atît mai mult această obligaţie cu cît nu am făcut niciodată nimic pentru tine.

— Ei! Monseniorul a băgat de seamă.

— De multă vreme îmi spun eu acest lucru.

— În şoaptă, aşa cum îşi spun prinţii.

— Ei bine?

— Ce, Monseniore?

— Primeşti?

— S-o spionez pe doamna?

— Da.

— Monseniore, însărcinarea, v-o mărturisesc, nu prea îmi surîde şi mi-ar plăcea mai bine o alta.

— Te ofereai să-mi faci un serviciu, Bussy, şi văd că te şi dai înapoi.

— Ei drace! îmi oferiţi o meserie de spion, Monseniore.

— Ei nu! meserie de prieten; de altfel, să nu crezi că îţi dau un post fără muncă, va trebui poate să tragi

spada.

Bussy clătină din cap.

— Monseniore, spuse el, sînt lucruri pe care nu le faci bine decît singur; aşa că toţi trebuie să le facă singuri, chiar prinţi dacă ar fi.

— Atunci mă refuzi?

— Da, Monseniore.

Ducele încruntă din sprîncene.

— Voi urma deci sfatul tău, spuse el; mă voi duce chiar eu şi dacă voi fi ucis sau rănit în această împrejurare, voi spune că îl rugasem pe prietenul meu Bussy, să se însărcineze cu acea lovitură de spadă, de dat sau de primit, şi că pentru prima oară în viaţa lui a fost prevăzător.

— Monseniore, răspunse Bussy, mi-aţi spus alaltăieri seară; „Bussy, îi urăsc pe toţi favoriţii aceia ai regelui, care, în orice împrejurare, ne iau în rîs şi ne insultă; ar trebui să te duci la nunta lui Saint-Luc să cauţi un prilej de ceartă şi să ne scapi de ei”. Monseniore, m-am dus; ei erau cinci; eu eram singur; i-am provocat; ei mi-au întins o cursă, m-au rănit doi din ei şi l-am zdrobit pe al treilea. Astăzi îmi cereţi să fac nedreptate unei femei. Iertaţi-mă, Monseniore, aceasta iese din serviciile pe care un prinţ le poate cere de la un om politicos, şi refuz.

— Fie, spuse ducele, am să stau la pîndă, singur sau cu Aurilly, cum am mai stat.

— Daţi-mi voie, spuse Bussy care simţi că i se ridică un fel de văl de pe ochi.Nu cumva vă pregăteaţi să staţi la pîndă, Monseniore, cînd i-aţi văzut pe favoriţii care mă pîndeau?

— Chiar aşa.

— Frumoasa voastră necunoscută, întrebă Bussy, locuieşte deci pe lîngă Bastilia?

— Locuieşte în faţa străzii Sfînta Ecaterina.

— Adevărat?

— E un cartier unde poţi fi gîtuit la sigur, tu trebuie să ştii ceva despre asta.

— Alteţa Voastră a mai pîndit vreodată, din seara aceea?

— Ieri.

— Şi Monseniorul a văzut?

— Un bărbat care scotocea prin toate colţurile pieţii, fără îndoială pentru a vedea dacă nu-l spionează cineva şi care, după toate probabilităţile, zărindu-mă, s-a aşezat cu încăpăţînare în faţa acelei porţi.

— Şi bărbatul acela era singur, Monseniore? întrebă Bussy.

— Da, vreme de aproape o jumătate de oră.

— Şi după această jumătate de oră.

— A venit la el un alt bărbat care ţinea o lanternă în mînă.

— Ah! ah! făcu Bussy.

— Atunci bărbatul în manta... urmă prinţul.

— Cel dintîi avea o manta? întrerupse Bussy.

— Da. Atunci bărbatul în manta şi cel cu lanterna, s-au apucat să vorbească împreună şi cum nu păreau dispuşi să-şi părăsească postul de noapte, le-am lăsat locul şi m-am înapoiat.

— Dezgustat de acesta îndoită încercare?

— Zău! da, o mărturisesc... Aş dori ca înainte de a mă vîrî în casa aceea, care ar putea foarte bine să fie o măcelărie...Să am un prieten care nefiind prinţ, neavînd duşmanii pe care îi am eu şi de altfel obişnuit cu aceste feluri de aventuri, să studieze realitatea primejdiei pe care o pot întîmpina şi să-mi spună şi mie.

— În locul vostru, Monseniore, spuse Bussy, aş

părăsi-o pe această femeie.

— Ba nu.

— Pentru ce?

— E prea frumoasă.

— Aţi spus singur că abia aţi văzut-o.

— Am văzut-o îndeajuns pentru a observa un admirabil păr blond.

— Ah!

— Nişte ochi încîntători.

— Ah! ah!

— Înţelegi că nu se renunţă uşor la o asemenea femeie.

— Da, Monseniore, înţeleg; această situaţie mă mişcă.

Ducele se uită la Bussy cu coada ochiului.

— Pe cinstea mea, spuse Bussy.

— Îţi baţi joc?

— Nu şi dovada e că, dacă Monseniorul vrea să-mi dea instrucţiunile sale şi să-mi arate locuinţa, voi veghea astă-seară.

— Revii deci asupra hotărîrii tale?

— Ei! Monseniore, numai sfîntul nostru părinte Grigore al XIII-lea nu greşeşte; spuneţi-mi doar ce voi avea de făcut.

— Te vei ascunde la o depărtare oarecare de poarta pe care ţi-o voi arăta şi dacă intră vreun bărbat, să-l urmăreşti, pentru a te asigura cine este.

— Da dar dacă, intrînd, închide poarta în urma lui?

— Ţi-am spus că am o cheie.

— Ah! aşa e; nu mai mi-e teamă decît de un lucru: ca să nu urmăresc un alt bărbat şi ca să nu se potrivească această cheie la o altă poartă.

— Nu te poţi înşela; după poartă urmează o alee; la

capătul aleii, la stînga, există o scară; urci douăsprezece trepte şi te afli în coridor.

— Cum ştiţi toate astea Monseniore, deoarece nu aţi fost niciodată în casă?

— Nu ţi-am spus că servitoarea e de partea mea? Ea mi-a explicat totul.

— Ei drace! ce bine e să fii prinţ, ţi se dă lucrul gata făcut. Mie, Monseniore, mi-ar fi trebuit mai întîi să recunosc casa singur, să cercetez aleia, să număr treptele, să pătrund în coridor. Aceasta mi-ar fi luat un timp enorm şi cine ştie dacă aş fi reuşit.

— Aşadar, primeşti?

— Oare pot eu refuza ceva Alteţei Voastre? Numai să veniţi cu mine pentru a-mi arăta poarta.

— Nu e nevoie; cînd ne înapoiem de la vînătoare, facem un ocol; trecem prin poarta Sfîntului Anton şi ţi-o arăt.

— Minunat, Monseniore. Şi ce va trebui să-i fac omului dacă vine?

— Nimic altceva decît să-l urmăreşti pînă ce afli cine era.

— E cam delicat; dacă, de pildă, omul acela împinge discreţia pînă la a se opri în mijlocul drumului şi a-mi tăia scurt cercetările?

— Îţi las grija să faci ce vei crede de cuviinţă.

— Atunci, Alteţa Voastră îmi dă voie să fac ce cred?

— Da.

— Aşa voi face, Monseniore.

— Nici un cuvînt tinerilor noştri seniori.

— Aveţi cuvîntul meu de gentilom!

— Nimeni cu tine în această cercetare!

— Singur, v-o jur.

— Ei bine! ne-am înţeles, ne înapoiem pe la Bastilia.

Îţi arăt poarta... tu vii la mine... îţi dau cheia... şi diseară...

— Îl înlocuiesc pe Monseniorul, s-a făcut.

Bussy şi prinţul se duseră atunci să ajungă vînătoarea pe care domnul de Monsoreau o conducea ca un om de geniu. Regele fu încîntat de felul precis în care vînătorul încercat fixase toate opririle şi rînduise toate popasurile. După ce fusese gonit două ore, după ce fusese învîrtit într-o îngrăditură de patru pînă la cinci leghe, după ce fusese văzut de douăzeci de ori, animalul se lăsă prins, chiar în locul hotărît mai dinainte.

Domnul de Monsoreau primi felicitările regelui şi ale ducelui de Anjou.

— Monseniore, spuse el, mă simt foarte fericit de a fi putut merita complimentele voastre, deoarece Alteţei Voastre îi datorez eu locul.

— Dar ştii, domnule, spuse ducele, că pentru a continua să le meriţi trebuie să pleci astă-seară spre Fontainebleau; regele vrea să vîneze acolo poimîine şi în zilele următoare, şi o zi mai mult nu strică pentru a cunoaşte bine pădurea.

— Ştiu, Monseniore, răspunse Monsoreau, şi echipajul meu este pregătit. Voi pleca astă-noapte.

— Ah! iată! Domnule de Monsoreau, spuse Bussy; de azi înainte nu mai există odihnă pentru dumneata. Ai voit să fii şef al vînătorii, eşti; o să ai, în funcţia pe care o ocupi dumneata, cincizeci de nopţi mai puţin decît ceilalţi oameni; din fericire, bine că nu eşti încă însurat, scumpul meu domn.

Bussy rîdea zicînd acestea; ducele aruncă o privire pătrunzătoare asupra şefului vînătorii apoi, întorcînd capul în altă parte, se duse să-l felicite pe rege pentru îmbunătăţirea care părea să se fi făcut sănătăţii sale din

ajun.

Cît despre Monsoreau, la gluma lui Bussy, el pălise încă o dată cu acea paloare hidoasă care îi dădea o înfăţişare atît de sinistră.

CAPITOLUL XII

Cum găsi Bussy în acelaşi timp şi portretul şi originalul.

Vînătoarea se termină către ora patru seara; şi la ora cinci, ca şi cînd regele ar fi prevăzut dorinţele ducelui de Anjou, întreaga curte se înapoia la Paris prin mahalaua Sfîntului Anton.

Domnul de Monsoreau, sub motivul că pleca imediat, îşi ceruse voie de la prinţi şi se îndreptă cu echipajele sale spre Fromenteau.

Trecînd prin faţa Bastiliei, regele le arătă prietenilor săi mîndra şi posomorîta înfăţişare a fortăreţii: era un mijloc de a le reaminti ce îi aşteaptă, dacă din întîmplare, după ce fuseseră prietenii săi, îi deveneau duşmani.

Mulţi înţeleseră şi îşi înmulţiră semnele de atenţie fată de Maiestatea Sa.

În timpul acesta, ducele de Anjou spunea în şoaptă lui Bussy, care mergea alături de el:

— Priveşte bine Bussy, priveşte bine la dreapta, casa aceea de lemn care are sub streaşină o mică statuie a Fecioarei; urmăreşte cu privirea aceeaşi linie şi numără, socotind şi casa cu Fecioara, alte patru case.

— Bine, spuse Bussy.

— A cincea este, spuse ducele, aceea care se află

drept în faţa străzii Sfînta Ecaterina.

— O văd, Monseniore; vedeţi, la zgomotul trompetelor care îl anunţă pe rege, toate casele se umplu de curioşi.

— Afară totuşi de aceea pe care ţi-o arăt eu, spuse ducele, şi ale cărei ferestre rămîn închise.

— Dar la care se mişcă un colţ al perdelei, spuse Bussy căruia începu să-i bată inima cu putere.

— Însă fără să se poată zări ceva. O! Doamna este bine păzită, sau se păzeşte bine. În tot cazul, iată casa; la palat, îţi voi da cheia.

Bussy îşi aruncă privirile spre această strîmtă deschizătură; dar cu toate că ochii săi rămaseră mereu aţintiţi asupra ei, nu văzu nimic.

Înapoindu-se la palatul Anjou, ducele dădu în adevăr lui Bussy cheia casei arătate, recomandîndu-i din nou să facă bună pază; Bussy făgădui tot ce voi ducele şi trecu pe la palatul lui.

— Ei bine? spuse el lui Remy.

— Vă voi face aceeaşi întrebare, Monseniore.

— Nu te poţi apropia de casă, nici ziua nici noaptea. Am de ales între cinci sau şase, care se aseamănă.

— Atunci, spuse Bussy, eu cred că am fost mai norocos decît tine, dragul meu le Haudouin.

— Cum aşa, Monseniore, aşadar aţi căutat şi dumneavoastră?

— Nu. Am trecut numai pe stradă.

— Şi aţi recunoscut poarta?

— Providenţa, scumpul mei prieten, are căi lăturalnice şi combinaţii misterioase.

— Şi cînd aş putea şti dacă aţi avut fericirea să găsiţi ceea ce căutaţi?

— Mîine dimineaţă.

— Deocamdată aveţi nevoie de mine?

— Deloc, dragul meu Remy.

— Nu voiţi să vă urmez?

— E cu neputinţă.

— Fiţi prevăzător cel puţin, Monseniore.

— Ah! spuse Bussy, recomandarea e zadarnică; sînt cunoscut pentru acest lucru.

Bussy prînzi ca un om care nu ştie unde, nici în ce fel va cina; apoi, la ora opt punct, îşi alese cea mai bună spadă, îşi agăţă, cu toată porunca pe care o promulgase regele, o pereche de pistoale la centură şi se duse pînă la marginea străzii Sfîntului Pavel. Ajuns acolo, el recunoscu casa cu statuia Fecioarei, numără cele patru case următoare, se asigură că a cincea era casa arătată şi se duse, înfăşurat într-o manta mare de culoare închisă, să se ascundă la colţul străzii Sfînta Ecaterina, hotărît să aştepte două ore şi, după două ore, dacă nu ar fi venit nimeni, să lucreze pe socoteala lui.

Sună ora nouă la Sfîntul Pavel cînd se aşeză Bussy la pîndă. Se găsea acolo abia de zece minute, cînd prin negură, văzu sosind, prin poarta Bastiliei, doi călăreţi. În dreptul palatului Tournelles, se opriră. Unul din ei descălecă, aruncă frîul în mîinile celui de-al doilea, care după toate probabilităţile era un lacheu şi, după ce îl văzu că îşi reia drumul pe care veniseră, după ce îl văzu că se pierde, el şi cei doi cai ai săi, în negură, se îndreptă spre casa încredinţată supravegherii lui Bussy.

Ajuns la cîţiva paşi de casă, necunoscutul făcu un ocol mare, ca pentru a cerceta împrejurimile cu privirea; apoi, crezîndu-se singur, neobservat, se apropie de poartă şi dispăru.

Bussy auzi zgomotul porţii care se închidea în urma lui.

El aşteptă o clipă, de teamă ca nu cumva personajul misterios să fi rămas la pîndă înapoia ferestruicei apoi, după ce se scurseră cîteva minute, înainta şi el, străbătu strada, deschise poarta şi, învăţat de experienţă, o închise la loc fără zgomot. Atunci, se întoarse: ferestruica se afla chiar la înălţimea ochilor săi şi, după toate probabilităţile, prin această ferestruică îl privise el pe Quélus. Înaintă binişor, dibuind la capătul aleii, la stînga, prima treaptă a unei scări.

Acolo, se opri pentru două motive; mai întîi, că îşi simţea picioarele slăbind sub greutatea emoţiei, apoi, pentru că auzea o voce care spunea:

— Gertrudo, înştiinţează-ţi stăpîna că sînt eu şi că vreau să intru.

Cererea era făcută pe un ton prea poruncitor pentru a suferi un refuz; după cîteva clipe, Bussy auzi vocea servitoarei care răspundea:

— Treceţi în salon, domnule; doamna va veni în curînd.

Apoi auzi din nou zgomotul unei uşi care se închidea. Bussy se gîndi atunci la cele douăsprezece trepte pe care le numărase Remy; numără şi el la rîndu-i douăsprezece trepte.

Îşi reaminti coridorul şi cele trei uşi şi făcu cîţiva paşi reţinîndu-şi respiraţia şi întinzînd mîna în faţa lui. Această mînă dădu peste o primă uşă: era aceea prin care intrase necunoscutul; el îşi urmă drumul, găsi o a doua uşă, căută, simţi o a doua cheie, şi, tremurînd din cap pînă în picioare, învîrti această cheie în broască şi împinse uşa.

Camera în care intră Bussy era cu totul întunecată, afară de o mică parte care primea, printr-o uşă laterală, o rază de lumină din salon.

Această rază ajungea pînă la o fereastră, acoperită

de două perdele de tapiţerie, care făcură să treacă un nou fior de bucurie prin inima tînărului.

Privirile sale se îndreptară spre partea de tavan luminată tot de aceeaşi rază şi recunoscu tavanul mitologic pe care îl mai observase odată; întinse mîna şi simţi patul sculptat.

Nu mai era nici o îndoială pentru el; se afla în camera aceea unde se deşteptase, în timpul acelei nopţi cînd primise rana care făcuse să fie astfel găzduit.

Un alt fior trecu prin vinele lui Bussy, cînd atinse patul şi se simţi învăluit de acel delicios parfum care se răspîndeşte în culcuşul unei femei tinere şi frumoase.

Bussy se înfăşură în perdelele patului şi ascultă.

Se auzeau în camera de alături paşii nerăbdători ai necunoscutului; din cînd în cînd se oprea şoptind printre dinţi:

— Ei bine! are să vină?

În urma uneia din aceste întrebări, se deschise o uşă la salon; uşa părea paralelă cu aceea care era întredeschisă. Covorul se mişcă sub apăsarea unui picior mic. Fîşîitul unei rochii de mătase ajunse pînă la urechile lui Bussy şi tînărul auzi o voce de femeie rostind în acelaşi timp cu teamă şi cu dispreţ, aceste cuvinte:

— Iată-mă, domnule, ce mai vrei cu mine?

— Oh! oh! gîndi Bussy ascunzîndu-se sub perdea, dacă bărbatul acesta este amantul, îl felicit foarte mult pe soţ.

— Doamnă, spuse bărbatul căruia i se făcea această primire rece, am cinstea să te anunţ că, fiind silit să plec mîine dimineaţă spre Fontainebleau, voi petrece noaptea aceasta lîngă dumneata.

— Îmi aduci vreo ştire de la tatăl meu? întrebă aceeaşi voce de femeie.

— Doamnă, ascultă-mă.

— Domnule, dumneata ştii cum ne-am înţeles ieri, cînd am primit să fiu soţia dumitale, ca înainte de toate, sau tatăl meu are să vină la Paris, sau eu mă voi duce la el.

— Doamnă, imediat, după înapoierea mea de la Fontainebleau, vom pleca, îţi dau cuvîntul meu de onoare; însă deocamdată...

— Oh! domnule, nu închide această uşă, e în zadar, nu voi petrece o noapte, nici o singură noapte sub acelaşi acoperiş cu dumneata, înainte de a fi liniştită asupra soartei tatălui meu.

Şi femeia care vorbea într-un fel atît de hotărît, suflă dintr-un fluier mic de argint care dădu un sunet ascuţit şi prelung.

În felul acesta se chemau servitorii, pe vremea aceea cînd soneriile nu se inventaseră.

În aceeaşi clipă, uşa prin care intrase Bussy, se deschise din nou şi prin ea apăru servitoarea tinerei femei; era o fată din Anjou, înaltă şi puternică, ce părea că aşteaptă această chemare a stăpînei sale şi care, auzind-o, se grăbea să vină.

Ea intră în salon şi, intrînd, deschise uşa.

Un val de lumină pătrunse atunci în camera unde se afla Bussy şi între ferestre recunoscu portretul.

— Gertrudo, spuse doamna, nu te vei culca şi vei sta în apropiere ca să mă poţi auzi mereu.

Servitoarea se retrase, fără să răspundă, pe acelaşi drum pe care venise, lăsînd uşa salonului deschisă şi prin urmare minunatul portret luminat.

Pentru Bussy, nu mai exista îndoială; acest portret era chiar acela pe care îl văzuse el.

Se apropie încet pentru a-şi lipi ochiul de

deschizătura pe care grosimea ţîţînilor o lăsa între uşă şi zid; dar oricît de încet merse, în clipa cînd privirea îi pătrundea cameră, parchetul scîrţăi sub piciorul său.

La acest zgomot, femeia se întoarse; era originalul: era zîna din vis.

Bărbatul, cu toate că nu auzise nimic, văzînd-o pe ea întorcîndu-se, se întoarse şi el. Era domnul de Monsoreau.

— Ah! spuse Bussy, calul alb... femeia răpită... Am să ascult negreşit vreo poveste grozavă.

El îşi şterse faţa, care se acoperise fără să vrea de sudoare.

Bussy, după cum am spus, îi vedea pe amîndoi: ea palidă stînd în picioare, dispreţuitoare; el la fel, nu mai puţin palid şi aproape vînăt, bătînd din picior cu nerăbdare şi muşcîndu-şi mîna.

— Doamnă, spuse în sfîrşit domnul de Monsoreau, nu mai spera să continui multă vreme cu mine rolul acesta de femeie persecutată şi de victimă; eşti la Paris, eşti în casa mea şi, ceva mai mult, eşti acum contesa de Monsoreau, adică soţia mea.

— Dacă sînt soţia dumitale, pentru ce refuzi să mă duci la tatăl meu? Pentru ce continui să mă ascunzi în ochii lumii?

— L-ai uitat pe ducele de Anjou, doamnă?

— Mi-ai spus că, odată fiind soţia dumitale, nu mai am de ce să mă tem de el.

— Dar doamnă, trebuie să iau cîteva precauţiuni.

— Ei bine! domnule, ia aceste precauţiuni şi vino din nou să mă vezi cînd vor fi luate.

— Diana, spuse contele în inima căruia mînia creştea în mod vădit; Diana, nu te juca cu această legătură sfîntă a căsătoriei. E un sfat pe care vreau să ţi-l

dau.

— Fă în aşa fel, domnule, ca să nu mai am neîncredere în soţ şi voi respecta căsătoria!

— Mi se pare totuşi că, prin felul în care m-am purtat faţă de dumneata, ţi-am meritat toată încrederea.

— Domnule, cred că în toată această afacere nu te-a călăuzit numai interesul meu, sau dacă este aşa, întîmplarea te-a servit bine.

— O! e prea mult, strigă contele; sînt în casa mea, dumneata eşti soţia mea şi de ţi-ar veni şi infernul în ajutor, chiar în astă-noapte vei fi a mea.

Bussy puse mîna pe garda spadei şi făcu un pas înainte; dar Diana nu îi dădu răgaz să apară.

— Vezi, spuse ea scoţînd un pumnal de la centură, iată cum îţi răspund eu.

Şi avîntîndu-se în camera în care se afla Bussy, ea închise uşa, trase zăvorul şi în timp ce Monsoreau continua cu ameninţările, lovind scîndura cu un pumnal:

— Dacă faci să sară numai o bucăţică din lemnul acestei uşi, spuse Diana, mă cunoşti, domnnule, ai să mă găseşti moartă pe prag.

— Să fiţi liniştită, doamnă, spuse Bussy cuprinzînd-o pe Diana în braţe, veţi avea un răzbunător.

Diana fu gata să scoată un ţipăt. Dar înţelese că singura primejdie care o ameninţa îi venea de la soţul ei. Rămase aşadar în apărare, dar mută; tremurătoare, dar nemişcată. Domnul de Monsoreau bătu cu putere din picior; apoi, convins că fără îndoială Diana avea să-şi execute ameniţarea, ieşi din salon trîntind furios uşa în urma lui. Apoi se auzi zgomotul paşilor săi depărtîndu-se în coridor şi descrescînd pe scară.

— Dar dumneavoastră, domnule, spuse atunci Diana desprinzîndu-se din braţele lui Bussy şi făcînd un pas

înapoi, cine sînteţi şi cum vă aflaţi aici?

— Doamnă, spuse Bussy deschizînd uşa şi îngenunchind în faţa Dianei, eu sînt omul căruia i-aţi scăpat viaţa. Cum aţi putea crede că am intrat la dumneavoastră?

Datorită valului de lumină care se revărsa pe faţa tînărului, Diana îl recunoscu.

— O! dumneavoastră aici, domnule! strigă ea împreunîndu-şi mîinile; eraţi aci, aţi auzit totul?

— Vai! da, doamnă.

— Dar cine sînteţi? numele dumeavoastră, domnule?

— Doamnă, eu sînt Ludovic de Clermont, conte de Bussy.

— Bussy, dumneata eşti viteazul Bussy! strigă cu naivitate Diana, fără să bănuiască bucuria pe care această exclamare o răspîndea în inima tînărului. Ah! Gertruda, urmă ea adresîndu-se servitoarei, care, auzind pe stăpîna ei vorbind cu cineva, intrase înspăimîntată; Gertruda, nu mă mai pot teme de nimic, căci începînd din această clipă, îmi pun cinstea sub ocrotirea celui mai nobil şi mai cumsecade gentilom din Franţa.

Apoi, întinzînd mîna lui Bussy:

— Ridică-te, domnule, spuse ea, eu ştiu cine eşti, trebuie să ştii şi dumneata cine sînt eu.

CAPITOLUL XIII

Cine era Diana de Meridor.

Bussy se ridică buimăcit de fericire şi intră cu Diana în salonul pe care îl părăsise domnul de Monsoreau. El o

privea pe Diana cu mirarea admiraţiei; nu îndrăznise să creadă că femeia pe care o căuta ar putea suferi vreo comparaţie cu femeia visului său şi iată că realitatea întrecea tot ceea ce luase drept un capriciu al închipuirii.

Diana avea optsprezece sau nouăsprezece ani, adică era în acea primă strălucire a tinereţii şi a frumuseţii care dă cea mai frumoasă culoare florii, cea mai fermecătoare catifelare fructului; expresia privirii lui Bussy nu putea s-o înşele; Diana se simţea admirată şi nu avea puterea să-l scoată pe Bussy din extazul său.

În sfîrşit ea înţelese că trebuia să rupă această tăcere care spunea prea multe.

— Domnule, spuse ea, dumneata ai răspuns la una din întrebările mele, dar nu şi la cea de-a doua: te-am întrebat cine eşti şi mi-ai spus; dar te-am mai întrebat şi cum te afli aici, şi la această întrebare nu mi-ai răspuns nimic.

— Doamnă, spuse Bussy, din cele cîteva cuvinte pe care le-am surprins din convorbirea dumneavoastră cu domnul de Monsoreau, am înţeles că motivele prezenţei mele ar reieşi în mod natural din povestirea pe care aţi binevoit să mi-o fagăduiţi. Nu mi-aţi spus chiar dumneavoastră adineaori că aveam să aflu cine sînteţi?

— O! da, conte, am să-ţi povestesc totul, răspunse Diana; numele dumitale mi-a fost deajuns să-mi inspire toată încrederea, căci numai l-am auzit adesea rostit ca numele unui bărbat curajos, pe a cărei loialitate şi cinste te poţi bizui oricînd.

Bussy se înclină.

— Din puţinul ce ai auzit, spuse Diana ai putut înţelege că sînt fiica baronului de Meridor, cu alte cuvinte că sînt singura moştenitoare al celui mai nobil şi mai vechi nume din Anjou.

— Era, spuse Bussy, un baron de Meridor care, putînd să-şi salveze libertatea la Pavia, veni să-şi predea spada Spaniolilor cînd află că regele său e prizonier şi care, cerînd să-l însoţească pe Francisc I la Madrid, împărţi captivitatea cu el şi nu îl părăsi decît pentru a veni în Franţa să-i trateze răscumpărarea.

— E tatăl meu, domnule, şi, dacă vei intra vreodată în sala cea mare a castelului din Meridor, vei vedea, dat în amintirea acestui devotament, portretul regelui Francisc I, făcut de mîna lui Leonardo da Vinci.

— Ah! spuse Bussy, pe vremea aceea prinţii ştiau să-şi răsplătească slujitorii.

— La înapoierea sa din Spania, tatăl meu se căsători. Primii doi copii, doi băieţi muriră. Fu o mare durere pentru baronul de Meridor, care pierdu speranţa de a se vedea retrăind într-un moştenitor. În curînd muri şi regele, iar durerea baronului se schimbă în deznădejde; el părăsi curtea, cîţiva ani după aceea, şi veni să se închidă cu soţia în castelul de la Meridor. Acolo mă născui eu, ca prin minune, zece ani după moartea fraţilor mei.

Atunci toată dragostea baronului se îndreptă asupra copilului bătrîneţii sale; iubirea lui pentru mine nu era gingăşie, era idolatrie. Trei ani după naştera mea, îmi pierdui mama; negreşit, fu o nouă amărăciune pentru baron; dar, prea tînără ca să înţeleg ce pierdusem, nu încetam să zîmbesc, iar zîmbetul meu îl consolă de moartea mamei.

Crescui şi mă dezvoltai sub ochii săi. Cum eu eram totul pentru el, şi el, era totul pentru mine, atinsei vîrsta de şaisprezece ani fără să mă gîndesc că ar mai exista o altă lume decît aceea a oilor, a pădurilor, a lebedelor şi a turturelelor mele, fără a mă gîndi că această viaţă are să

se sfîrşească vreodată, fără să doresc să se sfîrşească.

Castelul din Meridor era înconjurat de păduri întinse aparţinînd domnului duce de Anjou, ele erau populate de cerbi şi căprioare pe care nimeni nu se gîndea să le tulbure şi pe care liniştea în care erau lăsate le făcea familiare; pe toate le cunoşteam mai mult sau mai puţin; unele erau atît de mult obişnuite cu vocea mea încît alergau cînd le chemam; o căprioară, între altele, protejata mea, favorita mea, Daphné, sărmana Daphné! Venea să mănînce din mîna mea.

Într-o primăvară, trecu o lună fără să o văd. O crezusem pierdută şi o plînsesem ca pe o prietenă, cînd deodată o văzui apărînd din nou cu doi pui; la început micuţii se temeau de mine, dar văzînd pe mama lor că mă mîngîie, înţeleseră că nu aveau să se teamă de nimic şi veniră şi ei la rîndu-le să mă mîngîie.

În vremea aceasta, se răspîndi zvonul că domnul de Anjou trimisese un subguvernator în capitala provincie. După cîteva zile, se află că acest subguvernator sosise, că se numea contele de Monsoreau.

Pentru ce numele acesta mă lovi în inimă cînd îl auzii rostindu-se? Nu pot să-mi explic această senzaţie dureroasă decît printr-o presimţire.

Se scurseră opt zile. Se vorbea foarte mult şi în toate felurile în întregul ţinut de domnul de Monsoreau. Într-o dimineaţă, pădurile răsunară de sunetul cornului şi de lătratul cîinilor; alergai pînă la gardul parcului şi sosii tocmai la timp pentru a o vedea trecînd, ca vîntul, pe Daphné, urmărită de o haită; cei doi pui ai ei se ţineau după ea.

O clipă după aceea, călare pe un cal negru care părea şi aibă aripi, trecu un bărbat, semănînd cu o vedenie: era domnul de Monsoreau.

Voiam să scot un ţipăt, voiam să mă rog pentru sărmana mea protejată, dar el nu-mi auzi vocea sau nu-i dădu atenţie, atît de mult era tîrît de fierbinţeala vînătorii.

Atunci, fără să mă ocup de neliniştea pe care aveam s-o pricinuiesc tatălui meu dacă avea să-mi observe lipsa, alergai în direcţia în care văzui că se îndreptase vînătoarea; nădăjduiam să întîlnesc, fie pe conte, fie pe vreunul din oamenii din suita sa şi să-i rog să înceteze această urmărire care îmi sfîşia inima.

Făcui o jumătate de leghe alergînd astfel, fără să ştiu unde mergeam; de mult căprioară, haită şi vînători, le piedusem pe toate din vedere. În curînd încetai să mai aud lătrăturile; căzui lîngă un copac şi începui să plîng. Mă aflam acolo de aproape un sfert de oră cînd, în depărtare, crezui că deosebesc zgomotul vînătorii; nu mă înşelam, acest zgomot se apropia din clipă în clipă; în curînd fu la o distanţă atît de mică, încît nu mai mă îndoii că vînătoarea avea să treacă pe lîngă mine. Mă ridicai numaidecît şi mă repezii în direcţia în care o auzeam.

În adevăr, o văzui trecînd printr-un luminiş pe sărmana Daphné, gîfîind; nu mai avea decît un singur pui; celălalt căzuse de oboseală şi fără îndoială că fusese sfîşiat de clini.

Chiar ea obosea văzînd cu ochii; distanţa între ea şi haită era şi mai mică decît prima dată; alergarea ei se schimbase în avînturi întretăiate şi, trecînd prin faţa mea, scoase un ţipăt trist.

Ca şi prima dată, făcui sforţări zadarnice pentru a mă face auzită. Domnul de Monsoreau nu vedea nimic decît animalul pe care-l urmărea; el trecu mai repede decît îl văzusem întîi, cu cornul la gură şi sunînd furios.

În urma lui, trei sau patru hăitaşi îmbărbătau cîinii

cu cornul şi cu vocea. Acest vîrtej de lătrături, de fanfare şi de ţipete trecu ca o furtună, dispăru în desişul pădurii şi se stinse în depărtare.

Eram deznădăjduită; îmi spuneam că, dacă m-aş fi găsit numai la cincizeci de paşi mai departe, la marginea luminişului pe care îl străbătuse, el m-ar fi văzut şi atunci la rugămintea mea ar fi lăsat în pace pe sărmanul animal.

Acest gînd îmi însufleţi curajul; vînătoarea putea să treacă pentru a treia oară prin dreptul meu. O luai pe un drum străjuit de copaci frumoşi, pe care îl recunoscui ca fiind acela ce ducea la castelul Beaugé. Acest castel, care aparţinea domnul de Anjou, se afla la aproape trei leghe de castelul tatălui meu. După o clipă îl zării şi numai atunci mă gîndii că făcusem trei leghe pe jos şi eram singură şi destul de departe de castelul din Meridor.

Mărturisesc că o groază nelămurită puse stăpînire pe mine şi că numai în clipa acea mă gîndii la nesocotinţa şi chiar la necuviinţa purtării mele. O luai pe ţărmul lacului, căci socoteam să-l rog pe grădinar, un om cumsecade, care, atunci cînd venisem pînă acolo cu tatăl meu, îmi dăduse nişte buchete de flori; socoteam, zic, să-l rog pe grădinar să mă conducă acasă, cînd deodată vînătoarea se auzi din nou. Rămăsei nemişcată, trăgînd cu urechea. Zgomotul creştea. Uitai totul. Aproape în aceeaşi clipă, de partea cealaltă a lacului, căprioara ieşi din pădure, însă urmărită în atît de aproape încît era de ajuns să fie atinsă. Era singură, cel de-al doilea pui al ei căzuse la rîndu-i; vederea apei păru să-i dea noi puteri; aspiră umezeala cu nările şi se arunca în lac, ca şi cînd ar fi voit să vină la mine.

La început înotă cu repeziciune şi păru să-şi fi

regăsit întreaga energie. Mă uitam la ea, cu lacrimi în ochi, cu braţele întinse şi gîfîind aproape tot ca ea; dar pe nesimţite puterile i se sleiră, pe cînd dimpotrivă acelea ale cîinilor, însufleţiţi de apropiera vînatului, părea că se înmulţesc. În curînd cîinii cei mai înfuriaţi o ajunseră şi ea încetă să mai înainteze, oprită de muşcăturile lor. În această clipă, domnul de Monsoreau apăru la marginea pădurii, alergînd pînă la lac şi sări jos de pe cal. Atunci, la rîndu-mi, îmi adunai toate puterile pentru a striga cu mîinile împreunate: „Fie-vă milă!” Mi se păru că mă zărise; strigai din nou, şi mai tare decît prima dată. El mă auzi căci îşi ridicase privirile şi îl văzui alergînd la o luntre, o desprinse de ţărm şi înaintă cu repeziciune spre animal, care se zvîrcolea în mijlocul întregii haite ce îl ajunsese. Nu mă îndoiam că, mişcat de vocea mea, de gesturile şi rugăminţile mele, domnul de Monsoreau se grăbea astfel pentru a-i veni în ajutor, cînd deodată ajungînd lîngă Daphné, îl văzui scoţîndu-şi cuţitul de vînătoare; o rază de soare, reflectîndu-se pe el, făcu să lucească o lumină, apoi lumina dispăru; scosei un ţipăt, lama întreagă se afundase în gîtul sărmanului animal. Un val de sînge ţîşni, colorînd în roşu apa lacului, căprioara scoase un ţipăt de moarte, bătu apa cu picioarele, se ridică în sus şi recăzu moartă.

Scosei un ţipăt aproape tot atît de dureros ca al ei şi căzui leşinată pe ţărmul lacului.

Cînd îmi revenii, eram culcată într-o cameră a castelului Beaugé şi tatăl meu, care fusese chemat, plîngea, la căpătîiul meu.

Deoarece nu era decît o criză nervoasă produsă de supraexcitarea alergării, chiar de a doua zi putui să mă înapoiez la Meridor. Cu toate acestea, timp de trei sau patru zile, stătui în pat.

În cea de-a patra, tatăl meu îmi spuse că, tot timpul cît fusesem suferindă, domnul de Monsoreau, care mă văzuse în clipa cînd eram dusă leşinată, venise să afle cum îmi mai este; fusese deznădăjduit cînd aflase că fără să vrea era cauza acestui accident şi ceruse să-mi prezinte scuzele sale, spunînd că nu s-ar şti fericit decît atunci cînd ar auzi că l-am iertat.

Ar fi fost ridicol să refuz a-l vedea; astfel cu toată neplăcerea, cedai.

A doua zi, se înfăţişă; înţelesesem că nu se putea să am dreptate; vînătoarea este o plăcere a bărbaţilor, şi o împărtăşesc adesea şi femeile; aşadar, eu fusei aceea care, într-o oarecare măsură, mă apărai de acestă caraghioasă emoţie şi o aruncai pe seama dragostei pe care o aveam pentru Daphné.

Atunci contele făcu pe omul deznădăjduit şi de douăzeci de ori îmi jură pe cinstea lui că dacă ar fi putut ghici că purtam oarecare interes victimei sale, ar fi fost o mare bucurie pentru el să o cruţe; totuşi protestele sale nu mă convinseseră deloc şi contele plecă fără a fi putut şterge din inima mea dureroasa impresie pe care mi-o făcuse.

Retrăgîndu-se, contele îi ceru voie tatălui meu să mai vină. Se născuse în Spania, fusese crescut la Madrid: pentru baron era o plăcere să vorbească despre ţara unde stătuse atît de mult. De altfel, contele era de neam bun, subguvernator al provinciei, favorit al ducelui de Anjou, tatăl meu nu avea nici un motiv să refuze această cerere, care îi fu primită.

Vai! Începînd din aceea clipă încetă, dacă nu fericirea, cel puţin liniştea mea. În curînd băgai de seamă impresia pe care o făcusem asupra contelui. La început nu venea decît o dată pe săptămînă, apoi de două ori,

apoi în toate zilele. Plin de atenţii pentru tatăl meu, contele îi plăcuse. Vedeam plăcerea pe care o simţea baronul în convorbirea care era totdeauna aceea a unui om superior. Nu îndrăzneam să mă plîng; căci de ce m-aşi fi plîns? Contele era binevoitor cu mine şi respectuos, ca faţă de o soră. Într-o dimineaţă, tatăl meu intră în camera mea cu un aer mai serios ca de obicei şi cu toate astea seriozitatea sa avea ceva vesel.

— Copila mea, îmi spune el, mi-ai spus totdeauna că ai fi fericită să nu mă părăseşti.

— Oh! tată, strigai eu, dumneata ştii, este dorinţa mea cea mai scumpă.

—Ei bine! Diana mea, urmă el aplecîndu-se pentru a mă săruta pe frunte, nu atîrnă decît de tine să-ţi vezi realizată dorinţa.

Bănuaim ce avea să-mi spună şi mă îngălbenii atît de grozav încît el se opri înainte de a-mi fi atins fruntea cu buzele.

— Diana! copila mea! strigă el, oh! Doamne, dar ce ai?

— Domnul de Monsoreau, nu-i aşa? bolborosii eu.

— Ei bine? întrebă mirat.

— O! niciodată, tata, dacă ai puţină milă pentru fiica dumitale, niciodată!

— Diana, dragostea mea, spuse el, nu milă am eu pentru tine, ci idolatrie, ştii bine; mai gîndeşte-te opt zile...

— O! nu, nu, strigai eu, e în zadar, nici opt zile, nici douăzeci şi patru de ore, nici un minut. Nu, nu, oh! Nu.

Şi izbucnii în plîns.

Tatăl meu mă adora; niciodată nu mă văzuse plîngînd; mă luă în braţe şi mă linişti în două cuvinte de gentilom că nu avea să mai vorbească despre această

căsătorie.
În adevăr, trecu o lună fără să-l mai văd pe domnul de Monsoreau şi fără să mai aud vorbindu-se de el. Într-o dimineaţă primirăm, tatăl meu şi cu mine, o invitaţie de a ne duce la o mare serbare pe care domnul de Monsoreau avea s-o dea pentru fratele regelui care venea să viziteze provincia al cărei nume îl purta. Această serbare avea loc la palatul din oraşul Angers.
La această scrisoare era adăugată o invitaţie personală a prinţului, care scria tatălui meu că îşi reamintea să-l fi văzut odinioară la curtea regelui Henric şi că l-ar revedea cu plăcere.
Prima mea mişcare fu să-l rog pe tatăl meu să refuze şi cu siguranţă că aş fi stăruit dacă invitaţia ar fi fost făcută numai în numele domnului de Monsoreau; dar prinţul ne invita şi el, iar tatăl meu se temea să nu jignească pe Alteţa Sa printr-un refuz.
Ne duserăm deci la această serbare. Domnul de Monsoreau ne primi ca şi cînd nimic nu s-a fi petrecut între noi; purtarea faţă de mine nu fu nici indiferentă nici exagerată; mă trata ca pe toate celelalte doamne şi fusei bucuroasă că nu eram obiectul vreunei atenţii deosebite din partea sa, fie bună, fie rea.
Nu fu însă la fel cu ducele de Anjou. De îndată ce mă zări, privirea lui se fixă asupra mea pentru a nu mă mai părăsi. Mă simţeam stingherită sub greutatea acestei priviri şi, fără să spun tatălui meu ce mă făcea să doresc a părăsi balul, stăruii în aşa fel încît ne retraserăm cei dintîi.
După trei zile, domnul de Monsoreau se înfăţişă la Meridor; îl zării în aleea castelului şi mă retrasei în camera mea.
Mă temeam să nu mă mai cheme tatăl meu; dar nu

se întîmplă nimic. După o jumătate de oră, îl văzui ieşind pe domnul de Monsoreau fără ca nimeni să mă fi înştiinţat de vizita sa. Ba ceva mai mult, tatăl meu nu-mi vorbi nimic despre ea; numai, că după această vizită a subguvernatorului, el era mai posomorît ca de obicei.

Cîteva zile se scurseră astfel. Mă înapoiam de la o plimbare făcută prin împrejurimi, cînd mi se spuse că domnul de Monsoreau se afla cu tatăl meu. Baronul întrebase de două, sau de trei ori de mine şi de asemenea se informase cu nelinişte de locul unde aş fi putut să mă duc. Poruncise să fie anunţat de sosirea mea.

În adevăr, abia intrasem în camera mea şi tatăl meu veni

— Copila mea, îmi spuse el, un motiv a cărui cauză e în zadar s-o cunoşti, mă sileşte să mă despart de tine cîteva zile; nu mă întreba; gîndeşte-te numai că acest motiv trebuie să fie destul de puternic, pentru că mă determină să stau o săptămînă, două, o lună poate, fără să te văd.

Mă înfiorai, cu toate că nu puteam ghici la ce primejdie eram expusă. Dar această nouă vizită a domnului de Monsoreau nu îmi prevestea nimic bun.

— Şi unde trebuie să mă duc, tată? întrebai eu.

— La castelul Lude, la sora mea, unde vei rămîne ascunsă tuturor. Cît despre sosirea ta, voi îngriji ca ea să aibă loc noaptea.

— Nu vii cu mine?

— Nu, trebuie să rămîn aici pentru a îndepărta bănuielile; chiar oamenii noştri nu vor şti unde mergi.

— Dar cine are să mă conducă?

— Doi oameni de care sînt sigur.

— O, Doamne! tată!

Baronul mă sărută.

— Copila mea, spuse el, trebuie.

Cunoşteam atît de mult dragostea tatălui meu pentru mine încît nu mai stăruii şi nu-i mai cerui altă explicaţie.

Ne înţeleserăm numai cu Gertruda, fata doicii mele, să mă însoţească.

Tatăl meu mă părăsi spunîndu-mi să fiu gata. Seara, la opt, vremea era foarte posomorîtă şi foarte friguroasă, căci ne găseam într-una din cele mai lungi zile de iarnă; seara, la ora opt, tatăl meu veni să mă caute. Eu eram gata după cum îmi spusese; coborîrăm fără zgomot, străbăturăm grădina; deschise chiar el o portiţă care da în pădure şi acolo găsirăm o litieră cu caii înhămaţi şi doi oameni: tatăl meu le vorbi multă vreme, recomandîndu-mă lor, după cît mi se păru; apoi îmi luai locul în litieră; Gertruda se aşeză lîngă mine. Baronul mă sărută pentru ultima dată şi pornirăm la drum.

Nu şiam ce fel de primejdie mă ameninţa şi mă silea să părăsesc castelul Meridor. O întrebai pe Gertruda, dar ea era tot atît de neştiutoare ca şi mine. Nu îndrăznii să-i întreb pe conducătorii noştri pe care nu-i cunoşteam. Mergeam deci în tăcere şi pe drumuri lăuntrice, cînd după aproape două ore de mers, în clipa cînd, cu toate îngrijorările mele, mişcarea egală şi monotonă a litierei începea să mă adoarmă, mă simţii deşteptată de Gertruda, care mă apucase de braţ şi mai ales de mişcarea litierei care se oprea.

— Oh! domnişoară, spuse biata fată, ce ni se întîmplă oare?

Îmi trecui capul prin perdele; eram înconjuraţi de şase călăreţi mascaţi; oamenii noştri, care voiseră să se apere erau dezarmaţi şi ţinuţi bine.

Eram prea înspăimîntată pentru a striga după ajutor; de altfel, cine ar fi venit la ţipetele noastre? Acela care părea şeful oamenilor mascaţi înainta spre portieră.

— Liniştiţi-vă, domnişoară, spuse el, nu vi se va întîmpla nici un rău, dar trebuie să ne urmaţi.

— Unde? întrebai eu.

— Într-un loc unde, veţi fi tratată ca o regină.

Această făgăduială mă înspăimîntă mai mult decît o ameninţare.

— Oh! tată! tată! şoptii eu.

— Ascultaţi, domnişoară, îmi spune Gertruda, eu cunosc împrejurimile: vă sînt devotată, sînt puternică, vom avea ghinion dacă nu reuşim să fugim.

Această încredinţare pe care mi-o dădea o biată servitoare era departe de a mă linişti. Totuşi, este un lucru atît de dulce acela de a te simţi susţinută, încît mai recăpătai puţină putere.

— Faceţi cu noi ce voiţi, domnilor, răspunsei, sîntem două biete femei şi nu ne putem apăra.

Unul din oameni descălecă, luă locul conductorului nostru şi schimbă direcţia litierei.”

Bussy, după cum era de aşteptat, asculta povestirea Dianei cu cea mai adîncă atenţie. Există în primele emoţii ale unei dragoste mari, atunci cînd ia naştere, un sentiment aproape religios pentru persoana pe care începi s-o iubeşti. Femeia pe care a ales-o inima este ridicată, prin această alegere, deasupra celorlalte femei; ea creşte, se face mai curată, se divinizează; fiecare din gesturile sale este o favoare pe care ţi-o dă, fiecare din vorbele sale un dar pe care ţi-l face; dacă te priveşte, te bucură; dacă îţi zîmbeşte, te copleşeşte.

Tînărul o lăsase deci pe frumoasa povestitoare să-şi desfăşoare povestea întregii sale vieţi, fără a îndrăzni să

o oprească, fără a se gîndi să o întrerupă.

Astfel, cînd tînăra femeie, fără îndoială prea slabă pentru îndoita emoţie pe care o simţea la rîndu-i, emoţie în care prezentul reunea poate amintirile trecutului, se oprise o clipă, Bussy nu avu puterea să rămînă sub greutatea neliniştii sale şi împreunînînd mîinile:

— Oh! continuaţi, doamnă, spuse el, continuaţi.

Era cu neputinţă ca Diana să se poată înşela asupra interesului pe care i-l inspira; totul în voce, în gest, în expresia figurii tînărului, era în armonie cu rugămintea pe care o cuprindeau cuvintele sale.

Diana zîmbi cu tristeţe şi reluă:

— Merserăm aproape trei ore; apoi litiera se opri. Auzii deschizîndu-se o poartă; se schimbară cîteva cuvinte; litiera porni din nou şi simţii că merge pe ceva răsunător cum ar fi o podişcă. Nu mă înşelam; îmi aruncai privirile în afara litierei; ne aflam, în curtea unui castel.

Ce castel era acela? Nici Gertruda nici eu nu ştiam nimic. Adesea, în timpul drumului, încercasem să ne orientăm, dar nu văzurăm decît o pădure fără sfîrşit. Este adevărat că ne venise la amîndouă ideea că, pentru a nu ne da seama de locul unde ne aflăm, făceam prin această pădure un drum zadarnic şi calculat.

Uşa litierei se deschise şi acelaşi om care ne vorbise ne invită să coborîm. Mă supusei în tăcere. Doi oameni care aparţineau fără îndoială castelului, ne ieşiră înainte cu făclii; ei ne conduseră într-un dormitor bogat împodobit, şi care părea să fi fost decorat în epoca cea mai strălucită, ca eleganţă şi ca stil, a domniei lui Francisc I.

O gustare ne aştepta pe o masă bogat servită.

— Sînteţi la dumneavoastră, doamnă îmi spuse omul

care ne vorbise de două ori, şi cum îngrijirile unei cameriste vă sînt necesare, a dumneavoastră nu vă va părăsi; camera sa este vecină cu a dumneavoastră.

Gertruda şi cu mine schimbarăm o privire veselă.

— De cîte ori veţi voi să chemaţi, urmă omul mascat nu veţi avea decît să loviţi cu ciocanul de la această uşă, şi un servitor care va sta de veghe necontenit în anticameră, va veni imediat la porunca dumneavoastră.

Această aparentă atenţie arăta că eram păzite de aproape.

Omul mascat se înclină şi ieşi; auzirăm uşa încuindu-se.

Stăturăm o clipă nemişcate, privindu-ne la lumina a două candelabre care luminau masa unde era servită cina. Gertruda voi să deschidă gura; îi făcui semn cu degetul să tacă; poate că ne asculta cineva.

Uşa de la camera ce ni se arătase ca fiind a Gertrudei, era deschisă; acea idee ne veni în acelaşi timp, să o vizităm; ea luă un candelabru şi, pe vîrful picioarelor, intrarăm amîndouă.

Era o cameră mare destinată să completeze, ca odaie de toaletă, dormitorul. Avea o uşă paralelă cu uşa celeilalte camere prin care intraserăm; această a doua uşă, ca şi cea dintîi, era împodobită cu un mic ciocan de aramă cizelat, care cădea pe un cui de acelaşi metal. Cuie şi ciocane, s-ar fi zis că toate erau opera lui Benvenuto Cellini.

Se vedea bine că cele două uşi dădeau în aceeaşi anticameră.

Gertruda apropie lumina de broască: zăvorul era încuiat.

Eram prizoniere.

Este de necrezut, cînd două persoane, chiar de

concepţii deosebite, sînt într-o aceeaşi situaţie şi împart o aceeaşi primejdie, este de necrezut, zic, cît le sînt de asemănătoare gîndurile şi cît trec ele de uşor peste lămuririle intermediare şi cuvintele zadarnice.

Gertruda se apropie de mine.

— Domnişoara a băgat de seamă, spuse ea în şoaptă, că nu am urcat decît cinci trepte după ce am părăsit curtea?

— Da, răspunsei eu.

— Sîntem aşadar la parter?

— Negreşit

— Astfel încît, adăugă ea încet, aţintindu-şi ochii asupra jaluzelelor dinafară, astfel încît...

— Dacă aceste ferestre nu ar fi zăbrelite..., întrerupsei eu.

— Da, dacă domnişoara ar avea curaj...

— Curaj, strigai eu, oh! fii liniştită, voi avea, copila mea.

Veni atunci rîndul Gertrudei să pună degetul la buze.

— Da, da, înţeleg, îi spusei eu.

Gertruda îmi făcu semn să rămîn unde mă aflam şi se duse să pună la loc candelabrul pe masa din dormitor.

Îi pricepusem intenţia şi mă apropiai de fereastra căreia îi căutai arcurile.

Le găsii, sau mai degrabă le găsi Gertruda, care venise lîngă mine. Jaluzeaua se deschise.

Scosei un ţipăt de bucurie; fereastra nu era zăbrelită.

Dar Gertruda şi observase cauza acestei pretinse neglijenţe a păzitorilor noştri; un lac mare scălda marginea de jos a zidului: eram bine păzite de o apă de zece picioare adîncime, mai bine decît am fi fost de sigur de zăbrelele ferestrelor.

Dar trecînd de la apă la tărîmurile ei, ochii mei recunoscuseră un peisaj care le era cunoscut: Eram prizoniere în castelul Beaugé, unde de mai multe ori, după cum am mai spus venisem cu tatăl meu şi unde, cu o lună mai înainte, fusesem adusă în ziua morţii sărmanei mele Daphné.

Castelul Beaugé aparţinea domnului duce de Anjou. Abia atunci, ca luminată de un fulger, înţelesei totul.

Privii lacul cu o întunecată mulţumire: era un ultim mijloc împotriva violenţei, un suprem refugiu împotriva dezonoarei.

Închiseserăm la loc jaluzelele. Mă aruncai îmbrăcată pe pat. Gertruda se culcă într-un fotoliu şi dormi la picioarele mele.

De douăzeci de ori în timpul acelei nopţi mă deşteptai tresărind în prada unei frici grozave; dar nimic nu îndreptăţea această frică decît situaţia în care mă aflam; nimic nu arăta vreo intenţie rea împotriva mea; dimpotrivă, totul părea că doarme în castel şi nici un alt zgomot decît ţipătul păsărilor de baltă nu întrerupse tăcerea nopţii.

Zorile se iviră; ziua, îndepărtînd peisajului acel caracter înspăimîntător pe care i-l dă întunericul, mă întări în temerile mele din timpul nopţii: orice fugă era cu neputinţă fără un ajutor din afară, şi de unde ne putea veni acest ajutor?

Către ora nouă, bătu cineva la uşa noastră: trecui în camera Gertrudei, spunîndu-i că putea să deschidă.

Acei care băteau şi pe care îi puteam vedea prin deschizătura uşii, erau servitorii noştri din ajun; ei veneau să ridice cina de care nu ne atinsesem şi să aducă dejunul.

Gertruda le puse cîteva întrebări, la care ei nu

răspunseră şi plecară.

Atunci intrai şi eu; totul îmi era explicat prin şederea noastră la castelul Beaugé şi prin pretinsul respect cu care eram înconjurate. Domnul duce de Anjou mă văzuse la serbarea dată de domnul de Monsoreau; domnul de Anjou se îndrăgostise de mine; tatăl meu fusese înştiinţat şi voise să mă sustragă urmăririlor al căror obiect aveam să fiu cu siguranţă; el mă depărtase de Meridor; însă trădat, fie de un servitor necredincios, fie de o întîmplare nenorocită, prevederea sa fusese zadarnică şi căzusem în mîinile omului de care încercase în zadar să mă scape.

Mă oprii la această idee, singura ce se putea crede, şi în realitate singura care era adevărată.

La rugăminţile Gertrudei, băui o ceaşcă de lapte şi mîncai puţină pîine.

Dimineaţa se scurse făcînd planuri de fugă nesăbuite. Şi în acest timp, la o sută de paşi în faţa noastră, legată printre trestii, puteam vedea o barcă cu lopeţile ei. Desigur, dacă această barcă ar fi fost mai aproape, puterile mele, înmulţite de groază, adăugate la puterile naturale ale Gertrudei, ar fi fost deajuns ca să ne scape de captivitate.

În timpul dimineţii, nimic nu ne tulbură. Ni se servi prînzul cum ni se servise şi gustarea; eu cădeam de slăbiciune. Mă aşezai la masă; servită numai de Gertruda; căci, de îndată ce păzitorii noştri ne aduseseră mîncarea, se retraseră. Dar deodată, rupîndu-mi pîinea, dădui peste un bileţel.

Îl deschisei în grabă; el cuprindea numai aceste rînduri:

„Un prieten veghează asupra d-voastră. Mîine veţi avea ştiri de la el şi de la tatăl dumneavoastră”.

E uşor de înţeles bucuria mea: inima îmi bătea să-mi

spargă pieptul. Arătai biletul Gertrudei. Restul zilei trecu în aşteptare şi speranţă.

Cea de-a doua noapte se scurse tot atît de liniştită ca şi cea dintîi; apoi sosi ora dejunului aşteptată cu atîta nerăbdare; căci bănuiam că voi găsi în pîine un alt bilet. Nu mă înşelam, biletul era conceput în aceiaşi termeni:

„Persoana care v-a răpit soseşte la castelul Beaugé astă seară la ora zece. Dar la ora nouă, prietenul care veghează asupra dumneavoastră va fi sub fereastra dumneavoastră cu o scrisoare de la baronul de Meridor, care vă va recomanda încrederea pe care, fără această scrisoare, nu i-aţi acorda-o poate.

Ardeţi acest bilet”

Citii şi recitii această scrisoare, apoi o aruncai în foc după cum mi se spunea. Scrisul îmi era cu totul necunoscut şi, o mărturisesc, nu ştiam de unde putea să vină.

Ne închipuiam o mulţime de lucruri, Gertruda şi cu mine; de o sută de ori în timpul dimineţii ne duserăm la fereastră pentru a vedea dacă nu zărim pe cineva pe ţărmurile lacului şi în desişul pădurii; dar nu era nimeni.

O oră după masa de prînz, cineva bătu la uşa noastră: era pentru prima dată cînd se întîmplă să se intre la noi la alte ore decît cele ale meselor; totuşi, cum nu aveam alt mijloc de a ne închide înăuntru, fuserăm silite să-l lăsăm să intre.

Era omul care ne vorbise la uşa litierei şi în curtea castelului. Nu puteam să-l recunosc după faţă deoarece era mascat cînd ne vorbi; dar la primele cuvinte pe care le rosti, îl recunoscui după voce.

El îmi dădu o scrisoare.

— Din partea cui veniţi, domnule? îl întrebai eu.

— Domnişoara să-şi dea osteneala să citească, îmi răspunse el, şi va vedea.

— Dar nu vreau să citesc această scrisoare, neştiind de la cine vine.

— Domnişoara e liberă să facă ce vrea. Am avut poruncă să-i dau această scrisoare: depun această scrisoare la picioarele sale; dacă va crede de cuviinţă să o ridice, o va ridica.

Şi, în adevăr, servitorul, care părea un scutier, aşeză scrisoarea pe scăunelul pe care stăteam cu picioarele şi ieşi.

— Ce să fac? întrebai eu pe Gertruda.

— Dacă aş îndrăzni să dau un sfat domnişoarei, ar fi să citească această scrisoare. Poate că ea cuprinde anunţarea vreunei primejdii de care, înştiinţate, vom putea scăpa.

Sfatul era aşa de înţelept, încît renunţai la hotărîrea luată mai înainte şi deschisei scrisoarea.”

Diana, îşi întrerupse povestirea, se ridică, deschise o mică mobilă cu numele italian de stipo şi dintr-un portofel de mătase scoase o scrisoare.

Bussy aruncă o privire asupra adresei.

„Frumoasei Diana de Meridor”, citit el. Apoi, uitîndu-se la tînăra femeie:

—Această adresă, spuse el, este scrisă de mîna ducelui de Anjou.

— Ah! răspunse ea cu un suspin; aşadar nu mă înşelasem.

Apoi, cum Bussy şovăia să deschidă scrisoarea:

— Citeşte, spuse ea, întîmplarea te-a împins dintr-o dată în intimitatea vieţii mele, nu trebuie să am secrete faţă de d-ta.

Bussy se supuse şi citi:

„*Un prinţ nefericit, pe care frumuseţea dumneavoastră divină l-a atins la inimă, va veni să vă prezinte astă-seară scuzele sale asupra purtării faţă de dumneavoastră, purtare care, după cum chiar el o simte, nu are altă scuză decît dragostea de neînvins pe care o încearcă pentru dumneavoastră.*

François"

— Astfel, scrisoarea aceasta era chiar de la ducele de Anjou? întrebă Diana.

— Vai! da, răspunse Bussy, este scrisul şi semnătura sa.

Diana suspină.

— O fi mai puţin vinovat decît îl credeam? şopti ea.

— Cine? Prinţul? întrebă Bussy.

— Nu, el, contele de Monsoreau.

Fu rîndul lui Bussy să suspine.

— Continuaţi, doamnă, spuse el, şi vom judeca pe prinţ şi pe conte.

— Această scrisoare, pe care nu aveam nici un motiv să nu o cred adevărată, pentru că se potrivea atît de bine cu propriile mele temeri, îmi arătă, după cum prevăzuse Gertruda, primejdia la care eram expusă şi îmi făcea cu atît mai preţioasă intervenţia acelui prieten necunoscut care îmi oferea spijinul său, în numele tatălui meu. Nu îmi pusei deci speranţele decît în el.

„Cercetările noastre începură din nou, privirile mele şi acelea ale Gertrudei, străbătînd prin geamuri, nu mai părăseau lacul şi acea parte de pădure care era în faţa ferestrelor noastre. În toată întinderea pe care privirile noastre o puteau îmbrăţişa, nu văzurăm nimic care să

pară a avea o legătură cu speranţele noastre.

Noaptea sosi; dar deoarece ne găseam în luna ianuarie, noaptea venea repede; patru sau cinci ore ne mai despărţeau de clipa hotărîtoare: aşteptam în nelinişte.

Era unul din acele frumoase geruri de iarnă în timpul cărora, dacă nu ar fi fost frigul, te-ai fi crezut spre sfîrşitul primăverii sau spre începutul toamnei; cerul strălucea presărat de mii de stele şi într-un colţ al acestui cer, luna, semănînd cu o seceră, lumina peisajul cu razele sale argintii; deschiserăm fereastra de la camera Gertrudei, care trebuia, în orice caz, să fie mai puţin riguros observată decît a mea.

Către ora şapte, o ceaţă uşoară se ridica de pe lac; dar asemenea unui văl străveziu de mătase, această ceaţă nu împiedica vederea, sau, mai degrabă, ochii noştri obişnuindu-se cu negura, ajunseră să pătrundă această ceaţă.

Cum nimic nu ne ajută să măsurăm timpul, nu am fi putut spune ce oră era, cînd mi se păru la marginea pădurii că vedeam prin acea negură străvezie mişcîndu-se nişte umbre. Aceste umbre păreau că se apropie cu prevedere, ascunzîndu-se după copacii care, făcînd întuneric mai mare, le fereau de vederi. Poate am fi crezut, în cele din urmă, că aceste umbre nu erau decît un joc al vederii noastre obosite, cînd nechezatul unui cal străbătu spaţiul şi ajunse pînă la noi.

— Sînt prietenii noştri, şopti Gertruda.

— Sau prinţul, răspunsei eu.

— Oh! prinţul, spuse ea, prinţul nu s-ar ascunde.

Această observaţie atît de simplă îmi risipi bănuielile şi mă linişti.

Un om înainta singur; mi se părea că părăsise un alt

grup de oameni, care rămăseseră la adăpost sub un grup de copaci.

Acest om merse drept la o barcă, o desprinse de ţăruşul de care era legată, se sui în ea, iar barca, alunecînd pe apă, înaintă în tăcere în direcţia noastră.

Pe măsură ce înainta, ochii mei se sileau din ce în ce mai mult să străpungă întunericul.

Mi se păru la început că recunosc statura înaltă, apoi trăsăturile posomorîte ale contelui de Monsoreau; în sfîrşit, cînd fu la zece paşi de noi, nu mai mă puteam îndoi.

Mă temeam acum aproape tot atît de mult de ajutor ca şi de primejdie.

Rămăsei tăcută şi nemişcată, ascunsă în colţul ferestrei, aşa încît nu mă putea vedea. Ajuns la marginea zidului, el îşi legă barca de un belciug şi îi văzui capul apărînd la pervazul ferestrei.

Nu putui să-mi reţin un ţipăt uşor.

— Ah! iertaţi-mă, spuse contele de Monsoreau, credeam că mă aşteptaţi.

—Adică aşteptam pe cineva, domnule, răspunsei eu, dar nu ştiam că acel cineva ai fi dumneata.

Un zîmbet amar trecu pe faţa contelui.

— Cine oare, afară de mine şi tatăl tău ţine la cinstea Dianei de Meridor?

— Mi-ai spus, domnule, în scrisoarea pe care mi-ai scris-o, că vii în numele tatălui meu.

— Da, domnişoară; şi deoarece am prevăzut că aveţi să vă îndoiţi de misiunea pe care am primit-o, iată un bilet de la baron.

Şi contele îmi întinse o hîrtie.

Noi nu aprinseserăm nici lumînări nici candelabre, pentru a fi mai libere să facem în negură tot ce ne-ar fi

dictat împrejurările. Trecui din camera Gertrudei într-a mea. Îngenunchiai înaintea focului şi, la lumina flăcării din cămin, citii:

„Scumpa mea Diana, domnul conte de Monsoreau e singurul care poate să te smulgă din primejdia care te ameninţă, şi această primejdie este foarte mare. Încrede-te, deci cu totul în el ca şi în cel mai bun prieten pe care cerul ni-l poate trimite.

El îţi va spune mai tîrziu ceea ce din adîncul inimii mele aş dori să faci pentru a achita datoria pe care o contractăm faţă de el.

Tatăl tău care te roagă să-l crezi
şi să ai milă de tine şi de el.
Baronul de Meridor"

Nimic întemeiat nu exista în sufletul meu împotriva domnului de Monsoreau; dezgustul pe care mi-l inspira era mai degrabă instinctiv decît judecat. Nu mai aveam să-i reproşez decît moartea unei căprioarei, iar aceasta era o crimă prea uşoară pentru un vînător.

Mă dusei deci la el.

— Ei bine? întrebă el.

— Domnule, am citit scrisoarea tatălui meu; el îmi spune că dumneata eşti gata să mă conduci.

— Vă conduc unde vă aşteaptă baronul, domnişoară.

— Şi unde mă aşteaptă?

— La castelul Meridor.

— Şi cînd îl voi revedea pe tatăl meu?

— Peste două ore.

— Oh! domnule, dacă spui adevărat...

Mă opri; contele se vedea că aşteaptă sfîrşitul frazei

mele.

— Contează pe întreaga mea recunoştinţă, adăugai cu o voce tremurătoare şi slăbită, căci ghiceam ce putea aştepta el de la această recunoştinţă pe care nu aveam puterea să i-o exprim.

— Atunci, domnişoară, spuse contele, sînteţi gata să mă urmaţi?

Mă uitai la Gertruda cu nelinişte; era uşor de văzut că această figură posomorîtă a contelui nu o liniştea mai mult decît pe mine.

— Gîndiţi-vă că fiecare minut care trece este preţios pentru dumneavoastră mai mult decît vă puteţi închipui, spuse el. Sînt în întîrziere aproape cu o jumătate de oră, în curînd va fi ora zece şi nu aţi primit înştiinţarea că la ora zece prinţul va fi la castelul Beaugé?

— Da, răspunsei, eu.

— Prinţul odată aci, eu nu mai pot face nimic pentru viaţa dumneavoastră decît să-mi risc fără speranţă viaţa.

— Pentru ce nu a venit şi tatăl meu?

— Credeţi că tatăl dumneavoastră nu este spionat? Credeţi că poate face un pas fără să se afle unde se duce?

— Dar dumneata? întrebai eu.

— Cu mine e altceva; eu sînt prietenul, confidentul prinţului.

— Dar, domnule, strigai eu, dacă dumneata eşti prietenul, dacă eşti confidentul prinţului, atunci…

— Atunci îl trădez pentru dumneavoastă; da, este chiar aşa. De aceea vă spuneam adineauri că îmi risc viaţa pentru a vă salva cinstea.

Era un aşa de mare accent de convingere în acest răspuns al contelui şi se potrivea într-un mod atît de vădit cu realitatea încît cu toate că mai sinţeam o

rămăşiţă de dispreţ pentru a mă încredinţa lui, nu găseam cuvinte ca să-mi exprim acest dispreţ.

— Aştept, spuse contele.

Mă uitai la Gertruda care era tot aşa de nehotărîtă ca şi mine.

— Asculaţi, îmi spuse domnul de Monsoreau, dacă tot vă mai îndoiţi, priviţi în partea aceea.

Şi pe partea opusă aceleia pe care venise el, mergînd pe celălalt ţărm al lacului, el îmi arătă o trupă de călăreţi care înainta spre castel.

— Cine sînt aceşti oameni? întrebai eu.

—Este ducele de Anjou şi suita sa, răspunse contele.

— Domnişoară, domnişoară, răspunse Gertruda, nu mai este vreme de pierdut.

— S-a pierdut chiar prea multă, spuse contele; în numele lui Dumnezeu, hotărîţi-vă odată.

Căzui pe un scaun, puterile mă părăseau.

— Oh! Doamne! Doamne! ce să fac? şoptii eu.

— Ascultaţi, spuse contele, bat la poartă.

În adevăr se auzi răsunînd ciocanul sub mîna a doi oameni pe care îi văzusem desprinzîndu-se din grup pentru a ajunge mai înainte.

— Peste cinci minute, spuse contele, nu va mai fi timp.

Încercai să mă ridic; picioarele îmi slăbiră.

— Vino încoace Gertruda! bolborosii, vino încoace!

— Domnişoară, spuse biata fată, auziţi poarta care se deschide? Auziţi tropăitul cailor în curte?

— Da! Da! răspunsei făcînd o sforţare, însă îmi lipseau puterile.

— O! nu e decît atît? spuse ea.

Şi mă luă în braţe, mă ridică aşa cum ar fi făcut cu un copil şi mă aşeză în braţele contelui.

Simţind atingerea acestui om mă înfiorai atît de tare încît era să-i scap din braţe şi să cad în lac.

Dar el mă strînse la piept şi mă aşeză în barcă.

Gertruda mă urmase şi coborîse fără să aibă nevoie de ajutor.

Atunci băgai de seamă că mi se desprinsese vălul şi plutea pe apă.

— Vălul! Vălul meu! spusei eu contelui, ia-mi şi vălul.

Contele aruncă o privire spre obiectul pe care îl arătam cu degetul.

— Nu, spuse el, e mai bine că s-a întîmplat aşa.

„Şi apucînd lopeţile, el împinse cu atîta putere barca, încît la cîteva lovituri de lopeţi ne aflarăm aproape de ţărmul lacului.

În această clipă, văzurăm ferestrele de la camera mea luminîndu-se: nişte servitori intrau cu lumînări.

— V-am înşelat? spuse domnul de Monsoreau; şi era timpul ?

— Oh! da, da, domnule, îi spusei eu; dumneata eşti cu adevărat salvatorul meu.

În acest timp luminile alergau încoace şi încolo, cînd în camera mea, cînd în aceea a Gertrudei. Auzirăm strigăte; un bărbat intră, dinaintea căruia se depărtară toţi ceilalţi. Acest bărbat se apropie de fereastra deschisă, se aplecă în afară, zări vălul pe apă şi scoase un ţipăt.

— Vedeţi că am făcut bine să las acolo vălul? spuse contele; prinţul va crede că, pentru a-i scăpa v-aţi aruncat în lac şi în timp ce va pune să vă caute, vom fugi.

Tocmai atunci începui eu să tremur cu adevărat în faţa întunecatelor adîncimi ale acestei minţi care,

dinainte, se bizuise pe un asemenea mijloc.

În clipa aceea, ajunserăm la ţărm.

CAPITOLUL XIV

Cine era Diana de Meridor. Tratatul.

Urmă o nouă clipă de tăcere. Diana, aproape tot atît de mişcată la această amintire cum fusese şi în realitate, simţea că e aproape s-o lase vocea. Bussy o asculta cu toată atenţia şi simţea o ură puternică pentru duşmanii ei, oricare ar fi fost.

În sfîrşit, după ce respiră dintr-o sticluţă pe care o scoase din buzunar, Diana reluă:

— Abia puserăm piciorul pe pămînt, că şapte sau opt oameni alergară spre noi. Erau oamenii contelui, printre care mi se păru că recunosc pe cei doi servitori care ne însoţeau litiera cînd fusesem atacate de aceia care ne conduseră la castelul Beaugé. Un călăreţ ţinea doi cai la mînă: unul din aceştia era calul negru al contelui, celălalt un cal alb care era pentru mine. Contele mă ajută să încalec şi cînd fusei în şa încalecă şi el.

Gertruda se urcă la spatele unuia din servitori.

Cum se terminară aceste pregătiri, ne depărtarăm în galop.

Băgasem de seamă că domnul de Monsoreau îmi luase calul de căpăstru şi îi atrasei atenţia că ştiu să călăresc destul de bine pentru ca să nu mai fie nevoie de această prevedere; dar el îmi răspunse că era cam sperios calul meu şi ar putea să o ia razna, depărtîndu-mă de el.

Alergam de zece minute, cînd auzii vocea Gertrudei

care mă chema. Mă întorsei şi băgai de seamă că trupa noastră se împărţise în două; patru oameni o luară pe o potecă laterală şi intrau în pădure în timp ce contele de Monsoreau şi ceilalţi patru urmau cu mine acelaşi drum.

Este o prevedere neapărată, îmi spuse contele dacă sîntem urmăriţi, trebuie să lăsăm două urme; trebuie ca din două părţi să se poată spune că a fost văzută o femeie răpită de nişte oameni. Vom avea atunci norocul ca domnul duce de Anjou să o ia pe un drum greşit şi să alerge după servitoarea dumneavoastră în loc de a alerga după noi.

Deşi logic, răspunsul nu mă mulţumi deloc; dar ce puteam spune, ce puteam face? Suspinai şi aşteptai.

De altfel, drumul pe care îl urma contele era chiar acela care mă ducea la castelul Meridor. Într-un sfert de oră cu iuţeala cu care mergeam, trebuia să sosim la castel; cînd deodată ajunşi la o răspîntie a pădurii ce îmi era foarte cunoscută, contele, în loc să continue a urma drumul care mă ducea la tatăl meu, o luă, la stînga şi urmă un drum care se depărta în mod vădit de cel dintîi. Începui să ţip şi, cu tot mersul repede al calului meu, îmi şi sprijinisem mîna pe şa pentru a sări jos, cînd contele, se aplecă spre mine, mă cuprinse cu braţul şi ridicîndu-mă de pe calul meu mă aşeză pe şaua lui. Calul meu, simţindu-se liber, fugi nechezînd prin pădure.

Acest lucru se petrecuse atît de repede, încît nu avusesem vreme decît să scot un ţipăt.

Domnul de Monsoreau îmi puse mîna pe gură.

— Domnişoară, îmi spuse el, vă jur pe cinstea mea, că nu fac nimic decît din ordinul tatălui dumneavoastră, după cum vă voi dovedi la prima oprire pe care o vom face; dacă această dovadă nu vă va fi deajuns, sau veţi fi bănuitoare, pe cinstea mea, domnişoară, veţi fi liberă.

— Dar, domnule, mi-ai spus că ai să mă duci la tatăl meu, strigai eu dîndu-i mîna la o parte şi ferindu-mi capul înapoi.

— Da, v-am spus, pentru că vedeam că şovăiţi să mă urmaţi şi o clipă mai mult de şovăială ne-ar fi pierdut, pe el, pe dumneavoastră şi pe mine, după cum aţi putut vedea. Acum să vedem, spuse contele oprindu-se, vreţi să-l ucideţi pe baron? Vreţi să mergeţi drept la dezonoare? Spuneţi un cuvînt şi vă duc la castelul Meridor.

— Mi-ai vorbit de o dovada că lucrezi în numele tatălui meu.

— Această dovadă iat-o, spuse contele; luaţi această scrisoare, şi în prima casă unde ne vom opri, citiţi-o. Dacă, după ce veţi fi citit-o, veţi voi să vă înapoiaţi la castel, v-o repet, pe cinstea mea, veţi fi liberă. Dar dacă veţi avea oarecare respect pentru poruncile baronului, nu vă veţi înapoia acolo, sînt sigur.

— Haideţi dar, domnule, şi să ajungem mai repede la o casă, căci vreau să mă asigur cît mai repede dacă îmi spuneţi adevărul.

— Amintiţi-vă că mă urmaţi de bună voie.

— Da, de bună voie, atît cît poate o fată s-o facă în această situaţie unde vede de o parte moartea tatălui ei şi dezonoarea sa şi, de altă parte, obligaţia de a se încrede în cuvîntul unui om pe care abia îl cunoaşte; ce are a face, te urmez de bună voie, domnule; şi te poţi asigura de acest lucru, dacă vei binevoi să spui să mi se dea un cal.

Contele făcu un semn unuia dintre oamenii săi ca să descalece. Eu sării jos de pe al lui şi, o clipă după aceea, mă aflam în şa lîngă el.

— Calul alb nu poate să fie departe, spuse el omului

descălecat; caută-l în pădure, cheamă-l; ştii că vine ca un cîine, cînd îl strigi pe nume sau cu fluierul. Ne vei ajunge în localitatea La Châtre.

Mă înfiorai fără să vreau. La Châtre se afla la zece leghe de castelul Meridor, pe drumul Parisului.

— Domnule, îi spusei eu, te însoţesc; însă în localitatea La Châtre, vom sta de vorbă.

— Adică, domnişoară, răspunse contele, acolo îmi veţi da ordinele dumneavoastră.

Această pretinsă ascultare nu mă liniştea deloc; totuşi, cum nu aveam alegerea mijloacelor şi cum acela care se prezenta pentru a mă scăpa de ducele de Anjou era singurul, îmi continuai în tăcere drumul. În zorii zilei, sosirăm în localitatea La Châtre. Dar în loc de a intra în sat, la o sută de paşi de primele grădini, o luarăm peste cîmp şi ne îndreptarăm spre o casă singuratică.

— Unde mergem? întrebai eu.

— Ascultaţi, domnişoară, îmi spuse contele, am băgat de seamă judecata minţii dumneavoastră şi tocmai acestei minţi mă adresez eu. Putem noi, fugind de cercetările prinţului, cel mai puternic după rege, să ne oprim într-un han obişnuit, în mijlocul unui sat în care cel dintîi ţăran care ne va vedea, ne va denunţa? Se poate cumpăra un om, dar nu se poate cumpăra un sat întreg.

Exista în toate răspunsurile contelui o logică sau, cel puţin un adevăr care mă umilea.

— Bine, îi spusei eu. Să mergem.

Eram aşteptaţi; un om, fără să-l fi băgat în seamă, se desprinsese din escorta noastră şi o luase înainte. Un foc bun ardea în vatra unei camere aproape curată şi un pat era pregătit.

— Iată camera dumneavoastră, domnişoară, spuse contele; voi aştepta ordinele dumneavoastră:

El salută, se retrase şi mă lăsă singură.

Prima mea grijă fu să mă apropii de lampă şi să scot din sîn scrisoarea de la tatăl meu… Iat-o, domnule de Bussy. Te fac judecătorul meu, citeşte.

Bussy luă scrisoarea şi citi:

„Diana mea mult iubită, dacă, după cum nu mă îndoiesc, ascultînd de rugămintea mea, l-ai urmat pe domnul conte de Monsoreau, cred că ţi-a spus că ai avut nenorocirea să-i placi ducelui de Anjou şi că acest prinţ este acela care a cerut să fii răpită şi condusă la Castelul Beaugé; judecă aşadar după această violenţă, de ce este ducele în stare şi care este ruşinea care te ameninţă. Ei bine, de această ruşine, în urma căreia nu aş mai putea supravieţui, este un mijloc ca să scapi; este acela de a te căsători cu nobilul nostru prieten; odată fiind contesă de Monsoreau, pe soţia sa o va apăra contele. Dorinţa mea este deci, fiica mea scumpă, ca această căsătorie să aibă loc cît mai repede cu putinţă şi dacă te supui dorinţelor mele, la învoirea mea din toată inima îmi mai adaug binecuvîntarea părintească şi rog pe Dumnezeu să-ţi dea toate comorile de fericire pe care dragostea lui le păstrează pentru inimile asemănătoare cu a ta.

Tatăl tău care nu-ţi porunceşte dar care te roagă,

BARON DE MERIDOR”

— Vai! spuse Bussy, dacă această scrisoare este chiar de la tatăl dumneavoastră, nu este decît foarte lămurită.

— Este de la el şi n-am nici o bănuială în această privinţă; totuşi, o citii de trei ori înainte de a lua vreo hotărîre. În sfîrşit, îl chemai pe conte.

El intră numaidecît; ceea ce îmi dovedi că aştepta la uşă. Ţineam scrisoarea în mînă.

— Ei bine!, îmi spuse el, aţi citit?

— Da, răspunsei eu.

— Vă mai îndoiţi de respectul şi devotamentul meu?

— Chiar dacă m-aş fi îndoit, domnule, răspunsei eu, această scrisoare mi-ar fi impus încrederea care îmi lipsea. Acum să vedem, domnule, presupunînd că aş fi dispusă să cedez sfaturilor tatălui meu, ce socoteşti să faci?

— Socotesc să vă duc la Paris, domnişoară: numai acolo este mai uşor să vă ascundeţi.

— Şi tatăl meu?

— Oriunde veţi fi, ştiţi bine, şi de îndată ce nu va mai fi primejdie să vă compromită, baronul va veni la dumneavoastră.

— Ei bine! sînt gata să primesc ocrotirea dumitale cu condiţiile pe care le impui.

— Eu nu impun nimic, domnişoară, răspunse contele! ofer un mijloc de a vă scăpa, atîta tot.

— Ei bine! revin şi spun ca dumneata: sînt gata să primesc mijlocul de scăpare pe care mi-l oferi, cu trei condiţii.

— Vorbiţi, domnişoară.

— Prima, este ca Gertruda să-mi fie înapoiată.

— Ea este aici, spuse contele.

— A doua este ca să călătorim despărţiţi pînă la Paris.

— Eram gata să vă ofer această despărţire pentru a vă linişti temerile.

— Şi a treia este că această căsătorie, în afară de vreo urgenţă recunoscută din partea mea, nu va avea loc decît în prezenţa tatălui meu.

— Este cea mai vie dorinţă a mea şi mă bizui pe binecuvîntarea sa pentru a chema asupra noastră pe aceea a lui Dumnezeu.

Rămăsei înmărmurită. Crezusem că găsesc în conte vreo opunere la această întreită expresie a voinţei mele şi dimpotrivă, se potrivea cu părerile sale.

— Acum, domnişoară, spuse domnul de Monsoreau, îmi daţi voie, la rîndu-mi, să vă dau cîteva sfaturi?

— Ascult, domnule.

— Să nu călătoriţi decît noaptea.

— Aşa m-am hotărît şi eu.

—Să-mi lăsaţi grija alegerii locuinţelor ce le veţi ocupa şi alegerea drumului; toate măsurile mele vor fi luate într-un singur scop, acela de a vă face să scăpaţi de ducele de Anjou.

—Dacă mă iubeşti după cum spui, domnule, interesele noastre sînt aceleaşi; nu am nici o împotrivire de făcut la ceea ce îmi ceri.

— În sfîrşit, la Paris să primiţi locuinţa pe care vă voi pregăti-o, oricît de simplă şi singuratică ar fi.

—Nu cer decît să trăiesc ascunsă, domnule; şi cu cît locuinţa va fi mai singuratică, cu atît va fi mai potrivită pentru o fugară.

— Atunci, ne înţelegem în toate privinţele, domnişoară, şi nu îmi mai rămîne, pentru a mă conforma planului înfăţişat de dumneavoastră decît de a vă prezenta cele mai umile respecte, de a vă trimite camerista şi de a mă ocupa de drumul pe care îl veţi avea de urmat.

— Despre partea mea, domnule, răspunsei eu, sînt şi eu nobilă după cum eşti şi dumneata: ţineţi toate făgăduielile şi mi le voi ţine şi eu pe ale mele.

— Iată tot ceea ce cer, spuse contele, şi această

făgăduială mă asigură că voi fi curînd cel mai fericit dintre oameni.

La aceste cuvinte, el se înclină şi ieşi.

Cinci minute după aceea, intră Gertruda.

Bucuria acestei inimoase fete fu mare; ea crezuse că voiau s-o despartă de mine pentru totdeauna. Îi povestii ceea ce se întîmplase; îmi trebuia cineva care să împărtăşească vederile mele, să-mi ajute la toate dorinţele, să mă înţeleagă la ocazie, numai din jumătăţi de cuvinte, să asculte la un semn şi la un gest. Această uşurinţă a domnului de Monsoreau mă uimea şi mă temeam să nu fie vreo nelămurire în tratatul care se încheiase între noi.

Cum terminai, auzirăm tropotul unui cal care se depărta. Alergai la fereastră; era contele care se înapoia în galop pe drumul pe care venisem. Pentru ce o luase el pe drumul acela în loc să meargă înainte? Era ceva ce nu puteam înţelege. Dacă îndeplinise prima condiţie din tratat înapoindu-mi pe Gertruda, îndeplinea pe a doua depărtîndu-se; nu era nimic de zis. De altfel, în orice direcţie s-ar fi îndreptat, această plecare a contelui mă neliniştea.

Petrecurăm întreaga zi în casa cea mică, servite de gazda noastră; seara numai, acela care îmi păruse şeful escortei noastre intră în camera mea şi mă întrebă ce poruncesc; deoarece primejdia mi se părea cu atît mai mare cu cît eram mai aproape de castelul Beaugé, îi răspunsei că eram gata. Cinci minute după aceea el intră din nou şi îmi arătă înclinîndu-se că nu mă mai aşteptă decît pe mine. La poartă îmi regăsii calul cel alb; după cum prevăzuse contele de Monsoreau, el se înapoiase.

Merserăm toată noaptea şi ne oprirăm, ca şi în ajun, în zorii zilei. Socotii că trebuia să fi făcut cincisprezece

leghe aproape; de altfel, toate măsurile fuseseră luate de domnul de Monsoreau ca să nu sufăr nici de oboseală, nici de frig; calul pe care mi-l alesese avea un trap foarte uşor şi, la ieşirea din casă, mi se aruncase pe umeri o manta de blană.

Această oprire semăna cu cea dintîi şi toate cursele noastre de noapte cu acelea pe care le mai făcuserăm: mereu aceleaşi atenţii şi acelaşi respect, pretutindeni aceleaşi îngrijiri; se vedea bine că înaintea noastră mergea cineva care se însărcina cu pregătirea locuinţelor. Era contele? Nu aflai nimic căci, îndeplinind această parte din învoiala noastră cu aceeaşi regularitate ca şi pe celelalte, nu-l zării nici o singură dată în timpul drumului.

Către seara zilei a şaptea, zării din vîrful unui deluşor, o mare îngrămădire de case. Era Parisul.

Ne oprirăm pentru a aştepta noaptea, apoi, la căderea întunericului, pornirăm la drum; în curînd trecurăm pe sub o poartă, dincolo de care primul lucru ce mă izbi fu o clădire mare, cu nişte ziduri înalte pe care o recunoscui ca fiind o mănăstire, şi după zece minute de mers, ne aflarăm în piaţa Bastiliei. Atunci un om care părea că ne aşteaptă, se desprinse de lîngă o poartă şi apropiindu-se de şeful escortei:

— Aici este, spuse el.

Şeful escortei se întoarse către mine:

— Auziţi, doamnă, am ajuns.

Şi sărind jos de pe cal, el îmi dădu mîna pentru a mă ajuta să descalec, după cum avea obiceiul s-o facă la fiecare oprire.

Poarta era deschisă; o lampă lumina scara, aşezată pe treptele ei.

— Doamnă, spuse şeful escortei, sînteţi aci la

dumneavoastră; la această poartă se termină însărcinarea pe care am primit-o de a vă însoţi. Mă pot măguli că această însărcinare a fost îndeplinită după dorinţele dumneavoastră şi cu respectul care ne-a fost recomandat?

— Da, domnule, îi spusei eu, şi nu am să-ţi aduc decît mulţumiri. Oferă-le în numele meu oamenilor de treabă care m-au însoţit. Aş voi să-i răsplătesc într-un fel mai folositor; dar nu am nimic la mine.

— Nu vă îngrijiţi de asta, doamnă, răspunse acela faţă de care mă scuzam astfel! Sînt răsplătiţi din belşug. Şi încălecînd după ce mă salutase:

— Veniţi toţi, spuse el şi niciunul din voi mîine dimineaţă să nu-şi amintească de această poartă.

La aceste cuvinte, mica trupă se depărta în galop şi se pierdu în strada Sfîntului Anton.

Prima grijă a Gertrudei fu să închidă poarta şi numai prin ferăstruică îi văzurăm cum se depărtau.

Apoi înaintarăm spre scară, care era luminată de lampă; Gertruda luă această lampă şi porni înainte.

Urcarăm treptele şi ne aflarăm în coridor: cele trei uşi erau deschise.

Intrarăm pe aceea din mijloc şi ne găsirăm în salonul în care sîntem acum. Era tot aşa de luminat ca în această clipă.

Deschisei uşa şi recunoscui o mare cameră de toaletă, apoi cealaltă uşă care era aceea a dormitorului meu, şi spre marea mea uimire, mă găsii în faţa portretului meu.

Îl recunoscui ca fiind acela din camera tatălui meu, de la Meridor; contele îl ceruse fără îndoială.

Mă înfiorai la această nouă dovadă că tatăl meu mă şi privea ca soţia domnului de Monsoreau.

Străbăturăm apartamentul: era singuratic; însă nimic nu lipsea: focul ardea în toate căminele, iar în sufragerie o masă încărcată mă aştepta. Aruncai repede ochii pe această masă: nu era decît un singur tacîm şi mă liniştii.

— Ei bine! domnişoară, îmi spuse Gertruda, vedeţi, contele îşi ţine pînă la capăt făgăduiala.

— Vai! da, răspunsei eu cu un suspin, căci aş fi voit ca neţinîndu-se de vreuna din făgăduielile sale, să mă scutească pe mine de ale mele.

Mîncai; apoi pentru a doua oară vizitarăm toată casa, dar fără a întîlni pe cineva, ca şi prima dată; casa era a noastră, numai a noastră.

Gertruda se culcă în camera mea.

A doua zi, ea ieşi şi se orientă. Numai atunci aflai de la ea că ne găsim la capătul străzii Sfîntului Anton, în faţa palatului Tournelles şi că fortăreaţa care se ridica la dreapta era Bastilia.

De altfel aceste informaţii nu-mi spuneau mare lucru. Nu cunoşteam Parisul, deoarece nu-l vizitasem niciodată.

Ziua se scurse fără să aducă nimic nou; seara, cînd mă aşezasem la masă ca să mănînc, bătu cineva la uşă.

Ne uitarăm una la alta, Gertruda şi cu mine.

Se auzi o nouă bătaie în uşă.

— Du-te şi vezi cine bate, îi spusei eu.

— Dacă e contele, răspunsei făcînd o sforţare pentru a mă stăpîni, deschide-i, Gertruda; şi-a ţinut cu sfinţenie făgăduielile, va vedea că, tot aşa ca şi el, nu am decît un cuvînt.

O clipă după aceea, Gertruda reapăru.

— Este domnul conte, doamnă, spuse ea.

— Să intre, răspunsei.

Gertruda se dădu la o parte şi făcu loc contelui care apăru în prag.

— Ei bine, doamnă, îmi spuse el, am îndeplinit cu credinţă tratatul?

— Da, domnule, răspunsei eu, şi-ţi mulţumesc.

— Voiţi atunci să mă primiţi la dumneavoastră, adăugă el cu un zîmbet a cărui ironie nu putea s-o şteargă cu toate sforţările lui.

— Intră, domnule.

Contele se apropie şi rămase în picioare. Îl pofti să stea.

— Ai vreo ştire, domnule? îl întrebai.

— De unde şi de la cine, doamnă?

— De la tatăl meu şi de la Meridor, mai întîi.

— Nu m-am mai înapoiat la castelul Meridor şi nu l-am mai văzut pe baron.

— Atunci de la Beaugé şi de la ducele de Anjou.

— Aceasta e altceva: m-am dus la Beaugé şi i-am vorbit ducelui.

— Cum l-ai găsit?

— Încercînd să se îndoiască.

— De ce?

— De moartea dumneavoastră.

— Dar i-ai confirmat-o?

— Am făcut tot ce am putut pentru aceasta.

— Şi unde este ducele?

— S-a înapoiat la Paris de ieri seară.

— Pentru ce s-a înapoiat atît de repede?

— Pentru că nu stai liniştit într-un loc unde crezi că ai să-ţi reproşezi moartea unei femei.

— L-ai văzut de la înapoierea sa la Paris?

— Vin chiar de la el.

— Ţi-a vorbit de mine?

— Nu i-am lăsat timpul.

— Despre ce i-ai vorbit atunci?

—Despre o făgăduială pe care mi-a făcut-o şi pe care l-am silit să o îndeplinească.

— Care?

— S-a obligat, pentru serviciile pe care i le-am făcut, să mă numească şef al vînătorii.

—Ah! da! spusei eu cu un zîmbet trist, căci îmi aminteam moartea sărmanei mele Daphné, dumneata eşti un vînător grozav, îmi aduc aminte şi ai, ca atare, drepturi la acest loc.

— Nu îl obţin ca vînător, doamnă, ci ca servitor al prinţului; nu pentru că am dreptul la el mi-l va da, ci pentru că domnul duce de Anjou nu va îndrăzni să fie nerecunoscător faţă de mine.

Exista în toate aceste răspunsuri, deşi erau făcute pe un ton respectuos, ceva care mă înspăimînta: era expresia unei întunecate şi necruţătoare voinţe.

Rămăsei o clipă tăcută.

— Îmi va fi îngăduit să-i scriu tatălui meu? îl întrebai.

— Negreşit; dar gîndiţi-vă că scrisorile dumneavoastră pot fi prinse pe drum.

— Îmi este oprit să ies?

— Nimic nu vă este oprit, doamnă, dar numai vă voi atrage atenţia că puteţi fi urmărită.

— Dar cel puţin pot să ascult duminica liturghia?

— Ar fi mai bine, cred, pentru siguranţa dumneavoastră, ca să nu o ascultaţi; dar dacă ţineţi neapărat, ascultaţi-o cel puţin, e un simplu sfat pe care vi-l dau, băgaţi de seamă, la biserica Sfînta Ecaterina.

— Şi unde se află această biserică?

— În faţa casei dumneavoastră, de partea cealaltă a străzii.

— Mulţumesc, domnule.

Se făcu o nouă tăcere.

— Cînd te voi mai vedea, domnule?

— Aştept îngăduinţa dumneavoastră ca să mai vin.

— Ai nevoie de ea?

— Negreşit. Pînă acum sînt un străin faţă de dumneavoastră.

— Nu ai cheia acestei case?

— Numai soţul dumneavoastră are dreptul să aibă una.

— Domnule, răspunsei eu, îngrozită de aceste răspunsuri atît de ciudat spuse, mai mult decît aş fi fost de nişte răspunsuri hotărîte; domnule, vei veni cînd vei vrea, sau cînd vei crede că ai ceva important să-mi spui.

— Mulţumesc, doamnă, mă voi folosi de îngăduinţă, dar nu voi abuza de ea... şi prima dovadă pe care v-o dau, este că vă rog să primiţi respectele mele.

Şi la aceste cuvinte contele se ridică.

— Mă părăseşti? întrebai eu mirată din ce în ce mai mult de acest fel de purtare la care eram departe de a mă aştepta.

— Doamnă, răspunse contele, ştiu că nu mă iubiţi şi nu vreau să abuzez de situaţia în care vă aflaţi şi care vă sileşte să primiţi îngrijirile mele. Nerămînînd decît în mod cuviincios lîngă dumneavoastră, nădăjduiesc că, încetul cu încetul, vă veţi obişnui cu prezenţa mea: în felul acesta, sacrificiul vă va costa mai puţin cînd va sosi clipa să deveniţi soţia mea.

— Domnule, îi spusei eu ridicîndu-mă la rîndul meu, recunosc toată delicateţea procedeelor dumitale şi cu toată asprimea care însoţeşte fiecare din vorbele dumitale, le apreciez. Ai dreptate şi îţi voi vorbi cu aceeaşi sinceritate cu care mi-ai vorbit dumneata:

aveam împotriva dumitale cîteva bănuieli care nădăjduiesc că se vor vindeca cu timpul.

— Îngăduiţi-mi, doamnă, îmi spuse contele, de a împărtăşi această speranţă şi de a trăi în aşteptarea acestei fericite clipe.

Apoi salutîndu-mă cu tot respectul pe care l-aş fi putut aştepta de la cel mai umil dintre servitorii mei, el făcu semn Gertrudei, în faţa căreia avusese loc toată această convorbire, de a-i lumina drumul şi ieşi.

CAPITOLUL XV

Cine era Diana de Meridor. Consimţămîntul

— Iată, pe cinstea mea, un om ciudat, spuse Bussy.

— Oh! da, foarte ciudat, nu-i aşa, domnule? căci dragostea lui se manifesta faţă de mine cu toată asprimea urii. Gertruda, înapoindu-se, mă găsi deci mai tristă şi mai înspăimîntată ca oricînd.

Ea încercă să mă liniştească; dar se vedea bine că biata fată era tot atît de îngrijorată ca şi mine. Acest respect rece, această ironică ascultare, această pasiune stăpînită şi care vibra în note ascuţite la fiecare din cuvintele sale, era mai grozavă decît ar fi fost o voinţă exprimată hotărît şi cu care m-aş fi putut lupta.

A doua zi era o duminică: de cînd mă ştiam, nu lipsisem niciodată de la slujba religioasă. Auzii clopotul bisericii Sfînta Ecaterina care părea că mă cheamă. Văzui toată lumea îndreptîndu-se spre casa Domnului; mă acoperii cu un văl des şi urmată de Gertruda, mă amestecai prin mulţimea credincioşilor care alerga la chemarea clopotului.

Căutai locul cel mai întunecat şi mă dusei acolo, îngenunchind lîngă zid. Gertruda se aşeză, întocmai ca o santinelă, între lume şi mine. De astă dată, nu era însă nevoie, nimeni nu ne dădu sau nu părea să ne dea vreo atenţie.

A treia zi, contele veni şi mă anunţă că e numit şef al vînătorii; influenţa domnului duce de Anjou făcuse să i se dea acest loc, aproape făgăduit unuia din favoriţii regelui, numit domnul de Saint-Luc. Era un triumf la care abia se aşteptase chiar el.

— În adevăr, spuse Bussy, acest lucru ne uimi pe toţi.

— El venea să-mi anunţe această ştire, nădăjduind că această demnitate avea să-mi grăbească consimţămîntul; numai că, el nu grăbea, nu stăruia, aştepta totul de la făgăduiala mea şi de la evenimente.

Cît despre mine, începeam să nădăjduiesc că ducele de Anjou crezîndu-mă moartă şi primejdia nemaiexistînd, aş înceta să mai fiu angajată faţă de conte.

Alte şapte zile se scurseră fără să aducă nimic nou decît două vizite ale contelui. Aceste vizite, ca şi cele de mai înainte, fură reci şi respectuoase; dar, ţi-am explicat cît erau de ciudate şi pot zice chiar ameninţătoare, această răceală şi acest respect.

Duminica următoare, mă dusei la biserică, cum mai făcusem pînă acum şi îmi reluai acelaşi loc pe care îl ocupasem cu opt zile mai înainte. Siguranţa te face neprevăzător: în mijlocul rugăciunilor mele, vălul mi se dădu la o parte... În casa lui Dumnezeu, de altfel, nu mă gîndeam decît la Dumnezeu... mă rugam fierbinte pentru tatăl meu, cînd deodată simţii că Gertruda mă apucă de braţ; trebui să-mi facă semn a doua oară ca să mă scoată din extazul religios în care eram adîncită. Îmi

ridicai capul, privii fără să vreau în jurul meu şi zării cu groază, rezemat de o coloană, pe ducele de Anjou care mă sorbea din ochi.

Un bărbat, care părea mai degrabă confidentul decît servitorul său, se afla lîngă el.

— Era Aurilly, spuse Bussy, cîntăreţul său din lăută.

— În adevăr, răspunse Diana, mi se pare că aşa îmi spuse şi Gertruda mai tîrziu.

— Continuaţi, doamnă, spuse Bussy, continuaţi, vă rog încep să înţeleg totul.

— Îmi aşezai repede vălul pe faţă, dar era prea tîrziu: mă văzuse şi, chiar dacă nu m-ar fi recunoscut încă, asemănarea mea cel puţin, cu femeia aceea pe care o iubise şi pe care o credea pierdută, îl izbise adînc. Stingherită de privirea sa pe care o simţeam apăsînd asupra mea, mă ridicai şi mă îndreptai spre uşă; dar la uşă, îl întîlnii din nou: îşi muiase degetele în aghiasmatar şi îmi prezentă apa sfinţită.

Mă făcui că nu-l văd şi trecui fără să primesc ceea ce îmi oferea.

Dar fără să mă întorc, înţelesei că eram urmărite; dacă aş fi cunoscut Parisul, aş fi încercat să-l înşel pe duce asupra adevăratei mele locuinţe, dar nu trecusem niciodată pe alt drum decît pe acela care ducea de la casa pe care o locuiam la biserică; nu cunoşteam pe nimeni căruia să-i pot cere o găzduire de un sfert de oră, nici o prietenă, numai un apărător de care mă temeam mai mult decît de un duşman, atîta tot.

— Oh! Dumnezeule, şopti Bussy, pentru ce Providenţa, cerul sau întîmplarea nu m-au condus mai devreme pe drumul dumneavoastră?

Diana îi mulţumi tînărului cu o privire.

— Dar scuzaţi-mă, reluă Bussy; vă întrerup mereu şi

totuşi mor de curiozitate. Continuaţi vă rog.

— În aceeaşi seară, domnul de Monsoreau veni. Nu ştiam dacă trebuia să-i vorbesc de cele întîmplate, cînd chiar el făcu să-mi înceteze şovăiala.

— M-aţi întrebat, spuse el, dacă vă era oprit să mergeţi la liturghie; şi v-am răspuns că eraţi cu totul stăpînă pe faptele dumneavoastră şi că aţi face mai bine să nu ieşiţi. Nu aţi voit să mă credeţi: aţi ieşit azi dimineaţă, pentru a vă duce să ascultaţi slujba religioasă la biserica Sfînta Ecaterina, prinţul se afla acolo din întîmplare sau mai degrabă din fatalitate, şi v-a văzut.

— E adevărat, domnule, şi stam la îndoială să-ţi aduc la cunoştinţă această împrejurare, căci nu ştiam dacă prinţul mă recunoscuse drept ceea ce sînt, sau dacă vederea mea îl izbise numai.

Vederea dumneavoastră l-a izbit, asemănarea dumneavoastră cu femeia pe care o regretă i-a părut extraordinară: v-a urmărit şi a luat informaţii; dar nimeni nu a ştiut să-i spună nimic, căci nimeni nu ştie nimic.

— O, Doamne! strigai eu.

—Ducele are o inimă întunecată şi stăruitoare, spuse Domnul de Monsoreau.

—Oh! mă va uita, nădăjduiesc.

— Nu cred; nu vă uită nimeni cînd v-a văzut. Nu am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să vă uit şi nu am putut?

Şi prima lucire de pasiune pe care o observam la domnul de Monsoreau trecu în această clipă prin ochii contelui.

Fusei mai îngrozită de această flacără, care ţîşnise din acest focar, ce s-ar fi crezut stins, decît fusesem dimineaţa la vederea prinţului.

— Ce socotiţi să faceţi? mă întrebă contele..

— Domnule, nu aş putea schimba casa, cartierul, strada; să locuiesc la celălalt capăt al Parisului, sau, mai bine, să mă înapoiez în Anjou?

— Totul ar fi zadarnic, spuse domnul de Monsoreau clătinînd din cap; este un copoi grozav domnul duce de Anjou; se află pe urma dumneavoastră; acum, duceţi-vă unde veţi voi, vă va urmări pînă vă va ajunge.

— Oh! Doamne! mă îngrozeşti, domnule.

— Nu am acest gînd, vă spun ceea ce este şi nimic altceva.

— Atunci eu îţi voi pune la rîndu-mi întrebarea pe care mi-o puneai dumneata adineauri. Ce socoteşti să faci, domnule?

— Vai! reluă contele de Monsoreau cu o ironie amară, eu sînt un om cu o imaginaţie săracă. Găsisem un mijloc; acest mijloc nu vă convine; renunţ la el; dar nu-mi spuneţi să caut altele!

— Dar, Dumnezeule! reluai eu, primejdia este poate mai puţin grabnică decît crezi.

— Acest lucru ni-l va spune viitorul, spuse contele ridicindu-se. În orice caz, v-o repet, ca doamnă de Monsoreau vă veţi teme mai puţin de prinţ, cu cît noua sarcină pe care o ocup mă face să atîrn direct de rege, iar eu şi soţia mea vom găsi fireşte sprijin pe lîngă rege.

Nu răspunsei decît printr-un suspin. Ceea ce spunea contele era plin de judecată şi de adevăr.

Domnul de Monsoreau aşteptă o clipă, ca pentru a-mi lăsa tot răgazul de a-i răspunde; dar nu avusei puterea s-o fac. El stătea în picioare, gata să se retragă. Un zîmbet amar trecu buzele sale; se înclină şi ieşi.

Mi se păru că aud cîteva blesteme scăpîndu-i din gură cînd cobora scara.

O chemai pe Gertruda.

Gertruda avea obiceiul să stea, sau în camera de toaleta sau în dormitor cînd venea contele. Ea veni în grabă.

Stăteam la fereastră, înfăşurată în perdele, aşa încît, fără a fi zărită, să pot vedea ce se petrece în stradă.

Contele ieşi şi se depărtă.

Stăturăm aproape o oră atente la orice mişcare, dar nu veni nimeni.

Noaptea se scurse fără să aducă nimic nou.

A doua zi, Gertruda, ieşind, fu întîmpinată de un tînăr pe care îl recunoscu ca fiind acela care, în ajun, îl însoţea pe prinţ; dar cu toate stăruinţele, ea refuză să răspundă la întrebările lui: rămase mută.

Tînărul, plictisit, se retrase.

Această întîlnire îmi insuflă o groază adîncă; era începutul unei cercetări care, de sigur că nu avea să se oprească aci. Mă temeam că poate domnul de Monsoreau nu are să vină seara şi că are să se facă vreo încercare împotriva mea în timpul nopţii; trimisei să-l cheme; el veni numaidecît.

Îi povesti totul, şi făcui portretul tînărului după cîte îmi spusese Gertruda.

— Este Aurilly, spuse el. Ce a răspuns Gertruda?

— Gertruda nu a răspuns nimic.

Domnul de Monsoreau se gîndi o clipă.

— Nu a făcut bine, spuse el.

— Cum aşa?

— Da, e vorba să cîştigăm timp.

— Timp?

— Astăzi atîrn încă de domnul duce de Anjou; dar, peste cincisprezece zile, peste douăsprezece, peste opt, poate, ducele de Anjou va atîrna de mine. E vorba deci de a-l înşela ca să aştepte.

— Doamne!

— Fără îndoială, speranţa îl va face răbdător. Un refuz hotărît l-ar împinge să facă un lucru necugetat.

— Domnule, scrie-i tatălui meu, strigai eu; tatăl meu va alerga şi se va duce să se arunce la picioarele regelui. Regele va avea milă de un bătrîn.

— Depinde de dispoziţia în care se va găsi regele şi de aceea în care se va găsi politica sa de a fi pentru moment prietenul sau duşmanul domnului duce de Anjou. De altfel, îi trebuiesc şase zile unui curier pentru a ajunge la tatăl dumneavoastră; îi trebuie şase zile tatălui dumneavoastră pentru a veni încoace. În douăsprezece zile, domnul duce de Anjou va fi făcut, dacă nu-l vom opri, tot drumul pe care-l poate face.

— Şi cum să-l oprim?

Domnul de Monsoreau nu răspunse. Îi înţelesei gîndul şi plecai ochii.

— Domnule, spusei eu după o clipă de tăcere, dă-i ordinele dumitale Gertrudei şi ea va urma instrucţiunile dumitale.

Un zîmbet abia observat trecu pe buzele domnului de Monsoreau, la această chemare din partea mea.

El vorbi cîteva clipe cu Gertruda.

— Doamnă, îmi spuse el, aş putea fi văzut ieşind de la dumneavoastră: mai sînt două sau trei ore pînă la căderea nopţii; îmi îngăduiţi să petrec aceste două sau trei ore în apartamentul dumneavoastră?

Domnul de Monsoreau avea aproape dreptul să pretindă, dar el se mulţumea să întrebe: îi făcui semn să ia loc.

Numai atunci băgai eu de seamă marea putere pe care contele o avea asupra lui însuşi; în aceeaşi clipă el birui stînghereala care rezulta din situaţia noastră

respectivă, iar convorbirea sa, căreia acea asprime pe care o mai semnalasem îi dădea un puternic caracter, începu să fie variată şi plăcută. Contele călătorise mult, văzuse multe, gîndise mult şi, după două, ore, înţelesesem întreaga influenţă pe care acest om ciudat o dobîndise asupra tatălui meu.

Bussy scoase un suspin.

La căderea nopţii, fără să stăruie, fără să ceară mai mult şi părînd mulţumit de ceea ce obţinuse, se ridică şi ieşi.

După plecarea lui, ne aşezarăm din nou, Gertruda şi cu mine, la observatorul nostru. De astă dată, văzurăm lămurit doi bărbaţi care examinau casa. De mai multe ori se apropiară de Poartă; orice lumină era stinsă; ei nu putură să ne vadă.

Către ora unsprezece se depărtară.

A doua zi, Gertruda, ieşind, întîlni pe acelaşi tînăr în acelaşi loc; el veni din nou la ea şi o întrebă cum făcuse şi în ajun. În ziua aceea, Gertruda fu mai puţin severă şi schimbă cîteva cuvinte.

În ziua următoare, Gertruda fu mai vorbăreaţă; ea îi spuse că eram văduva unui consilier care, rămasă fără avere, trăia foarte retrasă; el voi să stăruie pentru a afla mai mult, dar trebui să se mulţumească, deocamdată, cu aceste informaţii.

A doua zi, Aurilly păru să fi căpătat vreo bănuială asupra adevărului povestirii din ajun; el vorbi de Anjou, de Beaugé şi rosti cuvîntul Meridor.

Gertruda răspunse că aceste nume îi erau cu totul necunoscute.

Atunci el mărturisi că era al ducelui de Anjou, că ducele de Anjou mă văzuse şi se îndrăgostise de mine; apoi, în urma acestei mărturisiri, veniră oferte măreţe

pentru ea şi pentru mine: pentru ea dacă ar fi voit să-l introducă pe prinţ la mine; pentru mine dacă aş fi voit să-l primesc.

În fiecare seară, domnul de Monsoreau venea şi în fiecare seară îi spuneam cum mai stau lucrurile. El rămînea atunci de la opt la douăsprezece; dar se vedea bine că neliniştea lui era mare.

Sîmbătă seara, îl văzui sosind mai galben şi mai agitat ca de obicei.

— Ascultaţi, îmi spuse el, trebuie să făgăduiţi totul pentru marţi sau miercuri.

— Să făgăduiesc totul? şi pentru ce? strigai eu.

— Pentru că domnul duce de Anjou este hotărît la orice, pentru că stă bine în momentul de faţă cu regele şi că nu se poate aştepta prin urmare nimic de la rege.

— Dar, de azi pînă miercuri, e vorba să se petreacă vreun eveniment care ne va veni în ajutor?

— Poate. Aştept din zi în zi acea împrejurare care trebuie să-l pună pe prinţ în puterea mea. O grăbesc nu numai cu vorbe, dar şi cu fapte. Mîine trebuie să vă părăsesc, căci mă duc la Monsoreau.

— Este absolută nevoie? îi spusei eu cu un fel de groază amestecată cu oarecare bucurie.

— Da, am acolo o întîlnire neapărată pentru a grăbi acea împrejurare despre care vă vorbeam.

— Şi dacă ne vom găsi în aceeaşi situaţie, ce va trebui sa facem oare, Dumnezeule?

— Ce vreţi să fac împotriva unui prinţ, doamnă, cînd nu am nici un drept să vă ocrotesc? Va trebui să ne supunem soartei...

— Oh! tată! tată! strigai eu.

Contele mă privi fix.

— Oh! domnule!

— Ce aveţi onoarea să-mi reproşaţi?

— O! Nimic; dimpotrivă.

—Dar nu am fost devotat ca un prieten, respectuos ca un frate?

—Te-ai purtat în toate privinţele ca un om nobil.

—Nu aveam făgăduiala dumneavoastră?

— Da.

—V-am reamintit-o vreodată?

— Nu.

—Şi, cu toate astea, cînd împrejurările sînt de aşa natură încît vă aflaţi într-o situaţie cinstită şi una ruşinoasă, preferaţi să fiţi amanta ducelui de Anjou decît să fiţi soţia contelui de Monsoreau.

— Nu spun aceasta, domnule.

— Dar atunci, hotărîţi-vă odată.

— Sînt hotărîtă.

— Să fiţi contesă de Monsoreau?

— Mai bine decît amanta ducelui de Anjou.

Tăcui.

— Ce are a face, spuse comtele, auziţi? Gertruda să mai cîştige timp pînă marţi, şi marţi voi vedea.

„A doua zi, Gertrude ieşi ca de obicei, dar nu-l văzu pe Aurilly. La înapoierea ei, fusesem mai îngrijorate de lipsa decît de prezenţa lui. Gertrude ieşi din nou fără a avea nevoie să iasă, numai pentru a-l întîlni; dar nu-l întîlni. O a treia încercare fu zadarnică.”

Trimisei pe Gertruda la domnul de Monsoreau, dar acesta plecase şi nu se ştia unde se găseşte.

Eram singure şi izolate; ne simţirăm slabe. Pentru prima dată înţelesei nedreptatea mea faţă de conte.

— Oh! doamnă! strigă Bussy, nu vă grăbiţi a reveni astfel la omul acesta: există ceva în toată purtarea lui pe care nu-l ştim, dar pe care îl vom afla.

— Seara veni, însoţită de temeri adinci; eram hotărîtă să mor mai bine decît să cad vie în mîinile ducelui de Anjou. Eram înarmată cu acest pumnal şi hotărîsem să mă lovesc sub ochii Prinţului, în clipa cînd el sau oamenii lui ar fi încercat să pună mîna pe mine. Ne închiserăm în camerele noastre. Printr-o neglijenţă de necrezut, poarta de la stradă nu avea zăvor pe dinăuntru. Ascunserăm lampa şi ne aşezarăm la observatorul nostru.

Totul fu liniştit pînă la ora unsprezece seara; la ora unsprezece, cinci oameni apărură din strada Sfîntul Anton părură că se sfătuiesc şi se duseră să se ascundă în colţul palatului Tournelles.

Începurăm să tremurăm; aceşti oameni probabil că se aflau acolo pentru noi.

Cu toate astea rămaseră neclintiţi; se scurse aproape un sfert de oră.

După un sfert de oră văzurăm apărînd alţi doi oameni la colţul străzii Sfîntul Pavel. Luna, care se strecura printre nori, îngădui Gertrudei să-l recunoască pe Aurilly într-unul din aceştia!

— Vai! domnişoară, ei sînt, şopti biata fată.

— Da, răspunsei eu, tremurînd de groază, şi ceilalţi cinci se află acolo pentru a le da ajutor.

— Dar vor trebui să spargă poarta, spuse Gertruda, şi la acest zgomot, vor alerga vecinii.

— Pentru ce vrei tu să alerge vecinii? Ne cunosc cumva şi au vreun motiv să dea de bucluc pentru a ne apăra? Vai! în realitate, Gertruda, nu-l am apărător adevărat decît pe conte.

— Ei bine! pentru ce refuzaţi atunci mereu să fiţi contesă?

Scosei un suspin.

CAPITOLUL XVI

Cine era Diana de Meridor. Căsătoria

În acest timp, cei doi oameni care apăruseră la colţul străzii Sfîntul Pavel se strecuraseră pe lîngă case şi se aflau sub ferestrele noastre. Deschiserăm binişor fereastra.

— Eşti sigur că e aici? întrebă o voce.

— Da, Monseniore, absolut sigur. Este a cincea casă, începînd din colţul străzii Sfîntul Pavel.

— Şi cheia, crezi tu că se va potrivi?

— Am luat tiparul broaştei.

Apucai braţul Gertrudei şi îl strînsei cu putere.

— Şi odată înăuntru?

— Odată înăuntru mă priveşte. Servitoarea are să ne deschidă. Alteţea Voastră are în buzunar o cheie de aur care face mai mult decît aceasta.

— Deschide dar, atunci.

Auzirăm scîrţîitul cheii în broască. Dar deodată oamenii ascunşi în colţul palatului se desprinseră de lîngă zid şi se repeziră spre prinţ şi spre Aurilly, strigînd: „La moarte! La moarte!”

Nu mai înţelegeam nimic; ceea ce ghiceam numai, era numai că un ajutor neaşteptat, nesperat, nemaiauzit, ne sosea: căzui în genunchi şi îi mulţumii lui Dumnezeu.

Dar prinţul nu avu decît să se arate, prinţul nu avu decît să-şi spună numele, toate vocile tăcură, toate

spadele intrară la loc în teacă şi fiecare făcu un pas înapoi.

— Da, da, spuse Bussy, nu veniseră pentru prinţ acolo, ci pentru mine.

— În orice caz, reluă Diana, acest atac îl îndepărtă pe prinţ, îl văzurăm retrăgîndu-se prin strada Jouy, pe cînd cei cinci gentilomi care întinseseră cursa se duceau să-şi reia postul, în colţul palatului Tournelles.

Se putea vedea că, pentru noaptea aceea cel puţin, primejdia se depărtase de noi, căci nu împotriva mea veniseră cei cinci gentilomi. Dar eram prea îngrijorate şi prea emoţionate pentru a ne culca. Rămaserăm în picioare lîngă fereastră şi aşteptam vreo întîmplare necunoscută pe care o simţeam instinctiv.

Aşteptarea fu scurtă. Un bărbat călare apăru, mergînd pe mijlocul străzii Sfîntul Anton. Era fără îndoială acela pe care îl aşteptau cei cinci gentilomi ascunşi, căci zărindu-l strigată: La spade! La spade! şi se repeziră asupra lui.

Dumneata ştii tot ce este în legătură cu acel gentilom, spuse Diana, pentru că acest gentilom erai dumneata.

— Dimpotrivă doamnă, spuse Bussy care din povestirea tinerei femei, nădăjduia să scoată vreun secret al inimii sale: dimpotrivă, nu ştiu nimic decît lupta, pentru că după luptă am leşinat.

— E în zadar să-ţi spun, reluă Diana cu o uşoară roşeaţă, interesul pe care îl dădurăm acestei lupte atît de neegală şi cu toate astea atît de vitejeşte susţinută. Fiecare fază a luptei ne zmulgea un fior, un strigăt, o rugăciune. Văzurăm calul dumitale slăbind şi căzînd. Te credeam pierdut; dar nu se întîmplase nimic, viteazul Bussy îşi merita numele. Căzuseşi în picioare şi nu fu

nevoie să te ridici pentru a-ţi lovi duşmanii. În sfîrşit, înconjurat, ameninţat din toate părţile, te retrăseşi ca leul, cu faţa întoarsă spre duşmanii dumitale şi venişi să te sprijini de poartă; atunci aceeaşi idee ne veni, Gertrudei şi mie, de a coborî pentru a-ţi deschide; ea mă privi: „Da”, îi spusei; şi amîndouă ne repezirăm spre scară. Dar, după cum ţi-am spus, fiind baricade înăuntru ne trebuiră cîteva secunde pentru a îndepărta mobilele care astupau trecerea şi în clipa cînd ajungeam la scară, auzirăm că se închide poarta de la stradă.

Rămaserăm amîndouă nemişcate: cine era oare persoana care intrase şi în ce fel intrase?

Mă sprijinii de Gertruda şi stăturăm mute şi în aşteptare.

În curînd se auziră nişte paşi pe alee; aceşti paşi se apropiau de scară. Un om apăru, împleticindu-se, întinse braţele şi căzu pe primele trepte, scoţînd un geamăt abia auzit.

Se vedea bine că acest om nu era urmărit; că pusese poarta, lăsată deschisă într-un fel atît de fericit de ducele de Anjou, între el şi duşmanii săi şi că, rănit grav, mortal poate, venise să cadă lîngă scară.

În orice caz, nu ne era teamă, dimpotrivă, gîndeam că acest om avea nevoie de ajutorul nostru.

— Adu-mi lampa, spusei eu Gertrudei.

Ea alergă şi se înapoie cu lumina.

Nu ne înşelasem, era leşinat. Te recunoscuserăm ca fiind viteazul gentilom care se apărase atît de bine şi, fără a sta la îndoială, ne hotărîsem să-ţi dăm ajutor.

Într-o clipă te aduserăm în cameră şi te aşezarăm pe pat.

Dumneata erai tot leşinat; îngrijirile unui chirurg păreau grabnice. Gertruda îşi aminti că a auzit vorbindu-

se despre o vindecare minunată făcută cu cîteva zile mai înainte de către un doctor tînăr din strada... din strada Beatreillis. Ea îi ştia adresa: îmi spuse că se duce să-l caute.

— Dar, îi spusei eu, tînărul acela ne poate trăda.

— Fiţi liniştită, spuse ea, îmi voi lua măsurile mele.

Este o fată inimoasă şi prevăzătoare în acelaşi timp, urma Diana. Mă încrezui deci cu totul în ea. Luă bani, o cheie şi pumnalul meu; şi eu rămăsei singură lîngă dumneata.

— Vai! spuse Bussy, nu cunoşteam toată fericirea mea. Dar după aceea, Gertruda se înapoia; ea îl aducea pe tînărul doctor, el consimţise la toate şi o urmase cu ochii legaţi.

Eu rămăsei în salon în timp ce ea îl introducea în cameră. Acolo i se îngădui să-şi scoată legătura care îi acoperea ochii.

— Da, spuse Bussy, în clipa aceea îmi revenii şi ochii mei se îndreptară asupra portretului dumneavoastră, părîndu-mi-se chiar că vă şi văd intrînd.

— Intrai în adevăr; neliniştea mea era mai mare decît prevederea; schimbai cîteva întrebări cu tînărul doctor; el cercetă rana, şi mă linişti.

—Toate acestea rămăseseră în mintea mea, spuse Bussy, dar aşa cum rămîne un vis; şi totuşi îmi spunea aici, adăugă tînărul ducîndu-şi mîna la inimă, că nu visasem.

— După ce chirurgul îţi pansă rana, scoase din buzunar o sticluţă cu un lichid roşu şi vărsă cîteva picături din acest lichid pe buzele dumitale. Era, îmi spuse el, un elixir destinat să te facă să dormi şi să îndepărteze frigurile.

În adevăr, o clipă după ce înghiţişi această băutură,

închiseşi ochii din nou şi recăzuşi în leşinul din care te treziseşi puţin mai înainte.

Mă înspăimîntai dar doctorul mă linişti. Totul mergea spre bine, îmi spuse el, şi nu trebuia decît să fii lăsat să dormi.

Gertruda îi acoperi ochii din nou cu o batistă şi îl reconduse la poarta din strada Beautreillis. Numai că ea crezu că bagă de seamă că doctorul numără paşii.

— În adevăr, doamnă, spuse Bussy, îi numărase.

— Această presupunere ne îngrozi. Tînărul acela putea să ne trădeze. Ne hotărîrăm să facem să dispară orice urmă de găzduire pe care o dădusem; dar mai întîi trebuia să te facem pe dumneata să dispari.

Îmi adunai tot curajul; era ora două dimineaţa, străzile erau pustii. Gertruda îmi răspunse de transportul dumitale; ea reuşi, eu o ajutai şi te duserăm pînă la marginea şanţurilor Templului. Apoi ne întoarsem cu totul înspăimîntate de această îndrăzneală care ne făcuse să ieşim, două femei singure, la o oră la care chiar bărbaţii ies însoţiţi.

Dumnezeu avea grijă de noi. Nu întîlnirăm pe nimeni şi intrarăm fără să fi fost văzute.

Intrînd în casă căzui sub greutatea emoţiei şi leşinai.

— Oh! doamnă! doamnă! spuse Bussy împreunîndu-şi mîinile, cum v-aş putea arăta recunoştinţa mea vreodată pentru ce aţi făcut pentru mine?

Urmă o clipă de tăcere, în timp ce Bussy se uita arzător la Diana. Tînăra, cu cotul sprijinit de masă, lăsase să-i cadă capul în mîini.

În mijlocul acestei tăceri, se auzi sunînd orologiul de la biserica Sfînta Ecaterina.

— Ora două! spuse Diana tresărind. Ora două şi dumneata aici.

— Oh! doamnă! se rugă Bussy, nu mă goniţi fără să-mi fi spus totul. Nu mă goniţi fără să-mi fi arătat prin ce mijloace vă pot fi folositor. Presupuneţi că Dumnezeu v-ar fi dat un frate şi spuneţi acestui frate ce poate face pentru sora sa.

— Vai! mai nimic acum, spuse tînăra femeie, este prea tîrziu.

— Ce se întîmplă a doua zi? întrebă Bussy; ce aţi făcut în timpul acestei zile în care eu nu mă gîndii decît la dumneavoastră, fără să fiu sigur totuşi dacă nu eraţi cumva vreun vis al delirului meu, o vedenie a frigurilor mele.

— În timpul acelei zile, reluă Diana, Gertruda ieşi şi îl întîlni pe Aurilly. Aurilly era mai stăruitor ca oricînd: nu spuse nici un cuvînt din ceea ce se petrecuse în ajun, dar ceru în numele stăpînului său o întrevedere.

Gertruda păru că se învoieşte, dar ceru răgaz pînă miercurea viitoare, adică pînă astăzi, pentru a mă hotărî.

Aurilly spuse că stăpînul lui are să stea pe ghimpi pînă atunci.

Seara, domnul de Monsoreau se înapoie.

Îi povestirăm totul, afară de ceea ce era în legătură cu dumneata. Îi spuserăm că, în ajun, ducele deschisese poarta cu o cheie falsă, dar chiar în clipa cînd era să intre, fusese atacat de către cinci gentilomi, printre care erau domnii d'Epernon şi Quélus. Auzisem rostindu-se aceste două nume şi le repetai.

— Da, da, spuse contele, am şi auzit vorbindu-se despre aceasta; aşa dar are o cheie falsă. Bănuiam eu.

— Nu s-ar putea schimba broasca? întrebai eu.

— Ar pune să i se facă altă cheie, răspunse contele.

— Să punem zăvorul la poartă?

— Va veni cu zece oameni şi va sfărîma porţi şi

zăvoare.

— Dar întîmplarea aceea care trebuia să-ţi dea după cum mi-ai spus, toată puterea asupra ducelui?

— Este întîrziată, fără termen poate.

Rămăsei tăcută şi, cu sudoarea pe frunte, îmi dădui seama că nu există alt mijloc de a scăpa de ducele de Anjou decît de a ajunge soţia contelui.

—Domnule, îi spusei eu, ducele, prin gura confidentului său s-a angajat să aştepte pînă miercuri seara; eu îţi cer răgaz pînă marţi.

—Marţi seara, la aceeaşi oră, doamna, îmi spuse contele, voi fi aici.

Şi fără să mai adauge vreun cuvînt, se ridică şi ieşi.

Îl urmării cu privirea; dar în loc să se depărteze, se duse la rîndu-i să se aşeze în acel colţ întunecat al palatului Tournelles şi păru să mă vegheze toată noaptea.

Fiecare dovadă de devotament pe care mi-o da omul acesta era ca o nouă lovitură de pumnal pentru inima mea.

Cele două zile se scurseră cu iuţeala unei clipe, şi nimic nu-mi tulbură singurătatea. Dar, ce suferii în timpul acestor două zile, auzind cum trece zborul repede al orelor, este cu neputinţă de descris.

Cînd sosi noaptea zilei de-a doua, eram doborîtă; orice sentiment părea că se retrage din mine încetul cu încetul. Eram rece, tăcută, fără nici o simţire, întocmai ca o statuie: numai inima îmi bătea; restul corpului părea să fi încetat a mai trăi.

Gertruda stătea la fereastră. Eu, aşezată unde mă aflu acum, îmi treceam numai din cînd în cînd batista peste fruntea plină de sudoare.

Deodată Gertruda întinse mîna spre mine; dar

mişcarea aceasta, care altădată m-ar fi făcut să sar în sus, mă găsi indiferentă.

— Doamnă! spuse ea.

— Ei, ce? întrebai.

— Patru bărbaţi... văd patru bărbaţi...se apropie de poarta noastră... deschid poarta... intră.

— Să intre, răspunsei, fără să fac vreo mişcare.

— Dar aceşti patru bărbaţi, sînt fără îndoială ducele de Anjou, Aurilly şi cei doi oameni din suita lui.

Drept orice răspuns îmi scosei pumnalul şi îl aşezai lîngă mine pe masă.

Oh! lăsaţi-mă să văd cel puţin, spuse Gertruda, repezindu-se spre uşă.

— Vezi, răspunsei eu.

O clipă după aceea Gertruda se înapoie.

— Domnişoară, spuse ea, este domnul conte.

Îmi pusei la loc pumnalul în sîn fără să rostesc un cuvînt. Întorsei numai capul spre conte.

Fără îndoială că fu îngrozit de paloarea mea.

— Ce îmi spune Gertruda? strigă el, că m-aţi luat drept ducele şi că, dacă ar fi fost ducele, v-aţi fi ucis.

Era prima dată cînd îl vedeam emoţionat. Această emoţie era ea adevărată sau prefăcută?

— Gertruda nu a făcut bine să-ţi spună toate acestea domnule, răspunsei eu; de vreme ce nu este ducele, totul e bine!

Urmă o clipă de tăcere.

— Ştiţi că nu am venit singur? spuse contele.

— Gertruda a văzut patru oameni.

— Bănuiţi cine sînt?

— Cred că unul este preotul şi că ceilalţi doi sînt martorii.

— Atunci sînteţi gata să deveniţi soţia mea?

— Nu ne-am înţeles odată? Numai, îmi aduc aminte de ceva, ne-am înţeles totodată că, în afară de vreo grabă recunoscută din partea mea, nu mă voi căsători decît în prezenţa tatălui meu.

— Îmi reamintesc foarte bine această condiţie, domnişoară, dar credeţi că există vreo grabă?

— Da, cred.

— Ei bine?

— Ei bine! sînt gata să mă căsătoresc cu dumneata, domnule. Dar să ştii un lucru: nu voi fi cu adevărat soţia dumneata, decît atunci cînd îl voi revedea pe tatăl meu.

Contele încruntă din sprîncene şi îşi muşcă buzele.

— Domnişoară, spuse el, gîndul meu nu este să vă silesc voinţa; dacă v-aţi angajat cuvîntul, vi-l dau înapoi: sînteţi liberă; numai...

El se apropie de fereastră şi aruncă o privire în stradă.

— Numai, spuse el, priviţi.

Mă ridicai mişcată de acea puternică atracţie care ne împinge să ne asigurăm de nenorocirea noastră şi sub fereastră zării un bărbat înfăşurat într-o manta care părea să caute un mijloc de a pătrunde în casă.

— O, Dumnezeule! strigă Bussy, şi spuneţi că ieri a fost aceasta?

— Da, conte, ieri, către ora nouă seara.

— Continuaţi, spuse Bussy.

— După o clipă, un alt bărbat veni să-l întîlnească pe cel dintîi; acesta ţinea o lanternă în mînă.

— Ce credeţi despre aceşti doi bărbaţi, mă întrebă domnul de Monsoureau.

— Cred că este ducele şi confidentul său.

Bussy scoase un geamăt.

—Acum, urmă contele, porunciţi: trebuie să rămîn,

trebuie să mă retrag?

Şovăii o clipă; da, cu toată primejdia de faţă, simţită, ameninţătoare, da şovăii! şi dacă acei doi bărbaţi nu ar fi fost acolo...

— Oh! nenorocitul de mine! strigă Bussy; bărbatul în manta, eram eu; iar acela care ţinea lanterna, era Remy le Haudouin, acel doctor tînăr pe care aţi trims să-l caute.

— Dumneata erai! strigă Diana încremenită.

— Da, eu; eu care convins din ce în ce mai mult de realitatea amintirilor mele, căutam să găsesc casa unde fusesem primit, camera unde fusesem transportat, femeia, sau mai degrabă îngerul care îmi apăruse. Oh! aveam aşadar dreptate să strig că sînt nenorocit!

Bussy rămase ca zdrobit sub greutatea acestei fatalităţi care se slujise de el pentru a hotărî pe Diana să-şi dea mîna contelui.

— Aşa că, reluă el după o clipă, sînteţi soţia lui?

— Da, de ieri, răspunse Diana.

Urmă o nouă clipă de tăcere, dar nu era întreruptă decît de respiraţia gîfîindă a celor doi tineri.

— Dar, dumneata, întrebă deodată Diana, cum ai intrat în această casă, cum te afli aici?

Bussy îi arătă în tăcere cheia.

— O cheie! strigă Diana; de unde îţi vine această cheie şi cine ţi-a dat-o?

— Gertruda nu făgăduise prinţului să-l introducă la dumneavoastră astă-seară? Prinţul văzuse pe domnul de Monsoreau şi mă văzuse chiar pe mine, după ce domnul de Monsoreau şi cu mine îl văzusem; s-a temut de vreo cursă şi m-a trimis în locul său.

— Şi dumneata ai primit această însărcinare? spuse Diana cu tonul unei dojeni.

— Era singurul mijloc să pătrund la dumneavoastră. Veţi fi atît de nedreaptă să fiţi supărată pe mine că am venit să caut una din cele mai mari bucurii şi una din cele mai mari dureri ale vieţii mele?

— Da sînt supărată, spuse Diana, căci ar fi fost mai bine să nu mă mai vezi şi, nemaivăzîndu-mă să mă uiţi.

— Nu, doamnă, spuse Bussy vă înşelaţi. Dimpotrivă, Dumnezeu m-a trimis lîngă dumneavoastră pentru a pătrunde în adîncurile acestei uneltiri a cărei victimă sînteţi. Ascultaţi: din clipa în care v-am văzut, v-am făgăduit viaţa mea. Însărcinarea pe care mi-am impus-o va începe. Aţi cerut ştiri de la tatăl dumneavoastră?

— Oh! da, strigă Diana, căci în adevăr nu ştiu ce s-a întîmplat cu el.

— Ei bine! spuse Bussy, eu mă însărcinez să vă aduc aceste ştiri; păstraţi numai o bună amintire aceluia care, începînd din această clipă, va trăi pentru dumneavoastră.

— Dar cheia aceasta? spuse Diana cu nelinişte.

— Cheia aceasta? spuse Bussy, v-o înapoiez, căci nu vreau s-o am decît din mîna dumneavoastră; numai că vă dau cuvîntul meu de gentilom că niciodată vreo soră nu va fi încredinţat cheia apartamentului său unui frate mai devotat şi mai respectuos.

— Mă bizui pe cuvîntul viteazului Bussy, spuse Diana; ţine, domnule.

Şi ea înapoie cheia tînărului.

— Doamnă, spuse Bussy, peste cincisprezece zile vom afla cine este cu adevărat domnul de Monsoreau.

Şi salutînd pe Diana cu un respect amestecat în acelaşi timp cu o dragoste arzătoare şi cu o tristeţe adîncă, Bussy dispăru pe scară.

Diana îşi apropie urechea de uşă pentru a asculta

zgomotul paşilor tînărului care se depărta şi acest zgomot încetase de mult, dar, cu inima palpitînd şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, ea tot mai asculta.

CAPITOLUL XVII

Cum călătorea regele Henric al III-lea şi cît timp îi trebuia pentru a merge de la Paris la Fontainebleau.

Ziua care se ivea după patru sau cinci ore de la întîmplările pe care le-am povestit mai sus, văzu lumina unui soare palid şi care abia arginta ciucurii unui nor roşcat, care întuneca plecarea regelui Henric a III-lea către Fontainbleau, unde, după cum am spus, era plănuită o, mare vînătoare pentru a doua zi.

Această plecare, ce ar fi trecut neobservată la un altul, ca toate faptele din viaţa acestui prinţ ciudat a cărei domnie am încercat să i-o schiţăm, făcea dimpotrivă un eveniment prin zgomotul şi mişcarea pe care o tîra după el.

În adevăr, pe peronul Luvrului, către orele opt dimineaţa, începea să se înşire, ieşind prin poarta cea mare aşezată între curtea Colţului şi strada Astruces, o mulţime de gentilomi de serviciu, călare pe cai buni şi înfăşuraţi în mantale înblănite, apoi un mare număr de paji, apoi o grămadă de lachei şi în sfîrşit o companie de Elveţieni, mergînd imediat înaintea litierei regale.

Această litieră, trasă de opt catîri, bogat împodobiţi, merită o atenţie deosebită.

Era o maşină care forma un pătrat susţinută de

patru roţi, plină de perne pe dinăuntru şi împodobită cu perdele de catifea pe din afară; ea putea să aibă cincisprezece picioare lungime şi opt lărgime. Prin locurile grele, sau în munţii prea prăpăstioşi, se înlocuiau cei opt catîri cu un număr nemăsurat de boi a căror înceată dar puternică opintire nu adăuga la iuţeală, fără îndoială, dar dădea cel puţin speranţa de a ajunge la ţintă, dacă nu după o oră, cel puţin cu două sau trei ore mai tîrziu.

Această maşină era ocupată de regele Henric al III-lea şi întreaga-i curte, afară de regină, Luiza de Vaudemont, care trebuie s-o spunem, făcea atît de puţin parte din curtea soţului ei, care o lua numai în pelerinaje şi în procesiuni, încît nu ne mai dăm osteneala să vorbim despre ea.

S-o lăsăm deci pe sărmana regină la o parte şi să spunem din ce se compunea curtea de călătorie a regelui Henric.

Ea se compunea din regele Henric al III-lea mai întîi, din medicul său Marc Miron, din capelanul său, al cărui nume nu a ajuns pînă la noi, din nebunul său Chicot, vechea noastră cunoştiinţă, din cinci sau şase favoriţi şi care erau, deocamdată, Quélus, Schomberg, d'Epernon, d'O şi Maugiron, dintr-o pereche de ogari puternici care, în mijlocul celor dinăuntru care stăteau jos, culcaţi, în picioare, în genunchi, în coate, îşi vîrau pe furiş capetele lor lungi de şerpi, adesea din minut în minut, cu nişte căscaturi nemăsurate, şi dintr-un coş cu nişte căţeluşi englezeşti pe care regele îl purta cînd pe genunchi, cînd atîrnat de gît cu un lanţ sau cu nişte panglici.

Din cînd în cînd se scotea dintr-un fel de culcuş amenajat în acest scop o căţea cu mamelele pline cu lapte care dădea să sugă la tot coşuleţul de căţeluşi, pe

care îi privea cu compătimire şi lipindu-şi botul ascuţit de mătăniile cu capete de mort care atîrnau la stînga regelui cei doi ogari care, siguri de favoarea cu totul deosebită de care se bucurau, nu-şi dădeau nici măcar osteneala să fie geloşi.

De tavanul litierei atîrna o colivie din fire de aramă aurită, conţinînd cele mai frumoase turturele din lume, avînd nişte pene albe ca zăpada şi o îndoită salbă neagră pe gît.

Cînd din întîmplare vreo femeie intra în litiera regală, menajeria se mărea cu două sau trei maimuţe, ele fiind deocamdată animalul favorit al elegantelor de la curtea ultimului Valois.

O Madona din Chartres, sculptată în marmură de Jean Goujoun pentru regele Henric al II-lea, era aşezată în picioare în fundul litierei într-un locaş aurit, şi apleca asupra divinului său fiu nişte priviri care păreau uimite de ceea ce vedeau.

Astfel că toate pamfletele timpului, şi ele nu lipseau, toate versurile satirice ale vremii, şi care erau foarte multe, făceau acestei litiere cinstea de a se ocupa adesea de ea, şi o arătau sub numele de corabia lui Noe.

Regele stătea în fundul litierei, chiar dedesubtul locaşului Sfintei Fecioare; la picioarele sale, Quélus şi Maugiron împleteau panglici, ceea ce era una din ocupaţiile cele mai serioase ale tinerilor din vremea aceea, dintre care unii ajunseseră să facă, printr-o putere de combinaţie necunoscută mai înainte şi care nu s-a mai găsit de atunci, nişte împletituri cu douăsprezece fire; Schomberg, într-un colţ, făcea o tapiţerie pentru armele sale, cu o nouă deviză pe care credea că o găsise, dar pe care nu făcuse decît s-o regăsească; în alt colţ vorbea capelanul şi doctorul; d'O şi d'Epernon

priveau prin deschizătură şi, treziţi prea de dimineaţă, căscau ca ogarii; în sfîrşit Chicot, aşezat pe una din portiere cu picioarele atîrnate afară din maşină, ca să fie mereu gata să coboare sau să urce, după gust, cînta cîntece religioase, recita versuri sau făcea anagrame, după furia vremii şi găsea în fiecare nume de curtezan, fie francez, fie latin, personalităţi foarte neplăcute pentru acela căruia îi schilodea astfel individualitatea.

Ajungînd în piaţa Châtelet, Chicot începu să intoneze un cîntec religios.

Capelanul care, după cum am spus, vorbea cu Miron, se întoarse încrutînd din sprîncene.

— Chicot, prietene, spuse Maiestatea sa, bagă de seamă; măcelăreşte-mi favoriţii, sfîşie în bucăţi Maiestatea Mea, spune ce vei vrea despre Dumnezeu, Dumnezeu este bun, dar nu te certa cu Biserica.

— Mulţumesc de sfat, fiule, spuse Chicot; nu-l vedeam pe demnul nostru capelan, care vorbeşte, colo, cu doctorul, despre ultimul mort care i l-a trimis ca să-l bage în pămînt, şi care se plînge că acesta era al treilea în timpul acelei zile şi tot la ora mesei, lucru care îi strică stomacul. Nu cîntece religioase, ai dreptate; sînt prea învechite. Am să-ţi cînt o arie nouă, nouţă.

— Pe ce melodie? întrebă regele.

— Mereu aceeaşi, spuse Chicot.

Şi începu să cînte cît îl ţinea gura:

— Bine, spuse Quélus tot împletindu-şi mătasea, ai o voce frumoasă, Chicot; cupletul al doilea, prietene.

— Ia ascultă, Valois, spuse Chicot fără să-i răspundă lui Quélus, opreşte-ţi prietenii să-mi mai zică prietenul lor; asta mă umileşte.

— Vorbeşte în versuri, Chicot, răspunse regele, proza ta nu face parale.

— Fie, spuse Chicot, Cîntecul după care începuse să facă epigrame favoriţilor regelui.

Favoriţii izbucniră în rîs, căci ducele de Anjou era duşmanul lor personal, iar epigrama împotriva lor.

Cît despre rege, care pînă aici nu fusese atins decît în treacăt, rîdea mai tare decît toţi, necruţînd pe nimeni, dînd zahăr şi prăjituri cîinilor şi criticînd pe fratele şi pe prietenii săi:

Deodată Chicot strigă:

— Oh! asta nu e politică; Henric, Henric, este îndrăzneţ şi neprevăzător ceea ce faci.

— Dar ce fac? spuse regele.

— Nu, pe cuvîntul meu, n-ar trebui să-ţi mărturiseşti aceste lucruri, ce naiba!

— Care lucruri? întrebă Henric mirat.

— Acelea care le spui despre tine, cînd îţi semnezi numele; ah! Henrique, ah! fiule.

— Păziţi-vă, Sire, spuse Quélus, care bănuia vreo răutate sub înfăţişarea plină de blîndeţe a lui Chicot.

— Ce dracu vrei să spui? întrebă regele.

— Cum semnezi tu? să vedem.

— La naiba... semnez... semnez... Henri de Valois.

— Bun băgaţi de seamă, domnilor, spuse Chicot, că nu-l fac eu să-şi spună numele; să vedem, nu există mijloc de a găsi un *V* în aceste treisprezece litere?

— Fără îndoială, Valois începe cu *V*.

— I-aţi tăbliţele, domnule capelan, căci iată numele sau care de azi înainte trebuie să-ţi înscrii regele: Henri de Valois nu este decît o anagramă.

— Cum?

— Da, o anagramă; am să vă spun adevăratul nume al Maiestăţii Sale care domneşte în prezent. Zicem: în Henri de Valois există un V, puneţi un V pe tăbliţele

dumneavoastră.

— S-a făcut, spuse d'Epernon.

— Nu există şi un *i* ?

— Negreşit, este ultima literă a cuvîntului *Henri*.

— Cît de mare este răutatea oameriilor, spuse Chicot, de a fi despărţit astfel nişte litere făcute să fie aşezate una lîngă alta! puneţi un *i* alături de *V*. Aţi pus?

— Da, răspunse d'Epernon.

— Să căutăm bine acum dacă nu vom găsi un *l*; este, nu-i aşa? un *a* este şi el; un alt *i* , l-am găsit; în sfîrşit, un *n*. Bun. Ştii să citeşti, Nogaret?

— O mărturisesc spre ruşinea mea, spuse d'Epernon, ridică o ţeavă deasupra lui Chicot.

— Loveşte, dar silabiseşte, spuse Chicot.

D'Epernon începu să rîdă şi silabisi.

— *Vi-lain, vilain,* spuse el.

— Bun! strigă Chicot. Vezi, Henric, cum începe:

Iată deocamdată adevăratul nume de botez găsit. Nădăjduiesc că ai să-mi faci o pensie ca aceea pe care fratele nostru Carol al IX-lea o făcea domnului Amyot, cînd am să-ţi găsesc numele de familie.

— Am să pun să te ciomăgească, Chicot, spuse regele.

— De unde se culeg beţele cu care se bat gentilomii, fiule? Nu cumva din Polonia? Ia spune-mi.

— Mi se pare totuşi, spuse Quélus, că domnul de Mayenne nu prea te-a cruţat, bietul meu Chicot, în ziua cînd te-a prins cu amanta lui.

— Asta e socoteală care trebuie s-o aranjăm împreună; fii pe pace, domnule Cupidon, acest lucru îl am aici, la debitul lui.

Şi Chicot îşi duse mîna la frunte; ceea ce dovedeşte că de vremea aceea chiar se recunoştea capul drept

sediu al memoriei.

—Ascultă, Quélus, spuse d'Epernon, vei vedea că din pricina ta, vom lăsa să ne scape numele de familie.

—Nu te teme, spuse Chicot, îl ţin, domnului de Guise i-aş spune: de coarne; dar ţie, Henric, mă voi mulţumi să-ţi spun: de urechi.

— Să vedem numele, spuseră toţi tinerii.

— Avem mai întîi, în literele care ne-au mai rămas, un *H*; ia-l pe *H*, Nogaret.

D'Epernon se supuse.

— Apoi un *e*, apoi un *r*, apoi colo, în *Valois*, un *o*; apoi, fiindcă desparţi prenumele de nume prin ceea ce grămăticii numesc particulă, pun mîna pe un *d* şi pe un *e* ceea ce ne va da cu *s* care termină numele rasei, ceea ce ne va da: silabiseşte d'Epernon.

— *H,e, r, o, d, e, s*: Herodes, spuse d'Epernon.

— *Vilain Herodes*![1] strigă regele.

— Chiar aşa, spuse Chicot; iată ce semnezi tu în fiecare zi, fiule. Oh!

Şi Chicot se întoarse cu spatele dînd toate semnele unei îngroziri ruşinoase.

— Domnule Chicot, te întreci cu gluma, spuse Henric.

— Eu, spuse Chicot, eu spun ce este. Nimic altceva; dar aşa sînt regii; le atragi atenţia şi se supără.

— Iată o frumoasă genealogie! spuse Henric.

— Nu o renega, fiule, spuse Chicot; la naiba! e bună pentru un rege care, de două sau de trei ori pe lună, are nevoie de jidovi.

— Parcă e scris, strigă regele, ca această secătură să aibă ultimul cuvînt. Domnilor, tăceţi, în felul acesta, cel puţin, nimeni nu-i va da nici un răspuns.

---

[1] Urîtul Irod.

Se făcu numaidecît cea mai adîncă tăcere; şi această tăcere, pe care Chicot, foarte atent la drumul pe care treceau nu părea deloc dispus să o rupă, ţinea de cîteva minute, cînd după ce trecură de piaţa Maubert, la colţul străzii Nucilor, Chicot fu văzut repezindu-se deodată afară din litieră, dînd garda la o parte şi ducîndu-se să îngenuncheze la colţul unei case de o înfăţişare destul de frumoasă cu un balcon de lemn sculptat aşezat pe nişte căpriori zugrăviţi.

— Hei! păgînule, strigă regele, dacă vrei să îngenunchezi, îngenunchează cel puţin în faţa crucii care se găseşte în mijlocul străzii Sfînta Genoveva, iar nu în faţa acestei case; e închisă cumva vreo biserică în ea sau e ascuns vreun altar?

Dar Chicot nu răspundea; el se aruncase cu amîndoi genunchii pe o piatră şi spunea în gura mare această rugăciune din care, ascuţindu-şi urechile, regele nu pierdea un cuvînt:

„Bunule Dumnezeu! Dumnezeule drept! iată, o recunosc bine şi toată viaţa mea o voi recunoaşte, iată casa unde a suferit Chicot, dacă nu pentru tine, Doamne, dar cel puţin pentru una din creaturile Tale; Chicot nu ţi-a cerut niciodată să se întîmple vreo nenorocire domnului de Mayenne, autorul suferinţei sale, nici jupînului Nicolae David, instrumentul supliciului său. Nu, Doamne, Chicot a ştiut să aştepte, căci Chicot este răbdător, cu toate că nu este veşnic, şi iată şase ani întregi, dintre care unul bisect, în care Chicot îngrămădeşte interesele micului cont deschis între el şi domnii de Mayenne şi Nicolae David; ori, cu zece la sută cît era dobînda regală, deoarece aceasta era dobînda cu care regele, în şapte ani interesele adunate îndoiesc capitalul. Fă aşadar, Dumnezeule mare! Dumnezeule drept! ca răbdarea lui

Chicot să mai ţină încă un an, pentru ca cele cincizeci de lovituri de gîrbaci pe care Chicot le-a primit în casa aceasta din porunca acelui asasin de prinţ de Lorena şi acelui spadasin de avocat normand şi care au scos din trupul lui Chicot o găleată de sînge, să se ridice la două găleţi şi la o sută de lovituri de gîrbaci pentru fiecare dintre ei; în aşa fel ca domnul de Mayenne, oricît de gras ar fi şi Nicolae David, oricît de lung, să nu aibă destul sînge şi nici destulă piele pentru a-i plăti lui Chicot, şi să fie siliţi să facă bancrută de cincisprezece sau douăzeci la sută, dîndu-şi sufletele la a optzeci şi cincea lovitură de vargă.

„În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh!”

— Amin! spuse regele.

Chicot sărută pămîntul şi spre marea uimire a tuturor celor de faţă, care nu înţelegeau nimic din această scenă, veni să-şi reia locul în litieră.

— Ei! spuse regele, căruia rangul său, lipsit în timp de trei ani de atîtea prerogative care lăsase să-i fie luate de alţii, îi dădea cel puţin dreptul de a afla cel dintîi, ei! jupîn Chicot, ce rost are această rugăciune lungă şi ciudată? Ce rost au în sfîrşit toate aceste maimuţăreli în faţa unei case atît de profană?

— Sire, răspunse Chicot, asta înseamnă că Chicot este ca vulpea, Chicot miroase şi sărută multă vreme pietrele unde şi-a lăsat sîngele, pînă cînd, de aceste pietre va zdrobi capul acelora, care i l-au vărsat.

— Sire! strigă Quélus, aş paria, deoarece Chicot, a rostit, după cum Majestatea Voastră a putut auzi în rugăciunea sa numele ducelui de Mayenne; aş paria deci că această rugăciune e în legătură cu ciomăgeala de care vorbeam adineauri.

— Pariază, senior Jacques de Lévis, conte de Quélus,

spuse Chicot; pariază şi vei cîştiga.

— Aşa e? întrebă regele:

— Da, Sire, reluă Chicot, în această casă Chicot avea o iubită, o fiinţă bună şi fermecătoare, un înger, pe legea mea. Într-o noapte cînd venise să o vadă, un oarecare prinţ gelos puse să se înconjoare casa, să-l prindă pe Chicot şi să-l ciomăgească atît de rău încît Chicot trecu prin fereastră şi lipsindu-i timpul de a o deschide, el sări de la înălţimea acestui mic balcon în stradă. Ori, deoarece este o minune că Chicot a scăpat cu viaţă, de fiecare dată cînd Chicot trece prin faţa acestei case, îngenunchiază, se roagă şi, în rugăciunea sa, mulţumeşte lui Dumnezeu că l-a scăpat dintr-o aşa de mare încurcătură.

— Ah! sărmane Chicot, şi îl mai condamnaţi, Sire; asta înseamnă totuşi, după cît mi se pare, să procedezi ca un adevărat creştin făcînd ca el.

— Aşadar ai fost snopit bine, bietul meu Chicot?

— Oh! minunat, Sire; dar nu chiar aşa cum ar fi voit el!

— Cum aşa?

— Nu, în adevăr, nu aş fi fost supărat să primesc cîteva lovituri de spadă.

— Pentru păcatele tale?

— Nu, pentru acelea ale domnului de Mayenne.

— Ah! înţeleg: ai de gînd să dai Cezarului...

— Cezarului, nu, să nu confundăm. Sire: Cezar, este marele general, este războinicul viteaz, este fratele mai mare, este acela care vrea să fie regele Franţei; nu acela, el are o socoteală cu Henric de Valois şi pe tine te priveşte acea socoteală, fiule; plăteşte-ţi datoriile tale, Henric, eu le voi plăti pe ale mele!

Lui Henric nu-i plăcea să i se vorbească de vărul său

de Guise, aşa că apostrofa lui Chicot îl făcu să ajungă a doua zi seara la Fontainebleau, pe cînd pesimiştii se apucaseră să parieze că nu aveau să ajungă decît a treia zi pe la prînz.

Chicot pretindea că nu aveau să ajungă deloc.

Odată ieşit din Paris, cortegiul păru să se mişte mai în voie; dimineaţa era destul de frumoasă: vîntul sufla cu mai puţină putere, soarele reuşise în sfîrşit să străpungă vălul de nori şi s-ar fi zis că este una din acele frumoase zile de octombrie în timpul cărora, cei care se plimbă îşi cufundă ochii cu o privire blîndă în misterele albăstrui ale pădurilor pline de şoapte.

Era ora trei după-amiază, cînd sosi cortegiul la primele ziduri ale împrejmuirii de la Juvisy. Din acel punct, se şi zărea podul de pe Orge şi marele han al Curţii Franţei, care încredinţa adierii răcoroase a serii parfumul frigărilor şi zgomotele vesele ale căminului său.

Nasul lui Chicot prinse din zbor mirosurile de mîncăruri. El se aplecă afară din literă şi văzu în depărtare, la poarta hanului, mai mulţi bărbaţi înfăşuraţi în mantale. În mijlocul acestor bărbaţi, era un personaj gras şi scund, a cărui pălărie cu boruri mari îi acoperea în întregime faţa.

Aceşti bărbaţi intrară repede înăuntru cînd văzură apărînd cortegiul.

Dar bărbatul gras şi scund nu intrase atît de repede ca vederea lui să nu-l izbească pe Chicot. Astfel că, în clipa cînd acel bărbat gras intră, Gasconul nostru sărea jos din litiera regală şi, ducîndu-se să-şi ceară calul de la un paj care îl ducea de căpăstru, lăsă, ascunzîndu-se în colţul unui zid şi pierzîndu-se în primele neguri ale nopţii, să se depărteze cortegiul care îşi urma drumul spre Essonnes, unde regele socotea să se culce; apoi, după ce

ultimii călăreţi dispărură, după ce zgomotul îndepărtat al roţilor litierei pe pietrişul drumului se pierdu în spaţiu, el ieşi din ascunzătoarea sa, ocoli pe dinapoia castelului şi se înfăţişă la poarta hanului ca şi cînd ar fi venit de la Fontainebleau. Ajungînd în faţa ferestrei, Chicot aruncă o privire repede prin geamuri şi văzu cu plăcere că bărbaţii pe care îi observase erau tot acolo şi printre ei personajul gras şi scund căruia păruse să-i facă cinstea de a-i da o atenţie cu totul deosebită. Numai că, deoarece Chicot părea să aibă motive de a dori să nu fie recunoscut de acel personaj, în loc să intre în camera unde se afla el, puse să i se servească o sticlă de vin în camera din faţă, aşezîndu-se în aşa fel ca nimeni să nu poată pleca pe uşă fără a fi văzut de el.

Din această cameră, Chicot, aşezat cu prevedere în umbră, putea să-şi cufunde privirea pînă la colţul unei vetre. În acel colţ, pe un scăunel, stătea bărbatul gras şi scund, care, crezînd fără îndoială că nu avea să se teamă de nimic, se lăsă năpădit de lumina strălucitoare a unui foc, căruia un braţ de lemn de curpen îi îndoia căldura şi lumina.

— Nu mă înşelasem, spuse Chicot, şi cînd îmi făceam rugăciunea la casa din strada Nucilor, s-ar fi zis că miroseam înapoierea acestui om. Dar de ce o fi venit aşa pe furiş în buna capitală a prietenului nostru Irod? De ce s-o ascunde cînd trece? Ah! Pilat! Pilat! nu cumva bunul Dumnezeu, din întîmplare, nu mi-ar mai da anul pe care i l-am cerut şi m-ar sili să-i fac socoteala mai devreme decît credeam?

În curînd Chicot băgă de seamă cu bucurie că, din locul unde era aşezat, el putea să vadă, ba chiar printr-unul din acele efecte de acustică pe care le dă cîteodată atît de capricios întîmplarea, putea să şi audă.

— Domnilor, spuse bărbatul gras şi scund către tovarăşii săi, cred că este timpul să plecăm; cel din urmă lacheu al cortegiului a trecut demult şi cred că la ora aceasta drumul e sigur.

— Absolut sigur, Monseniore, răspunse o voce care îl făcu pe Chicot să tresară şi care ieşea dintr-un corp căruia Chicot nu-i dăduse nici o atenţie pînă atunci, absorbit cum era în contemplarea personajului principal.

Individul căruia îi aparţinea corpul de unde ieşea această voce era pe atît de lung pe cît de scurt era acela căruia el îi dădea titlul de Monsenior, pe atît de palid pe cît de rumen era acela, pe atît de slugarnic pe cît de semeţ era celălalt.

— Ah! jupîn Nicolae, îşi zise Chicot, rîzînd pe înfundate; *Tu quoque*... Bine. Vom avea un mare ghinion dacă, de astă dată, ne vom despărţi fără să ne spunem două cuvinte.

Şi Chicot îşi goli paharul şi plăti hangiului pentru ca nimic să nu-l întîrzie atunci cînd va socoti nimerit să plece.

Prevederea nu era zadarnică; pentru că cele şapte persoane care îi atrăseseră atenţia lui Chicot plătiră la rîndul lor, sau mai de grabă personajul gras şi scund plăti pentru toţi şi după ce fiecare îşi luă calul său din mîinile unui lacheu sau unui rîndaş se urcă în şa, mica trupă luă drumul Parisului şi se înfundă în curînd în primele neguri ale serii.

— Bun! spuse Chicot, se duce la Paris; atunci mă înapoiez şi eu acolo.

Şi Chicot, încălecînd la rîndu-i, îi urmări de departe iară să piardă o clipă din vedere mantalele lor cenuşii, sau, atunci cînd era silit să-i piardă din vedere, fără a înceta să audă tropăitul cailor.

Toată această cavalcadă părăsi drumul dinspre Fromenteau, o luă peste cîmp pentru a ajunge la Choisy, apoi trecînd Sena pe podul de la Charenton, intră prin poarta Sfîntului Anton, spre a merge să se piardă, întocmai ca un roi de albine, în palatul Guise, care părea că nu aşteaptă decît sosirea lor pentru a-şi închide porţile după ei.

— Bun, spuse Chicot ascunzîndu-se în colţul străzii Cei patru fii, aici nu e amestecat numai Mayenne dar şi de Guise. Pînă acum nu era decît ceva curios, dar văd că o să ajungă interesant. Să aşteptăm.

Şi Chicot aşteptă în adevăr o oră întreagă, cu toată foamea şi frigul care începeau să-l muşte cu dinţii lor ascuţiţi. În sfîrşit, poarta se deschise din nou: dar în loc de şapte călăreţi înfăşuraţi în mantalele lor, fură şapte călugări, înfăşuraţi în glugi, acei care reapăruseră, mişcînd nişte mătănii mari.

— Oh! făcu Chicot, ce deznodămînt neaşteptat! Palatul Guise este oare atît de îmbălsămat de sfinţenie, încît ticăloşii să se schimbe în mieluşei ai lui Dumnezeu numai atingînd pragul? E din ce în ce mai interesant.

Şi Chicot îi urmări pe călugări, după cum îi urmărise pe călăreţi, fiind sigur că rasele călugăreşti acopereau aceleaşi corpuri pe care le acoperiseră mantalele.

Călugării veniră să treacă Sena la podul Notre-Dame, străbătură cetatea, trecură Podul cel mic, o luară prin piaţa Maubert şi urcară în strada Sfînta Genoveva.

— Bre! spuse Chicot după ce îşi scoase pălăria în dreptul casei din strada Nucilor, unde îşi făcuse dimineaţa rugăciune, nu cumva ne înapoiem la Fontainebleau? În cazul acesta, nu pot spune că am luat-o pe drumul cel mai scurt! Ba nu, mă înşel, nu vom merge atît de departe.

În adevăr, călugării se opriră la poarta mînăstirii Sfînta Genoveva şi pătrunseră în tindă, înăuntrul căreia se zărea un alt călugăr din acelaşi ordin cu ei, ocupat să privească cu atenţia cea mai adîncă, mîinile acelora care intrau.

— Drace! gîndi Chicot; se pare că pentru a fi primit asta seară la mînăstire, trebuie să ai mîinile curate. Hotărît că se petrece ceva neobişnuit.

După ce termină această idee, Chicot, destul de stingherit de ceea ce avea să facă pentru a nu-i pierde pe indivizii pe care îi urmărea, privi în jurul lui şi văzu cu mirare, din toate străzile care duceau spre mînăstire, apărînd oameni cu glugi, unii singuri, alţii mergînd doi cîte doi, dar toţi îndreptîndu-se spre mînăstire.

— Ia te uită! făcu Chicot, se ţine cumva astă seară adunare generală la mînăstire, la care sînt chemaţi toţi călugării din Franţa? Iată, pe cinstea mea de gentilom, prima dată cînd mă cuprinde dorinţa să iau parte la o adunare; dar, o mărturisesc, dorinţa mă ţine încătuşat.

Şi călugării pătrundeau în tindă, îşi arătau mîinile sau vreun semn pe care îl ţineau în mînă şi treceau.

— Aş intra şi eu cu ei, îşi zise Chicot; dar ca să intru cu ei, îmi lipsesc două lucruri destul de trebuincioase: mai întîi respectabila rasă care îi îmbracă, avînd în vedere că nu zăresc nici un laic printre aceste persoane sfinte şi apoi lucrul acela pe care îl arată fratelui portar; căci negreşit că arată ceva. Ah! frate Gorenflot, fratele Gorenflot, dacă te-aş avea la îndemînă, bunul meu prieten!

Această exclamare îi era smulsă lui Chicot de amintirea unuia din cei mai de treabă călugări din ordinul sfintei Genoveva, oaspetele obişnuit al lui Chicot, cînd din întîmplare Chicot nu mînca la Luvru, acelaşi cu care,

în ziua procesiunii pocăiţilor, Gasconul nostru se oprise la birtul de la poarta Montmartre unde mîncase o lişiţă şi băuse vin cu mirodenii.

Şi călugării urmau să sosească, încît s-ar fi crezut că jumătate din populaţia pariziană să călugărise, iar fratele portar, fără să obosească, îi cerceta cu aceeaşi atenţie pe toţi.

— Să vedem, îşi zise Chicot, negreşit că este ceva neobişnuit astă-seară. Să fim curioşi pînă la capăt. Este ora şapte şi jumătate, cheta s-a terminat. Trebuie să-l găsesc pe fratele Gorenflot la Cornul Abundenţei, este ora cînd îşi ia cina.

Chicot lăsă mulţimea de călugări să se învîrtească prin jurul mînăstirii şi să intre înăuntru şi, pornind cu calul în galop, ajunse în Strada Sfîntului Jacques unde, în faţa mînăstirii Sfîntul Benedict se ridica, înfloritoare şi foarte căutată de şcolari şi de călugării chiţibuşari, ospătăria la Cornul Abundenţei.

Chicot era cunoscut acolo, nu ca un obişnuit, dar ca unul din acei misterioşi oaspeţi care veneau din cînd în cînd să-şi lase un taler de aur şi o părticică din judecata lor în casa meşterului Claude Bonhomet.

Aşa se numea împărţitorul darurilor lui Ceres şi Bacus, pe care le vărsa neîncetat vestitul corn mitologic ce îi servea de firmă casei sale.

CAPITOLUL XVIII

Unde cititorul va avea plăcerea să facă cunoştinţă cu fratele Gorenflot, despre care a mai fost vorba de două ori în cursul acestei povestiri.

După ziua frumoasă urmase o noapte frumoasă; numai că, după cum ziua fusese friguroasă, noaptea era şi mai friguroasă. Se vedea condensîndu-se sub pălăria burghezilor întîrziaţi aburul respiraţiei lor, înroşit de luminile felinarelor. Se auzeau paşii trecătorilor pe pămîntul îngheţat şi „hm”-ul sonor smuls de frig şi răsfrînt de suprafeţele elastice, cum ar zice un fizician din zilele noastre. Într-un cuvînt, era unul din acele îngheţuri primăvăratice care fac un îndoit farmec frumoasei culori roşietice a geamurilor unui han.

Chicot intră mai întîi în sală, îşi îndreptă privirile prin toate colţurile şi colţişoarele şi negăsind printre clienţii meşterului Claude pe acela pe care-l căuta, trecu în bucătărie.

Stăpînul localului se pregătea să facă o lectură evlavioasă, în timp ce o bucată de friptură aflată într-o tigaie mare aştepta gradul de căldură trebuincios şi a introducerii în această tigaie a mai multor peşti tăvăliţi în făină.

La zgomotul pe care îl făcu Chicot intrînd, meşterul Bonhomet îşi ridică privirea.

— A! dumneata eşti gentilomul meu, spuse el închizîndu-şi cartea. Bună seara şi poftă bună.

— Mulţumesc de îndoita urare, cu toate că jumătate

din ea este făcută tot atît în folosul dumitale cît şi al meu. Dar aceasta va depinde.

— Cum va depinde.

— Da, dumneata ştii că nu pot suferi să mănînc singur.

—Dacă trebuie, domnule spuse Bonhomet, scoţîndu-şi boneta fistichie, voi cina cu dumneata.

—Îţi mulţumesc, scumpa mea gazdă, cu toate că te ştiu foarte bun comesean; dar caut pe cineva.

— Pe fratele Gorenflot, poate?

— Chiar aşa, răspunse Chicot; a început să cineze?

— Nu încă; dar grăbeşte-te, totuşi.

— Să mă grăbesc?

— Da, căci peste cinci minute va fi terminat.

— Fratele Gorenflot nu a început să cineze şi peste cinci minute va fi terminat, zici?

Şi Chicot clătină din cap, ceea ce, în toate ţările din lume, trece drept semn de neîncredere.

— Domnule, spuse meşterul Claude, este miercuri şi intrăm în post.

— Ei bine! spuse Chicot cu un aer care dovedea că nu prea dădea prea mare importanţă pornirilor religioase ale lui Gorenflot, apoi?

— Ah! Doamne! răspunse Claude cu un gest care însemna în mod vădit: Nu înţeleg nici eu mai mult decît dumneata, dar aşa este.

— Hotărît, răspunse Chicot, există ceva şubred în maşina sublunară: cinci minute pentru cina lui Gorenflot? Sînt sortit să văd astăzi lucruri minunate.

Şi cu aerul unui călător care pune piciorul pe un pămînt necunoscut, Chicot făcu cîţiva paşi spre un fel de cameră separată, deschise uşa cu geamuri, acoperită cu o perdea de lînă cu pătrate albe şi roşii, şi în fundul

camerei zări, la lumina unei candele cu fitilul fumegînd, pe demnul călugăr care întorcea alene pe farfuria sa o porţie de spanac fiert în apă, pe care încerca să-l facă mai gustos prin introducerea în această substanţă ierboasă a unui rest de brînză de Surènes.

În timp ce cuviciosul frate face acest amestec, cu o mutră care arată că nu se bizuie mult pe această tristă combinaţie, să încercăm a-l înfăţişa cititorilor noştri sub o lumină care îi va despăgubi că au aşteptat atît de mult pentru a-i face cunoştinţă.

Fratele Gorenflot putea să aibă treizeci şi opt de ani şi avea un metru jumătate înălţime. Această statură, puţin cam mică poate, era compensată, după cum spunea el, de către admirabila armonie a propoziţiilor; căci, ceea ce pierdea în înălţime, cîştiga în grosime, numărînd aproape nouăzeci de centimentri diametru de la un număr la altul, ceea ce, după cum ştie fiecare, este egal cu o circumferinţă de doi metri şi şaptezeci.

În mijlocul acestor omoplaţi uriaşi era aşezat un gît mare brăzdat de nişte muşchi groşi cît degetul cel mai mic şi ieşiţi în afară ca nişte frînghii. Din păcate şi gîtul se găsea în proporţie cu restul, adică era gros şi scurt, ceea ce, la primele emoţii mai puternice pe care le-ar fi încercat fratele Gorenflot, i-ar fi dat numaidecît o apoplexie. Însă, dîndu-şi seama de acest defect şi de primejdia de care era ameninţat, fratele Gorenflot nu se impresiona niciodată; se întîmplă chiar, trebuie s-o spunem, să fie foarte rar atît de vădit mişcat cum era în clipa cînd întră Chicot la el.

— Ei! prietene, ce faci acolo? strigă Gasconul nostru uitîndu-se rînd pe rînd la ierburi, la Gorenflot, la candela cu fitilul fumegînd şi la un fel de cupă plină pînă sus cu o apă abia colorată de cîteva picături de vin.

— Vezi şi dumneata, frate, mănînc, răspunse Gorenflot făcînd să răsune o voce puternică de parcă ar fi fost clopotul de la mînăstirea sa.

— Dumneata numeşti asta mîncare, dumneata, Gorenflot. Ierburi, brînză? Haida de! strigă Chicot.

— Ne aflăm într-una din primele miercuri ale postului; trebuie să ne cîştigăm fericirea veşnică, frate, răspunse Gorenflot vorbind pe nas şi ridicîndu-şi cu evlavie ochii către cer.

Chicot rămase uimit, iar privirea lui arăta că nu odată îl văzuse el pe Gorenflot cinstind în alt fel acest timp sfînt de post în care intraseră.

— Fericirea veşnică! repetă el, şi ce legătură pot avea apa şi ierburile cu fericirea noastră?

— Vinerea carne nu vei mînca,
Iar Miercurea tot aşa.

spuse Gorenflot.

— Dar la ce oră ai luat masa de prînz?

— Nu am mîncat de prînz, spuse călugărul vorbind pe nas din ce în ce mai pronunţat.

— Ah! dacă nu e vorba decît să vorbeşti pe nas, spuse Chicot, sînt gata să mă iau la întrecere cu toţi călugării din lume. Atunci dacă nu ai mîncat de prînz, spuse Chicot vorbind în adevăr pe nas într-un fel grozav, ce ai făcut, frate?

— Am compus un discurs.

— Şi ce ai să faci cu el?

— Trebuie să-l rostesc astă-seară la mînăstire.

— Ia te uită! gîndi Chicot, un discurs astă-seară; e ciudat.

— Şi chiar, adăugă Gorenflot ducînd la gură o furculiţă plină de spanac cu brînză, trebuie să mă duc la

mînăstire, auditorul meu va pierde răbdarea poate.

Chicot se gîndi la numărul nesfîrşit de călugări pe care îi văzuse înaintînd spre mînăstire şi amintindu-şi că domnul de Mayenne, după toate probabilităţile, făcea parte din numărul acelor călugări, se întrebă cum se făcea că Gorenflot, care pînă atunci fusese apreciat pentru nişte calităţi care nu aveau nici o legătură cu elocvenţa, putuse fi ales de către superiorul său Joseph Foulon, pe atunci stareţ al Sfintei Genoveva, pentru a predica în faţa prinţului de Lorena şi a unei atît de numeroase adunări.

— I-auzi! spuse el, şi la ce oră predici?

— De la ora nouă la nouă şi jumătate, frate.

— Bun! acum e nouă fără un sfert. Poţi să stai şi cu mine cinci minute. La naiba! sînt mai mult de opt zile de cînd nu am găsit prilejul să mîncăm împreună.

— Nu e greşeala noastră, spuse Gorenflot, şi prietenia noastră nu suferă nici o atingere din această pricină, te rog să mă crezi, scumpul meu frate: îndatoririle funcţiei dumitale te ţin înlănţuit pe lîngă rege, marele nostru Henric al III-lea, pe care Dumnezeu să-l aibă în pază; datoriile stării mele îmi impun să merg cu cheta şi după chetă, sînt ocupat cu rugăciunile; nu este deci de mirare că nu ne găsim pe un loc.

— Da; însă, la naiba! spuse Chicot, acesta este, mi se pare, un nou motiv să fim veseli cînd ne întîlnim.

— Aşa că sînt cît se poate mai vesel, spuse Gorenflot, cu cea mai jalnică mutră din lume; dar cu toate astea trebuie să te părăsesc.

Şi călugărul făcu o mişcare pentru a se ridica.

— Termină-ţi cel puţin ierburile, spuse Chicot, punîndu-i mîna pe umăr şi făcîndu-l să se aşeze din nou.

Gorenflot se uită la spanac şi scoase un suspin.

Apoi, ochii săi se îndreptară asupra apei înroşite.

Chicot văzu că venise clipa să dea atacul.

— Îţi aduci aminte de prînzul acela despre care îţi vorbeam adineauri; ei! spuse el, poarta Montmartre, ştii unde, în timp ce marele nostru rege Henric al III-lea se biciuia cu alţii, mîncarăm o lişiţă din mlaştinile de la Grange Batelière cu o zeamă de raci şi băurăm din acel vin spumos de Burgundia; cum îi zicea vinului aceluia? Nu e un vin pe care l-ai descoperit dumneata?

— Este un vin din ţinutul meu, spuse Gorenflot, din Romanée.

— Da, da, îmi aduc aminte, este laptele pe care l-ai supt cînd ai venit pe lume, demn fiu al lui Noe.

Gorenflot îşi trecu cu un zîmbet trist limba pe buze.

— Ce zici de vinul acela? spuse Chicot.

— Era bun, spuse călugărul; dar există totuşi şi mai bun.

— Tot aşa spunea alaltăieri seară Claude Bonhomet, hangiul nostru, care pretinde că are în pivniţă cincizeci de sticle dintr-un vin pe lîngă care acela al confratelui său de la poarta Montmartre nu este decît apă chioară.

— E adevărat, spuse Gorenflot.

— Cum! e adevărat? strigă Chicot, şi dumneata bei din această groaznică apă înroşită, cînd nu ai decît să întinzi braţul pentru a bea dintr-un asemenea vin! Ptiu!

Şi Chicot, luînd cupa, îi zvîrli conţinutul prin cameră.

— Este vreme pentru toate, frate, spuse Gorenflot. Vinul este bun cînd nu mai ai altceva de făcut, după ce l-ai băut, decît să-i mulţumeşti lui Dumnezeu care l-a făcut; dar cînd ai de rostit un discurs, este mai bună apa, nu pentru gust, ci pentru întrebuinţare: *facunda est aqua*.

— Ei aşi! făcu Chicot. *Magis facundum est vinum*, şi

dovada este că eu, care am tot aşa de rostit un discurs şi care am încredere în leacul meu, voi cere o sticlă din acel vin de Romanée şi, ia spune-mi, ce mă sfătuieşti să iau la el, Gorenflot?

— Nu lua din aceste ierburi, spuse călugărul, sînt cît nu se poate mai rele.

— Brrr! făcu Chicot, luînd farfuria lui Gorenflot şi ducînd-o pe la nas, brrr!

Şi de astă dată, deschizînd o ferestruică, aruncă în stradă ierburile şi farfuria.

Apoi întorcîndu-se:

— Meştere Claude!

Hangiul, care probabil stătea la pîndă, apăru în prag.

— Meştere Claude, spuse Chicot, adu-mi două sticle din acel vin de Romanée, pe care pretinzi că îl ai mai bun decît toţi.

— Două sticle, spuse Gorenflot. Ce să faci cu ele? Deoarece eu nu beau.

— Dacă ai bea şi dumneata, aş spune să vină patru sticle, aş spune să vină şase, aş spune să vină tot ce există în pivniţă, spuse Chicot. Dar cînd beau singur, beau prost şi două sticle îmi vor ajunge.

— În adevăr, spuse Gorenflot, două sticle nu sînt cine ştie ce, şi dacă nu vei mînca la ele decît mîncăruri de post, duhovnicul dumitale nu va avea nimic de zis.

— Negreşit, spuse Chicot, dulce în miercurea postului nici nu mă gîndesc!

Şi îndreptîndu-se spre cămară, în timp ce meşterul Bonhomet se ducea să caute în pivniţă cele două sticle cerute, el luă o găină mare şi grasă de Mans.

— Ce faci acolo, frate, spuse Gorenflot care urmărea fără să vrea mişcările Gasconului, ce faci acolo?

— Nu vezi, iau crapul acesta de teamă să nu pună

altul mîna pe el. În miercurile de post, e mare întrecere pentru astfel de mîncăruri.

— Un crap! spuse Gorenflot mirat.

— Fără îndoială, un crap, spuse Chicot punîndu-i sub ochi gustoasa pasăre.

— Şi de cînd crapul are cioc? întrebă călugărul.

— Cioc! spuse Gasconul, unde vezi dumneata cioc? Eu nu văd decît o gură.

— Şi aripile? continuă călugărul.

— Înotătoare.

— Şi pene?

— Solzi, dragul meu Gorenflot, eşti beat.

— Beat! strigă Gorenflot, beat! Oh! ce tot spui, eu care nu am mîncat decît spanac şi nu am băut decît apă.

— Ei bine! spancul dumitale îţi îngreunează stomacul, iar apa ţi se urcă la cap.

— La naiba, iată-l pe hangiul nostru, el va hotărî.

— Ce?

— Dacă acesta este un crap sau o găină.

— Fie, dar mai întîi să destupe vinul. Vreau să ştiu dacă este acelaşi. Destupă, meştere Claude.

Meşterul Claude destupă o sticlă şi vărsă din ea o jumătate de pahar lui Chicot.

Chicot înghiţi jumătate de pahar şi plescăi din limbă.

— Ah! spuse el, nu mă pricep deloc şi limba mea nu are nici cea mai mică memorie; îmi e cu neputinţă să spun dacă este mai rău sau mai bun decît acela de la poarta Montmartre. Nu sînt sigur nici dacă este acelaşi.

Ochii lui Gorenflot sclipeau uitîndu-se în fundul paharului lui Chicot la cele cîteva picături de rubin lichid care rămăseseră acolo.

— Ţine, frate, spuse Chicot vărsînd un degetar de vin în paharul călugărului, dumneata eşti pe lumea

aceasta pentru aproapele dumitale, călăuzeşte-mă.

Gorenflot luă paharul, îl duse la buze şi gustă încet puţinul lichid care îl conţinea.

— E din aceeaşi producţie, cu siguranţă, însă...

— Însă, reluă Chicot.

— Însă a fost prea puţin ca să pot spune dacă a fost mai rău sau mai bun.

— Eu ţin totuşi să aflu, spuse Chicot. Ei drace! nu vreau să fiu înşelat şi dacă nu ai fi avut de rostit un discurs, frate, te-aş ruga să guşti vinul acesta pentru a doua oară.

— O să-l gust pentru a-ţi face plăcere, spuse călugărul.

— Fie! făcu Chicot.

Şi el umplu din nou, pe jumătate, paharul călugărului.

Gorenflot duse paharul la buze cu acelaşi respect ca şi prima dată şi îl gustă tot cu aceeaşi conştiinciozitate.

— Mai bun, spuse el, mai bun, garantez.

— Ei aşi! eşti înţeles cu hangiul.

— Un băutor bun, spuse Gorenflot, trebuie de la prima oară să recunoască producţia, la a doua calitatea, de la a treia anul.

— Oh! anul, spuse Chicot, cît aş vrea să aflu anul.

— E foarte uşor, răspunse Gorenflot întinzînd paharul, pune-mi numai două picături şi am să ţi-l spun.

Chicot umplu paharul călugărului, de trei sferturi; călugărul goli paharul încet, dar pe nerăsuflate.

— 1561, spuse el, punînd paharul pe masă.

— Bravo! strigă Claude Bonhomet, 1561, chiar aşa e.

— Frate Gorenflot, spuse Gasconul descoperindu-se, au fost sfinţiţi la Roma unii care nu aveau atîta merit ca

dumneata.

— Puţină obişnuinţă, frate, spuse cu modestie Gorenflot.

— Şi predispoziţie, spuse Chicot. La naiba! obişnuinţa singură nu face două parale, martor sînt eu, care am pretenţia că sînt obişnuit. Ei bine! dar ce faci?

— Vezi bine, mă ridic.

— Pentru ce?

— Pentru a merge la adunarea mea.

— Fără să mănînci o bucată din crapul meu?

— Ah! adevărat, spuse Gorenflot; se pare, demnul meu frate, că te pricepi şi mai puţin la mîncare decît la băutură. Meştere Bonhomet, ce este animalul acesta?

Şi fratele Gorenflot arătă obiectul discuţiei.

Cîrciumarul se uită mirat la acela care îi punea o astfel de întrebare.

— Da, reluă Chicot, eşti întrebat ce fel de animal este acesta?

— Ei drace! spuse hangiul, este o găină.

— O găină! reluă Chicot cu mutră dezamăgită.

— Şi încă de Mans, continuă meşterul Claude.

— Ei bine! făcu Gorenflot triumfător.

— Ei bine! spuse Chicot, mi se pare că n-am nimerit-o; însă deoarece ţin mult să mănînc această găină şi totuşi să nu păcătuiesc, fă-mi plăcerea, frate, în numele sentimentelor ce le nutrim unul pentru altul, de a arunca peste ea cîteva picături de apă şi a o boteza crap.

— Ah! ah! făcu Gorenflot.

— Da, te rog, spuse Gasconul, căci fără aceasta voi fi silit să fac vreun păcat de moarte mîncînd acest animal.

— Fie! spuse Gorenflot care, fiind de felul său foarte bun tovarăş de petreceri, începea să prindă chef din

pricina celor trei gustări făcute; dar nu există apă.

— Spune nu ştiu unde, reluă Chicot: „Te vei sluji în caz de grabă de ce vei găsi la îndemînă.” Intenţia face totul; botează cu vin, frate; botează cu vin: animalul va fi poate mai puţin catolic, dar nu va fi mai rău.

Şi Chicot umplu cu vîrf paharul călugărului; prima sticlă se termină.

— În numele lui Bacus, al lui Momus şi al lui Comus, treimea marelui sfînt Pantagruel, spuse Gorenflot, te botez crap.

Şi muindu-şi vîrful degetelor în vin, lăsă să cadă două sau trei picături deasupra animalului.

— Acum, spuse Gasconul ciocnindu-şi paharul de acela al călugărului, în sănătatea noii botezate; numai să fie friptă îndeajuns iar arta pe care o va desfăşura meşterul Claude Bonhomet pentru a o perfecţiona să-i mai poată adăuga la calităţile pe care le-a primit de la natură.

— În sănătatea ei, spuse Gorenflot întrerupîndu-şi un rîs zgomotos pentru a înghiţi conţinutul paharului cu vin de Burgundia pe care i-l vărsase Chicot, în sănătatea ei, la naiba! Iată un vin minunat!

— Meştere Claude, spuse Chicot, pune numaidecît crapul acesta la frigare; stropeşte-mi-l cu unt proaspăt, în care să tai mărunt nişte slănină, apoi cînd va începe să se rumenească, strecoară-mi două felii de pîine prăjită în vasul de sub frigare şi serveşte-l cald.

Gorenflot nu sufla un cuvînt, dar aproba din ochi şi cu o anumită mişcare din cap care arăta că este de aceeaşi părere.

— Acum, spuse Chicot cînd îşi văzu intenţiile îndeplinite, nişte sardele, meştere Bonhomet. Sîntem în post, cum spunea adineauri cuviosul Gorenflot şi vreau

să iau numai mîncăruri de post. Apoi, mai adu-ne încă două sticle din acel excelent vin de Romanée, din 1561.

Mirosurile acestei bucătării, care aminteau bucătăria meridională, atît de scumpă adevăraţilor mîncăcioşi, începeau să se răspîndească şi urcau pe nesimţite în creierul călugărului. Limba i se umezi, ochii începură să-i lucească, dar tot se mai stăpînea şi chiar făcu o mişcare pentru a se ridica.

— Aşadar, spuse Chicot, mă părăseşti astfel, înaintea luptei?

— Trebuie, frate, spuse Gorenflot ridicîndu-şi ochii către cer pentru a arăta mai bine lui Dumnezeu sacrificiul lui.

— E foarte neprevăzător din partea dumitale de a te duce să rosteşti un discurs pe nemîncate.

— Pentru ce? bombăni călugărul.

— Pentru că te vor lăsa plămînii, frate. Galileu a spus: *Pulmo hominis facile deficit*. Plămînul omului e slab şi îl lasă cu uşurinţă.

— Vai! da! spuse Gorenflot, şi am simţit-o adesea chiar eu; dacă aş fi avut plămîni, aş fi fost un orator strălucit.

— Vezi bine, făcu Chicot.

— Din fericire, reluă Gorenflot, căzînd din nou pe scaunul său, din fericire am fost sîrguitor.

— Da, însă sîrguinţa nu este de ajuns: în locul dumitale, aş gusta din aceste sardele şi aş mai bea cîteva picături din acest nectar.

— O singură sardea, spuse Gorenflot, şi un singur pahar.

Chicot puse o sardea pe farfuria fratelui şi îi întinse cea de a doua sticlă.

Călugărul mîncă sardeaua şi bău conţinutul

paharului.

— Ei bine? întrebă Chicot, care, tot silindu-l pe călugăr să mănînce şi să bea, rămînea foarte cumpătat, ei bine?

— În adevăr, spuse Gorenflot, mă simt mai puţin slab.

— Ei drace! spuse Chicot, cînd ai de rostit un discurs, nu e vorba să te simţi tare; şi, în locul dumitale, urmă Gasconul, pentru a ajunge la această ţintă, aş mînca cele două înotătoare ale acestui crap; căci, dacă nu mănînci mai mult, rişti să miroşi a vin. *Merum sobrio male olet*.

— La naiba! făcu Gorenflot, ai dreptate, nu mă gîndisem la asta.

Şi cum tocmai în clipa aceea se scotea găina din frigare, Chicot îi tăie una din aripile pe care le botezase cu numele de înnotătoare, aripă pe care călugărul o mîncă în întregime.

— Ei Doamne! făcu Gorenflot, iată un peşte foarte gustos.

Chicot tăie şi un picior, pe care îl aşeză pe farfuria călugărului, pe cînd el sugea cu delicateţe din cealaltă aripă.

— Şi un vin grozav, spuse el destupînd cea de a doua sticlă.

Odată pornit, odată încălzit, odată trezite adîncurile stomacului său uriaş, Gorenflot nu mai avu putere să se oprească; el sfîşie toată găina lăsîndu-i numai oasele şi chemîndu-l pe Bonhomet:

— Meştere Claude, spuse el, mi-e foarte foame, nu-mi oferiseşi dumneata o omletă cu slănină?

— Negreşit, spuse Chicot, şi chiar este comandată. Nu-i aşa, Bonhomet?

— Fără îndoială, făcu cîrciumarul care nu-şi contrazicea niciodată clienţii, cînd discursurile lor duceau la o creştere de consumaţie şi prin urmare de plată.

— Ei bine! adu-o, adu-o, meştere, spuse călugărul.

— Peste cinci minute, răspunse hangiul care, la o privire a lui Chicot, ieşi în grabă pentru a pregăti ce i se cerea.

— Ah! făcu Gorenflot lăsînd să-i cadă pe masă pumnu-i uriaş, înarmat cu o furculiţă, mă simt mai bine.

— Nu-i aşa? făcu Chicot.

— Şi dacă omleta ar fi aci, nu aş face din ea decît o îmbucătură, precum din acest pahar nu fac decît o înghiţitură.

Şi cu ochii sclipind de lăcomie, călugărul înghiţi un sfert din a treia sticlă.

— Ei ce! spuse Chicot, nu cumva erai bolnav?

—Eram neghiob, prietene, spuse Gorenflot; blestematul cela de discurs îmi stricase stomacul; de trei zile mă gîndesc.

— Trebuia să fie măreţ? spuse Chicot.

— Splendid, făcu călugărul.

— Spune-mi ceva din el, pînă nu vine omleta.

— Nu, strigă Gorenflot, un discurs la masă, unde ai văzut aşa ceva, jupîn bufon la curtea regelui, stăpînul tău?

— Se rostesc foarte frumoase discursuri la curtea regelui Henric, pe care Dumnezeu să-l aibă în pază! spuse Chicot scoţîndu-şi pălăria.

— Şi despre ce vorbesc aceste discursuri? întrebă Gorenflot.

— Despre virtute, spuse Chicot.

— Ah! da, strigă călugărul, răsturnîndu-se pe scaun, e un chefliu virtuos regele tău Henric al III-lea!

— Nu ştiu dacă este virtuos sau nu, reluă Gasconul; dar ceea ce ştiu, este că nu am văzut niciodată nimic de care să pot roşi.

— Te cred, ce dracu'! spuse călugărul; de multă vreme nu mai roşeşti, desfrînatule!

— Oh! făcu Chicot, desfrînat! eu, cumpătarea în persoană, înfrînarea în carne şi oase! Eu care fac parte din toate procesiunile, din toate posturile!

— Da, ale Sardanapalului tău, ale Nabucodonosorului tău, ale Iordanului tău! procesiuni interesante, posturi calculate. Din fericire începe să fie învăţat pe dinafară regele tău Henric al III-lea, pe care să-l ia dracu'!

Şi Gorenflot în locul discursului refuzat, intonă în gura mare, un cîntec în care era criticat regele.

— Bravo! strigă Chicot, bravo!

Apoi mai încet:

— Bun, adăugă el, deoarece cîntă, înseamnă că va şi vorbi.

În această clipă, meşterul Bonhomet intră, ţinînd într-o mînă vestita omletă şi în cealaltă alte două sticle.

— Adu-o mai repede, strigă călugărul, ai cărui ochi scînteiară şi căruia un zîmbet larg îi descoperi cei treizeci şi doi de dinţi.

— Dar, prietene, spuse Chicot, mi se pare că ai de rostit un discurs.

— Discursul este aci, spuse călugărul lovindu-şi fruntea pe care începea s-o năpădească arzătoarea roşeaţă din obraz.

— La ora nouă şi jumătate, spuse Chicot.

— Minţeam, spuse călugărul: *omnis homo mendax confiteor*.

— Şi pentru ce oră era de fapt?

— Pentru ora zece.

— Pentru ora zece? Credeam că mînăstirea se închide la nouă.

— Să se închidă, spuse Gorenflot uitîndu-se la candelă prin vinul rubiniu din paharul său; să se închidă căci am cheia.

— Cheia mînăstirii! strigă Chicot, ai cheia mînăstirii?

— Aci, în buzunar, spuse Gorenflot, eu cunosc regulile mînăstireşti, am fost să mă pocăiesc în trei mînăstiri; nu se încredinţează cheia unei mînăstiri unui simplu frate.

— Iat-o, spuse Gorenflot răsturnîndu-se pe scaun şi arătînd cu veselie o monedă lui Chicot.

— Ia te uită! bani, făcu Chicot. Ah! înţeleg. Îl corupi pe fratele portar pentru a te înapoia la orele care îţi plac, nenorocitule păcătos!

Gorenflot îşi deschise gura pînă la urechi cu acel zîmbet fericit şi binevoitor de om beat.

— *Sufficit*, bolborosi el.

Şi se pregătea să-şi vîre din nou moneda în buzunar.

— Ia stai, ia stai, spuse Chicot. Uite ce monedă ciudată!

— Cu chipul ereticului, spuse Gorenflot. Aşa, găurită în dreptul inimii.

— În adevăr, spuse Chicot, este o monedă bătută de regele din Bearn şi văd într-adevăr şi o gaură.

— O lovitură de pumnal, spuse Gorenflot; moarte ereticului! Acela care îl va ucide pe eretic este sfinţit dinainte, iar eu îi dau partea mea de rai.

— Ah! Ah! făcu Chicot, iată că încep să se lămurească lucrurile; dar nenorocitul nu este încă destul de beat.

Şi umplu din nou paharul călugărului.

— Da, spuse Gasconul, moarte ereticului! şi trăiască liturghia!

— Trăiască liturghia! spuse Gorenflot golind paharul dintr-o singură înghiţitură; trăiască liturghia!

— Aşadar, spuse Chicot, care văzînd moneda în fundul mîinii uriaşe a comeseanului său, îşi aminti de fratele portar care cerceta mîinile tuturor călugărilor pe care îi văzuse că se îngrămădesc în tinda mînăstirii, aşadar arăţi moneda aceasta fratelui portar... şi...

— Şi intru, spuse Gorenflot.

— Fără greutate?

— Cum intră paharul acesta de vin în stomacul meu.

Şi călugărul înghiţi o nouă cantitate din generosul lichid.

— Ei drace! spuse Chicot, dacă se poate face această comparaţie, trebuie să intri fără să atingi pragul.

— Adică, bolborosi Gorenflot beat mort, adică pentru fratele Gorenflot se deschid amîndouă canaturile.

— Şi îţi rosteşti discursul?

— Şi îmi rostesc discursul, spuse călugărul. Iată cum fac: Sosesc, mă auzi bine, Chicot, sosesc...

— Cred şi eu că aud; sînt numai urechi.

— Sosesc deci, cum spuneam. Adunarea este numeroasă şi aleasă; sînt baroni, conţi, duci.

— Şi chiar prinţi.

— Şi chiar prinţi, repetă călugărul; ai spus singur, prinţi, chiar aşa. Intru cu umilinţă printre credincioşii Uniunii.

— Credincioşii Uniunii, repetă la rîndu-i Chicot, care o fi această credinţă?

— Intru printre credincioşii Uniunii; este chemat fratele Gorenflot şi eu înaintez.

La aceste cuvinte, călugărul se ridică.

— Aşa, spuse Chicot, înaintează.

— Şi înaintez, reluă Gorenflot încercînd să facă ceea ce spunea. Dar abia făcu un pas că se poticni de colţul mesei şi se rostogoli pe scîndură.

— Bravo! strigă Gasconul ridicîndu-l şi aşezîndu-l din nou pe scaun, înaintezi, saluţi auditoriul şi spui.

— Nu, eu nu spun, prietenii spun.

— Şi ce spun prietenii?

— Prietenii spun: Fratele Gorenflot! discursul fratelui Gorenflot, hei! frumos nume de membru al ligii, fratele Gorenflot!

Şi călugărul îşi repetă numele, mîngîindu-l cu intonaţia.

— Frumos nume de membru al ligii, repetă Chicot: ce adevăr o mai ieşi la iveală din vinul acestui beţiv?

— Atunci încep.

Şi călugărul se ridică din nou, închizînd ochii pentru că era ameţit, sprijinindu-se de zid pentru că era beat mort.

— Începi, spuse Chicot, ţinîndu-l lipit de zid, cum ţine paiaţa pe Arlechin.

— Încep: „Fraţilor, este o frumoasă zi pentru credinţă; fraţilor, este o foarte frumoasă zi pentru credinţă; fraţilor, este una din cele mai frumoase zile pentru credinţă”.

După acest superlativ, Chicot văzu că nu mai putea scoate nimic de la călugăr; aşa că îi dădu drumul.

Fratele Gorenflot, care nu-şi păstra echilibrul decît datorită sprijinului pe care i-l dădea Chicot, de îndată ce acest sprijin îi lipsi, alunecă de-a lungul zidului ca o scîndură prost aşezată şi cu picioarele lovi masa de pe care, din pricina izbiturii pe care i-o dădu, căzură cîteva sticle goale.

— Amin! spuse Chicot.

Aproape în aceeaşi clipă un sforăit asemănător cu acela al tunetului făcu să geamă ferestrele strîmtei încăperi.

— Bun, spuse Chicot, iată picioarele găinii care îşi fac efectul. Prietenul nostru e asigurat acum pentru douăsprezece ore de somn şi pot să-l dezbrac fără nici un neajuns.

Numaidecît, socotind că nu va avea timp de pierdut, Chicot deznodă sforile de la rasa călugărului, scoase pe rînd fiecare braţ şi întorcîndu-l pe Gorenflot cum ar fi făcut cu un sac de nuci, îl înfăşură în faţa de masă, îi puse pe cap un şervet şi ascunzînd rasa călugărului sub manta, trecu în bucătărie.

— Meştere Bonhomet, spuse el dînd cîrciumarului o monedă de aur, iată pentru mîncarea noastră; iată pentru aceea a calului meu, pe care ţi-l las în grijă şi iată pentru ca să nu fie deşteptat demnul frate Gorenflot care doarme ca un ales al Domnului.

— Bine! spuse cîrciumarul care se vedea plătit îndeajuns pentru aceste trei lucruri; bine! fiţi liniştit, domnule Chicot.

Căpătînd această siguranţă Chicot plecă şi, uşor ca un cerb, atent ca o vulpe, ajunse în colţul străzii Sfîntul Ştefan, unde, după ce aşeză cu mare grijă moneda cu chipul Bearnezului în mîna dreaptă, îmbrăcă rasa fratelui şi, la ora zece fără un sfert, veni, nu fără oarecare bătaie de inimă, să se înfăţişeze la rîndu-i la ferestruica de la mînăstirea Sf. Genoveva.

CAPITOLUL XIX

Cum băgă de seamă Chicot că era mai uşor să intre în mînăstirea Sfînta Genoveva decît să iasă.

Chicot; îmbrăcînd rasa călugărului, luase o precauţiune importantă, aceea de a-şi îndoi grosimea umerilor prin aşezarea cu dibăcie a mantalei şi a celorlalte veşminte pe care rasa călugărului le făceau fără de nici un folos; avea chiar aceeaşi culoare a bărbii ca Gorenflot şi cu toate că unul se născuse pe malurile Saonei şi celălalt pe ale Garonei, el se îndeletnicise de atîtea ori să imite vocea prietenului său, încît ajunsese să vorbească întocmai ca el. Or, toată lumea ştie că barba şi vocea sînt singurele lucruri care ies de sub gluga unui călugăr.

Poarta era gata să se închidă cînd sosi Chicot, iar fratele portar nu mai aştepta decît cîţiva întîrziaţi. Gasconul îşi arătă Bearnezul cu inima străpunsă şi fu primit numaidecît. Doi călugări mergeau înaintea lui; el se luă după ei şi pătrunse în capela mînăstirii pe care o cunoştea, deoarece însoţise adesea pe rege acolo; regele dăduse totdeauna o protecţie deosebită mînăstirii Sfînta Genoveva.

Capela era de construcţie romană, adică data din veacul al XI-lea şi, ca la toate capelele din vremea aceea, altarul acoperea o criptă sau biserică subterană. Reieşea de aci că altarul era mai ridicat decît restul bisericii cu doi sau trei metri, că se urca la altar pe două scări laterale, pe cînd o uşă de fier, deschizîndu-se între cele două scări, ducea din biserică la cripta în care, se cobora

pe atîtea trepte cîte erau la scara de la altar.

În acest altar, care domina întreaga biserică şi în care se afla un tablou al Sfintei Genoveva, atribuit maestrului Rosso, erau statuile lui Clovis şi Clotildei.

Numai trei lămpi luminau capela, una agăţată în mijlocul altarului, celelalte două, aşezate la aceeaşi depărtare, în biserică.

Această lumină, neîndestulătoare, dădea o solemnitate mai mare bisericii ale cărei proporţii le mărea, pentru că închipuirea putea întinde la nesfîrşit părţile din umbră.

Chicot avu mai întîi nevoie să-şi obişnuiască ochii cu întunericul; pentru a-i deprinde, el se apucă să numere călugării.Erau o sută douăzeci în biserică şi doisprezece în dreptul altarului, cu toţii o sută treizeci şi doi. Cei cincisprezece călugări erau aşezaţi pe un singur rînd în faţa altarului şi păreau să apere tabernacolul ca un şir de santinele.

Chicot văzu cu plăcere că nu era cel din urmă care venea să se alăture de aceia pe care fratele Gorenflot îi numea fraţii Uniunii. În urma lui mai intrară alţi trei călugări îmbrăcaţi în nişte rase largi cenuşii, care se duseră să se aşeze în faţa acelui rînd pe care l-am comparat cu nişte santinele.

Un călugăraş, pe care Chicot nu-l zărise pînă atunci şi care era fără îndoială un copil care ajută la slujba religioasă, făcu ocolul capelei pentru a vedea dacă toată lumea era la postul său; apoi, după terminarea inspecţiei, se duse să vorbească unuia din cei trei călugări sosiţi în urmă, care se găseau în mijloc.

— Sîntem o sută treizeci şi şase, spuse călugărul cu o voce puternică; este numărul lui Dumnezeu.

Numaidecît cei o sută douăzeci de călugări

îngenunchiaţi se ridicară şi luară loc pe scaune sau bănci. În curînd un zgomot mare de ţîţîni şi de zăvoare anunţă că uşile masive se închideau.

Nu fără o oarecare bătaie de inimă auzi Chicot, oricît de viteaz era, scîrţîitul broaştelor.

Pentru a-şi putea veni în fire, el se duse să se aşeze în umbra amvonului de unde ochii săi se îndreptau în mod natural asupra celor trei călugări care păreau persoanele principale ale acestei adunări.

Li se aduseseră fotolii şi ei luaseră loc, semănînd cu trei judecători. Înapoia lor, cei doisprezece călugări din dreptul altarului stăteau în picioare. Cînd zgomotul pricinuit de închiderea uşilor şi de schimbarea de atitudine a celor de faţă, un clopoţel sună de trei ori.

Era fără îndoială semnalul de tăcere, căci ssst-uri prelungite se auziră în timpul celor dintîi lovituri şi la a treia oară zgomotul încetă.

— Frate Monsoreau, spuse acelaşi călugăr care mai vorbise, ce noutăţi aduci dumneata Uniunii din provincia Anjou?

Două lucruri făcură pe Chicot să-şi ascută urechile.

Primul, acea voce cu un sunet atît de puternic încît părea făcută să se audă mai bine pe un cîmp de luptă, ieşind de sub viziera unei căşti, decît într-o biserică, de sub gluga unui călugăr.

Al doilea, acel nume al fratelui Monsoreau, cunoscut numai de cîteva zile la curte unde, după cum am spus, produsese oarecare senzaţie.

Un călugăr de statură înaltă şi a cărui rasă făcea nişte cute largi, străbătu o parte din adunare şi, cu un pas hotărît şi îndrăzneţ, urcă în amvon. Chicot încercă să-i vadă faţa.

Era cu neputinţă.

— Bun, spuse el, şi dacă nu se vede faţa altora, cel puţin nici alţii nu o vor vedea pe a mea.

— Fraţilor, spuse atunci o voce pe care de la primele cuvinte Chicot o recunoscu ca fiind aceea a şefului de vînătoare, noutăţile din provincia Anjou nu sînt deloc mulţumitoare; nu pentru că ne-ar lipsi simpatii, dar pentru că ne lipsesc reprezentanţi. Propaganda Uniunii în această provincie fusese încredinţată baronului de Meridor; dar acest bătrîn, deznădăjdiut de moartea recentă a fiicei sale, a lăsat la o parte, în durerea sa, afacerile sfintei Ligi; pînă va fi mîngîiat de pierderea pe care a suferit-o, nu ne putem bizui pe el. Cît despre mine, aduc trei noi adepţi ai asociaţiei şi, după regulament, i-am lăsat la uşa mînăstirii. Sfatul va judeca dacă aceşti noi fraţi, de care răspund de altfel ca de mine însumi, trebuie să fie primiţi să facă parte din sfînta Uniune.

Şoapte de aprobare trecură prin rîndul călugărilor şi fratele Monsoreau îşi reluase locul.

— Frate La Hurière, reluă acelaşi călugăr care părea hotărît să facă apelul credincioşilor după placul lui, spune-ne ce ai făcut în oraşul Paris.

Un om cu gluga trasă pe ochi apăru la rîndu-i în amvonul pe care îl lăsase liber domnul de Monsoreau.

— Fraţilor, spuse el, ştiţi cu toţii dacă sînt devotat credinţei catolice şi dacă am dat dovezi de acest devotament în timpul zilei celei mai mari cînd ea a triumfat. Da, fraţilor, încă de pe vremea aceea, şi, mă fălesc cu aceasta, eram unul din credincioşii marelui nostru Henric de Guise şi chiar din gura domnului de Besme, căruia Dumnezeu să-i dea toate binecuvîntările, am primit eu poruncile pe care a binevoit să mi le dea şi pe care le-am urmat pînă acolo încît am voit să ucid chiar

pe chiriaşii mei. Or, acest devotament pentru cauza cea sfîntă a făcut să fiu numit şef de cartier şi îndrăznesc să spun că aceasta este o împrejurare fericită pentru religie. Am putut astfel să-i notez pe toţi ereticii din cartierul Saint-Germain l'Auxerrois unde mai ţin şi acum, în strada Pomul Uscat, hanul Steaua Frumoasă, în slujba voastră, fraţilor, şi notîndu-i, să-i arăt prietenilor noştri. Desigur, nu mai am aceeaşi sete de sîngele hughenoţilor ca altădată, dar nu aş putea să-mi ascund mie, scopul adevărat al sfintei Uniuni care sîntem pe cale s-o înfiinţăm.

— Să ascultăm, îşi zise Chicot; acest La Hurière, dacă îmi amintesc bine, era un ucigaş înfuriat al ereticilor şi trebuie să ştie multe despre Ligă, dacă se măsoară la domnii din Ligă încrederea după merit.

— Vorbeşte! vorbeşte! spuseră mai multe voci.

La Hurière, care găsea prilejul să-şi desfăşoare calităţile de orator pe care rareori putea să le dezvolte, cu toate că le credea înnăscute în el, se reculese o clipă, tuşi, apoi reluă:

— Dacă nu mă înşel, fraţilor, nu ne preocupă numai distrugerea ereticilor particulari; trebuie ca bunii Francezi să fie asiguraţi că nu vor mai avea să întîlnească eretici printre prinţii chemaţi să-i guverneze. Or, fraţilor, în ce situaţie ne găsim? Francisc al II-lea, care făgăduia să fie un zelos, a murit fără copii; Carol al IX-lea care era un zelos, a murit fără copii; regele Henric al III-lea, despre care nu sînt eu chemat să-i cercetez credinţa şi să-i calific faptele, va muri probabil fără copii; ar rămîne deci ducele de Anjou, care, nu numai că nici el nu are copii, dar pare cam rece faţă de sfînta Ligă.

Aci mai multe voci îl întrerupseră pe orator, printre care şi aceea a şefului de vînătoare.

— Pentru ce este rece, spuse vocea, şi ce te face să aduci această acuzaţie prinţului?

— Zic rece, pentru că nu şi-a dat încă consimţămîntul pentru Ligă, cu toate că ilustrul frate care m-a întrebat a făgăduit-o în mod sigur în numele său.

— Cine îţi spune că nu l-a dat, reluă vocea, deoarece sînt consimţăminte noi? Dumneata nu ai dreptul, mi se pare, să bănuieşti pe nimeni, atîta timp cît nu s-a văzut cine sînt aceştia.

— E adevărat, spuse La Hurière, voi mai aştepta; dar după ducele de Anjou, care este muritor şi care nu are copii, cui îi va reveni coroana? Celui mai neîmblînzit hughenot care se poate închipui, unui renegat, unui eretic, unui Nabucodonosor.

Aci, în loc de şoapte, cu aplauze frenetice fu întrerupt La Hurière.

— Lui Henric de Bearn, în sfîrşit, împotriva căruia această asociaţie eate mai cu seamă făcută; lui Henric de Bearn, pe care lumea îl crede adesea la Pau sau la Tarbes, ocupat cu iubirile sale, şi care este întîlnit la Paris.

— La Paris! strigară mai multe voci; la Paris! nu se poate.

— A venit la Paris! strigă La Hurière. El se afla acolo în noaptea cînd a fost asasinată doamna de Sauve; poate că se mai află şi în clipa de faţă.

— Moarte Bearnezului! strigară mai multe voci.

— Da, negreşit, moarte lui! strigă La Hurière, şi dacă va veni din întîmplare să locuiască la Steaua Frumoasă, răspund eu de el: dar nu va veni. Nu se prinde o vulpe de două ori în aceeaşi capcană. Se va duce să locuiască în altă parte, la vreun prieten, căci are prieteni, ereticul. Ei

bine! tocmai numărul acestor prieteni trebuie micşorat şi cunoscut. Uniunea noastră este sfîntă, Liga noastră este cinstită, consacrată, binecuvîntată, încurajată de sfîntul nostru părinte, Papa Grigore al XII-lea. Cer aşadar, să nu se mai facă multă vreme o taină din ea, să se dea liste şefilor de cartiere şi sectoare, ei să meargă cu aceste liste prin case şi să invite pe bunii cetăţeni să semneze. Acei care vor semna vor fi prietenii noştri; acei care vor refuza să semneze vor fi duşmanii noştri şi, ivindu-se prilejul unui al doilea Sfînt Bartolomeu, care pentru adevăraţii credincioşi pare să devină din ce în ce mai grabnic, ei bine! vom face ce am mai făcut odată, vom cruţa lui Dumnezeu osteneala de a despărţi el însuşi pe cei mai buni de cei răi.

După această cuvîntare, tunete de aplauze izbucniră apoi; cînd acestea se liniştiră, cu acea încetineală şi acel zgomot care dovedesc că aclamările nu sînt decît întrerupte, vocea gravă a călugărului care vorbise pînă acum de mai multe ori se auzi şi spuse:

— Propunerea fratelui La Hurière, căruia sfînta Uniune îi mulţumeşte pentru zelul său, este luată în seamă; ea va fi dezbătută în consiliul superior.

Aplauzele se înmulţiră. La Hurière se înclină de mai multe ori pentru a mulţumi adunării şi, coborînd treptele amvonului, se duse la locul lui, încovoiat sub greutatea triumfului.

— Ah! ah! îşi zise Chicot, încep să văd limpede în toate astea. Au mai puţină încredere cu privire la credinţa catolică în fiul meu Henric decît în fratele său Carol al IX-lea şi domnii de Guise. Aceasta probabil pentru că e vîrît aci de Mayenne. Domnii de Guise voiesc să formeze în stat o mică societate, ai cărui stăpîni vor fi ei; astfel, marele Henric, care este un general, va ţine

armata; astfel Mayenne cel gras va ţine burghezimea: astfel ilustrul cardinal va ţine biserica; şi, într-o bună dimineaţă, fiul meu Henric va băga de seamă că el nu mai ţine nimic altceva decît mătăniile sale cu care va fi invitat politicos să se retragă în vreo mînăstire. Foarte frumos judecat! Ei bine! da... însă mai rămîne ducele de Anjou. Drace! ducele de Anjou, ce vor face cu el?

— Fratele Gorenflot! spuse vocea călugărului care îl mai strigase pe şeful vînătorii şi pe La Hurière.

Fie că era preocupat de gîndurile despre care am vorbit cititorilor noştri, fie că nu era încă obişnuit să răspundă la numele pe care îl luase totuşi odată cu rasa călugărului, Chicot nu răspunse.

— Fratele Gorenflot! reluă vocea călugăraşului, voce atît de limpede şi atît de ascuţită încît Chicot tresări.

— Oh! oh! şopti el, ai zice că este o voce de femeie aceea care strigă pe fratele Gorenflot. Nu cumva, în această cinstită adunare, nu numai rangurile, dar chiar şi sexele sînt confundate?

— Frate Gorenflot, repetă aceeaşi voce femeiască, nu eşti aci?

— Ah! dar, îşi zise încet Chicot, fratele Gorenflot sînt eu, uitasem.

Apoi tare:

— Ba da, ba da, spuse el vorbind pe nas cum făcea călugărul, iată-mă. Eram cufundat în gîndurile adînci pe care le-a făcut să se nască în mine fratele La Hurière şi nu am auzit cînd am fost strigat.

Cîteva şoapte de aprobare retrospectivă în favoarea lui La Hurière, ale cărui cuvinte mai vibrau şi acum în toate inimile, se auziră şi dădură lui Chicot timpul să se pregătească.

Chicot putea, se va spune, să nu răspundă la

numele de Gorenflot, deoarece nimeni nu îşi ridica gluga; însă asistenţii se număraseră, după cum am spus; deci, s-ar fi inspectat feţele şi această inspecţie ar fi fost provocată de lipsa unui om socotit prezent, înşelătoria ar fi fost descoperită şi atunci situaţia lui Chicot ar fi devenit gravă.

Chicot nu stătu deci la învoială nici o clipă. El se ridică, se umflă în pene, urcă treptele amvonului şi în timp ce le urca îşi trase gluga pe ochi cît putu mai mult.

— Fraţilor, spuse el imitînd cît mai mult vocea călugărului, sînt fratele care umblu cu cheta al acestei mînăstiri şi dumneavoastră ştiţi că această funcţie îmi dă dreptul să intru în locuinţele tuturor. Mă folosesc deci de acest drept pentru binele Domnului.

„Fraţilor, urmă el amintindu-şi începutul cuvîntării, atît de fără veste întreruptă de somnul care, la această oră, datorită lichidului înghiţit, îl ţinea încă strîns în braţe pe adevăratul Gorenflot, este o frumoasă zi pentru credinţă acea care ne uneşte aci. Să vorbim deschis, fraţilor, pentru că ne aflăm în casa Domnului.

„Ce este regatul Franţei? Un corp. Sfîntul Augustin a spus: *Omnis civitas corpus est*. „Orice cetate este un corp”. Care este condiţia salvării unui corp? Sănătatea! Cum se păstrează sănătatea corpului? Lăsîndu-i-se sînge cînd are prea multă putere. Or, este lucru vădit că duşmanii religiei sînt prea puternici deoarece ne temem de ei; trebuie, dar, sîngerat încă odată acest mare corp care se numeşte Societatea; lucrul acesta mi-l repetă în fiecare zi credincioşii de la care aduc la mînăstire ouă, carne şi bani.”

Această primă parte a discursului lui Chicot făcu o vie impresie asupra auditorului.

Chicot lăsă murmurul de aprobare ce se iscase apoi

să se liniştească şi reluă:

— Mi se va spune poate că Biserica se îngrozeşte de sînge: *Ecclesia abhorret a sanguine*, urmă el. Dar băgaţi bine de seamă, fraţilor, teologul nu spune de care sînge se îngrozeşte Biserica, şi m-aş prinde pe un bou contra unui ou că în nici un caz nu a voit să vorbească de sîngele ereticilor. În adevăr: *Fons malus corruptorum sanguis, haereticorum autem pessimus*! Şi apoi, un alt argument, fraţilor: am spus Biserica! dar noi aceştia, nu sîntem numai Biserica. Fratele Monsoreau, care a vorbit atît de frumos adineauri, are, sînt sigur, cuţitul de şef al vînătorii la brîu. Fratele La Hurière mînuieşte frigarea cu uşurinţă: *Veru agreste, lethiferum tamen instrumentum*. Chiar eu, acela care vă vorbesc, fraţilor, eu, Jacques Népomucène Gorenflot, am purtat puşca în Champagne şi i-am ars pe hughenoţi în bisericile lor. Aceasta ar fi fost pentru mine o destul de mare cinste şi aş fi avut raiul asigurat. Aşa credeam cel puţin, cînd deodată s-a ridicat în conştiinţa mea un scrupul: hughenoţii, înainte de a fi arşi fuseseră puţin cam siluiţi. Se pare că aceasta strica fapta frumoasă, după cîte mi-a spus duhovnicul meu, cel puţin... Aşa că m-am grăbit să mă călugăresc şi pentru a şterge pîngărirea pe care ereticii o lăsaseră în mine, am făcut jurămînt, începînd de atunci, să-mi petrec restul zilelor în cumpătare şi să nu mai am de a face decît cu bunii catolici.

Această a doua parte a discursului oratorului nu avu mai puţin succes decît cea dintîi şi fiecare păru că admiră mijloacele de care se slujise Dumnezeu pentru a-l converti pe fratele Gorenflot.

Astfel că se amestecară şi cîteva aplauze la murmurul de aprobare.

Chicot salută cu modestie adunarea.

— Ne mai rămîne, reluă Chicot, să vorbim de şefii pe care i-am ales şi asupra cărora, mi se pare, mie, un biet călugăr neînsemnat, că este ceva de spus. Negreşit, este frumos şi mai ales prevăzător să intri noaptea, ascuns într-o rasă, pentru a-l auzi predicînd pe fratele Gorenflot; dar mi se pare că datoria marilor împuterniciţi nu trebuie să se mărginească aci. O atît de mare prevedere îi face să rîdă pe afurisiţii aceia de hughenoţi care, unde mai puneţi, sînt nişte turbaţi cînd este vorba de lovituri de spadă. Cer aşadar să avem o atitudine mai demnă pentru nişte oameni viteji cum sîntem noi, sau mai bine cum voim să părem. Ce dorim? Distrugerea ereziei... Ei bine! dar...aceasta se poate striga sub acoperişuri, mi se pare. De ce nu mergem pe străzile Parisului ca o procesiune sfîntă, arătîndu-ne ţinuta frumoasă şi suliţele bune; dar nu ca nişte hoţi de noapte care se uită la fiecare răspîntie dacă nu soseşte straja! Dar care este omul care va da această pildă? Ia spuneţi. Ei bine! eu voi acela, eu, Jaques Népomucène Gorenflot, eu, frate neînsemnat al ordinului Sfînta Genoveva, umilul şi sărmanul umblător cu cheta al acestei mînăstiri, eu voi fi acela care, cu platoşa pe spate, cu coiful pe cap şi cu puşca pe umăr, voi merge, dacă trebuie, în fruntea bunilor catolici care vor voi să mă urmeze şi aceasta o voi face, numai pentru a-i sili să roşească pe şefii care se ascund, ca şi cînd, apărînd Biserica, ar fi vorba să apere vreo desfrînată care se ceartă.

Cuvîntarea lui Chicot care corespundea cu sentimentele multor membri ai Ligii, care nu vedeau nevoia de a merge la ţintă pe alt drum decît pe drumul căruia îi deschisese bariera fîntul Bartolomeu, cu şase ani mai înainte, şi prin urmare încetineala şefilor îi deznădăjduiau, aprinse focul sacru în toate inimile şi

afară de trei glugi care rămăseseră tăcute, adunarea începu să strige într-un singur glas:

— Trăiască liturghia! Trăiască viteazul frate Gorenflot! procesiunea! procesiunea!

Entuziasmul era cu atît mai aţîţat cu cît era prima dată cînd zelul demnului frate se arăta într-o astfel de lumină. Pînă aci prietenii cei mai intimi îl aşezară printre numărul zeloşilor, fără îndoială, dar zeloşi pe care sentimentul îngrijirii de sine îi reţinea în marginile prevederii. Deodată, din această umbră în care rămăsese, fratele Gorenflot se avînta pe neaşteptate, înarmat ca de război, în lumina strălucitoare a arenei; era o mare surpriză ce aducea o mare reabilitare şi unii, în admiraţia lor, cu atît mai mare cu cît era mai neaşteptată, îl aşezau în mintea lor pe fratele Gorenflot, care predicase prima procesiune, pe aceeaşi treaptă cu Petru Pustnicul, care predicase prima cruciadă.

Din nefericire sau din fericire pentru acela care produsese această aţîţare, planul şefilor nu era să o lase să-şi urmeze cursul. Unul din cei trei călugări tăcuţi se aplecară la urechea călugăraşului şi vocea piţigăiată a copilului răsună îndată sub bolte, strigînd de trei ori:

— Fraţilor, este ora retragerii, şedinţa este ridicată. Călugării se ridicară mormăind şi făgăduindu-şi toţi să ceară, la viitoarea şedinţă, procesiunea propusă de viteazul frate Gorenflot, luînd încet drumul spre uşă. Mulţi se apropiaseră de amvon pentru a-l felicita pe fratele Gorenflot la coborîrea din acea tribună, de la înălţimea căreia avusese un atît de mare succes; dar Chicot gîndindu-se că, auzită de aproape vocea sa, din care nu putuse scoate un mic accent gascon, putea fi recunoscută; că văzut de aproape corpul său, care în linie verticală arăta cu şase sau opt degete mai mult

decît fratele Gorenflot, care crescuse fără îndoială în mintea auditorilor săi, dar numai din punct de vedere moral, putea să dea naştere la oarecare uimire; Chicot aşadar se aruncase în genunchi şi părea cufundat ca Samuel într-o convorbire cu Dumnezeu.

I se respectă deci extazul şi fiecare se îndreptă spre ieşire cu o zarvă care, sub gluga în cutele căreia făcuse două deschizături pentru ochi, îl bucura foarte mult pe Chicot.

Totuşi, scopul lui Chicot nu fusese atins. Ceea ce îl făcuse să părăsească pe regele Henric al III-lea fară a-i cere voie, era vederea ducelui de Moyenne. Ceea ce îl făcuse să se înapoieze la Paris, era vederea lui Nicolae David. Chicot, după cum am spus, făcuse un îndoit jurămînt de răzbunare; dar el era prea mic pentru a ataca pe un prinţ din casa de Lorena, sau, pentru a face acest lucru nepedepsit, trebuia să aştepte mult şi bine prilejul nimerit. Nu se întîmplă acelaşi lucru cu Nicolae David care nu era decît un simplu avocat normand, un mare şiret e adevărat, care fusese soldat înainte de a fi avocat şi maestru de arme în timp ce era soldat; dar, fără să fie maestru de arme. Chicot avea pretenţia că mînuieşte destul de bine spada: problema care se punea deci pentru el era să-şi întîlnească duşmanul şi, odată întîlnit, Chicot, întocmai ca vitejii din vechime, îşi punea viaţa la adăpostul drepturilor şi spadei sale.

Chicot se uita aşadar la toţi călugării care plecau unii după alţii, pentru ca, sub acele glugi şi rase să recunoască, dacă se putea, statura lungă şi subţire a lui Nicolae David, cînd băgă de seamă deodată că la ieşire, fiecare călugăr era supus unui examen asemănător cu acela care i se făcuse la intrare şi scotea din buzunar un semn oarecare, neputînd ieşi decît după ce fratele portar

cercetase acest semn. Chicot crezu mai întîi că se înşeală şi stătu o clipă la îndoială; dar această îndoială fu în curînd schimbată într-o siguranţă care făcu să-l treacă toate năduşelile.

Fratele Gorenflot îi arătase semnul cu ajutorul căruia putea să intre, dar uitase să-i arate semnul cu ajutorul căruia putea ieşi.

CAPITOLUL XX

Cum Chicot, silit să rămînă în biserica Sfînta Genoveva, văzu şi auzi lucruri care era foarte primejdios să le vezi şi să le auzi.

Chicot se grăbi să coboare din amvon şi să se amestece printre cei din urmă călugări, pentru a recunoaşte, dacă ar fi fost cu putinţă, semnul cu ajutorul căruia putea ieşi în stradă şi de a face rost de acest semn, dacă ar mai fost încă timp. În adevăr, după ce îi ajunsese pe întîrziaţi, după ce îşi ridicase capul deasupra tuturor, Chicot băgă de seamă semnul de ieşire era un gologan tăiat în formă de stea.

Gasconul nostru avea o mulţime de gologani în buzunar, dar din păcate nici unul nu avea acea formă deosebită, cu atît mai mult neîntrebuinţată cu cît ea scotea pentru totdeauna piesa astfel schilodită din circulaţia monetară.

Chicot privi situaţia dintr-o aruncătură de ochi. Ajuns la uşă, neputînd să arate gologanul înstelat, el ar fi fost recunoscut ca un călugăr fals, apoi, deoarece desigur că

cercetările nu s-ar fi mărginit aci pentru jupîn Chicot, nebun al regelui, funcţie care îi dădea multe privilegii la Luvru şi în celelalte castele, dar care, în mînăstirea Sfînta Genoveva şi mai ales în asemenea împrejurări, pierdea mult din prestigiul ei, Chicot ar fi fost prins în capcană; el se duse la umbra unui stîlp şi se ascunse în colţul unui confesional aşezat lîngă acel stîlp.

— Şi apoi, îşi zise Chicot, pierzîndu-mă pe mine, pierd cauza nătărăului meu de suveran pe care am neghiobia să-l iubesc, cu toate că-i spun o mulţime de insulte. Fără îndoială că ar fi fost mai bine să mă înapoiez la hanul Cornul Abundenţei şi să-l întîlnesc pe fratele Gorenflot; dar acest lucru este cu neputinţă acum.

Şi tot vorbind cu sine, adică cu interlocutorul cel mai interesat să nu spună un cuvînt din ce auzea, Chicot se ascundea cum putea mai bine între colţul confesionalului şi ciubucurile stîlpului.

Atunci îl auzi pe călugăraş strigînd:

— Nu mai este nimeni? se vor închide uşile.

Nici o voce nu răspunse. Chicot îşi lungi gîtul şi văzu în adevăr că biserica era goală, afară de trei călugări înfăşuraţi parcă şi mai mult în rasele lor, care stăteau în fotoliile aduse la început.

— Bun, spuse Chicot, tot ceea ce cer este să nu se închidă ferestrele.

— Să facem controlul, spuse călugăraşul fratelui portar.

— La naiba! spuse Chicot, să ştii că acum nu mai scap.

Fratele portar aprinse o lumînare şi, urmat de călugăraş începu să facă ocolul bisericii.

Nu era o clipă de pierdut. Fratele portar şi lumînarea lui aveau să treacă la cîţiva paşi de Chicot, care ar fi fost

cu neputinţă să nu fie descoperit.

Chicot se roti cu dibăcie în jurul stîlpului, rămînînd în umbră pe măsură ce umbra se întorcea şi, deschizînd confesionalul, închis numai cu un zăvor, se strecură în cutia lunguiaţă a cărei uşă o trase spre el după ce se aşeză pe scaun.

Fratele portar şi călugăraşul trecură la patru paşi de acolo şi, printre zăbrelele sculptate, Chicot văzu reflectîndu-se pe raza lui lumina lumînării.

— Ce dracu! îşi zise Chicot, fratele portar, călugăraşul şi cei trei călugări nu au să rămînă pe vecie în biserică; cînd vor ieşi, voi îngrămădi scaunele peste bănci, Pelyon peste Ossa, cum spune domnul Ronsard, şi voi ieşi pe fereastră.

„Ah! da, pe fereastră, reluă Chicot răspunzîndu-şi singur, dar cînd voi ieşi pe fereastră mă voi găsi în curte, iar curtea nu este stradă. Cred că cel mai bun lucru ar fi să-mi petrec noaptea în confesional. Rasa lui Gorenflot este caldă; va fi o noapte mai puţin păgînă decît acelea pe care le-ar fi petrecut în altă parte, şi mă bizui pe ea pentru salvarea sufletului.

— Stinge lămpile, spuse călugăraşul, ca să se vadă de afară că s-a terminat întrunirea.

Portarul cu ajutorul unui stingător mare, înăbuşi numaidecît lumina celor două lămpi din biserică, care se găsi astfel cufundată într-un întuneric ca de mormînt.

Apoi o stinse pe aceea de la altar. Biserica nu mai fu atunci luminată decît de razele palide pe care o lună de iarnă le făcea să se strecoare cu mare greutate prin geamurile colorate. Apoi, după lumină, se stinse şi zgomotul.

Orologiul sună de douăsprezece ori.

— La naiba! spuse Chicot, la miezul nopţii într-o

biserică; dacă ar fi fost în locul meu, sărmanul Henrique ar fi simţit o frică grozavă. Din fericire, noi avem o fire mai puţin timidă. Haide, Chicot, prietene, bună seara şi noapte bună!

Şi după ce îşi adresase singur această urare, Chicot se aşeză cum putu mai bine în confesionalul său, trase zăvorul pe dinăuntru ca să fie ca la el acasă şi închise ochii.

Erau aproape zece minute de cînd pleoapele sale se apropiaseră şi de cînd mintea sa, tulburată de primele ceţuri ale somnului, vedea plutind, în acea nelămurire misterioasă pe care o formează amurgul cugetului, o mulţime de figuri nehotărîte, cînd o lovitură răsunătoare, dată pe un talger de aramă, vibra în biserică şi merse să se piardă, tremurînd, în adîncimile ei.

— Ia te uită! făcu Chicot deschizînd ochii şi ascuţindu-şi urechile, ce vrea să zică asta?

În acelaşi timp lampa de la altar se aprinse din nou cu o lumină albăstruie şi lumină de la primele raze de lumină pe aceeaşi trei călugări, aşezaţi tot unul lîngă altul, în acelaşi loc şi în aceeaşi nemişcare.

Chicot nu-şi putu ascunde o oarecare teamă superstiţioasă; oricît de curajos ar fi fost gasconul nostru era de pe vremea lui, iar vremea lui era aceea a tradiţiilor fantastice sau a legendelor grozave.

El făcu numaidecît semnul crucii şoptind:

— *Vade retro, satanas*!

Dar cum luminile nu se stinseseră la semnul de mîntuire, ceea ce nu ar fi întîrziat să facă dacă ar fi fost lumini infernale; cum cei trei călugări rămaseră la locurile lor cu tot acest *vade retro*, gasconul începu să creadă că avea de-a face cu lumi naturale şi dacă nu cu adevăraţi călugări, cel puţin cu fiinţe în carne şi oase.

Chicot nu se cutremură totuşi mai puţin, în prada acelui fior al omului căruia îi este frică.

În această clipă, una din lespedele de la altar se ridică încet şi rămase nemişcată pe baza-i strîmtă. O glugă cenuşie se arătă la marginea deschizăturii negre, apoi apăru în întregime un călugăr, care puse piciorul pe marmură, în timp ce lespedea se închidea încet în urma lui.

Văzînd acestea, Chicot uită încercarea pe care o făcuse mai înainte şi încetă să mai aibă încredere în rugăciunea pe care o credea hotărîtoare. I se făcu părul măciucă şi îşi închipui o clipă că toţi stareţii, preoţii şi diaconii mînăstirii Sfînta Genoveva, de la Optaf, mort în anul 533, pînă la Petre Boudin, predecesorul stareţului actual, înviau în mormintele lor, aşezate în cripta unde se odihneau altădată moaştele Sfintei Genoveva şi, după pilda care li se dăduse, aveau să ridice cu craniile lor osoase lespezile altarului.

Dar această îndoială nu ţinu mult.

— Frate Monsoreau, spuse unul din cei trei călugări de lîngă altar către acela care apăruse într-un mod atît de ciudat, persoana pe care o aşteptam a sosit?

— Da, Monseniore, răspunse acela căruia i se pusese această întrebare, şi aşteaptă.

— Deschide-i uşa şi să vină la noi!

— Bun! spuse Chicot, se pare că această comedie avea două acte şi că eu nu văzusem încă jucîndu-se decît primul. Două acte! proastă împărţeală.

Şi tot glumind cu sine, Chicot tot mai simţea un ultim fior care părea că face să iasă mii de ace ascuţite din scaunul de lemn pe care stătea.

În acest timp fratele Monsoreau cobora una din scările care duceau din biserică spre altar şi deschidea

uşa de bronz care dădea în cripta aşezată între cele două scări.

În acelaşi timp călugărul din mijloc îşi cobora gluga şi arăta marea cicatrice, semnul nobil după care parizienii îl recunoşteau, cu atîta bucurie, pe acela care trecea drept eroul catolicilor, aşteptînd să ajungă martirul lor.

— Marele Henric de Guise în persoană, acelaşi pe care Maiestatea Sa, foarte neghioabă îl credea ocupat la asediul de la Charité! Ah! înţeleg acum, strigă Chicot, acela care se află la dreapta sa şi care a binecuvîntat pe asistenţi, este cardinalul de Lorena, pe cînd acela care se află la stînga sa şi care vorbea cu piticul de călugăraş, este Monseniorul de Mayenne, prietenul meu; dar unde o fi ascuns jupînul Nicolae David?

În adevăr, pentru a confirma numaidecît presupunerile lui Chicot, gluga călugărului din dreapta şi a celui din stînga se coborîseră şi scoseseră la iveală capul inteligent, fruntea largă şi ochiul pătrunzător al vestitului cardinal, şi masca foarte vulgară a ducelui de Mayenne.

— Ah! te recunosc, spuse Chicot, treime puţin sfîntă, dar foarte vizibilă. Acum, să vedem ce ai să faci, sînt numai ochi; să vedem ce ai să zici, sînt numai urechi.

Chiar în clipa aceea, domnul de Monsoreau ajunsese la uşa de fier a criptei care se deschidea înaintea lui.

— Ai crezut că are să vină? întrebă Crestatul[1] pe fratele său, cardinalul.

— Nu numai că am crezut, spuse acesta, dar eram atît de sigur încît am sub rasă tot ceea ce trebuie pentru a înlocui sfîntul mir.

---

[1] Le Belafré , poreclă dată de parizieni lui Henric de Guise , din pricina crestăturii de spadă pe care o avea pe obraz.(N.T.)

Şi Chicot, destul de aproape de treime, cum îi zicea el, pentru a vedea şi auzi tot, zări sub slaba lumină a lămpii de lîngă altar, strălucind o cutie de argint cu săpături în relief.

— Ia te uită, spuse Chicot, se pare că o să fie sfinţit cineva. Eu care am dorit totdeauna să văd o sfinţire, ce bine se potriveşte!

În acest timp vreo douăzeci de călugări, cu capul înfăşurat în nişte glugi mari, ieşeau prin uşa criptei şi se aşezau în biserică.

Unul singur, condus de domnul de Monsoreau, urca scara de la altar, şi venea să se aşeze la dreapta domnilor de Guise, într-un scaun lîngă altar, sau, mai degrabă, în picioare lîngă acest scaun.

Călugăraşul, care apăruse din nou, se duse în mod respectuos să ia porunci de la călugărul din dreapta şi dispăru.

Ducele de Guise îşi plimbă privirea pe deasupra acestei adunări, cu cinci şesimi mai puţin numeroasă decît cea dintîi şi care prin urmare era, după toate probabilităţile, o adunare de elită, şi asigurîndu-se că nu numai toată această lume îl asculta, dar îl asculta cu nerăbdare:

— Prieteni, spuse el, timpul este preţios; merg aşadar drept la ţintă. Aţi auzit adineauri, căci presupun că făceaţi parte din prima adunare; aţi auzit adineauri, zic, în darea de seamă a cîtorva din membrii Ligii catolice, plîngerile acelora din asociaţie care îl bănuiesc de răceală şi chiar de rea voinţă pe unul din cei dintîi dintre noi, pe prinţul cel mai apropiat de tron. A venit clipa să-i dăm acestui prinţ ceea ce îi datorăm, ca respect şi ca dreptate. Aveţi să-l auziţi singuri şi veţi judeca, dumneavoastră care sînteţi gata să aduceţi la

îndeplinire primul scop al sfintei Ligi, dacă şefii dumneavoastră merită aceste imputări de răceală şi de trîndăvie făcute adineauri de către unul din fraţii sfintei Ligi, pe care nu am crezut nimerit să-l chemăm la taina noastră, de către călugărul Gorenflot.

La acest nume rostit de ducele de Guise, cu un accent care destăinuia gîndurile rele faţă de războinicul călugăr, Chicot, în confesionalul său, nu se putu opri să nu fie cuprins de un rîs care, chiar aşa pe înfundate, nu era mai puţin nelalocul lui, avînd în vedere marile personaje care erau obiectul acestui rîs.

— Fraţilor, urmă ducele, prinţul al cărui concurs ni s-a făgăduit, prinţul căruia abia îndrăznim să-i sperăm, nu prezenţa dar simpla învoire, fraţilor, prinţul este aci.

Toate privirile se îndreptară curioase asupra călugărului aşezat la dreapta celor trei prinţi de Lorena şi care stătea în picioare lîngă un scaun.

— Monseniore, spuse ducele de Guise adresîndu-se aceluia care, deocamdată, era obiectul atenţiei generale, voinţa lui Dumnezeu îmi apare lămurită, căci deoarece aţi primit să vă alăturaţi de noi, este că facem bine ceea ce facem. Acum o rugăminte, Alteţă: lăsaţi-vă gluga în jos, pentru ca toţi credincioşii voştri să vadă cu proprii lor ochi că vă ţineţi făgăduiala pe care noi am făcut-o în numele vostru, făgăduială atît de măgulitoare încît nici nu îndrăzneau să o creadă.

Personajul misterios, căruia Henric de Guise îi vorbise astfel, îşi duse mîna la gluga pe care o lăsă pe umeri şi Chicot, care se aşteptase să vadă sub această rasă pe vreun prinţ de Lorena despre care nu auzise încă vorbindu-se, văzu cu uimire apărînd capul ducelui de Anjou, atît de palid încît la lumina lămpii de mormînt părea acela al unei statui de marmură.

— Oh! oh! spuse Chicot, fratele nostru de Anjou! nu s-a mai plictisit să se joace de-a tronul cu capetele altora?

— Trăiască Monseniorul duce de Anjou! strigară toţi cei de faţă.

François se făcu şi mai palid decît era.

— Nu vă fie teamă de nimic, Monseniore, spuse Henric de Guise, această capelă este surdă şi uşile ei sînt bine închise.

— Fericită prevedere, îşi zise Chicot.

— Fraţilor, spuse contele de Monsoreau, Alteţa Sa cere să spună cîteva cuvinte adunării.

— Da, da, să vorbească, strigară toţi, ascultăm.

Cei trei prinţi de Lorena se întoarseră spre ducele de Anjou şi se plecară în faţa lui. Ducele de Anjou se sprijini de scaun, de s-ar fi zis că avea să cadă.

— Domnilor, spuse el cu o voce atît de tremurătoare încît abia se putură auzi cuvintele pe care le rosti la început; domnilor, cred că Dumnezeu, care adesea pare indiferent faţă de cele ce se întîmplă în lume, îşi ţine dimpotrivă ochii pătrunzători mereu aţintiţi asupra noastră şi nu rămîne tăcut şi nepăsător, în aparenţă, decît pentru a îndrepta într-o zi printr-o lovitură răsunătoare, neorînduielile pe care le pricinuiesc ambiţiile nebune ale oamenilor.

Începutul discursului ducelui era, ca şi caracterul său, cam întunecat; astfel că fiecare aştepta să coboare puţină lumină în ideile Alteţei Sale pentru a le critica sau a le aplauda.

Ducele reluă cu o voce puţin mai liniştită:

— Eu la fel mi-am aruncat ochii asupra acestei lumi şi, neputîndu-i îmbrăţişa întreaga suprafaţă cu slaba mea privire, mi-am oprit ochii asupra Franţei. Ce am văzut

atunci în tot regatul acesta? Sfînta religie a lui Christos zdruncinată din temeliile ei puternice şi adevăraţii slujitori ai lui Dumnezeu împrăştiaţi sau izgoniţi. Atunci am cercetat adîncurile prăpastiei deschisă de douăzeci de ani de către ereziile care sapă credinţele sub motiv de a ajunge mai sigur la Dumnezeu, şi sufletul meu, ca acela al profetului, a fost copleşit de durere.

Un murmur de aprobare trecu prin toată adunarea. Ducele îşi arătase simpatia pentru suferinţele bisericii; ceea ce era aproape o declaraţie de război împotriva acelora care făceau să sufere această biserică.

— Tocmai în mijlocul acestei dureri adînci, urmă prinţul, ajunse la mine zvonul că mai mulţi nobili, gentilomi cucernici şi păzitori ai obiceiurilor strămoşeşti, încercau să refacă altarul zdruncinat. Mi-am aruncat ochii în jurul meu şi mi s-a părut că şi luam parte la judecata de apoi şi că Dumnezeeu despărţise în două osîndiţii şi aleşii. De o parte erau osîndiţii, şi m-am dat înapoi cu groază; de cealaltă parte erau aleşii şi am venit să mă arunc în braţele lor. Fraţilor, iată-mă.

— Amin! spuse în şoaptă Chicot.

Dar aceasta era o prevedere zadarnică: Chicot ar fi putut răspunde oricît de tare şi vocea lui nu ar fi fost auzită în mijlocul aplauzelor care se ridicară pînă în bolţile capelei.

Cei trei prinţi de Lorena, după ce dăduseră semnalul, lăsară să se potolească aceste aplauze; apoi cardinalul, care era cel mai apropiat de duce, făcînd încă un pas spre el, îi spuse:

— Aţi venit de bună voie printre noi, prinţe?

— De bună voie, domnule.

— Cine v-a spus despre taina noastră?

— Prietenul meu, un bărbat zelos pentru religie,

domnul conte de Monsoreau.

— Acum, spuse la rîndu-i ducele de Guise, acum cînd Alteţa Voastră este de-ai noştri, binevoiţi, Monseniore, să ne spuneţi ce socotiţi să faceţi pentru binele sfintei Ligi.

— Socotesc să slujesc religia catolică, apostolică şi romană în toate cerinţele ei, răspunse neofitul.

— La naiba! spuse Chicot, iată pe cinstea mea, nişte oameni prea neghiobi, dacă se ascund ca să spună asemenea lucruri. De ce nu-i propun ei acest lucru regelui Henric al III-lea, ilustrul meu stăpîn? I-ar conveni de minune. Procesiuni, posturi, stîrpiri de erezie ca la Roma, ruguri şi autodafeuri ca în Flandra şi în Spania. Dar acesta este singurul mijloc de a-l face să aibă copii, pe bunul prinţ. Drace! îmi vine să ies din confesionalul meu şi să mă înfăţişez la rîndu-mi şi eu, atît de mult m-a mişcat acest scump duce de Anjou! Urmează, demn frate al Maiestăţii Sale, nobil nătărău, urmează!

Şi ducele de Anjou, ca şi cînd ar fi auzit încurajarea, urmă în adevăr.

— Dar, spuse el, interesul religiei nu este singurul scop pe care trebuie să-l aibă în vedere nişte gentilomi. Cît despre mine, eu am întrevăzut un altul.

— I-auzi! făcu Chicot, sînt şi eu gentilom; aşadar mă interesează şi pe mine şi pe ceilalţi: vorbeşte, d'Anjou, vorbeşte.

— Monseniore, Alteţa Voastră este ascultată cu cea mai serioasă atenţie, spuse cardinalul de Guise.

— Şi inimile noastre sînt pline de speranţă ascultîndu-vă, spuse domnul de Mayenne.

— Mă voi explica deci, spuse ducele de Anjou cercetînd cu privirea-i neliniştită adîncimile întunecate ale capelei, ca pentru a se asigura că vorbele sale nu

aveau să fie auzite decît de nişte urechi demne de a primi destăinuirea.

Domnul de Monsoreau înţelese neliniştea prinţului şi îl asigură printr-un zîmbet şi printr-o privire din cele mai semnificative.

— Or, cînd un gentilom s-a gîndit la ceea ce datorează lui Dumnezeu, urmă ducele de Anjou coborînd fără să vrea vocea, el se gîndeşte atunci şi la...

— Ei drace! la regele său, şopti Chicot, e un lucru cunoscut.

— La ţara sa, spuse ducele de Anjou, şi se întreabă dacă ţara sa se bucură în adevăr de toată cinstea şi de toată bunăstarea pe care trebuie s-o aibă; căci un bun gentilom îşi trage foloasele de la Dumnezeu mai întîi şi apoi de la ţara al cărei copil este.

Adunarea aplaudă cu putere.

— Ei bine! spuse Chicot, dar regele? Nu mai este vorba oare de bietul monarh? Şi eu care credeam acest lucru, după cum e scris pe piramida de la Juvisy: Dumnezeu, regele şi femeile.

— Mă întreb dar, urmă ducele de Anjou, ai cărui umeri ai obrajilor ieşiţi în afară se însufleţeau puţin cîte puţin de o roşeaţă înfrigurată, mă întreb dar, dacă ţara mea se bucură de pacea şi fericirea pe care o merită această patrie atît de blîndă şi atît de frumoasă care se cheamă Franţa, şi văd cu durere că nu.

„În adevăr, fraţilor, statul se afla hărţuit de voinţe şi gusturi diferite, la fel de puternice, atît unele cît şi altele, datorită slăbiciunii unei voinţe superioare, care, uitînd că trebuie să stăpînească totul pentru binele supuşilor săi, nu-şi aminteşte de acest principiu regal decît rareori, şi totdeauna într-un înţeles atît de greşit încît faptele sale energice nu au loc decît pentru a face rău; fără îndoială

că această nenorocire trebuie pusă pe seama soartei fatale a Franţei sau pe orbirea şefului ei. Dar, cu toate că nu cunoaştem adevărata cauză, sau numai o bănuim, nenorocirea nu este mai puţin reală, iar eu acuz de acest lucru, sau crimele făptuite de Franţa împotriva religiei, sau nelegiuirile făptuite de aşa-zişii prieteni ai regelui, mai de grabă decît însuşi pe rege. Ceea ce face, domnilor, că într-un caz sau altul a trebuit, ca slujitor al altarului şi al tronului, să mă alătur de aceia care, prin toate mijloacele, caută stîrpirea ereziei şi ruina făptuitorilor vicleni. Iată, domnilor, ceea ce voiesc să fac pentru Ligă, alăturîndu-mă dumneavoastră.

— Oh! oh! şopti Chicot cu ochii holbaţi de mirare, iată că se vede un vîrf de ureche şi cum am crezut la început, nu este o ureche de măgar, ci de vulpe.

Acest discurs al ducelui de Anjou, care poate a părut cam lung cititorilor noştri, depărtaţi cum sînt cu trei veacuri de această epocă, interesase atît de mult pe cei de faţă, încît cea mai mare parte din ei se apropiase de prinţ pentru a nu pierde nici un cuvînt din acest discurs rostit cu o voce din ce în ce mai întunecată, pe măsură ce înţelesul cuvintelor se făcea din ce în ce mai lămurit.

Spectacolul era curios. Asistenţii, în număr de douăzeci şi cinci sau treizeci, cu gluga dată pe spate, lăsînd să se vadă feţe nobile, îndrăzneţe, vioaie, strălucind de curiozitate, se adunau sub lumina singurei lămpi care lumina atunci scena.

Umbre mari se împrăştiau în toate celelalte părţi ale clădirii, umbre care păreau, ca să zicem aşa, străine de drama care se petrecea într-un singur punct. În mijlocul grupului, se deosebea figura palidă a ducelui de Anjou, ale cărui oase frontale ascundeau nişte ochi înfundaţi şi a cărui gură, cînd se deschidea, părea strîmbătura sinistră

a unui cap de mort.

— Monseniore, spuse ducele de Guise, mulţumind Alteţei Voastre pentru cuvintele pe care le-a rostit, cred de datoria mea să o înştiinţez că nu este înconjurată decît de oameni devotaţi, nu numai principiilor pe care le mărturisesc, dar chiar Alteţei Sale Regale, şi despre acest lucru, dacă s-ar îndoi, urmarea şedinţei o va putea convinge mai puternic decît crede.

Ducele de Anjou se înclină şi ridicîndu-se aruncă o privire neliniştită asupra adunării.

—Oh! oh! şopti Chicot, sau mă înşel, sau tot ce am văzut pînă acum nu era decît o introducere şi are să se întîmple aci ceva mai important decît toate neroziile care s-au spus şi s-au făcut pînă acum.

— Monseniore, spuse cardinalul căruia nu-i scăpase privirea prinţului, dacă Alteţa Voastră ar simţi din întîmplare vreo teamă, atunci numele celor care o înconjoară în această clipă ar linişti-o, nădăjduiesc. Iată domnul guvernator d'Aunis, domnul d'Entragues tînărul, domnul de Ribeirac şi domnul de Livarot, gentilomi pe care Alteţa Voastră îi cunoaşte poate şi care sînt tot atît de viteji cît sînt de cinstiţi. Iată de asemeni pe domnul locţiitor de episcop Caśtillon, domnul baron de Lusignan, domnii Cruce şi Leclerc, toţi pătrunşi de înţelepciunea Alteţei Voastre Regale şi fericiţi să meargă sub ocrotirea voastră spre dezrobirea sfintei religii şi a tronului. Vom primi deci cu recunoştinţă poruncile pe care veţi binevoi să ni le daţi.

Ducele de Anjou nu-şi putu ascunde o mişcare de mîndrie. Guisii aceştia, atît de mîndri încît nu putuseră fi niciodată plecaţi, vorbeau de supunere.

Ducele de Mayenne reluă:

— Sînteţi, prin naşterea voastră, prin înţelepciunea voastră, Monseniore, şeful natural al sfintei Uniuni, iar noi trebuie să afăm de la Alteţa Voastră cum trebuie să ne purtăm faţă de pretinşii prieteni ai regelui despre care vorbeam adineauri.

— Nimic mai simplu, răspunse prinţul cu acel fel de aprindere înfrigurată care ţine loc de curaj la oamenii slabi; cînd nişte plante parazite şi otrăvitoare cresc într-un cîmp din care fără ele s-ar scoate o recoltă bogată, trebuiesc scoase din rădăcini aceste ierburi primejdioase. Regele este înconjurat nu de prieteni, ci de curteni care îl pierd şi care aţîţă un scandal continuu în Franţa şi în toată creştinătatea.

— E adevărat, spuse ducele de Guise cu o voce întunecată.

— Şi, de altfel, aceşti curteni, reluă cardinalul, ne împiedică pe noi, adevăraţii prieteni ai Maiestăţii Sale, să ajungem pînă la ea, după cum ne dă dreptul funcţiile şi naşterea noastră.

— Să lăsăm deci, spuse deodată ducele de Mayenne membrilor de rînd, aceia din prima Ligă, grija de a-l sluji pe Dumnezeu. Slujind pe Dumnezeu, ei vor sluji pe aceia care le vorbesc de Dumnezeu. Noi să ne facem afacerile noastre. Cîţiva oameni ne stau în cale; ne înfruntă, ne insultă, şi nu au nici cel mai mic respect pentru prinţul pe care noi îl cinstim atît de mult care e şeful nostru.

Fruntea ducelui de Anjou se acoperi de roşeaţă.

— Să distrugem, urmă Mayenne, să distrugem pînă la cel din urmă această sămînţă de oameni blestemaţi pe care regele îi îmbogăţeşte cu fîşii din averile noastre şi pe care, fiecare din noi se îndatorează să scoată din viaţă pe cîte unul. Noi sîntem treizeci aci, să-i numărăm pe ei.

— Înţelept te-ai gîndit, spuse ducele de Anjou, şi dumneata ţi-ai şi făcut datoria, domnule de Mayenne.

— Ceea ce s-a făcut nu se pune la socoteală, spuse d'Entragues; eu voi avea grijă de Quélus.

— Eu, de Maugiron, spuse Livarot.

— Şi eu, de Schomberg, spuse Ribeirac.

— Bine! bine! repetă ducele, şi îl mai avem pe Bussy, viteazul meu Bussy, şi care se va îngriji şi el de vreunul.

— Şi noi, şi noi! strigară toţi cei din Ligă.

Domnul de Monsoreau înaintă.

— Ah! ah! spuse Chicot, care, văzînd întorsătura pe care o luau lucrurile, nu mai rîdea, iată pe şeful vînătorii care vine să-şi ceară partea de vînat.

Chicot se înşela.

— Domnilor, spuse el întinzînd mîna, cer o clipă de tăcere. Noi sîntem nişte oameni hotărîţi şi ne e teamă să ne vorbim deschis unii altora. Sîntem oameni inteligenţi şi ne învîrtim în jurul unor scrupule fără rost. Haideţi, domnilor, nu este vorba de greutatea pe care o avem de a ne apropia de persoana sa.

— Haide! spuse Chicot deschizînd ochii mari în fundul confesionalului său şi făcîndu-şi o pîlnie acustică din mîna stîngă pentru a nu pierde nici un cuvînt din ceea ce se spunea. Haide! grăbeşte-te, aştept.

— Ceea ce ne preocupă pe toţi, domnilor, reluă contele, este imposibilitatea în faţa căreia ne vedem ţintuiţi. Este regalitatea care ni se dă şi care nu se poate primi de o nobilime franceză: rugăciuni, despotism, neputinţă şi orgii, risipă pentru nişte serbări care fac tot ceea ce priveşte războiul şi artele. O asemenea purtare, domnilor, nu este pricinuită de neştiinţă sau de slăbiciune, ci de nebunie.

O tăcere mormîntală urmă după cuvintele şefului de vînătoare. Impresia era cu atît mai adîncă cu cît fiecare îşi spunea în şoaptă ceea ce spusese el tare, astfel că fiecare tresări ca la ecoul propriei sale voci şi se cutremură gîndindu-se că era în toate privinţele de părerea oratorului.

Domnul de Monsoreau, care vedea bine că această tăcere nu venea decît în urma unei totale aprobări, urmă:

—Trebuie să trăim sub un rege nebun, fără vlagă şi leneş, în clipa cînd Spania aprinde negurile, în clipa cînd Germania trezeşte pe vechile căpetenii ale ereticilor adormiţi în umbra mînăstirilor, cînd Anglia, cu neînduplecata ei politică, retează ideile şi capetele? Toate naţiunile lucrează cu glorie la ceva. Noi dormim. Domnilor, iertaţi-mă că spun acest lucru în faţa unui mare prinţ care mă va învinui poate de îndrăzneala mea, căci are prejudecata familiei; domnilor, de patru ani noi nu mai sîntem guvernaţi de un rege, ci de un călugăr.

La aceste cuvinte explozia, cu dibăcie pregătită şi stăpînită de o oră de către prevederea şefilor, izbucni atît de puternic încît nimeni nu ar fi recunoscut în aceşti turbaţi pe calculatorii reci şi cu judecată din scena de mai înainte.

— Jos cu Valois! strigară unii, jos cu călugărul Henric! să ne alegem ca şef un prinţ gentilom, un rege cavaler, un tiran dacă e nevoie, dar nu un călugăr.

— Domnilor, domnilor, spuse cu făţărnicie ducele de Anjou, iertare, vă rog, pentru fratele meu care s-a înşelat, sau mai bine zis care este înşelat. Lăsaţi-mă să nădăjduiesc, domnilor, că mustrările noastre înţelepte, că intervenţia prielnică a puterii Ligii îl vor aduce pe calea cea bună.

— Şuieră şarpe, şopti Chicot, şuieră.

— Monseniore, răspunse ducele de Guise, Alteţa Voastră a auzit poate prea devreme, dar în sfîrşit a auzit expresia sinceră a gîndului asociaţiei. Nu, nu mai este vorba aci de o ligă împotriva Bearnezului, spaima neghiobilor; nu mai este vorba de o ligă pentru a susţine biserica, ce se va susţine foarte bine şi singură; este vorba, domnilor, de a scoate nobilimea Franţei din situaţia mîrşavă în care se găseşte. Prea multă vreme am fost reţinuţi de respectul pe care ni-l inspiră Alteţa Voastră; prea multă vreme această dragoste pe care i-o cunoşteam pentru familia sa ne-a ţinut strînşi cu putere în marginile prefăcătoriei. Acum totul este dat la iveală, Monseniore, şi Alteţa Voastră va lua parte la adevărata şedinţă a Ligii, tot ce s-a petrecut pînă acum nu a fost decît o introducere.

— Ce voieşti să spui, domnule duce? întrebă prinţul tremurînd în acelaşi timp de teamă şi de ambiţie.

— Monseniore, ne-am adunat aci, urmă ducele de Guise, după cum a spus foarte bine domnul şef al vînătorii, nu ca să repetăm nişte chestiuni învechite ca teorie, ci ca să lucrăm cu folos. Astăzi, ne alegem un şef în stare să cinstească şi să îmbogăţească nobilimea Franţei; şi după cum era obiceiul vechilor franci, cînd îşi alegeau un şef, dîndu-i un dar demn de el, noi oferim un dar şefului pe care ni l-am ales...

Toate inimile bătură, dar mai puţin tare ca aceea a ducelui. Totuşi el rămase tăcut şi nemişcat şi numai paloarea îi trăda emoţia.

— Domnilor, urmă ducele luînd de pe scaunul aşezat înapoia lui un obiect destul de greu pe care îl ridică în sus, domnilor, iată darul pe care, în numele dumneavoastră al tuturor îl depun la picioarele prinţului.

— Trăiască Francisc al III-lea! strigă cu un glas care făcu să se cutremure bolta, trupa strînsă la un loc a gentilomilor care îşi scoaseră spadele.

— Eu! eu! bolborosea ducele tremurînd în acelaşi timp de bucurie şi de groază; eu! dar e cu neputinţă! fratele meu trăieşte încă, fratele meu este unsul lui Dumnezeu.

— Noi îl depunem, spuse ducele, aşteptînd ca Dumnezeu să împuternicească prin moartea lui alegerea pe care am făcut-o, sau mai de grabă aşteptînd ca vreunul din supuşii lui, plictisit de această domnie fără glorie, prin otravă sau pumnal, să o ia înaintea dreptăţii lui Dumnezeu!...

— Domnilor, spuse din ce în ce mai încet ducele, domnilor!

— Monseniore, spuse la rîndu-i cardinalul, la mustrarea de adineauri, iată răspunsul nostru: Henric al III-lea era unsul lui Dumnezeu, însă noi l-am depus; el nu mai este alesul Domnului ci Alteţa Voastră veţi fi acela, Monseniore. Acesta este un templu tot aşa de sfînt ca acela din Reims, căci aci s-au odihnit moaştele sfintei Genoveva, patroana Parisului; căci aci a fost îngropat corpul lui Clovis, primul rege creştin; ei bine, Monseniore, în acest templu sfînt, în faţa statuii adevăratului întemeietor al monarhiei franceze, eu, unul din prinţii bisericii şi care, fără vreo ambiţie necugetată, pot nădăjdui într-o zi că am s-ajung şeful ei, Monseniore, vă dau pentru a înlocui sfîntul mir, un untdelemn sfinţit trimis de Papa Grigore al III-lea. Monseniore, numiţi pe viitorul arhiepiscop de Reims, numiţi conetabilul şi, într-o clipă, veţi fi uns ca rege, iar fratele vostru va fi acela care, dacă nu vă înapoiază tronul, va fi considerat ca un uzurpator. Copile! aprinde făcliile din altar.

În aceeaşi clipă călugăraşul, care nu aştepta desigur decît această poruncă, luă din sacristie o aprinzătoare de mînă şi într-o clipă cincizeci de făclii străluciră în altar.

Se putu vedea atunci pe altar o mitră sclipind de pietre scumpe şi o spadă mare împodobită cu crini: era mitra de arhiepiscop! Era spada de conetabil.

În aceeaşi clipă, în mijlocul întunericului pe care nu-l putuse împrăştia lumina din altar, orga se trezi şi făcu să se audă *Veni Creator*.

Acest fel de deznodămînt, pregătit de cei trei prinţi de Lorena şi la care nici chiar ducele de Anjou nu se aşteptase, produse o impresie adîncă asupra celor de faţă. Curajoşii se aprinseră şi chiar cei slabi se simţiră puternici.

Ducele de Anjou îşi înălţă capul şi, cu un pas mai liniştit, cu un braţ mai hotărît decît s-ar fi putut aştepta de la el, merse drept spre altar, luă cu mîna stîngă mitra şi cu mîna dreaptă spada şi întorcîndu-se spre duce şi spre cardinal care se aşteptau dinainte la această îndoită cinste, puse mitra pe capul cardinalului şi încinse spada ducelui.

Aplauze unanime salutară această faptă hotărîtoare, cu atît mai puţin aşteptată cu cît se cunoştea caracterul nestatornic al prinţului.

— Domnilor, spuse ducele către cei de faţă, daţi-vă numele domnului duce de Mayenne, primul ministru al Franţei; în ziua cînd voi fi rege, veţi fi toţi cavaleri ai ordinului.

Aplauzele se înmulţiră şi toţi asistenţii veniră unul după altul să-şi dea numele domnului de Mayenne.

— Drace! spuse Chicot, iată un prilej să capăt cordonul albastru. N-am să mai întîlnesc niciodată unul la fel, şi cînd te gîndeşti că trebuie să mă folosesc de el!

— Acum, la altar, Sire, spuse cardinalul de Guise.

— Domnul de Monsoreau, aghiotantul meu, domnii de Ribeirac şi d'Entragues căpitanii mei, domnul de Livarot, locotenentul gărzii mele, luaţi în jurul meu locurile la care rangul pe care vi-l încredinţez vă dau dreptul.

— Fiecare din cei care fuseseră numiţi se duseră să-şi ia locul care, într-o ceremonie adevărată, le-ar fi fost hotărît de etichetă.

— Domnilor, spuse adresîndu-se restului adunării, îmi veţi cere fiecare cîte ceva iar eu voi încerca să vă mulţumesc pe toţi.

În acest timp, cardinalul trecuse înapoia tabernacolului şi îşi îmbrăcase veşmintele episcopale. În curînd apăru din nou cu untdelemnul sfinţit, pe care îl aşeză pe altar.

Atunci el făcu un semn călugăraşului care aduse evanghelia şi crucea. Cardinalul le luă pe amîndouă, puse crucea pe evanghelie şi le întinse ducelui de Anjou care puse mîna deasupra .

— În faţa lui Dumnezeu! spuse ducele, făgăduiesc poporului meu să menţin şi să cinstesc sfînta religie, cum se cuvine regelui Prea Creştin şi celui dintîi fiu al bisericii. Aşa să-mi ajute Dumnezeu şi sfînta Evanghelie.

— Amin! repetă un fel de ecou care părea că vine din adîncurile bisericii.

Ducele de Guise îndeplinind, după cum am spus, funcţiile de conetabil, urcă cele trei trepte ale altarului şi în faţa tabernacolului îşi depuse spada, pe care cardinalul o binecuvîntă.

Cardinalul o trase atunci din teacă şi, luînd-o de lamă, o prezentă regelui, care o luă de mîner.

— Sire, spuse el, luaţi această spadă care vă este

dată cu binecuvîntarea Domnului pentru ca, prin ea şi prin puterea Sfîntului Duh să puteţi rezista tuturor duşmanilor voştri, să ocrotiţi şi să apăraţi sfînta biserică şi regatul care vi se încredinţează. Luaţi această spadă pentru ca, prin ajutorul ei, să faceţi dreptate, să ocrotiţi văduvele şi orfanii, să îndreptaţi neregulile; pentru ca, acoperindu-vă de glorie prin toate virtuţile, să meritaţi a domni împreună cu acela al cărui reprezentant sînteţi pe pămînt şi care domneşte cu Tatăl şi Sfîntul Duh, în vecii vecilor.

Ducele aplecă spada astfel ca vîrful să atingă pămîntul şi, după ce i-o oferi lui Dumnezeu, i-o înapoie ducelui de Guise.

Călugăraşul aduse o pernă pe care o aşeză înaintea ducelui de Anjou care îngenunchie.

Apoi cardinalul deschise cutiuţa de argint şi cu vîrful unui ac de aur scoase din ea puţin untdelemn sfinţit pe care îl întinse pe farfurioara de pe potir.

Atunci, cu potirul în mîna stîngă, el rosti deasupra ducelui două rugăciuni. Apoi, luînd mirul cu degetul cel gros, făcu o cruce pe fruntea ducelui, zicînd:

— *Unge te în regent de oleo sanctificato, în nomine Patris et Filii et Spiritus sancti*.

Aproape numaidecît călugăraşul şterse mirul cu o batistă brodată cu aur.

În acest moment cardinalul luă coroana cu amîndouă mîinile şi o coborî spre capul ducelui, dar fără s-o aşeze. Îndată ducele de Guise şi ducele de Mayenne se apropie şi susţinură coroana de fiecare parte.

În sfîrşit cardinalul, ne mai ţinînd-o decît cu mîna stîngă spuse binecuvîntînd pe prinţ cu mîna dreaptă:

— Dumnezeu să te încoroneze cu coroana gloriei şi a dreptăţii.

Apoi aşezînd-o pe capul prinţului:

— Primeşte această coroană, spuse el, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh.

Ducele de Anjou, palid şi tremurînd, simţi coroana aşezîndu-se pe cap şi fără să vrea duse mîna la ea.

Clopotul călugăraşului răsună atunci şi făcu să se plece fruntea tuturor celor de faţă.

Dar ei se ridicară îndată, scoţînd spadele şi strigînd:

— Trăiască regele Francisc al III-lea!

— Sire, spuse cardinalul ducelui de Anjou, domniţi de azi înainte asupra Franţei, căci sînteţi uns chiar de Papa Grigore al XIII-lea, al cărui reprezentant sînt eu.

— La naiba! spuse Chicot, ce păcat că nu am gîlci!

— Domnilor, spuse ducele de Anjou ridicîndu-se mîndru şi măreţ, nu voi uita niciodată numele celor treizeci de gentilomi care, cei dintîi, m-au judecat demn să domnesc peste ei: şi acum adio, domnilor, Dumnezeu să vă aibă în sfînta şi buna lui pază!

Cardinalul se înclină ca şi ducele de Guise; dar Chicot, care îi privea dintr-o parte, băgă de seamă că în timp ce ducele de Mayenne îl conducea pe noul rege, cei doi prinţi de Lorena schimbau un zîmbet ironic.

— Ia te uită! spuse gasconul; ce o mai însemna şi asta şi la ce slujeşte jocul, dacă toată lumea înşeală?

În acest timp ducele de Anjou ajunsese la scara de la criptă şi în curînd dispăru în întunericul bisericii subterane unde, unul după altul, toţi asistenţii îl urmară afară de cei trei fraţi care intrară în sacristie, în timp ce fratele portar stîngea luminile din altar.

Călugăraşul închise cripta în urma lor şi biserica rămase luminată de acea lampă care,singura ce rămînea nestinsă, părea un simbol necunoscut oamenilor de rînd şi vorbea numai aleşilor unei iniţieri misterioase.

CAPITOLUL XXI

Cum făcu Chicot un curs de genealogie, crezînd că face un curs de istorie

Chicot se ridică în confesionalul său pentru a-şi dezmorţi picioarele. Avea tot motivul să creadă că această şedinţă era cea din urmă şi, cum era aproape ora două dimineaţa, se grăbea să-şi ia măsuri pentru restul nopţii.

Dar, spre marea lui mirare, după ce auziră cheia de la criptă scîrţîind de două ori în broască, cei trei prinţi de Lorena ieşiră din sacristie; numai că, de astădată, îşi lepădaseră rasele şi îşi reluaseră veşmintele obişnuite.

În acelaşi timp şi văzîndu-i apărînd din nou, călugăraşul izbucni într-un hohot de rîs atît de vesel încît se molipsi şi Chicot, care începu să rîdă, fără să ştie pentru ce.

Ducele de Mayenne se apropie cu repeziciune de scară.

— Nu rîde aşa de zgomotos, sora mea, spuse el, de abia au ieşit şi ar putea să te audă.

— Sora lui, făcu Chicot mergînd din uimire în uimire; nu cumva acest călugăraş o fi vreo femeie?

În adevăr, călugăraşul îşi dădu gluga pe spate şi descoperi cel mai spiritual şi mai încîntător cap de femeie pe care nici Leonardo da Vinci nu l-a aşezat pe pînză, el care totuşi a pictat-o pe Gioconda.

Avea nişte ochi negri strălucind de răutate, dar care, atunci cînd îşi dilatau pupilele, îşi lărgeau discul de

abanos şi luau o expresie aproape grozavă silindu-se să fie serioasă.

Avea o gură mică, rumenă şi fină, un nas desenat cu măiestrie; avea în sfîrşit o bărbie rotundă, care termina ovalul desăvîrşit al unei feţe puţin cam palide de pe care ieşeau la iveală, ca două arcuri, două sprîncene frumos arcuite.

Era sora domnilor de Guise, doamna de Montpensier, sirenă primejdioasă, ascunzînd cu dibăcie sub rasa largă a călugăraşului cusurul atît de imputat al unui umăr puţin mai ridicat decît celălalt şi îndoitura puţin elegantă a piciorului drept care o făcea să şchioapete uşor.

Datorită acestor cusururi, sufletul unui demon venise să locuiască în acest corp, căruia Dumnezeu îi dăduse un cap de înger.

Chicot o recunoscu, deoarece o văzuse venind de zeci de ori să facă curte reginei Luiza de Vaudemont, vara ei, şi o mare taină îi fu dezvăluită prin această prezenţă şi prin aceea a celor trei fraţi ai ei, care se încăpăţînaseră să rămînă după plecarea tuturor.

—Ah! frate cardinal, spunea ducesa într-un acces de rîs, cum făceai pe sfîntul şi cît de bine vorbeai de Dumnezeu! O clipă, m-ai făcut să mă tem şi am crezut că luai lucrurile în serios; şi el care s-a lăsat să fie uns şi încoronat! Oh! ce mutră caraghioasă avea sub coroana aceea!

— Ce are a face, spuse ducele, avem ceea ce voiam, şi François nu mai poate să se răzgîndească acum; Monsoreau, care fără îndoială că avea pentru aceasta un interes ascuns, a împins lucrurile atît de departe, încît acum sîntem siguri că nu ne va părăsi, cum a făcut cu La Mole şi Coconnas, la jumătatea drumului spre eşafod.

— Oh! oh! spuse Mayenne, acesta este un drum pe care nu-l pot urma uşor nişte prinţi de felul nostru şi va fi totdeauna mai aproape de la Luvru la mînăstirea Sfînta Genoveva decît de la Primărie la Piaţa Grevei.

Chicot înţelegea că ei îşi bătuseră joc de ducele de Anjou şi cum îl ura pe prinţ, ar fi îmbrăţişat bucuros pentru această înşelătorie pe Guise, afară de Mayenne, chiar dacă ar fi fost silit să o îmbrăţişeze de două ori pe doamna de Montpensier.

— Să revenim la treburile noastre, domnilor, spuse cardinalul. Totul este bine închis, nu-i aşa?

— O! răspund eu, spuse ducesa; de altfel mă duc să văd.

— Nu, spuse ducele, trebuie că ai obosit, micul meu călugăraş.

— Ba deloc, a fost foarte plăcut.

— Mayenne, spui că el este aici? întrebă ducele.

— Da.

— Nu l-am văzut.

— Cred şi eu, deoarece este ascuns.

— Unde?

— Într-un confesional.

Aceste cuvinte răsunară la urechile lui Chicot întocmai ca cele o sută de mii de trîmbiţe ale apocalipsului.

— Cine o fi ascuns într-un confesional? întrebă el mişcîndu-se în cutia lui; la naiba! nu mă văd decît pe mine.

— Atunci a văzut şi a auzit tot? întrebă ducele.

— Ce are a face, nu este al nostru?

— Adu-i încoace, Mayenne, spuse ducele.

Mayenne coborî una din treptele altarului, păru că se orientează şi se îndreaptă direct către confesionalul

ocupat de Gascon.

Chicot era curajos; dar, de astă dată, dinţii începură să-i clănţăne de spaimă şi o sudoare rece începu să i se scurgă de pe frunte pe mîini.

— Ei bine! spuse el către sine şi încercînd să-şi descurce spada din cutele rasei, nu vreau totuşi să mor ca un ticălos, în acest cufăr.

Să mergem înaintea morţii, ce dracu! Şi pentru că se prezintă prilejul, să-l ucid cel puţin, înainte de a muri.

Şi pentru a pune în aplicare acest plan curajos, Chicot, care găsise în sfîrşit mînerul spadei, îşi şi puse mîna pe clanţa uşii, cînd răsună vocea ducesei.

— Nu în acela, Mayenne, spuse ea, nu în acela, în celălalt, la stînga, în fund.

— Ah! foarte bine, spuse ducele care îşi întinsese mîna spre confesionalul lui Chicot şi care după îndreptarea sorei sale se întoarse îndată spre confesionalul opus.

— Uf! spuse Gasconul scoţînd un oftat pe care i l-ar fi invidiat Gorenflot, era şi timpul; dar cine dracu' o fi în celălalt?

— Poţi ieşi, maestre Nicolae David, spuse Mayenne, sîntem singuri.

— Bun! spuse Gasconul, tu lipseai de la serbare, maestre Nicolae; te căutam pretutindeni şi iată că, în sfîrşit, în clipa cînd nu te mai căutam, te-am găsit.

— Ai văzut şi ai auzit tot, nu-i aşa? spuse ducele de Guise.

— Nu am pierdut un cuvînt din ceea ce s-a petrecut şi nu voi uita nici un amănunt, fiţi liniştit, Monseniore.

— Vei putea deci să raportezi totul trimisului Sfinţiei Sale Grigore al XIII-lea? întrebă Crestatul.

— Totul, fără să înlătur nimic.

— Acum, fratele meu de Mayenne îmi spune că ai făcut minuni pentru noi. Să vedem, ce ai făcut?

Cardinalul şi ducesa se apropiară curioşi. Cei trei prinţi şi sora lor formau atunci un singur grup. Luminat în plin de lampă, Nicolae David se găsea la trei paşi de ei.

— Am făcut ceea ce făgăduisem, Monseniore, spuse Nicolae David, adică am găsit mijlocul de a vă face să vă aşezaţi pe tronul Franţei fără nici o greutate.

— Şi ei la fel! făcu Chicot. Ia te uită! Dar toată lumea ea să fie regele Franţei. Cine ştie să aştepte dă de noroc.

Se vede că veselia înviase în sufletul viteazului Chicot.

Mai întîi, scăpat într-un fel neaşteptat de la o primejdie sigură! apoi, descoperea o mare conspiraţie; în sfîrşit, în această mare conspiraţie găsea un mijloc de a-i pierde pe cei doi duşmani ai săi: ducele de Mayenne şi avocatul Nicolae David.

— Dragă Gorenflot, şopti el cînd toate ideile i se mai aşezară puţin în cap, ce masă am să-ţi plătesc mîine pentru închirierea rasei tale!

— Şi dacă uzurparea este prea vădită, să ne abţinem de la acest mijloc, spuse Henric de Guise. Nu vreau să am de a face cu toţi regii creştinătăţii, care purced dintr-un drept divin.

— M-am gîndit la acest scrupul al Monseniorului, spuse avocatul salutîndu-l pe duce şi plimbînd asupra triumviratului o privire sigură. Eu nu sînt dibaci numai în arta scrimei. Monseniore cum poate au răspîndit zvonul duşmanii mei ca să-mi piardă încrederea dumneavostră; ocupîndu-mă cu studii teologice şi legale, am consultat, cum trebuie să facă un bun cazuist şi un jurist învăţat, analele şi decretele care întăresc spusele mele în privinţa obiceiurilor noastre de urmare la tron. Înseamnă

a cîştiga totul cîştigînd legitimitatea şi eu am descoperit, Monseniore, că sînteţi moştenitorii legitimi şi că familia Valois nu e decît o ramură parazită şi uzurpatoare.

Încrederea cu care Nicolae David rosti acest mic discurs, dădu o bucurie foarte mare doamnei de Montpensier, o mare curiozitate cardinalului şi ducelui de Mayenne şi descreţi aproape fruntea posomorîtă a ducelui de Guise:

— Este greu totuşi, spuse el, ca să pretindă casa de Lorena, foarte vestită de altfel, întîietatea asupra casei de Valois.

— Acest lucru este totuşi dovedit, Monseniore, spuse avocatul dîndu-şi la o parte rasa pentru a scoate un pergament din pantalonii săi lungi din mînerul unei spade lungi.

Ducele luă pergamentul din mîinile lui Nicolae David.

— Ce e acesta? întrebă el.

— Arborele genealogic al casei de Lorena.

— A cărui tulpină este?

— Carol cel Mare, Monseniore.

— Carol cel Mare! strigară cei trei fraţi cu un aer de neîncredere care, totuşi, nu era lipsit de o oarecare mulţumire; e cu neputinţă. Cel dintîi duce de Lorena era contemporan cu Carol cel Mare, dar se numea Ranier şi nu era deloc rudă cu acel mare împărat.

— Staţi puţin, Monseniore, spuse Nicolae. Cred că mă înţelegeţi că nu m-am dus să caut unul din acele lucruri care dispar printr-o simplă dezminţire şi pe care primul judecător l-ar face să se prăbuşească. Ceea ce vă trebuie, este un proces bun care să ţină multă vreme, care să ocupe parlamentul şi poporul, în timpul căruia puteţi mitui, nu poporul, el este al dumneavostră, dar

parlamentul. Să vedeţi dar, Monseniore, cum stau lucrurile: Ranier, cel dintîi duce de Lorena contemporan cu Carol cel Mare.

„Guilbert, fiul său, contemporan cu Ludovic cel Blajin. Henric, fiul lui Guilbert, contemporan cu Carol cel Pleşuv.”

— Dar… spuse ducele de Guise.

— Puţină răbdare, Monseniore, am ajuns. Ascultaţi bine. Bonne…

— Da, spuse ducele, fiica lui Ricin, al doilea fiu al lui Ranier.

— Bine, reluă avocatul; măritată cu cine?

— Bonne?

— Da.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea, regele Franţei.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea. Regele Franţei, repetă David. Acum adăugaţi: fratele lui, Lotar, jefuit de coroana Franţei de către uzurpatorul Hugo Capet, care a luat-o de la Ludovic al V-lea.

— Oh! oh! făcură împreună ducele de Mayenne şi cardinalul.

— Urmează, spuse Crestatul, începe să se facă lumină.

— Or, Carol de Lorena moştenea de la fratele său Lotar la stîngerea neamului său. Neamul lui Lotar s-a stins; deci, domnilor, dumneavoastră sînteţi singurii şi adevăraţii moştenitori ai coroanei Franţei.

— Drace, făcu Chicot, animalul este mai veninos decît credeam eu.

— Ce spui despre asta, frate? întrebă în acelaşi timp cardinalul şi ducele de Mayenne.

—Spun, răspunse Crestatul, că, din păcate, există în

Franţa o lege care se cheamă salică[1] şi care prăbuşeşte toate pretenţiile noastre.

— Iată unde aşteptam să ajungeţi, Monseniore, strigă David cu mîndria amorului propriu mulţumit; care este primul exemplu al legii salice?

—Urcarea pe tron a lui Filip de Valois în paguba lui Eduard de Anglia.

— Care este data acestei urcări pe tron?

Crestatul îşi cercetă amintirile.

— 1328, spuse fără şovăire cardinalul de Lorena.

— Adică la 341 de ani după uzurparea lui Hugo Capet, la 240 de ani după stingerea neamului lui Lotar. Deci, de 240 de ani strămoşii dumneavoastră aveau dreptul la coroană cînd s-a înfiinţat legea salică. Or, fiecare ştie că legea salică nu are efect retroactiv.

— Eşti un om dibaci, maestre Nicolae David, spuse Crestatul privindu-l pe avocat cu o admiraţie care nu era lipsită de un oarecare dispreţ.

— E foarte ingenios, făcu cardinalul.

— E foarte frumos, spuse Mayenne.

— E admirabil, spuse ducesa; iată-mă prinţesă regală. Nu mai vreau ca soţ decît un împărat din Germania.

— Doamne, Dumnezeule, spuse Chicot, tu ştii că nu ţi-am făcut niciodată decît o rugăminte: *Ne nos inducas in tentationem, el libera nos ad advocatis.*

Numai ducele de Guise rămăsese gînditor în mijlocul entuziasmului general.

— Şi cînd te gîndeşti că asemenea mijloace sînt necesare unui bărbat de talia mea, şopti el. Cînd te gîndeşti că înainte de a se supune, popoarele privesc

---

[1] Această lege cuprinde o regulă care exclude femeile de la moştenirea de pămînturi.(N.T.)

nişte pergamente ca acestea, în loc să citească nobleţea omului în fulgerele din ochii sau din spada sa!

— Ai dreptate, Henric, de zece ori dreptate. Şi dacă lumea s-ar mulţumi să privească în faţă, ai fi rege printre regi, pentru că ceilalţi, se zice, par oameni din popor pe lîngă dumneata. Dar principalul pentru a urca pe tron este, după cum a spus maestrul Nicolae David, un proces bun; şi cînd vom fi ajuns acolo, înseamnă, după cum ai spus-o chiar dumneata, că blazonul casei noastre nu despodobeşte prea mult blazoanele atîrnate deasupra celorlalte tronuri ale Europei.

— Atunci, această genealogie este bună, urmă suspinînd Henric de Guise, şi iată cei două sute de taleri de aur, pe care mi i-a cerut pentru dumneata fratele meu de Mayenne, maestre Nicolae David!

— Şi iată alţi două sute, spuse cardinalul avocatului, ai cărui ochi scînteiau de plăcere ascunzînd aurul în buzunarele sale largi, pentru noua misiune cu care avem să te însărcinăm.

— Vorbiţi Monseniore, sînt cu totul la poruncile Eminenţei Voastre.

— Nu te putem însărcina să duci chiar dumneata la Roma, sfîntului nostru părinte Grigore al XIII-lea, această genealogie la care trebuie să-şi dea aprobarea sa. Dumneata eşti prea mic pentru a face să ţi se deschidă uşile Vaticanului.

— Vai! spuse Nicolae David, am o inimă mare, este adevărat dar sînt dintr-o familie săracă. Ah! dacă aş fi cel puţin un simplu gentilom!

— Nu taci odată, haimana! spuse Chicot.

— Dar nu eşti, urmă cardinalul, şi acesta e un mare rău. Sîntem deci siliţi să însărcinăm cu această misiune pe Pierre de Gondy.

— Dă-mi voie, frate, spuse ducesa, făcîndu-se serioasă; cei din familia Gondy sînt oameni deştepţi, fără îndoială, dar asupra cărora nu avem nici o înrîurire, nici o speranţă, numai ambiţia lor ne răspunde de ei, şi ei îşi pot mulţumi această ambiţie tot aşa de bine cu regele Henric ca şi cu casa de Guise.

— Sora mea are dreptate, Ludovic, spuse ducele de Mayenne cu brutalitatea lui obişnuită, şi nu ne putem bizui pe Pierre de Gondy, cum ne bizuim pe Nicolae David care este omul nostru şi pe care îl vom putea face să fie spînzurat cînd ne va plăcea.

Această naivitate a ducelui, aruncată pe neaşteptate în faţa avocatului, produse asupra nefericitului legist cel mai ciudat efect: el izbucni într-un rîs silit care arăta cea mai mare groază.

— Fratele meu, Carol, glumeşte, spuse Henric de Guise către avocatul care îngălbenise, şi noi ştim că ne eşti credincios: ai dovedit-o în nenumărate prilejuri.

— Şi mai ales în al meu, gîndi Chicot arătînd pumnul duşmanului său sau, mai bine, ambilor duşmani.

— Linişteşte-te, Carol; linişteşte-te, Caterina; toate măsurile mele sînt luate dinainte. Pierre de Gondy va duce această genealogie la Roma, dar amestecată printre alte hîrtii şi fără să ştie ce duce. Papa va aproba sau va dezaproba fără ca Gondy să cunoască această aprobare sau dezaprobare. În afîrşit Gondy, neştiind mereu ceea ce poartă, se va înapoia în Franţa cu această genealogie aprobată sau dezaprobată. Dumneata, Nicolae David, vei pleca aproape în acelaşi timp cu el şi îl vei aştepta La Chalone, la Lyon sau la Avignon, după poruncile, pe care le vei primi de la noi de a te opri în unul sau altul din cele trei oraşe. În felul acesta dumneata singur cunoşti adevăratul secret al

întreprinderii. Vezi dar bine că eşti tot omul nostru de încredere.

David se înclină.

— Tu ştii cu ce condiţie, dragă prietene, şopti Chicot, de a fi spînzurat dacă faci un pas alături; dar fii pe pace, îţi jur pe sfînta Genoveva, care se află aici în ghips, în marmură sau în lemn, poate chiar în oase, că te găseşti aşezat în clipa de faţă între două spînzurători, dar că cea mai apropiată de tine, scumpul meu, este aceea pe care ţi-o pregătesc eu.

Cei trei fraţi îşi strînseră mîna şi îmbrăţişară pe sora lor, ducesa, care le adusese cele trei rase de călugări lăsate în sacristie; apoi după ce îi ajutase să-şi îmbrace rasele ocrotitoare, ea îşi lăsă gluga pe ochi, merse înaintea lor pînă în tindă, unde îi aştepta fratele portar şi acolo dispărură, urmaţi de Nicolae David ai cărui taleri de aur sunau la fiecare pas.

În urma lor, fratele portar trase zăvoarele şi, intrînd în biserică, veni să stingă lampa din altar. Numaidecît o negură deasă cuprinse capela şi reînnoi acea groază misterioasă care îl mai făcuse pe Chicot să se cutremure.

Apoi, în această negură, zgomotul sandalelor călugărului pe lespezile de piatră se depărtă, se micşoră şi se pierdu cu totul.

Cinci minute care i se părură foarte lungi lui Chicot, se scurseră fără ca nimic să tulbure mai mult această linişte şi această negură.

— Bun, spuse Gasconul, că cele trei acte s-au jucat şi că actorii au plecat. Să încercăm să-i urmăm: mi-ajunge atîta comedie pentru o singură noapte.

Şi Chicot, care renunţase la ideea lui de a aştepta ziua în biserică de cînd văzuse mormintele mişcătoare şi confesionalele locuite, trase uşor zăvorul, împinse uşa cu

prevedere şi îşi scoase picioarele afară din cutie.

În timpul plimbărilor călugărului, Chicot văzuse într-un colţ o scară care slujea la curăţatul giurgiuvelelor de la geamurile colorate. El nu stătu mult pe gînduri. Cu mîinile întinse, înaintînd cu prevedere, ajunse fără zgomot pînă la colţul acela, puse mîna pe scară şi, orientîndu-se cum putu mai bine, se duse să razime scara de o fereastră.

La lumina lunei, Chicot, văzu că nu se înşelase în prevederile sale: fereasta dădea în strada Bordelle.

Chicot deschise fereastra, încălecă deasupra şi trăgînd scara la el cu acea putere şi acea dibăcie pe care le dau aproape totdeauna bucuria sau teama, el o făcu să treacă dinăuntru afară.

Odată coborît, el ascunse scara într-un tufiş ce se afla lîngă zid, se strecură pe lîngă morminte pînă la ultima îngrăditură care îl despărţea de stradă şi pe care o sări, nu fără a desprinde cîteva pietre care coborîră odată cu el de cealaltă parte a străzii.

Ajuns acolo, Chicot se apucă să răsufle din răsputeri.

Ieşise cu cîteva zgîrieturi dintr-un viespar unde simţise mai multe ori că îşi punea viaţa în joc. Apoi, cînd simţi că aerul pătrunde mai liber în plămînii săi, îşi luă drumul spre strada Sfîntul Jacques, neoprindu-se decît la hanul Cornul Abundenţei la care bătu fără şovăială precum şi fără întîrziere.

Jupînul Claude Bonhomet veni chiar el să-i deschidă. Era un om care ştia că orice deranjament se plăteşte şi care se bizu pentru a face avere mai mult pe serviciile suplimentare decît pe cele obişnuite.

El îl recunoscu pe Chicot de la prima aruncătură de ochi cu toate că Chicot ieşise ca un cavaler şi se înapoia ca un călugăr.

— Ah! dumneata eşti, gentilomul meu, spuse el; fii bine venit.

Chicot îi dădu un taler.

— Şi fratele Gorenflot? întrebă el.

Un zîmbet larg înveseli faţa meşterului cîrciumar. El înantă spre odaie şi împinse uşa.

— Priveşte, spuse el.

Fratele Gorenflot sforăia exact în acelaşi loc unde îl lăsase Chicot.

— La naiba! respectabilul meu prieten, spuse Gasconul, ai avut, fără să bănuieşti, un vis grozav.

CAPITOLUL XXII

Cum călătoreau alături domnul şi doamna de Saint-Luc şi cum fură ajunşi de un tovarăş de călătorie.

A doua zi de dimineaţă, aproape către ora la care se trezea fratele Gorenflot, călduros împachetat în rasa lui, cititorul nostru, dacă ar fi călătorit pe drumul de la Paris la Angers, ar fi putut vedea, între Chartres şi Nogent, doi călăreţi, un gentilom şi pajul său, ai căror cai paşnici mergeau alături, mîngîindu-se cu nările şi vorbindu-şi prin nechezat ca nişte animale cinstite care, cu toate că erau lipsite de darul de a vorbi nu au găsit mai puţin mijlocul de a-şi comunica gîndurile.

Călăreţii sosiseră în ajun, aproape la aceeaşi oră, la Chartres, pe nişte cai asudaţi, cu gura plină de spumă; unul din cei doi cai căzuse chiar pe piaţa catedralei şi cum era tocmai în clipa cînd credincioşii se duceau la

liturghie, nu fusese un spectacol fără interes pentru burghezii din Chartres: acest cal măreţ murind de oboseală, proprietarii nu păruseră să-i dea mai multă atenţie ca unei mîrţoage.

Unii din ei băgaseră de seamă, burghezii din Chartres au fost în toate timpurile foarte buni obsevatori.

Unii din ei, zic, băgaseră chiar de seamă că cel mai înalt dintre cei doi călăreţi strecurase atunci o monedă în mîna unui băiat, la o cîrciumă vecină şi că, prin poarta din dos a acestui han, care da în cîmpie, cei doi călăreţi ieşiseră după o jumătate de oră, călărind pe doi cai odihniţi şi cu obrajii îmbujoraţi de acea culoare care este o dovadă a vinului cald pe care îl bei.

Odată ajunşi în cîmpia încă goală, încă rece, dar împodobită cu tonuri albăstrui, vestitori ai primăverii, cel mai înalt dintre cei doi călăreţi se apropiase de cel mai scund şi îi spusese, deschizîndu-şi braţele:.

— Scumpa mea, sărută-mă fără grijă, căci la ora asta, nu mai avem să ne temem de nimic.

Atunci doamna de Saint-Luc, căci ea era, se aplecase cu gingăşie defăcîndu-şi ambele braţe din mantaua în care se înfăşurase şi, sprijinindu-şi mantaua largă de umerii tînărului,fără a înceta să-şi afunde ochii în privirea sa, îi dăduse acel sărut pe care i-l cerea.

Reieşise din această asigurare pe care Saint-Luc i-o dăduse soţiei sale şi poate şi din sărutul dat de doamna de Saint-Luc soţului său, că în ziua aceea se opriseră într-un mic han din satul Courville, aflat numai la patru leghe de Chartres, care prin singurătatea lui, prin porţile-i duble şi încă prin alte multe avantaje, dădea celor doi soţi toată garanţia de siguranţă.

Acolo rămaseră toată ziua şi toată noaptea, ascunşi în cămăruţa lor, unde, după ce puseseră să li se

servească prînzul, se închiseră spunîndu-i hangiului, avînd în vedere drumul lung pe care-l făcuseră şi oboseala mare rezultată din el, de a nu-i deranja pînă a doua zi în revărsatul zorilor, recomandare care fusese urmată cu exactitate.

Aşadar, în dimineaţa acelei zile întîlnim pe domnul şi doamna de Saint-Luc, pe drumul de la Chartres la Norgent.

Or, în ziua aceea, deoarece erau şi mai liniştiţi ca în ajun, ei nu mai călătoreau ca nişte fugari, nici chiar ca îndrăgostiţi, ci ca nişte şcolari care se abat la fiecare clipă din drum, pentru a se admira unul pe altul de pe vreun deluşor ca o statuie ecvestră pe calul său, rupînd primii muguri, căutînd primii muşchi, culegînd primele flori, santinele ale primăverii care străpung zăpada gata să dispară şi simţind o bucurie nespusă la răsfrîngerea unei raze de soare în penele sclipitoare ale canalelor sau la trecerea unui iepure de cîmpie.

— Drace! strigă deodată Saint-Luc, ce bine e să fii liber! Tu ai fost vreodată liberă, Jeana?

— Eu, răspunse tînăra femeie cu un glas voios, niciodată; şi este pentru prima oară cînd iau din aer şi din spaţiu ceea ce vreau: tatăl meu era bănuitor, mamei îi plăcea să stea în casă; nu ieşeam fără o guvernantă, două jupînese şi un lacheu înalt, astfel încît nu-mi reamintesc să mai fi alergat pe vreo pajişte de cînd, ca o copilă nebunatică şi veselă, zburdam prin marile păduri din Meridor cu buna mea Diana, luîndu-mă la întrecere cu ea prin frunzişuri, alergînd pînă nu ne mai întîlneam una cu alta. Atunci, ne opream gîfîind la zgomotul făcut de vreo căprioară, de vreun cerb sau de vreo ciută, care, speriată de noi, fugea din ascunzişul ei, lăsîndu-ne să întrebăm noi înşine cu un oarecare fior, tăcerea

crîngurilor întinse. Dar tu, iubitul meu Saint-Luc, tu erai liber cel puţin?

— Eu, liber?

— Fără îndoială, un bărbat...

— Ei bine, da! niciodată. Crescut pe lîngă ducele de Anjou, luat de el în Polonia, readus de el la Paris, condamnat de acea veşnică regulă a etichetei să nu-l părăsesc, urmărit, de îndată ce mă depărtam, de acea voce tînguitoare care îmi striga mereu: „Saint-Luc, prietene; mă plictisesc; vino să te plictiseşti cu mine.” Liber! ah! chiar aşa! şi corsetul acela care îmi sugruma stomacul şi gulerul acela scrobit care îmi zgîria gîtul şi părul îmbîcsit care se încîlcea la umezeală şi se murdărea la praf; şi pălăria aceea în sfîrşit, ţinută pe cap cu ace. O! nu, nu, buna mea Jeana, cred că eram chiar mai puţin liber decît tine. Aşa că, vezi, profit de libertate. Să-i mulţumim lui Dumnezeu! ce bine e! şi cum se poate cineva lipsi de ea cînd are altă posibilitate?

—Şi dacă sîntem prinşi, Saint-Luc, spuse tînăra aruncînd o privire îngrijorată în urma ei, dacă ne duce la Bastilia?

— Dacă ne vor pune la un loc, mica mea Jeana, nu va fi decît un rău pe jumătate; mi se pare că toată ziua de ieri am stat închişi, nici mai mult nici mai puţin ca şi cînd am fi fost prizonieri de Stat şi cu toate acestea nu prea ne-am plictisit.

— Saint-Luc, nu fi aşa încrezător spuse Jeana cu un zîmbet plin de răutate şi de veselie; dacă ne vor prinde, nu cred să ne pună împreună.

Şi încîntătoarea femeie roşi voind să spună atît de mult spunînd atît de puţin.

— Atunci să ne ascundem bine, spuse Saint-Luc.

— O! fii pe pace, răspunse Jeana, în privinţa aceasta

nu avem nimic de temut şi vom fi bine ascunşi; dacă ai cunoaşte teritoriul şi stejarii lui înalţi care par coloanele unui templu a cărui boltă este cerul, şi crîngurile fără sfîrşit şi rîurile leneşe care curg vara sub arcuri întunecate de verdeaţă, iar iarna sub straturi de frunze moarte; apoi lacurile mari, cîmpurile de grîu, rondurile de flori, pajiştile nesfîrşite şi micile foişoare de unde zboară neîncetat mii de porumbei, rotindu-se şi bîzîind ca albinele în mijlocul tuturor acestora, regina acestui mic regat, zîna acestor grădini ale Armidei, frumoasa, buna, incomparabila Diana, o inimă de diamant într-un înveliş de aur, o vei iubi, Saint-Luc.

— O şi iubesc; ea te-a iubit.

— O! sînt sigură că mă iubeşte şi acum şi că mă va iubi totdeauna. Diana nu-şi schimbă prietenele după plac. Îţi închipui viaţa fericită pe care avem s-o ducem în acest cuib de flori şi de muşchi care va înverzi primăvara! Diana a luat conducerea tatălui sau, a bătrînului baron; nu trebuie deci să fim îngrijiţi. Este un războinic de pe vremea lui Francis I, ajuns slab şi nevătămător, pe cît de puternic şi curajos a fost altădată, nu mai are decît o amintire de la Pavia, nu mai are decît dragoste în prezent şi o speranţă în viitor, pe Diana lui mult iubită. Vom putea locui la Meridor fără ca el să ştie şi chiar să bage de seamă vreodată. Şi dacă va şti! Ei bine! vom scăpa spunîndu-i că Diana lui este cea mai frumoasă fată din lume şi că regele Francis I este cel mai mare căpitan din toate timpurile.

— Va fi încîntător, spuse Saint-Luc; dar prevăd certuri mari.

— Cum aşa?;

— Între baron şi mine.

— În ce privinţă. În privinţa regelui Francis I?

— Ah! aşa e, spuse Saint-Luc.

— Îţi închipui tu acest trai, iubitule, urmă Jeana. Dimineaţa, în pădure, prin portiţa pavilionului pe care ea ni-l va da ca locuinţă. Cunosc acel pavilion: două turnuri legate unul de altul printr-o clădire zidită pe vremea lui Ludovic al XII- lea, o arhitectură adorabilă şi pe care tu o vei adora, tu care iubeşti florile şi dantelele; şi nişte ferestre...; o vedere liniştită şi întunecată asupra marilor păduri care se întind cît vezi cu ochii şi în aleile cărora vezi în depărtare păscînd vreun cerb sau vreo căprioară şi ridicînd capul la cel mai mic zgomot; apoi, în partea opusă, o perspectivă deschisă spre cîmpiile aurite spre satele cu acoperişuri roşii şi cu ziduri albe, spre Loara sclipind la soare şi plină de luntre; apoi vom avea, trei leghe, un lac cu o barcă ascunsă în trestii, caii noştri, cîinii noştri cu care vom alerga după cerbi prin pădurile mari, în vreme ce bătrînul baron, neştiind că are oaspeţi, va spune, auzind lătrăturile îndepărtate:

— „Diana, ia ascultă, ai spune că este Astreea şi Phlegeton care vînează.

— Şi dacă vînează, tată, va răspunde Diana, lasă-i să vîneze.”

— Să ne grăbim, Jeana, spuse Saint-Luc, aş vrea să şi fiu la Meridor.

Şi amîndoi dădeau pinteni cailor care înghiţeau atunci spaţiul timp de două sau trei leghe, apoi se opreau deodată pentru a da stăpînilor răgazul să reia o convorbire întreruptă sau să îndrepte un sărut rău dat.

Astfel se făcu drumul de la Chartres la Mans, unde, aproape liniştiţi, cei doi soţi ramaseră o zi; apoi, a doua zi, după ce mai făcuseră o fericită oprire pe acel fericit drum pe care-l urmau, ei porniră, cu voinţa hotărîtă de a ajunge chiar în aceeaşi seară la Meridor, prin pădurile

nisipoase care se întindeau pe vremea aceea de la Guécélard la Ecommoy .

Ajunşi acolo, Saint-Luc se socoti în afară de orice primejdie, el care cunoştea firea cînd mînioasă cînd leneşă a regelui, care după dispoziţia în care se afla în clipa plecării lui Saint-Luc, trebuia să fi trimis douăzeci de curieri şi o sută de soldaţi din gardă după ei cu poruncă de a-i aduce morţi sau vii, sau care se mulţumise să scoată un oftat, scoţîndu-şi braţele din plapumă, cu un deget mai mult ca de obicei şi murmurînd:

— Oh! trădătorule Saint-Luc, cum nu te-am cunoscut eu mai devreme.

Or, deoarece fugarii nu fuseseră ajunşi de nici un curier, nu zăriseră nici o gardă, era probabil că în loc de a se găsi în firea-i mînioasă, regele Henric al III-lea se găsea în firea-i leneşă.

Aşa îşi zicea Saint-Luc aruncînd din timp în timp în urma lui o privire pe acel drum singuratic unde nu apărea nici cel mai mic urmăritor.

— Bun, gîndi el, furtuna o fi căzut pe acel sărman Chicot care, aşa nebun, mi-a dat un sfat atît de înţelept… Mă voi achita de el cu vreo anagramă mai mult sau mai puţin spirituală.

Şi Saint-Luc îşi aminti de o anagramă grozavă pe care Chicot o făcuse în ziua cînd fusese ales favorit.

Deodată Saint-Luc simţi mîna soţiei sale care îl trăgea de braţ.

El tresări. Nu era o mîngîiere.

— Priveşte, spuse Jeana.

Saint-Luc se întoarse şi văzu în zare un călăreţ care făcea acelaşi drum ca şi ei şi care părea că-şi grăbeşte foarte mult calul.

Acest călăreţ se afla pe partea cea mai înaltă a

drumului; el se desena pe cerul fără nori şi, prin acel efect de perspectivă pe care cititorii noştri trebuie să-l fi observat cîteodată, părea în această poziţie mai înalt decît un om obişnuit.

Această coincidenţă îi păru un semn rău lui Saint-Luc, fie din pricina stării de spirit în care se afla şi căreia realitatea părea că vine la timp să-i dea o desminţire, fie că, în adevăr şi cu toată liniştea pe care o arăta, el se temea încă de vreo întoarcere capricioasă a regelui Henric al III-lea.

— Da, aşa e, spuse el; îngălbenindu-se fără să vrea, e un călăreţ acolo.

— Să fugim, spuse Jeana dînd pinteni calului.

— Nu, spuse Saint-Luc, căruia teama pe care o simţea nu-l putea face să-şi piardă sîngele rece, nu, călăreţul acela este singur, după cît văd şi nu trebuie să fugim din faţa unui om singur. Să ne dăm la o parte şi să-l lăsăm să treacă; după ce va fi trecut, ne vom continua drumul.

— Dar dacă se opreşte?

— Ei bine! dacă se opreşte, vom vedea cu cine avem de-a face şi vom proceda în consecinţă.

— Ai dreptate, spuse Jeana, şi nu trebuia să-mi fie frică, deoarece Saint-Luc al meu este aci ca să mă apere.

— Ce are a face, să fugim totuşi, spuse Saint-Luc, aruncînd o ultimă privire asupra necunoscutului care, zărindu-i, pornise la galop; căci văd o pană pe pălărie şi un guler care mă cam îngrijorează.

— O! Doamne! Cum te pot îngrijora o pană şi un guler? întrebă Jeana urmîndu-şi soţul care îşi luase calul de frîu şi care îl trăgea după el în pădure.

— Pentru că pana este de o culoare foarte la modă în acest moment la curte şi gulerul de o tăietură cu totul

nouă; or, acolo sînt nişte pene care ar costa prea scump ca să fie vopsite şi nişte gulere care ar costa prea multe îngrijiri ca să fie scrobite, pe acei gentilomi din Mans, pentru ca să avem de-a face cu acele frumoase găinuşe pe care le preţuieşte atît de mult Chicot. Să fugim, să fugim, Jeana; călăreţul acela îmi face impresia că e un ambasador al regelui, augustul meu stăpîn.

— Să fugim, spuse tînăra, tremurînd ca frunza la ideea că putea să fie despărţită de soţul ei.

Dar e uşor de spus însă greu de executat. Brazii erau foarte deşi şi formau un adevărat zid de crengi.

Afară de aceasta, caii intrau pînă la piept în terenul nisipos.

În acest timp călăreţul se apropia ca fulgerul şi se auzea galopul calului său coborînd pe panta muntelui.

— Cu noi are el ceva, Doamne Iisuse, strigă tînăra.

— Pe legea mea! spuse Saint-Luc oprindu-se, dacă are ceva cu noi, să vedem ce, căci, descălecînd, tot ne va ajunge.

— Se opreşte, spuse tînăra.

— Şi chiar descalecă, spuse Saint-Luc, intră în pădure. Ah! zău! chiar dacă ar fi diavolul în persoană, mă duc înaintea lui.

—Aşteaptă, spuse Jeana oprindu-şi soţul, aşteaptă; mi se pare că strigă.

În adevăr, necunoscutul, după ce îşi legase calul de unul din brazii de la margine, intră în pădure strigînd:

— Ei! gentilomul meu! gentilomul meu! nu fugi aşa, mii de draci, îţi aduc ceva, ce ai pierdut.

— Ce tot spune? întrebă contesa.

— I-auzi! spuse Saint-Luc, zice că am pierdut ceva.

— Ei! domnule, urmă necunoscutul, domnul cel mic, v-aţi pierdut o brăţară în hanul de la Courville. Ce dracu!

un portret de femeie nu se pierde astfel, mai ales portretul acelei respectabile doamne de Cossé. În hatîrul acestei scumpe mame, nu mă faceţi să alerg aşa.

— Dar cunosc această voce! strigă Saint-Luc.

— Şi apoi îmi vorbeşte de mama mea.

— Aşadar ţi-ai pierdut brăţara aceea, micuţo?

— Ei! Doamne, da, am băgat de seamă abia azi dimineaţă; nu-mi puteam aminti unde am lăsat-o.

— Dar e Bussy, strigă deodată Saint-Luc.

— Contele de Bussy! reluă Jeana mişcată, prietenul nostru?

— Desigur, prietenul nostru, spuse Saint-Luc alergînd tot cu atîta grabă înaintea gentilomului cu cîtă grijă îl ocolise mai înainte.

— Saint-Luc! aşadar nu mă înşelasem, spusese vocea sonoră a lui Bussy, care, dintr-un singur salt se găsi lîngă cei doi soţi.

— Bună ziua, doamnă, urmă el rîzînd cu hohote şi dînd contesei portretul pe care, în adevăr, îl uitase în hanul de la Courville, unde, vă amintiţi, îşi petrecuseră noaptea.

— Vii oare să ne arestezi din partea regelui, domnule de Bussy? spuse zîmbind Jeana.

— Eu! zău că nu; nu sînt atît de mult prieten al Maiesatăţii Sale ca să mă însărcineze cu misiunile sale de încredere. Nu, v-am găsit brăţara la Courville şi aceasta mi-a arătat că eraţi înaintea mea. Atunci mi-am forţat calul, v-am zărit, am bănuit ca sînteţi dumneavoastră şi, fără să vreau, v-am făcut să goniţi. Scuzaţi-mă.

— Aşadar, spuse Saint-Luc, cu o ultimă umbră de bănuială, întîmplarea te-a făcut să urmezi acelaşi drum cu noi?

— Întîmplarea, răspunse Bussy; şi acum cînd v-am întîlnit, voi zice Providenţa.

Şi tot ce mai era bănuială în sufletul lui Saint-Luc se şterse în faţa privirilor atît de strălucitoare şi în faţa zîmbetului atît de sincer al frumosului gentilom.

— Aşadar, călătoreşti? spuse Jeana.

— Călătoresc, spuse Bussy încălecînd.

— Dar nu ca noi?

— Nu, din păcate.

— Nu din pricina dizgraţiei? voiam să zic.

— Zău, puţin a lipsit.

— Şi unde mergi?

— Merg spre Angers. Şi dumneavoastră?

— Noi la fel.

— Da, înţeleg, Brissac se află la vreo zece leghe de aci, între Angers şi Saumur: vă duceţi să căutaţi un refugiu în castelul părintesc, ca nişte porumbei urmăriţi; e frumos şi v-aş invidia fericirea, dacă invidia nu ar fi un viciu aşa de urît.

— Ei! domnule de Bussy, spuse Jeana cu o privire plină de recunoştinţă, căsătoreşte-te şi vei fi tot aşa de fericit cum sîntem noi; fericirea e un lucru foarte uşor, ţi-o jur, cînd este iubire la mijloc.

Şi ea îl privi pe Saint-Luc zîmbind, ca pentru a-l lua ca martor.

— Doamnă, spuse Bussy, nu mă încred în asemenea fericiri; nu are toată lumea norocul să se căsătorească aşa ca dumneavoastră, cu privilegiul regelui.

— Haida de, dumneata, bărbatul iubit pretutindeni!

— Cînd eşti iubit pretutindeni, doamnă, spuse suspinînd Bussy, este ca şi cînd nu ai fi în nici o parte.

— Ei bine! spuse Jeana aruncînd o privire de înţelegere soţului ei, lasă-mă pe mine să te căsătoresc;

aceasta va linişti pe un mare număr de soţi geloşi pe care îi cunosc şi apoi îţi făgăduiesc că te fac să întîlneşti acea fericire a cărei existenţă o negi.

— Eu nu neg că există fericire, doamnă, spuse Bussy cu un suspin; neg numai că această fericire poate fi pentru mine.

— Vrei să te căsătoresc eu? repetă doamna de Saint-Luc.

— Dacă mă veţi căsători după gustul dumneavoastră, nu; dacă mă veţi căsători după gustul meu, da.

— Spui aceasta ca un om hotărît să rămînă flăcău.

— Poate.

— Eşti cumva îndrăgostit de vreo femeie cu care nu te poţi căsători?

— Conte, fă-mi plăcerea, spuse Bussy, roag-o pe doamna de Saint-Luc să nu-mi înfigă mii de cuţite în inimă.

— Ei, bagă de seamă, Bussy, mă vei face să cred că eşti îndrăgostit de soţia mea.

—În cazul acesta, vei admite cel puţin că sînt un amant plin de delicateţe şi că soţii nu ar avea dreptate să fie geloşi pe mine.

—Ah! aşa e, spuse Saint-Luc, amintindu-şi că Bussy i-o adusese pe soţia lui la Luvru. Dar, ce are a face, mărturiseşte că ai inima prinsă în altă parte.

— O mărturisesc, spuse Bussy.

— De dragoste sau de un capriciu? întrebă Jeana.

— De o pasiune, doamnă.

— Te voi vindeca.

— Nu cred.

— Te voi căsători.

— Mă îndoiesc.

— Şi te voi face atît de fericit pe cît meriţi să fii.

— Vai! doamnă, singura mea fericire acum este de a fi nenorocit.

— Sînt foarte încăpăţînată, te previn, spuse Jeama.

— Şi eu la fel, spuse Bussy.

— Conte, vei ceda.

— Ascultaţi, doamnă, spuse tînărul, să călătorim ca nişte buni prieteni; să ieşim mai întîi din aceste nisipuri, vă rog, apoi vom rămîne peste noapte în satul acela fermecător care luceşte, acolo, la soare.

— Acela sau altul.

— Oriunde, nu am preferinţe.

— Atunci, ne însoţeşti?

— Pînă la locul unde mă duc, numai dacă nu vedeţi vreo piedică în aceasta.

— Nu, dimpotrivă. Dar mai bine vino unde mergem noi.

— Şi unde mergeţi?

— La castelul Meridor.

Sîngele urcă în obrajii lui Bussy şi i se îngrămădi la inimă. Se făcu atît de palid încît i s-ar fi descoperit taina dacă în aceeaşi clipă chiar, Jeana nu s-ar fi uitat zîmbind la soţul ei.

Bussy avu aşadar timpul şi-şi vină în fire, pe cînd cei doi soţi sau mai de grabă cei doi amanţi îşi vorbeau din ochi, şi să răspundă tinerei femei cu aceeaşi răutate; numai că răutatea lui era o adîncă tăcere asupra intenţiilor.

— La castelul Meridor, doamnă, spuse el cînd mai prinse puţină putere pentru a rosti acest nume; ce e cu acest castel vă rog?

— E pe moşia uneia din prietenele mele bune, răspunse Jeana.

— Uneia din prietenele dumneavoastră bune... şi..., urmă Bussy, care se află la moşia sa?

— Negreşit, răspunse doamna de Saint-Luc care nu cunoştea evenimentele întîmplate la Meridor cu două luni în urmă, n-ai auzit vorbindu-se niciodată de baronul de Meridor, unul din cei mai bogaţi baroni din Poitou şi...

— Şi..., repetă Bussy, văzînd că Jeana se oprea.

— Şi de fiica sa, Diana de Meridor, cea mai frumoasă fiică de baron ce s-a văzut vreodată.

— Nu, doamnă, răspunse Bussy, aproape înăbuşit de emoţie.

Şi în taină, frumosul gentilom, în timp ce Jeana îşi privea soţul cu aceeaşi ciudată expresie, frumosul gentilom, zic, se întreba prin ce fericire, pe drumul acesta, fără intenţie, fără logică, se găsea cineva care să-i vorbească despre Diana de Meridor, răspunzînd astfel singurei dorinţi pe care o avea în suflet.

Era o surpriză? nu era de crezut; era o cursă? era aproape cu neputinţă. Saint-Luc nu se mai găsea la Paris cînd intrase el la doamna de Monsoreau şi cînd aflase că se numea Diana de Meridor.

— Şi castelul acela, mai este departe, doamnă? întrebă Bussy.

— La şapte leghe, mi se pare, şi mă prind pe orice că acolo iar nu în sătuleţul dumitale care sclipeşte la soare şi în care de altfel nu am nici o încredere, ne vom culca astă-seară. Vii, nu-i aşa?

— Da, doamnă.

— Haide, spuse Jeana, am şi făcut un pas spre fericirea pe care ţi-o propuneam.

Bussy se înclină şi continuă să meargă alături de cei doi soţi care, datorită obligaţiilor pe care le aveau faţă de el, îl copleşiră cu atenţii. Cîtva timp, fiecare păstră

tăcerea. În sfîrşit Bussy, care mai avea multe lucruri de aflat, îndrăzni să pună întrebări. Era privilegiul situaţiei sale şi el părea de altfel hotărît să se folosească de acest lucru.

— Şi acel baron de Meridor despre care îmi vorbiţi, întrebă el,cel mai bogat dintre Poitevini, ce fel de om este?

— Un gentilom desăvîrşit, un viteaz din timpurile vechi, un cavaler care, dacă ar fi trăit pe vremea regelui Arthur, ar fi obţinut cu siguranţă un loc la Masa Rotundă.

— Şi, întrebă Bussy stăpînindu-şi muşchii feţei şi emoţia din glas, cu cine şi-a măritat fata?

— Cu cine şi-a măritat fata?

— Întreb.

— Diana, măritată?

— Ce ar fi neobişnuit în asta?

— Nimic; însă Diana nu este măritată; desigur că aş fi fost cea dintîi înştiinţată de această căsătorie.

Inima lui Bussy începu să bată mai tare şi un suspin dureros ieşi din gîtleju-i sugrumat.

— Atunci, întrebă el, domnişoara de Meridor se află la castel cu tatăl său?

— Aşa nădăjduim, răspunse Saint-Luc, apăsînd pe acest răspuns pentru a arăta soţiei sale că o înţelesese, că-i împărtăşea ideile, şi se asocia la planurile ei.

Urmă o clipă de tăcere, în timpul căreia fiecare îşi urma firul gîndurilor.

— Ah! strigă deodată Jeana ridicîndu-se în scări, iată turnurile castelului. Ia priveşte, domnule de Bussy în mijlocul acelor păduri mari desfrunzite, dar care, într-o lună, vor fi atît de frumoase; vezi acoperişul de ardezie?

— O! da, negreşit, spuse Bussy cu o emoţie care uimea acea inimă vitează, rămasă pînă atunci cam

sălbatică, da, văd. Aşadar, acolo este castelul Meridor?

Şi printr-o reacţiune a gîndirii, la vederea acestui ţinut atît de frumos şi de bogat, chiar în timpul asprimilor naturii, la vederea acestei locuinţe senioriale, el îşi aminti de sărmana prizonieră îngropată în ceţurile Parisului şi în colţişorul înăbuşitor al străzii Sfîntul Anton.

Şi de astă dată suspină, dar nu mai era un suspin de durere. Silită să-i făgăduiască fericirea, doamna de Saint-Luc îi dăduse speranţa.

CAPITOLUL XXIII

Bătrînul orfan

Doamna de Saint-Luc nu se înşelase: după două ore se găseau în faţa castelului Meridor.

De la primele cuvinte schimbate între călători şi pe care noi le-am repetat, Bussy se întreba dacă nu ar fi trebuit să povestească acestor buni prieteni întîmplarea care o ţinea pe Diana departe de Meridor. Însă, odată intrat pe această cale a destăinuirilor, el trebuia nu numai să dea la iveală ceea ce toată lumea avea să afle curînd, dar şi ceea ce ştia numai Bussy şi nu voia să destăinuiască nimănui. El dădu înapoi deci din faţa unei mărturisiri care ar fi adus după sine în mod natural prea multe interpretări şi întrebări.

Şi apoi Bussy voia să intre la Meridor ca un om cu totul necunoscut. El voia să-l vadă, fără nici o pregătire, pe domnul de Meridor, să-l audă vorbind de domnul de Monsoreau şi de ducele de Anjou; el voia să se convingă, în sfîrşit, nu dacă era sinceră povestirea Dianei, căci nu bănuia ca minte acel înger de curăţenie, dar că nu fusese

ea însăşi înşelată în vreo privinţă, şi că acea povestire pe care o ascultase cu un interes atît de puternic, fusese o interpretare fidelă a întîmplărilor.

Bussy păstra, după cum se vede, două sentimente care îl menţin pe omul superior în sfera lui dominatoare, chiar în mijlocul rătăcirilor dragostei. Aceste două sentimente erau ferirea de străini şi respectul adînc al persoanei iubite.

Astfel că doamna de Saint-Luc, înşelată cu toată isteţimea ei femeiască, de către puterea pe care o avusese Bussy asupra lui însuşi, rămase convinsă că tînărul auzea rostindu-se pentru prima dată numele Dianei şi că acest nume nu trezea în el nici amintire, nici speranţă. El se aştepta poate să găsească la Meridor vreo provincială stîngace şi foarte încurcată în faţa unor musafiri noi, care soseau.

Prin urmare, ea se pregătea să se bucure de surprinza lui. Totuşi o mira un lucru, anume că la sunetul de corn al paznicului care o anunţa că are vizită, Diana nu alergă pe podişcă, fiind ştiut că aceasta era un semnal la care Diana alerga totdeauna.

Dar, în locul Dianei, zăriră înaintînd pe poarta principală castelului un bătrîn încovoiat, sprijinit în baston.

Era îmbrăcat cu o haină de catifea verde, garnisită cu blană de vulpe, şi de cureaua de la brîu avea atîrnat un fluier de argint alături de o grămadă de chei.

Vîntul serii mişca pe fruntea sa lungu-i păr alb ca pe ultimii fulgi de zăpadă.

El străbătu podişca urmat de doi cîini mari de rasă germană, care mergeau în urma lui încet şi cu paşi egali, cu capul în jos şi netrecînd deloc unul înaintea celuilalt. Cînd bătrînul putu să ajungă lîngă parapet:

— Cine e acolo? întrebă el cu o voce slabă, şi cine îi face cinstea unui sărman bătrîn de a-l vizita?

— Eu! eu, domnule Augustin, strigă vocea veselă a tinerei femei.

Căci aşa îi zicea bătrînului Jeana de Cossé pentru a-l deosebi de fratele său mai mic care se numea Wilhelm şi care murise de vreo trei ani.

Dar baronul, în loc să răspundă prin exclamarea veselă pe care Jeana se aştepta s-o audă ieşind din gura sa, ridică încet capul şi aţintind asupra călătorilor nişte ochi fără priviri:

— Dumneata? spuse el, nu văd. Cine eşti dumneata?...

— O! Doamne! strigă Jeana, nu mă mai recunoşti? Ah! aşa e, de vină e deghizarea mea.

— Scuză-mă, spuse bătrînul, dar nu mai văd aproape deloc. Ochii bătrînilor nu sînt făcuţi să plîngă şi, atunci cînd plîng, lacrimile îi ard.

— Ah! scumpe baron, spuse tînăra, văd în adevăr că vederea dumitale slăbeşte, căci m-ai fi recunoscut chiar sub veşmintele mele de bărbat. Trebuie aşadar să-mi spun numele?

— Da, negreşit, răspunse bătrînul, deoarece îţi spun că de abia te zăresc.

— Ei bine! am să te păcălesc, scumpe domnule Augustin; sînt doamna de Saint-Luc.

— Saint-Luc! spuse bătrînul; nu te cunosc.

— Însă numele meu de fată, spuse vesela femeie, însă numele meu de fată este Jeana de Cossé-Brissac.

— Ah! Doamne! strigă bătrînul, încercînd să deschidă bariera cu mîinile-i tremurătoare, ah! Doamne!

Jeana, care nu înţelegea nimic din această primire ciudată, atît de deosebită de aceea la care se aştepta şi

pe care o atribuia vîrstei bătrînului şi scăderii facutăţilor sale, văzîndu-se în sfîrşit recunoscută sări jos de pe cal şi alergă să se arunce în braţele sale, aşa cum făcea de obicei; însă îmbrăţişîndu-l pe baron, ea îi simţi obrajii umezi; plîngea.

— E de bucurie, gîndi ea. Dar inima îi este tot tînără.

— Vino, spuse bătrînul, după ce o îmbrăţişase pe Jeana.

Şi ca şi cînd nu i-ar fi zărit pe cei doi însoţitori ai ei, bătrînul porni spre castel cu pasul lui egal şi măsurat, urmat la aceeaşi depărtare de cei doi cîini care nu avuseseră vreme decît să-i miroase şi să-i privească pe vizitatori.

Castelul avea o înfăţişare de tristeţe ciudată; toate jaluzelele erau trase; s-ar fi zis că e un mormînt uriaş: servitorii care se zăreau trecînd pe ici pe colo erau îmbrăcaţi în negru. Saint-Luc aruncă o privire soţiei sale pentru a o întreba dacă aşa se aştepta să găsească ea castelul.

Jeana înţelese şi cum ardea şi ea de dorinţa de a ieşi din această nedumerire, se apropie de baron, şi luîndu-i mîna:

— Şi Diana! spuse ea, oare din nenorocire nu se află aci?

Bătrînul se opri ca lovit de trăsnet şi uitîndu-se la tînăra femeie cu o expresie care semăna mai mult a groază:

— Diana! spuse el.

Şi îndată la numele acesta cei doi cîini, ridicîndu-şi capetele spre stăpînul lor, scoaseră un geamăt tînguitor.

Bussy nu se putu opri să nu se înfioare; Jeana îl privi pe Saint-Luc şi Saint-Luc se opri, neştiind dacă trebuia să înainteze mai departe sau să se înapoieze.

— Diana! repetă bătrînul, ca şi cînd i-ar fi trebuit tot acest timp pentru a înţelege întrebarea care i se punea, aşadar nu ştiţi nimic?...

Şi glasu-i slăbit şi tremurător se stinse într-un suspin smuls din fundul inimii.

— Dar ce s-a întîmplat? strigă Jeana mişcată şi cu mîinile împreunate.

— Diana a murit! strigă bătrînul ridicîndu-şi mîinile cu un gest deznădăjduit spre cer şi lăsînd să-i scape un puhoi de lacrimi.

Şi căzu pe primele trepte ale peronului la care ajunseseră, îşi ascundea capul în mîini, legănîndu-se ca pentru a goni amintirea dureroasă care venea să-l chinuie mereu.

— Moartă! strigă Jeana, lovită de groază şi îngălbenind ca un cadavru.

— Moartă! bolborosi Bussy. L-au lăsat şi pe el să creadă că a murit! Ah! sărmane bătrîn, cum ai să mă iubeşti într-o zi.

—Moartă! moartă! repetă baronul; mi-au ucis-o!

—Ah! scumpul meu senior, spuse Jeana, care, după lovitura grozavă pe care o primise, găsise singurul mijloc care împiedică să se sfărîme inima slabă a femeilor, lacrimile.

Şi ea izbucni în suspine, inundînd cu lacrimi faţa bătrînului, de gîtul căruia îşi înlănţuise braţele.

Bătrînul senior se ridică împleticindu-se.

—Ce are a face, spuse el, cu toate că e goală şi pustiită, casa nu e mai puţin primitoare; intraţi.

Jeana îl luă de braţ pe bătrîn şi străbătu cu el peristilul, vechea sală a gărzii, făcută acum sufragerie şi intră în salon.

Un servitor, a cărui faţă tulburată şi ai cărui ochi

înroşiţi arătau cît de mare era iubirea pentru stăpînul lui, mergea înainte, deschizînd uşile; Saint-Luc şi Bussy urmau.

Ajuns în salon, bătrînul susţinut mereu de Jeana, se aşeză sau mai de grabă căzu în fotoliul său mare din lemn sculptat.

Servitorul deschise o fereastră pentru a lăsa să intre aer şi, fără să iasă din cameră, se retrase într-un colţ.

Jeana nu îndrăznea să rupă tăcerea. Ea se temea să nu redeschidă rănile bătrînului întrebîndu-l; şi totuşi, ca toate persoanele tinere şi fericite, ea nu se putea hotărî să creadă adevărată nenorocirea care i se anunţa. Există o vîrstă la care nu poţi cerceta prăpastia morţii, pentru că nu crezi în moarte.

Baronul fu acela care o luă înaintea dorinţei ei, deschizînd vorba:

— Mi-ai spus că eşti căsătorită, dragă Jeana; domnul este soţul dumitale?

Şi îl arăta pe Bussy.

— Nu, domnule Augustin, răspunse Jeana; este domnul de Saint-Luc.

Saint-Luc se înclină mai adînc în faţa nefericitului părinte decît în faţa bătrînului. Acesta îl salută părinteşte şi se sili chiar să zîmbească; apoi, cu ochii slăbiţi, se întoarse spre Bussy:

— Şi domnul, spuse el, este fratele dumitale, fratele soţului dumitale, vreo rudă?

— Nu, scumpe baron, domnul nu ne este rudă, ci prietenul nostru; domnul Ludovic de Clermont, conte de Bussy d'Amboise, gentilom al domnului duce de Anjou.

La aceste cuvinte bătrînul, mişcat ca de un arc, aruncă o privire grozavă asupra lui Bussy şi, ca istovit de această provocare mută, recăzu pe fotoliu scoţînd un

geamăt.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Jeana.

— Baronul te cunoaşte, domnule de Bussy? întrebă Saint-Luc.

— Este pentru prima oară cînd am cinstea să-l văd pe domnul baron de Meridor, spuse liniştit Bussy, care numai el înţelesese efectul pe care numele domnului duce de Anjou îl făcuse asupra bătrînului.

— Ah! dumneata eşti gentilom al domnului duce de Anjou, spuse baronul, eşti gentilomului acelui monstru, acelui demon şi îndrăzneşti s-o mărturiseşti şi ai îndrăzneala să te înfăţişezi înaintea mea:

— E nebun? întrebă în şoaptă Saint-Luc pe soţia sa, privindu-l pe baron cu nişte ochi miraţi.

— Durerea i-o fi tulburat mintea, răspunse Jeana înspăimîntată.

Domnul de Meridor însoţise cuvintele pe care le rostise şi care o făceau pe Jeana să se îndoiască de sănătatea lui, de o privire mai ameninţătoare decît cea dintîi; dar Bussy, mereu nepăsător, susţinuse această privire cu o atitudine de un adînc respect şi nu răspunse.

— Da, al acelui monstru, reluă domnul de Meridor, a cărui minte părea că se rătăceşte din ce în ce mai mult, al acelui asasin care mi-a ucis fiica!

— Bietul om! şopti Bussy.

— Dar ce tot spune acolo? întrebă Jeana.

— Aşadar nu ştiţi, dumneavoastră care mă priviţi cu nişte ochi îngroziţi, strigă domnul de Meridor luînd mîinile Jeanei şi acelea ale lui Saint-Luc şi unindu-le într-ale sale, dar ducele de Anjou mi-a ucis-o!

Şi bătrînul rosti aceste din urmă cuvinte cu un accent atît de dureros, încît chiar lui Bussy îi veniră lacrimi în ochi.

— Domnule, spuse tînăra, chiar dacă ar fi aşa, şi nu înţeleg cum ar putea fi, nu-l poţi acuza de această nenorocire grozavă pe domnul de Bussy, cel mai cinstit, cel mai mărinimos gentilom care există. Dar vezi bine, bunul meu baron, domnul de Bussy plînge ca noi şi cu noi. Ar fi venit oare, dacă ar fi putut bănui primirea pe care i-o pregăteai! Ah! scumpe domnule Augustin, în numele iubitei dumitale Diana, spune-ne cum s-a întîmplat această catastrofă?

— Atunci dumneata nu ştiai? spuse bătrînul adresîndu-se lui Bussy.

Bussy se înclină fără să răspundă.

—Ei, Doamne! nu, spuse Jeana, nimeni nu ştia de această întîmplare.

—Diana mea a murit şi cea mai bună prietenă a ei nu ştia nimic! Oh! e adevărat, n-am scris nimănui, n-am vorbit cu nimeni despre aceasta; mi se părea că lumea nu putea să trăiască din clipa cînd Diana nu mai trăia; mi se părea că universul întreg trebuia să poarte doliul Dianei.

— Vorbeşte, vorbeşte; aceasta te va mai uşura, spuse Jeana.

— Ei bine! spuse baronul scoţînd un suspin, acest prinţ nemernic, care necinsteşte nobilimea Franţei, a văzut-o pe Diana mea şi găsind-o atît de frumoasă, a pus s-o răpească şi s-o ducă la castelul Beaugé, pentru a o necinsti cum ar fi făcut cu fiica unui servitor. Dar Diana, Diana mea sfîntă şi nobilă, şi-a ales moartea. Ea s-a aruncat de la o fereastră în lac şi nu s-a mai putut găsi decît vălul plutind pe deasupra apei.

Şi bătrînul nu putu rosti această din urmă frază fără lacrimi şi suspine care făceau din această scenă unul din cele mai dureroase spectacole pe care le văzuse Bussy

pînă atunci, Bussy, bărbatul războinic, obişnuit să verse şi să vadă vărsîndu-se sînge.

Jeana, aproape leşinată, îl privea şi ea pe conte cu un fel de groază.

— Oh! conte, strigă Saint-Luc, e îngrozitor, nu-i aşa? Conte trebuie să-l părăseşti pe acel prinţ nemernic; conte, un suflet nobil ca al dumitale nu poate rămîne prietenul unui răpitor şi al unui ucigaş.

Bătrînul, mai îmbărbătat puţin de aceste cuvinte, aştepta răspunsul lui Bussy pentru a-şi forma părerea asupra gentilomului; cuvintele simpatice ale lui Saint-Luc îl mîngîiau. În marile crize morale, slăbiciunile fizice sînt mari şi nu este o alinare mică a durerii unui copil muşcat de un cîine favorit, decît aceea de a vedea că-l baţi pe acest cîine care l-a muşcat.

Dar Bussy, în loc să-i răspundă lui Saint-Luc, făcu un pas spre domnul de Meridor.

— Domnule baron, spuse el, vreţi să-mi îngăduiţi cinstea unei convorbiri între patru ochi?

— Ascultaţi-l pe domnul de Bussy, scumpe senior! spuse Jeana, veţi vedea că este bun şi că ştie să facă un serviciu.

— Vorbeşte, domnule, spuse baronul tremurînd; căci presimţea ceva ciudat în privirea tînărului.

Bussy se întoarse spre Saint-Luc şi soţia sa şi aruncîndu-le o privire plină de nobleţe şi de prietenie:

— Îmi daţi voie? spuse el.

Cei doi tineri ieşiră din sală sprijiniţi unul de altul şi simţind, o îndoită fericire alături de această mare nenorocire.

Atunci, după ce se închise uşa în urma lor, Bussy se apropie de baron şi îl salută pînă la pămînt.

— Domnule baron, spuse Bussy, de faţă cu mine l-

aţi acuzat pe un prinţ în al cărui serviciu mă aflu, şi l-aţi acuzat cu o furie care mă sileşte să vă cer o explicaţie.

Bătrînul făcu o mişcare.

— O! nu vă înşelaţi asupra înţelesului cu totul respectuos al cuvintelor mele; eu vă vorbesc cu cea mai adîncă simpatie; şi cu cea mai vie dorinţă de a vă îndulci suferinţa, vă spun: Domnule baron, povestiţi-mi în toate amănuntele, catastrofa dureroasă pe care o povesteaţi adineauri domnului de Saint-Luc şi soţiei sale. Să vedem, totul s-a întîmplat aşa cum credeaţi şi nu se mai poate face nimic?

— Domnule, spuse bătrînul, am avut o clipă de nădejde. Un gentilom nobil şi cinstit, domnul de Monsoreau, a iubit-o pe sărmana mea fiică şi s-a interesat de ea.

— Domnul de Monsoreau! ei bine, întrebă Bussy, să vedem, care a fost purtarea sa în toate astea?

— Ah! purtarea sa a fost cinstită şi demnă, căci Diana îi refuzase mîna. Totuşi el fu acela care mă înştiinţă cel dintîi de planurile mişeleşti ale ducelui. El fu acela care îmi arătă mijlocul de a le face să nu reuşească; el nu cerea decît un lucru pentru a-mi scăpa fiica şi aceasta dovedea încă o dată întreaga nobleţe a sufletului sau; el cerea, dacă ar fi reuşit s-o smulgă din mîinile ducelui, să i-o dau în căsătorie pentru ca, vai! fiica mea să scape de pierzanie, deoarece el, fiind tînăr, activ şi întreprinzător, ar fi putut s-o apere împotriva unui prinţ puternic, ceea ce sărmanul ei tată nu putea încerca. Mă învoii cu bucurie; dar vai! fu în zadar; el ajunse prea tîrziu şi nu o găsi pe sărmana mea Diana scăpată de necinste decît prin moarte.

— Şi din clipa aceea fatală, întrebă Bussy, domnul de Monsoreau nu s-a mai arătat?

— Nu e decît o lună de cînd s-au petrecut aceste întîmplări, spuse bătrînul, şi bietul gentilom nu va fi îndrăznit să mai apară în faţa mea, neputînd reuşi în planu-i mărinimos.

Bussy lăsă capul în jos; totul îi era lămurit. Acum înţelegea cum reuşise domnul de Monsoreau să i-o răpească prinţului pe tînăra pe care o iubea şi cum teama ca prinţul să nu descopere că această tînără ajunsese soţia sa îl făcuse să-l lase chiar pe tatăl ei să creadă că a murit.

— Ei bine! domnule, spuse bătrînul, văzînd că gîndurile aplecau fruntea tînărului şi ţineau aţintiţi spre pămînt ochii pe care povestirea ce o terminase îi făcuse să sclipească de mai multe ori.

— Ei bine! domnule baron, răspunse Bussy, sînt însărcinat de monseniorul duce de Anjou să vă aduc la Paris unde Alteţa Sa doreşte să vă vorbească.

— Să-mi vorbească, mie! strigă baronul; eu, să mă găsesc în faţa acelui om după moartea fiicei mele! Şi ce ar putea să-mi spună, ucigaşul?

— Cine ştie? Să se dezvinovăţească poate.

— Şi chiar dacă s-ar dezvinovăţi, strigă bătrînul, nu, domnule de Bussy, nu, nu mă vei duce la Paris; de altfel ar fi prea mult să mă depărtez de locul unde se odihneşte scumpa mea copilă în giulgiul ei rece de trestii.

— Domnule baron, spuse Bussy cu o voce hotărîtă, daţi-mi voie să stărui; este datoria mea să vă conduc la Paris şi am venit numai pentru aceasta.

— Ei bine! mă voi duce dar la Paris, strigă bătrînul tremurînd de mînie; dar nenorocire acelora care mă vor fi pierdut! Regele mă va asculta şi, dacă nu mă ascultă, voi face apel la toţi gentilomii din Franţa. Dar, spuse el în

şoaptă, uitasem în durerea mea că am în mîinile mele o armă pe care nu am întrebuinţat-o pînă acum. Da, domnule de Bussy, te voi însoţi.

— Iar eu, domnule baron, spuse Bussy luîndu-i mîna, vă recomand răbdarea, liniştea şi demnitatea care se cuvin unui nobil creştin. Dumnezeu are pentru inimile curate bunătăţi nemăsurate şi nu ştiţi ce vă pregăteşte. Vă mai rog, aşteptînd ziua în care vor izbucni aceste bunătăţi, să nu mă socotiţi în numărul duşmanilor dumneavoastră, căci nici nu ştiţi ce fac pentru dumneavoastră. Aşadar pe mîine, domnule baron, vă rog şi, de cum se va lumina de ziuă, vom porni la drum.

— Mă învoiesc, răspunse bătrînul nobil, mişcat fără să vrea de accentul blînd cu care Bussy rostise aceste cuvinte; dar deocamdată, prieten sau duşman, eşti musafirul meu şi trebuie să te conduc la apartamentul dumitale.

Şi baronul luă de pe masă un sfeşnic de argint cu trei braţe şi, cu un pas greoi, sui, urmat de Bussy d'Amboise, scara de onoare a castelului.

Cîinii voiau să-l urmeze; el îi opri cu un semn: doi din servitorii săi mergeau în urma lui Bussy cu alte sfeşnice.

Ajungînd pe pragul camerei care îi era hotărîtă, contele întrebă ce se făcuseră domnul de Saint-Luc şi soţia sa.

— Bătrînul meu Germain trebuie să se fi îngrijit de ei, răspunse baronul. Noapte bună, domnule conte.

CAPITOLUL XXIV

Cum îşi făcuse rost Remy le Haudouin, în lipsa lui Bussy, de înţelegeri pe ascuns în casa din strada Sfîntul Anton.

Domnul şi doamna de Saint-Luc nu-şi puteau reveni din surpriză. Bussy să aibă taine cu domnul de Meridor; Bussy, pregătindu-se să plece cu bătrînul la Paris; Bussy, în sfîrşit, părînd că ia deodată conducerea acestor afaceri care îi păreau la început străine şi necunoscute, era pentru cei doi tineri un fenomen ce nu se putea explica.

Cît despre baron, puterea magică a acelui titlu, Alteţă Regală, produsese asupra lui efectul obişnuit; un gentilom de pe vremea lui Henric al III-lea, nu zîmbea încă în faţa titlurilor şi armoariilor.

Alteţă Regală, însemna pentru domnul de Meridor, ca şi pentru oricare altul, afară de rege, o putere însemnată, adică trăsnet şi furtună.

Dimineaţa, baronul îşi luă rămas bun de la oaspeţii săi pe care îi instală în castel; dar Saint-Luc şi soţia sa, înţelegînd gravitatea situaţiei, îşi făgăduiră să părăsească Meridorul de îndată ce se va putea şi să se ducă pe moşiile de la Brissac, care erau învecinate, de îndată ce se vor fi asigurat de învoirea sfiiciosului mareşal.

Cît despre Bussy, pentru a-şi îndreptăţi purtarea-i ciudată nu avu nevoie decît de o clipă; Bussy, stăpîn pe o taină pe care o ştia numai el şi pe care putea s-o spună cui îi plăcea, semăna cu unul din acei magi scumpi Orientalilor, care cu o singură lovitură de baghetă fac să curgă lacrimi din toţi ochii şi care cu a doua măresc

pupilele şi deschid toate gurile printr-un zîmbet vesel.

Această clipă, care am spus că îi fusese de ajuns lui Bussy pentru a opera atît de mari schimbări, fu întrebuinţată de el rostind în şoapte cîteva silabe la urechea pe care i-o întindea cu lăcomie încîntătoarea soţie a lui Saint-Luc.

După rostirea acestor cîteva silabe, faţa Jeanei se înveseli; fruntea ei, atît de curată se coloră de o roşeaţă plăcută. I se văzură dinţişorii albi şi strălucitori ca sideful apărînd sub coraliul buzelor; şi, deoarece soţul ei, mirat, o privea pentru a o întreba, ea duse un deget la buze şi fugi sărind şi trimiţînd un sărut de mulţumire lui Bussy.

Bătrînul nu văzuse nimic din această pantomimă plină de înţeles: cu privirea aţintită spre locuinţa părintească, el îşi mîngîia fără să vrea cei doi cîini care nu se puteau hotărî să-l părăsească; dădu cîteva porunci cu o voce mişcată servitorilor săi, încovoiaţi sub cuvintele sale de rămas bun. Apoi urcîndu-se cu mare greutate şi datorită ajutorului dat de rîndaşul său pe un cal bătrîn, pe care îl iubea şi care fusese calul său de luptă în ultimele războaie civile, salută cu un gest castelul Meridor şi plecă fără să scoată un cuvînt.

Bussy, cu privirea strălucitoare, răspundea la zîmbetul Jeanei şi se întorcea adesea pentru a-şi saluta prietenii. Părăsindu-l, Jeana îi şoptise:

— Ce om ciudat eşti, domnule conte! Eu îţi făgăduisem că te aşteaptă fericirea la Meridor... şi cînd colo dumneata eşti acela care aduci la Meridor fericirea ce zburase.

De la Meridor la Paris e cale lungă; lungă mai cu seamă pentru un baron bătrîn ciuruit de lovituri de spadă şi de gloanţe, primite în acele războaie aspre în care rănile erau în raport cu luptătorii. Cale lungă de

asemenea, pentru acel cal tărcat care se numea Jarnac şi care la acest nume, ridicîndu-şi capul vîrît sub coamă, arunca o privire încă mîndră de sub pleoapele-i obosite.

Odată pornit la drum, Bussy se apucă de studiu: acest studiu era să farmece prin îngrijire şi atenţiile sale de fiu inima bătrînului a cărui ură şi-o atrăsese la început şi fără îndoială că reuşi, căci a şasea zi de dimineaţă, ajungînd la Paris, domnul de Meridor spuse tovarăşului său de călătorie aceste cuvinte, care zugrăveau întreaga schimbare pe care călătoria o adunase în sufletul lui:

— E ciudat, conte, iată-mă mai aproape ca niciodată de nenorocirea mea şi totuşi sînt mai puţin îngrijorat la sosire decît eram la plecare.

— Încă două ore, senior Augustin, spuse Bussy, şi mă veţi judeca aşa cum vreau să fiu judecat de dumneavoastră.

Călătorii intrară în Paris prin mahalaua Sfîntul Marcel, veşnica intrare a cărei preferinţă era îndreptăţită pentru vremea aceea, deoarece acest îngrozitor cartier, cel mai urît din Paris, părea cel mai parizian dintre toate, datorită numeroaselor sale biserici, mulţimii sale de case pitoreşti şi poduleţelor sale aruncate peste băltoace.

— Unde mergem? spuse baronul. La Luvru, desigur.

— Domnule, spuse Bussy, trebuie mai întîi să vă duc la palatul meu, pentru ca să vă întremaţi puţin şi să fiţi apoi în stare să vă înfăţişaţi cum se cuvine înaintea persoanei la care vă duc.

Baronul încuviinţă cu răbdare; Bussy îl conduse drept la palatul său din strada Grenelle-Saint Honoré.

Oamenii contelui nu îl aşteptau, sau, mai de grabă nu îl mai aşteptau: înapoiat noaptea printr-o portiţă a cărei cheie o avea numai el, îşi înşeuase singur calul şi plecase fără să fie văzut de nimeni altul afară de Remy le

Haudouin. Se înţelege aşadar, că dispariţia lui fără veste, primejdiile pe care le întîmpinase cu o săptămînă înainte şi care se trădaseră prin rana sa, obiceiurile sale aventuroase, în sfîrşit, pe care nu le potoleau nici o lecţie, făcuseră pe mulţi să creadă că dăduse în vreo cursă întinsă în drum de către duşmanii săi, că norocul, care îi favorizase atîta vreme curajul, fusese într-o zi potrivnic îndrăznelii sale şi că Bussy, tăcut şi invizibil, murise de vreun pumnal sau de vreun glonţ.

Astfel încît cei mai buni prieteni şi cei mai credincioşi servitori ai lui Bussy şi începuseră să facă rugăciuni pentru întoarcerea sa la lumină, întoarcere care le apărea tot atît de îndrăzneaţă ca şi aceea a lui Pirithous; în vreme ce alţii, mai pozitivi, nemai contînd decît pe cadavrul său, făceau, pentru a-l regăsi, cercetări dintre cele mai amănunţite prin canaluri, prin pivniţele suspecte, prin gropile de la marginea oraşului, prin albia Bievrei sau prin şanţurile Bastiliei.

O singură persoană răspundea cînd era întrebată despre Bussy:

— Domnul conte este sănătos.

Dar dacă voiau să-l întrebe mai mult, cum nici el nu ştia mai mult, informaţiile pe care le putea da se opreau aci.

Această persoană, care îndura, datorită acestui răspuns liniştitor, însă puţin amănunţit, o mulţime de insulte şi complimente urîte, era maestrul Remy le Haudouin care, de dimineaţa pînă seara, mergea încoace şi încolo, pierzîndu-şi vremea cu contemplări ciudate, dispărînd din cînd în cînd de la palat, fie ziua, fie noaptea, înapoindu-se după aceea cu o poftă de mîncare neobişnuită şi aducînd prin veselia lui, de cîte ori se înapoia, puţină bucurie în sufletele celor din palat.

Remy, după una din acele lipsuri tainice, se înapoia la palat tocmai în clipa cînd curtea de onoare răsuna de strigăte de veselie, iar servitorii, sosiţi în grabă, se repezeau la frîul calului lui Bussy şi se certau care să-l ajute să descalece, căci contele, în loc să se dea jos, rămînea călare.

— Ei, spunea Bussy, sînteţi veseli că mă vedeţi viu, vă mulţumesc. Mă întrebaţi dacă sînt eu, priviţi, pipăiţi, dar faceţi-o repede. Bine; acum ajutaţi-i acestui gentilom cumsecade să coboare de pe cal şi băgaţi de seamă că îl respect mai mult decît pe un prinţ.

Bussy avea dreptate să-l înalţe astfel pe bătrîn, căruia abia i se dăduse atenţie la început şi care după veşmintele sale modeste, cam demodate, şi după calu-i tărcat, preţuit foarte repede de oamenii care zilnic umblau cu caii lui Bussy, fusese luat drept un scutier retras în vreo provincie şi pe care aventurierul gentilom îl aducea din acest exil ca dintr-o altă lume.

Dar, după aceste cuvinte, se grăbeau care mai de care în jurul baronului. Le Haudouin privea această scenă zîmbindu-şi în barbă, după obiceiul lui şi fu nevoie de toată seriozitatea lui Bussy pentru a sili acest zîmbet să dispară de pe faţa veselă a tînărului doctor.

— Repede o cameră Monseniorului, strigă Bussy.

— Care? întrebară numaidecît cinci sau şase voci grăbite.

— Cea mai bună, a mea.

Şi la rîndu-i el oferi braţul bătrînului pentru a urca scara, încercînd să-l primească chiar cu mai multă cinste decît fusese el primit.

Domnul de Meridor se lăsa dus de această răpitoare politeţe, fără voinţă, cum te laşi dus pe povîrnişul unor visuri care te conduc prin ţări minunate, regatul

închipuirii şi al nopţii.

I se aduse baronului cupa de aur a contelui şi Bussy voi să-i toarne chiar el vinul găzduirii.

— Mulţumesc! mulţumesc, domnule, spuse bătrînul, dar ne vom duce în curînd unde avem de mers?

— Da, senior Augustin, în curînd, fiţi pe pace şi nu va fi o fericire numai pentru dumneavoastră, dar şi pentru mine.

— Ce spui dumneata şi cum se face că îmi vorbeşti aproape mereu o limbă pe care eu nu o înţeleg?

— Spun, senior Augustin, că v-am vorbit de o Providenţă milostivă cu sufletele mari şi că ne apropiem de clipa în care în numele dumneavoastră, voi face apel la această Providenţă.

Baronul îl privi pe Bussy cu un aer mirat; dar Bussy, făcîndu-i cu mîna un semn respectuos şi care voia să spună: mă înapoiez numaidecît, ieşi cu zîmbetul pe buze.

După cum se aştepta, la Haudouin veghea la uşă; îl luă pe tînăr de braţ şi îl duse într-o cameră.

— Ei bine! dragă Hippocrat, întrebă el, cum stăm?

— Unde?

— La naiba! în strada Sfîntul Anton.

— Monseniore, am ajuns la un punct foarte interesant pentru dumneavoastră, cel puţin aşa cred. Există în toate astea un tată care trebuie, după cît se pare, să aducă deznodămîntul; un Zeu care, într-o zi sau alta, va coborî într-o maşină; astfel că se aşteaptă acest tată care lipseşte şi acest Zeu necunoscut.

— Bun! spuse Bussy; dar cum ai aflat tu aceste lucruri?

— Înţelegeţi, Monseniore, spuse le Haudouin cu veselia lui obişnuită, că lipsa dumneavoastră făcea deocamdată din siutaţia mea un post plătit fără muncă;

am voit să întrebuinţez în folosul dumneavoastră clipele libere pe care mi le lăsaţi.

— Să vedem, ce ai făcut? Povesteşte, dragul meu Remy, ascult.

— Iată: după ce aţi plecat, am dus bani, cărţi şi o spadă într-o cameră mică pe care o închiriasem şi care făcea parte din casa de pe colţul făcut de strada sfîntul Anton cu strada Sfînta Ecaterina.

— Bine.

— De acolo puteam să văd, de la pivniţă pînă la coşurile de pe acoperiş, casa pe care o cunoaşteţi.

— Foarte bine!

— Abia intrat în cameră, m-am uitat pe fereastră.

— Minunat.

— Da, însă era un neajuns la această minunăţie.

— Care?

— Acela că, dacă vedeam eram şi văzut şi se putea, în cele din urmă, să dau de bănuit privind într-una aceeaşi privelişte; această încăpăţînare m-ar fi făcut să trec, după două sau trei zile drept un hoţ, un îndrăgostit, un spion sau un nebun...

— Bine judecat, dragul meu le Haudouin. Dar atunci ce ai făcut?

—O! atunci, domnule conte, am văzut că trebuia să recurg la alte mijloace şi pe legea mea...

— Ei bine?

—Pe legea mea, m-am îndrăgostit.

— Ei aş! făcu Bussy, care nu înţelegea cum ar fi putut să-i servească dragostea lui Remy.

— E aşa după cum am cinstea să v-o spun, repetă cu seriozitate tînărul doctor; îndrăgostit, foarte îndrăgostit, îndrăgostit la nebunie.

— De cine?

— De Gertruda.

— De Gertruda, servitoarea doamnei de Monsoreau?

— Ei, da! de Gertruda, servitoarea doamnei de Monsoreau. Ce vreţi, Monseniore, eu nu sînt gentilom, ca să mă îndrăgostesc de stăpîne: sînt un biet medic, fără altă ocupaţie decît un client care, nădăjduiesc, nu-mi va mai da decît foarte rar de lucru, şi trebuie să-mi fac experienţele *in anima vili*, cum zicem la Sorbona.

— Sărmane Remy, spuse Bussy, crede-mă că preţuiesc devotamentul tău.

— Ei! Monseniore, răspunse le Haudouin, să nu credeţi că sînt aşa de plîns; Gertruda e o fată drăguţă care este cu două şchioape mai înaltă decît mine şi care m-ar ridica în sus ţinîndu-mă de gulerul hainei, ceea ce arată la ea o mare dezvoltare a muşchilor bicepsului şi deltoidului. Lucrul acesta îmi dă pentru ea un respect care o linguşeşte şi, cum îi cedez întotdeauna, nu ne certăm niciodată; apoi are un talent frumos.

— Care? bietul meu Remy.

— Povesteşte minunat.

— Ah! adevărat?

— Da, astfel încît prin ea aflu tot ce se petrece la stăpîna ei. Ei, ce ziceţi? m-am gîndit că nu v-ar fi neplăcut să aveţi pe cineva care să vă spună ce se petrece în casă.

— Le Haudouin, eşti un geniu bun pe care întîmplarea sau mai de grabă Providenţa mi l-a aşezat în drum; atunci, te găseşti cu Gertruda în termeni...

— *Puella me diligit,* răspunse le Haudouin legănîndu-se cu o îngîmfare exagerată.

— Şi eşti primit în casă?

— Ieri seară, mi-am făcut intrarea acolo, la miezul nopţii în vîrful picioarelor, poarta cu ferestruica vestită pe

care o ştiţi.

— Şi cum ai ajuns la această fericire?

— Dar destul de natural pot să spun.

— Ei bine! spune.

— A treia zi după plecarea dumneavoastră, a doua zi după instalarea mea în camera cea mică, am aşteptat la poartă pentru ca femeia viitoarelor mele gînduri să iasă pentru a se duce după tîrguieli, lucru pe care îl face, trebuie s-o mărturisesc, în fiecare zi la ora nouă dimineaţa. La ora opt şi zece minute, am văzut-o apărînd; numaidecît m-am dat jos de la observatorul meu şi m-am dus să mă aşez în drumul ei.

— Şi te-a recunoscut?

— Atît de bine, încît a scos un ţipăt şi a fugit.

— Atunci?

— Atunci am alergat după ea şi am ajuns-o cu mare greutate, căci aleargă foarte repede; însă, înţelegeţi, fustele te încurcă mai întotdeauna.

— Iisuse! a spus ea.

— Sfînta Fecioară! am strigat eu.

— Acest lucru i-a făcut o idee bună despre mine; un altul, mai puţin evlavios, ar fi strigat „drace” sau „la naiba”.

— Doctorul! a spus ea.

— Fermecătoarea gospodină! am răspuns eu.

Ea a zîmbit: dar revenind şi numaidecît:

— Vă înşelaţi, domnule, a spus ea, nu vă cunosc.

— Dar eu vă cunosc, i-am spus eu, căci de trei zile nu mai trăiesc, nu mai exist, vă ador; aşa că nu mai locuiesc în strada Beautreillis ci în strada Sfîntul Anton, în colţul străzii Sfînta Ecaterina şi nu mi-am schimbat locuinţa decît pentru a vă vedea intrînd şi ieşind; dacă veţi mai avea nevoie de mine pentru a pansa vreun

gentilom frumos, nu trebuie să mai mă căutaţi în vechea-mi locuinţă, ci în cea nouă.

— Astfel că acum eşti?...

— Atît de fericit cît poate să fie un îndrăgostit... cu Gertuda, bîneînţeles totul e relativ; dar sînt mai mult decît fericit, sînt în culmea fericirii, deoarece am ajuns unde voiam, în interesul dumneavoastră.

— Dar ea poate că va bănui ceva?

— Nimic, nici nu i-am vorbit de dumneavoastră. Oare sărmanul Remy le Haudouine cunoaşte gentilomi nobili ca seniorul de Bussy? Nu, am întrebat-o numai foarte nepăsător:

— Şi tînărul dumitale stăpîn o duce mai bine?

— Care stăpîn?

— Cavalerul acela pe care l-am îngrijit la dumneavoastră.

— Nu este stăpînul meu, a răspuns ea.

— Ah! văzîndu-l culcat în patul stăpînei dumitale, am crezut..., am reluat eu.

— O! Doamne, nu; sărmanul tînăr, a răspuns ea cu un suspin, nu ne era nimic; nici nu l-am văzut de atunci decît o singură dată.

— Atunci, nu-i ştii numele? am întrebat eu.

— O! ba da.

— L-ai fi putut şti şi totuşi să-l fi uitat.

— Nu este un nume care se uită.

— Cum se numeşte, dar?

— Ai auzit vorbindu-se de seniorul de Bussy?

— La naiba! am răspuns eu, Bussy, viteazul Bussy?

— Ei bine! chiar el.

— Atunci, doamna?

— Stăpîna mea e căsătorită, domnule.

— Poate fi cineva căsătorită, credincioasă şi totuşi

să se gîndească uneori la un tînăr frumos pe care l-a văzut... chiar numai o clipă, mai ales cînd acest tînăr frumos era rănit, interesant şi culcat în patul vostru.

— Aşa e, a răspuns Gertruda, ca să fiu sinceră, nu zic că stăpîna mea nu se gîndeşte la el.

Fruntea lui Bussy se coloră de o roşeaţă puternică.

— Chiar vorbim de el, a adăugat Gertruda, de fiecare dată cînd ne aflăm singure.

— Minunată fată! strigă contele.

— Şi ce vorbiţi despre el? am întrebat eu.

— Povestesc vitejiile sale, ceea ce nu e greu, mai ales că în tot Parisul nu se vorbeşte decît despre loviturile de spadă pe care le dă şi pe care le primeşte. Am învăţat-o chiar, tot pe stăpîna mea, un cîntec foarte la modă.

— Ah! îl cunosc, am răspuns eu.

— Stăpîna mea îl cîntă toată ziua, a strigat Gertuda.

Bussy îi strînse mîna tînărului doctor; un fior nespus de fericire îi trecea prin vine.

— Asta e tot? spuse el, atît de nesătul e omul în dorinţele lui.

— Tot, Monseniore, O! mai tîrziu voi afla mai mult; dar, ce drăcu! nu poţi afla totul într-o zi sau, mai de grabă, într-o noapte.

CAPITOLUL XXV

Tatăl şi fiica

Acest raport al lui Remy îl făcea pe Bussy foarte fericit; în adevăr, el află multe lucruri: mai întîi că domnul de Monsoreau era tot atît de urît şi că el, Bussy, era mai

iubit ca înainte.

Şi apoi, această prietenie a tînărului pentru el îi umplea inima de bucurie. Există în toate sentimentele care vin din cer o înveselire a întregii noastre fiinţe, care pare că ne înmulţeşte facultăţile. Te simţi fericit, pentru că te simţi bun.

Bussy înţelese deci că nu mai avea vreme de pierdut acum şi că fiecare fior de durere care strîngea inima bătrînului era aproape o nelegiuire: există o astfel de răsturnare a legilor naturii într-un părinte care plîngea moartea fiicei sale, încît acela care îl poate mîngîia pe acest părinte cu o vorbă, merită blestemele tuturor părinţilor nemîngîindu-l.

Coborînd în curte, domnul de Meridor găsi un cal odihnit pe care Bussy pusese să-l pregătească pentru el. Un alt cal îl aştepta pe Bussy, amîndoi se urcară în şa şi plecară întovărăşiţi de Remy. Ajunseră în strada Sfîntul Anton, nu fără o mare uimire a domnului de Meridor, care de douăzeci de ani nu mai venise la Paris şi care, la tropotul cailor, la strigătele lacheilor, la trecerea mai deasă a trăsurilor, găsea Parisul foarte schimbat de la domnia regelui Henric al II-lea.

Însă, cu toată această uimire, care se apropia de admiraţie, baronul tot păstra o tristeţe care creştea pe măsură ce se apropia de ţinta necunoscută a călătoriei sale. Ce primire avea să-i facă ducele şi ce avea să mai iasă din noile dureri ale acestei întrevederi?

Apoi, din cînd în cînd, privindu-l cu mirare pe Bussy, se întreba prin ce delăsare ciudată ajunsese să-l urmeze aproape orbeşte pe acest gentilom al unui prinţ căruia îi datora toate nenorocirile. Nu ar fi fost mai bine pentru demnitatea lui să-l înfrunte pe ducele de Anjou şi în loc să-l însoţească în felul acesta pe Bussy unde i-ar fi plăcut

să-l ducă, să meargă drept la Luvru şi să se arunce la picioarele regelui? Ce putea să-i spună prinţul? Cu ce-l putea mîngîia? Nu făcea el parte din aceia care întrebuinţează vorbe mieroase ca un balsam de o clipă pe rănile pe care le-a făcut, dar cum pleci de la ei rana sîngerează mai mult şi e mai dureroasă ca mai înainte?

Ajunseră astfel în strada Sfîntul Pavel. Bussy, ca un căpitan dibaci, îl trimisese înainte pe Remy, care avea porunca să cerceteze drumul şi să pregătească toate căile de intrare.

Acesta din urmă se adresă Gertrudei şi se înapoie să-i spună patronului său că nici o pălărie, nici o spadă nu împiedicau aleea, scara sau coridorul care duceau spre camera doamnei de Monsoreau.

Toate aceste consultări, erau făcute, se înţelege, în şoaptă între Bussy şi le Haudouin.

În vremea aceasta, baronul se uita mirat în jurul lui.

— Ei ce! se întreba el, acolo locuieşte ducele de Anjou?

Şi un sentiment de neîncredere începu să-i fie inspirat de înfăţişarea modestă a casei.

— Nu chiar acolo, domnule, răspunse zîmbind Bussy; dar nu e locuinţa sa, este aceea a unei doamne pe care a iubit-o.

Un nor trecu pe fruntea bătrînului gentilom.

— Domnule, spuse el oprindu-şi calul, noi, provincialii, nu sîntem făcuţi în felul acesta, moravurile uşoare ale Parisului ne înspăimîntă şi încă atît de mult, încît nu putem trăi în faţa tainelor dumneavoastră. Mi se pare că, dacă domnul duce de Anjou ţine să-l vadă pe baronul de Meridor, aceasta trebuie s-o facă în palatul său iar nu în casa uneia din amantele sale. Şi apoi, adăugă baronul cu un suspin adînc, pentru ce dumneata,

ce pari bărbat cinstit, mă duci în faţa uneia din femeile sale? Oare pentru a mă face să înţeleg că sărmana mea Diana ar mai trăi încă, dacă întocmai ca stăpîna acestei case, ar fi preferat ruşinea în locul morţii?

— Haide, haide, domnule baron, spuse Bussy cu acel zîmbet deschis, care fusese cel mai mare mijloc al său de convingere faţă de bătrîn, nu faceţi mai dinainte presupuneri false. Pe cinstea mea de gentilom, nu este vorba aci de ceea ce credeţi. Doamna pe care o veţi vedea, este foarte cinstită şi demnă de toate respectele.

— Dar cine este oare?

— Este... este soţia unui gentilom pe care îl cunoaşteţi.

— Adevărat? Dar atunci, domnule, pentru ce spui dumneata că a iubit-o prinţul?

— Pentru că vă spun totdeauna adevărul, domnule baron; intraţi şi vă veţi convinge singur, văzînd că se îndeplineşte ceea ce v-am făgăduit.

— Bagă de seamă, eu o plîngeam pe copila mea scumpă şi dumneata mi-ai spus: „Mîngîiaţi-vă, domnule, bunătatea lui Dumnezeu este mare”; a-mi făgădui o mîngîiere la mîhnirea mea, era aproape a-mi făgădui o minune.

— Intraţi, domnule, repetă Bussy cu acelaşi zîmbet care îl fermeca totdeauna pe bătrînul gentilom.

Baronul descălecă.

Gertruda alergase uimită pe pragul porţii şi îl privea înspăimîntată pe Remy, pe Bussy şi pe bătrîn, neputînd ghici prin ce potriveală a Providenţei se aflau împreună aceşti trei bărbaţi.

— Du-te de o înştiinţează pe doamna de Monsoreau , spuse contele, că domnul de Bussy s-a înapoiat şi că doreşte să-i vorbească numaidecît. Dar, pe

sufletul dumitale, adăugă el în şoaptă, să nu-i spui o vorbă despre persoana care mă însoţeşte.

— Doamna de Monsoreau!spuse bătrînul încremenit, doamna de Monsoreau !

— Treceţi, domnule baron, spuse Bussy împingîndu-l pe seniorul Augustin în alee.

Se auzi atunci, în timp ce bătrînul urca scara cu un pas şovăitor, se auzi atunci, zic, vocea Dianei care răspundea cu un tremur ciudat:

— Domnul de Bussy! spui Gertruda? Domnul de Bussy! ei bine! să intre.

— Această voce, strigă baronul oprindu-se deodată la mijlocul scării; această voce! oh! Dumnezeule, Dumnezeule!

— Urcaţi odată, domnule baron, spuse Bussy.

Dar în aceeaşi clipă şi cum baronul, tremurînd, se ţinea de rampa scării, în plină lumină, sub o rază de soare aurită, apăru deodată Diana, mai frumoasă ca niciodată, zîmbitoare cu toate că nu se aştepta să-l mai revadă pe tatăl său.

La această vedere, pe care o luă drept o apariţie vrăjită, bătrînul scoase un ţipăt grozav şi cu braţele întinse, cu privirea rătăcită, el oferi o imagine atît de desăvîrşită de groază şi delir, încît Diana, gata să i se arunce de gît, se opri la rîndu-i, înspăimîntată şi încremenită.

Baronul, întinzînd mîna, găsi umărul lui Bussy şi se sprijini de el.

— Diana în viaţă! murmură baronul de Meridor; Diana! Diana mea despre care mi se spusese că a murit, o, Dumnezeule!

Şi acel războinic voinic, actor puternic al războaielor străine şi al războaielor civile care îl cruţaseră mereu,

acel stejar bătrîn pe care lovitura de trăsnet a morţii Dianei îl lăsase în picioare, acel atlet care luptase atît de puternic împotriva durerii, zdrobit, copleşit, doborît de bucurie se dădu înapoi, cu genunchii îndoiţi şi, fără Bussy, s-ar fi rostogolit de pe scară la vederea acestei figuri scumpe care se învîrtea în faţa ochilor săi, împărţită în mici bucăţele nedesluşite.

— Doamne! domnule de Bussy, strigă Diana coborînd în grabă cele cîteva trepte care o despărţeau de bătrîn, dar ce are tatăl meu?

Şi tînăra, înspăimîntată de această paloare neaşteptată şi de efectul ciudat produs de o întrevedere pe care ea trebuia s-o creadă anunţată, întreba mai mult din ochi decît din gură.

— Domnul baron de Meridor vă credea moartă şi vă plîngea, doamnă, aşa cum un tată ca dînsul poate plînge o fată ca dumneavoastră.

— Cum! strigă Diana, şi nimeni nu i-a spus adevărul?

— Nimeni.

— Oh! nu, nu, nimeni, strigă bătrînul revenindu-şi din leşinul trecător; nimeni! nici chiar domnul de Bussy.

— Nerecunoscătorule! spuse gentilomul cu tonul unei dojeni blînde.

— Oh! da, răspunse bătrînul, da ai dreptate, căci iată o clipă care mă plăteşte de toate durerile mele. Oh! Diana mea, Diana mea scumpă! urmă el, aducînd cu o mînă capul fiicei sale aproape de buze şi întinzînd mîna cealaltă lui Bussy.

Apoi deodată, ridicînd capul ca şi cînd o amintire dureroasă sau o teamă nouă s-ar fi strecurat pînă în inima lui, cu toată carapacea de bucurie, dacă se poate spune astfel, cu care era înfăşurată:

— Dar, ce-mi spuneai oare, domnule de Bussy, că am să văd pe doamna de Monsoreau ? Unde este?

— Vai! tată, murmură Diana.

Bussy îşi adună toate puterile.

— O aveţi înaintea dumneavoastră, spuse el, iar contele de Monsoreau vă este ginere.

— Ei ce? bolborosi bătrînul, domnul de Monsoreau, ginerele meu! şi toată lumea, tu, Diana, el chiar, toţi nu mi-au spus nimic?

— Îmi era frică să-ţi scriu, tată, de teamă ca scrisoarea să nu cadă în mîinile prinţului. De altfel, credeam că dumneata ştii totul.

— Dar în ce scop? întrebă bătrînul! Pentru ce toate tainele acestea ciudate?

— Oh! da, tată, gîndeşte-te şi dumneata, strigă Diana, pentru ce te-a lăsat domnul de Monsoreau să crezi că murisem? Pentru ce nu ţi-a spus că era soţul meu?

Baronul, tremurînd, ca şi cînd s-ar fi temut să-şi arunce privirea pînă în fundul acelor întunecimi, întreba sfios cu privirea ochii strălucitori ai fiicei sale şi melancolia înţelegătoare a lui Bussy.

În tot acest timp, ajunseră puţin cîte puţin în salon.

— Domnul de Monsoreau, ginerele meu? bombănea mereu baronul de Meridor, zdrobit

— Aceasta nu poate să te mire, răspunse Diana cu tonul unei blînde dojeni; nu mi-ai poruncit dumneata să mă căsătoresc cu el, tată?

— Da, dacă te-ar fi scăpat.

— Ei bine!, m-a scăpat, spuse încet Diana căzînd pe un scaun din apropiere. M-a scăpat, nu de nenorocire, însă de ruşine cel puţin.

— Atunci, pentru ce m-a lăsat să cred în moartea ta,

eu care plîngeam atît de amarnic? repetă bătrînul. Pentru ce mă lăsa el să mor de disperare, cînd un singur cuvînt, unul singur putea să-mi redea viaţa?

—Oh! trebuie să fie o capcană aici, strigă Diana. Tată, nu mă vei mai părăsi; domnule de Bussy, ne vei ocroti, nu-i aşa?

—Vai! doamnă, spuse tînărul înclinîndu-se, nu mai am dreptul să pătrund în tainele familiei dumneavoastră. Am avut datoria, văzînd purtările ciudate ale soţului dumneavoastră, să vă găsesc un apărător pe care să vă puteţi bizui. Pe acest apărător am fost să-l caut la Meridor. Sînteţi alături de tatăl dumneavoastră, mă retrag.

—Are dreptate, spuse cu tristeţe bătrînul. Domnul de Monsoreau s-a temut de mînia ducelui de Anjou, iar domnul de Bussy se teme şi dînsul la rîndu-i.

Diana aruncă una din privirile sale asupra tînărului, şi această privire însemna:

— Dumneata, care eşti numit viteazul Bussy, te temi de domnul duce Anjou cum ar putea să se teamă domnul de Monsoreau?

Bussy înţelese privirea Dianei şi zîmbi.

— Domnule baron, spuse el, iertaţi-mi, vă rog, întrebarea ciudată pe care vă voi ruga să o puneţi, iar dumneavoastră, doamnă, în numele dorinţei pe care o am de a vă fi folositor, scuzaţi-mă.

Amîndoi aşteptau privindu-se.

— Domnule baron, reluă Bussy, întrebaţi, vă rog, pe doamna de Monsoreau... Şi el apăsă pe aceste cuvinte, care o făcură pe tînăra femeie să îngălbenească. Bussy văzu durerea pe care o pricinuise Dianei şi reluă:

— Întrebaţi pe fiica dumneavoastră dacă este fericită în căsătoria pe care aţi poruncit-o şi la care dînsa

a consimţit.

Diana împreună mîinile şi scoase un suspin. Acesta fu singurul răspuns pe care-l putu da lui Bussy.

Este adevărat că nici un alt răspuns nu ar fi fost atît de pozitiv.

Ochii bătrînului baron se umplură de lacrimi, căci începea să vadă că prietenia sa, poate grăbită, pentru domnul de Monsoreau, avea să cîntărească prea mult în nenorocirea care o izbise pe fiica sa.

— Acum, spuse Bussy, este deci adevărat, domnule, că fără să fi fost silit prin nici un vicleşug sau prin nici o violenţă, aţi dat mîna fiicei dumneavoastră domnului de Monsoreau?

— Da, dacă o scăpa.

— Şi a scăpat-o cu adevărat. Atunci, nu am nevoia să vă întreb, domnule, dacă intenţia dumneavoastră este de a vă lăsa cuvîntul angajat.

— Este o lege pentru toţi, şi mai cu seamă pentru gentilomi; şi dumneata trebuie să ştii acest lucru mai bine ca oricare altul, domnule, de a ţine ce ai făgăduit. Domnul de Monsoreau, din propria-i mărturisire, a scăpat viaţa fiicei mele, fiica mea este aşadar a domnului de Monsoreau.

— Ah! murmură tînăra, de ce nu am murit?

— Doamnă, spuse Bussy, vedeţi bine că aveam dreptate să vă spun că nu am ce căuta aci. Domnul baron vă dă domnului de Monsoreau şi chiar dumneavoastră i-aţi făgăduit, în cazul că v-aţi vedea tatăl sănătos şi teafăr, de a vă da lui.

— Ah! nu-mi sfîşia inima, domnule de Bussy, strigă apropiindu-se de tînăr; tatăl meu nu ştie că mi-e frică de acest om, tatăl meu nu ştie că îl urăsc, tatăl meu se încăpăţînează să vadă în el pe salvatorul meu şi eu, care

sînt înştiinţată de instinctele mele, mă încăpăţînez să spun că omul acesta este călăul meu.

— Diana! Diana! strigă baronul, el te-a scăpat!

— Da, strigă Bussy, tîrît dincolo de marginile în care prevederea şi delicateţea îl reţinuseră pînă atunci, da, însă dacă primejdia o fi fost mai mică decît o credeţi, dacă primejdia o fi fost închipuită, dacă, de, ştiu eu? Ascultaţi, domnule baron, există aci o taină care îmi rămîne s-o lămuresc şi pe care o voi lămuri, însă din partea mea pot să vă declar, că dacă aş fi avut fericirea să mă găsesc în locul domnului de Monsoreau, şi eu aş fi scăpat-o de necinste pe fiica dumneavoastră, nevinovată şi frumoasă şi, jur pe Dumnezeul care mă aude, nu aş fi făcut-o să-mi plătească acest serviciu.

— O iubea, spuse domnul de Meridor, care simţea şi el cît era de mîrşavă purtarea domnului de Monsoreau, şi trebuie să iertăm dragostei.

— Dar eu! strigă Bussy, oare eu nu...

Însă îngrozit de această izbucnire care era să-i scape din inimă fără voia lui, Bussy se opri şi numai flacăra care îi ţîşni din ochi termină fraza întreruptă pe buzele sale.

Diana o înţelesese tot atît de mult şi poate chiar mai bine decît dacă ar fi fost completă.

— Ei bine! spuse ea roşind, dumneata m-ai înţeles, nu-i aşa? Ei bine! prietene, frate, ai cerut aceste două titluri şi ţi le dau; ei bine! prietene, ei bine! frate, poţi face ceva pentru mine?

— Dar ducele de Anjou! ducele de Anjou! murmură bătrînul, care vedea mereu trăsnetul care îl ameninţa izbucnind în mînia Alteţei regale.

— Eu nu sînt dintr-aceia care se tem de mînia prinţilor, senior Augustin, răspunse tînărul; şi, ori mă

înşel ori nu avem să ne temem deloc de această mînie; dacă aţi voi, domnule de Meridor, eu vă voi face un aşa de mare prieten al prinţului, încît el va fi acela care vă va ocroti împotriva domnului de Monsoreau, de la care vă vine, vă rog să mă credeţi, adevărata primejdie, primejdie necunoscută, dar sigură, nevăzută, dar poate de înlăturat.

— Dar, dacă ducele află că Diana trăieşte, totul e pierdut, spuse bătrînul.

— Ei, spuse Bussy, văd bine că, deşi v-am spus atîtea, îl credeţi pe domnul de Monsoreau înaintea mea şi mai mult decît mine. Să nu mai vorbim, respingeţi-mi oferta, domnule baron, respingeţi ajutorul atotputernic pe care-l chemam să vă scape; aruncaţi-vă în braţele omului care şi-a îndreptăţit atît de bine încrederea dumneavoastră; v-am spus-o; mi-am îndeplinit misiunea, nu mai am nimic de făcut aici. Adio, senior Augustin, adio, doamnă, nu mă veţi mai vedea, mă retrag; adio!

— Oh! strigă Diana apucînd mîna tînărului, m-ai văzut dumneata pe mine slăbind o clipă? M-ai văzut revenind la el? Nu. Te rog în genunchi, nu mă părăsi, domnule de Bussy, nu mă părăsi.

Bussy strînse mîinile rugătoare ale Dianei şi toată mînia lui căzu cum cade zăpada aceea pe care o topeşte pe creasta munţilor zîmbetul cald al soarelui de mai.

— Pentru că aşa stau lucrurile, mă învoiesc, doamnă; da, primesc misiunea sfîntă pe care mi-o încredinţaţi şi, peste trei zile cel mult, căci îmi trebuie timp să-l întîlnesc pe prinţ care este, se zice, în pelerinaj la Chartres cu regele, peste trei zile veţi vedea lucruri noi, sau îmi voi pierde numele de Bussy.

Şi apropiindu-se de ea cu o beţie care îi înflăcăra în acelaşi timp respiraţia şi privirea:

— Sîntem uniţi împotriva lui Monsoreau, îi spuse el în şoaptă; amintiţi-vă că nu el vi l-a adus pe tatăl dumneavoastră şi nu trădaţi.

Şi strîngînd pentru ultima oară mîna baronului, se repezi afară din cameră.

CAPITOLUL XXVI

Cum se trezi fratele Gorenflot şi ce primire i se făcu la mînăstirea sa

L-am lăsat pe prietenul nostru Chicot admirînd somnul neîntrerupt şi sforăitul asurzitor al fratelui Gorenflot. El făcuse semn cîrciumarului să se retragă şi să ia lampa cu el, după ce îi recomandase să nu spună o vorbă bunului călugăr despre ieşirea pe care o făcuse la ora zece seara şi despre înapoierea de la ora trei dimineaţa.

Deoarece meşterul Bonhomet băgase de seamă un lucru, şi anume că în relaţiile care existau între bufon şi călugăr, bufonul era acela care plătea totdeauna, avea pentru el o mare stimă, pe cînd dimpotrivă pentru un călugăr nu avea decît un respect foarte redus.

El făgădui prin urmare lui Chicot să nu deschidă gura în nici un caz despre întîmplările petrecute în timpul nopţii şi se retrase, lăsînd pe cei doi prieteni în negură, aşa după cum îi fusese recomandat.

În curînd Chicot băgă de seamă un lucru care îi stîrni admiraţia, anume că fratele Gorenflot vorbea şi sforăia în acelaşi timp. Ceea ce arăta, nu cum s-ar putea crede, o conştiinţă chinuită de remuşcări, ci un stomac supraîncărcat cu mîncăruri.

Cuvintele pe care le rostea Gorenflot în somnul lui formau, puse unul lîngă altul, un amestec grozav de elocvenţă sfîntă şi maxime beţive.

Totuşi Chicot băgă de seamă că, dacă ar fi rămas cu totul în întuneric, i-ar fi fost foarte greu să aducă la îndeplinire înapoierea hainelor, operaţie care îi mai rămînea de făcut, pentru ca Gorenflot, cînd se va trezi, să nu bănuiască nimic; în adevăr, putea în întuneric, să calce din greşeală pe unul din cele patru membre ale călugărului, ale căror direcţii diferite nu le cunoştea, şi prin durerea pricinuită să-l scoată din amorţeală.

Chicot suflă aşadar pe cărbunii din foc pentru a lumina puţin scena.

La zgomotul făcut, Gorenflot încetă să sforăie şi murmură:

— Fraţilor! iată un vînt năpraznic; este respiraţia lui Dumnezeu care mă insipră.

Şi începu să sforăie din nou.

Chicot aşteptă o clipă pentru ca somnul să-şi recapete întreaga influenţă şi începu să-l dezbrace pe călugăr.

— Brrr! făcu Gorenflot. Ce frig! Aceasta va împiedica strugurii să se coacă.

Chicot se opri în mijlocul lucrului, pe care însă îl reluă o clipă după aceea.

— Îmi cunoaşteţi rîvna, urma călugărul, totul pentru Biserică şi pentru Monseniorul duce de Guise.

—Canalie! spuse Chicot.

— Iată părerea mea, reluă Gorenflot, dar e sigur…

— Ce e sigur? întrebă Chicot ridicîndu-l pe călugăr pentru a-l îmbrăca în rasă.

— E sigur că omul este mai puternic decît vinul; fratele Gorenflot a luptat împotriva vinului ca Iacob

împotriva îngerului şi fratele Gorenflot a învins vinul.

Chicot ridică din umeri.

Această mişcare nepotrivită îl făcu pe călugăr să deschidă un ochi şi, deasupra lui, văzu zîmbetul lui Chicot care părea livid şi înfiorător la acea lumină slabă.

— Ah! nu vreau fantome, ascultă nu vreau moroi, spuse călugărul, ca şi cînd s-ar fi plîns vreunui demon familiar care uitase învoielile făcute cu el.

— E beat mort, spuse Chicot terminînd cu înfăşuratul lui Gorenflot în rasă şi trăgîndu-i gluga pe cap.

— Aşa e mai bine! mormăi călugărul, paracliserul a închis uşa de la altar şi nu mai vine vîntul.

— Deşteaptă-te acum dacă vrei, spuse Chicot, mi-e tot una.

— Dumnezeu mi-a auzit rugăciunea, murmură călugărul, şi crivăţul pe care-l trimisese ca să îngheţe viile s-a schimbat într-un dulce zefir.

— Amin! spuse Chicot.

Şi făcîndu-şi o pernă din şervete şi o plapomă din faţa de masă, după ce aşezase cît mai bine cu putinţă sticlele goale şi farfuriile murdare, el adormi alături de tovarăşul său.

Lumina zilei care îi venea în ochi şi vocea aspră a hangiului certîndu-şi servitorii, voce care răsuna în bucătătrie, reuşiră să străpungă ceaţa deasă care învăluia ideile lui Gorenflot.

El se ridică şi parveni, cu ajutorul celor două mîini, să se aşeze pe partea pe care natura prevăzătoare a dat-o omului pentru a-i fi principalul centru de greutate.

După ce aduse la îndeplinire această sforţare, nu fără greutate, Gorenflot se apucă să privească harababura plină de înţeles a farfuriilor, apoi pe Chicot,

care, aşezat, datorită punerii unuia din braţe în aşa fel ca să vadă totul; nu pierdea nici o mişcare a călugărului. Chicot se prefăcea că sforăie şi aceasta într-un mod atît de natural încît făcea cinste acelui vestit talent de imitare despre care am mai vorbit...

— Ziuă! strigă călugărul; la naiba, ziuă! Se pare că am petrecut noaptea aici.

Apoi adunîndu-şi ideile:

— Şi mînăstirea! spuse el; oh! oh!

Şi începu să-şi strîngă cordonul de la rasă, lucru de care Chicot nu se îngrijise.

— Ce are a face, spuse el, am avut un vis, ciudat: mi se părea că am murit şi sînt înfăşurat într-un giulgiu pătat de sînge.

Gorenflot nu se înşela de tot.

El luase, trezindu-se pe jumătate, faţa de masă care îl învelea drept un giulgiu şi petele de vin drept picături de sînge.

— Bine că a fost un vis, spuse Gorenflot privind din nou în jurul lui.

În această cercetare, privirile i se opriră asupra lui Chicot care, simţind că se uită călugărul la el, începu să sforăie mai tare.

— Ce frumos arată un beţiv! spuse Gorenflot privindu-l pe Chicot cu admiraţie. E fericit, adăugă el, pentru că doarme astfel! Ah! el nu este în situaţia mea.

Şi scoase un oftat care căpătă acelaşi ton cu sforăitul lui Chicot, în aşa fel încît oftatul l-ar fi trezit probabil pe Gascon, dacă Gasconul ar fi dormit cu adevărat.

— Dacă l-aş trezi ca să-i cer părerea? făcu călugărul, e un om care dă sfaturi bune.

Chicot întrei măsura iar sforăitul, care atinsese

sunetul orgii, începu să imite trăsnetul.

— Nu, reluă Gorenflot, aceasta i-ar da prea multe avantaje asupra mea. Voi găsi eu o minciună şi fără el, dar oricare ar fi acea minciună, urmă călugărul, îmi va fi foarte greu să scap de închisoare. Închisoarea nu ar fi cine ştie ce, dar pîinea şi apa care sînt urmarea ei. Dacă aş avea cel puţin ceva bani ca să-l mituiesc pe fratele temnicer!

Chicot auzind acestea, trase neobservat din buzunar o pungă destul de rotundă pe care o ascunse sub el.

Nu era o prevedere zadarnică; mai mîhnit ca oricînd, Gorenflot se apropie de prietenul său şi şopti aceste cuvinte triste:

—Dacă ar fi treaz, nu mi-ar refuza cîţiva gologani; dar somnul lui mi-e sfînt... şi am să-i iau eu.

La aceste cuvinte, fratele Gorenflot care, după ce stătuse cîtva timp aşezat, se ridicase în genunchi, se aplecă la rîndu-i spre Chicot şi scotoci cu delicateţe prin buzunarele adormitului.

Chicot nu crezu de cuviinţă cu toată pilda dată de tovarăşul său să facă apel la demonul lui familiar şi îl lăsă să scotocească în voie prin amîndouă buzunarele tunicii.

— Ciudat, spuse călugărul, nimic în buzunare. Ah! poate în pălărie.

În timp ce călugărul îşi urma cercetările, Chicot îşi goli punga în mînă şi o puse goală în buzunarul pantalonilor.

— Nimic în pălărie! spuse călugărul, asta mă miră. Prietenul meu Chicot, care este un bufon plin de raţiune, nu iese niciodată fără bani. Ah! bătrînule Gal, adăugă el cu un zîmbet care îi deschisese gura pînă la urechi, îţi uitasem pantalonii.

Şi strecurîndu-şi mîna în pantalonii lui Chicot, scoase o pungă goală.

— Iisuse! şopti el, consumaţia cine o va plăti?

Acest gînd produse asupra călugărului o impresie adîncă, căci se ridică numaidecît în picioare şi cu paşi cam nesiguri, dar totuşi destul de repezi, se îndreptă spre uşă, străbătu bucătăria fără să intre în vorbă cu hangiul, cu toate plecăciunile făcute de acesta, şi fugi.

Atunci Chicot îşi puse banii în pungă, punga în buzunar şi răzimîndu-se cu coatele de fereastra prin care pătrundea o rază de soare, el îl uită pe Gorenflot cufundîndu-se într-o meditaţie adîncă.

În timpul acesta fratele cu cheta, cu traista pe umeri, îşi urma drumul cu o mutră serioasă care putea să pară trecătorilor o reculegere şi care nu era decît preocupare, căci Gorenflot căuta una din acele măreţe minciuni de călugăr beat sau de soldat întîrziat, minciună al cărei fond era totdeauna acelaşi, în vreme ce forma se brodează în mod capricios, după închipuirea mincinosului.

Cînd fratele Gorenflot zări din depărtare porţile mînăstirii, ele îi părură mai posomorîte ca de obicei şi trase indicaţiuni neplăcute din prezenţa mai multor călugări care stăteau de vorbă în prag şi uitîndu-se rînd pe rînd, cu nelinişte, spre cele patru puncte cardinale.

Dar abia ieşise din strada Sfîntul Jacques că o mare mişcare făcută de călugări chiar în clipa cînd îl zăriră îi produse una din cele mai îngrozitoare frici pe care o simţise vreodată în viaţă.

— De mine vorbesc, spuse el; mă arată, mă aşteaptă; sînt pierdut!

Şi capul începu să i se învîrtească; o idee nebună de a fugi îi trecu prin minte, dar mai mulţi călugări şi veneau

în întîmpinarea lui; avea să fie urmărit cu siguranţă. Fratele Gorenflot îşi dădea dreptate, el nu era croit pentru alergare; are să fie ajuns, legat, tîrît la mînăstire; preferă resemnarea.

Înainta aşadar, cu capul plecat, spre tovarăşii săi care păreau că şovăiesc de a veni să-i vorbească.

— Vai! spuse Gorenflot, se prefac că nu mă mai cunosc, sînt o pildă rea.

În sfîrşit, unul din ei îndrăzni şi mergînd spre Gorenflot:

— Sărmane frate! spuse el.

Gorenflot scoase un suspin şi îşi ridică ochii spre cer.

— Ştii că stareţul te aşteaptă, spuse un altul.

— Ah! Doamne!

— Da, adăugă un al treilea, a spus că de îndată ce te vei înapoia la mînăstire, să fii condus la el.

— Iată de ce mă temeam, spuse Gorenflot.

Şi, mai mult mort decît viu, el intră în mînăstire a cărei poartă se închise în urma lui.

— Ah! dumneata eşti, strigă fratele portar, vino repede, repede, cuviosul stareţ Joseph Foulon te aşteaptă.

Şi fratele portar, luîndu-l pe Gorenflot de mînă îl conduse sau mai de grabă îl tîrî pînă în camera stareţului.

Gorenflot lăsă ochii în jos, temîndu-se să nu întîlnească privirea mînioasă a stareţului; el se simţea singur, părăsit de toată lumea, între patru ochi cu un superior care trebuia să fie înfuriat, şi încă pe bună dreptate.

— Ah! în sfîrşit, ai venit, spuse stareţul.

— Prea cucernice… bolborosi călugărul.

— Ce nelinişti ne-ai mai pricinuit! spuse stareţul.

— Sînteţi prea bun, părinte, reluă Gorenflot care nu înţelegea nimic din acest ton binevoitor la care nu se aştepta.

— Ţi-a fost teamă să te înapoiezi după scena de astă noapte, nu-i aşa?

— Mărturisesc că nu am îndrăznit să mă înapoiez, spuse călugărul, de pe a cărui frunte picura o sudoare rece.

— Ah! dragă frate, dragă frate, spuse stareţul, este copilăresc şi neprevăzător ceea ce ai făcut acolo.

— Lăsaţi-mă să vă explic, părinte...

— Şi ce nevoie ai să-mi explici? Ieşirea dumitale...

— Nu am nevoie să vă explic! spuse Gorenflot. Cu atît mai bine, căci nici nu ştiam cum s-o fac.

— Te înţeleg foarte bine. O clipă de exaltare, entuziasmul este un sentiment sfînt, dar virtuţile exagerate se prefac aproape în vicii; sentimentele cele mai cinstite, exagerate, sînt vrednice de dojană.

— Iertaţi-mă, părinte, spuse Gorenflot, dar, dacă dumneavoastră înţelegeţi, eu nu prea înţeleg bine. De ce ieşire vorbiţi?

— De aceea pe care ai făcut-o astă-noapte în mînăstire.

— Am făcut o ieşire în mînăstire, eu?

— Da, dumneata.

Gorenflot îşi scărpină vîrful nasului. Începea să înţeleagă că discută dînd răspunsuri alandala.

— Sînt şi eu tot atît de bun catolic ca dumneata, dar cu toate astea îndrăzneala dumitale m-a înspăimîntat.

— Îndrăzneala mea, spuse Gorenflot, am fost aşadar atît de îndrăzneţ?

— Mai mult decît îndrăzneţ, fiule, ai fost semeţ.

— Vai! trebuie să iertaţi rătăcirile unui temperament

aprig; mă voi îndrepta, părinte.

— Da, însă, deocamdată, nu mă pot opri să nu-mi fie teamă pentru dumneata şi pentru noi de urmările acestei izbucniri. Dacă lucrul s-ar fi petrecut între noi, nu ar fi fost nimic.

— Cum? spuse Gorenflot, îl mai ştie şi altă lume?

— Negreşit, dumneata ştiai bine că se aflau acolo mai mult de o sută de laici care nu au pierdut un cuvînt din discursul dumitale.

— Din discursul meu! făcu Gorenflot uimit din ce în ce mai mult.

— Mărturisesc că era frumos, mărturisesc că aplauzele trebuie să te fi îmbătat, că aprobarea tuturor a putut să te înflăcăreze: dar să ajungi pînă acolo încît să propui o procesiune pe străzile Parisului, să spui că îmbraci o platoşe şi că faci apel la bunii catolici cu coiful pe cap şi cu puşca pe umăr, trebuie să admiţi şi dumeata că este prea mult.

Gorenflot îl privea pe stareţ cu nişte ochi care treceau prin toate expresiile uimirii.

— Acum, urmă stareţul, există un mijloc de a împăca totul. Acea vlagă religioasă care clocoteşte în inima dumitale mărinimoasă, ţi-ar face mult rău în Paris unde se găsesc atîţia ochi răi care te spionează. Doresc să te duci şi s-o cheltuieşti...

— Unde, părinte? întrebă Gorenflot, convins că avea să fie vîrît la închisoare.

— În provincie.

— Un surghiun! strigă Gorenflot.

— Rămînînd aici, ar putea să ţi se întîmple mai mult rău, scumpul meu frate.

— Şi ce mi s-ar putea oare întîmpla?

— Un proces criminal care ar aduce după toate

probabilităţile, închisoarea pe viaţă, dacă nu chiar moartea.

Gorenflot se îngălbeni; el nu putea înţelege cum ar putea fi pedepsit cu închisoarea pe viaţă şi chiar cu moartea pentru că s-a îmbătat într-o cîrciumă şi că a petrecut o noapte afară din mînăstire.

— În vreme ce supunîndu-te acestui surghiun vremelnic, scumpul meu frate, nu numai că scapi de primejdie, dar chiar împlîntezi steagul credinţei în provincie; ceea ce ai făcut şi ai spus astă-noapte, primejdios şi chiar cu neputinţă sub ochii regelui şi ai favoriţilor săi blestemaţi, devine în provincie mai uşor de executat. Pleacă cît mai repede, frate Gorenflot, poate chiar că este prea tîrziu acum şi arcaşii vor fi primit ordinul să te aresteze.

— Vai! cucernice părinte, ce tot spuneţi? bolborosi călugărul, rostogolindu-şi ochii înspăimîntaţi, căci pe măsură ce stareţul, căruia îi admirase la început blîndeţea, vorbea, el se mira de propoziţiile pe care le putea lua un păcat atît de uşor; arcaşii, spuneţi, şi ce am eu de a face cu arcaşii?

— Dumneata nu ai de a face cu ei, dar ei ar putea foarte bine să aibă de a face cu dumneata.

— Dar am fost denunţat oare? spuse fratele Gorenflot.

— Aş putea să fac prinsoare. Pleacă deci, pleacă.

— Să plec! prea cucernice, spuse Gorenflot îngrozit. Este foarte uşor de spus; dar cum voi trăi după ce voi pleca?

— Ei! nimic mai uşor. Dumneata eşti fratele cu cheta al mînăstirii; iată mijloacele dumitale de trai. Din cheta dumitale i-ai hrănit pe alţii pînă azi, din cheta dumitale te vei hrăni pe dumneata acum. Şi apoi fii liniştit, sistemul

pe care l-ai dezvoltat îţi va face destui partizani în provincie pentru ca să am siguranţa că nu-ţi va lipsi nimic. Dar du-te, pentru Dumnezeu; du-te şi mai ales nu te înapoia pînă cînd nu vei fi înştiinţat.

Şi stareţul, după ce îl îmbrăţişase cu dragoste pe fratele Gorenflot, îl împinse uşor, dar cu o stăruinţă care fu încoronată de succes, spre uşa chiliei sale.

Acolo, toată comunitatea era adunată, aşteptîndu-l pe fratele Gorenflot.

Abia apăru că toţi se repeziră spre el şi fiecare voi să-i atingă mîinile, gîtul, veşmintele. Da erau unii al căror respect mergea pînă acolo încît să-i sărute poalele anteriului.

— Adio, spunea unul strîngîndu-l la piept; adio, eşti un om sfînt; nu mă uita în rugăciunile dumitale.

— Ei aşi! îşi zise Gorenflot, un om sfînt, eu, i-auzi!

— Adio, spuse un altul strîngîndu-i mîna, viteaz luptător al credinţei, adio; Godefroy de Bouillon nu era nimic pe lîngă dumneata.

— Adio martirule! îi spuse un al treilea sărutîndu-i capătul cordonului; orbirea mai sălăşluieşte încă printre noi, însă ceasul luminii va sosi.

Şi Gorenflot se găsea astfel, din braţe în braţe, din sărutări în sărutări şi din epitete în epitete, dus pînă la poarta de la stradă, care se închise în urma lui de îndată ce o trecu.

Gorenflot privi această poartă cu o expresie pe care nimeni nu ar putea-o reda şi sfîrşi prin a ieşi din Paris de-a-ndăratelea ca şi cînd îngerul nimicitor i-ar fi arătat vîrful săbiei sale de flăcări.

Singurul cuvînt pe care-l rosti ajungînd la poartă fu acesta:

— Să mă ia dracu! toţi sînt nebuni, sau, dacă nu sînt

ei, Doamne, Dumnezeule, atunci sînt eu!

CAPITOLUL XXVII

Cum rămase convins fratele Gorenflot că era somnambul şi cum îşi plînse amarnic această infirmitate.

Pînă la ziua fericită unde am ajuns, zi în care cădea asupra sărmanului călugăr acea persecuţie neaşteptată, fratele Gorenflot ducînd o viaţă contemplativă, adică ieşind de dimineaţă cînd voia să se răcorească, tîrziu cînd căuta soarele, încrezător în Dumnezeu şi în bucătăria mînăstirii, nu se gîndise niciodată să-şi procure decît mîncărurile foarte lumeşti şi de altfel destul de rare, de la Cornul Abundenţei; aceste mîncăruri erau supuse toanelor credincioşilor şi nu se puteau lua decît din pomenile în bani din care fratele Gorenflot îşi oprea o parte, făcînd un popas cînd trecea prin strada Sfîntul Jacques; după acest popas, pomenile intrau în mînăstire, micşorate de suma pe care fratele Gorenflot o lăsase în drum. Mai era Chicot, prietenul său, căruia îi plăceau mîncărurile bune şi tovarăşii de chef. Călugărul îl vedea uneori trei sau patru zile la rînd, apoi acesta nu mai reapărea două săptămîni, o lună, şase săptămîni, fie că rămînea închis cu regele, fie că îl întovărăşea în vreun pelerinaj, fie în sfîrşit că întreprindea pe propria lui socoteală o călătorie de afaceri sau de fantezie. Gorenflot era aşadar unul din acei călugări pentru care, întocmai ca pentru copiii de trupă, lumea începea cu superiorul casei, adică cu colonelul mînăstirii şi se sfîrşea

la cazanul gol. Astfel că acest soldat al Bisericii, acest copil de trupă îmbrăcat în rasă, dacă ni se îngăduie să-i aplicăm expresia pitorească pe care o întrebuinţam adineauri cu privire la apărătorii patriei, nu-şi închipuise niciodată că într-o zi avea să pornească cu greu la drum în căutare de aventuri.

Cel puţin dacă ar fi avut bani; dar răspunsul stareţului la cererea sa fusese simplu şi fără vreo podoabă apostolică, întocmai ca acel fragment din Sf. Luca: „Caută şi vei găsi”.

Gorenflot, gîndindu-se că avea să fie silit să caute departe, se simţea obosit înainte de a începe. Cu toate acestea, principalul era să scape mai întîi de primejdia care-l ameninţa, primejdie necunoscută, dar aprigă, după cum părea că reiese cel puţin din cuvintele stareţului.

Sărmanul călugăr nu era dintre acei care pot să-şi transforme înfăţişarea şi să scape de cercetători printr-o deghizare dibace; el se hotări deci să pornească mai întîi la drum şi, luînd această hotărîre, trecu cu un pas destul de grăbit de poarta Bordelle; depăşi cu prevedere şi făcîndu-se cît mai mic cu putinţă, ghereta paznicilor de noapte şi postul Elveţienilor, de teamă ca nu cumva arcaşii aceştia, despre care stareţul de la Sfînta Genoveva îi vorbise îndeajuns, să nu fie nişte realităţi prea adevărate.

Dar, odată ajuns la aer curat, odată aflîndu-se în cîmpie, cînd fu la cinci sute de paşi de poarta oraşului, cînd văzu pe marginile şanţului, aşezată în formă de fotoliu, cea dintîi iarbă a primăverii care se sileşte să străbată pămîntul deja înverzit; cînd văzu soarele vesel la orizont, singurătatea la dreapta şi la stînga, oraşul murmurînd în urma lui, el se aşeză pe şanţul drumului, îşi cuprinse bărbia în mîna-i mare şi groasă, îşi scărpină cu

degetul arătător vîrful nasului şi căzu într-o visare însoţită de gemete.

Afară de chitară care îi lipsea, fratele Gorenflot semăna cu unul din acei Evrei care atîrnîndu- i harpa de o salcie, procura vremurilor de jale ale Ierusalimului textul vestitului verset: *Super flumina Babylonis* şi subiectul a o mulţime de tablouri triste.

Gorenflot gemea cu atît mai mult cu cît se apropia ora nouă, oră la care se prînzea la mînăstire; căci călugării, rămaşi în urmă cu civilizaţia, cum se cuvine unor oameni retraşi de lume, urmau încă, în anul de graţie 1578, obiceiurile bunului rege Carol al V-lea, care prînzea la ora opt dimineaţa, după liturghie.

Mai degrabă s-ar fi putut număra grăunţele de nisip ridicate de vînt pe marginea mării în timpul unei zile de furtună, decît să se numere ideile contradictorii care veniră una după alta să încolţească în creierul flămînd al lui Gorenflot.

Prima idee, aceea pe care o înlătură cu mare greutate, trebuie să o spunem, fu de a se înapoia la Paris, de a merge drept la mînăstire, de a-i declara stareţului că era hotărît să prefere închisoarea exilului, să se învoiască chiar, dacă era nevoie, să sufere pedeapsa de a fi biciuit, numai să i se jure pe cuvînt de onoare că aveau să se îngrijească de mesele sale, pe care ar consimţi chiar să le reducă la cinci pe zi.

Acestei idei atît de înrădăcinate care frămîntă vreme de mai mult de un sfert de oră creierul sărmanului călugăr, îi urmă o alta, puţin mai rezonabilă: să meargă drept la Cornul Abundenţei, să întrebe de Chicot, dacă totuşi nu l-ar găsi dormind încă, să-i înfăţişeze situaţia de plîns în care se găsea în urma sugestiilor sale bahice, sugestii la care el, Gorenflot avusese slăbiciunea să

cedeze, şi să obţină de la acest mărinimos prieten o pensie alimentară.

Planul acesta îl stăpîni pe Gorenflot un alt sfert de oră, căci avea o minte judecată şi ideea nu era fără merit.

În sfîrşit, o altă idee care nu era lipsită de o oarecare îndrăzneală, era aceea de a se învîrti în jurul zidurilor capitalei, de a se înapoia prin poarta Saint-Germain sau pe la turnul Nesle şi de a-şi continua pe ascuns coletele prin Paris. El cunoştea locurile bune, colţurile roditoare, străduţele în care unele cumetre care creşteau nişte pasări gustoase, aveau totdeauna cîte un clapon gras pe care-l aruncau în sacul călugărului; el vedea, în oglinda recunoscătoare a amintirilor sale, o oarecare casă unde vara se fabricau conserve de tot felul şi aceasta în scopul principal, cel puţin fratelui Gorenflot îi plăcea să-şi închipuie astfel, de a se arunca în sacul fratelui cu cheta, în schimbul părinteştei sale binecuvîntări, cînd o bucată de pastă de gutui, cînd cîteva nuci zaharisite, cînd cîte o cutie de poame uscate ale căror singur miros ar fi fost în stare să scoale chiar un mort. Căci trebuie s-o spunem, ideile fratelui Gorenflot erau îndreptate mai degrabă spre plăcerile mesei şi liniştea odihnei; astfel că se gîndea uneori, nu fără o oarecare nelinişte, la cei doi avocaţi ai diavolului, care în ziua judecăţii de apoi, aveau să pledeze împotriva lui şi care se numeau, Lenea şi Lăcomia. Dar, deocamdată, trebuie s-o spunem, domnul călugăr urma, nu fără remuşcări poate, dar în sfîrşit urma panta înflorită care duce la prăpastia în fundul căreia urlă neîncetat, întocmai ca Scylla şi Caribda, aceste două păcate de moarte.

Astfel că acest din urmă plan îi surîdea; astfel că acest fel de viaţă îi părea bun aceluia căruia îi era sortit

în mod natural; dar pentru a aduce la îndeplinire acest plan, pentru a urma acest fel de viaţă trebuia să rămînă în Paris şi să rişte a întîlni la fiecare pas arcaşi, sergenţi, autorităţile bisericeşti, turmă primejdioasă pentru un călugăr vagabond.

Şi apoi mai era un alt neajuns: vistiernicul de la Sfînta Genoveva era un administrator prea grijuliu pentru a lăsa Parisul lipsit de un frate care să umble cu cheta; Gorenflot risca aşadar să se găsească faţă în faţă cu un coleg care ar fi avut asupra lui acea netăgăduită superioritate de a fi în exerciţiul legitim al funcţiunilor sale.

Această idee îl făcu pe Gorenflot să se înfioare şi cu siguranţă că avea şi de ce.

El ajunse aici cu monologurile şi cu temerile sale, cînd văzu ivindu-se în depărtare, sub poarta Bordelle, un călăreţ care în curînd zdruncină bolta acesteia sub galopul calului.

Omul acesta descălecă lîngă o casă aşezată la vreo sută de paşi de locul unde se afla Gorenflot; el bătu: i se deschise, iar cal şi călăreţ dispărură înăuntru.

Gorenflot băgă de seamă această împrejurare, pentru că invidiase fericirea acelui călăreţ care avea un cal şi care putea să-l vîndă.

Dar, după o clipă, călăreţul, Gorenflot îl recunoscu după manta, călăreţul, zic, ieşi din casă şi cum se afla un desiş de copaci la oarecare depărtare şi în faţa desişului o mare grămadă de pietre, el se duse să se ascundă între copaci şi acea grămadă.

— Iată cu siguranţă vreo capcană care se pregăteşte, murmură Gorenflot. Dacă aş fi mai puţin suspect arcaşilor m-aş duce să-i înştiinţez, sau dacă aş fi mai viteaz, m-aş opune.

În acea clipă, omul care stătea la pîndă şi ai cărui ochi nu părăsiseră poarta oraşului decît pentru a cerceta împrejurimile cu o oarecare nelinişte, îl zări într-una din repezile priviri aruncate la dreapta şi la stînga, pe Gorenflot, stînd jos şi proptindu-şi bărbia în palmă. Vederea acestuia îl stingheri; el se prefăcu că se plimbă cu un aer nepăsător înapoia pietrelor.

— Iată o înfăţişare, spuse Gorenflot, o talie... ce s-ar zice că o cunosc... dar nu, e cu putinţă.

În clipa aceea necunoscutul, care îi întorcea spatele lui Gorenflot, se prăbuşi deodată la pămînt ca şi cînd muşchii de la picioare i-ar fi fost tăiaţi. Tocmai auzise un zgomot de potcoave care veneau dinspre poarta oraşului.

În adevăr, trei bărbaţi, dintre care doi păreau a fi lachei, trei catîri încărcaţi cu trei geamantane mari, veneau încet din Paris prin poarta Bordelle. De îndată ce-i zări, omul dinapoia pietrelor se făcu încă şi mai mic, dacă aceasta mai era cu putinţă şi mai mult tîrîndu-se decît mergînd, el ajunse la grupul de copaci şi alegîndu-l pe cel mai gros, se ascunse înapoia lui, ca şi cînd ar fi fost un vînător la pîndă.

Cavalcada trecu fără să-l vadă, sau cel puţin fără să-l observe, pe cînd dimpotrivă omul ascuns părea că-i mănîncă din ochi.

— Eu sînt acela care am împiedicat înfăptuirea crimei, îşi zise Gorenflot, şi prezenţa mea pe drum, chiar în acest moment, este una din acele manifestări ale voinţei divine, cum mi-ar trebui şi mie una pentru a mă face să mănînc ceva.

După trecerea cavalcadei, cel care pîndea se înapoie în casă.

— Bun! spuse Gorenflot, iată o împrejurare care are

să-mi procure, dacă nu mă înşel, chilipirul pe care-l doream. Unui om care pîndeşte nu-i place să fie văzut. Aceasta este o taină care-i aparţine şi dacă nu ar valora decît şapte dinari, ei bine! îi vom pune la preţ.

Şi, fără să mai stea mult pe gînduri, Gorenflot se îndreaptă spre casă; dar pe măsură ce se apropia el îşi reamintea de înfăţişarea războinică a călăreţului, de spaima cea lungă care-i bătea pulpele, de uitătura grozavă cu care privise trecînd cavalcada; apoi îşi spunea:

— Cred cu siguranţă că nu aveam dreptate şi că un asemenea om nu s-ar lăsa intimidat.

La poartă Gorenflot era cu totul convins şi acum nu-şi mai scărpina nasul, ci urechea.

Deodată faţa i se lumină.

— O idee, spuse el.

Era un atît de mare progres trezirea unei idei în creierul adormit al călugărului, încît se miră chiar el că i-a venit această idee; dar chiar de pe vremea aceea se spunea: “Nevoia este mama înţelepciunii.”

— O idee, repetă el, şi o idee puţin cam ingenioasă.

Îi voi spune: „Domnule, orice om are planurile lui, dorinţele lui, speranţele lui; mă voi ruga pentru planurile dumitale, dă-mi ceva.” Dacă aceste planuri sînt rele, după cum nici nu mă îndoiesc, va avea o îndoială nevoie ca să se roage cineva pentru el şi, în acest scop, îmi va da ceva de pomană. Iar eu, voi supune cazul primului duhovnic pe care-l voi întîlni. Vreau să ştiu dacă trebuie să te rogi pentru nişte planuri care îţi sînt necunoscute, cînd ai căpătat oarecare bănuială asupra lor. Ceea ce îmi va spune duhovnicul, aceea voi face; prin urmare, nu voi mai fi eu răspunzător ci el; şi dacă nu voi întîlni nici un duhovnic, ei bine! Dacă nu voi întîlni nici un duhovnic,

după cum se prea poate întîmpla, mă voi abţine. Deocamdată, voi fi mîncat din pomana acestui om cu gînduri rele.

Ca o urmare a acestei hotărîri, Gorenflot se răzimă de zid şi aşteptă.

Cinci minute după aceea poarta se deschise şi calul împreună cu omul apărură, unul purtîndu-l pe celălalt.

Gorenflot se apropie.

— Domnule, spuse el, dacă cinci Pater şi cinci Ave pentru reuşita planurilor dumitale îţi pot fi plăcute...

Omul întoarse capul înspre Gorenflot.

— Gorenflot! strigă el.

— Domnule Chicot! făcu călugărul în culmea mirării.

— Dar unde dracu te duci, cumetre? întrebă Chicot.

— Nu ştiu nici eu, dar dumneata?

— Cu mine e altceva, eu ştiu, spuse Chicot; mă duc drept înaintea mea.

— Departe?

— Pînă cînd mă opresc. Dar tu, cumetre, pentru că nu poţi să-mi spui în ce scop te afli aici, bănuiesc un lucru.

— Care?

— Că mă spionai.

— Doamne Isuse! eu să te spionez? Să mă ferească sfîntul!Te-am văzut, atîta tot.

— Cum m-ai văzut?

— Pîndind trecerea catîrilor.

— Eşti nebun.

— Totuşi, înapoia acelor pietre; cu ochii dumitale atenţi...

— Ascultă, Gorenflot, vreau să-mi clădesc o casă dincolo de zidurile oraşului; aceste pietre sînt ale mele şi mă asiguram dacă sînt de bună calitate.

— Atunci, e cu totul altceva, spuse călugărul care nu credea un cuvînt din cele ce-i răspundea Chicot, mă înşelam.

— Dar tu, ce faci oare în afara barierelor?

— Vai! domnule Chicot, sînt proscris, răspunse Gorenflot cu un suspin adinc.

— Ce spui? făcu Chicot.

— Proscris, îţi spun.

Şi Gorenflot, strîngîndu-şi rasa pe lîngă el, îşi ridică statura-i mică şi clătină capul dinainte înapoi, cu privirea imperativă a omului căruia o mare nenorocire îi dă dreptul să ceară mila semenilor săi.

— Fraţii mei mă aruncă din sînul lor, urmă el; sînt excomunicat, anatematizat.

— Ei aşi! şi pentru ce?

— Ascultă, domnule Chicot, spuse călugărul punîndu-şi mîna pe inimă, mă vei crede dacă vrei, dar, pe cinstea mea, nu ştiu nimic.

— Oare nu pentru că vei fi fost întîlnit azi noapte umblînd în crailîc, cumetre?

— Grozavă glumă, spuse Gorenflot, dumneata ştii foarte bine ce am făcut de ieri seară.

— Adică, reluă Chicot, da, de la ora opt pînă la zece, iar nu de la zece pînă la trei.

— Cum de la zece pînă la trei?

— Fără îndoială, la ora zece ai ieşit.

— Eu, spuse Gorenflot privindu-l pe Gascon cu nişte ochi măriţi de surpriză.

— Atît de bine ai ieşit, încît te-am întrebat unde te duceai.

— Unde mă duceam; m-ai întrebat dumneata acest lucru?

— Da.

— Şi eu ce ţi-am răspuns?

— Mi-ai răspuns că te duceai să rosteşti un discurs.

— Este ceva adevărat în toate acestea, totuşi, murmură Gorenflot tulburat.

— La naiba! e atîta adevăr, încît mi-ai şi spus o parte din discursul dumitale; era foarte lung.

— Era format din trei părţi; aşa după cum recomandă Aristot.

— Erau chiar nişte lucruri grozave împotriva regelui Henric al III-lea în discursul dumitale.

— Ei aşi! spuse Gorenflot.

— Atît de grozave, încît nu m-aş mira să fii urmărit ca autor de răscoală.

— Domnule Chicot, dumneata îmi deschizi ochii; eram treaz cînd îţi vorbeam?

— Trebuie să-ţi spun, cumetre, că îmi păreai foarte ciudat; privirea dumitale mai cu seamă era de o fixitate care mă înspăimînta; s-ar fi zis că erai treaz fără să fii, şi că vorbeai dormind.

— Totuşi, spuse Gorenflot, sînt sigur că m-am trezit azi dimineaţă la Cornul Abundenţei.

— Ei bine! ce este de mirare în acest fapt?

— Cum! ce e de mirare, deoarece spui că am ieşit la ora zece de la Cornul Abundenţei!

— Da, dar te-ai înapoiat, la ora trei dimineaţa şi, ca dovadă, îţi voi spune chiar că ai lăsat uşa deschisă şi că mi-a fost foarte frig.

— Şi mie la fel, spuse Gorenflot, îmi reamintesc.

— Ei, vezi! spuse Chicot.

— Dacă ceea ce spui dumneata e adevărat...

— Cum! dacă ceea ce spun e adevărat? Cumetre, dar este curatul adevărat. Întreabă-l mai de grabă pe meşterul Bonhomet.

— Pe meşterul Bonhomet?

— Negreşit; el este acela care ţi-a deschis uşa.Trebuie chiar să-ţi spun că erai foarte îngînfat la înapoiere şi că ţi-am spus: „Ei, cumetre, mîndria nu-i şade bine unui bărbat, mai cu seamă cînd acest bărbat este călugăr.”

— Şi de ce eram mîndru?

— De succesul pe care l-a avut discursul dumitale, de complimentele pe care ţi le-a făcut ducele de Guise, cardianul şi domnul de Mayenne, pe care să-i ţină Dumnezeu! adăugă Gasconul ridicîndu-şi pălăria.

— Atunci totul mi se lămureşte, spuse Gorenflot.

— Îmi pare foarte bine; admiţi deci că ai fost la adunarea aceea, cum dracu îi ziceai? Stai puţin: adunarea Sfintei Uniuni. Chiar aşa.

Gorenflot lăsă să-i cadă capul pe piept şi scoase un suspin.

— Sînt somnambul, spuse el; de multă vreme bănuiam eu acest lucru.

— Somnambul, spuse Chicot, ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă, domnule Chicot, spuse călugărul, că la mine spiritul stăpîneşte materia pînă într-atît încît în vreme ce materia doarme spiritul veghează şi că atunci spiritul comandă materiei care, char aşa adormită cum e, este silită să asculte.

— Ei! cumetre, spuse Chicot, asta seamănă foarte mult cu o vrăjitorie; dacă eşti stăpînit de diavol, spune-mi-o sincer: un om care merge dormind, care gesticulează dormind, care face discursuri în care îl atacă pe rege, tot dormind, pe toţi dracii! nu mai este deloc natural; înapoi Belzebut! *Vade retro, Satanas*!

Şi Chicot îşi depărtă puţin calul de călugăr.

— Aşadar, spuse Gorenflot, şi dumeata mă

părăseşti, domnule Chicot. *Tu quoque, Brute*! Ah! Ah! nu aş fi crezut niciodată acest lucru din partea dumitale.

Şi călugărul deznădăjduit încercă să moduleze un suspin.

Lui Chicot i se făcu milă de această mare deznădejde, care, cu toate că era înăbuşită, era destul de grozavă.

— Ascultă, spuse el, ce mi-ai spus tu?

— Cînd?

— Adineauri.

— Vai! nu mai ştiu nimic, sînt gata să înnebunesc, mi-e capul plin şi stomacul gol; arată-mi o cale, domnule Chicot.

— Mi-ai vorbit de o călătorie.

— E adevărat, ţi-am spus că prea cuviosul stareţ mă invitase să călătoresc.

— În ce parte? întrebă Chicot.

— Unde voi vrea, răspunse călugărul.

— Şi tu unde te duci?

— Nu ştiu nimic. (Gorenflot ridică amîndouă mîinile spre cer.) În voia lui Dumnezeu! spuse el. Domnule Chicot, împrumută-mi doi scuzi pentru a mă ajuta să-mi continui călătoria.

— Fac mai mult decît atît, spuse Chicot.

— Ah! să vedem, ce faci?

— Şi eu, ţi-am spus că vreau să călătoresc.

— E adevărat, mi-ai spus-o.

— Ei bine, te iau cu mine.

Gorenflot îl privi pe Gascon cu neîncredere şi ca un om care nu îndrăzneşte să creadă într-o asemenea favoare.

— Dar cu condiţia că vei fi înţelept, dîndu-ţi voie din cînd în cînd să fii şi nelegiuit. Primeşti propunerea mea?

— Dacă o primesc, spuse călugărul; dacă o primesc!... Dar avem bani pentru călătorie?

— Iată, spuse Chicot scoţînd de la gît o pungă frumos rotunjită.

Gorenflot sări în sus de bucurie.

— Cît? întrebă el.

— Cinci sute de pistoli.

— Şi unde mergem?

— Vei vedea, cumetre.

— Cînd mîncăm?

— Chiar acum.

— Dar pe ce voi călări? întrebă Gorenflot cu nelinişte.

— Nu pe calul meu, la naiba, l-ai ucide.

— Atunci, făcu Gorenflot dezamăgit, ce este de făcut?

— Nimic mai simplu; ai o burtă ca Sileniu, eşti beţiv ca şi el. Ei bine! pentru ca asemănarea să fie desăvîrşită, îţi voi cumpăra cu măgar.

— Dumneata eşti regele meu, domnule Chicot; eşti soarele meu. Ia un măgar ceva mai puternic... Dumneata eşti Dumnezeul meu. Acum, unde mîncăm?

— Aici, ce naiba, chiar aici. Priveşte deasupra acestei porţi şi citeşte, dacă ştii să citeşti.

În adevăr, ajunseseră în faţa unui fel de han. Gorenflot urmări direcţia arătată de degetul lui Chicot şi citi:

— Aici: şuncă, ouă, pateuri de ţipar şi vin alb.

Ar fi greu de spus schimbarea care se făcu pe faţa lui Gorenflot la vederea acestei firme: faţa i se înveseli, ochii i se măriră, gura i se deschise pentru a arăta două rînduri de dinţi albi şi înfometaţi.

În sfîrşit, ridică amîndouă braţele în aer în semn de

veselă mulţumire şi, legănîndu-şi corpul uriaş cu un fel de cadenţă, el cîntă cîntecul căruia numai bucuria lui nespusă putea să-i servească de scuză.

— Bine zis, strigă Chicot, şi pentru a nu pierde vreme, aşează-te la masă, scumpul meu frate, eu mă voi duce să poruncesc să fiu servit şi să-ţi caut un măgar.

CAPITOLUL XXVIII

Cum călători fratele Gorenflot pe un măgar numit Panurge şi află în călătoria sa lucruri pe care nu le ştia

Ceea ce îl făcea pe Chicot atît de indiferent la grija propriului său stomac, pentru care, oricît de nebun era, sau cît se lăuda că este, avea de obicei tot atîta condescendenţă cîtă putea să aibă un călugăr, este că înainte de a părăsi hanul Cornul Abundenţei, el mîncase din belşug.

Afară de aceasta, pasiunile mari hrănesc, după cît se spune, şi Chicot chiar în momentul acela, avea o mare pasiune.

El îl aşeză deci pe fratele Gorenflot la o masă şi i se aduse printr-un fel de ferestruică şuncă, ouă şi vin, pe care se apucă să le înghită cu repeziciunea-i obişnuită.

În timpul acesta Chicot se dusese prin vecini să caute măgarul cerut de tovarăşul său; găsi la nişte ţărani din Sceaux, între un bou şi un cal, pe acest măgar paşnic, obiect al dorinţelor lui Gorenflot: avea patru ani, bătea în negru şi susţinea un corp destul de rotunjior pe

patru picioare subţiri ca nişte fuse. În timpul acela, un asemenea măgar costa douăzeci de livre. Chicot dădu douăzeci şi două şi fu binecuvîntat pentru mărinimia sa.

Cînd Chicot se înapoie cu această cucerire şi cînd intră cu ea în camera în care mînca Gorenflot, acesta, care tocmai înghiţise dintr-un pateu de ţipar şi golise o a treia sticlă, entuziasmat de vederea măgarului şi de altfel dispus de fumurile unui vin bun la toate sentimentele drăgăstoase, sări de gîtul măgarului său în gură o mare coajă de pîine care îl făcu pe acesta să zbiere de plăcere.

— O! o! spuse Gorenflot, iată un animal cu o voce frumoasă; vom cînta cîteodată împreună. Mulţumesc, prietene Chicot, mulţumesc.

Şi el îşi boteză numaidecît măgarul cu numele de Panurge.

Chicot aruncă o privire pe masă şi văzu că, fără nici o tiranie, el putea pretinde tovarăşului său să rămînă cu prînzul acolo unde se găsea.

El începu deci să spună cu acea voce căreia Gorenflot nu-i putea rezista:

— Haide, la drum, cumetre, la drum. La Melun, vom mai lua o gustare.

Tonul vocii lui Chicot era atît de impunător, iar Chicot, în mijlocul acestei porunci puţin cam aspre, ţinuse să strecoare o atît de dulce făgăduinţă, încît în loc să facă vreo observaţie, Gorenflot repetă:

— La Melun! la Melun!

Şi fără să întîrzie mai mult, Gorenflot, cu ajutorul unui scaun, se ridică pe măgarul său pe care se afla o simplă pernă de piele, de care atîrnau două curele în formă de scări.

Călugărul îşi trecu sandalele prin cele două curele,

luă căpăstrul măgarului în mîna dreaptă, sprijini mîna stîngă în şold şi ieşi din han, măreţ ca Zeul cu care Chicot pretinsese oarecum că seamănă.

Cît despre Chicot, el sări pe cal cu dibăcia unui călăreţ încercat şi cei doi călători apucară drumul spre Melun în trapul mărunt al animalelor lor.

Făcură în felul acesta, patru leghe, fără oprire, apoi poposiră cîteva clipe. Călugărul profită de un soare frumos pentru a se întinde pe iarbă şi a adormi. Chicot, de partea lui, făcu o socoteală a etapelor după care recunoscu că pentru a face o sută douăzeci de leghe, mergînd zece leghe pe zi, i-ar trebui douăsprezece zile.

Panurge păscu într-o tufă de scaieţi.

Zece leghe erau de fapt tot ceea ce se putea pretinde de la forţele combinate ale unui măgar şi ale unui călugăr.

Chicot clătină din cap.

— Nu e cu putinţă, murmură el privindu-l pe Gorenflot care dormea în marginea şanţului, nici mai mult nici mai puţin ca şi cînd ar fi fost pe puful cel mai moale; nu e cu putinţă; trebuie, dacă vrea să mă urmeze, să facă cel puţin cincisprezece leghe pe zi.

După cum se vede, fratele Gorenflot era sortit de cîtva timp la coşmare.

Chicot îl împinse cu cotul pentru a-l trezi şi a-i comunica observaţia sa.

Gorenflot deschise ochii.

— Am ajuns oare la Melun? spuse el mi-e foame.

— Nu, cumetre, spuse Chicot, nu încă şi iată tocmai pentru ce te trezesc; trebuie să ajungem cît mai repede acolo. Mergem prea încet, pe toţi dracii! mergem prea încet.

— Ei! te supără cumva, dragă domnule Chicot, că

mergi încet? Drumul vieţii merge urcînd, pentru că merge spre cer şi este foarte obositor să urci. De atfel, cine ne grăbeşte? Cu cît vom pune mai mult timp în a merge pe drum, cu atît vom rămîne mai mult împreună. Oare nu călătorim, eu pentru răspîndirea credinţei, iar dumneata pentru plăcerea dumitale? Ei bine! cu cît vom merge mai încet, cu atît credinţa va fi răspîndită mai bine; cu cît vom merge mai încet, cu atît te vei distra şi dumneata mai mult. De pildă, părerea mea ar fi să rămînem cîteva zile la Melun; se mănîncă acolo, după cît se spune, foarte gustoase pateuri de ţipari şi aş voi să fac o comparaţie conştiincioasă şi judecată între pateul de ţipar de la Melun şi cel din alte ţinuturi. Ce zici de asta, domnule Chicot?

— Zic, reluă Gasconul, că părerea mea, dimpotrivă este să mergem cît mai repede cu putinţă, să nu luăm nici o gustare la Melun, ci să mîncăm abia la Montereau, pentru a recîştiga timpul pierdut.

Gorenflot îşi privi tovarăşul de călătorie ca un om care nu înţelege.

— Haide, la drum! spuse Chicot.

Călugărul, care era culcat cît era de lung, cu mîinile încrucişate sub cap, se mulţumi să se ridice puţin scoţînd un suspin.

— De altfel, urmă Chicot, dacă vrei să rămîi în urmă şi să călătoreşti după plac, cumetre, eşti liber s-o faci.

— Nu, spuse Gorenflot, îngrozit de această singurătate de care abia scăpase ca prin minune; nu. Te urmez, domnule Chicot, te iubesc prea mult pentru a te părăsi.

— Atunci, în şa, cumetre, în şa.

Gorenflot îşi trase măgarul lîngă o piatră de hotar şi reuşi să se aşeze deasupra, de astă dată nu călare ci pe

o parte, ca femeile; pretinde că aşa îi era mai uşor pentru a vorbi. De fapt, el prevăzuse o îndoire a vitezei în mersul animalului şi, aşezat astfel, avea două puncte de sprijin: coama şi coada.

Chicot porni într-un trap mare; măgarul îl urmă zbierînd.

Primele momente fură grozave pentru Gorenflot; din fericire, partea pe care se odihnea avea o astfel de suprafaţă, încît îi era mai puţin greu decît altuia să-şi menţină centrul de greutate.

Din cînd în cînd Chicot se ridica în scări, cerceta şoseaua nevăzînd la orizont ceea ce căuta, mărea viteza.

Gorenflot lăsă să treacă aceste prime semne de cercetări şi nerăbdare fără a întreba din pricina lor, absorbit cum era de a se menţine pe măgarul său. Dar cînd puţin cîte puţin se obişnui cu noul fel de mers şi cînd îşi dădu seama că Chicot urma acelaşi joc:

— Ei! spuse el, ce cauţi oare, dragă domnule Chicot?

— Nimic, răspunse acesta. Privesc încotro ne ducem.

— Dar ne ducem la Melun, după cîte mi se pare; ai spus-o însuşi dumeata, ai adăugat chiar la început...

— Nu mergem, cumetre, nu mergem, spuse Chicot, dînd pinteni calului.

— Cum! nu mergem! strigă călugărul; dar văd că nu părăsim trapul.

— În galop! în galop! spuse Gasconul, făcîndu-şi calul să ia acest mers.

Panurge, însufleţit de exemplul dat, porni în galop, dar cu un strigăt rău ascuns care nu făgăduia nimic bun călăreţului, înăbuşirile lui Gorenflot se înmulţiră.

— Ia spune-mi, domnule Chicot, strigă el de îndată

ce putu vorbi, dumneata numeşti aceasta o călătorie de plăcere: dar eu nu mă distrez deloc.

— Înainte! înainte! spuse Chicot.

— Dar panta este prea repede.

— Bunii călăreţi nu galopează decît urcînd.

— Da, dar eu nu am pretenţia de a fi bun călăreţ.

— Atunci, rămîi în urmă.

— Nu, la naiba! strigă Gorenflot, pentru nimic în lume.

— Ei bine! atunci, după cum ţi-am spus, înainte, înainte!

Şi Chicot dădu calului său un grad de repeziciune în plus.

— Iată că Panurge horcăie, strigă Gorenflot, iată că Panurge se opreşte.

— Atunci, adio cumetre, făcu Chicot.

Gorenflot avu pentru moment dorinţa de a răspunde la fel; dar îşi reaminti că acest cal pe care-l blestema în fundul inimii şi care ducea un om aşa de ciudat, purta de asemeni punga care se afla în buzunarul acestui om. Se resemnă deci şi, lovind cu sandalele coapsele măgarului înfuriat, îl sili să reia galopul.

— Îl voi omorî pe sărmanul Panurge, strigă jalnic călugărul pentru a da o lovitură decisivă interesului lui Chicot, un moment ce el părea că nu are nici o influenţă asupra sensibilităţii sale. Îl voi omorî, cu siguranţă.

— Ei bine! omoară-l, cumetre, omoară-l, răspunse Chicot, fără ca această observaţie, ori cît de importantă o judeca Gorenflot, să-l facă în vreun chip să încetinească mersul; omoară-l, vom cumpăra un catîr.

Ca şi cum ar fi înţeles aceste cuvinte ameninţătoare, măgarul părăsi mijlocul drumului şi zbură pe un mic drum lateral uscat, pe unde Gorenflot nu s-ar fi

încumetat să meargă nici pe picioare.

— Ajutor, strigă călugărul, ajutor, mă voi rostogoli în rîu.

— Nu e nici o primejdie, spuse Chicot; dacă vei cădea în rîu, îţi garantez că vei înota singur .

— Ah! murmură Gorenflot, voi muri, sînt singur. Şi cînd te gîndeşti că toate acestea le păţesc că sînt somnambul!

Şi călugărul ridică spre cer o privire care voia să spună:

— Doamne! Doamne! ce crimă am făcut pentru ca să mă copleşeşti cu această infirmitate?

Deodată Chicot, ajuns în vîrful dealului, îşi opri calul cu o înfrînare aşa de scurtă şi aşa de bruscă încît animalul, surprins, se îndoi pe picioarele dinapoi astfel că crupa atinse aproape pămîntul.

Gorenflot, mai puţin bun călăreţ decît Chicot şi care, de altfel, în loc de hăţuri, nu avea decît un pripon, Gorenflot, zic, îşi continuă drumul.

— Opreşte, la naiba! opreşte, strigă Chicot.

Dar măgarul înţelesese să galopeze şi ideea unui măgar este un lucru anevoie de scos.

— Te vei opri strigă Chicot, sau pe cuvîntul meu de gentilom, îţi trimit un glonţ de pistol.

— La naiba! ce fel de om este acesta! spuse Gorenflot, şi de ce animal a fost oare muşcat?

Apoi, deoarece vocea lui Chicot răsuna din ce în ce mai grozavă şi cum călugărul credea că deja aude şuierînd glonţul cu care era ameninţat, făcu o mişcare pentru care felul în care era aşezat îi dădea cea mai mare uşurinţă, aceea de a se lăsa să alunece de pe măgar la pămînt.

— Iată, spuse el, lăsîndu-se vitejeşte să cadă pe

spate şi agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de măgar, care îl făcu să meargă cîţiva paşi astfel, dar care sfîrşi prin a se opri.

Atunci Gorenflot îl căuta pe Chicot pentru a vedea pe faţa lui urma de mulţumire care nu putuse să nu se zugrăvească la vederea unei manevre atît de dibaci executată.

Chicot era ascuns înapoia unei stînci şi îşi continua de acolo semnalele şi ameninţările.

Această prevedere îl făcu pe călugăr să înţeleagă că trebuie să fi fost altceva la mijloc. El privi înainte şi zări la cinci sute de paşi pe drum trei oameni care mergeau liniştiţi pe catîrii lor.

La prima aruncătură de ochi el recunoscu pe călătorii care ieşiseră dimineaţa din Paris prin poarta Bordelle şi pe care Chicot, ascuns înapoia copacului, îi urmărise cu atîta ardoare.

Chicot, în aceeaşi poziţie, aşteptă ca cei trei călători să se depărteze; apoi, numai atunci, el îşi ajunse tovarăşul, care rămăsese aşezat în acelaşi loc unde căzuse, ţinînd mereu în mînă frîul lui Panurge.

— Ei! spuse Gorenflot care începea să-şi piardă răbdarea, explică-mi şi mie puţin, dragă domnule Chicot, ce treabă este aceasta pe care o facem noi: adineauri trebuia să alergăm nebuneşte, acum trebuie să rămînem deodată în locul unde ne găsim.

— Bunul meu prieten, spuse Chicot, voiam să ştiu dacă măgarul dumitale era de neam bun, şi dacă nu am fost înşelat cînd l-am plătit cu douăzeci şi două de livre: acum experienţa este făcută şi sînt cum nu se poate mai mulţumit.

Călugărul nu se lăsă înşelat, cum e uşor de închipuit, de un asemenea răspuns şi se pregătea să arate acest

lucru tovarăşului său, cînd lenea lui naturală învinse, şoptindu-i la ureche să nu intre în nici o discuţie.

El se mulţumi deci să răspundă, fără a-şi ascunde totuşi proasta dispoziţie:

— Ce are a face! sînt foarte obosit şi mi-e foame.

— Ei bine! să nu ai nici o grijă, reluă Chicot lovindu-l voiniceşte pe umăr, şi eu sînt obosit; şi mie îmi este foame şi la primul han pe care-l vom găsi în...

— Ei bine! întrebă Gorenflot căruia abia îi venea să creadă în întorsătura pe care o anunţau primele cuvinte ale Gasconului.

— Ei bine! răspunse acesta, vom comanda o friptură de porc, una sau două tocane de pui şi o cană cu cel mai bun vin din pivniţă.

— Adevărat! reluă Gorenflot; e oare sigur de astă dată?

— Ţi-o făgăduiesc, cumetre.

— Ei bine! atunci, spuse călugărul ridicîndu-se, să pornim fără zăbavă în căutarea acestui prea fericit han. Vino, Panurge, vei avea şi tu tărîţe.

Măgarul începu să zbiere de plăcere.

Chicot încălecă pe cal, Gorenflot îşi duse măgarul de căpăstru.

Cîrciuma atît de dorită apăru în curînd în faţa călătorilor; se afla între Corbeil şi Melun; dar spre marea surprindere a lui Gorenflot, care admira din depărtare înfăţişarea aţîţătoare de poftă. Chicot porunci călugărului să încalece pe măgar şi începu să execute un ocol prin stînga pentru a trece pe dincolo casei;de altfel, dintr-o singură aruncătură de ochi, Gorenflot, a cărui putere de înţelegere făcea repezi progrese, îşi dădu seama de această ciudăţenie; cei trei catîri ai călătorilor după ale căror urme părea că se ţine Chicot, se opriră în faţa

porţii.

— Aşadar, după placul acestor călători blestemaţi, gîndi Gorenflot, se vor rîndui întîmplările călătoriei noastre şi se vor hotărî orele noastre de masă? E trist.

Şi el scoase un suspin adînc.

Panurge care, de partea lui, văzu că se depărtau de linia dreaptă pe care toată lumea, chiar şi măgarii, o ştiu că este cea mai scurtă, se opri deodată şi se înţepeni pe cele patru picioare, ca şi cînd s-ar fi hotărît să prindă rădăcini chiar în locul unde se găsea.

— Vezi, spuse Gorenflot pe un ton jalnic, nici chiar măgarul meu nu mai vrea să înainteze.

— Ah! nu mai vrea să înainteze, spuse Chicot; aşteaptă! aşteaptă!

Şi el se apropie de o tufă de lemn de corn, de unde tăie o nuia lungă de un metru jumătate, groasă cît degetul, solidă şi mlădioasă în acelaşi timp.

Panurge nu era unul din acele patrupede proaste care nu băgă de seamă ce se petrece în jurul lor şi care nu presimt evenimentele decît atunci cînd aceste evenimente le cad pe spinare; el urmăreşte mişcările lui Chicot, pentru care începea fără îndoială să simtă consideraţia pe care o merita şi de îndată ce crezu că-i înţelege planurile, o porni numaidecît din loc.

— Merge! merge! strigă călugărul către Chicot.

— Ce are a face, spuse acesta, pentru cine călătoreşte în tovărăşia unui măgar şi a unui călugăr, un băţ nu este niciodată de prisos.

Şi Gasconul îşi termină de curăţit pe al său.

CAPITOLUL XXIX

Cum îşi schimbă fratele Gorenflot măgarul cu un catîr şi catîrul cu un cal

Cu toate acestea necazurile lui Gorenflot se apropiau de sfîrşit, cel puţin pentru ziua aceea; după ocolul făcut, o luară din nou pe drum şi se opriră la trei sferturi de leghe mai departe, într-o cîrciumă învecinată. Chicot luă o cameră care dădea spre stradă şi porunci să i se aducă masa care îi fu servită în cameră; dar se vedea că hrana nu era decît preocuparea secundară a lui Chicot. El nu mînca decît foarte puţin, în vreme ce era numai ochi şi urechi. Această preocupare ţinu pînă la ora zece; totuşi la ora zece Chicot care nu văzuse şi nu auzise nimic plecă de la fereastră poruncind ca măgarul călugărului şi calul său, cu forţele întărite de o îndoită porţie de ovăz şi tărîţe, să fie gata în zorii zilei.

La această poruncă, Gorenflot, care de o oră părea adormit şi care nu era decît moleşit de acel dulce extaz care urmează după o masă bună, stropită de o cantitate îndestulătoare de vin, scoase un suspin.

— În zorii zilei? spuse el.

— Ei! pe toţi dracii, reluă Chicot, tu trebuie să fii obişnuit a te scula la o asemenea oră.

— Pentru ce? întrebă Gorenflm

— Dar slujba?

— Aveam o scutire de la stareţ, răspunse călugărul.

Chicot ridică din umeri şi cuvîntul leneşi cu un i, literă care arăta pluralul, i se stinse pe buze.

— Da, leneşi, spuse Gorenflot; dar pentru ce nu?

— Omul s-a născut pentru muncă, spuse sentenţios

gasconul.

— Şi călugărul pentru odihnă, spuse fratele; călugărul este excepţia omului.

Şi, mulţumit de acest argument care păruse să-l atingă chiar pe Chicot, Gorenflot făcu o ieşire plină de demnitate şi se sui în patul său, pe care Chicot, de teama vreunei imprudenţe fără îndoială, poruncise să i-l aşeze chiar în aceeaşi cameră cu al său.

A doua zi într-adevăr, în zorii zilei, dacă fratele Gorenflot nu ar fi dormit atît de adînc, l-ar fi putut vedea pe Chicot ridicîndu-se, apropiindu-se de fereastră şi continuînd să observe dinapoia perdelelor.

În curînd, deşi ocrotit de draperie, Chicot făcu un pas repede înapoi; şi dacă Gorenflot, în loc de a continua să doarmă, s-ar fi trezit, ar fi auzit sunînd pe pavaj potcoavele celor trei catîri.

Chicot se duse numaidecît la Gorenflot pe care-l zgîlţîi de braţ pînă ce acesta deschise ochii.

— Dar nu pot să am şi eu o clipă de linişte? bolborosi Gorenflot care dormise zece ore în şir.

— Alarma, alarma, spuse Chicot; să ne îmbrăcăm şi să plecăm.

— Dar mîncarea? făcu călugărul.

— Se află pe drumul dinspre Montereau.

— Ce e acela Montereau? întrebă călugărul foarte puţin priceput în geografie.

— Montereau, spuse gasconul, e oraşul unde se mănîncă; asta ţi-ajunge?

— Da, răspunse scurt Gorenflot.

— Atunci, cumetre, făcu gasconul, eu mă cobor pentru a plăti cheltuiala noastră şi a animalelor noastre; peste cinci minute, dacă nu vei fi gata, plec fără dumneata.

O toaletă de călugăr nu este greu de făcut; cu toate astea Gorenflot întrebuinţa şase minute astfel că, ajungînd la poartă el îl văzu pe Chicot care, exact ca un elveţian, o şi luase înainte.

Călugărul sări pe Panurge care, aţîţat de îndoita porţie de fîn şi de ovăz care i se dăduse prin grija lui Chicot, o luă singur în galop şi îşi duse în curînd călăreţul alături de gascon.

Gasconul stătea drept în scări, şi din cap pînă în picioare nu făcea nici o îndoitură.

Gorenflot se ridică şi el în scări şi îi văzu la orizont pe cei trei catîri cu cei trei călăreţi care coborau înapoia unui deluşor.

Călugărul scoase un suspin gîndindu-se cît era de trist ca o influenţă străină să lucreze astfel asupra destinului său.

De astă dată, Chicot se ţinu de cuvînt şi luară masa la Montereau.

Ziua avu mari asemănări cu cea din ajun; şi cea de a doua zi prezentă aproape aceeaşi serie de întîmplări. Vom trece deci repede peste amănunte; Gorenflot începea să se obişnuiască de bine de rău cu acest trai plin de peripeţii, cînd, către seară, îl văzu pe Chicot pierzîndu-şi treptat toată veselia: de la amiază, el nu mai zărise umbra celor trei călători pe care îi urmărea; astfel că mîncă fără nici o dispoziţie şi dormi rău.

Gorenflot mîncă şi bău pentru amîndoi şi încercă cele mai bune cîntece ale sale. Chicot rămase în nepăsarea lui.

Abia se făcuse ziuă că el şi era în picioare, zgîlţîindu-şi tovarăşul. Călugărul se îmbrăcă şi, chiar de la plecare porniră în trap, trap care se schimbă imediat într-un galop furios.

Dar după multă alergătură, nici un catîr în zare.

Spre amiază, măgar şi cal erau rupţi de oboseală.

Chicot merse drept la un birou de vamă aflat pe podul de la Villeneuve-le-Roi, pentru animalele cornute.

— Aţi văzut, întrebă el, trei călători călărind catîri? Căci trebuie să fi trecut în această dimineaţă.

— Azi dimineaţă nu, gentilomul meu, răspunse vameşul nu; ieri pe înserat.

— Ieri?

— Da, ieri seară, pe la ora şapte.

— I-aţi remarcat?

— La naiba! cum se remarcă nişte călători.

— Vă întreb dacă vă reamintiţi de condiţia acelor oameni.

— Mi s-a părut că era un stăpîn cu doi lachei.

— Chiar aşa, răspunse Chicot.

Şi dădu o monedă vameşului. Apoi, vorbind către sine:

— Ieri seară, la ora şapte, şopti el, la naiba! Au douăsprezece ore înaintea mea. Haide, curaj!

— Ascultă, domnule Chicot, spuse călugărul, curaj, mai am pentru mine, dar nu mai am pentru Panurge.

În adevăr, sărmanul animal, obosit după două zile de fugă, tremura pe cele patru picioare ale sale şi îi transmitea lui Gorenflot tremuratul bietului său corp.

— Şi chiar calul dumitale, continuă Gorenflot, vezi în ce stare se află.

Într-adevăr, nobilul animal, oricît de înfocat ar fi fost, şi tocmai din pricina acestei înfocări, era şiroaie de spumă şi un abur cald ieşea prin nările sale, în timp ce sîngele părea că este gata să-i ţîşnească din ochi.

Chicot cercetă repede cele două animale şi păru că se alătură observaţiei tovarăşului său.

Gorenflot răsuflă, cînd deodată:

— Acum! frate cu cheta, spuse Chicot, este vorba să luăm o mare hotărîre.

— Dar nu facem aceasta de cîteva zile, strigă Gorenflot a cărui faţă se descompusese mai înainte chiar de a afla ceea ce i se propunea.

— E vorba să ne despărţim, spuse Chicot, apucînd de la început, cum se spune, taurul de coarne.

— Ei aş! făcu Gorenflot; mereu aceeaşi glumă. Să ne despărţim, dar pentru ce?

— Mergi prea încet, cumetre.

— La naiba! spuse Gorenflot; dar merg ca şi vîntul, am galopat de azi dimineaţă, cinci ore fără oprire.

— Nu este încă destul.

— Atunci să pornim: cu cît vom merge mai repede, cu atît vom ajunge mai devreme; căci, în sfîrşit, socotesc că tot vom ajunge.

— Calul nu mai vrea să meargă şi măgarul dumitale refuză să te servească?

— Atunci, cum să facem?

— Îi vom lăsa aici şi-i vom lua la înapoiere.

— Dar noi? Socoteşti oare să continuăm călătoria pe jos?

— Vom călători pe catîri.

— De unde să-i luăm.

— Îi vom cumpăra.

— Haide, spuse Gorenflot suspinînd, să mai facem şi acest sacrificiu.

— Aşadar?

— Aşadar mă învoiesc pentru catîri.

— Bravo! cumetre, începi să te formezi; dă pe Bayard şi pe Panurge în grija hangiului; eu mă duc să fac cumpărăturile noastre.

Gorenflot se achită conştiincios de însărcinarea care îi fusese dată; timp de patru zile, în legăturile pe care le avusese cu Panurge, el apreciase, nu vom spune calităţile, dar defectele sale şi, el remarcase că cele trei defecte principale erau acelea către care avea şi el înclinare, trîndăvia, desfrîul şi lăcomia. Această asemănare îl mişcase şi, numai cu părere de rău se despărţi Gorenflot de măgarul său; dar Gorenflot nu era numai leneş, desfrînat şi lacom, el mai era şi egoist şi mai bine se despărţea de Panurge decît să se despartă de Chicot, dat fiind, după cum am spus, că Chicot purta punga.

Chicot se înapoie cu doi catîri, pe care făcură douăzeci de leghe în acea zi: astfel că, seara la poarta unui potcovar, Chicot avu bucuria de a-i zări pe cei trei catîri.

— Ah! făcu el respirînd pentru prima oară.

— Ah! suspină la rîndu-i călugărul.

Dar ochiul deprins al gasconului nu recunoscu nici armura catîrilor, nici pe stăpînii lor, nici pe valeţi; erau cu totul despovăraţi; cît despre stăpîni şi lachei, ei dispăruseră.

Mai mult, în jurul acestor animale erau oameni necunoscuţi care le examinau şi păreau a le face preţuirea; mai întîi era un geambaş şi apoi potcovarul cu doi călugări franciscani; îi plimbau încoace şi încolo, apoi se uitau la dinţi, la picioare şi urechi; într-un cuvînt, îi încercau.

Un fior străbătu corpul lui Chicot.

— Du-te înainte, spuse el lui Gorenflot, apropie-te de franciscani; trage-i de o parte şi întreabă-i; de la călugăr la călugăr, nădăjduiesc că nu aveţi secrete; informează-te cu dibăcie de la cine vin aceşti catîri, preţul cu care

vor să-i vîndă şi ce s-au făcut proprietarii lor; apoi înapoiază-te să-mi spui ce ai aflat.

Gorenflot, îngrijorat de neliniştea prietenului său, plecă în trapul catîrului şi se înapoie puţin după aceea.

— Iată povestea, spuse el. Mai întîi, ştii unde ne aflăm?

— Ei! la naiba! Ne aflăm pe drumul spre Lyon, spuse Chicot; este singurul lucru pe care am nevoie să-l ştiu.

— Ba nu, mai ai nevoie să ştii, după cîte mi-ai spus cel puţin, ce s-a făcut cu proprietarii acestor catîri.

— Da, spune.

— Acela care semăna a gentilom...

— Bine, ce-i cu el?

— Acela care semăna a gentilom a luat-o de aci pe drumul care duce spre Avignon, un drum care scurtează calea după cît se pare şi care trece prin Château-Chinon şi Privas.

— Singur?

— Cum, singur?

— Te întreb dacă a luat-o singur pe acest drum?

— Cu un lacheu.

— Şi celălalt lacheu?

— Celălalt lacheu şi-a continuat drumul.

— Spre Lyon?

— Spre Lyon.

— Minunat! Şi pentru ce se duce gentilomul la Avignon? Credeam că se duce la Roma. Dar, reluă Chicot, ca şi cînd şi-ar fi vorbit singur, te întreb nişte lucruri pe care tu nu le poţi şti.

— Ba da... le ştiu, răspunse Gorenflot. Ah! iată ceva care te miră.

— Cum, ştii?

— Da, se duce la Avignon, pentru că Sanctitatea Sa

Papa Grigore al XIII-lea a trimis la Avignon un delegat însărcinat cu depline puteri.

— Bun, spuse Chicot, înţeleg... şi catîrii?

— Catîrii erau obosiţi; i-a vîndut unui geambaş care voieşte să-i revîndă franciscanilor.

— Cu cît?

— Cu cincisprezece pistoli bucata.

— Cum şi-or fi continuat oare drumul?

— Pe nişte cai pe care i-a cumpărat de la un căpitan de mercenari care are aci o remontă.

— Pe toţi dracii! cumetre, spuse Chicot, eşti un om preţios, şi abia astăzi îmi dau seama de acest lucru.

Gorenflot se umflă în pene.

— Acum, urmă Chicot, termină ceea ce ai început atît de bine.

— Ce trebuie să fac?

Chicot descălecă şi aruncînd frîul în braţele călugărului:

— Ia cei doi catîri şi du-te de-i oferă pentru douăzeci de pistoli franciscanilor, spuse el. Ei trebuie să te prefere pe tine.

— Şi mă vor prefera, spuse Gorenflot, sau îi denunţ superiorului lor.

— Bravo! cumetre, te formezi.

— Pe cal, la naiba, pe cal!

— Drace! făcu călugărul scărpinîndu-se după ureche.

— Haida de, spuse Chicot, un călăreţ ca tine...

— Ei aş! spuse Gorenflot. Dar unde te voi întîlni?

— În piaţa oraşului.

— Du-te şi mă aşteaptă acolo.

Şi călugărul se îndreptă cu un pas hotărît spre franciscani, în vreme ce Chicot, pe o stradă lăturalnică,

merse în piaţa principală a micului orăşel.

Acolo în cîrciuma Cocoşul îndrăzneţ, îl găsi pe căpitanul mercenarilor, care bea dintr-un gustos vin de Auxerre pe care amatorii de al doilea rînd îl confundau cu vinul de Burgundia; luă de la el noi informaţii care confirmau în toate privinţele pe acelea date de Gorenflot.

Într-o clipă, Chicot se înţelese cu vînzătorul a doi cai pe care acesta îi aduse numaidecît ca morţi în drum şi pe care, datorită acestui accident, putu să-i dea pentru treizeci şi cinci de pistoli pe amîndoi.

Nu mai era vorba acum decît să se învoiască pentru şei şi frîie cînd Chicot văzu, pe o mică stradă laterală, apărînd călugărul care ducea cele două şei pe cap şi cele două frîie în mîini.

— O!, o! făcu el, ce înseamnă asta, cumetre?

— Ei bine! spuse Gorenflot, sînt şeile şi frîiele catîrilor noştri.

— Aşadar le-ai oprit, călugăre? spuse Chicot zîmbind.

— Da, făcu călugărul.

— Ai vîndut catîrii?

— Cu zece pistoli bucata.

— Care ţi s-au plătit?

— Iată banii.

Şi Gorenflot făcu să sune buzunarul plin cu monede de tot felul.

— Pe toţi dracii! strigă Chicot, eşti un mare om, cumetre.

— Aşa sînt eu, spuse Gorenflot cu o modestie înfumurată.

— La lucru, spuse Chicot.

— Ah! dar mi-e sete, spuse călugărul.

— Ei bine! bea, în timp ce eu mă voi duce să înşeuez

animalele, dar nu prea mult.

— O sticlă.

— O sticlă mai merge.

Gorenflot bău două şi veni să înapoieze restul de bani lui Chicot.

Chicot avu o clipă ideea să-i lase călugărului cei douăzeci de pistoli micşoraţi de preţul celor două sticle; dar se gîndi că din ziua în care Gorenflot ar avea doi scuzi, nu ar mai fi stăpîn pe el.

Luă deci banii, fără ca Gorenflot să bage de seamă clipa de şovăială pe care o încercase şi se urcă în şa.

Gorenflot făcu la fel, cu ajutorul ofiţerului de mercenari care era om cu frica lui Dumnezeu şi care ţinu piciorul călugărului, serviciu în schimbul căruia, de îndată ce se văzu pe cal, Gorenflot îi dădu binecuvîntarea.

— Foarte bine, spuse Chicot pornind în galop, iată un voinic, frumos binecuvîntat.

Gorenflot văzu că-i aleargă cina înainte, şi îşi repezi calul pe urmele ei; de altfel, făcea progrese în călărie; în loc să apuce coama cu o mînă şi coada cu alta, cum făcea altădată, el apuca cu amîndouă mîinile arcada şeii şi, numai cu acest punct de sprijin alergă atît cît voi Chicot.

Ba sfîrşi prin a desfăşura chiar mai multă activitate decît patronul său, căci de fiecare dată cînd Chicot schimba mersul şi îşi înfrînă calul, călugărul, care prefera galopul în locul trapului, îşi continua drumul îmbărbătîndu-şi animalul.

Nişte sforţări atît de nobile meritau să fie răsplătite; a doua zi către seară, cu puţin înainte de Chalon, Chicot îl regăsi pe maestrul Nicolae David, deghizat tot în lacheu, pe care nu-l mai pierdu din vedere pînă la Lyon, ale cărui porţi le trecură toţi trei către seara celei de a

opta zi de la plecarea lor din Paris.

Era aproape chiar în momentul în care, urmînd un drum opus, Bussy, Saint-Luc şi soţia sa ajungeau după cum am spus, la castelul Meridor.

CAPITOLUL XXX

Cum se instalară Chicot şi tovarăşul său la hanul Lebăda de la Cruce şi cum fură primiţi acolo de hangiu

Maestrul Nicolae David, deghizat tot în lacheu, se îndreptă spre piaţa Terreaux şi trase la cel mai mare han care era numit Lebăda de la Cruce.

Chicot îl văzu intrînd şi rămase o clipă în observare, pentru a se asigura dacă a găsit loc şi că prin urmare, nu va mai ieşi.

— Ai ceva de obiectat împotriva hanului Lebăda de la Cruce? spuse gasconul tovarăşului său de călătorie.

— Nimic, răspunse acesta.

— Vei intra deci acolo şi vei tocmi o cameră mai retrasă: vei aştepta în pragul porţii; eu mă duc să mă plimb şi nu mă voi înapoia decît la căderea nopţii: la căderea nopţii voi reveni, te voi găsi la postul tău şi, cum tu vei fi făcut de santinelă, cum vei fi cunoscut planul casei, mă vei conduce la cameră, fără să mă întîlnesc cu oamenii pe care nu vreau să-i văd. Înţelegi?

— Foarte bine, spuse Gorenflot.

— Alege camera: spaţioasă, veselă, plăcută, învecinată dacă se poate cu aceea a călătorului care a sosit acum; fă în aşa fel să aibă ferestre spre stradă

pentru ca să văd cine intră şi cine iese, nu rosti numele meu sub nici un motiv şi făgăduieşte-i munţi de aur bucătarului.

În adevăr, Gorenflot îşi îndeplini cum nu se poate mai bine însărcinarea. După alegerea camerei, veni şi noaptea şi, la venirea ei, el se duse să-l ia pe Chicot de mînă şi să-l conducă la cameră.

Călugărul, şiret cum este totdeauna un om al bisericii, oricît de prost l-ar fi creat natura, îl făcu pe Chicot să observe că odaia lor, aflată pe un alt coridor decît aceea a lui Nicolae David, era învecinată cu a lui şi că nu era despărţită de ea decît printr-un perete de scînduri tencuit, uşor de străpuns, dacă ar fi voit.

Chicot îl ascultă pe călugăr cu cea mai mare atenţie şi oricine l-ar fi ascultat pe orator şi l-ar fi văzut pe ascultător, ar fi putut urmări veselia unuia şi vorbele celuilalt.

Apoi, după ce călugărul termină:

— Tot ceea ce mi-ai spus merită răsplată, răspunse Chicot; vei avea astă-seară vin de Xeres la masă, Gorenflot; da, îl vei avea, la naiba! sau nu mai sînt cumătrul tău.

— Nu cunosc beţia acestui vin, spuse Gorenflot, trebuie să fie plăcută.

— Pe toţi dracii! răspunse Chicot luînd camera în primire, o vei cunoaşte peste două ore; ţi-o garantez.

Chicot trimise după hangiu.

Se va găsi poate, că povestitorul acestor întîmplări îşi plimbă personajele într-un mare număr de hanuri: la aceasta, el va răspunde că nu este greşeala lui dacă personajele sale, unele pentru a fugi de mînia regelui, se duc unele la miazănoapte şi altele la miazăzi. Ori, cum el se găseşte între timpurile vechi care nu aveau nevoie de

cîrciumă, datorită găzduirii frăţeşti, şi viaţa modernă, în care cîrciuma s-a transformat în restaurant, este silit să se oprească în hanurile unde trebuiesc să se petreacă scenele importante, ale cărţii sale; de altfel, hanurile unde poposeau caravanele Occidentului nostru, se înfăţişau pe vremea aceea sub o întreită formă care nu era de dispreţuit, şi care în zilele noastre şi-a pierdut mult din caracterul ei: această întreită formă era cîrciuma, hanul şi cabaretul. Notaţi că nu vorbim aci despre acele plăcute case de băiaşi care nu-şi au echivalentul în zilele noastre şi care, lăsate de către Roma împăraţilor, Parisului regilor noştri, împrumută din antichitate mulţimea de plăceri ale profanelor sale toleranţe.

Dar aceste localuri erau închise încă, sub domnia regelui Henric al III-lea, între zidurile capitalei: provincia nu avea decît hanul, cîrciuma şi cabaretul.

Or, noi ne aflăm într-un han.

Acest lucru îl arătă foarte bine hangiul, cînd îi răspunse lui Chicot, care trimisese să-l cheme, după cum am spus, că trebuia să aibă răbdare, avînd în vedere că vorbea cu un călător care a sosit înaintea lui şi deci avea dreptul de prioritate. Chicot ghici că acest călător era avocatul său.

— Ce pot să-şi spună? întrebă Chicot.

— Crezi oare că hangiul şi omul dumitale au vreo taină?

— Drace! vezi bine, deoarece figura aceea semeaţă pe care am zărit-o şi care, după cît presupun, este aceea a hangiului...

— Chiar aşa, spuse călugărul.

— Consimte să vorbească cu un om îmbrăcat în lacheu.

— Ah! spuse Gorenflot, şi-a schimbat hainele; l-am văzut: acum este îmbrăcat în negru.

— Cu atît mai mult, spuse Chicot; hangiul trebuie să fie înţeles cu el.

— Vrei să încerc să-i spovedesc soţia? spuse Gorenflot.

— Nu, spuse Chicot, prefer să te duci să dai cîteva tîrcoale prin oraş.

— Ei aş! şi cina? spuse Gorenflot.

— Voi pune s-o pregătească în lipsa ta. Ţine un scud pentru a avea cu ce să-ţi faci poftă de mîncare.

Gorenflot luă scudul cu recunoştinţă.

Călugărul, în timpul călătoriei, se dedase de mai multe ori la aceste excursii seminocturne pe care le adora. Datorită titlului de frate cu cheta, el le mai riscase din cînd în cînd şi la Paris, însă, de cînd ieşise din mînăstire, aceste excursii erau încă şi mai scumpe. Gorenflot aspira acum libertatea prin toţi porii şi ajunsese pînă acolo încît mînăstirea nu i se mai prezenta în amintire decît sub forma unei închisori.

El ieşi deci, cu rasa sumeasă şi cu scudul în buzunar.

Abia ieşise Gorenflot din cameră că Chicot, fără să piardă o clipă, luă un burghiu şi făcu o gaură în perete la înălţimea ochiului.

Această deschizătură, mare cît aceea a unei ţevi, nu-i îngăduia, din pricina grosimii scîndurilor, să vadă lămurit diferitele părţi ale camerei; dar lipindu-şi urechea de această gaură, el auzea destul de desluşit vocile.

Cu toate acestea, datorită aşezării personajelor, şi locului pe care-l ocupau în apartament, întîmplarea voi ca Chicot să-l poată vedea destul de bine pe hangiul care vorbea cu Nicolae David.

Cîteva cuvinte, după cum am spus, îi scăpară lui

Chicot; dar ceea ce prinse din convorbire, totuşi îi fu deajuns să-i dovedească faptul că David făcea mare paradă de credinţa lui faţă de rege, vorbind chiar de o misiune care îi fusese încredinţată de către domnul de Morvilliers.

În vreme ce vorbea astfel, hangiul asculta respectuos fără îndoială, dar cu un sentiment care era cel puţin indiferenţă, căci răspundea puţin. Chicot crezu chiar că observă, fie în privirile, fie în tonul vocii lui, o ironie destul de vădită de fiecare dată ce rostea numele regelui.

— Ei! ei! spuse Chicot, nu cumva hangiul nostru face din întîmplare parte din Ligă! La naiba! am să văd eu.

Şi cum nu se vorbea nimic important în camera maestrului Nicolae David, Chicot aşteptă ca hangiul să vină şi la el. În sfîrşit uşa se deschise.

Hangiul îşi ţinea boneta în mînă; dar avea absolut aceeaşi înfăţişare zeflemistă care îl izbise pe Chicot, atunci cînd îl văzuse vorbind cu avocatul.

— Ia loc, scumpul meu domn, îi spuse Chicot, şi mai înainte de a face un aranjament definitiv, ascultă, te rog, povestea mea.

Hangiul păru că ascultă cu nepăsare această introducere şi făcu chiar un semn din cap că dorea să rămînă în picioare.

— Cum îţi e placul, scumpul meu domn, reluă Chicot.

Hangiul făcu un semn care voia să spună că pentru a face pe placul lui, nu avea nevoie de îngăduiala nimănui.

— M-ai văzut azi dimineaţă cu un călugăr, urmă Chicot.

— Da, domnule, spuse hangiul.

— Tăcere! nu trebuie să spui nimic... Călugărul acesta este proscris.

— Ei aş! făcu hangiul, n-o fi oare vreun hughenot deghizat?

Chicot luă o înfăţişare de demnitate insultată.

— Hughenot, spuse el cu dezgust, cine a spus hughenot? Află că acest călugăr este ruda mea şi că eu nu am rude hughenoţi. Haida de! dragă domnule, ar trebui să roşeşti, spunînd aceste enormităţi.

— Ah! domnule, reluă hangiul, s-au mai văzut asemenea lucruri.

— Niciodată, în familia mea! domnule hangiu. Călugărul acesta, dimpotrivă, este duşmanul cel mai înverşunat care s-a năpustit vreodată asupra hughenoţilor. Astfel încît a căzut în dizgraţia Maiestăţii Sale Regelui Henric al III-lea, care îi ocroteşte, după cum ştii.

Hangiul părea că începe să acorde un viu interes persecuţiei lui Gorenflot.

— Tăcere, spuse el apropiindu-şi un deget de buze.

— Cum! tăcere, întrebă Chicot, nu cumva ai din întîmplare pe aci oameni de-ai regelui?

— Mi-e teamă, spuse hangiul dînd din cap; colo, alături, este un călător...

— Atunci, reluă Chicot, ar trebui să fugim numaidecît, ruda mea şi cu mine, căci proscris, ameninţat...

— Şi unde v-aţi duce?

— Avem două, trei adrese pe care ni le-a dat un hangiu prieten de-al nostru, jupînul La Hurière.

— La Hurière! îl cunoaşteţi pe La Hurière?

— Ssst! n-ar trebui s-o spun, dar am făcut cunoştinţă în noaptea Sfîntului Bartolomeu.

— Haide, spuse hangiul, văd că sînteţi amîndoi, ruda dumitale şi dumneata, nişte oameni sfinţi; şi eu îl cunosc pe La Hurière. Aveam chiar dorinţa, cînd am cumpărat acest han, să iau, ca o mărturie a prieteniei aceeaşi firmă ca şi el: La Steaua Frumoasă; dar hanul era cunoscut sub denumirea de hanul la Lebăda de la Cruce; mi-a fost teamă ca această schimbare să nu-mi păgubească. Aşadar, dumneata spui, domnule, că ruda dumitale...

— A avut neprevederea să predice împotriva hughenoţilor; că a avut un succes foarte mare şi că Maiestatea Sa prea creştină, înfuriată de acest succes care îi dădea pe faţă starea de spirit, îl căuta pentru a pune să-l închidă.

— Şi atunci? întrebă hangiul cu un interes de care nu te puteai înşela.

— Pe legea mea, l-am răpit, spuse Chicot.

— Şi ai făcut bine, sărmanul om!

— Domnul de Guise se oferise să-l ocrotească.

— Cum, marele Henric de Guise? Henric...

— Henric cel sfînt.

— Da, ai spus-o, Henric cel sfînt.

— Dar m-am temut de războiul civil.

— Atunci, spuse hangiul, dacă sînteţi prieteni de-ai domnului de Guise, cunoaşteţi aceasta?

Şi hangiul făcu din mînă spre Chicot un fel de semn masonic cu ajutorul căruia se recunoşteau partizanii Ligii.

Chicot, în vestita noapte pe care o petrecuse în mînăstirea Sfînta Genoveva, observase nu numai acest semn, care fusese de zeci de ori repetat înaintea lui, dar chiar şi semnul cu care se răspundea.

— Dar dumneata îl cunoşti pe acesta?

Şi Chicot, la rîndu-i, făcu un al doilea semn.

— Atunci, spuse hangiul cu o totală delăsare, te afli

aci la dumneata, casa mea este a dumitale; priveşte-mă ca pe un frate şi dacă nu ai bani...

Chicot, drept orice răspuns, scoase din buzunar o pungă care, cu toate că era începută avea încă o înfăţişare destul de respectabilă.

Vederea unei pungi rotunjoare este totdeauna plăcută chiar unui om mărinimos care îţi oferă bani şi care află astfel că nu ai nevoie; aşa că el îşi păstrează meritul ofertei fără să fi avut nevoie să o pună în aplicare.

— Bine, spuse hangiul.

— Îţi voi mai spune, adăugă Chicot, pentru a te linişti pe deplin, că ne aflăm în călătorie pentru răspîndirea credinţei şi că această călătorie ne este plătită chiar de vistiernicul Sfintei Uniuni. Arată-ne, deci, un han unde să nu avem nimic de temut.

— La naiba! spuse hangiul, nu veţi fi în nici o parte mai în siguranţă ca aci, domnilor; v-o garantez.

— Dar îmi vorbeai adineauri de un om care locuieşte alături.

— Da; dar să-şi vadă de treabă, căci la prima spionare ce-l voi vedea făcînd, pe cuvîntul lui Bernouillet, se va muta.

— Te numeşti Bernouillet? întrebă Chicot.

— Este chiar numele meu, domnule, şi e cunoscut printre credincioşi, poate. Nu printre cei din capitală, dar printre cei din provincie: eu mă fălesc totuşi. Spuneţi un cuvînt, unul singur şi îl dau afară.

— Pentru ce? spuse Chicot; dimpotrivă, lasă-l; e mult mai bine să ai duşmanul în apropiere, cel puţin îl poţi supraveghea.

— Ai dreptate, spuse Bernouillet cu admiraţie.

— Dar ce te face să crezi că acest om este

duşmanul nostru? Spun duşmanul nostru, urmă gasconul cu un zîmbet duios, pentru că-mi dau seama că sîntem fraţi.

— O! da, desigur, spuse hangiul; ceea ce mă face să cred...

— Te întreb.

— Este că a sosit aci deghizat în lacheu, apoi că şi-a îmbrăcat un fel de haină de avocat; or, el nu este mai mult lacheu, dat fiind că sub o manta aruncată pe un scaun, am văzut ivindu-se vîrful unei late spade. Apoi mi-a vorbit de rege cum nimeni nu vorbeşte: în sfîrşit, m-a încredinţat că are o misiune din partea domnului de Morvilliers, care este după cum ştiţi, un ministru al lui Nabucodonosor.

— Al lui Irod după cum îl numesc eu.

— Al lui Sardanapal!

— Bravo!

— Ah! văd că ne înţelegem, spuse hangiul.

— La naiba, făcu Chicot; aşa că rămîn.

— Te cred şi eu.

— Dar nici un cuvînt despre ruda mea.

— La naiba!

— Nici de mine.

— Drept cine mă iei? Dar, tăcere, iată pe cineva.

Gorenflot apăru în prag.

— O! el este, sfîntul! strigă hangiul.

Şi se duse spre călugăr făcîndu-i semnul membrilor Ligii. Acest semn îl făcu pe Gorenflot să se mire şi să se înfricoşeze.

— Răspunde, răspunde odată, frate, spuse Chicot. Hangiul nostru ştie tot, şi face parte şi el.

— Face parte şi el! spuse Gorenflot; din ce face parte?

— Din sfînta Uniune, spuse Bernouillet în şoaptă.

— Vezi bine că poţi răspunde; răspunde deci.

Gorenflot răspunse ceea ce îl umplu de bucurie pe hangiu.

— Dar, spuse Gorenflot care avea dorinţa de a schimba convorbirea, mi s-a făgăduit Xeres.

— Vin de Xeres, vin de Malaga, vin de Alicante, toate vinurile din pivniţa mea îţi stau la dispoziţie, frate.

Gorenflot îşi plimbă privirea de la hangiu la Chicot şi de la acesta la cer. Nu înţelegea nimic din ceea ce i se întîmpla şi era vădit că, în umilinţa sa călugărească, recunoştea că fericirea îi depăşea cu mult meritele.

Trei zile în şir Gorenflot se îmbătă; prima zi cu Xeres, a doua cu Malaga, a treia cu Alicante; dar, cu toate aceste beţii, Gorenflot mărturisea că totuşi cel de Burgundia i se părea mai bun şi reveni la Chambertin.

În timpul acestor patru zile în care Gorenflot făcea experienţele sale oenofile, Chicot nu ieşise deloc din cameră şi îl pîndise de seara pînă dimineaţa pe avocatul Nicolae David.

Hangiul, care atribuia izolarea lui Chicot fricii ce o avea de pretinsul regalist, se silea să-i joace mii de feste acestuia.

Dar totul era în zadar, cel puţin în aparenţă. Nicolae David, care îşi dăduse întîlnire cu Pierre de Gondy la hanul Lebăda de la Cruce, nu voia să-şi părăsească locuinţa provizorie, de frică să nu vină trimisul domnilor de Guise şi să nu-l găsească. Astfel că, în faţa hangiului el părea nesimţitor la toate. Este adevărat că, odată uşa închisă în urma lui Bernouillet, Nicolae David dădea lui Chicot, care nu-şi părăsea locul de observaţie, înfăţişarea amuzantă a furiilor singuratice.

A doua zi după instalarea sa în han, înţelegînd relele

intenţii ale hangiului, îi scăpase următoarele cuvinte, arătîndu-i pumnul sau mai degrabă arătînd pumnul către uşa pe unde ieşise.

— Încă cinci sau şase zile, secătură, şi mi-o vei plăti.

Chicot ştia destul, era sigur că Nicolae David nu va părăsi hanul pînă nu va avea răspunsul legatului.

Dar, la apropierea celei de a şasea zi, care era a şaptea de la sosirea la han, Nicolae David, căruia hangiul, cu toate stăruinţele lui Chicot, îi arătase nevoia pe care o avea de camera sa, Nicolae David, zic, căzu bolnav.

Hangiul stărui s-o părăsească atît timp cît mai putea merge; avocatul ceru voie pînă a doua zi, pretinzînd că a doua zi poate îi va fi mai bine. A doua zi îi era mai rău.

Hangiul fu acela care aduse această veste prietenului său din Ligă.

— Ei bine! spuse el frecîndu-şi mîinile, regalistul nostru, prietenul lui Irod, va trece revista amiralului.

Se numea printre partizanii Ligii, a trece revista amiralului, să treci din lumea aceasta în cealaltă.

— Ei aş! făcu Chicot, crezi că va muri?

— Febră groaznică, dragul meu frate, febră terţă, febră cuartă, cu o înrăutăţire care îl face să salte în pat; are o foame de demon, a voit să mă strîngă de gît şi să-mi bată servitorii; medicii nu mai înţeleg nimic.

Chicot rămase pe gînduri.

— L-ai văzut? întrebă el.

— Desigur, de vreme ce ţi-am spus că a vrut să mă strîngă de gît.

— Cum era?

— Palid, agitat, desfigurat, strigînd ca un posedat.

— Ce striga?

— Luaţi seama la rege! vor să-i facă rău regelui!

— Mizerabilul!

— Calicul! apoi din cînd în cînd spune că îl aşteaptă pe un om care vine de la Avignon şi ca voieşte să-l vadă pe acest om înainte de a muri.

— Vezi, spuse Chicot. Ah! vorbeşte de Avignon.

— La fiecare minut.

— Pe toţi dracii! făcu Chicot lăsînd să-i scape înjurătura favorită.

— Spui deci, relua hangiul, că ar fi rău dacă ar muri.

— Foarte rău, spuse Chicot; dar eu nu aş voi să moară înainte de-a sosi omul de la Avignon.

— Pentru ce? Cu cît va muri mai repede cu atît ne vom scăpa de el mai repede.

— Da, dar eu nu împing ura pînă acolo încît să doresc pierderea sufletului şi a corpului; şi dacă acest om vine de la Avignon pentru a-l spovedi...

— Ei, vezi bine că este o fantezie a febrei lui, vreo închipuire pe care boala i-a băgat-o în cap şi nu aşteaptă pe nimeni.

— Ei aş! cine ştie? spuse Chicot

— Ah! dumneata eşti dintr-un bun aluat de creştin, răspunse hangiul.

— Fă bine cui îţi face rău, spune legea divină.

Hangiul se retrase fermecat.

Cît despre Gorenflot, el rămase cu totul departe de aceste preocupări; se îngrăşa văzînd cu ochii: la sfîrşitul celei de a opta zi, scara care ducea la camera sa îi scîrţîia sub picioare şi începea să-l strîngă între balustradă şi perete, aşa de mult că Gorenflot slăbea. De altfel, nici David, nici Liga, nici starea de plîns în care căzuse religia, nu-l mai interesa: nu mai avea altă grijă decît să varieze mesele şi să armonizeze diferitele vinuri de Burgundia cu feluritele mîncăruri ce poruncea să i se

servească, în timp ce hangiul încremenit repeta de fiecare dată ce-l vedea intrînd sau ieşind:

— Şi să mai zică cineva că este un torent de elocvenţă acest gras călugăr.

CAPITOLUL XXXI

Cum îl spovedi călugărul pe avocat şi cum îl spovedi avocatul pe călugăr

În sfîrşit, ziua care trebuia să-l scape pe hangiu de musafirul său păru că soseşte. Jupîn Bernouillet se repezi în camera lui Chicot cu izbucniri de rîs aşa de nestăpînite încît acesta trebui să aştepte cîtva timp înainte de a-i cunoaşte pricina.

— Moare! strigă nemilosul hangiu: îşi dă sufletul; crapă, în sfîrşit!

— Şi asta te face să rîzi astfel? întrebă Chicot.

— Cred şi eu; vezi că farsa este minunată.

— Care farsă?

— Mărturiseşte că dumneata i-ai jucat-o, gentilomul meu.

— Eu, o farsă bolnavului?

— Da!

— De ce este vorba! Ce i s-a întîmplat?

— Ce i s-a întîmplat! Ştii că striga mereu după omul său de la Avignon!

— Ei bine! a venit în sfîrşit acest om?

— A venit.

— L-ai văzut?

— La naiba, intră oare vreo persoană fără ca eu să

nu o văd?

— Şi cum era?

— Omul din Avignon? Scund, subţire şi roşcovan.

— Chiar aşa! lăsă să-i scape Chicot.

— Ei vezi că dumneata i l-ai trimis, deoarece îl recunoşti.

— Trimisul a sosit! strigă Chicot ridicîndu-se şi răsucindu-şi mustaţa; pe toţi dracii! Povesteşte-mi şi mie aceasta, cumetre Bernouillet.

— Nimic mai simplu, cu atît mai mult cu cît dacă nu i-ai jucat dumneata festa, îmi vei spune cine poate să fie. Aşadar, acum o oră, tocmai preparam un iepure, cînd un cal mare şi un om mic se opriră în faţa porţii.

— Maestrul Nicolae este aci? întrebă omuleţul. Ştii că, sub numele acesta s-a înscris ticălosul de regalist.

— Da, domnule, răspunsei eu.

— Spune-i atunci că persoana pe care o aşteaptă de la Avignon a sosit.

— Bucuros, domnule, dar trebuie să vă previn de un lucru.

— De care?

— Că maestrul Nicolae, cum îi spuneţi, e pe moarte.

— Un motiv mai mult ca să-mi faci comisionul fără întîrziere.

— Dar nu ştiţi poate că moare de o febră primejdioasă.

— Adevărat! făcu omul; atunci nici nu ştiu cum să-ţi recomand mai multă grabă.

— Cum? stăruiţi?

— Stărui.

— Cu toată primejdia?

— Da, îţi spun că trebuie să-l văd.

Omuleţul se supăra şi vorbea pe un ton impunător

care nu îngăduia răspuns. Prin urmare, l-am condus în camera muribundului.

— Astfel că el se află acolo? spuse Chicot întinzînd mîna în direcţia camerei.

— Acolo, nu-i aşa că e ciudat?

— Foarte ciudat, spuse Chicot.

— Ce păcat că nu putem auzi.

— Da, e un mare păcat.

— Scena trebuie sa fie caraghioasă.

— În ultimul grad; dar ce te împiedică oare să intri?

— M-au gonit.

— Sub ce motiv?

— Sub motiv că voieşte să se spovedească.

— Cine te împiedică să asculţi la uşă?

— Ei! ai dreptate, spuse hangiul repezindu-se afară din cameră.

Chicot, la rîndu-i alergă la gaura din perete.

Pierre de Gondy stătea la căpătîiul bolnavului; dar vorbeau atît de încet amîndoi, încît Chicot nu putu auzi un singur cuvînt din convorbirea lor.

De altfel, chiar dacă ar fi auzit, convorbirea aceasta se apropie de sfîrşit aşa că nu l-ar fi făcut să afle mare lucru, căci după cinci minute, domnul de Gondy se ridică, îşi luă rămas bun de la muribund şi ieşi.

Chicot alergă la fereastră.

Un lacheu, călare pe un cal bondoc, ţinea de frîu calul cel mare despre care vorbise hangiul: o clipă după aceea apăru ambasadorul domnilor de Guise, se urcă în şa şi coti după colţul străzii care dădea în şoseaua Parisului

— La naiba! spuse Chicot, numai să nu se ducă genealogia cu el; în orice caz, tot îl voi ajunge, chiar dacă ar trebui să crăp zece cai. Dar nu, avocaţii aceştia sînt

nişte vulpi şirete, al nostru mai cu seamă, şi bănuiesc... Dar mă întreb, urmă Chicot, lovind nerăbdător cu piciorul în pămînt şi legînd fără îndoială în minte o idee de alta, mă întreb unde oare o fi caraghiosul acela de Gorenflot.

În clipa aceea hangiul intră din nou.

— Ei bine? întrebă Chicot.

— A plecat, spuse hangiul.

— Duhovnicul?

— Care nu este duhovnic cum nu sînt eu.

— Şi bolnavul?

— A leşinat după conferinţă.

— Eşti sigur! Probabil că nu va ieşi din ea decît pentru a fi condus la cimitir.

— Bun; du-te şi trimite-mi pe fratele meu de îndată ce va apărea.

— Chiar dacă va fi beat?

— În orice stare ar fi.

— Aşadar este urgent?

— E pentru binele Ligii.

Bernouillet ieşi grăbit; era un om plin de zel.

Era rîndul lui Chicot să fie cuprins de friguri; nu ştia dacă trebuie să alerge după Gondy sau să pătrundă la David; dacă avocatul era atît de bolnav pe cît pretindea hangiul, probabil că-l însărcinase pe domnul de Gondy cu scrisorile sale. Chicot cutreieră prin cameră ca un nebun, lovindu-şi fruntea şi căutînd o idee printre milioanele de globule care îi clocoteau în creier.

Nu se auzea nimic în camera bolnavului, iar Chicot nu putea să zărească decît colţul unde se afla patul acoperit de perdele.

Deodată o voce răsună pe scară. Chicot tresări: era aceea a călugărului.

Gorenflot împins de hangiu, care în zadar voia a-l

face să tacă, urca una cîte una treptele scării, cîntînd cu o voce cherchelită.

Chicot alergă la uşă.

— Taci odată beţivule! strigă el.

— Beţiv, spuse Gorenflot, pentru că am băut şi eu puţin!

— Ascultă, vino încoace, dumneata, Bernouillet, ştii despre ce este vorba.

— Da, spuse hangiul făcînd un semn de înţelegere şi coborînd cîte patru trepte deodată.

— Vino încoace, îţi spun, urmă el trăgîndu-l pe călugăr în cameră, şi să vorbim serios, dacă poţi.

— La naiba! spuse Gorenflot, glumeşti, cumetre. Sînt serios ca un măgar care bea.

— Sau care a băut, spuse Chicot ridicînd din umeri.

Apoi îl conduse spre un fotoliu pe care Gorenflot se lăsă să cadă scoţînd un „ah” plin de veselie.

Chicot se duse să închidă şi se înapoie la Gorenflot cu o faţă atît de serioasă încît acesta înţelese că trebuia să asculte.

—Să vedem, ce mai este încă? spuse călugărul, ca şi cînd acest cuvînt rezuma toate persecuţiile pe care Chicot îl făcea să le îndure.

— Este, răspunse Chicot cu asprime, că tu nu te gîndeşti destul la îndatoririle profesiei tale. Te tăvăleşti în desfrîu, putrezeşti în beţie, şi în vremea aceasta, religia ajunge şi ea cum poate.

Gorenflot îşi ridică amîndoi ochii uimiţi spre interlocutorul său.

— Eu? spuse el.

— Da, tu... priveşte, îi e scîrbă cuiva să se uite la tine. Rasa îţi e sfîşiată, te-ai bătut în drum, ochiul stîng îţi este vînăt.

— Eu! reluă Gorenflot, uimit din ce în ce mai mult de mustrările cu care Chicot nu-l obişnuise.

— Negreşit; ai noroi pe genunchi, şi ce noroi alb, ceea ce dovedeşte că te-ai dus să te îmbeţi prin mahalale.

— Zău că e adevărat, spuse Gorenflot.

— Nenorocitule! un călugăr genoveran; cel puţin dacă ai fi cordilier!

— Chicot, prietene, sînt aşadar atît de vinovat! spuse Gorenflot înduioşat.

— Adică meriţi ca focul să te mistuie pînă la sandale; bagă de seamă, dacă mai continui aşa, te părăsesc.

— Chicot, prietene, spuse călugărul, nu vei face una ca asta.

— Mai sînt şi arcaşi la Lyon.

— O! iertare, scumpul meu ocrotitor, bolborosi călugărul care se apucase nu să plîngă, ci să mugească întocmai ca un taur.

— Ti! ce brută păcătoasă, urmă Chicot; şi în ce clipe, te întreb eu, te dedai tu la asemenea destrăbălări? Cînd avem un vecin care e pe moarte.

— E adevărat, spuse Gorenflot cu un aer adînc mîhnit.

— Ascultă, eşti creştin, da sau nu?

— Dacă sînt creştin? strigă Gorenflot ridicîndu-se, dacă sînt creştin; pe măruntaiele papei! Sînt: aş declara-o chiar pe grătarul sfîntului Laurenţiu.

Şi cu braţul întins ca pentru un jurămînt, începu să cînte de ai fi crezut că sparge geamurile.

— Destul, spuse Chicot astupîndu-i gura cu mîna; dacă eşti creştin nu-l lăsa pe fratele tău să moară fără spovedanie.

— Ai dreptate, unde este fratele meu? să-l spovedesc, spuse Gorenflot; adică după ce voi fi băut, căci mor de sete.

Chicot îi întinse călugărului o cană plină cu apă, pe care acesta o goli aproape în întregime.

— Ah! fiule, spuse el punînd cana pe masă, încep să văd mai lămurit.

— Foarte bine, răspunse Chicot, hotărît să profite de această clipă de luciditate.

— Acum, iubitul meu prieten, urmă călugărul, pe cine trebuie să spovedesc?

— Pe nefericitul nostru vecin care e pe moarte.

— Să i se dea o cană de vin cu miere, spuse Gorenflot.

— Nu zic ba, însă are mai multă nevoie de ajutoarele sufleteşti decît de cele trupeşti. Ai să te duci la el.

— Crezi că sînt îndeajuns de pregătit, domnule Chicot? întrebă sfiicios călugărul.

— Tu? Nu te-am văzut niciodată mai plin de credinţă ca acum. Îl vei aduce pe calea binelui dacă este rătăcit şi-l vei trimite drept în rai dacă i-ar căuta drumul.

— Alerg.

— Stai puţin, trebui să-ţi spun ce ai de făcut.

— Pentru ce? Cred că-mi cunosc meseria de douăzeci de ani de cînd sînt călugăr.

— Da, însă astăzi nu trebuie să-ţi faci numai meseria ta ci şi voinţa mea.

— Voinţa dumitale?

— Şi dacă o vei îndeplini întocmai, auzi? îţi trimit o sută de pistoli la Cornul Abundenţei, să bei sau să mănînci după alegere.

— Şi să beau şi să mănînc, îmi place mai bine aşa.

— Ei bine! fie, o sută de pistoli, mă auzi? dacă îl vei

spovedi pe muribundul acela.

— Îl voi spovedi, sau să mă înăbuşe ciuma. Cum trebuie să-l spovedesc?

— Ascultă: rasa ta îţi dă o mare autoritate, ai să vorbeşti în numele lui Dumnezeu şi în numele regelui: trebuie, prin elocvenţa ta, să-l sileşti pe omul acela să-ţi dea hîrtiile care i s-au adus de la Avignon.

— Pentru ce să-l silesc să-mi dea hîrtiile acelea?

Chicot se uită cu milă la călugăr.

— Pentru a avea o mie de livre, prostule, îi spuse el.

— Aşa este, făcu Gorenflot; mă duc.

— Mai stai; îţi va spune că s-a spovedit.

— Atunci, dacă s-a spovedit?

— Îi vei răspunde că minte! că acela care a ieşit din camera lui nu este duhovnic, ci este un intrigant ca şi el.

— Dar se va supăra.

— Ce te deranjează? Deoarece moare.

— Ai dreptate.

—Atunci, înţelegi, vei vorbi de Dumnezeu, vei vorbi de diavol, vei vorbi de cine vei vrea; dar, într-un fel sau altul, îi vei scoate din mîini hîrtiile care i-au venit de la Avignon.

— Şi dacă refuză?

— Îi vei refuza şi tu binecuvîntarea, îl vei blestema şi îl vei anatema. — Sau i le vei lua cu forţa. Ei bine! fie şi aşa; dar să vedem, eşti destul de dezmeticit pentru a aduce la îndeplinire instrucţiunile mele?

— Întocmai, ai să vezi.

Şi Gorenflot, trecîndu-şi mîna peste faţa-i mare, păru că şterge urmele superficiale ale beţiei; ochii i se liniştiră, cu toate că s-ar fi putut vedea că sînt năuciţi dacă li se dădea mai multă atenţie; gura nu-i mai articula decît cuvinte cumpătate; gesturile îi deveniseră măsurate,

rămînînd în acelaşi timp puţin tremurînde.

Apoi se îndreptă spre uşă cu solemnitate.

— O clipă, spuse Chicot; după ce îţi va fi dat hîrtiiie, strînge-le bine într-o mînă şi bate cu cealaltă în zid.

— Şi dacă refuză să mi le dea?

— Bate şi atunci.

— Aşadar, şi într-un caz şi într-altul trebuie să bat!

Şi Gorenflot ieşi din cameră, în vreme ce Chicot, în prada unei emoţii de neînţeles îşi lipea urechea de zid pentru a prinde cel mai mic zgomot.

După zece minute, scîrţîitul pardoselei îl anunţă că Gorenflot intra la vecinul său şi îndată îl văzu apărînd în cercul pe care-l putea îmbrăţişa cu raza sa vizuală.

Avocatul se ridică în pat şi privi apropierea ciudatei apariţii.

— Ei! bună ziua, frate, spuse Gorenflot oprindu-se în mijlocul camerei şi echilibrîndu-şi umerii largi.

— Ce cauţi aici, părinte? murmură bolnavul cu voce slăbită.

— Fiule, sînt un călugăr nedemn; aflu că eşti în primejdie şi vin să-ţi vorbesc de interesele sufletului dumitale.

— Îţi mulţumesc, spuse muribundul; dar cred că grija dumitale e zadarnică. Mă simt puţin mai bine.

Gorenflot clătină din cap.

— Crezi? spuse el.

— Sînt sigur.

— Viclenie de a Satanei, care ar voi să te vadă murind fără spovedanie.

— Satana ar fi înşelat, spuse bolnavul, căci tocmai m-am spovedit adineauri.

— Cui?

— Unui preot care a venit de la Avignon.

Gorenflot clătină din cap.

— Cum? nu e preot?

— Nu.

— De unde ştii?

— Îl cunosc.

— Pe acela care a ieşit de aici?

— Da, spuse Gorenflot cu un accent plin de o atît de mare convingere încît, oricît de greu de înşelat sînt în general avocaţii acesta se tulbură. Or, deoarece nu mergi spre bine, adăugă Gorenflot, şi cum vezi omul acela nu era preot, trebuie să te spovedeşti.

— Nici eu nu cer altceva, spuse avocatul cu o voce puţin mai puternică; dar vreau să mă spovedesc la cine îmi place.

— Nu ai vreme să trimiţi după un altul, fiule, şi cum eu sînt aici...

— Cum! Nu voi avea vreme, strigă bolnavul cu o voce care se făcea din ce în ce mai tare; cînd îţi spun că îmi este mai bine; cînd îţi afirm că sînt sigur că voi scăpa?

Gorenflot clătină pentru a treia oară din cap.

— Şi eu, spuse el cu acelaşi sînge rece, îţi afirm la rîndu-mi, fiule, că nu mă bizui pe nimic bun în ceea ce te priveşte; eşti condamnat de doctori şi chiar de divina Providenţă; ştiu că este crud să ţi-o spun, dar, în sfîrşit, toţi ajungem acolo, fie puţin mai devreme, fie puţin mai tîrziu; există o balanţă, balanţa dreptăţii şi apoi este plăcut să mori în viaţa aceasta, deoarece învieri în cealaltă. Chiar Pitagora o spunea, fiule, şi el nu era decît un păgîn. Haide, spovedeşte-te, dragul meu.

— Dar te asigur, părinte, că mă simt mai tare şi aceasta probabil din pricina efectului sfintei dumitale prezenţe.

— Greşeşti, fiule, greşeală, stărui Gorenflot, există în ultima clipă o nouă izbucnire de viaţă: este lampa care se reînsufleţeşte pentru a arunca o ultimă lumină. Ascultă, urmă călugărul aşezîndu-se lîngă pat, spune-mi intrigile dumitale, comploturile dumitale, uneltirile dumitale.

— Intrigile, comploturile, uneltirile mele! repetă Nicolae David dîndu-se înapoi din faţa ciudatului călugăr pe care nu-l cunoştea şi care părea să-l cunoască atît de bine.

— Da, spuse Gorenflot pregătindu-şi urechile să asculte şi împreunîndu-şi mîinile, apoi după ce îmi vei fi spus toate astea, îmi vei da hîrtiile şi poate că Dumnezeu va îngădui să-ţi dau binecuvîntarea.

—Ce hîrtii? strigă bolnavul cu o voce atît de puternică şi atît de viguroasă, accentuată ca şi cînd ar fi fost în plină sănătate.

— Hîrtiile pe care acel pretins preot, ţi le-a adus de la Avignon.

— Cine ţi-a spus că acel pretins preot mi-a adus nişte hîrtii? întrebă avocatul scoţînd un picior de sub plapumă şi cu un accent atît de brusc încît Gorenflot îşi tulbură începutul de fericire care era gata să-l adoarmă în fotoliu.

Gorenflot se gîndise că venise clipa să se arate energic.

— Acela care a spus-o ce spune, reluă el; haide, hîrtiile, hîrtiile, sau nu-ţi dau binecuvîntarea.

— Ei! puţin îmi pasă de binecuvîntarea ta, secătură, strigă David sărind din pat şi repezindu-se la gîtul lui Gorenflot.

— Ei! strigă acesta, ce te-a apucat? Aşadar nu vrei să te spovedeşti?

Degetul avocatului, cu dibăcie şi puternic aplicat pe gîtul călugărului, îi întrerupse fraza care se continuă printr-un şuierat ce semăna foarte mult cu un horcăit.

— Nu vreau să te spovedesc decît pe tine, călugăr al lui Belzebut, strigă avocatul David, şi cît despre frigurile mele, vei vedea dacă mă împiedică să te strîng de gît.

Fratele Gorenflot era voinic, însă se găsea din păcate în momentul acela de reacţie în care beţia acţionează asupra sistemului nervos şi-l paralizează, ceea ce se întîmplă de obicei în acelaşi timp cînd printr-o reacţie opusă, facilităţile încep să prindă puteri.

El nu putu, aşadar, adunîndu-şi toate forţele, decît să se ridice de pe scaun, să apuce cămaşa avocatului cu amîndouă mîinile şi să-l respingă cu putere departe de el.

E drept că aşa paralizat cum era, fratele Gorenflot îl respinse atît de puternic pe Nicolae David încît acesta se rostogoli în mijlocul camerei.

Dar el se ridică furios şi sări la spada cea lungă pe care o observase jupîn Bernouillet şi care era atîrnată în perete înapoia hainelor, o scoase din teacă şi îndreptă vîrful spre gîtul plugarului care, istovit de această sforţare supremă, recăzu pe fotoliu.

— E rîndul tău să te spovedeşti, îi spuse el cu o voce năbuşită, sau vei muri!

Gorenflot, cu totul dezmeticit de neplăcuta apăsare a acelui vîrf rece pe carnea lui, înţelese gravitatea situaţiei.

— O! spuse el, aşadar nu erai bolnav, aşadar era o comedie acea pretinsă agonie.

— Uiţi că nu e de datoria ta să întrebi, spuse avocatul, ci să răspunzi.

— La ce să răspund?

— La ceea ce am întrebat.
— Întreabă.
— Cine eşti?
— Vezi bine, spuse călugărul.
— Acesta nu este un răspuns, făcu avocatul apăsînd spada cu un grad mai mult.
— Ce dracu! fii atent! dacă mă vei omorî înainte de a răspunde, nu vei mai afla nimic.
— Ai dreptate; numele tău?
— Fratele Gorenflot.
— Aşadar eşti un călugăr adevărat?
— Cum, un călugăr adevărat? cred şi eu.
— Pentru ce te afli la Lyon?.
— Pentru că sînt surghiunit.
— Cine te-a adus în hanul acesta?
— Întîmplarea.
— De cîte zile te afli aici?
— De două săptămîni.
— Pentru ce mă spionai?
— Nu te spionam.
— Cum ştiai că primisem nişte hîrtii?
— Pentru că mi s-a spus.
— Cine ţi-a spus?
— Acela care m-a trimis la dumneata.
— Cine te-a trimis la mine?
— Iată ceea ce nu pot spune.
— Şi pe care mi-o vei spune totuşi.
— O! strigă călugărul. La naiba! Chem, strig.
— Şi eu ucid.
Călugărul scoase un ţipăt; o picătură de sînge apăru pe vîrful spadei avocatului.
— Numele său? spuse acesta.
— Ah! cu atît mai rău, spuse călugărul, am ţinut cît

am putut.

— Da, haide şi onoarea îţi este la adăpost. Acela care te-a trimis la mine?

— Este...

Gorenflot şovăi din nou; nu îndrăznea să trădeze prietenia.

—Termină odată, spuse din nou avocatul bătînd din picior.

—Pe legea mea cu atît mai rău! este Chicot.

— Nebunul regelui?

— Chiar el.

— Şi unde se află?

— Iată-mă! spuse o voce.

Şi Chicot, la rîndul lui, apăru în uşă, palid, grav şi cu spada în mînă.

CAPITOLUL XXXII

Cum Chicot, după ce făcuse o gaură cu burghiul, mai face una cu spada.

Maestrul Nicolae David, recunoscîndu-l pe acela pe care ştia că este duşmanul său de moarte, nu putu să-şi stăpînească o mişcare de spaimă.

Gorenflot se folosi de această mişcare pentru a se arunca într-o parte rupînd astfel linia dreaptă care se găsea între gîtul lui şi spada avocatului.

— Ajutor, dragă prietene, strigă el, ajutor, ajutor, săriţi, mă ucide!

— Ah! Ah! dragă domnule David, spuse Chicot, dumneata erai?

— Da, bolborosi David, da, fără îndoială, eu eram.

— Sînt încîntat că te reîntîlnesc, reluă Gasconul.

Apoi întorcîndu-se spre călugăr:

— Bunul meu Gorenflot, îi spuse el, prezenţa ta în calitate de călugăr era necesară aici atît timp cît se credea că domnul va muri; dar cum domnul este în perfectă stare de sănătate, nu-i mai trebuie un duhovnic, ci în curînd va avea de a face cu un gentilom.

David încercă să rînjească cu dispreţ.

— Da, cu un gentilom, spuse Chicot, şi care te va face să vezi că este de neam bun. Dragul meu Gorenflot, urmă el adresîndu-se călugărului, fă-mi plăcerea şi du-te de te aşează de santinelă pe coridor şi să împiedici pe oricine ar veni să mă deranjeze în mica convorbire pe care o voi avea cu domnul.

Gorenflot nu dorea ceva mai bun decît să se găseacă cît mai departe de Nicolae David.

Astfel parcurse cercul de care avea nevoie, lipindu-se de pereţi cît mai mult cu putinţă; apoi ajuns la uşă, o zbughi afară mai uşurat cu o sută de livre de cum fusese la intrare.

Chicot închise uşa în urma lui şi, tot cu acelaşi sînge rece, trase zăvorul.

David ascultase la început această introducere cu o tresărire care rezulta din neprevăzutul situaţiei; dar îndată, bizuindu-se pe forţa lui binecunoscută în mînuirea armelor şi pe faptul că la urma urmelor se afla singur cu Chicot, el îşi revenise şi cînd Gasconul se întoarse, după ce închise uşa, îl găsi sprijinit pe capul patului, cu spada în mînă şi cu zîmbetul pe buze

— Îmbracă-te, domnule, spuse Chicot, îţi voi da acest răgaz, căci nu vreau să am nici un dezavantaj asupra dumitale. Ştiu că eşti un încercat scrimeur şi că

mînuieşti spada parcă-ai fi Leclerc în persoană, dar aceasta îmi este perfect egal.

David începu să rîdă.

— Gluma este bună, spuse el.

— Da, răspunse Chicot, aşa mi se pare şi mie, mai ales că eu sînt acela care o face şi, ţi se va părea şi mai bună îndată, dumitale care eşti om cu gusturi. Ştii ce am venit să caut în această cameră, maestre Nicolae?

— Restul de lovituri de curea pe care ţi le datoram în numele ducelui de Mayenne, în ziua în care ai sărit atît de sprinten pe o fereastră.

— Nu, domnule; eu ştiu socoteala şi o voi înapoia aceluia care a făcut să mi se dea, fiţi liniştit. Ceea ce vin să caut, este o oarecare genealogie pe care domnul Pierre de Gondy, fără să ştie ce ducea, a dus-o la Avignon şi fără să ştie ce readucea, ţi-a înmînat-o adineauri.

David se îngălbeni.

— Ce genealogie? întrebă el.

— Aceea a domnilor de Guise, care coboară, după cum ştii, din Carol cel Mare în linie directă.

— Ah! ah! spuse David, eşti aşadar spion, domnule; te credeam numai bufon!

— Dragă domnule David, voi fi, dacă vrei, şi unul şi altul în această ocazie; spion pentru a face să fii spînzurat şi bufon pentru a rîde la urmă.

—Să faci să fiu spînzurat?

—Cît mai sus, domnule; nu ai pretenţia să fii decapitat, nădăjduiesc; o merită numai gentilomii.

— Şi cum vei proceda pentru aceasta?

— Ah! va fi foarte simplu; voi povesti adevărul, iată totul. Trebuie să-ţi spun, dragă domnule David, că am asistat luna trecută la acea mică conferinţă ţinută în

mînăstirea Genoveva între Alteţele Lor Serenisime Monseniorii de Guise şi doamna de Montpensier.

— Dumneata?

— Da, ocupam confesionalul din faţa celui al dumitale; te simţi foarte rău în el, nu-i aşa? cu atît mai rău, cel puţin în ceea ce mă priveşte pe mine, cu atît eram nevoit, pentru a ieşi, să aştept pînă cînd totul se va fi isprăvit şi că a ţinut grozav de mult. Am asistat astfel la discursul domnului de Monsoreau, a lui La Huriére şi al unui oarecare călugăr al cărui nume l-am uitat dar care mi-a apărut foarte elocvent: cunosc afacerea încoronării domnului de Anjou care a fost mai puţin plăcută; dar în schimb mica piesă a fost caraghioasă; se juca genealogia domnilor de Lorraine, revăzută adăugită şi îndreptată de maestrul Nicolae David. Era o piesă tare caraghioasă, căreia nu-i lipsea decît învoirea Sanctităţii Sale.

— Ah! cunoşti genealogia? spuse David abia stăpînindu-se şi muşcîndu-şi buzele cu mînie.

— Da, spuse Chicot, şi am găsit-o nespus de ingenioasă, mai ales cînd e vorba de legea salică. Numai că este o mare nenorocire să fii atît de deştept; poţi fi spînzurat; astfel, simţindu-mă mişcat de un duios interes pentru un bărbat aşa de ingenios, cum? mi-am spus eu, să las să fie spînzurat acel viteaz domn David, un maestru de arme foarte plăcut, un avocat de primă forţă, în sfîrşit unul din cei mai buni prieteni ai mei şi toate astea dimpotrivă cînd pot nu numai să-l salvez de la funie, dar chiar să-l îmbogăţesc, pe acest brav avocat, acest bun maestru, acest excelent prieten care mi-a arătat capacitatea inimii mele luînd măsură după spatele meu; nu, asta nu se va întîmplă. Atunci, auzindu-te vorbind de călătorie am luat hotărîrea, neavînd altceva de făcut, să călătoresc cu dumneata, adică înapoia

dumitale. Ai ieşit prin poarta Bordelle, nu-i aşa? Te-am pîndit, nu m-ai văzut, asta nu m-a mirat, eram bine ascuns; din acel moment, te-am urmat, pierzîndu-te, regăsindu-te, avînd multe griji, te asigur; astfel noi am sosit la Lyon; spun noi, deoarece o oră după dumneata eram instalat în acelaşi han, dar chiar şi în camera de alături: în acea, iat-o, care nu e despărţită de a dumitale decît printr-un perete subţire; gîndeşte că nu am venit de la Paris la Lyon, nepărăsindu-te din ochi, pentru a te pierde din vedere aici. Nu, am sfredelit o mică gaură cu ajutorul căreia aveam avantajul de a te supraveghea atît cît voiam şi, o mărturisesc, îmi făceam această plăcere de mai multe ori pe zi. În sfîrşit, ai căzut bolnav, hangiul voia să te dea afară, dar dădui întîlnire domnului Pierre Gondy, la Lebăda de la Cruce; ţi-a fost teamă că nu te va regăsi atît de repede. Era un mijloc, asupra căruia nu am fost înşelat decît pe jumătate; totuşi cum se prea putea ca să fii bolnav într-adevăr, căci sîntem toţi muritori, adevăr de care voi căuta să te conving imediat, ţi-am trimis un brav călugăr, prietenul meu, dar de unde, păcătos înrăit ce eşti, ai vrut să-i străpungi gîtul cu spada, uitînd aceea maximă evanghelică: „Cine scoate sabia, de sabie va muri”. Tocmai atunci, dragă domnule David, am venit şi ţi-am spus: Să vedem, sîntem vechi cunoştinţe, vechi prieteni; să ne aranjăm lucrurile împreună; să vedem, zic, acum cînd ştii despre ce e vorba, vrei să aranjăm lucrurile?

— În ce fel?

— În felul în care s-ar fi aranjat dacă ai fi fost bolnav într-adevăr, cînd prietenul meu Gorenflot te-ar fi spovedit şi cînd dumneata i-ai fi dat hîriile pe care ţi le cerea. Atunci te-aş fi iertat şi aş fi zis chiar din toată inima un *in manus* pentru dumneata. Ei bine! nu vei fi mai preţios

acum cînd eşti viu decît dacă ai fi murit; şi ceea ce îmi mai rămîne să-ţi spun, iată: domnule David, eşti un om desăvîrşit: Scrima, călăria, certurile, arta de a vîrî pungi mari în buzunare largi, le ai pe toate. Ar fi neplăcut ca un om ca dumneata să dispară dintr-o dată din lume, unde este sortit să facă o atît de frumoasă carieră. Ei bine! dragă domnule David, nu mai face conspiraţii, încrede-te în mine, rupe-o cu de Guise, dă-mi hîrtiile dumitale şi, pe cuvîntul meu de gentilom! te voi împăca cu regele.

— Pe cînd, dimpotrivă, dacă nu ţi le voi da? întrebă Nicolae David.

— A! dacă nu mi le vei da, este altceva atunci. Pe cuvîntul meu de gentilom, te voi omorî! E tot ciudat, dragă domnule David?

— Din ce în ce mai mult, răspunse avocatul, mînuindu-şi spada.

— Dar dacă mi le dai, urmă Chicot, totul va fi uitat; poate nu mă crezi, dragă domnule David, căci eşti o fire bănuitoare şi crezi, că ura este întipărită în inima mea ca şi rugina pe fier. Nu, te urăsc, este adevărat, dar îl urăsc pe domnul de Mayenne mai mult decît pe dumneata; dă-mi ceva cu care să-l pot pierde ne domnul de Mayenne şi te voi salva; şi voiesc să mai adaug cîteva cuvinte pe care nu le vei crede, dumneata care nu ţii la altceva decît la persoana dumitale? ei bine, află că eu îl iubesc pe rege, aşa nătărău, aşa corupt, aşa degenerat cum e, regele care mi-a dat un azil, o ocrotire împotriva măcelarului dumitale de Mayenne care asasinează noaptea, în fruntea a cincisprezece bandiţi, un singur gentilom, pe piaţa Luvru; ştii despre cine vreau să vorbesc, de sărmaul acela de Saint-Mégrin; nu făceai şi dumneata parte din călăii săi? Nu, cu atît mai bine, adineauri credeam, însă sînt convins. Ei bine! vreau să

domnească liniştit, sărmanul meu rege Henric, ceea ce e cu neputinţă cu Mayenne şi genealogiile lui Nicolae David. Dă-mi aşadar genealogia şi, pe cuvîntul meu de gentilom, nu-ţi voi pomeni numele şi chiar te voi îmbogăţi.

În timpul acestei lungi expuneri a ideilor sale, expunere pe care nu o lungise atît decît în acest scop, Chicot îl obsevase pe David ca un om inteligent şi hotărît. În timpul acestei examinări, el nu văzu destinzîndu-se o singură dată fibra de oţel care dilata ochiul sălbatic al avocatului, nici un gînd bun nu-i lumină trăsăturile posomorîte, nici un sentiment mai blînd nu-i înmuie mîna crispată pe spadă.

— Haide, spuse Chicot, văd că tot ceea ce îţi spun sînt vorbe aruncate în vînt şi că nu mă crezi; nu-mi mai rămîne deci decît un mijloc de a te pedepsi mai întîi de vechile nedreptăţi faţă de mine, apoi de a scăpa, pămîntul de un om care nu mai crede nici în cinste, nici în omenie. Voi face să fii spînzurat. Adio, domnule David.

Şi Chicot făcu de-a îndărătelea un pas spre uşă, fără a-l pierde din ochi pe avocat.

Acesta făcu un salt înainte.

— Şi crezi că te voi lăsa să ieşi? strigă avocatul; nu, frumosul meu spion, nu, Chicot, prietene: cînd cineva cunoaşte nişte secrete ca acelea ale genealogiei, moare. Cînd cineva îl ameninţă pe Nicolae David, moare! Cînd cineva intră aici cum ai intrat tu, moare!

— Faci întocmai pe placul meu, răspunse Chicot cu acelaşi calm; eu nu stăteam la îndoială decît pentru că sînt sigur că te omor. Crillon, făcînd scrimă cu mine, m-a învăţat, acum două luni, o lovitură dibace, una singură; dar va fi deajuns, pe cuvîntul meu. Haide, dă-mi hîrtiile, adaugă el cu o voce grozavă, sau te omor! Şi am să-ţi

spun în ce fel: îţi voi străpunge gîtul acolo unde voiai să-l sîngerezi pe prietenul meu Gorenflot.

Chicot nici nu terminase aceste cuvinte că David, cu un sălbatic hohot de rîs, se repezise asupra lui; Chicot îl primi cu spada în mînă.

Cei doi adversari erau aproape de aceeaşi talie; dar îmbrăcămintea lui Chicot îi ascundea slăbiciunea, în vreme ce nimic nu ascundea corpul lung, subţire şi mlădios al avocatului. Părea un şarpe, atît de mult capul îi era prelungit de braţ, atît de mult spada îndemînatică se agita pe deasupra capului; însă, după cum îl anunţase Chicot, făcînd scrimă aproape în fiecare zi cu regele, devenise unul din cei mai buni mînuitori din regat.

Nicolae David putu să-şi dea seama de acest lucru, întîlnind mereu lama adversarului său, în orice fel ar fi căutat să-l atace.

El făcu un pas înapoi.

— Ah! ah! spuse Chicot, începi să înţelegi, nu-i aşa? Ei bine! încă o dată, hîrtiile!

David, drept răspuns, se aruncă din nou asupra Gasconului şi o a doua luptă începu mai lungă şi mai înverşunată decît cea dintîi, cu toate că Chicot se mulţumise să pareze şi nu dăduse încă nici o lovitură.

Această a doua luptă se termină ca şi cea dintîi printr-un pas înapoi făcut de avocat.

— Ah! ah! spuse Chicot, e rîndul meu acum.

Şi făcu un pas înainte.

În timp ce înainta, Nicolae David degaja ca să-l oprească. Chicot pară prima, legă spada pe care i-o arătase mai înainte, împlîntînd jumătate din spadă în gît.

— Iată lovitura, spuse Chicot.

David nu răspunse; el căzu dintr-o dată la picioarele lui Chicot, vărsînd sînge pe gură.

Chicot, la rîndu-i făcu un pas înapoi. Oricît de rănit de moarte ar fi şarpele, tot poate să se mai ridice şi să muşte.

Însă David, printr-o mişcare firească, încercă să se tîrască spre pat ca pentru a-şi apăra încă o dată taina.

— Ah! spuse Chicot, te credeam şmecher şi văd dimpotrivă că eşti prost ca o deşcă. Eu nu ştiam locul unde îţi ascunseseşi hîrtiile şi iată că mi-l arăţi.

Şi în vreme ce David se zvîrcolea în spasmele agoniei, Chicot alergă la pat, ridică salteaua şi găsi, sub căpătîi un mic sul de pergament pe care David, necunoscînd catastrofa care-l ameninţa, nu se gîndise să-l ascundă mai bine.

Chicot în clipa în care îl desfăşura pentru a se asigura că aceea era hîrtia ce o căuta, David se ridică furios, apoi, recăzînd numaidecît, îşi dădu ultima suflare.

Chicot parcurse mai întîi cu o privire scînteind de bucurie şi de mîndrie pergamentul adus de la Avignon de către Pierre de Gondy.

Legatul Papei, credincios politicii suveranului pontif, politică pe care o adoptase chiar de la suirea sa pe tron, scrisese dedesubt:

„*Fiat ut voluit Deus: Deus jura hominum ferit.*”

— Iată, spuse Chicot, un papă care-l tratează destul de rău pe regele Prea Creştin.

Şi îndoi cu grijă pergamentul pe care-l vîrî în buzunarul cel mai sigur al vestei, adică în acela care era lipit de piept.

Apoi luă corpul avocatului, care murise aproape fără să împrăştie sînge, natura rănii îngrămădind tot sîngele înăuntru, îl aşeză din nou în pat, cu faţa spre perete şi deschizînd uşa, chemă pe Gorenflot.

Gorenflot intră.

— Ce galben eşti! spuse călugărul.

— Da, spuse Chicot, ultimile clipe ale acestui sărman om mi-au pricinuit oarecare emoţii.

— A murit deci? întrebă Gorenflot.

— După cum se vede, răspunse Chicot.

— Era atît de sănătos adineauri.

— Foarte sănătos. A voit însă să mănînce lucruri greu de mistuit şi, întocmai ca Anacreon, a murit pentru că i s-au oprit în gît.

— O! o! spuse Gorenflot, ticălosul care voia să mă strîngă de gît, pe mine, un om al bisericii, iată că nu i-a ajutat Dumnezeu.

— Iartă-l, cumetre, eşti creştin.

— Îl iert, spuse Gorenflot; cu toate că mi-a pricinuit o frică grozavă.

— Nu e deajuns, spuse Chicot; se cade să aprinzi nişte lumînări şi să mormăi cîteva rugăciuni lîngă corpul lui.

— Pentru ce?

După cum se ştie, aceasta era vorba lui Gorenflot.

— Cum! pentru ce? Pentru a nu fi prins şi vîrît în închisoarea oraşului ca ucigaş.

— Eu! ucigaşul acestui om! haida de; el e acela care voia să mă strîngă de gît.

— O, Doamne, da! Şi cum nu a putut reuşi, mînia i-a pus sîngele în mişcare, i s-o fi rupt vreo arteră în piept şi... bună seara. Vezi bine că de fapt, Gorenflot, dumneata eşti pricina morţii lui. Pricină nevinovată, este adevărat; dar ce are a face! Pînă cînd ţi se va recunoaşte nevinovăţia, ar putea să ţi se întîmple lucruri neplăcute.

— Cred că ai dreptate, domnule Chicot, spuse călugărul.

— Cu atît mai multă dreptate cu cît se află aici, la

Lyon, un judecător puţin cam aspru.

— Isuse! murmură călugărul.

— Fă aşa, dar ce-ţi spun eu cumetre.

— Ce trebuie să fac?

— Aşază-te aici, recită cu evlavie toate rugăciunile pe care nu le ştii şi la venirea serii, cînd vei fi singur, ieşi din han, nici prea încet, dar nici prea repede. Cunoşti prăvălia potcovarului din colţul străzii?

— Desigur, la el am căpătat aseară lovitura aceasta, spuse Gorenflot arătîndu-şi ochiul vînăt.

— Frumoasă amintire. Ei bine! voi avea grijă să-ţi găseşti acolo calul, mă auzi? Vei încăleca pe el fără să dai explicaţie la cineva: apoi, oricît de puţină tragere de inimă ai avea, cunoşti drumul Parisului; la Villeneuve-le-Roi îţi vei vinde calul şi-l vei lua înapoi pe Panurge.

— Ah! acel bun Panurge, ai dreptate, voi fi fericit să-l revăd, îl iubesc Dar de aici încolo, adăugă călugărul, pe un ton jalnic, cum voi trăi?

— Eu cînd dau, dau, spuse Chicot, şi nu-i las pe prietenii mei să cerşească, după cum e obiceiul la mînăstirea Sfînta Genoveva; ţine.

Şi Chicot scoase din buzunar un pumn de bani care îi puse în mîna călugărului.

— Omule mărinimos! spuse Gorenflot înduioşat pînă la lacrimi, lasă-mă să rămîn cu dumneata la Lyon. Îmi place mult Lyonul: este a doua capitală a regatului, apoi oraşul este ospitalier.

— Dar înţelege un lucru, nătărăule! Vezi că eu nu rămîn, plec şi încă atît de repede încît nu te sfătuiesc să mă urmezi.

— Facă-se voia dumitale, domnule Chicot, spuse Gorenflot resemnat.

—Aşa te vreau, cumetre, spuse Chicot.

Şi el îl aşeză pe călugăr lîngă pat, coborî la hangiu şi luîndu-l pe hangiu de o parte:

—Jupîn Bernouillet, spuse el, fără să bănuieşti, un mare eveniment s-a întîmplat în casa dumitale.

— Ei aş! răspunse hangiul cu privirile îngrozite, ce s-a întîmplat?

— Acel turbat regalist, acel defăimător al religiei, acel urîcios partizan al bughezilor...

— Ei bine?

— Ei bine! a primit azi dimineaţă vizita unui trimis al Romei.

— Ştiu, deoarece chiar eu ţi-am spus-o.

— Ei bine! sfîntul nostru părinte Papa, căruia i se cuvine orice dreptate pămîntească în această lume, sfîntul nostru părinte Papa îl trimitea direct la conspirator: numai că, după toate probabilităţile, conspiratorul nu bănuia în ce scop.

— Şi în ce scop îl trimitea?

— Urcă în camera oaspetelui dumitale, jupîn Bernouillet, ridică puţin plapoma, priveşte în jurul gîtului său şi vei vedea.

— Ştii că mă îngrozeşti.

— Nu-ţi spun mai mult. Această sentinţă a fost adusă la îndeplinire în casa dumitale, jupîn Bernouillet. Este o mare fericire pe care ţi-o trimite papa.

Apoi Chicot strecură zece scuzi de aur în mîna hangiului şi se duse la grajd, de unde scoase cei doi cai.

În timpul acesta hangiul urcase scara mai sprinten ca o pasăre şi intrase în camera lui Nicolae David.

Acolo îl găsi pe Gorenflot rugîndu-se.

Atunci el se apropie de pat şi, după instrucţiunile pe care le primise, dădu plapoma la o parte.

Rana era tocmai la locul arătat, rumenă încă; însă

corpul se răcise.

— Aşa mor toţi duşmanii sfintei religii! spuse el făcîndu-i un semn de înţelegere lui Gorenflot.

— Amin! răspunse călugărul.

Aceste întîmplări se petreceau aproape în acelaşi timp în care Bussy o reda pe Diana de Meridor în braţele bătrînului baron care o credea moartă.

CAPITOLUL XXXIII

Cum află ducele de Anjou că Diana de Meridor nu murise

În timpul acesta, ultimele zile ale lunii aprilie sosiseră.

Marea catedrală din Chartres era tapetată în alb şi pe stîlpi, jerbe de frunziş (căci s-a văzut că pe vremea în care ne aflăm frunzişul era încă o raritate), şi pe stîlpi, zic, jerbe de frunziş înlocuiau florile ce lipseau.

Regele, cu picioarele goale, aşa cum venise de la poarta din Chartres, stătea în picioare în mijlocul tindei, uitîndu-se din cînd în cînd dacă toţi curtenii şi toţi prietenii săi se găsiseră exact la întîlnire. Dar unii, zgîriaţi de pietrele de pe stradă, îşi reluaseră pantofii; alţii, flămînzi sau obosiţi, se odihneau sau mîncau în vreun han din drum unde se strecuraseră pe furiş şi numai un mic număr avusese curajul să rămînă în biserică pe lespedea umedă, cu picioarele goale sub veşmintele lungi de pocăiţi.

Ceremonia religioasă care avea drept scop să dea

un moştenitor coroanei Franţei se îndeplinea; cele două cămăşi ale Sfintei Fecioare, care, avînd în vedere mulţimea de minuni ce le făcuseră nu le putea fi pusă la îndoială însuşirea zămislitoare, fuseseră scoase din cutiile lor de aur, iar poporul, venit în mare număr la această solemnitate se pleca sub focul razelor care ţîşniră din tabernacol cînd cele două tunici ieşiră din el.

Henric al III-lea, în clipa aceea, în mijlocul tăcerii generale, auzi un zgomot ciudat, un zgomot care semăna cu un hohot de rîs înăbuşit şi căută din obişnuinţă să vadă dacă Chicot nu se afla cumva acolo, căci credea că numai Chicot putea avea îndrăzneala să rîdă într-un asemenea moment.

Totuşi nu era Chicot acela care rîsese la vederea celor două tunici sfinte; căci Chicot, vai! lipsea, ceea ce îl întrista foarte mult pe rege care, după cum vă reamintiţi, îl pierduse din vedere pe drumul spre Fontainebleau şi nu mai auzise vorbindu-se de el de atunci. Era un călăreţ pe care calul său încă spumegînd îl adusese la poarta bisericii şi care îşi croise un drum, cu hainele şi cizmele pline de noroi, în mijlocul curtenilor îmbrăcaţi cu veşmintele lor de pocăiţi sau înveliţi în saci, dar, şi într-un caz şi în altul, cu picioarele goale.

Văzîndu-l pe rege că se întoarce, el rămase în picioare în mijlocul bisericii cu o aparenţă de respect, căci acel cavaler era un om de curte, aceasta se vedea nu numai din eleganţa veşmintelor cu care era îmbrăcat, cît mai mult din atitudinea sa.

Henric, nemulţumit de a-l vedea pe acest cavaler sosind atît de tîrziu şi deosebindu-se cu atîta obrăznicie prin hainele sale de costumul călugăresc care era de rigoare pentru ziua aceea, îi aruncă o privire plină de mustrare şi de dispreţ.

Noul sosit se prefăcu că nu bagă de seamă şi, trecînd peste cîteva lespezi unde erau sculptate cîteva efigii de episcopi făcînd să-i sune pantofii cu vîrfurile ridicate (aşa era moda pe vremea aceea), se duse să îngenuncheze lîngă scaunul de catifea al domnului duce de Anjou, care, absorbit mai mult de gînduri decît de rugăciuni, nu dădea nici cea mai mică atenţie celor ce se petreceau în jurul său.

Cu toate astea, cînd simţi atingerea acestui nou personaj, se întoarse cu vioiciune şi spuse pe şoptite:

— Bussy!

— Bună ziua, Monseniore, răspunse gentilomul, ca şi cînd l-ar fi părăsit pe duce abia în ajun şi ca şi cînd nu s-ar fi petrecut nimic important de cînd îl părăsise.

— Dar, îi spuse prinţul, eşti oare turbat?

— Pentru ce, Monseniore?

— Pentru a părăsi indiferent acel loc unde te aflai şi pentru a veni la Chartres să vezi cămăşile Sfintei Fecioare.

— Monseniore, spuse Bussy, vedeţi că am să vă vorbesc ceva grabnic.

— Pentru ce nu ai venit mai devreme?

— Probabil pentru că lucrul era cu neputinţă.

— Dar ce s-a întîmplat de aproape trei săptămîni de cînd ai dispărut?

— Tocmai despre aceasta am să vă vorbesc.

— Ei aşi! vei aştepta cel puţin pînă ieşim din biserică.

— Vai! trebuie şi aceasta mă supără.

— Ssst! iată sfîrşitul; ai răbdare şi ne vom întoarce împreună la locuinţa mea.

În adevăr, regele tocmai îşi trecuse peste cămaşa de pînză fină cămaşa destul de grosolană a Sfintei Fecioare,

iar regina, cu ajutorul femeilor sale, era ocupată să facă la fel.

Atunci regele se aşeză în genunchi, regina îl imită; fiecare din el rămase o clipă sub un baldachin mare, rugîndu-se din toată inima, în vreme ce asistenţii, pentru a-i face curte regelui loveau pămîntul cu fruntea.

După aceea regele se ridică, îşi scoase tunica sfîntă, îl salută pe arhiepiscop, o salută pe regină şi se îndreptă spre uşa catedralei.

— Dar în drum, el se opri; tocmai îl zărise pe Bussy.

— Ah! domnule, spuse el, se pare că închinăciunile noastre nu sînt pe gustul dumitale, căci nu te poţi hotărî să părăseşti aurul şi mătasea, în vreme ce regele dumitale se îmbracă în dimie şi saia.

— Sire, răspunse Bussy cu demnitate, dar îngălbenind de ciudă din pricina acestei mustrări, nimeni nu se interesează mai mult ca mine de serviciul Maiestăţii Voastre, chiar aceia a căror sutană este cea mai umilă şi ale căror picioare sînt mai mult sfîşiate; dar sosesc dintr-o călătorie lungă şi obositoare şi nu am aflat decît azi dimineaţă de plecarea Maiestăţii Voastre spre Chartres. Am făcut deci douăzeci şi două de leghe în cinci ore, Sire, pentru a o întîlni pe Maiestatea Voastră: iată pentru ce nu am avut vreme să-mi schimb hainele, lucru pe care Maiestatea Voastră nu l-ar fi observat de altfel dacă, în loc de a veni să-mi unesc cu umilinţă rugăciunile mele de ale sale, aş fi rămas la Paris.

Regele păru destul de mulţumit de acest răspuns; însă cum îşi privise prietenii, dintre care unii ridicaseră din umeri la cuvintele lui Bussy, el se temu să nu-i supere primindu-l bine pe gentilomul fratelui său şi trecu mai departe.

Bussy îl lăsă pe rege să treacă fără să clipească.

— Ei ce! spuse ducele, tu nu mai vezi?

— Ce să văd?

— Că Schomberg, Quélus şi Maugiron au ridicat din umeri la scuza ta.

— Ba da, Monseniore, am văzut foarte bine, spuse Bussy liniştit

— Ei bine?

— Ei bine! credeţi că am să-mi sugrum semenii într-o biserică? Sînt prea bun creştin pentru aceasta.

— Ah! foarte bine, spuse ducele de Anjou mirat, credeam că nu ai văzut sau nu ai voit să vezi.

Bussy ridică din umeri la rîndu-i şi, la ieşirea din biserică, luîndu-l pe prinţ de o parte:

— La dumneavoastră, nu-i aşa, Monseniore? spuse el.

— Numaidecît, căci trebuie să ai multe lucruri de spus.

— Da, într-adevăr, Monseniore, şi încă lucruri care nici nu le bănuiţi, sînt sigur.

Ducele îl privi pe Bussy cu uimire.

— Chiar aşa, spuse Bussy.

—Ei bine! Lasă-mă numai să-l salut pe rege şi sînt al tău.

Ducele se duse să-şi ia rămas bun de la fratele său care, printr-o bunăvoinţă cu totul deosebită a Sfintei Fecioare, dispus fără îndoială la îngăduinţă, dădu voie ducelui de Anjou să se înapoieze la Paris cînd va crede de cuviinţă.

Atunci înapoindu-se în grabă la Bussy şi închizîndu-se cu el într-una din camerele hotelului care fusese hotărîtă ca locuinţă...

— Să vedem, prietene, spuse el, stai jos şi povesteşte-mi aventura ta; tu ştii că te-am crezut mort?

— Cred, Monseniore.

— Ştii tu că întreaga curte s-a îmbrăcat în haine albe ca semn de bucurie pentru dispariţia ta şi că multe piepturi au răsuflat uşurate pentru prima dată de cînd ştii să ţii o spadă în mînă? Dar nu este vorba despre aceasta; să vedem, m-ai părăsit pentru a porni pe urmele unei frumoase necunoscute? Cine era femeia aceea şi la ce trebuie să mă aştept?

— Aveţi să culegeţi ceea ce aţi semănat, Monseniore, adică multă ruşine!

— Pofim? făcu ducele, mai uimit încă de aceste cuvinte ciudate decît de tonul necuviincios al lui Bussy.

— Monseniorul a auzit, spuse cu răceală Bussy este deci în zadar să mai repet.

— Explică-te, domnule, şi lasă-i lui Chicot enigmele şi anagramele.

— O! nimic mai uşor, Monseniore, şi mă voi mulţumi să fac apel la amintirea dumneavoastră.

— Dar cine este femeia aceea?

— Credeam că Monseniorul o recunoscuse.

— Aşadar era ea? strigă ducele.

— Da, Monseniore.

— Ai văzut-o?

— Da.

— Ţi-a vorbit?

— Fără îndoială; numai fantomele nu vorbesc. Dar poate ca Monseniorul avea dreptul să o creadă moartă şi speranţa că era?

Ducele se îngălbeni şi rămase ca zdrobit de asprimea cuvintelor aceluia care ar fi trebuit să fie curteanul său.

— Ei bine! da, Monseniore, urmă Bussy, cu toate că aţi împins-o la martiriu pe o tînără de viţă nobilă, acea

tînăra a scăpat de martiriu; dar nu suflaţi uşurat încă şi nu vă credeţi dezlegat de păcat, căci, păstrîndu-şi viaţa, ea a găsit o nenorocire mai mare decît moartea.

— Ce i s-a întîmplat oare? întrebă ducele tremurînd.

— Monseniore, i s-a întîmplat că un bărbat i-a păstrat cinstea, că un bărbat i-a scăpat viaţa; dar acest bărbat a făcut să i se plătească serviciul atît de scump încît este de regretat că l-a mai făcut.

— Termină, să vedem.

— Ei bine! Monseniore, domnişoara de Meridor, pentru a scăpa de braţele întinse ale domnului duce de Anjou a cărui amantă nu voia să fie, domnişoara de Meridor s-a aruncat în braţele unui bărbat pe care-l urăşte de moarte.

— Ce spui?

— Spun că Diana de Meridor se numeşte astăzi doamna de Monsoreau.

La aceste cuvinte, în locul paloarei care acoperea de obicei obrajii lui François, sîngele îi veni cu atîta putere în faţă, încît s-ar fi crezut că avea să-i ţîşnească prin ochi.

— Pe sîngele lui Cristos! strigă prinţul furios; e oare adevărat?

— La naiba! deoarece o spun eu, spuse Bussy cu aerul lui trufaş.

— Nu voiam să spun asta, repetă prinţul, şi nu puneam la îndoială sinceritatea dumitale, Bussy. Mă întrebam numai dacă era cu putinţă ca unul din gentilomii mei, un Monsoreau, să fi avut îndrăzneala să ocrotească împotriva dragostei mele pe o femeie pe care o onoram cu dragostea mea.

— Şi pentru ce nu? spuse Bussy.

— Tu ai fi făcut ce a făcut el?

— Aş fi făcut mai bine, Monseniore, v-aş fi atras

atenţia cît vi se pierde cinstea.

— O clipă, Bussy, spuse ducele liniştindu-se, ascultă te rog; înţelegi, dragul meu, că nu mă dezvinovăţesc.

— Şi faceţi rău, prinţul meu, căci nu sînteţi decît un gentilom de fiecare dată cînd este vorba de cinstea desăvîrşită.

— Ei bine! tocmai pentru aceasta te rog să fii judecătorul domnului de Monsoreau.

— Eu?

— Da, dumneata, şi să-mi spui dacă nu este un trădător, trădător faţă de mine?

— Faţă de dumneavostră?

— Faţă de mine, ale cărui intenţii le cunoştea.

— Şi intenţiile Alteţei Voastre erau?...

— De a mă face iubit de Diana, fără îndoială!

— De a vă face iubit?

— Da, însă în nici un caz să nu întrebuinţez forţa.

—Acestea erau intenţiile dumneavostră, Monseniore? spuse Bussy cu un zîmbet ironic.

— Negreşit, şi aceste intenţii le-am păstrat pînă în ultimul moment, cu toate că domnul de Monsoreau le-a cunoscut cu toată logica de care era în stare.

— Monseniore! Monseniore! Ce tot spuneţi? Omul acela v-a împins s-o necinstiţi pe Diana?

— Da.

— Prin sfaturile lui?

— Prin scrisorile lui. Vrei să vezi una din aceste scrisori?

— O! strigă Bussy, dacă aş putea crede în asemenea lucru!

— Aşteaptă o clipă, vei vedea.

Şi ducele alergă la o casetă pe care o păzea totdeauna un paj în cabinetul său îi scoase din ea un

bilet pe care i-l dădu lui Bussy.

— Citeşte, spuse el, pentru că te îndoieşti de cuvintele prinţului tău.

Bussy luă biletul cu o mînă tremurînd de îndoială, şi citi:

„Monseniore,

Alteţa Voastră să fie liniştită: răpirea aceea se va face fără riscuri, căci tînăra persoană pleacă astă-seară pentru a se duce să petreacă o săptămînă la o mătuşă care locuieşte la castelul din Lude; mă însărcinez eu deci cu totul şi nu aveţi nevoie să vă îngrijiţi.Cît despre scrupulele domnişoarei, puteţi crede că se vor risipi de îndată ce se va găsi în prezenţa Alteţei Voastre; deocamdată, eu lucrez... şi diseară... ea va fi la castelul Beaugé.

Al Alteţei Voastre, cel mai respectuos servitor,

BRYANT DE MONSOREAU.”

— Ei bine, ce zici, Bussy? întrebă prinţul după ce gentilomul recitise scrisoarea pentru a doua oară.

— Zic că sînteţi bine servit, Monseniore.

— Vrei să spui că sînt trădat, dimpotrivă.

— Ah! aveţi dreptate! uitam urmarea.

— Mi-a făcut-o! mizerabilul. M-a făcut să cred în moartea unei femei...

— Pe care v-o fura; într-adevăr, lovitura este cam tare; dar, adăugă Bussy cu o ironie vădită, dragostea domnului de Monsoreau este o scuză.

— Ah! crezi? spuse ducele cu cel mai grozav zîmbet al său.

— La naiba! reluă Bussy, nu am nici o părere în această privinţă; cred, dacă o credeţi şi dumneavoastră.

— Ce ai face tu în locul meu? Dar mai întîi aşteaptă;

ce a făcut el?

— L-a făcut pe tatăl tinerei să creadă că dumneavoastră eraţi răpitorul. S-a oferit ca sprijin, s-a prezentat la castelul Beaugé cu o scrisoare de la baronul de Meridor; apoi a apropiat o barcă de ferestrele castelului şi a răpit pe prizonieră; apoi, închizînd-o în casa pe care o ştiţi, a împins- o, din teroare în teroare, să devină soţia lui.

— Şi aceasta nu este o faptă mîrşavă? strigă ducele.

— Pusă la adăpostul celei a dumneavostră, Monseniore, spuse gentilomul cu îndrăzneala-i obişnuită.

— Ah! Bussy!... vei vedea dacă ştiu să mă răzbun!

— Să vă răzbunaţi! haida de, Monseniore, nu veţi face un asemenea lucru.

— Cum?

— Prinţii nu se răzbună Monseniore, ci pedepsesc. Îi veţi reproşa mîrşăvia acestui Monsoareau şi îl veţi pedepsi.

— Şi în ce fel?

— Înapoind fericirea domnişoarei de Meridor.

— Şi pot?

— Desigur.

— Cum aşa?

— Redîndu-i libertatea.

— Să vedem, explică-te.

— Nimic mai uşor; căsătoria a fost silită, deci este fără valoare.

— Ai dreptate.

— Faceţi dar să se anuleze căsătoria şi veţi fi lucrat, Monseniore, ca un demn gentilom şi ca un prinţ nobil.

— Ah! ah! spuse prinţul bănuitor, ce căldură! Aşadar te interesează acest lucru, Bussy?

— Pe mine, cîtuşi de puţin; ceea ce mă interesează,

Monseniore, este să nu se spună că Ludovic de Clermont, conte de Bussy, îl serveşte pe un prinţ viclean şi pe un om fără onoare.

—Ei bine! vei vedea. Dar cum să rupem căsătoria aceea?

—Nimic mai uşor: făcîndu-l pe tată să lucreze.

— Pe baronul de Meridor?

— Da.

—Dar el se află în fundul Anjou-lui.

— Este aici, Monseniore, adică la Paris.

— La tine?

— Nu, lîngă fiica sa. Vorbiţi-i, Monseniore, pentru ca să se poată bizui pe dumneavoastră; în loc să vadă în Alteţa Voastră ce a văzut pînă acum, adică un duşman, să vadă un ocrotitor şi el, care vă blestema numele, are să vă adore ca pe geniul său cel bun.

— Este un nobil puternic în ţinutul său, spuse ducele, şi se spune că este foarte influent în toată provincia.

— Da, Monseniore; dar lucrul despre care trebuie să vă amintiţi înainte de toate, este că e tată, că fiica sa e nenorocită şi că el e nenorocit de nenorocirea fiicei sale.

— Şi cînd aş putea să-l văd?

— Îndată după înapoierea dumneavoastră la Paris.

— Bine.

— Ne-am înţeles atunci, nu-i aşa Monseniore?

— Da.

— Pe cuvîntul dumneavoastră de gentilom?

— Pe cuvîntul meu de prinţ.

— Şi cînd plecaţi?

— Astă-seară; mă aştepţi?

— Nu, eu alerg înainte.

— Du-te şi fii gata.

— Sînt cu totul al dumneavoastră, Monseniore. Unde o voi regăsi pe Alteţa Voastră?

— La deşteptarea regelui, mîine, pe la amiază.

— Voi fi acolo, Monseniore; adio.

Bussy nu pierdu nici o clipă şi drumul pe care ducele îl făcu dormind în litieră timp de cinsprezece ore, tînărul care se înapoia la Paris cu inima plină de dragoste şi de bucurie, îl înghiţi în cinci ore pentru a-l mîngîia mai devreme pe baron, căruia îi făgăduise ajutor, şi pe Diana căreia era în stare să-i dea jumătate din viaţa sa.

CAPITOLUL XXXIV

Cum se înapoie Chicot la Luvru şi cum fu primit de către regele Henric al III-lea

Totul dormea la Luvru, căci nu erau decît orele unsprezece dimineaţa; santinele din curte păreau că merg cu băgare de seamă; călăreţii care schimbau garda mergeau la pas.

Regele, obosit de pelerinajul făcut, era lăsat să se odihnească. Doi bărbaţi se prezentară în acelaşi timp la poarta principală a Luvrului: unul, pe un cal din Barbaria de o strălucire incomparabilă; celălalt, pe un cal din Andaluzia plin tot de spumă.

Ei se opiră faţă în faţă la poartă şi se priviră; căci veniţi pe două drumuri opuse, se întîlneau abia aici.

— Domnule de Chicot, strigă cel mai tînăr din ei salutînd cu politeţe, cum te simţi în dimineaţa asta?

— Ei! seniorul de Bussy. Dar ce minune, domnule,

răspunse Chicot cu o uşurinţă şi o curiozitate care arătau gentilomului cel puţin tot atît cum salutul lui Bussy îl arăta pe marele senior şi pe omul delicat.

— Vii să vezi deşteptarea regelui, domnule? întrebă Bussy.

— Şi dumneata la fel, presupun.

— Nu. Eu vin să-l salut pe Monseniorul duce de Anjou. Dumneata ştii, domnule de Chicot, adăugă Bussy zîmbind, că nu am fericirea să fac parte dintre favoriţii Maiestăţii Sale.

— Aceasta este un reproş pe care îl voi face regelui, iar nu dumitale, domnule!

Bussy se înclină.

— Şi vii de departe? întrebă Bussy. Se spunea că te afli în călătorie.

— Da, domnule, vînam, răspunse Chicot. Dar, dumneata, nu te afli tot în călătorie?

— Într-adevăr, am dat o raită prin provincie; acum, domnule, urmă Bussy, vei fi atît de bun să-mi faci un serviciu?

— Cum oare? De fiecare dată cînd domnul de Bussy va voi să dispună de mine pentru orice, spuse Chicot, mă va onora nespus de mult.

— Ei bine! dumneata care eşti privilegiat, vei pătrunde în Luvru, în vreme ce eu voi rămîne în anticameră; te rog deci să-l înştiinţezi pe ducele de Anjou că aştept.

— Domnul duce de Anjou se află la Luvru, spuse Chicot, şi va asista fară îndoială la deşteptarea Maiestăţii Sale; de ce nu intri şi dumneata cu mine, domnule?

— Mă tem să nu-l supăr pe rege.

— Ei aşi!

— Ei, Doamne! el nu m-a obişnuit pînă acum cu

zîmbetele sale graţioase...

—Peste cîtva timp, fii liniştit, totul se va schimba.

—Ah! ah! eşti oare ghicitor, domnule de Chicot?

— Cîteodată. Haide, curaj, vino, domnule de Bussy.

Ei intrară, în adevăr şi se îndreptară, unul spre locuinţa domnului duce de Anjou, care ocupa, după cum cred că am mai spus-o, apartamentul care fusese odinioară al reginei Margareta, celălat spre camera regelui.

Henric al III-lea tocmai se trezise, sunase şi o grămadă de valeţi şi de prieteni se repeziseră în camera regală: supa de pasăre, vinul pipărat şi pateurile de carne şi începuseră să fie servite, cînd Chicot intră foarte fercheş la augustul său stăpîn şi începu, înainte de a spune bună ziua, să mănînce din farfurie şi să bea din cupa regelui.

— Pe toţi dracii! strigă regele încîntat, cu toate că se prefăcea că e mîniat, mi se pare că e ticălosul acela de Chicot; un fugar, un vagabond!

— Ei bine! ei bine de ce oare, fiule, spuse Chicot aşezîndu-se fără ceremonie cu cizmele-i pline de praf pe uriaşul fotoliu de crin aurite unde stătea Henric al III-lea, am uitat oare înapoierea aceea din Polonia cînd am jucat rolul de cerb, în vreme de magnaţii îl jucau pe acela de cîini. Săr pe el!...

— Văd că mi s-a înapoiat nenorocirea, spuse Henric, nu voi mai auzi decît lucruri neplăcute. Ce liniştit am fost timp de trei săptămîni.

— Ei aşi! spuse Chicot, te plîngi mereu; parcă ai fi unul din supuşi tăi, zău dacă nu. Să vedem, ce ai făcut în lipsa mea, micul meu Henriquet? Ai guvernat puţin mai caraghios acest frumos regat al Franţei?

— Domnule Chicot!

— Poporul nostru mai scoate limba, ce zici?

— Obraznicule!

— Ai mai spînzurat pe vreunul din domnişorii aceia frizaţi? Ah! iartă-mă! domnule de Quélus nu te vedeam.

— Chicot, avem să ne certăm.

— În sfîrşit au mai rămas ceva bani în lăzile noastre sau în acelea ale Evreilor? Nu ar fi rău, căci avem destulă nevoie ca să ne distrăm, ce naiba! E foarte plictisitoare viaţa!

Şi termină de şterpelit de pe tava de argint cîteva bucăţi de friptură.

Regele începu să rîdă: aşa termina el totdeauna.

— Să vedem, ce ai făcut în timpul lipsei tale lungi?

— Am făcut planul unei mici procesiuni în trei acte.

„Actul întîi — Nişte pocăiţi îmbrăcaţi numai într-o cămaşă şi în pantaloni scurţi, trăgîndu-se de păr şi înghiontindu-se unii pe alţii, urcă de la Luvru la Montmartre.

Actul al doilea — Aceiaşi pocăiţi, dezbrăcaţi pînă la brîu şi lovindu-se cu nişte mătănii din vîrfuri de spini, coboară de la Montmartre la mînăstirea Sfînta Genoveva.

Actul al treilea — În sfîrşit, aceiaşi pocăiţi goi de tot, lovindu-se unii pe alţii cu lovituri de bici şi de curele pe umeri, se înapoiază de la mînăstirea Sfînta Genoveva la Luvru.

Mă mai gîndisem, ca deznodămînt neaşteptat, să-i fac să treacă prin piaţa Grevei, unde călăul i-ar fi ars pe toţi de la cel dintîi pînă la cel din urmă; dar m-am gîndit că Dumnezeu trebuie să fi mai păstrat colo sus puţină pucioasă de la Sodoma şi puţin catran de la Gomora şi nu vreau să-l lipsesc de plăcerea de a-i frige chiar el. — Aşadar, domnilor, în aşteptarea acelei zile mari, să ne veselim.”

— Şi mai întîi, să vedem: Ce te-ai făcut, întrebă regele; ştii că am pus să te caute prin toate locurile proaste din Paris?

— Ai scotocit bine Luvrul?

— Vreun desfrînat, prieten de-al tău, ti-o fi confiscat.

— Asta nu pot, Henric, căci tu ai confiscat toţi desfrînaţii.

— Mă înşelam deci?

— Ei, Doamne! da, ca totdeauna, de la început pînă la sfîrşit.

— Poate te-ai dus să te pocăieşti.

— Exact. M-am apucat puţin de religie ca să văd cum e şi, pe legea mea, mi-am revenit. M-am plictisit de călugări. Ti! ce scîrboase animale.

În clipa aceea domnul de Monsoreau intră la rege pe care-l salută cu un adînc respect.

—A! dumneata eşti, domnule şef al vînătorii, spuse Henric.Cînd ai să ne faci vreo vînătoare frumoasă, ce zici?

— Cînd va binevoi Maiestatea Voastră. Primesc ştirea că avem o mulţime de mistreţi la Saint-Germain-en-Laye.

— E foarte primejdios mistreţul, spuse Chicot. Regele Carol al IX-lea, după cîte îmi amintesc, era cît pe-aci să fie ucis la o vînătoare de un mistreţ; şi apoi ţepuşii sînt tari şi ne fac bătături la mînuţele noastre. Nu-i aşa, fiule?

Domnul de Monsoreau îl privi pe Chicot pieziş.

— Vezi, îi spuse Gasconul lui Henric; nu de mult şeful tău de vînătoare trebuie să fi întîlnit un lup.

— Pentru ce?

— Pentru că, întocmai ca norii poetului Aristofan, le-a reţinut figura, ochiul mai cu seamă, e izbitor.

Domnul de Monsoreau se întoarse şi îi spuse îngălbenindu-se lui Chicot:

— Domnule Chicot, eu sînt puţin obişnuit cu bufonii, trăind foarte rar la curte, şi îţi atrag atenţia că, în faţa regelui meu, nu-mi place să fiu umilit, mai cu seamă cînd este vorba de serviciul meu.

— Ei bine! domnule spuse Chicot, dumneata eşti cu totul altfel decît noi, care sîntem oameni de la curte; astfel că am rîs foarte mult de ultima bufonerie.

— Şi care e bufoneria aceea? întrebă Monsoreau.

— El te-a numit şef al vînătorii; vezi că dacă e mai puţin bufon decît mine, cu siguranţă însă că e mai nebun, acest scump Henriquet.

Monsoreau îi aruncă o privire grozavă Gasconului.

— Haide, haide, spuse Henric care prevedea o ceartă, să vorbim despre altceva, domnilor.

— Da, spuse Chicot, să vorbim despre meritele Sfintei Fecioare din Chartres.

— Chicot, nu defăima, spusele pe un ton serios.

— Să defăimez eu? spuse Chicot; haida de, mă iei drept un preot, în vreme ce eu nu sînt decît un soldat. Dimpotrivă, eu te voi preveni de un lucru, fiule.

— De care?

— Că tu te foloseşti rău de Sfînta Fecioară din Chartres, Henric, cum nu se poate mai rău.

— Cum aşa?

— Negreşit. Sfînta Fecioară avea două cămăşi obişnuite să se afle împreună şi tu le-ai despărţit. În locul tău, le-aş fi unit, Henric, şi ar fi avut o şansă cel puţin ca să se facă o minune.

Această aluzie puţin cam brutală la despărţirea dintre rege şi regină îi făcu pe prietenii regelui să rîdă.

Henric îşi întinse braţele, se frecă la ochi şi zîmbi şi

el.

— De data aceasta, spuse el, nebunul are dreptate.

Şi vorbi de altceva.

— Domnule, îi spuse în şoaptă Monsoreau lui Chicot, ai voi, fără să atragi atenţia, să te duci să mă aştepţi lîngă pervazul acelei ferestre.

— Cum aşa, domnule! spuse Chicot, dar cu cea mai mare plăcere.

— Ei bine! atunci să ne retragem de o parte.

— În fundul unei păduri, dacă îţi convine, domnule.

— Încetează cu glumele, ele sînt zadarnice, căci nu este nimeni să rîdă, spuse Monsoreau ajungîndu-l pe bufon lîngă pervazul unde acesta se dusese mai înainte. Ne aflăm faţă în faţă, ne datorăm adevărul, domnule Chicot, domnule nebun, domnule bufon; un gentilom îţi interzice, înţelege bine cuvîntul acesta, îţi interzic să rîzi de el; el te invită mai cu seamă să te gîndeşti bine înainte de a-i da întîlnire în păduri, căci în aceste păduri unde voiai să mă conduci adineauri, cresc o mulţime de bastoane, mînat atît de tare din partea domnului de Mayenne.

— Ah! făcu Chicot fără să se emoţioneze în aparenţă, cu toate că ochii săi negri aruncară un fulger întunecat. Ah! domnule, dumneata îmi aminteşti tot ceea ce datorez domnului de Mayenne; ai voi deci să ajung şi debitorul dumitale după cum sînt al său şi să te aşez pe aceeaşi treaptă în amintirea mea, păstrîndu-ţi o parte egală din recunoştinţa mea?

— Mi se pare că printre creditorii dumitale, domnule, uiţi să-l socoteşti pe cel mai principal.

— Asta mă miră, domnule, căci mă laud că am o memorie bună; cine e oare creditorul acela, te rog?

— Maestrul Nicolae David.

— O! cît despre acela, te înşeli, spuse Chicot cu un zîmbet sinistru; nu mai datorez nimic, este plătit.

În clipa aceea un al treilea interlocutor veni să se amestece în convorbire.

— Ah! domnule de Bussy, spuse Chicot, vino-mi puţin în ajutor. Iată-l pe domnul de Monsoreau care m-a încolţit după cum vezi şi care vrea nici mai mult nici mai puţin să mă vîneze ca pe un cerb sau ca pe o căprioară; spune-i că se înşeală, domnul de Bussy, că are de-a face cu un mistreţ şi că mistreţul se repede asupra vînătorului!

— Domnule Chicot, spuse Bussy, cred că greşiţi în privinţa domnului şef al vînătorii gîndindu-te că nu te ia drept ceea ce eşti, adică drept un bun gentilom. Domnule, urmă Bussy adresîndu-se contelui, am onoarea să te înştiinţez că domnul duce de Anjou doreşte să-ţi vorbească.

— Mie? făcu Monsoreau îngrijorat.

— Chiar dumitale, domnule, spuse Bussy.

Monsoreau îndreptă asupra interlocutorului său o privire care avea intenţia să pătrundă pînă în adîncul sufletului său, dar fu silit să se oprească la suprafaţă, atît de senini erau ochii şi zîmbetul lui Bussy.

— Mă însoţeşti, domnule? îl întrebă şeful vînătorii pe gentilom.

— Nu, domnule, mă duc s-o înştiinţez pe Alteţa Sa că vii, în vreme ce dumneata îţi vei lua rămas bun de la rege.

Şi Bussy se înapoie după cum venise, strecurîndu-se cu dibăcia-i obişnuită, printre mulţimea de curteni.

Ducele de Anjou aştepta într-adevăr în cabinetul său şi recitea scrisoarea pe care cititorii noştri o cunosc. Auzind zgomot la portiere, crezu că era Monsoreau şi

ascunse scrisoarea.

Bussy apăru.

— Ei bine? spuse ducele.

— Ei bine! Monseniore, iată-l.

— Nu bănuieşte nimic?

— Şi chiar cînd ar bănui spuse Bussy; nu e oare creatura dumneavoastră?Ridicat din noroi de dumneavoastră, nu puteţi să-l aruncaţi din nou în noroi.

— Fără îndoială, răspunse ducele cu acel aer preocupat pe care i-l dădea totdeauna apropierea evenimentelor în care trebuia să desfăşoare oarecare energie.

— Vi se pare mai puţin vinovat decît era ieri?

— De o sută de ori mai mult; crimele sale sînt din acelea care se măresc atunci cînd te gîndeşti mai mult.

— De altfel, spuse Bussy, totul se mărgineşte la un singur punct; el a răpit, prin trădare, o tînăra nobilă; s-a căsătorit cu ea prin înşelătorie şi prin mijloace nedemne de un gentilom; va cere chiar el anularea căsătoriei, sau o veţi cere dumneavoastră pentru el.

— Aşa ne-am înţeles.

— Şi în numele părintelui, în numele tinerei, în numele castelului de Meridor, în numele Dianei, am cuvîntul dumneavoastră?

— Îl ai.

— Gîndiţi-vă că ei sînt înştiinţaţi, că aşteaptă îngrijoraţi rezultatul întrevederii dumneavoastră cu omul acesta.

— Tînăra va fi liberă, Bussy, ai cuvîntul meu.

— Ah! spuse Bussy, dacă veţi face aceasta, veţi fi într-adevăr un mare prinţ, Monseniore.

Şi el luă mîna ducelui, acea mînă care semnase atîtea false făgăduieli, care călcase atîtea jurăminte şi o

sărută cu respect, în clipa aceea se auziră paşi în vestibul.

— Iată-l, spuse Bussy.

— Lăsaţi-l să intre pe domnul de Monsoreau, strigă François cu o severitate care îi păru un semn bun lui Bussy.

Şi de astă dată, tînărul gentilom, aproape sigur că a ajuns, în sfîrşit, la rezultatul ambiţionat de el, nu putu să-şi reţină o ironie mîndră în privire, salutîndu-l pe Monsoreau; şeful vînătorii primi la rîndu-i salutul lui Bussy cu acea privire sticloasă înapoia căreia îşi ascundea sentimentele sufletului său, ca înapoia unei fortăreţe de netrecut.

Bussy aşteptă în acel coridor pe care-l cunoşteam, chiar în acel coridor în care La Mole, într-o noapte, era cît pe aci să fie sugrumat de către Carol al IX-lea, Henric al IX-lea, ducele de Alençon şi ducele Guise, cu cordonul de mătase al reginei mame. Acest coridor, precum şi gangul care îi coresponda, era deocamdată ticsit de gentilomii care veneau să-i facă curte ducelui.

Bussy se amestecă printre ei şi fiecare se grăbi să-i facă loc, atît pentru consideraţia de care se bucura el însuşi cît şi pentru favoarea pe lîngă ducele de Anjou. Gentilomul îşi închise toate senzaţiile în el şi fără să lase să se zărească nimic din grozava nelinişte pe care o înăbuşea în inimă aşteptă rezultatul acestei întrevederi de care atîrna toată fericirea lui viitoare.

Convorbirea nu se putea să nu fie însufleţită; Bussy îl văzu destul pe domnul de Monsoreau pentru a înţelege că acesta nu avea să se dea bătut fără luptă. Dar în sfîrşit ducele de Anjou nu avea decît să apese cu mîna deasupra lui şi dacă nu avea să se îndoaie, ei bine! Atunci l-ar zdrobi.

Deodată vocea bine cunoscută a prinţului se auzi. Această voce părea să comande.

Bussy tresări de bucurie.

— Ah! spuse el, iată-l pe duce că se ţine de cuvînt.

Dar acestei izbucniri nu-i mai urmă alta şi cum fiecare tăcea privindu-se cu nelinişte, o adîncă tăcere domni în curînd printre curteni.

Îngrijorat, tulburat în visul său de început, supus acum fluxului speranţelor şi refluxului temerilor, Bussy simţi cum se scurge minut cu minut aproape un sfert de oră.

Deodată uşa de la camera ducelui se deschise şi se auziră printre portiere, ieşind din această cameră nişte voci vesele.

Bussy ştia că ducele se afla singur cu şeful vînătorii şi că dacă şi-ar fi urmat cursul obişnuit, convorbirea lor nu putea să fie deloc veselă în clipa aceea.

Bussy se înfioră.

În curînd vocile se apropiară şi portiera se ridică. Monsoreau ieşi de-a-ndăretelea şi salutînd. Ducele îl reconduse pînă unde se termina camera, spunîndu-i:

— Adio! prietenului nostru. Ne-am înţeles.

— Prietenul nostru, murmură Bussy; la naiba! ce o mai însemna şi asta?

— Astfel, Monseniore, spuse Monsoreau întors mereu spre prinţ, părerea Alteţei Voastre este că cel mai bun mijloc este publicitatea.

— Da, da, spuse ducele chiar de astă-seară o voi prezenta regelui.

— Să nu ai nici o teamă, voi fi pregătit cu totul.

Ducele se aplecă spre şeful vînătorii şi îi spuse cîteva cuvinte la ureche.

— S-a făcut, Monseniore, răspunse acesta.

Monsoreau îl salută încă o dată pe duce, care fără să-l vadă pe Bussy, ascuns cum era de cutele unei portiere de care se agăţase pentru a nu cădea, îi examina pe cei de faţă.

— Domnilor, spuse Monsoreau întorcîndu-se spre gentilomii care îşi aşteptau rîndul de audienţă şi care se şi aplecau în faţa unei favori care părea s-o întunece pe aceea a lui Bussy, domnilor, daţi-mi voie să vă anunţ o noutate: Monseniorul îmi îngăduie să aduc la cunoştinţa tuturor căsătoria mea cu domnişoara Diana de Meridor, soţia mea de mai bine de o lună şi pe care sub ocrotirea sa o prezint astă seară la curte.

Bussy se clătină; cu toate că lovitura nu mai era acum atît neaşteptată, era totuşi atît de puternică încît crezu că-l zdrobeşte.

Tocmai atunci apăru capul ducelui, în uşă, şi amîndoi, palizi de sentimente cu totul opuse, schimbară o privire din partea lui Bussy, de groază din partea ducelui de Anjou.

Monsoreau străbătu grupul gentilomilor în mijlocul complimentelor şi al felicitărilor.

Cît despre Bussy, el făcu o mişcare pentru a se îndrepta spre duce; însă acesta văzu mişcarea şi o preveni lăsînd să cadă portiera, se închise şi uşa şi se auzi scîrţîitul cheii în broască.

Bussy simţi atunci cum i se urcă sîngele cald şi furtunos la tîmple şi la inimă. Mîna întîlnindu-i pumnalul atîrnat de centură, îl trase fără să vrea pe jumătate afară din teacă deoarece, la omul acesta, pasiunile luau un prim avînt irezistibil însă dragostea, care îl împinsese la această violenţă, îi paraliza toată fierbinţeala; o durere amară, adîncă, zvîcnitoare, îi înăbuşii mînia: în loc să se umfle, inima explodă.

În această culme a două pasiuni care luptau împreună, energia tînărului căzu, cum cad împreună pentru că s-au lovit în vîrful urcuşului lor două valuri mînioase care păreau că vor să urce la cer.

Bussy înţelese că dacă rămînea acolo, avea să dea spectacolul durerii sale nesăbuite; el o luă pe coridor, ajunse la scara tainică, coborî pe o portiţă în curtea Luvrului, sări pe cal şi porni în galop pe drumul ce ducea în strada Sfîntul Anton.

Baronul şi Diana aşteptau răspunsul făgăduit de Bussy: dispreţuiţi-mă, urîţi-mă; credeam că sînt ceva în lumea aceasta şi văd că nu sînt decît un atom; credeam că pot ceva şi nu pot nici măcar să-mi smulg inima. Doamnă, sînteţi de-a binelea soţia domnului de Monsoreaju, soţia sa legitimă recunoscută la această oră şi care trebuie să fie prezentată astă-seară. Dar sînt un sărman nebun, un mizerabil nesocotit, sau mai degrabă, sau mai degrabă, da, după cum spuneaţi dumneavoastră, domnule baron, domnul duce de Anjou este un laş şi un mîrşav.

Şi lăsîndu-i pe tată şi pe fiică înspăimîntaţi, nebun de durere, beat de furie, Bussy ieşi din cameră, se repezi pe trepte, sări pe cal, îi înfipse cei doi pinteni în burtă şi, fără să ştie unde se duce, dînd drumul frîului, neocupîndu-se decît să-şi strîngă inima care îi urla sub mîna-i crispată, el plecă, împrăştiind în trecerea lui spaima şi groaza.

CAPITOLUL XXXV

Ce se petrecuse între Monseniorul duce de Anjou şi şeful vînătorii

E timpul să explicăm acea schimbare neaşteptată care se produsese în făgăduielile făcute de către ducele de Anjou lui Bussy.

Ducele, cînd îl primi pe domnul de Monsoreau, după îndemnurile gentilomului său, era pornit pe panta cea mai favorabilă planurilor acestuia din urmă. Firea lui, uşor de întărîtat, se revărsa dintr-o inimă rănită de două pasiuni dominante în această inimă: amorul propriu al ducelui îşi primise rana lui; teama de un scandal cu care îl ameninţa Bussy în numele domnului de Meridor, biciuia încă şi mai dureros mînia lui François.

Într-adevăr, două sentimente de natura aceasta produc, combinîndu-se, explozii îngrozitoare, cînd inima care le închide, asemenea acelor bombe săturate de pulbere, este destul de solid construită, destul de ermetic închisă pentru ca apăsarea să mărească izbucnirea.

Domnul de Alençon îl primi deci pe şeful vînătorii cu una din acele figuri serioase care făceau să tremure la curte chiar pe cei mai îndrăzneţi, căci se cunoşteau mijloacele lui François în materie de răzbunare.

— Alteţea Voastră m-a chemat? spuse Monsoreau, foarte liniştit şi aruncînd o privire spre tapiţerii; care ghicea, acest om obişnuit să mînuiască sufletul prinţului, tot focul care mocnea sub această răceală aparentă şi s-ar fi zis, pentru a transporta figura fiinţei vii la obiectele neînsufleţite, că cerea socoteală apartamentului de

planurile stăpînului lor.

— Nu te teme, domnule, spuse ducele care înţelesese, nu se află nimeni în spatele acestei tapiţerii; vom putea vorbi nestingheriţi şi mai cu seamă cu sinceritate.

Monsoreau se închină.

— Căci dumneata eşti un bun servitor, domnule şef al vînătorii şi mă iubeşti.

— Aşa cred Monseniore.

— Eu, sînt sigur; dumneata eşti acela care, în nenumărate prilejuri, m-ai înştiinţat de comploturile urzite împotriva mea, dumneata care mi-ai ajutat planurile, uitîndu-ţi adesea interesele, expunîndu-ţi adesea viaţa.

— Alteţă!...

— Ştiu. Ultima dată chiar, trebuie să-ţi aduc eu aminte, căci, într-adevăr, dumneata ai atîta delicateţe, încît niciodată vreo aluzie de-a dumitale, chiar indirectă, nu scoate în evidenţă serviciile aduse. Ultima dată pentru acea nenorocită aventură...

— Care aventură, Monseniore?

— Răpirea aceea a domnişoarei de Meridor, sărmana fată!

— Vai! murmură Monsoreau în aşa fel încît răspunsul să nu i se poate aplica în mod serios la înţelesul cuvintelor lui François.

— O plîngi, nu-i aşa? spuse acesta din urmă aducîndu-l pe un teren mai sigur.

— Alteţea Voastră nu ar plînge?

— Eu? oh! ştii cît am regretat acel nenorocit capriciu! Şi ascultă, a fost nevoie de toată prietenia pe care o am pentru dumneata, de toată obişnuinţa pe care o am de serviciile dumitale bune pentru a mă face să uit

că, fără dumneata, nu aş fi răpit-o pe tînăra aceea.

Monsoreau simţi lovitura.

„Să vedem, îşi zise el, or fi numai simple remuşcări?”

—Monseniore, răspunse el, bunătatea dumneavoastră firească vă face să exageraţi: dumneavoastră nu aţi pricinuit moartea acelei tinerei, după cum nici eu...

— Cum aşa?

— Desigur, nu aveţi de gînd să împingeţi violenţa pînă la moartea domnişoarei de Meridor.

— O! nu.

— Atunci, intenţia vă dezleagă de păcat, Monseniore; este o nenorocire, o nenorocire aşa cum întîmplarea pricinuieşte în toate zilele.

— Şi, de altfel, adăugă ducele, înfingîndu-şi privirea în inima lui Monsoreau, moartea a învăluit totul în veşnica ei tăcere!...

Se simţi destulă vibraţie în vocea prinţului pentru că Monsoreau să-şi ridice ochii numaidecît şi să-şi spună:

„Nu sînt remuşcări...”

— Monseniore, reluă el, vreţi să vă vorbesc sincer?

— Pentru ce ai şovăi? spuse îndată prinţul, cu o uimire amestecată cu trufie.

— Într-adevăr, spuse Monsoreau, nu ştiu pentru ce aş şovăi.

— Ce vrei să spui?

— O! Monseniore, vreau să spun că, cu un prinţ vestit prin inteligenţa şi prin nobleţea inimii sale, sinceritatea trebuie să intre de acum înainte ca element principal în această convorbire.

— De acum înainte?... Ce înseamnă asta?...

— Asta înseamnă că la început, Alteţa Voastră nu a

găsit de cuviinţă să întrebuinţeze sinceritatea faţă de mine.

— Adevărat! răspunse ducele cu un hohot de rîs care destăinuia o mînie furioasă.

— Ascultaţi-mă, Monseniore, spuse cu umilinţă Monsoreau. Ştiu ce voia să-mi spună Alteţa Voastră.

— Atunci vorbeşte.

— Alteţa Voastră voia să mă facă a înţelege că poate domnişoara de Meridor nu murise şi că scutea de remuşcări pe aceia care se credeau ucigaşii ei.

— O! cît timp ţi-a trebuit, domnule, pentru a-mi aduce această mîngîiere. M-ai văzu posomorît, mîhnit; m-ai auzit vorbind de vise triste pe care le aveam de cînd cu moartea acelei femei, a cărei sensibilitate nu este banală, mulţumesc lui Dumnezeu... şi dumneata m-ai lăsat să trăiesc astfel, cînd cu un singur cuvînt puteai să-mi cruţi atîtea suferinţe!... Cum trebuie să numesc această purtare, domnule?...

Ducele rosti aceste cuvinte cu o mînie gata să izbucnească.

— Monseniore, răspunse Monsoreau, s-ar zice că Alteţa Voastră îndreaptă împotriva mea o acuzaţie...

— Trădătorule! strigă deodată ducele făcînd un pas spre şeful vînătorii, o îndrept şi o sprijin... M-ai înşelat! Mi-ai luat-o pe femeia aceea pe care o iubeam.

Monsoreau se îngălbeni grozav, însă nu-şi pierdu nimic din atitudinea lui liniştită şi aproape mîndră.

— E adevărat, spuse el.

— A! e adevărat... neruşinatul, mîrşavul!

— Vorbiţi mai încet, Monseniore, spuse Monsoreau tot atît de rece ca şi înaintea acestei grozave ameninţări.

Ducele se opri la acest cuvînt.

— Ce vrei să spui? murmură el.

— Vreau să spun, reluă cu blîndeţe şi slugărnicie Monsoreau, că dacă Monseniorul ar binevoi să mă asculte, ar înţelege că am putut s-o iau pe femeia aceea pentru că şi Alteţea Sa voia s-o ia.

Ducele nu găsi nici un răspuns, înmărmurit de atîta îndrăzneală.

— Iată scuza mea, spuse cu umilinţă şeful vînătorii: o iubeam cu înfocare pe domnişoara de Meridor.

— Şi eu la fel! răspunse François cu o nespusă demnitate.

— E adevărat, Monseniore, sînteţi stăpînul meu; însă domnişoara de Meridor nu vă iubea.

— Şi pe tine te iubea?

— Poate murmură Monsoreau.

— Minţi! minţi! ai constrîns-o cum o constrîngeam şi eu. Numai că eu, stăpînul, am dat greş; tu; servitorul, ai reuşit. Aceasta pentru că eu nu am decît puterea, în vreme ce tu aveai şi trădarea.

— Monseniore, o iubeam.

— Ce mă priveşte pe mine!

— Monseniore…

— Ameninţări, şarpe?

— Monseniore! băgaţi de seamă, spuse Monsoreau plecîndu-şi capul întocmai ca tigrul care îşi plănuieşte saltul. O iubeam, vă spun, şi eu nu sînt unul din servitorii dumneavoastră după cum spuneaţi adineauri. Soţia mea este a mea ca şi moşiile mele; nimeni nu poate să mi-o ia, nici chiar regele. Ori am voit s-o am pe această femeie şi am luat-o.

— Într-adevăr, spuse François repezindu-se spre clopoţelul de argint de pe masă; ai luat-o, ei bine! O vei da înapoi.

— Vă înşelaţi, Monseniore, strigă Monsoreau

repezindu-se spre masă pentru a-l împiedica pe prinţ să cheme. Opriţi acest gînd rău care vrea să mă distrugă, căci dacă veţi chema odată, dacă îmi veţi face vreo insultă în public...

— Vei da-o înapoi pe femeia aceea, îţi spun.

— S-o dau înapoi, cum?... Ea este soţia mea, m-am căsătorit cu ea în faţa lui Dumnezeu.

Monsoreau se bizuise pe efectul acestor cuvinte; însă prinţul nu părăsi atitudinea-i furioasă.

— Dacă este soţia ta în faţa lui Dumnezeu, spuse el, o vei înapoia oamenilor!

— Ştia oare tot? murmură Monsoreau.

— Da, ştiu tot. Căsătoria aceea, o vei desface, o voi desface eu, chiar dacă ai fi de o sută de ori angajat în faţa tuturor Dumnezeilor care au domnit în cer.

— Ah! Monseniore, defăimaţi, spuse Monsoreau.

— Mîine, domnişoara de Meridor va fi înapoiată tatălui ei; mîine tu vei pleca în exilul pe care ţi-l voi impune. Într-o oră, îţi vei fi vîndut funcţia de şef al vînătorii: iată condiţiile mele; dacă nu, bagă de seamă, vasalule te voi zdrobi cum zdrobesc paharul acesta.

Şi prinţul, apucînd o cupă de cristal smălţuită, un dar al arhiducelui de Austria, o azvîrli ca un furios asupra lui Monsoreau care fu acoperit de cioburi.

— Nu voi înapoia femeia, nu-mi voi părăsi funcţia şi voi rămîne în Franţa, reluă Monsoreau alergînd la François care rămăsese înmărmurit.

— Pentru ce... blestematule?

— Pentru că îmi voi cere iertare de la regele Franţei, de la regele ales la mînăstirea Sfînta Genoveva, iar acest nou suveran, atît de bun, atît de nobil, atît de fericit de favoarea divină, proaspătă încă, nu va refuza să-l asculte pe primul supus care-i va înfăţişa o rugăminte.

Monsoreau accentuase treptat aceste cuvinte grozave; focul din priviri îi trecea puţin cîte puţin în vorbă, care îi devenea răsunătoare.

François se îngălbeni la rîndu-i, făcu un pas înapoi, se duse să împingă greoaia tapiţerie de la uşa de intrare, apoi apucîndu-l pe Monsoreau de mînă, îi spuse, scandînd fiecare cuvînt ca şi cînd ar fi fost la capătul puterilor:

— Bine... bine... conte, rugămintea aceea, prezintă-mi-o mai încet... te ascult.

— Voi vorbi cu umilinţă, spuse Monsoreau redevenind dintr-o dată mai liniştit, aşa cum i se cuvine celui mai umil servitor al Alteţei Voastre.

François făcu cu încetineală ocolul spaţioasei camere şi cînd ajunse în dreptul tapiţeriilor, se uită prin ele de fiecare dată. Se părea că nu poate crede că vorbele lui Monsoreau nu au fost auzite.

— Spuneai? întrebă el.

— Spuneam, Monseniore, că o dragoste nenorocită a făcut totul. Dragostea, nobile senior, este cea mai poruncitoare dintre pasiuni...Pentru a mă face să uit că Alteţa Voastră îşi aruncase ochii asupra Dianei, trebuia să nu mai fiu stăpîn pe mine.

— Îţi spuneam, conte, aceasta este o trădare.

— Nu mă copleşiţi, Monseniore, iată care este gîndul ce îmi vine, în minte. Vă vedeam bogat, tînăr, fericit, vă vedeam cel dintîi prinţ din lumea creştină.

Ducele făcu o mişcare.

— Căci sînteţi... murmură Monsoreau la urechea ducelui; între rangul acesta suprem şi dumneavoastră nu mai este decît o umbră, uşor de înlăturat... Vedeam toată măreţia viitorului dumneavoastră şi comparînd acel uriaş noroc cu puţinul pe care-l ambiţionam eu, orbit de

strălucirea dumneavoastră viitoare care mă obliga să văd mica floare pe care o doream eu, plăpîndul, pe lîngă dumneavoastră, stăpînul meu, mi-am zis: să-l lăsăm pe prinţ cu visurile sale măreţe, cu planurile sale strălucite; acolo este ţinta sa; eu, o caut pe a mea în umbră... Abia va băga de seamă izolarea mea, abia va simţi strecurîndu-se neînsemnata perlă pe care o răpesc de la diadema sa regală.

— Conte! conte! spuse ducele ameţit fără să vrea de farmecul zugrăvit de Monsoreau.

— Mă iertaţi, nu-i aşa, Monseniore?

În clipa aceea, ducele ridică ochii. El văzu pe perete, cu o ramă de piele aurită, portretul lui Bussy, pe care îi plăcea să-l privească uneori cum îi plăcuse odinioară să privească portretul lui La Mole. Portretul acesta avea ochiul atît de mîndru, înfăţişarea atît de semeaţă, îşi ţinea braţul atît de frumos rotunjit în şold, încît ducele îşi închipui că-l vede chiar pe Bussy cu privirea lui de foc, care ieşea din perete pentru a-l îndemna să prindă curaj.

— Nu, spuse el, nu pot să te iert: nu pentru mine sînt eu neînduplecat, Dumnezeu îmi este martor; pentru că un părinte îndoliat, un părinte amăgit în mod nedemn, îşi cere fiica; pentru că o femeie, silită să se căsătorească cu dumneata, strigă răzbunare; pentru că, într-un cuvînt, prima datorie a unui prinţ e dreptatea.

— Monseniore!

— Aceasta este, îţi spun, prima datorie a unui prinţ şi voi face dreptate...

— Dacă dreptatea, spuse Monsoreau, este prima datorie a unui prinţ, recunoştinţa este prima datorie a unui rege.

— Ce tot spui?

— Spun că niciodată un rege nu trebuie să-l uite pe

acela căruia îi datorează coroana... Or, Monseniore...

— Ei bine?

— Îmi datoraţi coroana, Sire!

— Monsoreau! strigă ducele cu o groază şi mai mare încă decît la primele atacuri ale şefului vînătorii. Monsoreau! reluă el cu o voce înceată şi tremurîndă, eşti atunci deci un trădător faţă de rege după cum eşti un trădător faţă de prinţ?

— Mă îndrept şi eu spre cine mă susţine, Sire! urmă Monsoreau cu o voce din ce în ce mai tare.

— Nenorocitule!...

Şi ducele privi încă odată portretul lui Bussy.

— Nu pot!..., spuse el. Eşti un gentilom cinstit, Monsoreau, înţelege că nu pot aproba ceea ce ai făcut.

— Pentru ce Monseniore?...

— Pentru că e o faptă nedemnă de dumneata şi de mine... Renunţă la femeia aceasta.. Ei! dragul meu conte... încă acest sacrificiu; dragul meu conte, te voi despăgubi cu tot ce-mi vrei cere.

— Alteţa Voastră o mai iubeşte încă pe Diana de Meridor?... făcu Monsoreau galben de gelozie.

— Nu! nu! ţi-o jur, nu!

— Ei bine! atunci ce-o opreşte pe Alteţa voastră? Ea este soţia mea; nu sînt eu un bun gentilom? Poate cineva să se amestece în tainele vieţii mele?

— Dar ea nu te iubeşte.

— Ce are a face?

— Fă acest lucru pentru mine, Monsoreau.

— Nu pot...

— Atunci..., spuse ducele cufundat în cea mai grozavă nedumerire, atunci...

Ducele îşi şterse fruntea acoperită de sudoarea pricinuită de acest titlu rostit de către conte.

— M-ai denunţa?

— Regelui detronat pentru dumneavoastră, da, Maiestate, căci dacă noul meu prinţ m-ar răni în cinstea mea, în fericirea mea, m-aş înapoia la cel vechi.

— E o mîrşăvie!

— E adevărat, Sire; dar iubesc îndeajuns pentru a fi mîrşav.

— E o laşitate.

— Da, Maiestate; dar iubesc îndeajuns pentru a fi laş.

Ducele făcu o mişcare spre Monsoreau. Însă acesta îl opri cu o singură privire, cu un singur zîmbet.

— Nu a-ţi cîştiga nimic omorîndu-mă, Monseniore, spuse el; sînt taine care supravieţuiesc cadavrelor! Să rămînem, dumneavoastră un rege îndrumător, eu cel mai umil dintre supuşii voştri!

Ducele îşi trosnea degetele, şi le sfîşia cu unghiile.

— Haideţi, haideţi, bunul meu senior, faceţi ceva pentru omul care v-a servit cel mai bine întotdeauna.

François se ridică.

— Ce-mi ceri? spuse el.

— Ca Maiestatea Voastră...

— Nenorocitule! Nenorocitule! Vrei oare să te rog genunchi?

— O! Monseniore!

Şi Monsoreau se înclină.

— Spune, şopti François.

— Monseniore, mă veţi împăca cu domnul de Meridor?

— Da.

— Monseniore, îmi veţi semna contractul de căsătorie cu domnişoara de Meridor?

— Da, făcu ducele cu o voce înăbuşită.

— Şi o veţi onora pe soţia mea cu un zîmbet în ziua cînd va apărea în cercul reginei, căreia vreau să am cinstea s-o prezint?

— Da, spuse François; asta e tot?

— Absolut tot, Monseniore.

— Du-te, ai cuvîntul meu.

— Şi dumneavoastră, spuse Monsoreau apropiindu-se de urechea ducelui, veţi păstra tronul pe care am făcut să vă urcaţi! Adio, Sire.

De astă dată, el o spuse cu o voce atît de înceată, încît armonia acestui cuvînt îi păru foarte dulce prinţului.

— Nu mai rămîne, gîndi Monsoreau, decît să ştiu cum a aflat ducele de toate astea.

CAPITOLUL XXXVI

Cum se ţinu Consiliul regelui

Chiar în ziua aceea, domnul de Monsoreau, după dorinţa manifestată ducelui de Anjou, îşi prezentase soţia în cercul reginei mame şi acela al reginei.

Henric, grijuliu cum îi era obiceiul, se dusese să se culce, fiind înştiinţat de domnul de Morvilliers, că a doua zi trebuia să ţină un mare consiliu.

Henric nu-i puse nici o întrebare cancelarului; era tîrziu, Maiestatea Sa avea dorinţa să doarmă. Se alese ora cea mai potrivită pentru a nu deranja nici odihna, nici somnul regelui.

Acest demn magistrat îşi cunoştea perfect stăpînul şi ştia contrariu lui Filip de Macedonia, regele somnoros sau flămînd nu ar asculta cu destulă limpezime comunicările ce avea să-i facă.

El mai ştia de asemenea că Henric, ale cărui insomnii erau dese, — aceasta este datoria omului care trebuie să vegheze asupra somnului altora, — avea să se gîndească în timpul nopţii la audienţa cerută şi avea s-o dea cu o curiozitate mărită de gravitatea situaţiei.

Totul se petrecu după cum prevăzu domnul de Morvilliers.

După un prim somn de trei sau patru ore, Henric se trezi; cererea cancelarului îi veni în minte, se aşeză pe pat, începu să se gîndească şi, plictisit de a se gîndi singur, îşi îmbrăcă pantalonii de mătase, îşi încălţă pantofii şi fără să schimbe nimic din toaleta de noapte, care îl făcea asemănător cu o fantomă, se îndreptă la lumina lămpii sale, care, de cînd sufletul Celui Veşnic trecuse în Anjou împreună cu Saint-Luc, nu se mai stingea; el se îndreptă, zic, spre camera lui Chicot, aceeaşi unde se celebrase într-un mod atît de fericit nunta domnişoarei de Brissac.

Gasconul cufundat într-un somn adînc, sforăia ca nişte foale.

Henric îl trase de trei ori de braţ fără să se trezească.

La a treia oară totuşi regele însoţind gestul de voce şi strigîndu-l pe Chicot cît îl ţinea gura, Gasconul deschise un ochi:

— Chicot! repetă regele.

— Ce s-a mai întîmplat? întrebă Chicot.

— Ei! prietene, spuse Henric, cum poţi dormi astfel cînd regele tău veghează?

— Ah! Dumnezeule! strigă Chicot prefăcîndu-se că nu-l recunoaşte pe rege; oare Maiestatea Sa şi-a stricat stomacul?

— Chicot, prietene, spuse Henric, eu sînt.

— Care, eu?

— Eu, Hemric.

— Hotărît, fiule, cred că te înăbuşe sitarii. Cu toate astea ţi-am atras atenţia; ai mîncat prea mulţi ieri seară, ca şi din ciorba aceea de raci.

— Nu, spuse Henric, căci abia am gustat.

— Atunci, spuse Chicot, poate vei fi fost otrăvit. Pe toţi dracii! ce galben eşti! Henric.

— Este masca mea de pînză, prietene, spuse regele.

— Aşadar nu eşti bolnav?

— Nu.

— Atunci, pentru ce mă trezeşti?

— Pentru că mă rod necazurile.

— Ai necazuri?

— Multe.

— Cu atît mai bine.

— Cum, cu atît mai bine?

— Da, necazurile te fac să te gîndeşti; şi te vei gîndi că nu se trezeşte un om cinstit la ora două dimineaţa decît pentru a-i face un dar. Ce mi-aduci tu, să vedem?

— Nimic, Chicot; vin să vorbesc cu tine.

— Nu e destul.

— Chicot, domnul de Morvilliers a venit aseară la curte.

— Proastă societate mai primeşti, Henric; şi pentru ce a venit?

— Pentru ca să-mi ceară audienţă.

— Ah! iată un om care ştie să trăiască; nu ca tine, care intri în camera oamenilor la ora două dimineaţa fără să-i anunţi.

— Ce-o fi avînd să-mi spună, Chicot?

— Cum, nenorocitule! strigă Gasconul, pentru a mă întreba acest lucru mă trezeşti tu?

— Chicot, prietene, ştii că domnul de Morvilliers se ocupă cu poliţia mea?

— Nu, pe legea mea, spuse Chicot, nu ştiam.

— Chicot, spuse regele, eu găsesc dimpotrivă că domnul de Morvilliers este totdeauna foarte bine informat.

— Şi cînd mă gîndesc, spuse Gasconul, că aş putea să dorm în loc să ascult asemenea braşoave.

— Te îndoieşti de supravegherea cancelarului? întrebă Henric.

— Da, la naiba! mă îndoiesc, spuse Chicot, şi am motivele mele.

— Care?

— Dacă îţi arăt unul singur, îţi va fi deajuns?

— Da, dacă e bun.

— Şi mă vei lăsa în pace după aceea?

— Desigur.

— Ei bine! într-o zi, nu, era într-o seară…

— Puţin importă.

— Dimpotrivă, importă foarte mult. Ei bine! într-o seară te-am bătut în strada Froidmentel; îi aveai cu tine pe Quélus şi Schomberg...

— M-ai bătut?

— Da, v-am ciomăgit pe toţi trei.

— Din ce pricină?

— Îl insultaseţi pe pajul meu, voi aţi primit loviturile şi domnul de Morvilliers nu v-a spus nimic.

— Cum! strigă Henric, tu erai, ticălosule? tu erai, nelegiuitule?

— Chiar eu, spuse Chicot frecîndu-şi mîinile; nu-i aşa, fiule, că lovesc bine cînd lovesc?

— Mizerabile!

—Mărturiseşti aşadar că e adevărat?

— Voi pune să te biciuiască, Chicot.

— Nu e vorba despre asta: e adevărat, da sau nu? iată tot ceea ce te întreb.

— Tu ştii bine că e adevărat, nenorocitule!

— L-ai chemat a doua zi pe domnul de Morvilliers?

— Da, erai şi tu de faţă cînd a venit.

— I-ai povestit accidentul neplăcut care i se întîmplase în ajun unui gentilom prieten de-al tău?

— Da.

— I-ai poruncit să-l găsească pe vinovat?

— Da.

— Ţi l-a găsit?

— Ei bine! atunci du-te de te culcă, Henric, vezi că poliţia este prost făcută.

Şi întorcîndu-se spre perete, fără a voi să răspundă mai mult, Chicot se apucă să sforăie, cu un zgomot de artilerie grea, care îi luă regelui orice speranţă de a-l scoate din acest al doilea somn.

Henric se înapoie suspinînd în camera sa şi, în lipsa altui interlocutor, începu să-şi deplîngă, împreună cu ogarul său Narcisse, nenorocirea pe care o au regii de a nu cunoaşte niciodată adevărul decît pe spusele lor.

A doua zi sfatul se adună. El varia după prieteniile schimbătoare ale regelui. De astă dată el era format din Quélus, Maugiron, d'Epernon şi Schomberg, în favoare toţi patru de mai bine de şase luni.

Chicot, aşezat la capătul mesei, tăia nişte vaporaşe din hîrtie şi le alinia cu metodă, pentru a face, spunea el, o flotă Maiestăţii Sale prea creştine, după modelul flotei regelui prea catolic.

Fu anunţat domnul de Morvilliers.

Omul de Stat îşi pusese costumul cel mai posomorît şi luase înfăţişarea cea mai jalnică. După un salut adînc

care îi fu înapoiat de Chicot, el se apropie de rege:

— Mă aflu, spuse el, în faţa consiliului Maiestăţii Voastre?

— Da, în faţa celor mai buni prieteni ai mei. Vorbeşte.

— Ei bine! Sire, capăt încredere şi chiar am nevoie de ea: E vorba să denunţ un complot foarte grozav Maiestăţii Voastre.

— Un complot! strigară toţi asistenţii.

Chicot îşi ascuţi urechile şi întrerupse fabricarea unei frumoase corăbioare cu două catarguri, din care voia să facă barca amirală a flotei.

— Un complot, da, Maiestate, spuse domul de Morvilliers coborînd vocea cu acel mister care prevesteşte destăinuiri grozave.

— Oh! oh! făcu regele. Să vedem, e oare un complot spaniol?

În clipa aceea, domnul duce de Anjou, invitat la consiliu intră în sală, ale cărei uşi se închiseră numaidecît.

— Auzi, frate, spuse Henric după îndeplinirea ceremonialului, domnul de Morvilliers ne denunţă un complot împotriva siguranţei Statului!

Ducele aruncă încet asupra gentilomilor prezenţi acea privire atît de limpede şi atît de bănuitoare pe care noi o cunoaştem.

— E oare cu putinţă?... murmură el.

— Vai! da, Monseniore, spuse domnul de Morvilliers, un complot ameninţător.

— Povesteşte-ni-l şi nouă, spuse Chicot punîndu-şi corăbioara terminată în bazinul de cristal aşezat pe masă.

— Da, bolborosi ducele de Anjou, povesteşte-ni-l şi

nouă, domnule cancelar.

— Ascult, spuse Henric.

Cancelarul îşi luă vocea cea mai stinsă, ţinuta cea mai plecată, privirea cea mai preocupată.

— Sire, spuse el, de multă vreme vegheam la uneltirile cîtorva nemulţumiţi...

— Oh!... făcu Chicot, cîtorva... eşti foarte modest, domnule de Morvilliers!...

— Erau, urmă cancelarul, oameni fără căpătîi, prăvăliaşi, meşteşugari, sau mici scriitori de-ai avocaţilor... mai erau, pe ici pe colo, călugări şi şcolari.

— Aceştia nu sînt prea mari prinţi, spuse Chicot foarte liniştit începînd un nou vas cu două catarguri.

Ducele de Anjou zîmbi silit.

— Aveţi să vedeţi, Sire, spuse cancelarul. Ştiam că nemulţumiţii se folosesc totdeauna de două prilejuri principale, războiul sau religia...

— Foarte chibzuit, spuse Henric. Apoi?

Cancelarul, fericit de această laudă, urmă:

— În armată, aveam cîţiva ofiţeri devotaţi Maiestăţii Voastre care mă informau despre toate; cu religia însă era mai greu. Atunci mi-am pus oamenii în mişcare.

—Tot foarte chibzuit, spuse Chicot.

—Şi în cele din urmă, urmă Morvilliers, am reuşit să-l hotărăsc prin agenţii mei, pe un om din jandarmeria Parisului...

— La ce? spuse regele.

— La a-i spiona pe predicatorii care aţîţă poporul împotriva Maiestăţii Voastre.

Oh! Oh! gîndi Chicot, prietenul meu o fi oare cunoscut?

— Oamenii aceştia primesc inspiraţii, nu de la Dumnezeu, Sire, ci de la un partid foarte potrivnic

coroanei. Partidul acesta, l-am studiat.

— Foarte bine, spuse regele.

— Foarte chibzuit, spuse Chicot.

— Şi îi cunosc speranţele, adăugă triumfător Morvilliers.

— Minunat! strigă Chicot.

Regele făcu semn Gasconului să tacă.

Ducele de Anjou nu-l pierdu din vedere pe orator.

— Vreme de mai bine de două luni, spuse cancelarul, am întrebuinţat pe cheltuiala Maiestăţii Voastre nişte oameni foarte dibaci, de un curaj încercat, de o lăcomie nesăţioasă, este adevărat, dar pe care aveam grija să o fac să se întoarcă în folosul regelui, căci plătindu-i din belşug, cîştigam, cîştigam mai mult. Am aflat de la ei că, făcînd sacrificiul unei sume mari de bani, aş putea cunoaşte prima întîlnire a conspiratorilor.

— Iată ceva bun, spuse Chicot; plăteşte, regele meu, plăteşte!

— Ei! să nu-ţi pese de aceasta, spuse Henric. Să vedem... domnule cancelar, scopurile acestui complot, speranţele conspiratorilor...

— Sire! nu este vorba nici mai mult nici mai puţin decît de un al doilea Sfînt Bartolomeu.

— Împotriva cui?

— Împotriva hughenoţilor.

Cei de faţă se priviră surprinşi.

— Cît te-a costat aceasta, aproximativ? întrebă Chicot.

— Şaptezeci şi cinci de mii de livre de o parte, o sută de mii de cealaltă.

Chicot se întoarse spre rege.

— Dacă vrei, pentru o mie de scuzi, îţi spun eu secretul domnului de Morvilliers, strigă Gasconul.

Acesta făcu o mişcare de surpriză; ducele de Anjou făcu o mutră mult mai bună decît s-ar fi putut aştepta de la el.

— Spune, răspunse regele.

— Este Liga pur şi simplu, făcu Chicot, Liga începută de zece ani. Domnul de Morvilliers a descoperit ceea ce orice burghez parizian ştie ca pe tatăl nostru.

— Domnule..., întrerupse cancelarul.

— Eu îţi spun adevărul... şi-l voi dovedi, strigă Chicot cu un ton de avocat.

— Spune-mi atunci locul de adunare al partizanilor Ligii.

— Foarte bucuros: 1. Piaţa publică; 2. piaţa pubică; 3. pieţele publice.

— Domnul Chicot voieşte să rîdă, spuse cancelarul silindu-se să zîmbească; şi semnul lor de recunoaştere?

— Sînt îmbrăcaţi în parizieni şi îşi mişcă picioarele cînd merg, răspunse cu seriozitate Chicot.

Un hohot de rîs general însoţi această explicaţie. Domnul de Morvilliers crezu că ar fi de bun gust să cedeze veseliei celorlalţi şi rîse împreună cu ei. Dar, devenind din nou posomorît:

— În sfîrşit, spuse el, spionul meu a asistat la una din şedinţele lor şi aceasta într-un loc pe care domnul Chicot nu-l recunoaşte.

Ducele de Anjou se îngălbeni.

— Unde? spuse regele.

— La mînăstirea Sfînta Genoveva.

Chicot lăsă să-i cadă o găină de hîrtie pe care o îmbarca în corabia amirală.

— Mînăstirea Sfînta Genoveva! spuse regele.

— E cu neputinţă, murmură ducele.

— E chiar aşa, spuse Morvilliers, mulţumit de efectul

produs şi privind triumfător toată adunarea.

— Şi ce au făcut, domnule cancelar? Ce au hotărît? întrebă regele.

— Ca partizanii Ligii să-şi numească şefi, ca fiecare înrolat să se înarmeze, că fiecare provincie să primească un trimis din metropola răsculată, ca toţi hughenoţii iubiţi de Maiestatea Sa, acestea sînt expresiile lor...

Regele zîmbi.

—Să fie măcelăriţi în ziua hotărîtă.

— Atîta tot? întrebă Henric.

— La naiba! spuse Chicot, se vede că eşti catolic.

— E oare totul? spuse ducele.

— Nu, Monseniore...

— La naiba! cred şi eu că nu e tot. Dacă nu am avea decît atît pentru 175.000 de livre, ar însemna că regele a fost furat.

— Vorbeşte, domnule cancelar, spuse regele.

— Sînt şi şefi...

Chicot văzu mişcîndu-se pe inima ducelui tunica pe care o săltau bătăile inimii.

— I-auzi, i-auzi, spuse el, un complot care are şefi, e uimitor. Cu toate astea, ne mai trebuie încă ceva pentru cele 175.000 de livre ale noastre.

— Şefii aceştia... numele lor? întrebă regele; cum se numesc şefii aceştia?

— Mai întîi, un predicator, un fanatic, un turbat al cărui nume l-am cumpărat cu zece mii de livre.

— Şi bine ai făcut.

— Călugărul genovevan Gorenflot!

— Sărmanul de el! făcu Chicot cu o compătimire adevărată. Era scris ca aventura aceea să nu-i reuşească.

— Gorenflot! spuse regele scriind acest nume;

bine... apoi...

— Apoi... spuse cancelarul şovăind; dar, Sire, aceasta e tot... Dacă Maiestatea Voastră ar fi singură, ar afla mai mult.

— Spune, domnule cancelar, nu am decît prieteni aci... spune.

— Oh! Sire, acela pe care şovăiesc a-l numi, are de asemenea prieteni foarte puternici...

— Alături de mine?

— Pretutindeni.

— Sînt mai puternici decît mine? strigă Henric palid de mînie şi de nelinişte.

— Sire, un secret nu se spune cu voce tare. Scuzaţi-mă, dar eu sînt om de Stat.

— E adevărat.

— E foarte chibzuit! spuse Chicot, dar noi toţi sîntem oameni de Stat.

— Domnule, spuse ducele de Anjou, vom prezenta regelui prea umilele noastre respecte dacă această comunicare nu poate făcută în prezenţa noastră.

Domnul de Morvilliers stătea la îndoială. Chicot pîndea pînă şi cel mai mic gest, temîndu-se ca nu cumva cancelarul oricît de naiv părea să fie, să nu reuşească a descoperi ceva mai puţin simplu decît primele sale destăinuiri.

Regele îi făcu un semn cancelarului să se apropie, ducelui de Anjou să rămînă pe loc, lui Chicot să tacă, celor trei favoriţi să-şi îndrepte atenţia în altă parte.

Numaidecît, domnul de Morvilliers se plecă spre urechea Maiestăţii Sale; dar nu făcuse nici jumătate din mişcarea măsurată după toate regulile etichetei, cînd un vuiet asurzitor răsună în curtea Luvrului. Regele se ridică imediat; domnii de Quélus şi d'Epernon se repeziră spre

fereastră; domnul de Anjou îşi duse mîna la spadă, ca şi cînd tot acest zgomot ameninţător ar fi fost îndreptat împotriva lui.

Chicot, ridicîndu-se pe vîrfuri, putu privi în curte şi în stradă.

— Ia te uită! domnul de Guise, strigă el cel dintîi, domnul de Guise care intră la Luvru.

Regele făcu o mişcare.

— E adevărat, spuseră gentilomii.

— Ducele de Guise, bolborosi ducele de Anjou.

— Iată ceva ciudat... Nu-i aşa? ca domnul duce de Guise să fie la Paris, spuse cu încetineală regele care citise în privirea aproape năucită a domnului de Morvilliers numele pe care acesta din urmă voia să i-l spună la ureche. Nu cumva comunicarea pe care voiai să mi-o faci, era în legătură cu vărul meu de Guise? îl întrebă el în şoaptă pe magistrat.

— Da, Sire, el e acela care prezida şedinţa, răspunse cancelarul pe acelaşi ton.

— Şi ceilalţi?...

— Nu cunosc pe alţii...

Henric îl întrebă pe Chicot din ochi.

— Pe toţi dracii! strigă Gasconul aşezîndu-se ca un rege: lăsaţi-l să intre pe vărul meu de Guise!

Şi plecîndu-se spre Henric:

— Iată unul, îi spuse el la ureche, al cărui nume cred că-l cunoşti destul de bine, pentru a nu mai avea nevoie să-l scrii.

Uşierii deschiseră uşa cu zgomot.

— Un singur canat, domnilor, spuse Henric, unul singur! Amîndouă sînt pentru rege!

Ducele de Guise era destul de înaintat în galerie pentru a auzi aceste cuvinte; dar aceasta nu schimbă

nimic din zîmbetul cu care se hotărîse să-l întîmpine pe rege.

CAPITOLUL XXXVII

Ce căuta domnul de Guise la Luvru

Înapoia domnului de Guise veneau în mare număr ofiţeri, curteni, gentilomi; înapoia acestei strălucite escorte venea poporul, escortă mai puţin strălucită, însă mai sigură şi mai cu seamă de temut.

Numai că gentilomii intraseră în palat iar poporul rămăsese la poartă.

Din rîndurile acestui popor porneau ţipetele care se auzeau chiar în momentul în care ducele de Guise, pe care îl pierduseră din vedere, pătrundea în galerie.

La vederea acestui fel de armată care slujea drept cortegiu eroului parizian de fiecare dată cînd apărea pe străzi, gărzile îşi luaseră armele şi, rînduiţi înapoia viteazului lor colonel, aruncau poporului priviri ameninţătoare, iar triumfătorului provocări mute.

Guise băgase de seamă atitudinea acestor soldaţi pe care îi comanda Crillon; el adresă un mic salut plin de graţie colonelului care, cu spada în mînă, stătea la patru paşi în faţa oamenilor săi şi care rămase ţeapăn şi nepăsător în dispreţuitoarea lui nemişcare.

Această revoltă a unui om şi a unui regiment împotriva puterii sale în mod atît de general stabilită, îl izbi pe duce. Fruntea îi deveni o clipă îngrijorată; dar pe măsură ce se apropia de rege, fruntea i se lumina: atît de mult încît, după cum l-am văzut sosind la cabinetul lui Henric al III-lea, el intră înăuntru zîmbind.

— A! Dumneata eşti, vere, spuse regele, ce zgomot mare faci.Nu cumva sună trompetele? Mi s-a părut că le aud.

— Sire, răspunse ducele, trompetele nu sună la Paris decît pentru rege, în companie decît pentru general şi eu sînt prea obişnuit şi cu curtea şi cu cîmpul de luptă pentru a mă înşela. Aci trompetele ar face prea mult zgomot pentru un supus; acolo nu ar face destul pentru un prinţ.

Henric îşi muşcă buzele.

— La naiba! spuse el după o tăcere întrebuinţată să-l mistuie din ochi pe prinţul lorenez, eşti foarte strălucitor, vere! Oare soseşti de la asediul cetăţii La Charité abia astăzi?

— Abia astăzi, da, Sire, răspunse ducele cu o uşoară roşeaţă.

— Pe legea mea, ne face multă onoare, vere, vizita dumitale, multă onoare, multă onoare.

Henric al III-lea repeta cuvintele cînd avea prea multe idei de ascuns, aşa după cum se îngroaşă rîndurile soldaţilor în faţa unei baterii de tunuri care nu trebuie să fie demascată decît într-un anumit moment.

— Multă onoare, repetă Chicot cu o intonaţie atît de exactă, încît s-ar fi putut crede că aceste două cuvinte veneau tot de la rege.

— Sire, spuse ducele, Maiestatea Voastră voieşte să glumească fără îndoială: cum ar putea oare vizita mea să-l onoreze pe acela de la care vine toată onoarea?

— Vreau să spun, domnule de Guise, răspunse Henric, că orice bun catolic are obiceiul, la înapoierea din luptă, să-l vadă pe Dumnezeu mai întîi, în vreunul din templele sale; regele nu vine decît după Dumnezeu. Cinsteşte pe Dumnezeu, serveşte-l pe rege, dumneata

ştii, vere, că aceasta este o zicală jumătate religioasă, jumătate politică.

Roşeaţa ducelui de Guise fu de astă dată mai pronunţată; regele, care vorbise privind pe duce drept în faţă, văzu această roşeaţă şi privirea sa, ca şi cînd ar fi fost călăuzită de o mişcare instinctivă, trecînd de la ducele de Guise la ducele de Anjou, văzu cu mirare că bunul său frate era pe atît de palid pe cît de roşu era vărul său.

Această emoţie, traducîndu-se în două feluri atît de opuse, îl izbi. El îşi întoarse ochii cu prefăcătorie şi luă o înfăţişare blîndă, catifea sub care nimeni, mai bine ca Henric al III-lea, nu ştia să-şi ascundă ghiarele-i regale.

— În orice caz, duce, spuse el, bucuria mea e nespusă văzîndu-te scăpat din toate acele întîmplări nenorocite ale războiului, cu toate că dumneata căutai primejdia, după cît se spune, cu prea multă îndrăzneală. Însă primejdia te cunoaşte, vere, şi fuge de dumneata.

Ducele se înclină în faţa complimentului.

— Aşadar îţi voi spune, vere, să nu mai fii atît de ambiţios după primejdiile de moarte, căci ar fi într-adevăr foarte dureros pentru nişte leneşi ca noi, care dormim, mîncăm, vînăm şi care, drept orice cuceriri născocim mode şi rugăciuni noi.

— Da, Sire, spuse ducele agăţîndu-se de acest din urmă cuvînt. Noi ştim că sînteţi un prinţ luminat şi evlavios şi că nici o plăcere nu poate să vă facă să pierdeţi din vedere interesele Bisericii. De aceea am venit cu atîta încredere la Maiestatea Voastră.

— Priveşte puţin încrederea vărului tău, Henric, spuse Chicot arătîndu-i regelui pe gentilomii care, din respect, rămăseseră afară din apartament; şi-a lăsat o treime din ei la uşa cabinetului tău şi celelalte două

treimi la poarta Luvrului.

— Cu încredere? repetă Henric; nu vii oare totdeauna cu încredere la mine, vere?

— Sire, ştiu ce vreau să zic; această încredere despre care vorbesc e în legătură cu propunerea ce socotesc să v-o fac.

— Ah! ah! ai să-mi propui ceva, vere? Atunci, vorbeşte cu încredere, după cum spui, cu toată încrederea. Ce ai să-mi propui?

— Aducerea la îndeplinire a uneia dintre cele mai frumoase idei au pus în mişcare lumea creştină de cînd cruciadele au ajuns cu neputinţă.

— Vorbeşte, duce.

— Sire, urmă ducele, dar de astă dată ridicînd vocea în aşa fel încît să fie auzit din anticameră, Sire, nu este un titlu zadarnic acela de rege Prea Creştin, el obligă la o sîrguinţă înfocată pentru apărarea religiei. Fiul mai mare al Bisericii, şi acesta este titlul vostru, Sire, trebuie să fie totdeauna gata să-şi apere mama.

— Ia te uită, spuse Chicot, la vărul meu care predică cu o spadă mare la şold şi cu un coif pe cap; e ciudat! acum nu mă mai mir că vor să facă războiul şi călugării; Henric, îţi cer un regiment pentru Gorenflot.

Ducele se făcu că nu aude; Henric încrucişă picioarele unul peste altul,îşi puse cotul pe genunchi şi îşi răzimă bărbia în palmă.

— Nu cumva Biserica e ameninţată de Sarazini, scumpul meu duce? întrebă el; sau poate năzuieşti din întîmplare la titlu de rege... al Ierusalimului?

— Sire, reluă ducele, acea mare mulţime de popor care mă urma slăvindu-mi numele, nu mă onora cu acea primire, vă rog să mă credeţi, decît pentru a răsplăti ardoarea zelului meu pentru apărarea credinţei.

Am mai avut odată cinstea să vorbesc Maiestăţii Voastre înainte de suirea sa pe tron, de un proiect de alianţă între toţi adevăraţii catolici.

— Da, da, spuse Chicot; da, eu îmi aduc aminte, e vorba de Ligă, la naiba! Henric, Liga prin Sfîntul Bartolomeu! Liga, regele meu; pe cuvîntul meu, eşti foarte uituc, fiule, că nu-ţi aduci aminte de o idee atît de triumfătoare.

Ducele se întoarse la auzul acestor cuvinte şi lăsă să cadă o privire dispreţuitoare asupra aceluia care le rostise, neştiind cîtă greutate aveau aceste cuvinte în mintea regelui, încărcate cum erau şi de destăinuirile făcute cu puţin mai înainte de către domnul de Morvilliers.

Ducele de Anjou înţelese şi, ducîndu-şi un deget la buze, îl privi ţintă pe ducele de Guise, palid şi nemişcat întocmai ca statuia Prevederii.

De astă dată regele nu băgă de seamă semnul de înţelegere care lega între ele interesele celor doi prinţi; dar Chicot, apropiindu-se de urechea sa sub motivul de a-i aranja penele de la pălărie, îi spuse în şoaptă:

— Uită-te la fratele tău, Henric.

Privirea lui Henric se ridică repede; degetul ducelui se lăsă în jos aproape tot atît de repede; însă era prea tîrziu. Henric văzuse mişcarea şi îi ghicise recomandaţia.

— Sire, urmă ducele de Guise, care văzuse mişcarea lui Chicot, dar care nu putuse să-i audă cuvintele, catolicii, într-adevăr, au numit această asociaţie Sfînta Ligă; ea are drept scop principal să întărească tronul împotriva hughenoţilor, duşmanii săi de moarte.

— Bine zis! strigă Chicot. Aprob *pedibus et nutu*.

— Însă, urmă ducele, nu e deajuns să te asociezi; nu e deajuns să formezi o masă, oricît de compactă ar fi;

trebuie să-i dai o direcţie. Or, într-un regat ca acela al Franţei, mai multe milioane de oameni nu se adună fără încuviinţarea regelui.

— Mai multe milioane de oameni! strigă Henric nefăcînd nici o sforţare pentru a ascunde o surpriză care ar fi luată pe bună dreptate drept frică.

— Mai multe milioane de oameni, repetă Chicot, un mic sîmbure de nemulţumiţi şi care, dacă e semănat, după cum nu mă îndoiesc, de mîini dibace, va da roade frumoase.

De astă dată, răbdarea ducelui păru să fi ajuns la capăt; el îşi strînse buzele dispreţuitoare apăsînd podeaua cu un picior pe care nu îndrăznea s-o izbească:

— Mă mir, Sire, spuse el, că Maiestatea Voastră îngăduie să fiu întrerupt atît de des cînd am cinstea să-i vorbesc despre lucruri atît de serioase.

Chicot, la această demonstraţie, a cărei dreptate păru ca o întelege, întoarse în jurul lui nişte priviri furioase şi, imitînd vocea ascuţită a uşierului din parlament:

—Tăceţi odată! strigă el, sau, pe toţi dracii! veţi avea de a face cu mine.

— Mai multe milioane de oameni! reluă regele, căruia îi venea greu să înghită cifra, este măgulitor pentru religia catolică; dar faţă de aceste mai multe milioane de asociaţi, cîţi protestanţi se află în regatul meu?

Ducele păru să caute.

— Patru, spuse Chicot.

Această nouă glumă îi făcu pe prietenii regelui să izbucnească în rîs, în vreme ce Guise încrunta din sprîncene şi gentilomii din anticameră murmurau cu voce tare împotriva îndrăznelii Gasconului.

Regele se întoarse încet spre unde veneau aceste murmure şi cum, atunci cînd voia, Henric avea o privire plină de demnitate, murmurele încetară.

Apoi, întorcînd aceeaşi privire spre duce, fără a-i schimba ceva din expresie:

— Să vedem, domnule, spuse el, ce ceri?... La ţintă... la ţintă...

— Cer, Sire, căci popularitatea regelui meu îmi este poate chiar mai scumpă decît a mea, cer ca Maiestatea Voastră să ne arate limpede că ne este de asemenea superior în zelul său pentru religia catolică după cum ne este şi în celelalte lucruri, şi că înlătură astfel toate pretextele nemulţumiţilor de a reîncepe războaiele.

— Ah! dacă nu este vorba decît de război, vere, spuse Henric, am trupe şi numai sub ordinele dumitale ţii, mi se pare, în tabăra pe care ai părăsit-o pentru a-mi da aceste minunate sfaturi, aproape douăzeci şi cinci de mii de oameni.

— Sire, cînd vorbeam de război, ar fi trebuit poate să mă explic .

— Explică-te vere; eşti un mare căpitan şi voi avea, cred că nu te îndoieşti, plăcere să te aud vorbind de asemenea lucruri.

— Sire, voiam să spun că, în vremurile prin care trecem, regii sînt chemaţi să susţină două războaie, războiul moral, dacă mă pot exprima astfel şi războiul politic; războiul împotriva ideilor şi războiul împotriva oamenilor.

— La naiba! spuse Chicot, straşnică expunere!

— Tăcere! nebunule, spuse regele.

— Oamenii, urmă ducele, oamenii sînt vizibili, pipăibili muritori; îi împreuni, îi ataci, îi înfrîngi şi cînd i-ai înfrînt le faci procese şi îi spînzuri, sau poate chiar mai

mult.

— Da, spuse Chicot, îi spînzuri fără proces; este mai scurt şi mai regal.

— Dar ideile, urmă ducele, nu le poţi întîlni astfel, Sire, ele alunecă nevăzute şi pătrunzătoare; se ascund mai ales de ochii aceluia care voieşte să le distrugă; adăpostite în fundul sufletelor, ele prind rădăcini adînci; şi cu cît se taie ramurile neprevăzătoare care ies în afară, cu atît rădăcinile dinăuntru ajung mai puternice şi mai de nedescurcat. O idee, Sire, este un pitic uriaş pe care trebuie să-l supraveghezi zi şi noapte; căci ideea care se tîra ieri la picioarele voastre, mîine vă va stăpîni capul. O idee, Sire, este scînteia care cade pe paie; trebuie un ochi bun în plină zi pentru a ghici începuturile incendiului; şi iată pentru ce, Sire, milioane de supraveghetori sînt necesari.

— Iată-i daţi la toţi dracii pe cei patru hughenoţi din Franţa, strigă Chicot; la naiba! îi plîng.

— Şi tocmai pentru a veghea la această supraveghere, urmă ducele, îi propuneam Maiestăţii Voastre să numească un şef al acestei sfinte Uniuni.

— Ai vorbit, vere? îl întrebă Henric pe duce.

— Da, Sire, şi fără înconjur, după cum a putut vedea Maiestatea Voastră.

Chicot scoase un suspin înspăimîntător, în vreme ce ducele de Anjou revenit din prima-i spaimă, îi zîmbea prinţului lorenez.

— Ei bine! spuse regele celor ce-l înconjurau, ce gîndiţi despre aceasta, domnilor?

Chicot, fără să răspundă la ceva, îşi luă pălăria şi mănuşile; apoi înhăţînd de coadă o piele de leu, o trase într-un colţ al apartamentului şi se culcă peste ea.

— Ce faci Chicot? întrebă regele.

— Sire, spuse Chicot, noaptea, după cît se spune, aduce bune sfaturi. De ce se spune aceasta? Pentru că noaptea se doarme. Vreau să dorm, sire; şi mîine, cu capul odihnit, îi voi răspunde vărului meu de Guise.

Şi se lungi pînă la unghiile animalului.

Ducele îi aruncă Gasconului o privire furioasă căreia, redeschizînd un ochi, acesta îi răspunse printr-un sforăit asemănător bubuitului de tunet.

— Ei bine! Sire, întrebă ducele, ce gîndeşte Maiestatea Voastră?

— Eu gîndesc că, ai ca totdeauna dreptate, vere; convoacă deci pe principalii membrii ai Ligii, vino în fruntea lor şi îl voi alege pe omul care îi trebuie religiei.

— Cînd, Sire? întrebă ducele.

— Mîine.

Şi rostind acest din urmă cuvînt, îşi împărţi cu îndemînare zîmbetul. Ducele de Guise avu prima parte, ducele de Anjou cea de-a doua.

Acesta din urmă voia să se retragă împreună cu curtea; dar la primul pas pe care-l făcu cu această intenţie:

— Rămîi, frate, îi spuse Henric, am să-ţi vorbesc.

Ducele de Guise îşi apăsă o clipă mîna pe frunte ca pentru a strînge o lume de gînduri şi plecă cu toată suita sa care se pierdu sub bolte.

O clipă după aceea se auziră strigătele mulţimii care îi saluta ieşirea din Luvru, după cum îi salutase intrarea.

Chicot sforăia mereu, dar nu am îndrăzni să răspundem că dormea.

CAPITOLUL XXXVIII

Castor şi Pollux

Regele îşi concediase toţi favoriţii în vreme ce pe fratele său îl oprise.

Ducele de Anjou care în timpul scenei precedente, reuşise să păstreze atitudinea unui om indiferent, atitudine care nu putuse să-l înşele pe Chicot şi pe ducele de Guise, primi fără bănuială invitaţia lui Henric. El nu avea nici o cunoştinţă de acea aruncătură de ochi pe care Gasconul făcuse să-i fie trimisă de rege şi care îi surprinsese degetul indiscret prea aproape de buze.

— Frate, spuse Henric, după ce se asigurase că afară de Chicot nimeni nu mai rămăsese în cabinet şi mergînd cu paşi mari de la uşă la fereastră, ştii că sînt un prinţ fericit?

— Sire, spuse ducele, fericirea Maiestăţii Voastre, dacă într-adevăr Maiestatea Voastră se simte fericită, nu este decît o răsplată pe care cerul o datorează meritelor sale.

Henric îl privi pe fratele său.

— Da, fericit, reluă el, căci atunci cînd marile idei nu-mi vin mie, ele vin acelora care mă înconjoară. Or, este o mare idee aceea care a avut-o vărul meu de Guise.

Ducele se înclină în semn de aprobare.

Chicot deschise un ochi, ca şi cum nu ar fi auzit aşa de bine cu amîndoi ochii închişi şi ca şi cum ar fi avut nevoie să vadă faţa regelui pentru a-i înţelege mai bine cuvintele.

— De aceea, urmă Henric, reunind sub acelaşi steag

pe toţi catolicii, a face din regat Biserică, a înarma astfel fără să dai nimănui de bănuit , toată Franţa, de la Calais pînă la Languedoc, de la Bretania pînă la Burgundia, astfel ca să am totdeauna o armată gata să meargă împotriva Englezului, Flamandului sau Spaniolului, fără ca vreodată nici Flamandul, nici Spaniolul, şi nici Englezul să poată să se alarmeze, înţelegi François că aceasta este o idee măreaţă?

— Nu-i aşa, Sire, spuse ducele de Anjou, încîntat de a vedea că fratele său era de părerea spuselor ducelui de Guise, aliatul său.

— Da, şi mărturisesc că doresc din toată inima să răsplătesc cu dărnicie pe autorul unui aşa de frumos proiect.

Chicot deschise amîndoi ochii; dar îi reînchise imediat: surprinsese pe faţa regelui unul din acele imperceptibile zîmbete, vizibile numai pentru el care îl cunoştea pe Henric al său mai bine ca orişicine, şi acest zîmbet îi fu deajuns.

— Da, urmă regele, o repet,un astfel de proiect merită răsplată şi voi face totul pentru acela care l-a conceput; este într-adevăr ducele de Guise, acela care este părintele acestei bune idei, sau mai degrabă al acestei frumoase opere? căci opera este începută, nu-i aşa, frate?

Ducele de Anjou făcu un semn că de fapt lucrul primise un început de execuţie.

— Din ce în ce mai bine, reluă regele. Am spus că eram un prinţ fericit; aş fi putut spune foarte fericit, François, pentru că nu numai că aceste idei le vin celor din preajma mea, dar chiar, în graba lor de a fi folositori regelui şi rudei lor, ei execută aceste idei; dar eu te-am mai întrebat, dragul meu François, spus Henric punînd

mîna pe umărul fratelui său, te mai întreb încă dacă vărului meu de Guise trebuie să-i fiu recunoscător de această regală idee?

— Nu, Sire, cardinalul de Lorena o avusese de mai bine de douăzeci de ani şi numai Sfîntul Bartolomeu i-a împiedicat executia, sau mai degrabă momentan i-a făcut execuţia zadarnică.

— Ah! ce păcat că a murit cardinalul de Lorena! spuse Henric, l-aş fi făcut papă la moartea Sanctităţii Sale Grigore al III-lea; dar nu e mai puţin adevărat, urmă Henric cu acea blîndeţe care făcea din el primul comediant din regatul său, nu e mai puţin adevărat că nepotul său a moştenit ideea şi a făcut-o să rodească. Din nenorocire, nu pot să-l fac papă pe el; însă îl voi face... ce aş putea oare să-l fac ceea ce să nu fie, François?

— Sire, spuse François cu totul înşelat de cuvintele fratelui său, exageraţi meritele vărului nostru; ideea nu este decît o moştenire, după cum aţi spus, însă un om l-a ajutat foarte mult să cultive această moştenire.

— Fratele său cardinalul, nu-i aşa?

— Fără îndoială, s-a ocupat şi el, însă altul este.

— Nu o fi Mayenne?

— O! Sire, spuse ducele, îi faceţi prea multă cinste.

— Aşa e. Cum să-mi închipui că o idee politică poate să-i vină unui asemenea măcelar. Dar cui oare trebuie să-i fiu recunoscător de această idee dată vărului meu de Guise, François?

— Mie, Sire, spuse ducele.

— Dumitale! făcu Henric ca şi cînd ar fi fost în culmea mirării.

Chicot deschise un ochi.

— Cum! spuse Henric, cînd vedeam toată lumea

dezlănţuită împotriva mea, predicatorii împotriva viciilor mele, poeţii şi epigramiştii împotriva moravurilor mele, doctorii în politică împotriva greşelilor mele; în vreme ce prietenii mei rîdeau de neputinţa mea, în vreme ce situaţia ajunsese atît de încurcată, în vreme ce eu slăbeam văzînd cu ochii şi îmi albea părul în fiecare zi, o asemenea idee ţi-a venit, François, dumitale, care, trebuie s-o mărturisesc, — vezi, omul e slab şi regii sînt orbi — dumitale pe care nu te priveam totdeauna ca pe un prieten? Ah! François, cît de vinovat sînt!

Şi Henric, înduioşat pînă la lacrimi, întinse mîna fratelui său.

Chicot deschise amîndoi ochii.

— Oh! Dar, urmă Henric, ideea e minunată. Neputînd strînge impozite şi nici înarma trupe fără să fac lumea să ţipe; neputîndu-mă plimba, dormi şi nici iubi fără să-i fac pe toţi să rîdă, iată că ideea domnului de Guise, sau mai de grabă a dumitale, frate, îmi dă în acelaşi timp armată, bani, prieteni şi odihnă. Acum, pentru ca această odihnă să dureze, François, e nevoie de un singur lucru.

— Care?

— Vărul meu a vorbit adineauri de a da un şef întregii mişcări. Şeful acesta, înţelegi bine, François, nu poate să fie nici unul din favoriţii mei; nici unul nu are în acelaşi timp mintea şi inima trebuincioase unei atît de mari răspunderi. Quélus este viteaz, însă nenorocitul, nu este ocupat decît cu dragostea sa. Maurion este viteaz; însă, înfumuratul, nu se gîndeşte decît la toaleta sa. Schomberg este viteaz; însă nu are minte destul de luminată, chiar prietenii săi sînt siliţi s-o recunoască. D'Epernon este viteaz; însă este un prefăcut în care nu m-aş încrede o singură clipă, cu toate că mă port bine cu

el. Dar, dumneata ştii, François, spuse Henric cu o delăsare crescîndă, una din cele mai grele sarcini ale regilor este aceea de a fi siliţi să se prefacă. Aşa că, vezi, adăugă Henric, cînd pot vorbi cu inima deschisă ca în clipa de faţă, ah! mai răsuflu şi eu.

Chicot închise din nou amîndoi ochii.

— Ei bine! spuneam deci, urmă Henric, că dacă vărul meu de Guise a avut această idee, ideea în dezvoltarea căreia dumneata ai avut o parte atît de importantă, François, lui trebuie să-i revină sarcina de a o duce la îndeplinire.

— Ce spuneţi, Sire? strigă François gîfîind de nelinişte.

— Spun că, pentru o asemenea mişcare, trebuie un mare prinţ.

— Sire, băgaţi de seamă!

— Un bun căpitan, un dibaci mijlocitor.

— Un dibaci mijlocitor, mai ales, repetă ducele.

— Ei bine! François, oare postul acesta, sub toate raporturile, nu i se potriveşte domnului de Guise? Ce zici?

— Frate, spuse François, domnul de Guise este destul de puternic şi aşa.

— Da, fără îndoială, însă tocmai puterea lui face forţa mea.

— Ducele de Guise are armata şi burghezimea, cardinalul de Lorena are Biserica; Mayenne este un instrument în mîinile celor doi fraţi; aţi aduna prea multe forţe într-o singură mînă.

— Aşa e, spuse Henric, mă gîndisem şi eu la acest lucru, François.

— Dacă Guisii ar fi fost prinţi francezi, ar fi mai mers;

interesul lor ar fi fost să mărească pe cît se poate casa Franţei.

— Fără îndoială, însă, dimpotrivă, sînt prinţi lorenezi.

— Dintr-o casă mereu în duşmănie cu a noastră.

— Ascultă, François, mi-ai atins rana, ei, Doamne! nu te credeam aşa de bun om politic; ei bine, da, iacă ceea ce mă face să slăbesc, ceea ce face să-mi albească părul; ascultă, este tocmai această înălţare a casei de Lorena alături de a noastră; nu este zi, vezi dumneata, François, în care aceşti trei Guisi, — bine ai spus că ei trei ţin totul — nu este zi în care, fie ducele, fie cardinalul, fie Mayenne, unul sau altul în sfîrşit, prin îndrăzneală sau prin dibăcie, prin forţă sau viclenie, să nu-mi răpească vreo fîşie din partea mea, vreo părticică din prerogativele mele, fără ca eu, sărac, slab şi izolat cum sînt, să pot lupta împotriva lor. Ah! François, dacă am fi putut citi în inima dumitale cum citesc în clipa de faţă, desigur, găsind în dumneata un sprijin, aş fi putut rezista mai bine decît am făcut-o; dar acum vezi dumneata, este prea tîrziu.

— Pentru ce?

— Pentru că ar însemna să dau o luptă şi într-adevăr, orice luptă mă oboseşte; îl voi numi deci şef al Ligii.

— Nu aţi face bine, frate, spuse François.

— Dar pe cine vrei să-l numesc, François? Cine va primi acest post primejdios, da, primejdios, căci nu ai văzut care era ideea ducelui? Era să-l numesc şef al acestei Ligi.

— Ei bine?

— Ei bine! oricine pe care-l voi numi în această funcţie, va deveni duşmanul său.

— Numiţi un om destul de puternic pentru ca forţa

lui, sprijinită pe a voastră, să nu aibă nimic de temut de la forţa şi puterea celor trei Lorenezi uniţi.

— Ei! bunul meu frate, spuse Henric cu o voce descurajată, nu ştiu pe nimeni care să îndeplinească aceste condiţii.

— Priviţi în jurul vostru, Sire.

— În jurul meu, nu te văd decît pe dumneata şi pe Chicot, frate, care sînteţi adevăraţii mei prieteni.

— Oh! oh! murmură Chicot, oare voieşte să-mi joace vreo festă?

Şi el îşi închise din nou amîndoi ochii.

— Ei bine! spuse ducele, nu înţelegeţi, frate?

Henric privi pe ducele de Anjou ca şi cînd un văl i-ar fi căzut de pe ochi.

— Ei, ce! strigă el.

François făcu o mişcare din cap.

— Dar nu, spuse Henric, dumneata nu vei primi niciodă,François. Sarcina este prea grea: nu eşti dumneata desigur acela care te vei deprinde să faci exerciţii cu toţi acei burghezi; nu vei fi dumneata acela care-şi va da osteneala de a revizui discursurile predicatorilor; nu vei fi dumneata acela care, în caz de luptă, vei merge să faci pe casapul pe străzile Parisului, transformate în abator; trebuie să fii întreit ca domnul de Guise şi să ai un braţ drept care se numeşte Carol şi un braţ stîng care se numeşte Ludovic. Or, ducele a ucis foarte bine în noaptea Sfîntului Bartolomeu; cum ţi se pare, François?

— Foarte bine a ucis, Sire!

— Da, se poate. Dar nu-mi răspunzi la întrebarea mea, François. Ce! ţi-ar place să faci slujba pe care am spus-o! te vei obişnui cu cămaşa de zale a acestor hoinari şi cu tigaia pe care şi-o pun pe cap în loc de

cască? Ce! te vei face popular, dumneata, supremul senior al curţii noastre? La naiba! frate, cum se schimbă omul cu vîrsta!

— Eu nu voi face poate acestea pentru mine, Sire, dar voi face desigur pentru dumneavoastră.

— Bun frate, excelent frate, spuse Henric ştergîndu-şi cu vîrful degetului o lacrimă care nu existase niciodată.

— Deci, spuse François, nu v-ar displace prea mult, frate, să mă încarc cu această însărcinare pe care socoteaţi s-o încredinţaţi domnului de Guise?

— Să-mi displacă, mie! strigă Henric. La naiba! nu, aceasta nu-mi displace, mă încîntă, dimpotrivă. Aşadar şi dumneata te-ai gîndit la Ligă. Cu atît mai bine, la naiba! cu atît mai bine. Aşadar, dumneata de asemenea, ai avut o mică parte din idee, ce spun, o mică parte? o mare parte! După cele ce mi-ai spus, este minunat, pe cuvîntul meu. Nu sînt înconjurat, într-adevăr, decît de minţi superioare şi eu sînt marele măgar al regatului meu.

— O! Maiestatea Voastră glumeşte.

— Eu! să mă ferească Dumnezeu! situaţia este prea gravă. O spun, cum o gîndesc, François; mă scoţi dintr-o mare încurcătură, cu atît mai mare cu cît, de cîtva timp, vezi dumneata, François, sînt bolnav, facultăţile mă lasă. Miron îmi explică aceasta adesea. Dar să vedem, să revenim la lucruri serioase; de altfel, ce nevoie am de mintea mea dacă mă pot lumina la flacăra minţii dumitale? Spuneam, deci că te voi numi şef al Ligii, ce zici?

François tresări de bucurie.

— Oh! spuse el, dacă Maiestatea Voastră m-ar crede demn de această încredere.

—Încredere; ah! din moment ce nu domnul de Guise este acela care e şeful, de cine vrei dumneata să mă

feresc? De însăşi Liga? Oare din întîmplare Liga mi-ar fi primejdioasă? Vorbeşte, bunul meu François, spune-mi totul.

— Ah! Sire, făcu ducele.

— Ce nebun sînt! reluă Henric; în acest caz fratele meu nu va mai fi şef, sau, mai bine încă, din moment ce fratele meu va fi şeful, nu va mai fi primejdie. Ce zici? Este logică aceasta şi pedagogul nostru nu ne-a furat banii; nu, pe cuvîntul meu, nu am bănuieli. De altfel, cunosc destui spadasini în Franţa pentru a fi sigur că mă lupt în bună tovărăşie împotriva Ligii, în ziua cînd Liga mi-ar stingheri prea mult mişcările.

— E adevărat, Sire, răspunse ducele cu o naivitate aproape tot atît de bine prefăcută ca aceea a fratelui său, regele este tot rege.

Chicot deschise un ochi.

— La naiba, spuse Henric. Însă din păcate şi mie îmi vine o idee; e de necrezut cum mai vin ideile astăzi, sînt zile de astea cîteodată.

— Ce idee, frate? întrebă ducele cu o oarecare nelinişte, pentru că nu putea crede că o atît de mare fericire să se poată îndeplini fără piedică.

— Ei, vărul nostru de Guise, părintele, sau mai de grabă acela care se crede părintele născocirii, vărul nostru de Guise şi-a vîrît probabil în cap ca el să fie şeful. El va voi astfel comanda.

— Comanda, Sire?

— Fără îndoială, fără nici o îndoială chiar; el nu a nutrit această idee decît pentru ca să-i folosească. E adevărat că spui că ai nutrit-o împreună cu el. Bagă de seamă, François, el nu e omul care să fie victima lui *Sic vos non vobis*... îl cunoşti pe Virgiliu, *nidificatis, aves*.

— O! Sire.

— François, m-aş prinde că şi are de gînd. Mă ştie atît de fără grijă!

— Da, însă de îndată ce îi veţi fi arătat voinţa voastră, va ceda.

— Sau se va preface că cedează. Şi ţi-am mai spus-o; bagă de seamă, François, are braţul lung, vărul meu de Guise. Voi spune mai mult, voi spune că are braţele lungi şi că nici unul din regat, nici chiar regele, nu ar atinge ca el, întinzîndu-le, cu o mînă Spania şi cu cealaltă Anglia, pe don Juan de Austria şi pe Elisabeta. Boubon avea spada mai puţin lungă decît braţul vărului meu de Guise şi totuşi i-a făcut rău lui Francisc I, strămoşul nostru.

— Dar, spuse François, dacă Maiestatea Voastră îl crede atît de primejdios, acesta este un motiv mai mult pentru a-mi da comanda Ligii, pentru a-l prinde între puterea mea şi a voastră şi atunci, la cea dintîi trădare ce o va întreprinde, să i se facă proces.

Chicot deschise celălalt ochi.

— Să i se facă proces! François, proces; acest lucru era bun pentru Ludovic al XI-lea care era puternic şi bogat, să facă procese şi să pună să se ridice eşafoduri; însă eu, nu am nici măcar destui bani pentru a cumpăra toată catifeaua neagră de care, într-un asemenea caz, aş putea avea nevoie.

Zicînd aceste cuvinte, Henric care, cu toată puterea ce o avea asupra sa, se însufleţise pe nesimţite, aruncă o privire a cărei strălucire ducele nu o putu susţine.

Chicot închise amîndoi ochii.

Urmă o clipă de tăcere între cei doi prinţi.

Regele o rupse cel dintîi.

— Trebuie deci să menajăm totul, dragul meu François, spuse el; nu războaie civile, nu certuri între

supuşii mei. Eu sînt fiul lui Henric bătăiosul şi al Caterinei cea vicleană; am moştenit puţin din viclenia bunei mele mame; îl voi chema pe ducele de Guise şi îi voi face atît de frumoase făgăduieli, încît vom aranja treburile dumitale prin bună înţelelgere.

— Sire, strigă ducele de Anjou, îmi acordaţi comanda, nu-i aşa?

— Cred şi eu.

— Ţineţi ca s-o am?

— Foarte mult.

— Voiţi, în sfîrşit?

— Este cea mai mare dorinţă a mea; dar aceasta nu trebuie să-i displacă prea mult vărului meu de Guise, totuşi.

— Ei bine! fiţi pe pace, spuse ducele de Anjou, dacă nu vedeţi în numirea mea decît această piedică, mă însărcinez eu să aranjez lucrurile cu ducele.

— Cînd?

— Numaidecît.

— Te vei duce la el? Îi vei face aşadar o vizită? O! frate, gîndeşte-te, cinstea este prea mare!

—Nu, Sire, nu mă duc la el.

— Cum aşa?

— Mă aşteaptă.

— Unde?

— La mine.

— La dumneata? Am auzit strigătele care i-au salutat ieşirea din Luvru.

— Da, însă după ce a ieşit prin poarta cea mare, s-a înapoiat prin cea mică. Regele avea dreptul la prima vizită a ducelui de Guise; dar eu, am dreptul la cea de-a doua.

— Ah! frate, spuse Henric, cît îţi sînt de recunoscător

că susţii astfel prerogativele noastre, pe care eu am slăbiciunea să le las în părăsire cîteodată! Du-te deci, François, şi înţelege-te cu el.

Ducele luă mîna fratelui său şi se plecă să o sărute.

— Ce faci, François? În braţele mele, pe inima mea, strigă Henric, acolo-i adevăratul dumitale loc.

Şi cei doi fraţi se îmbrăţişară de mai multe ori, apoi, după o ultimă îmbrăţişare, ducele de Anjou, recăpătîndu-şi libertatea, ieşi din cabinet, străbătu cu repeziciune galeriile şi alergă spre aparatamentul său.

Trebuie ca inima sa, întocmai ca aceea a primului navigator, să fi fost încercuită cu stejar şi cu oţel pentru a nu se sparge de bucurie.

Regele, văzîndu-şi fratele plecat, scrîşni de mînie şi repezindu-se prin coridorul tainic care duce la camera Margaretei de Navara, ocupată acum de ducele de Anjou, el se duse la un fel de ferestruică de unde se puteau asculta destul de uşor convorbirile care aveau să aibă loc între ducii de Anjou şi de Guise, întocmai cum Denys din ascunzătoarea sa putea asculta convorbirea prizonierilor.

— Pe toţi dracii! spuse Chicot deschizînd ochii şi ridicîndu-se, ce mişcătoare sînt scenele de familie! M-am crezut o clipă în Olimp, asistînd la întrevederea dintre Castor şi Pollux, după cele şase luni de despărţire.

CAPITOLUL XXXIX

Cum se dovedeşte că a asculta este cel mai bun mijloc de a auzi

Ducele de Anjou îl întîlni pe oaspetele său, ducele de

Guise, în acea cameră a reginei Navarei, unde odinioară Bearnezul şi de Mouy, hotărîseră, cu voce înceată şi gura lîngă ureche, planurile lor de evadare; prevăzătorul Henric ştia bine că existau puţine camere la Luvru care să nu fie amenajate în aşa fel încît cuvintele să poată ajunge, chiar atunci cînd erau spuse în şoaptă, la urechea aceluia care avea interes să le asculte. Ducele de Anjou cunoştea şi el acest amănunt atît de important; însă cu totul amăgit de bunătatea fratelui său, el îl uită sau nu-i dădea nici o importanţă.

Henric al III-lea, după cum am spus, intră în observatorul său, chiar în clipa în care, la rîndu-i, fratele său, intra în cameră, astfel încît nici unul din cuvintele celor doi interlocutori nu-i scăpă regelui.

— Ei bine! Monseniore, întrebă cu vioiciune ducele de Guise.

— Ei bine! duce, şedinţa s-a ridicat.

— Sînteţi foarte palid, Monseniore.

— Se vede? întrebă ducele cu nelinişte.

— Eu văd, Monseniore.

— Regele nu a văzut nimic?

— Nimic, cel puţin aşa cred; şi Maiestatea Sa a reţinut-o pe Alteţa Voastră?

— După cum ai văzut, duce.

— Fără îndoială a-i vorbi de propunerea pe care venisem să i-o fac.

— Da, domnule.

Urmă apoi o tăcere destul de supărătoare al cărei sens, Henric al III-lea care era aşezat în aşa fel încît să nu piardă nici un cuvînt din convorbirea lor, îl înţelese.

— Şi ce spune Maiestatea Sa, Monseniore? întrebă ducele de Guise.

— Regele aprobă ideea; însă cu cît ideea este mai

uriaşă cu atît un om ca dumneata pus în fruntea acestei idei i se pare mai primejdios.

— Atunci, sîntem pe cale să dăm greş.

— Mă tem şi eu, scumpul meu duce, şi Liga îmi pare desfiinţată.

— Drace! făcu ducele, ar însemna să mori înainte de a te naşte, să sfîrşeşti înainte de a fi început.

— Au aceeaşi minte şi unul şi altul, spuse o voce aspră şi tăioasă care răsună la urechea lui Henric, plecat asupra observatorului său.

Henric se întoarse repede şi văzu corpul cel mare al lui Chicot plecat pentru a asculta la ferestruica lui după cum el asculta la a sa.

— M-ai urmat, ticălosule! strigă regele.

— Taci, spuse Chicot făcînd un gest cu mîna; taci, fiule, mă împiedici să aud.

Regele ridică din umeri; dar cum Chicot era, la urma urmelor, singura fiinţă omenească în care avea deplină încredere, el se apucă să asculte din nou.

Ducele de Guise reluase cuvîntul.

— Monseniore, spuse el, mi se pare că, în cazul acesta, regele şi-ar fi anunţat numaidecît refuzul. Mi-a făcut o primire destul de proastă pentru a îndrăzni să-mi spună tot ce gîndea. Nu cumva voieşte să mă înlăture?

— Aşa mi se pare şi mie, spuse prinţul cu şovăială.

— Ar ruina întreprinderea atunci.

— Negreşit, reluă ducele de Anjou; şi cum dumneata ai angajat acţiunea, eu a trebuit să te ajut cu toate mijloacele mele şi am făcut-o.

— În ce privinţă, Monseniore.

— În aceea că regele m-a lăsat aproape stăpîn să însufleţesc sau să ucid pentru totdeauna Liga.

— Cum aşa? spuse ducele lorenez a cărui privire

aruncă scîntei fără voia lui.

— Ascultă, lucrul acesta este supus mereu aprobării principalilor conducători, înţelegi bine. Dacă, în loc să te izgonească pe dumneata şi să desfiinţeze Liga, ar numi un şef favorabil întreprinderii; dacă, în loc să-l înalţe pe ducele de Guise în postul acesta, l-ar aşeza pe ducele de Anjou?

— Ah! făcu ducele de Guise, care nu-şi putu reţine nici exclamarea, nici sîngele care îi urca în obraji.

— Bun! spuse Chicot, cei doi dulăi au să se bată pe oase.

Dar, spre marea surprindere a lui Chicot şi mai cu seamă a regelui, care, în această privinţă ştia mai puţin decît Chicot, ducele de Guise încetă deodată să se mire şi să se înfurie şi urmînd cu o voce liniştită şi aproape veselă:

— Sînteţi un politician dibaci, Monseniore, spuse el, dacă aţi făcut aceasta.

— Am făcut-o, răspunse ducele.

— Chiar foarte repede!

— Da; însă trebuie s-o spun, m-a ajutat şi împrejurarea şi m-am folosit de ea; totuşi, scumpul meu duce, nimic nu a rămas hotărît şi nu am voit să iau nici o măsură înainte de a te fi văzut.

— Cum aşa, Monseniore?

— Pentru că nu ştiu încă unde ne va duce acest lucru.

— Eu ştiu, spuse Chicot.

— Este un mic complot, spuse Henric zîmbind.

— Şi despre care domnul de Morvilliers, care este totdeauna bine informat după cum pretinzi, nu ţi-a vorbit totuşi; dar lasă-mă să ascult, văd că devine interesant.

— Ei bine! eu vă voi spune, Monseniore, nu unde ne

va duce acest lucru, căci numai Dumnezeu poate şti, însă la ce ne poate servi, reluă ducele de Guise; Liga este o a doua armată; ori, cum eu o ţin pe cea dintîi, cum fratele meu cardinalul ţine Biserica, nimic nu ne va putea rezista atîta vreme cît vom rămîne uniţi.

— Fără să mai punem la socoteală, spuse ducele de Anjou, că eu sînt moştenitorul prezumtiv al coroanei.

— Ah! făcu Henric.

— Are dreptate, spuse Chicot; este greşala ta, fiule; desparţi mereu cele două cămăşi ale Sfintei Fecioare din Chartes.

— Însă, Monseniore, oricît de moştenitor prezumtiv al coroanei aţi fi, trebuie să socotiţi şi întîmplările nefericite.

— Duce, crezi că nu le-am socotit pînă acum şi că nu le-am cîntărit pe toate de o sută de ori?

— Există mai întîi regele Navarei.

— O! acela nu mă îngrijorează; este ocupat de amorurile sale cu La Fosseuse.

— Acela, Monseniore, acela se va certa pînă şi pe curelele pungii dumneavoastră; e jerpelit, slab, flămînd, seamănă cu acele pisici de pe streşini pe care numai mirosul unui şoarece l-ar face să petreacă nopţi întregi la ferestruica unui pod, în vreme ce pisica grasă, cu blana mare, oblojită, nu poate, atît de greoaie îi este laba, să-şi scoată ghiara din teaca de catifea; regele Navarei vă pîndeşte; el nu vă pierde din vedere, nici pe dumneavoastră, nici pe fratele dumneavoastră; e flămînd după tronul dumneavoastră. Aşteptaţi să se întîmple un accident acelui care e aşezat pe el şi veţi vedea dacă pisica slabă are muşchii elastici şi dacă nu va sări dintr-un singur salt, pentru a vă face să-i simţiţi ghiara, de la Pau la Paris; veţi vedea, Monseniore, veţi vedea.

— Un accident aceluia care e aşezat pe tron? repetă încet François aţintindu-şi ochii întrebători asupra ducelui de Guise.

— Ei! ei! făcu Chicot, ascultă, Henric, acest Guise spune, sau mai de grabă are să spună lucruri foarte instructive şi de care îţi dau sfatul să te foloseşti.

— Da, Monseniore, repetă ducele de Guise. Un accident! Accidentele nu sînt rare în familia dumneavoastră, o ştiţi ca şi mine, poate chiar mai bine decît mine. Cutare prinţ este sănătos, cînd deodată începe să tînjească; altul se bizuie încă pe mulţi ani cînd nu mai are decît cîteva ore de trăit.

— Auzi, Henric? Auzi? spuse Chicot luînd mîna regelui care, tremurîndă, se acoperea de o sudoare rece.

— Da, e adevărat, spuse ducele de Anjou cu o voce atît de înceată încît, pentru a o auzi, regele şi Chicot fură siliţi să-şi îndoiască atenţia, e adevărat, prinţii din casa mea se nasc sub înrîuriri fatale; însă fratele meu Henric al III-lea este, mulţumesc lui Dumnezeu! teafăr şi sănătos; el a suportat altă dată va rezista acum cînd viaţa nu-i mai este decît un şir de petreceri, petreceri pe care le suportă tot atît de bine după cum a suportat altă dată războiul.

— Da, însă, Monseniore, amintiţi-vă de un lucru, reluă ducele, că petrecerile la care se dădeau regii în Franţa nu sînt totdeauna fără primejdii; cum a murit tatăl dumneavoastră, regele Henric al II-lea, de pildă, el care de asemenea scăpase în mod fericit de la primejdiile războiului, într-una din acele petreceri despre care vorbiţi? Fierul de la lancea lui Montgomery era o armă tocită, e adevărat, dar pentru o cuirasă şi nu pentru un ochi; astfel că regele Henric al II-lea a murit şi acesta este un accident, după cîte cred. Îmi veţi spune că la

cincisprezece ani după acest accident, regina mama a pus să-l prindă pe domnul de Montgomery care se credea scăpat şi i-a tăiat capul. Este adevărat, însă regele tot mort a rămas. Cît despre fratele dumneavoastră, răposatul rege Francisc, vedeţi cît de rău i-a făcut slăbiciunea minţii în sufletul poporului; a murit destul de nenorocit şi el, sărmanul prinţ. Veţi mărturisi, Monseniore, că o durere de ureche cine dracul ar lua-o drept un accident? Totuşi era unul şi încă din cele mai grave. Astfel că am auzit de mai multe ori spunîndu-se în tabără, prin oraş şi chiar la curte, că această boală mortală fusese vărsată în urechea regelui Francisc al II-lea de către cineva care nu avea nici un drept să fie numit întîmplare, avînd în vedere că purta un alt nume foarte cunoscut.

— Duce! murmură François roşindu-se.

— Da. Monseniore, da, urmă ducele, numele de rege poartă noroc de cîtăva vreme; cine zice rege zice aventurat. Gîndiţi-vă la Anton de Bourbon, cu siguranţă că numai numele de rege i-a trimis în umăr acel glonţ de archebuză, accident care, pentru oricare altul decît un rege, nu ar fi fost deloc mortal şi în urma căruia el a murit totuşi. Ochiul, urechea şi umărul au pricinuit mult doliu în Franţa şi aceasta îmi aminteşte chiar că domnul de Bussy al dumneavoastră a făcut nişte versuri frumoase cu acest prilej.

— Ce versuri? întrebă Henric.

— Haida de! făcu Chicot; ce, nu le cunoşti?

— Nu.

— Dar eşti oare chiar un adevărat rege de ţi se ascund asemenea lucruri? Am să ţi le spun eu!Dar taci! îmi vine în minte că fratele tău va spune ceva şi mai interesant încă.

— Dar ultimul vers?

— Ţi-l voi spune mai tîrziu, cînd domnul de Bussy îl va fi completat.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că mai lipsesc două personaje din tabloul familiei; dar ascultă, domnul de Guise are să vorbească şi el nu le va uita.

În adevăr, în momentul acela dialogul reîncepu.

— Fără să mai punem la socoteală, Monseniore, reluă ducele de Guise, că povestea rudelor, şi aliaţilor dumneavoastră nu se află în întregime în versurile lui Bussy.

— Cînd îţi spuneam eu, făcut Chicot împingîndu-l pe Henric cu cotul.

— O uitaţi pe Jeana d'Albert, mama Bearnezului, care a murit prin nas pentru că respirase o pereche de mănuşi parfumate pe care le cumpărase de pe podul Saint-Michel, de la Florentin; accident cu totul neaşteptat şi care surprinse cu atît mai mult pe toată lumea cu cît se cunoşteau oamenii care, în momentul acela aveau mare nevoie de această moarte. Veţi nega, Monseniore, că moartea aceea v-a surprins foarte mult.

Ducele nu dădu alt răspuns decît o mişcare din sprîncene care dădu privirii sale ascunse o expresie şi mai posomorîtă încă.

— Şi accidentul regelui Carol al IX-lea, pe care Alteţa Voastră îl uită, spuse ducele: iată unul totuşi care merită să fie povestit. Pe el nu l-a cuprins accidentul nici prin ochi, nici prin ureche, nici prin umăr, nici prin nas, ci prin gură.

— Poftim? strigă François.

Şi Henric al III-lea auzi răsunînd pe parchet paşii fratelui său care se dădea înapoi de spaimă.

— Da, Monseniore, prin gură, repetă de Guise; sînt primejdioase cărţile de vînătoare ale căror pagini sînt lipite una de alta şi care nu se pot răsfoi decît ducîndu-ţi degetul la gură în fiecare clipă; cărţile vechi strică saliva şi un om, fie el chiar rege, nu ajunge departe cînd are salivă stricată.

— Duce! duce! repetă de două ori prinţul, mi se pare că făureşti crime după plac.

— Crime! întrebă Guise; ei! cine vă vorbeşte oare de crime, Monseniore. Povestesc accidentele, atîta tot; nişte accidente, înţelegeţi? Niciodată nu a fost vorba de altceva decît de accidente. Nu e tot un accident acea aventură întîmplată regelui Carol al IX-lea la vînătoare?

— Auzi, spuse Chicot, iată ceva nou pentru tine, care eşti vînător, Henric; ascultă, ascultă, trebuie să fie curios.

— Ştiu ce este, spuse Henric.

— Da, însă eu nu ştiu; nu eram încă prezentat la curte; lasă-mă deci să ascult, fiule.

— Ştiţi, Monseniore, de ce vînătoare vreau să vorbesc, urmă prinţul lorenez; vreau să vorbesc de vînătoarea aceea în care, în mărinimoasa intenţie de a ucide mistreţul care se repezea asupra fratelui dumnevoastră, aţi tras cu atîta grabă, încît în loc să atingeţi animalul pe care-l ochiaţi, l-aţi atins pe acela pe care nu-l ochiaţi. Acel foc de archebuză, Monseniore, este cea mai bună dovadă de cîtă neîncredere trebuie să ai în accidente. La curte, într-adevăr, toată lumea vă cunoaşte dibăcia, Monseniore. Niciodată Alteţa Voastră nu-şi greşeşte ţinta şi trebuie să fi fost foarte uimit de a vă fi greşit-o pe a dumneavoastră, mai cu seamă cînd gurile rele răspîndiseră zvonul că acea cădere a regelui sub cal putea să-i pricinuiască moartea, dacă regele

Navarei nu ar fi ucis într-un mod atît de fericit mistreţul pe care Alteţa Voastră îl scăpase.

— Ei bine! dar, spuse ducele de Anjou încercînd să-şi recapete îndrăzneala pe care ironia ducelui de Guise i-o zdruncinase într-un mod atît de crud, ce interes aveam eu oare de moartea regelui fratele meu, de vreme ce urmaşul lui Carol al IX- lea avea să se numească Henric al III-lea?

— O clipă, Monseniore, să ne înţelegem: mai era un tron vacant, acela al Poloniei. Moartea regelui Carol al IX-lea lăsa un altul, acela al Franţei. Fără îndoială, ştiu bine că fratele dumneavoastră mai mare ar fi ales tronul Franţei. Dar era o momeală foarte plăcută şi tronul Poloniei; sînt oameni care, după cît se spune, au ambiţionat şi după sărmanul tronişor al regelui Navarei. Apoi, de altfel, aceasta vă apropia cu încă o treaptă şi atunci tot dumneavoastră vă foloseau accidentele. Regele Henric al III-lea s-a putut înapoia foarte bine din Varşovia în zece zile, pentru ce nu aţi fi făcut şi dumneavoastră, în caz de accident, ce a făcut regele Henric al III-lea?

Henric al III-lea îl privi pe Chicot, care la rîndu-i îl privi pe rege, dar nu cu acea expresie răutăcioasă şi batjocoritoare care se citea de obicei în privirea bufonului, ci cu un interes aproape drăgăstos care se şterse aproape numaidecît de pe faţa lui bronzată de soarele din sud.

— Ce concluzie tragi, duce? întrebă atunci ducele de Anjou, punînd sau mai de grabă încercînd să pună capăt acestei întrevederi în care ghicise toată nemulţumirea ducelui de Guise.

— Monseniore, trag concluzia că fiecare rege îşi are accidentul său, după cum am mai spus adineauri. Ori,

dumneavoastră sînteţi accidentul de neînlăturat al regelui Henric al III-lea, mai cu seamă dacă veţi fi şeful Ligii, avînd în vedere că a fi şeful Ligii, înseamnă să fii aproape regele regelui; fără să mai socotim că făcîndu-vă şeful Ligii, înlăturaţi accidentul domniei apropiate a Alteţei Voastre, adică pe Bearnez.

— Apropiată! îl auzi? strigă Henric al III-lea.

— Pe toţi dracii! cred şi eu că aud, spuse Chicot.

— Aşadar? spuse ducele de Guise.

— Aşadar? repetă ducele de Anjou, voi primi; este şi părerea dumitale, nu-i aşa?

— Cum oare! spuse prinţul lorenez, chiar vă rog să primiţi, Monseniore.

— Şi dumneata, astă-seară?

— O! fiţi pe pace, de azi dimineaţă oamenii mei sînt la lucru şi diseară Parisul va fi curios de văzut.

— Ce fac oare diseară? întrebă Henric.

— Cum? Nu ghiceşti?

— Nu.

— O! ce neghiob eşti, fiule, diseară se semnează Liga, în mod public se înţelege, căci de multă vreme se semnează şi se parasemnează ea în ascuns; nu se aştepta decît încuviinţarea ta; ai dat-o azi dimineaţă şi diseară încep semnăturile, la naiba! vezi tu, Henric, că accidentele tale, căci ai două tu… acccidentele tale nu-şi pierd timpul.

— Bine, spuse ducele de Anjou; pe diseară, duce.

— Da, pe diseară, spuse Henric.

— Cum, reluă Chicot, te vei expune să alergi pe străzile capitalei, Henric?

— Negreşit.

— Faci rău, Henric.

— Pentru ce?

— Fereşte-te de accidente!

— Voi fi bine întovărăşit, fii pe pace; de altfel, vino cu mine.

— Haida de, mă iei drept un hughenot, fiule, nu. Eu sînt bun catolic şi vreau să semnez Liga şi aceasta mai bine de zece ori decît odată, mai bine de o sută de ori decît de zece.

Vocile ducelui de Anjou şi ducelui de Guise se stinseră.

— Încă un cuvînt, spuse regele oprindu-l pe Chicot care voia să se depărteze. Ce părere ai de toate astea?

— Mă gîndesc că fiecare din regii dinaintea ta, nu-şi cunoşteau accidentul; Henric al II-lea nu prevăzuse ochiul; Francisc al II-lea nu prevăzuse umărul; Jeana d'Albret nu prevăzuse nasul; Carol al IX-lea nu prevăzuse gura. Tu ai un mare avantaj asupra lor, jupîn Henric, căci, pe toţi dracii! îl cunoşti pe fratele tău, nu-i aşa, Sire?

— Da, spuse Henric, şi peste puţin timp va băga şi el de seamă.

CAPITOLUL XL

Seara Ligii

Parisul aşa cum îl cunoaştem nu mai are în serbările lui decît un zgomot mai mult sau mai puţin mare, decît o mulţime mai mult sau mai puţin numeroasă; dar e mereu acelaşi zgomot, e mereu aceeaşi mulţime; Parisul de altă dată avea mai mult decît aceasta. Era frumos să-ţi arunci privirea de-a lungul acestor străzi strîmte, la temelia acelor case cu balcoane şi cu grinzi, care îşi avea fiecare

caracterul său şi să vezi miile de oameni grăbiţi care se îndreptau spre acelaşi punct, ocupaţi în drum să se privească, să se admire, să se huiduiască unii pe alţii, din pricina ciudăţeniei unuia sau altuia. Aceasta pentru că altă dată haine, arme, limbaj, gesturi, voci, mersuri, totul făcea un amănunt curios şi aceste mii de amănunte adunate într-un singur punct forma un tot din cele mai interesante.

Ori, iată ce era Parisul, la ora opt seara, în ziua în care domnul de Guise, după vizita făcută regelui şi după convorbirea cu domnul duce de Anjou, îşi puse în gînd să-i facă să semneze Liga pe burghezii din bunul oraş capitală a regatului.

O mulţime de burghezi îmbrăcaţi cu cele mai frumoase haine ale lor ca pentru o sărbătoare, sau încărcaţi cu cele mai frumoase arme ca pentru o revistă sau o luptă, se îndreptau spre biserici; ţinuta tuturor acestor oameni, mînaţi de un acelaşi sentiment şi mergînd spre aceeaşi ţintă, era în acelaşi timp veselă şi ameninţătoare, mai cu seamă cînd treceau prin faţa vreunui post de Elveţieni sau de călăreţi din garda regală. Această ţinută şi mai ales ţipetele, huiduielile şi înfruntările care o însoţeau, l-ar fi îngrijorat pe domnul de Morvilliers, dacă acest magistrat nu i-ar fi cunoscut pe bunii săi Parisieni, oameni batjocoritori şi plictisitori, însă capabili să facă rău cei dintîi, numai dacă nu-i împingea vreun prieten răutăcios, sau nu-i provoca vreun duşman neprevăzător.

Ceea ce adăuga şi mai mult la zgomotul pe care-l făcea această mulţime şi mai cu seamă la varietatea scenelor pe care le înfăţişa, este că multe femei, nevoind să rămînă acasă în timpul unei zile atît de însemnate, îşi urmaseră, cu voie sau fără voie, bărbaţii: unele făcuseră

şi mai mult, îşi luaseră după ele draia de copii; şi era un lucru curios de văzut acei broscoi agăţaţi de puştile monstruoase, de săbiile uriaşe, sau de grozavele halebarde ale părinţiilor lor. Într-adevăr, în toate timpurile, la toate epocile, în toate veacurile, ştrengarului din Paris i-a plăcut totdeauna să tîrască o armă cînd nu putea să o poarte, sau s-o admire la altul cînd nu putea s-o tîrască chiar el.

Din cînd în cînd un grup, mai însufleţit decît celelalte, scotea la lumină vechile spade, trăgîndu-le afară din teacă: această demonstraţie duşmănoasă avea loc mai cu seamă cînd treceau prin faţa vreunei locuinţe ocupate de un hughenot.

Atunci copiii strigau cît îi ţinea gura: „Ca la Sfîntul Bartolomeu!... mi! mi!” în vreme ce părinţii strigau: „La rug cu nelegiuiţii, la rug! la rug!”

Aceste strigăte atrăgeau mai întîi la ferestre vreo faţă palidă de servitoare bătrînă sau de servitor negru şi pricinuiau apoi un zgomot de zăvoare la poarta din stradă. Atunci burghezul, fericit şi mîndru, întocmai ca iepurele lui La Fontaine, de a fi înfricoşat pe altul mai fricos decît el, îşi urma drumul triumfător şi îşi împrăştia în alte locuri zgomotoasa şi nevătămătoarea lui ameninţare.

Dar mai cu seamă în strada Pomul Uscat, îngrămădeala era mai mare. Strada era pur şi simplu barată şi mulţimea se îndrepta, spre o clădire pe care era atîrnată o firmă, pe care mulţi din cititorii noştri o vor recunoaşte cînd le vom spune că acea firmă înfăţişa un pui pe un fond azuriu cu această inscripţie: *La Steaua Frumoasă.*

Pe pragul acestei locuinţe, un bărbat care se remarca prin boneta lui de bumbac cu pătrăţele, după

moda de pe vremea aceea, bonetă care acoperea un cap cu desăvîrşire chel, vorbea şi argumenta. Cu o mînă, personajul acesta învîrtea o spadă şi cu cealaltă mişca un registru cu foile acoperite pe jumătate cu semnături, strigînd:

— Veniţi, veniţi, viteji catolici; intraţi la hanul Steaua Frumoasă unde veţi găsi vin bun şi fete prietenoase; veniţi, momentul e prielnic; în noaptea aceasta cei buni vor fi despărţiţi de cei răi; mîine dimineaţă se va cunoaşte grîul bun şi neghina; veniţi, domnilor, cei care ştiţi să scrieţi, veniţi şi scrieţi; cei care nu ştiţi, veniţi şi încredinţaţi-vă numele şi prenumele, fie mie, jupîn La Hurière, fie ajutorului meu, domnul Croquentin.

Într-adevăr, domnul Croquentin, un tînăr ştrengar din Périgord, îmbrăcat în alb întocmai ca Eliacin şi cu corpul înconjurat de o frînghie pe care un cuţit şi o călimară îşi disputau spaţiul cuprins între ultima şi penultima coastă, domnul Croquentin, zic, scria de mai înainte numele vecinilor săi, şi, în frunte, pe acela al respectabilului său patron, jupîn La Hurière.

— Domnilor, e pentru liturghie! striga cît îl ţinea gura hangiul de la Steaua Frumoasă, domnilor, e pentru sfînta religie!

— Trăiască sfînta religie, domnilor!... trăiască liturghia!... Ah!...

Şi el se înăbuşea de emoţie şi de oboseală, căci entuziasmul acesta ţinea de la orele patru după-amiază.

Reiese de aici că mulţi oameni, însufleţiţi de acelaşi zel, semnau în registrul lui La Hurière, dacă ştiau să scrie, sau îşi dădeau numele lui Croquentin, dacă nu ştiau.

Acest lucru era cu atît mai măgulitor pentru La Hurière, cu cît vecinătatea bisericii Saint-Germain-

l'Auxrerois îi făcea o grozavă concurenţă; dar, din fericire, credincioşii erau numeroşi pe vremea aceea şi cele două localuri, în loc să-şi aducă vreo vătămare, se alimentau: cei care nu putuseră pătrunde în biserică pentru a-şi depune numele pe pristolul unde se semna, încercau să se strecoare pînă la masa de scînduri unde La Hurière îşi ţinea dublul secretariat şi cei care nu ajunseră la dublul secretariat al lui La Hurière, păstrau speranţa să fie mai norocoşi la Saint-Germain-l’Auxrerois.

Cînd registrele lui La Hurière şi al lui Croquentin se umpluseră amîndouă, stăpînul de la Steaua Frumoasă ceru numaidecît alte două, pentru ca să nu fie nici o întrerupere în semnături, şi invitările reîncepură şi mai înfocate din partea hangiului şi a ajutorului său, mîndru de acest prim rezultat care trebuia să-l ridice, în sfîrşit, în mintea domnului de Guise, la locul înalt la care năzuia de atîta vreme.

În vreme ce semnatarii noilor registre se dedau avînturilor unui zel care creştea fără încetare şi se revărsau, după cum am spus, de la o stradă şi chiar de la un cartier la altul, apăru, prin mijlocul mulţimii, un bărbat de statură înaltă, care, croindu-şi drum cu coatele şi cu picioarele, ajunse pînă la registrul domnului Croquentin.

Ajuns aci, el luă pana din mîinile unui burghez cumsecade care tocmai îşi pusese semnătura împodobită cu o coadă tremurîndă şi îşi scrise numele ca nişte litere de o şchioapă pe o pagină albă care se înnegri dintr-o dată şi terminînd-o cu o coadă eroică, înfrumuseţată cu stropituri şi întortochiată ca labirintul lui Dedal, el trecu pana unuia care îşi aştepta rîndul înapoia lui.

— *Chicot!* citi viitorul semnator.

— Drace! iată un domn care scrie minunat.

Chicot, căci el era, care, după cum am văzut, nu

voise să-l însoţească pe rege, hoinărea pe propria lui socoteală.

Chicot, după ce făcuse act de prezenţă în registrul domnului Croquentin, trecu numaidecît la acela al lui jupîn La Hurière. Acesta văzuse strălucitoarea semnătură şi jinduise şi el după ea.

Chicot fu primit aşadar nu cu braţele deschise, ci cu registrul deschis şi luînd pana din mîinile unui negustor de lînă din strada Béthisy, îşi scrise numele pentru a doua oară cu o coadă de o sută de ori mai măreaţă decît cea dintîi; după care îl întrebă pe La Hurière dacă nu mai avea un al treilea registru.

La Hurière nu înţelegea de glumă; era o gazdă rea afară din cîrciuma sa. Îl privi pe Chicot pieziş, Chicot îl privi în faţă. La Hurière şopti numele de nelegiuit. Chicot îl mormăi pe acela de birtaş ordinar. La Hurière dădu drumul registrului pentru a fi gata să scoată spada sa din teacă; în sfîrşit, după toate probabilităţile, scena s-ar fi terminat prin vreo încăierare din care hangiul de la Steaua Frumoasă nu ar fi scăpat, fără îndoială, aşa uşor, cînd Chicot se simţi tras de mînă şi se întoarse.

Acela care îl trăgea era regele, deghizat în simplu burghez şi avînd alături pe Quélus şi Maugiron, deghizaţi ca şi el şi purtînd, în afară de spadă, fiecare cîte o archebuză pe umăr.

— Ei bine! ei bine! spuse regele, ce s-a întîmplat? Nişte buni catolici să se certe între ei! la naiba, e o pildă rea.

— Gentilomul meu, spuse Chicot prefăcîndu-se că nu-l recunoaşte pe Henric, nu sînt eu vinovat; ticălosul acesta zbiară întruna după trecători să semneze în registrul lui şi după ce au semnat, zbiară, încă şi mai tare.

Atenţia lui La Hurière fu atrasă de alţi amatori şi o îmbrînceală îl depărta de la localul fantasticului hangiu pe Chicot, pe rege şi pe favoriţi, care se găsiră astfel dominînd adunarea, urcaţi cum erau pe pragul unei porţi.

— Ce foc, spuse Henric, şi ce bine e astă-seară pentru religie pe străzile bunului meu oraş!

—- Da, Sire, dar e rău pentru eretici, şi Maiestatea Voastră ştie că e considerată ca atare. Ia uitaţi-vă la stînga; acolo, da, ei bine, ce vedeţi?

— Ah! ah! faţa largă a domnului de Mayenne şi botul ascuţit al cardinalului.

— Tăcere! Sire, jucăm la sigur cînd ştim unde ne sînt duşmanii şi cînd duşmanii noştri nu ştiu unde sîntem noi.

— Crezi că mă pot teme de ceva?

— Ei! Doamne! într-o mulţime ca aceasta, nu poţi răspunde de nimic. Poţi avea un cuţit deschis în buzunar, cuţitul acesta intră pe negîndite în burta vecinului fără să ştii ce faci, din întîmplare: vecinul scoate o înjurătură şi îşi dă sufletul. Să ne îndreptăm în altă parte, Sire.

— Am fost văzut?

— Nu cred; însă veţi fi cu siguranţă dacă veţi mai rămîne mult aici.

— Trăiască liturghia! trăiască liturghia! strigă un val de popor care venea dinspre hale şi se afunda, întocmai ca o mare în timpul fluxului, în strada Pomul Uscat.

— Trăiască domnul de Guise! trăiască domnul cardinal, trăiască domnul de Mayenne! răspunse mulţimea ce staţiona la poarta lui La Hurière, care îi recunoscuse pe cei doi prinţi lorenezi.

— Oh! Oh! ce sînt aceste strigăte? spuse Henric al III-lea încruntînd din sprîncene.

— Sînt strigăte care dovedesc că fiecare e bine la locul său şi ar trebui să rămînă acolo; domnul Guise pe

străzi şi Maiestatea Voastră la Luvru; duceţi-vă la Luvru, Sire, duceţi-vă la Luvru.

— Vii şi tu cu noi?

— Eu? O! nu! tu nu ai nevoie de mine, fiule, tu ai paznicii tăi obişnuiţi. Înainte, Quélus! înainte, Maugiron! Eu vreau să văd spectacolul pînă la capăt. Îl găsesc curios, dacă nu chiar distractiv.

— Unde te duci?

— Îmi voi înscrie numele în celelalte registre. Vreau ca mîine să fie o mie de autografe de ale mele care să alerge prin Paris. Iată-ne pe pod, bună seara, fiule; ia-o la dreapta, eu voi lua-o la stînga, fiecare pe drumul lui; alerg la Saint-Méry să-l ascult pe un vestit predicator.

— O! o! ce zgomot o mai fi oare acela? spuse deodată regele, şi de ce aleargă lumea astfel în spre Pont-Neuf?

Chicot se ridică pe vîrful picioarelor, dar nu vedea nimic decît o grămadă de oameni strigînd, urlînd, îmbrîncindu-se, şi care părea că duce ceva sau pe cineva în triumf.

Deodată valurile mulţimii se deschiseră în clipa în care nodul, lărgindu-se în faţa străzii Spălătoreselor, îngădui mulţimii să se împrăştie la dreapta şi la stînga şi, întocmai ca monstrul adus de valuri pînă la picioarele lui Hipolyt, un om, care părea să fie personajul principal al acestei scenei caraghioase, fu împins de aceste valuri omeneşti pînă la picioarele regelui.

Omul acesta era un călugăr călare pe un măgar. Călugărul vorbea şi gesticula.

Măgarul zbiera.

— Pe toţi dracii! spuse Chicot, de îndată ce recunoscu omul şi animalul care intraseră în scenă, unul purtîndu-l pe celălalt; îţi vorbeam de un vestit predicator

care predică la Saint-Méry; nu mai e nevoie să mă duc aşa departe, ascultă-l puţin pe acesta.

— Un predicator pe măgar? spuse Quélus.

— Pentru ce nu, fiule?

— Dar este Sileniu, spuse Maugiron.

— Care e predicatorul? spuse Henric, vorbesc amîndoi în acelaşi timp.

— Acela de jos este mai vorbăreţ, spuse Chicot, însă acela de sus vorbeşte mai bine franţuzeşte; ascultă, Henric, ascultă.

— Tăcere! strigară toţi din toate părţile; tăcere!

— Tăcere! strigă Chicot cu o voce care le întrecea pe toate.

Toţi tăcură. Se făcu cerc în jurul călugărului şi măgarului.

Călugărul începu:

— Fraţilor, spuse el, Parisul este un oraş minunat; Parisul este mîndria regatului Franţei şi Parisienii sînt un popor de oameni ai spiritului; după cum spune cîntecul.

Şi călugărul începu să cînte cît îl ţinea gura:

Pariziene, frumosul meu prieten,
Ce ştii tu despre ştiinţe!

Dar la aceste cuvinte, sau mai de grabă la această arie, măgarul îşi amestecă acompaniamentul atît de tare şi cu atîta înverşunare încît îşi întrerupse călăreţul.

Poporul izbucni în rîs.

— Taci, Panurge, taci odată, strigă călugărul, vei vorbi la rîndul tău; dar lasă-mă să vorbesc eu întîi.

Măgarul tăcu.

— Fraţilor, urmă predicatorul, pămîntul este o vale de dureri în care omul, aproape tot timpul nu-şi poate

potoli setea decît cu lacrimi.

— Dar e beat mort! spuse regele.

— La naiba! făcu Chicot.

— Eu care vă vorbesc, urmă călugărul, aşa cum mă vedeţi, mă înapoiez din surghiun întocmai ca Evreii, şi de o săptămînă nu trăim decît din pomeni şi lipsuri, Panurge şi cu mine.

— Cine e Panurge? întrebă regele.

— Stareţul mînăstirii lui, după toate probabităţile, spuse Chicot. Dar lasă-mă să ascult, povestea lui mă mişcă.

— Şi cine mi-a făcut toate astea, prietenii? Irod. Ştiţi de care Irod vreau să vorbesc.

— Şi tu la fel, fiule, spuse Chicot; ţi-am explicat anagrama.

— Caraghiosule.

— Cui îi spui, mie, călugărului sau măgarului?

— La toţi trei.

— Fraţilor, urmă călugărul, iată-l pe măgarul meu pe care-l iubesc ca pe o oaie; el vă va spune că am venit de la Villeneuve-le-Roi în trei zile pentru a fi de faţă la marea solemnitate de astă-seară; şi cum am venit?

— Dar nu ne-a costat nimic, pe Panurge şi pe mine.

— Dar nu ne-a costat nimic, pe Panurge şi pe mine, zise Henric pe care-l preocupa acest nume pantagruelic.

— Am venit deci, urmă călugărul, că vedem, însă nu înţelegem. Ce se petrece, fraţilor? Oare astăzi se detronează Irod? Sau astăzi se aşează fratele Henric într-o mînăstire?

— O! o! spuse Quélus, tare aş voi să străpung polobocul acesta; ce zici, Maugiron?

— Ei aş! spuse Chicot, te superi pentru atîta lucru, Quélus? Oare regele nu se duce în fiecare zi în cîte o

mînăstire? Crede-mă, Henric, dacă nu-ţi vor face decît atît, nu vei avea să te plîngi, nu-i aşa, Panurge?

Măgarul, strigat pe nume, îşi ridică urechile şi începu să zbiere într-un mod îngrozitor.

— O! Panurge; o! spuse călugărul, ai vreo patimă? Domnilor, urmă el, am ieşit din Paris împreună cu doi tovarăşi de drum: Panurge care este măgarul meu şi domnul Chicot, care este nebunul Maiestăţii Sale. Domnilor, îmi puteţi spune ce a devenit prietenul meu Chicot?

Chicot făcu o strîmbătură.

— Ah! spuse regele, este prietenul tău?

Quélus şi Maugiron izbucniră în rîs.

— E frumos prietenul tău, urmă regele, şi respectabil mai ales; cum îl cheamă?

— Gorenflot, Henric; tu ştii, acel scump Gorenflot despre care domnul de Morvilliers ţi-a şoptit cîteva cuvinte.

— Răsvrătitorul de la Sfînta Genoveva?

— Chiar el.

— În cazul acesta, voi pune să-l spînzure.

— Cu neputinţă!

— Pentru ce?

— Pentru că nu are gît.

— Fraţilor, urmă Gorenflot, vedeţi un adevărat martir. Fraţilor, cauza mea se apără în momentul de faţă, sau mai de grabă cauza tuturor bunilor catolici. Nu ştiţi ce se petrece în provincie şi ce plănuiesc hughenoţii. Am fost siliţi să-l ucidem la Lyon pe unul care predica răscoala. Atîta vreme cît va mai rămîne un singur hughenot în toată Franţa, inimile bune nu vor avea o clipă de linişte. Să-i stăpînim deci pe hughenoţi. La arme, fraţilor, la arme!

Mai multe voci repetară: „La arme!”

— Pe toţi dracii! spuse regele, fă-l să tacă pe beţivul acela, sau are să ne facă un al doilea sfînt Bartolomeu.

— Aşteaptă, aşteaptă, spuse Chicot.

Şi luînd o ţeava din mîinile lui Quélus, el trecu înapoia călugărului şi îi dădu cu toată putere o lovitură cu instrumentul găunos şi sonor pe umăr.

— Ajutor! strigă călugărul.

— Ia te uită! tu eşti! spuse Chicot vîrîndu-şi capul pe sub braţul călugărului, ce mai faci, călugăre?

— Ajutor, domnule Chicot, ajutor, strigă Gorenflot, duşmanii Bisericii vor să mă ucidă, dar nu voi muri fără ca vocea mea să nu se facă auzită. Pe foc cu hughenoţii! la rug cu Bearnezul!

— Vrei să taci, animalule?

— La dracu cu Gasconii! urmă călugărul.

În clipa aceea, o a doua lovitură, nu de ţeavă, ci de ciomag, căzu pe celălalt umăr al lui Gorenflot care, de astă dată, scoase într-adevăr un ţipăt de durere.

Chicot, mirat, privi în jurul lui; dar nu văzu decît ciomagul. Lovitura fusese dată de un bărbat care se pierduse în mulţime, după ce îi trimise din zbor acea ciomăgeală lui Gorenflot.

— Oh! oh! spuse Chicot, cine dracul ne răzbună astfel? o fi vreun copil de prin împrejurimi? Trebuie să mă conving.

Şi el începu să alerge după omul cu ciomag care se strecura de-a lungul podului, însoţit de un singur tovarăş.

CAPITOLUL XLI

Strada Fierăriei

Chicot avea picioare bune şi s-ar fi servit de ele cu folos pentru a-l ajunge pe bărbatul care îl ciomăgise pe Gorenflot, dacă ceva ciudat în ţinuta acelui bărbat şi mai cu seamă în aceea o tovarăşului său nu l-ar fi făcut să înţeleagă că era primejdios să provoace pe neaşteptate o recunoaştere pe care ei păreau că voiesc s-o înlăture. Într-adevăr, cei doi fugari se vedea bine că voiau să se piardă prin mulţime, neîntorcîndu-se decît la colţurile străzilor pentru a se asigura că nu erau urmăriţi.

Chicot se gîndi că nu exista pentru el decît un mijloc de a nu avea aerul că-i urmăreşte, acela de a le-o lua înainte. Amîndoi se îndreptau spre strada Saint-Honoré prin strada Monedei şi strada Tirechape; la colţul acesteia din urmă, el le-o luă înainte şi, alergînd mereu, se duse să se ascundă la capătul străzii Bourdonnais.

Cei doi bărbaţi urcau pe strada Saint-Honoré, lipindu-se de casele din dreptul halei de grîu şi, cu pălăria lăsată pe sprîncene, înfăşuraţi în mantale pînă la ochi, mergeau cu un pas grăbit, care avea ceva milităresc, spre strada Fierăriei. Chicot continuă să meargă înaintea lor.

În timpul acesta, Chicot cîştigase tot mai mult teren şi ajunsese la mijlocul străzii.

La mijlocul străzii şi în faţa unei case care părea gata să cadă în ruine, atît de veche era, staţiona o litieră la care erau înhămaţi doi cai puternici. Chicot aruncă o privire în jurul lui, îl văzu pe vizitiu adormit pe capră şi o femeie care părea neliniştită şi care îşi lipea faţa de

portieră; îi trecu prin minte că litiera îi aştepta pe cei doi bărbaţi; el trecu îndărătul ei şi, ocrotit de umbra sa combinată cu aceea a casei, el se strecură sub o bancă mare de piatră, care slujea de tejghea negustorului de legume care, de două ori pe săptămînă, îşi vindea mărfurile pe vremea aceea în strada Fierăriei.

Abia se pitise acolo cînd văzu apărînd pe cei doi bărbaţi, care în dreptul cailor se opriră din nou îngrijoraţi.

Atunci unul din ei îl trezi pe vizitiu şi cum acesta avea somnul greu, mormăi un *cap de diou*[1] din cele mai accentuate; pe cînd celălalt, mai nerăbdător, îl împungea în spate cu vîrful pumnului.

— Oh! oh! spuse Chicot, aşadar nu mă înşelasem, sînt compatrioţi; acum nu mai mă mir că l-au scărmănat aşa de bine pe Gorenflot pentru că îi vorbea de rău pe Gasconi.

Tînăra femeie, recunoscînd la rîndul ei pe cei doi bărbaţi ca fiind aceia pe care îi aştepta, se aplecă repede peste portiera greoaiei maşini. Chicot o zări atunci mai lămurit. Putea să aibă douăzeci şi doi de ani; era foarte tînără şi foarte palidă şi, dacă ar fi fost ziuă, după aburii jilavi care îi umezeau părul de un blond auriu şi ochii cu ceracăne negre, după mîinile sale de un alb şters, după atitudinea lîncezîndă a întregului ei corp, s-ar fi putut recunoaşte că se afla în prada unei stări de boală a cărei taină ar fi fost repede dată la iveală de desele-i sale leşinuri şi de rotunzimea taliei.

Dar din toate acestea, Chicot nu văzu decît trei lucruri: că era tînără, palidă şi blondă.

Cei doi bărbaţi se apropiară de litieră şi se găsiră în mod natural aşezaţi între ea şi banca sub care se ascunsese Chicot.

[1] Înjurătură preferată a Gasconilor.(N.T.)

Cel mai înalt dintre ei luă cu amîndouă mînile mîna albă pe care i-o întindea doamna prin deschizătura litierei şi punînd piciorul pe scara trăsurii şi cele două braţe pe portieră:

— Ei bine! micuţo, o întrebă el pe doamnă, inimioara mea, îngeraşul meu, cum ne mai simţim?

Doamna răspunse clătinînd din cap cu un zîmbet trist şi arătînd flaconul cu săruri.

— Iarăşi slăbiciuni, la naiba! ce supărat aş fi fost văzîndu-te bolnavă, dragostea mea, dacă nu aş avea să-mi reproşez dulcea ta boală.

— Şi la ce o mai aduceţi şi pe doamna la Paris? spuse celălalt bărbat, pe un ton destul de aspru; este o nenorocire, pe cuvîntul meu, aceea de a avea totdeauna cîte o astfel de fustă cusută de tunica dumneavoastră.

— Ei! dragă Agrippa, spuse acela dintre cei doi bărbaţi care vorbise întîi, şi care părea soţul sau amantul doamnei; este o aşa mare durere aceea de a te despărţi de aceea pe care o iubeşti.

Şi el schimbă cu doamna o privire galeşă plină de dragoste.

— La naiba! mă faceţi să crap de necaz, pe sufletul meu, cînd vă aud vorbind, răspunse înăcritul tovarăş; aţi venit la Paris pentru a face dragoste, frumosule craidon. Mi se pare totuşi că Bearnul este deajuns de mare pentru plimbările dumneavoastră sentimentale, fără a împinge aceste plimbări pînă în Babilon unde era cît pe aci de zeci de ori să ni se frîngă şalele în această seară. Întorceţi-vă acolo, dacă voiţi să faceţi curte la perdelele litierei; dar aci, la naiba! nu duceţi alte intrigi decît din cele politice, stăpîne.

Chicot, la cuvîntul de stăpîn, ar fi voit să ridice capul; dar nu putea, fără să fie văzut, să rişte o

asemenea mişcare.

— Lasă-l să mormăie, draga mea, şi nu te sinchisi de cele ce spune. Cred că va cădea bolnav ca dumneata şi că va avea, ca dumneata, temperatură şi leşinuri dacă nu ar mai mormăi.

— Dar cel puţin, la naiba! după cum spuneţi, strigă necăjitul, urcaţi-vă în litieră dacă voiţi să-i spuneţi drăgălăşenii doamnei şi veţi risca mai puţin să fiţi recunoscut decît stînd astfel în stradă.

— Ai dreptate, Agrippa, spuse Gasconul îndrăgostit, şi vezi, draga mea, că nu este un aşa rău sfătuitor după cum pare. Acolo, fă-mi loc, micuţa mea, dacă îmi vei da voie totuşi ca, neputînd să stau la picioarele dumitale, să mă alătur.

— Nu numai că dau voie. Sire, răspunse tînăra, dar o doresc cu ardoare.

— Sire! murmură Chicot care, mîncat de o mişcare negîndită, voi să ridice capul şi se lovi în chip dureros de banca de piatră; Sire! ce spune ea oare?

Dar, în acest timp, amantul fericit se folosea de învoiala dată şi se auzi pardoseala trăsurei scîrţîind sub o nouă apăsare.

Apoi zgomotul unui lung şi drăgăstos sărut urmă scîrţîitului.

— La naiba! strigă tovarăşul rămas în afara litierei, omul este la drept vorbind un animal stupid.

— Vreau să fiu spînzurat dacă înţeleg ceva, murmură Chicot; dar voi aştepta, totul vine la timp pentru acela care ştie să aştepte.

— Ah! ce fericit sînt! urmă fără să-i pese cîtuşi de puţin de îngrijorările prietenului său, pe care-l numeau Sire; la naiba! Astăzi este o zi frumoasă: iată pe bunii mei Parisieni, care mă urmăresc din tot sufletul lor şi care m-

ar ucide fără milă dacă ar şti unde să vină să mă găsească pentru aceasta, iată pe Parisienii mei care lucrează cum pot mai bine ca să-mi netezească drumul spre tron şi, am în braţele mele femeia pe care o iubesc! Unde sîntem d'Aubigné? Vreau cînd voi fi rege, să pun să se ridice chiar în acest loc o statuie pentru geniul bun al Bearnezului.

— Al Bearn...

Chicot se opri, îşi făcuse o a doua umflătură exact peste cea dintîi.

— Sîntem în strada Fierăriei, Sire, şi nu-mi miroase bine, spuse d'Aubigné, care, totdeauna rău dispus, se agăţa de lucruri cînd se plictisea de a se agăţa de oameni.

— Mi se pare, urmă Henric — căci cititori noştri au recunoscut, fără îndoială, pe regele Navarei. — mi se pare că îmbrăţişez limpede toată viaţa mea, că mă văd rege, că mă simt pe tron, tare şi puternic, dar poate mai puţin iubit decît sînt în această clipă, şi că privirea mea se îndreaptă în viitor pînă în clipa morţii mele. Oh! dragostea mea! repetaţi-mi din nou că mă iubiţi, căci la vocea voastră, inima mea se topeşte.

Şi Bearnezul, într-un sentiment de melancolie care îl cuprindea cîteodată, lăsă, cu un suspin adînc, să-i cadă capul pe umărul iubitei sale.

— Oh! Dumnezeule! spuse tînăra femeie speriată, vă simţiţi rău, Sire?

— Bun! nu mai lipsea decît acesta! spuse d'Aubigné. Bun soldat, bun general, bun rege care leşină.

— Nu, draga mea, fii sigură, spuse Henric, că, dacă aş leşina lîngă dumneata, ar fi fericire.

— De fapt, spuse d'Aubigné, eu nu înţeleg de ce semnaţi Henric de Navara; ar trebui să semnaţi Ronsard

sau Clement Marot. La naiba! cum se poate să duceţi o aşa de rea căsnicie cu doamna Margot, fiind amîndoi atît de plecaţi spre poezie.

— Ah! d'Aubigné, te rog, nu-mi vorbi de soţia mea. Pe toţi dracii! ştii proverbul; dacă am întîlnit-o.

— Bine că este în Navara, nu-i aşa? spuse d'Aubigné.

— Pe toţi dracii! oare nu sînt de asemenea şi eu în Navara? Oare nu mă cred acolo, cel puţin? Ascultă, Agrippa, m-ai făcut să mă înfior; urcă şi să ne înapoiem.

— Pe legea mea, nu, spuse d'Aubigné, mergeţi, eu vă voi urma din urmă; v-aş stingheri şi ceea ce e mai rău, m-aţi stingheri.

— Închide atunci portiera, urs de Bearn şi fă ce vrei, spuse Henric.

Apoi, adresîndu-se vizitiului:

— Lavarenne, ştii unde! spuse el.

Litiera se depărtă încet, urmată de d'Aubigné care, tot certîndu-şi prietenul, voise să vegheze asupra regelui.

Această plecare îl scăpă pe Chicot de o teamă grozavă, căci, după o asemenea convorbire cu Henric, d'Aubigné nu era omul care să lase să trăiască pe neprevăzătorul care ar fi ascultat-o.

— Să vedem, spuse Chicot ieşind în patru labe de sub banca lui, trebuie ca Valois să ştie ce s-a petrecut?

Şi Chicot se ridică pentru a reda elasticitatea lungilor sale picioare, amorţite de cîrcei.

— Şi pentru ce ar afla-o? reluă Gasconul, continuînd să-şi vorbească singur; doi bărbaţi care se ascund şi o femeie însărcinată. Într-adevăr, ar fi o laşitate. Nu, nu-i voi spune nimic; şi apoi, dacă ştiu eu e deajuns, pentru că la urma urmelor eu sînt acela care domnesc.

Şi Chicot se apucă se ţopăie cu veselie.

— Ce drăguţi sînt îndrăgostiţii! urmă Chicot; dar d'Aubigné are dreptate; iubeşte prea des pentru un rege *in partibus*, acest scump Henric de Navara. Acum un an, venea la Paris pentru doamna de Sauve. Astăzi face să fie urmat de către această încîntătoare fiinţă care are leşinuri. Cine dracu poate fi! La Fosseuse, probabil. Şi apoi, mă gîndesc, dacă Henric de Navara este un pretendent serios, dacă nădăzduieşte după tron cu adevărat, sărmaul băiat, trebuie să se gîndească puţin să distrugă pe duşmanul său, Crestatul, pe duşmanul său, cardinal de Guise şi pe duşmanul său, ducele de Mayenne. Ei bine! eu îl iubesc pe Bearnez şi sînt sigur că îi va juca într-o zi sau alta vreo festă acelui nesuferit măcelar lorenez. Hotărît, nu voi sufla un cuvînt din cele ce am văzut şi auzit.

În momentul acela o şleahtă de ligişti beţi, trecu strigînd:

— Trăiască liturghia! moarte Bearnezului! la rug cu hughenoţii! la rug cu ereticii!

În timpul acesta litiera cotea după colţul cimitirului Sfinţilor Inocenţi şi se înfunda în adîncimile Străzii Saint-Denis.

— Să vedem, spuse Chicot, să recapitulăm: l-am văzut pe cardinalul de Guise, l-am văzut pe ducele de Mayenne, l-am văzut pe regele Henric de Valois, l-am văzut pe regele de Navara. Un singur prinţ mai lipseşte din colecţia mea: ducele de Anjou; să-l căutăm pînă cînd îl vom găsi. Să vedem, unde este oare Francisc al III-lea. Pe toţi dracii! ard de dorinţa de a-l zări pe acest cumsecade monarh.

Şi Chicot se îndreptă din nou spre biserica Saint-Germain-l'Auxerrois.

Chicot nu era singurul care îl căuta pe ducele de

Anjou şi care se îngrijea de lipsa lui; Guisii, şi ei la fel, îl căutau în toate părţile, dar nu erau mai fericiţi ca Chicot. Domnul de Anjou nu era omul care să se expună într-un mod neprevăzător şi vom vedea mai tîrziu ce motive îl ţineau încă departe de prietenii săi.

O clipă Chicot crezu că l-a găsit, era în strada Béthisy; un grup numeros se formase la poarta unui negustor de vinuri şi Chicot îl recunoscu pe domnul de Monsoreau şi pe Crestatul.

— Bun! spuse el, iată momeala: rechinul nu trebuie să fie departe.

Chicot se înşela. Domnul de Monsoreau şi Crestatul erau ocupaţi să verse la poarta unei cîrciumi, plină de beţivi, vin în cana unui orator căruia îi aţîţau astfel bolborositoarea-i vorbărie.

Acest orator era Gorenflot, beat mort. Gorenflot povestindu-şi călătoria la Lyon şi duelul său într-o cîrciumă cu un nesuferit complice al lui Calvin. Domnul de Guise dădea acestei povestiri, în care credea că recunoaşte cîteva potriviri cu tăcerea lui Nicolae David, atenţia cea mai încordată.

De altfel, strada Béathisy era plină de lume; mai mulţi gentilomi ligişti îşi legară caii de un fel de ţarc destul de obişnuit în majoritatea străzilor de pe vremea aceea. Chicot se opri la marginea grupului care închidea acest ţarc şi trase cu urechea.

Gorenflot, abia mai ţinîndu-se în şa pe Panurge, Gorenflot nevorbind decît cuvinte întretăiate, dar din păcate vorbind încă, era jucăria stăruinţei ducelui şi dibăciei domnului de Monsoreau, care scoteau de la el crîmpeie de mărturisiri.

O asemenea spovedanie îl înspăimîntă pe Gascon care stătea la pîndă, cu tot astfel decît prezenţa regelui

Navarei la Paris. El vedea sosind clipa în care Gorenflot avea să-i rostească numele şi acest nume putea să lumineze întreg misterul cu o lumină funestă. Chicot nu pierdu vremea, tăia sau deznodă frîiele cailor care erau legaţi de ţarc şi, dînd la doi sau trei din ei cîteva lovituri de curea, îi repezi în mijlocul mulţimii care, în faţa galopului şi nechezatului lor, se împrăştie în toate părţile.

Gorenflot se temu pentru Panurge, gentilomii se temură pentru caii şi genţile lor, mulţi se temură chiar pentru ei. Strigătul de „Foc!” răsună, repetat de zeci de voci.

Chicot trecu ca o săgeată prin mijlocul grupurilor şi apropiindu-se de Gorenflot, arătîndu-i în acelaşi timp o pereche de ochi plini de flăcări care începură să-l trezească, îl apucă pe Panurge de frîu şi în loc să urmeze mulţimea îi întoarse spatele; astfel încît această îndoită mişcare, făcută în sens invers, lăsă în curînd un spaţiu destul de mare între Gorenflot şi ducele de Guise, spaţiu pe care-l umplu numaidecît sîmburele care se îngroşa mereu al curioşilor sosiţi prea tîrziu.

Atunci Chicot îl tîrî pe călugărul care se clătina, în fundătura formată de altarul bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois şi, lipindu-l de zid, pe el şi pe Panurge, cum ar fi făcut un sculptor de statui cu un bazorelief pe care ar fi voit să-l întipărească în piatră:

— Ah! beţivule! îi spuse el, ah! păgînule! ah! trădătorule! ah! renegatule! totdeauna ai să preferi tu în locul prietenului tău cana de vin?

— Ah! domnule Chicot, bolborosi călugărul.

— Cum! eu te hrănesc, nemernicule! urmă Chicot, te adăp, îţi umplu buzunarele şi stomacul şi tu îţi trădezi seniorul!

— Ah! Chicot! spuse călugărul înduioşat.

— Povesteşti tainele mele, mizerabile!

— Dragă prietene!

— Taci! nu eşti decît un denunţător şi meriţi o pedeapsă.

Călugărul bondoc, viguros, puternic ca un taur, dar înfrînat de pocăinţă şi mai cu seamă de vin, tremura fără să se apere în mîinile lui Chicot care îl scutura ca pe un balon plin cu aer.

Numai Panurge protesta împotriva violenţei făcută prietenului său, prin lovituri de picior care nu atingeau pe nimeni şi pe care Chicot i le înapoia prin lovituri de baston.

— O pedeapsă, mie! murmură călugărul, o pedeapsă prietenului dumitale! dragă domnule Chicot.

— Da, da, o pedeapsă, spuse Chicot, şi ai s-o primeşti.

Şi bastonul Gasconul trecu pentru o clipă de pe crupa măgarului pe umerii largi şi cărnoşi ai călugărului.

— Oh! dacă aş fi flămînd, făcu Gorenflot cu o mişcare de mînie.

— M-ai bate, nu-i aşa, necunoscătorule! Pe mine, prietenul tău?

— Dumneata, prietenul meu, domnule Chicot! Atunci de ce mă snopeşti?

— Cine iubeşte bine, pedepseşte bine.

— Ia-mi atunci viaţa numaidecît, strigă Gorenflot.

— Ar trebui.

— Oh! dacă aş fi flămînd, repetă călugărul cu un geamăt adînc.

— Ai mai spus-o odată.

Şi Chicot arătă dovezile de prietenie faţă de sărmanul călugăr care începu să zbiere cît îl ţinea gura.

— Haide, după bou iată-l pe viţel, spuse Gasconul.

Aşa, acum să te agăţi de Panurge şi să să te duci să te culci frumuşel la Cornul Abundenţei.

— Nu mai văd drumul, spuse călugărul, din ochii căruia curgeau şiroaie de lacrimi.

— Ah! spuse Chicot, dacă ai plînge vinul pe care l-ai băut, acesta cel puţin te-ar trezi poate.Dar nu, va trebui să-ţi mai servească de călăuză.

Şi Chicot începu să tragă măgarul de căpăstru, în vreme ce călugărul agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de samar, făcea toate sforţările pentru a-şi păstra centrul de greutate.

Străbătură astfel podul Morarilor, strada Sfîntului Bartolomeu, Podul cel Mic şi urcară în strada Sfîntul Jacques, călugărul plîngînd, Gasconul trăgînd.

Doi băieţi, ajutoarele jupînului Bonhomet, îl coborîră, la porunca lui Chicot, pe călugăr de pe măgar şi îl conduseră în camera pe care cititorii noştri o mai cunosc.

— S-a făcut, spuse jupîn Bonhomet înapoindu-se.

— S-a culcat? întrebă Chicot.

— Sforăie...

— Minunat! Dar cum se va trezi într-o zi sau alta, adu-ţi aminte că nu vreau să ştie deloc cum a ajuns aici; nu ar fi rău chiar să creadă că nu a mai ieşit de la vestita noapte cînd a făcut un atît de mare tărăboi în mînăstirea lui, şi să ia drept vis tot ceea ce i s-a întîmplat între timp.

— E deajuns, domnule Chicot, răspunse hangiul; dar ce i s-a întîmplat oare acestui sărman călugăr?

— O mare nenorocire; se pare că la Lyon s-a luat la ceartă cu un trimis al domnului de Mayenne şi că l-a ucis.

— Oh! Dumnezeule!... strigă hangiul, astfel încît...

— Astfel încît domnul de Mayenne s-a jurat, după cît se pare, că va pune să-l ardă de viu sau că-şi va pierde numele, răspunse Chicot.

— Fiţi pe pace, răspunse Bonhomet, sub nici un motiv nu va ieşi de aici.

— Minunat! Şi acum, urmă Gasconul, liniştit asupra lui Gorenflot, trebuie neapărat să-l găsesc pe ducele meu de Anjou; să căutăm.

Şi el se îndreptă spre palatul Maiestăţii Sale Francisc al III-lea.

CAPITOLUL XLII

Prinţul şi prietenul

După cum s-a văzut, Chicot căutase în zadar pe ducele de Anjou pe străzile Parisului, în seara Ligii.

Ducele de Guise, ne reamintim, îl invitase pe prinţ să iasă: această invitaţie nelinişti pe bănuitoarea Alteţă. François chizbuise şi după ce chibzuia, el îl întrecea chiar pe şarpe în prudenţă.

Totuşi, cum însuşi interesul său îi impunea să vadă cu proprii săi ochi ceea ce trebuia să se petreacă în seara aceea, se hotărî să primească invitaţia, dar luă în acelaşi timp hotărîrea de a nu pune piciorul în afara palatului său decît într-o cît mai bună tovărăşie.

Astfel, cum fiecare om care se teme cheamă o armă favorită în ajutorul său, ducele se duse să-şi caute spada sa, care era Bussy d'Amboise.

Pentru ca ducele să se hotărască la acest demers, trebuie ca frica să-l fi stăpînit prea mult. De cînd cu amăgirea sa cu privire la domnul de Monsoreau, Bussy era îmbufnat, şi François îşi mărturisea lui însuşi că în locul lui Bussy şi presupunînd că odată cu locul i-ar fi luat şi curajul, ar fi arătat ciudă prinţului care l-a trădat într-

un mod aşa de crud.

De fapt, Bussy, ca toate fiinţele nobile, simţea mai puternic durerea decît bucuria: este neobişnuit ca un cutezător la primejdie, rece şi calm în faţa fierului şi focului, să nu fie dobîndit mai uşor decît un laş după emoţia unei piedici. Aceia pe care femeile îi fac cu mai multă uşurinţă să plîngă, sînt bărbaţii care sînt cei mai temuţi.

Bussy dormea, pentru a spune astfel, în durerea sa. O văzuse pe Diana primită la curte, recunoscută contesă de Monsoreau, primită de regina Luiza în rîndul doamnelor sale de onoare, văzuse mii de priviri curioase mistuind această frumuseţe fără seamăn pe care, putem zice, el o descoperise şi o scosese din mormîntul unde era îngropată. Îşi aţintise, tot timpul serii, ochii arzători asupra tinerei femei care nu-i ridica deloc pe ai săi şi, din toată strălucirea acestei serbări, Bussy, nedrept ca toţi bărbaţii care iubesc cu adevărat, Bussy, uitînd trecutul şi distrugînd singur în mintea sa toate iluziile de fericire pe care trecutul le făcuse să se nască, Bussy nu se întrebase cît trebuia să fi suferit Diana de ţinea astfel ochii plecaţi, ea care putea să zărească în faţa ei o figură acoperită de o tristeţe simpatică în mijlocul tuturor acestor priviri indiferente sau atît de curioase.

— Oh! îşi zise Bussy văzînd că aşteapta zadarnic o privire, femeile nu au dibăcie şi îndrăzneală decît cînd e vorba să înşele un tutore, un soţ sau o mamă; ele sînt stîngace, sînt laşe, cînd e vorba să plătească o datorie de simplă recunoştinţă: au atîta frică de a arăta că iubesc, pun un preţ atît de exagerat pe cea mai mică favoare, încît, pentru a face să piardă orice speranţă acela o aşteptă de la ele, nu privesc deloc, cînd au asemenea toane, ca să-i rănească inima. Diana putea să-mi spună

simplu:Îţi mulţumesc de ceea ce ai făcut pentru mine, dar nu te iubesc. Aş fi fost ucis de lovitură s-au m-aş fi vindecat. Dar nu! ea preferă să mă lase s-o iubesc zadarnic; dar nu a cîştigat nimic, o dispreţuiesc.

Şi se depărtă de cercul regal cu mînia în suflet.

În acest moment nu mai era acea nobilă figură pe care toate femeile o priveau cu dragoste şi toţi bărbaţii cu teamă: era o frunte posomorîtă, o privire falsă, un zîmbet nesincer.

Bussy plecînd, se văzu în trecere într-o mare oglindă de Veneţia şi se găsi chiar el neplăcut la vedere.

— Dar sînt nebun, spuse el; cum, pentru o fiinţă care mă dispreţuieşte, să mă arăt urîcios la o sută care mă caută! Dar de ce mă dispreţuieşte ea, sau mai de grabă pentru cine?

Oare pentru acel lung schelet cu faţa palidă, care, totdeauna aşezat la zece paşi de ea, o acoperă fără încetare cu privirea lui geloasă... şi care, el însuşi, se face că nu mă vede? Şi să mai spui totuşi, că dacă aş voi, într-un sfert de oră l-aş ţine mut şi rece sub genunchiul meu cu zece împunsături de spadă în inimă; şi să mai spui, că dacă aş voi, aş putea să arunc pe această rochie albă sîngele aceluia care a pus să-i coase aceste flori; şi să mai spui că, dacă voiam, neputînd fi iubit, eram cel puţin temut şi urît.

Oh! ura sa! mai bine decît indiferenţa.

Da, dar fi banal şi josnic: este ceea ce ar fi făcut un Quélus şi un Maugiron, dacă un Quélus şi un Maugiron ar fi ştiut să iubească. Mai bine să seamăn cu acel erou al lui Plutarc pe care l-am admirat atît, cu acel tînăr Antiohus murind de dragoste fără să rişte o mărturisire, fără să rostească o acuzare. Da, voi tăcea! Da,eu care am luptat corp la corp cu toţi bărbaţii înspăimîntători ai

acestui secol; eu care l-am văzut pe Crillon, pe bravul Crillon însuşi, dezarmat în faţa mea, şi care şi-a păstrat viaţa datorită mărinimiei mele; da, îmi voi închide durerea şi voi înăbuşi în sufletul meu, cum a făcut Hercule din uriaşul Anteu, fără să-l lase să atingă o singură dată pe Speranţa, mama sa. Nu, nimic nu-mi este cu neputinţă, mie Bussy, pe care lumea, întocmai ca pe Crillon, m-au poreclit viteazul şi tot ceea ce au făcut eroii, voi face şi eu.

Şi la aceste cuvinte, el îşi mlădie mîna-i încordată cu care îşi sfîşia pieptul, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi merse încet spre uşă; pumnul său lovea cu asprime tapiţeria; îşi impuse răbdare şi blîndeţe şi ieşi cu zîmbetul pe buze şi cu fruntea liniştită, dar cu un vulcan în inimă.

Este adevărat că, în drumul său îl întîlni pe domnul duce de Anjou şi întoarse capul, căci simţea că toată încordarea sa nu putea merge pînă acolo încît să zîmbească, şi încă să-l salute pe prinţul care îl numea prietenul său şi care îl trădase aşa de grozav.

Trecînd, prinţul rosti numele lui Bussy, dar Bussy nu se întoarse de loc.

Bussy se duse acasă. Îşi puse spada pe masă, scoase pumnalul din teacă, îşi desfăcu singur pelerina şi mantaua, şi se aşeză într-un fotoliu sprijinindu-şi capul pe blazonul armelor sale care îi împodobea rezemătoarea.

Oamenii săi îl văzură adormit. Crezură că voia să se odihnească şi se depărtară. Bussy nu dormea: visa.

Petrecu astfel mai multe ore fără a băga de seamă că la celălalt capăt al camerei un om, aşezat ca şi el, îl privea curios fără să facă o mişcare, fără să rostească un cuvînt, aşteptînd, după toate probabilităţile, prilejul de a

intra în legătură cu el, fie printr-un cuvînt, fie printr-un semn.

În sfîrşit, un fior rece trecu prin umerii lui Bussy şi făcu -i clipească ochii; observatorul nu făcu nici o mişcare.

În curînd dinţii contelui începură să clănţăne; braţele i se înţepeniră; capul său, îngreunat prea mult, alunecă de-a lungul rezemătoarei fotoliului şi îi căzu pe umăr.

În acest moment omul care îl examina se sculă din scaunul său, scoase un suspin, şi se apropie de el.

— Domnule conte, spuse el, aveţi febră.

Contele ridică fruntea pe care o înroşea căldura bolii.

— Ah! tu eşti, Remy, spuse el.

— Da, conte, vă aşteptam aici.

— Aici, şi pentru ce?

— Pentru că acolo unde cineva suferă nu stă mult.

— Mulţumesc, prietene, spuse Bussy luînd mîna tînărului.

Remy păstră între mîinile sale acea mînă temută, devenită slabă decît mîna unui copil, apăsînd-o cu dragoste şi respect pe inimă.

— Să vedem, spuse el, trebuie să ştiu, domnule conte, dacă voiţi să rămîneţi astfel: voiţi ca febra să vă copleşească şi să vă doboare? Staţi în picioare! Voiţi să o învingeţi? Aşezaţi-vă în pat şi puneţi să vi se citească vreo carte. Veţi putea scoate exemple şi putere.

Contele nu avea nimic altceva de făcut decît să asculte; el ascultă.

Aşadar în pat îl găsiră toţi prietenii care veniră să-l viziteze.

În tot timpul celei de a doua zi, Remy nu părăsi deloc căpătîiul contelui; avea îndoita îndatorire de doctor

al corpului şi al sufletului; avea băuturi răcoritoare pentru unul şi cuvinte gingaşe pentru celălalt.

Dar a doua zi, ziua în care domnul de Guise venise la Luvru, cînd Bussy privi în jurul său, Remy nu mai era.

— A obosit, gîndi Bussy; este şi natural! Sărmanul băiat, trebuie să aibă atîta nevoie de aer, de soare şi de primăvară; şi apoi Gertruda îl aştepta fără îndoială, Gertruda nu e decît o cameristă, dar îl iubeşte... O cameristă care iubeşte, valorează mai mult decît o regină care nu iubeşte.

Ziua trecu astfel, Remy nu apăru; tocmai pentru că lipsea, Bussy îl dorea; şi era nerăbdător să-l vadă.

— Oh! murmură el, odată sau de două ori, am crezut încă în recunoştinţă şi prietenie! Nu, de azi înainte nu mai vreau să cred în nimic.

Spre seară, cînd străzile începură să se umple de oameni şi de zgomote, cînd ziua deja dispărută nu îngăduia să se deosebească lucrurile din apartament, Bussy auzi voci puternice şi numeroase în anticamera sa.

Un servitor alergă atunci foarte speriat.

— Monseniore, ducele de Anjou, spuse el.

— Lasă-l să intre, răspunse Bussy încruntînd sprîncenele la gîndul că stăpînul său se îngrijea de el, acest stăpîn pe care el îl dispreţuia pînă la politeţe.

Ducele intră. Camera lui Bussy era fără lumină; inimile bolnave iubesc întunericul, căci ele populează întunericul cu fantome.

— Este prea întuneric la tine, Bussy spuse ducele; aceasta trebuie să te mîhnească.

Bussy rămase tăcut: dezgustul îi închidea gura.

— Eşti oare bolnav grav, urmă ducele, de nu răspunzi?

— Sînt într-adevăr foarte bolnav, Monseniore,

murmură Bussy.

— Atunci, de aceea nu te-am mai văzut de două zile la mine? spuse ducele.

— Da, Monseniore, spuse Bussy.

Prinţul, atins de acest laconism, făcu două sau trei ocoluri prin cameră, privind sculpturile care se desprindeau din umbră şi pipăind stofele.

— Ai o locuinţă foarte frumoasă, Bussy, cel puţin aşa mi se pare, spuse ducele.

Bussy nu răspunse.

— Domnilor, spuse ducele gentilomilor săi, rămîneţi în camera de alături; trebuie să credem că într-adevăr sărmanul meu Bussy este rău bolnav. Pentru ce nu a fost înştiinţat Miron? Doctorul unui rege nu este îndeajuns de bun pentru Bussy?

Un servitor al lui Bussy clătină din cap: ducele observă.

— Să vedem, Bussy, ai necazuri? întrebă prinţul aproape slugarnic.

— Nu mai ştiu, răspunse contele.

Ducele se apropie, asemenea acelor amanţi pe care îi respingi şi care, pe măsură ce îi respingi devin mai mlădioşi şi mai îndatoritori.

— Să vedem! ia spune-mi, Bussy? spuse el.

— Şi ce vă spun, Monseniore?

— Eşti supărat pe mine, ce zici? adăugă el aproape în şoaptă.

— Eu, supărat! De ce? De altfel, nu se supără nimeni pe prinţi. La ce le-ar folosi?

Ducele tăcu.

— Dar, spuse Bussy la rîndu-i, ne pierdem timpul în introduceri. Să trecem la fapte, Monseniore.

Ducele îl privi pe Bussy.

— Aveţi nevoie de mine, nu-i aşa? spuse acesta din urmă cu o asprime de necrezut.

— Ah! domnule de Bussy!

— Ei! fără îndoială că aveţi nevoie de mine, o repet; credeţi mă gîndesc că din prietenie aţi venit să vă vedeţi? Nu, la naiba! căci nu iubiţi pe nimeni.

— O! Bussy! tu să-mi spui asemenea lucruri!

— Ascultaţi, să terminăm; vorbiţi, Monseniore, ce vă trebuie? Cînd aparţii unui prinţ, cînd acest prinţ se preface pînă într-atît încît să te numească prieten, ei bine! trebuie să- i fii recunoscător de prefăctoria şi să-i faci orice sacrificiu, chiar acela al vieţii.

Ducele se roşi: dar cum se afla în umbră nimeni nu văzu această roşeaţă.

— Nu voiam nimic de la tine, Bussy, şi te înşeli, spuse el, crezînd că vizita mea este interesată. Doresc numai, văzînd ce vreme frumoasă este afară şi tot Parisul fiind mişcat astă-seară de semnătura Ligii, să te am tovarăş pentru a alerga puţin prin oraş.

Bussy îl privi pe duce.

— Nu îl aveţi pe Aureilly? spuse el.

— Un cîntăreţ din lăută!

— Ah! Monseniore! nu-i daţi toate calităţile; credeam că îndeplinirea pe lîngă dumneavoastră şi alte funcţiuni şi, în afară de Aureilly, de altfel, mai aveţi încă zece sau doisprezece gentilomi ale căror spade le aud răsunînd pe pardoseala anticamerei mele.

Portiera se ridică încet.

— Cine e acolo? întrebă ducele cu trufie, şi cine intră fără să fie anunţat în camera în care mă aflu?

— Eu ,Remy, răspunse la Haudouin făcînd o intrare măreaţă şi nicidecum stingherită.

— Cine e Remy? întreabă ducele.

— Remy, Monseniore; răspunse tînărul, este medicul.

— Remy, spuse Bussy, este mai mult decît medicul, Monseniore, este prietenul.

— A! făcu ducele rănit.

— Au auzit ce doreşte Monseniorul? întrebă Bussy pregătindu-se să iasă din pat.

— Da, să-l însoţiţi, dar...

— Dar ce? spuse ducele.

— Dar nu-l veţi însoţi, Monseniore, răspunse le Haudouin.

— Şi pentru ce? strigă François.

— Pentru că este prea frig afară, Monseniore.

— Prea frig? spuse ducele surprins că cineva îndrăznea să-i reziste.

— Da, prea frig. Prin urmare, eu care răspund de sănătatea Domnului de Bussy faţă de prietenii săi şi mai cu seamă faţă de mine însumi, îl opresc să iasă.

Bussy era totuşi să sară jos din pat, dar mîna lui Remy o întîlni pe a sa şi i-o strînse cu înţeles.

— Bine, spuse ducele. Pentru că ar risca atît de mult ieşind, va rămîne.

Şi Alteţa Sa, atinsă peste măsură, făcu doi paşi spre uşă.

Bussy nu făcu nici o mişcare.

Ducele se înapoie din nou la pat.

— Aşadar, e lucru hotărît, spuse el, nu ieşi din casă?

— Vedeţi, Monseniore, spuse Bussy, mă opreşte doctorul.

— Ar trebui să-l consulţi pe Miron, este un mare doctor.

— Monseniore, prefer un medic prieten decît un medic savant, spuse Bussy.

— În cazul acesta, adio.

— Adio, Monseniore!

Şi ducele ieşi cu mare zgomot.

Abia ieşise din casă că Remy, care îl urmărise din ochi pînă cînd acesta ieşi din palat, alergă lîngă bolnav.

— Aşa, spuse el, Monseniore, să vă sculaţi şi aceasta numaidecît, vă rog.

— Pentru ce să mă scol?

— Pentru a face o plimbare cu mine. Este prea cald în această cameră.

— Dar îi spuneai adineauri ducelui că este prea frig afară!

— De cînd a ieşit el, temperatura s-a schimbat.

— Astfel încît...? spuse Bussy ridicîndu-se curios.

— Astfel încît în momentul de faţă, răspunse le Haudouin , sînt convins că aerul v-ar face bine.

— Nu înţeleg, spuse Bussy.

— Oare înţelegeţi ceva din doctoriile ce vi le dau? Le înghiţiţi totuşi. Haideţi! sus! ridicaţi-vă: o plimbare cu ducele de Anjou era primejdioasă, cu medicul este salvare; v-o spun eu; nu mai aveţi oare încredere în mine? Atunci trebuie să mă goniţi.

— Haidem atunci, spuse Bussy, pentru că vrei tu.

— Trebuie.

Bussy se ridică palid şi tremurînd.

— Ce interesantă paloare, spuse Remy, şi ce frumos bolnav!

— Dar unde mergem?

— Într-un cartier al cărui aer l-am analizat chiar astăzi .

— Şi acest aer?

— Este suveran pentru boala dumneavoastră, Monseniore.

Bussy se îmbrăcă.
— Pălăria şi spada mea, spuse el.
Îşi puse una pe cap şi o încinse pe cealaltă.
Apoi amîndoi ieşiră.

CAPITOLUL XLIII

Etimologia străzii Jussienne

Remy îşi luă bolnavul de braţ, coti la stînga, o luă pe strada Coquillière şi merse pe ea pînă la meterez.

— Ciudat, spuse Bussy, mă conduci înspre mlaştinile de la Grance-Bateliére şi pretinzi că acel cartier este sănătos?

— O! domnule, spuse Remy, puţină răbdare, vom ocoli strada Pagevin, vom lăsa la dreapta strada Breneuse şi vom intra în strada Montmartre; veţi vedea ce frumoasă este strada Montmartre!

— Tu crezi că nu o cunosc?

— Ei bine! atunci, dacă o cunoaşteţi, cu atît mai bine. Nu voi mai avea nevoie să-mi pierd timpul făcîndu-vă să-i vedeţi frumuseţile şi vă voi conduce de îndată într-o străduţă frumoasă. Veniţi, nu vă spun decît atît.

Şi, într-adevăr, după ce lăsase poarta Montmartre la stînga şi făcuse aproape două sute de paşi în stradă, Remy coti la dreapta.

— Ah! dar văd că o faci într-adins, strigă Bussy; ne înapoiem de unde am plecat.

— Aceasta, spuse Remy, este strada Gypecienne, sau a Egiptencei, cum veţi voi, stradă pe care poporul a şi început s-o numească strada Gyssienne şi pe care va sfîrşi s-o numească peste puţin timp strada Jussienne,

pentru că este mai uşor şi pentru că geniul limbilor tinde mereu, pe măsură ce se înaintează spre Sud, să înmulţească vocalele. Dumneavoastră trebuie să ştiţi acest lucru, Monseniore, dumneavoastră care aţi fost în Polonia; oamenii de acolo nu rostesc ei oare şi acum cîte patru consoane la rînd, astfel că dau impresia, atunci cînd vorbesc, că sfarmă pietricele în gură şi că înjură sfărmîndu-le?

— Este foarte adevărat, spuse Bussy; dar cum nu cred că am venit aici pentru a face un curs de filologie, să vedem, spune-mi: încotro mergem?

— Vedeţi această mică biserică? spuse Remy fără să răspundă la ceea ce îl întreba Bussy. Hei! Monseniore! ce semeţ e aşezată, cu faţada spre stradă şi cu altarul spre grădina comunităţii! Fac prinsoare că pînă astăzi, nu aţi remarcat-o niciodată!

— Într-adevăr, spuse Bussy, nici nu o ştiam.

Şi Bussy nu era singurul nobil care nu intrase niciodată în această biserică a Sfintei Maria Egipteanca, biserică foarte populară şi care era de asemeni cunoscută de credincioşii care o frecventau sub numele de capela Quoqhéron.

— Ei bine! spuse Remy, acum cînd ştiţi cum se numeşte această biserică, şi cînd i-aţi examinat îndeajuns exteriorul, să intrăm şi veţi vedea geamurile din tindă: sînt curioase.

Bussy se uită la Remy şi văzînd pe faţa tînărului un aşa blînd zîmbet înţelese că tînărul doctor avea, făcîndu-l să intre în biserică, un alt scop decît acela de a-l face să vadă geamurile, care nu se puteau vedea, avînd în vedere că se făcuse noapte.

Dar se mai putea vedea şi altceva, căci interiorul bisericii era luminat pentru vecernicie: erau acele naive

picturi din veacul al XVI-lea, pe care Italia, datorită climei sale bune, le mai păstrează încă, în vreme ce, la noi, umezeala pe de o parte şi vandalismul pe de alta, au şters puţin cîte puţin de pe zidurile noastre aceste tradiţii ale unei epoci trecute şi aceste dovezi ale unei credinţe care nu mai este. Într-adevăr, pictorul zugrăvise în formă de frescă pentru Francisc I, şi din pradinul acestui rege, viaţa sfintei Maria Egipteanca: or, printre subiectele cele mai interesante ale acestei vieţi, artistul iconar, naiv şi mare iubitor de adevăr, dacă nu anatomic cel puţin istoric, aşezase, în locul cel mai vizibil din capelă, acel moment greu în care sfînta Maria, neavînd bani pentru a-l plăti pe luntraş, se dă pe ea însăşi ca taxă de trecere.

Acum, este drept să spunem că, cu toată veneraţia credincioşilor pentru Maria Egipteanca adusă pe calea binelui, multe femei cinstite din cartier găseau că pictorul ar fi putut pune în altă parte acest subiect, sau cel puţin să-l trateze într-un chip mai puţin naiv; şi motivul pe care îl aduceau, sau mai de grabă pe care nu-l aduceau, era că amănunte ale frescei întorceau prea des privirea tinerilor băieţi de prăvălie pe care postăvarii, stăpînii lor, îi aduceau la biserică duminicile şi sărbătorile.

Bussy îl privi pe la Haudouin, care, devenit băiat de prăvălie pentru o clipă, dădea o mare atenţie acestei picturi.

— Ai pretenţia, îi spuse el, de a face să se nască în mine idei anacronice în legătură cu capela Sfintei Maria Egipteanca? Dacă este aşa, ai dat greş cu mine. Trebuie să aduci aici călugări şi şcolari.

— Dumnezeu să mă ferească, spuse le Haudouin: *Omnis cogiyatio libidinosa cerebrum inficit.*

— Ei bine! atunci?

— La naiba! ascultaţi deci, nu poţi totuşi să-ţi scoţi ochii atunci cînd intri aici.

— Să vedem, aveai un scop, aducîndu-mă aici, decît să mă faci să văd genunchii sfintei Maria Egipteanca.

— Pe legea mea, nu, spuse Remy.

— Atunci, am văzut, să plecăm.

— Răbdare! iată că se termină slujba. Ieşind acum, i-am deranja pe credincioşi.

Şi le Haudouin îl reţinu pe Bussy uşor de braţ.

— Ah! iată că se retrag toţi, spuse Remy. Să facem ca ceilalţi, vă rog.

Bussy se îndreptă spre uşă cu o indiferenţă şi o distrare vădite.

— Ei bine, spuse le Haudouin, iată că vă îndreptaţi spre ieşire fără să luaţi aghiazmă. Unde naiba vă e oare capul?

Bussy, ascultător ca un copil, se îndreptă spre coloana în care era aşezat aghiazmatarul.

Le Haudouin se folosi de această clipă pentru a face un semn de înţelegere unei femei care, la gestul tînărului doctor,se îndreptă la rîndu-i spre aceeaşi coloană spre care se îndrepta Bussy.

Astfel că, în clipa în care contele îşi ducea mîna spre aghiazmatarul în formă de scoică, pe care-l susţineau două Egiptene din marmoră neagră, o mînă puţin cam mare şi cam roşie şi care era totuşi o mînă de femeie, se întinse spre a sa îşi umezi degetele în apa purificatoare.

Bussy nu se putu opri să nu-şi ducă ochii de la mîna mare şi roşie la faţa femeii; dar în aceeaşi clipă el dădu un pas înapoi şi se îngălbeni deodată, căci recunoscuse, în proprietara acestei mîini pe Gertruda, pe jumătate ascunsă sub un văl de lînă neagră.

El rămase cu braţul întins fără a se mai gîndi să facă

semnul crucii, în vreme ce Gertruda trecea salutîndu-l şi îşi profila talia-i înaltă sub tinda micii biserici.

La doi paşi în urma Gertrudei, ale cărei coate robuste făceau să se lase loc liber, venea o femeie învăluită cu grijă într-o pelerină de mătase, o femeie ale cărei forme elegante şi tinere, ale cărei picioare încîntătoare, a cărei talie delicată, îl făcură să viseze pe Bussy care nu cunoştea pe lume decît o talie, un picior, o formă asemănătoare.

Remy nu avu nimic să-i spună, îl privea numai; Bussy înţelegea acum pentru ce tînărul îl adusese în strada Maria Egipteana şi îl făcuse să intre în biserică.

Bussy o urmă pe această femeie, le Haudouin îl urmă pe Bussy.

Ar fi fost un lucru distractiv această precesiune a patru figuri care urmau cu pas egal, dacă tristeţea şi paloarea a două dintre ele nu ar fi destăinuit suferinţele crude.

Gertruda, mergînd tot înainte, coti după colţul străzii Montmartre, făcu cîţiva paşi pe această stradă, apoi deodată o luă la dreapta într-o fundătură care avea o portiţă.

Bussy şovăi.

— Ei bine! domnule conte, întreabă Remy, voiţi să vă calc pe tocuri?

Bussy îşi continuă drumul.

Gertruda, care mergea mereu prima, scoase o cheie din buzunar şi o lăsă pe stăpîna ei să intre, care trecu pe dinaintea ei fără să întoarcă capul.

La Haudouin îi spuse două vorbe cameristei, se trase îndărăt şi îl lăsă să treacă pe Bussy; apoi Gertruda şi el intrară la rîndul lor, închise poarta şi fundătura rămase din nou pustie.

Erau orele şapte şi jumătate seara, se aşteptau primele zile ale lunii mai; la aerul căldicel care arăta primele sufluri ale primăverii, frunzele începeau să se dezvolte în sînul acoperămîntului crăpat.

Bussy privi în jurul lui: se găsea într-o grădină de vreo două sute de metri pătraţi, înconjurată de ziduri foarte înalte, pe vîrful cărora viţa sălbatică şi iedera, înălţîndu-şi mlădiţele noi, făceau să se năruiască din cînd în cînd mici bucăţele de ipsos şi răspîndeau în aer acel parfum aspru şi puternic pe care răcoarea serii o smulge din frunzele lor.

În sfîrşit, primii lilieci, înfloriţi la soarele dimineţii, zdruncinau cu plăcutele lor parfumuri creierul încă şovăitor al tînărului, care se întreba dacă atîtea parfumuri, atîta căldură şi viaţă nu-i veneau lui, atît de sigur, atît de slab, atît de părăsit abia acum o oră, nu îi veneau numai de la prezenţa unei femei atît de mult iubită.

Sub un leagăn de iasomie şi de clematite, pe o mică bancă lipită de zidul bisericii, Diana se aşezase, cu fruntea plecată, cu mîinile nemişcate căzîndu-i în jos, şi se vedea desfrunzind o micşunea, strînsă între degetele sale, micşunea pe care o strivea fără să-şi dea seama şi ale cărei petale le arunca pe nisip.

În clipa aceea o privighetoare, ascunsă într-un castan vecin, îşi începu cîntecul lung şi melancolic, brodat din cînd în cînd cu note care ţîşneau ca nişte scîntei.

Bussy se afla singur în această grădină cu doamna de Monsoreau , căci Remy şi Gertruda stăteau mai departe: el se apropie de ea; Diana îşi ridică capul.

— Domnule conte, spuse ea cu o voce sfioasă, orice înconjur ar fi nedemn de noi dacă m-ai găsit adineauri în

biserica Sfînta Maria Egipteanca, nu întîmplarea te-a condus acolo.

— Nu, doamnă, spuse Bussy, le Haudouin este acela care m-a făcut să ies a-mi spune în ce scop şi vă jur că nu ştiam...

— Te înşeli asupra înţelesului cuvintelor mele domnule, spuse cu tristeţe Diana. Da, ştiu bine că domnul Remy te-a condus la biserică şi poate chiar cu forţa.

— Doamnă, spuse Bussy, nu cu forţa... Nu ştiam pe cine aveam să văd acolo.

— Iată un cuvînt aspru, domnule conte, murmură Diana clătinînd din cap şi ridicînd asupra lui Bussy o privire umezită de lacrimi. Ai intenţia de a mă face să înţeleg că dacă ai fi cunoscut taina lui Remy, nu l-ai fi însoţit?

— Oh! Doamnă.

— E natural, e drept; domnule, dumneata mi-ai adus un serviciu însemnat şi eu nu ţi-am mulţumit încă de politeţea dumitale. Iartă-mă şi primeşte toate mulţumirile mele.

— Doamnă...

Bussy se opri; el era atît de buimăcit încît nu-l mai ajutau cuvintele nici ideile.

— Dar am voit să-ţi dovedesc, urmă Diana însufleţindu-se, că nu sînt o femeie nerecunoscătoare şi nici o inimă uitucă. Eu sînt aceea care l-am rugat pe domnul Remy să-mi procure cinstea întrevederii cu dumneata; eu sînt aceea care am ales acel loc de întîlnire; iartă-mă dacă nu ţi-am fost pe plac

Bussy îşi apăsă mîna pe inimă.

— Oh! Doamnă! spuse el, nici nu vă gîndiţi.

Ideile începeau să revină acestei inimi zdrobite şi i

se părea că acea plăcută adiere a serii care aducea parfumuri atît de dulci şi cuvinte atît de gingaşe, îi ridica în acelaşi timp o ceaţă de pe ochi.

— Ştiu, urmă Diana, care era cea mai tare pentru că de multă vreme se pregătise pentru această întrevedere, ştiu cît rău ţi-a pricinuit aducerea la îndeplinire a comisionului meu. Cunosc toată delicateţea dumitale. Te cunosc şi te apreciez, te rog să mă crezi. Închipuie-ţi deci cît trebuie să fi suferit eu la ideea că dumneata aveai să nesocoteşti sentimentele inimii mele.

— Doamnă, spuse Bussy, de trei zile sînt bolnav.

— Da, o ştiu, răspunse Diana cu o roşeaţă care trăda tot interesul pe care-l dădea acestei boli, şi eu sufeream mai mult decît dumneata, căci domnul Remy, care mă înşela fără îndoială, domnul Remy ma lăsa să cred...

— Că uitarea dumneavoastră pricinuia durerea mea. Oh! E adevărat.

— Deci, a trebuit să fac ceea ce am făcut,conte, reluă doamna de Monsoreau. Te văd, îţi mulţumesc de atenţiile dumitale şi îţi jur o recunoştinţă veşnică... acum crede-mă că vorbesc din adîncul inimii.

Bussy clătină cu tristeţe din cap şi nu răspunse.

— Te îndoieşti de vorbele mele? Reluă Diana.

— Doamnă, răspunse Bussy, oamenii care simt o prietenie pentru cineva, mărturisesc această prietenie cum pot: mă ştiaţi la palat în seara prezentării dumneavoastră la curte; mă ştiaţi în faţa dumneavoastră, trebuie să fi simţit privirea mea apăsînd asupra întregii dumneavoastră persoane şi nu aţi ridicat nici cel puţin ochii spre mine; nu m-aţi făcut să înţeleg, printr-un cuvînt, printr-un gest, printr-un semn că ştiaţi că eram acolo; dar nu am dreptate, doamnă, poate că nu m-aţi recunoscut; nu mă văzuseţi decît de două ori.

Diana răspunse printr-o privire de o atît de tristă mustrare încît Bussy fu mişcat pînă în adîncul sufletului.

— Iartă-mă, doamnă, iartă-mă, spuse; dumneata nu eşti o femeie ca toate celelalte şi cu toate astea, te comporţi ca şi femeile obişnuite; căsătoria aceea?

— Nu ştii cum am fost silită s-o închei?

— Da, însă era uşor de desfăcut.

— Cu neputinţă, dimpotrivă.

— Dar nimic nu te înştiinţa oare că în apropierea dumitale veghea un bărbat devotat?

Diana plecă ochii.

— Tocmai aceasta mă înfricoşa mai cu seamă, spuse ea.

— Şi iată căror consideraţii m-ai sacrificat dumneata. Oh! gîndeşte-te ce viaţă mai duc eu, de cînd aparţii altuia.

— Domnule, spuse contesa cu demnitate, o femeie nu-şi schimbă numele fără ca să nu rezulte de aci o mare daună pentru cinstea ei, atunci cînd trăiesc doi bărbaţi care poartă, unul numele pe care l-a părăsit, celălalt numele pe care l-a luat.

— Astfel că dumneata ai păstrat numele de Monsoreau din preferinţă.

— Crezi! bolborosi Diana. Cu atît mai bine!

Şi ochii ei se umplură de lacrimi.

Bussy, care o văzu lăsîndu-şi capul să-i cadă pe piept, se îndreptă tulburat spre ea.

— În sfîrşit, spuse el, iată-mă ajuns din nou ceea ce eram, doamnă, adică un străin pentru dumneata.

— Vai! făcu Diana.

— Tăcerea dumitale o spune îndeajuns.

— Nu pot vorbi decît prin tăcerea mea.

— Tăcerea dumitale, doamnă, este urmarea primirii

dumitale de la Luvru. La Luvru, nu mă vedeai; aci nu îmi vorbeşti.

— La Luvru, mă aflam în prezenţa domnului de Monsoreau. Domnul de Monsoreau mă privea şi el este gelos.

— Gelos! Ei! ce-i mai trebuie oare, Dumnezeule! Ce fericire mai poate dori cînd toată lumea îi invidiază fericirea.

— Îţi spun că e gelos, domnule; de cîteva zile l-a văzut pe cineva dînd tîrcoale în jurul noii noastre locuinţe.

— Aţi părăsit aşadar căsuţa din strada Sfîntul Anton?

— Cum! strigă Diana tîrîtă de o mişcare necugetată, bărbatul acela nu erai dumneata?

— Doamnă, de cînd căsătoria dumitale a fost anunţată în mod public, de cînd ai fost prezentată, de cînd cu serata aceea de la Luvru, în sfîrşit, unde nu ai binevoit să mă priveşti, stau culcat, mă sfîşie febra, mor; vezi că soţul dumitale nu ar putea fi gelos pe mine, cel puţin, pentru că nu pe mine m-a putut vedea în jurul casei dumneavoastră.

— Ei bine! domnule conte, dacă e adevărat, după cum mi-ai spus-o, că ai fi avut oarecare dorinţă să mă revezi, mulţumeşte-i acelui bărbat necunoscut, căci, cunoscîndu-l pe domnul de Monsoreau aşa cum îl cunosc, bărbatul acela m-a făcut să tremur pentru dumneata şi am voit să te văd pentru a-ţi spune: Nu te expune astfel, domnule conte, nu mă face mai nenorocită decît sînt.

— Linişteşte-te, doamnă; o repet, nu eram eu.

— Acum, lasă-mă să termin tot ceea ce aveam să spun. De teama acelui bărbat, el pretinde să părăsesc Parisul; astfel că, domnule conte, poţi privi această întrevedere ca cea din urmă... Mîine plec la Meridor.

— Pleci, doamnă? strigă Bussy.

— Nu este decît acest mijloc pentru a-l linişti pe domnul de Monsoreau, spuse Diana; nu este decît acest mijloc de a-mi regăsi liniştea. De altfel, în ceea ce mă priveşte, urăsc Parisul, urăsc lumea, curtea, Luvrul. Sînt fericită să mă izolez cu amintirile mele de fată; mi se pare că trecînd din nou pe poteca anilor mei din tinereţe, o părticică din fericirea mea de altădată va recădea pe cap întocmai ca o rouă plăcută. Tatăl meu mă însoţeşte. Îi voi regăsi acolo pe domnul şi doamna de Saint-Luc, cărora le pare rău că nu mă au lîngă ei. Adio, domnule de Bussy.

Bussy îşi ascunse faţa în mîini.

— Haide, murmură el, totul s-a sfîrşit pentru mine.

— Ce tot spui? strigă Diana ridicîndu-se.

— Spun, doamnă, că bărbatul acela care te surghiuneşte, că bărbatul acela care-mi răpeşte singura speranţă ce-mi mai rămînea, adică aceea de a respira acelaşi aer cu dumneata, de a te întrezări îndărătul unei jaluzele, de a-ţi atinge rochia în treacăt, de a adora în sfîrşit o fiinţă vie iar nu o umbră, spun, spun că bărbatul acela este duşmanul meu de moarte şi că, chiar dacă ar trebui să pier, îl voi distruge cu mîna mea.

— Oh! domnule conte!

— Mizerabilul! strigă Bussy. Cum! nu este deajuns pentru el să te aibă ca soţie, pe dumneata, cea mai frumoasă şi cea mai neprihănită dintre fiinţe, mai este şi gelos! Gelos! monstru ridicol şi nesăţios, ar înghiţi toată lumea.

— O! linişteşte-te, conte, linişteşte-te, pentru Dumnezeu! Este scuzabil, poate.

— Este scuzabil! Dumneata îl aperi, doamnă.

— O! dacă ai şti! spuse Diana acoperindu-şi faţa cu

amîndouă mîinile, ca şi cînd s-ar fi temut ca nu cumva Bussy să-i observe roşeaţa cu toate că era întuneric.

— Dacă aş şti? repetă Bussy. Ei! doamnă, eu ştiu un lucru, că nu se poate gîndi cineva la restul lumii atunci cînd este bărbatul dumitale.

— Dar, spuse Diana cu o voce întretăiată, şoptită, arzătoare; dar dacă te-ai înşela, domnule conte, dacă nu ar fi bărbatul meu!

Şi tînăra, la aceste cuvinte, atingînd cu mîna ei rece mîinile arzătoare ale lui Bussy, se ridică şi fugi, uşoară ca o umbră, prin cotiturile întunecate ale grădiniţei, apucă braţul Gertrudei, tîrînd-o după ea mai înainte ca Bussy, ameţit, înnebunit, voios, să fi încercat cel puţin să întindă braţele pentru a o opri.

Scoase un ţipăt şi se ridică împleticindu-se.

Remy ajunse tocmai la timp pentru a-l prinde în braţele sale şi a-l face să se aşeze pe banca pe care tocmai o părăsise Diana.

CAPITOLUL XLIV

Cum i se rupse tunica lui d'Epernon şi cum fu Schomberg vopsit în albastru

În vreme ce jupîn La Hurière îngrămădea semnături peste semnături, în vreme ce Chicot îl dădea în păstrare pe Gorenflot la Cornul Abundenţei, în vreme ce Bussy se întorcea la viaţă în acea fericită grădiniţă plină de parfumuri, de cîntece şi de dragoste, Henric, posomorît de tot ceea ce văzuse prin oraş, supărat de predicile pe care le auzise prin biserici, înfuriat de saluturile

misterioase culese de fratele său d'Anjou, pe care-l văzuse trecînd prin faţa lui în strada Saint-Honoré, însoţit de domnul de Guise şi de domnul de Mayenne, cu o întreagă suită de gentilomi care păreau comandaţi de domnul de Monsoreau şi de Quélus.

Regele, după obiceiul său, ieşise cu cei patru prieteni ai săi; dar, la cîţiva paşi de Luvru, Schomberg şi d'Epernon, plictisiţi de a-l vedea pe Henric îngrijorat şi gîndindu-se că în mijlocul unei asemenea harababuri se puteau găsi plăceri şi aventuri, Schomberg şi d'Epernon se folosiseră de cea dintîi îmbulzeală pentru a dispare la colţul străzii Astruce, şi, în vreme ce regele cei doi prieteni ai săi îşi continuau plimbarea pe chei, ei se lăsaseră tîrîţi spre strada Orleans.

Nu făcuseră nici o sută de paşi că fiecare îşi găsise de lucru. D'Epernon trecu o ţeavă printre picioarele unui burghez care alerga şi care din pricina aceasta se rostogoli la zece paşi, şi Schomberg ridicase pălăria unei femei pe care o crezuse urîtă şi bătrînă şi care se întîmplase să fie tînără şi frumoasă.

Dar amîndoi îşi aleseseră rău ziua de a se agăţa de aceşti buni parizieni, de obicei atît de răbdători; alergau pe străzi acele friguri de răscoală care bat uneori din aripi în zidurile capitalelor: „Un nelegiuit!” Acela era un zelos, fu crezut şi toţi se repeziră spre d'Epernon; femeia strigase: „Un favorit!” ceea ce era şi mai rău; şi soţul ei, care era un vopsitor, îşi asmuţise ucenicii asupra lui Schomberg.

Schomberg era viteaz; se opri, voi să răspundă şi duse mîna la spadă.

D'Epernon era prevăzător şi fugi.

Henric nu se mai ocupase de cei doi favoriţi, îi cunoştea ştia că au obiceiul să se descurse singuri; unul,

datorită picioarelor; celălalt, datorită braţelor; el îşi făcuse deci plimbarea, după cum am văzut şi, după ce îşi făcuse plimbarea, se înapoiase la Luvru.

Intrase în cabinetul său de arme şi, aşezat pe fotoliul său mare, tremura de nerăbdare, căutînd un motiv să se înfurie.

Maugiron se juca cu Narcisse, ogarul cel mare al regelui.

Quélus, cu obrajii sprijiniţi în mîini, se tolănise pe o pernă şi îl privea pe Henric.

— Merg, merg, îi spunea regele. Complotul lor înaintează; tigri, cînd şerpi, atunci cînd nu pot să sară, se tîrăsc.

— Ei! Sire, spuse Quélus, nu există totdeauna comploturi într-un regat? Ce dracu aţi voi să facă fiii regilor, fraţii regilor, verii regilor, dacă nu ar complota?

— Ascultă, Quélus, cu maximele dumitale absurde şi cu obrajii dumitale umflaţi, îmi faci impresia că eşti, în politică, de forţa lui Gilles din tîrgul Saint-Laurent.

Quélus se răsuci pe pernă şi se întoarse necuviincios cu spatele spre rege.

— Ia spune, Maugiron, reluă Henric, am dreptate sau nu, la naiba! şi trebuie să fiu hrănit cu nerozii şi banalităţi, ca şi cînd aş fi un rege neînsemnat sau un negustor de lînă care se teme să nu-şi piardă pisica favorită?

— Ei! Sire, spuse Maugiron, care era totdeauna şi în toate privinţele de părerea lui Quélus, dacă nu sînteţi un rege neînsemnat, dovediţi-o făcînd pe regele mare. Ce dracu uitaţi-vă la Narcisse, este un cîine bun; dar cînd îl tragi de urechi mîrîie şi cînd îl calci pe labe, muşcă.

— Nu, Sire, spuse Maugiron; vedeţi bine, dimpotrivă, că îl aşez pe Narcisse cu mult deasupra voastră, pentru

că Narcisse ştie să se apere, pe cînd Maiestatea Voastră nu ştie.

Şi întoarse şi el la rîndu-i spatele lui Henric.

— Haide, iată-mă singur, spuse regele; foarte bine, continuaţi, bunii mei prieteni, pentru ca să mi se reproşeze că am mîncat averea regatului: părăsiţi-mă, insultaţi-mă, sugrumaţi-mă; nu am decît călăi în jurul meu. Chicot! unde eşti?

— E foarte simplu, răspunse Maugiron.

Şi obraznicul începu să mormăie printre dinţi un oarecare proverb latin care se traduce prin axioma:

Spune-mi cu cine te aduni, ca să-ţi spun cine eşti.

Henric încruntă din sprîncene, un fulger de mînie grozavă îi lumină ochii mari şi negri şi de astă dată, desigur, era chiar o privire de rege aceea pe care prinţul o aruncă asupra indiscreţilor săi prieteni.

Dar, istovit fără îndoială de această intenţie de mînie, Henric recăzu pe scaun şi începu să frece urechile unuia din căţeluşii din coş.

În clipa aceea un pas repede răsună în anticameră şi d'Epernon apăru fără pălărie, fără manta şi cu tunica sfîşiată.

Quélus şi Maugiron se întoarseră şi Narcisse se repezi spre noul sosit lătrînd, ca şi cînd nu ar fi recunoscut decît hainele curtenilor regelui.

— Ei, Doamne! strigă Henric, dar ce ţi s-a întîmplat?

— Sire, spuse d'Epernon, priviţi-mă; vedeţi în ce fel sînt trataţi prietenii Maiestăţii Voastre.

— Şi cine te-a tratat astfel? întrebă regele.

— Drace! poporul dumneavoastră, sau mai de grabă acela al domnului duce de Anjou, care striga: „Trăiască Liga!trăiască liturghia! trăiască Guise! trăiască François!”, trăiască toată lumea, în sfîrşit, afară de

„trăiască regele”.

— Şi ce i-ai făcut oare acestui popor, pentru ca să te trateze astfel?

— Eu? Nimic. Ce voiţi să facă un om unui popor? M-a recunoscut ca fiind un prieten al Maiestăţii Voastre, şi aceasta i-a fost de ajuns.

— Dar Schomberg?

— Cum, Schomberg?

— Schomberg nu ţi-a venit în ajutor? Schomberg nu te-a apărat?

— La naiba! Schomberg avea destul de lucru pentru el.

— Cum aşa?

— Da, l-am lăsat în mîinile unui vopsitor pe a cărui femeie o lăsase fără pălărie şi care împreună cu cei cinci sau şase băieţi ai săi, se pregătea să-l dichisească puţin.

— Petoţi dracii! strigă regele, şi unde l-ai lăsat pe sărmanul meu Schomberg? spuse Henric ridicîndu-se, mă voi duce chiar eu în ajutorul lui. Poate se va spune, adăugă Henric uitîndu-se la Maugiron şi la Quélus, că prietenii mei m-au părăsit dar nu se va spune cel puţin, că eu mi-am părăsit prietenii.

— Mulţumesc, Sire, spuse o voce înapoia lui Henric, mulţumesc, iată-mă. *Gott verdamme mich* am scăpat singur, dar cu mare greutate.

— Oh! Schomberg! este vocea lui Schomberg! strigară cei trei favoriţi. Dar unde dracu eşti?

— La naiba! unde sînt, mă vedeţi bine, strigă aceeaşi voce.

Şi în adevăr, din colţul întunecat al camerei, se văzu înaintînd, nu un om, ci o umbră.

— Schomberg, strigă regele, de unde vii, de unde ieşi şi pentru ce ai această culoare?

În adevăr, Schomberg, din cap pînă în picioare, fără excepţia nici unei părţi a hainelor sau persoanei sale, Schomberg era de cel mai frumos albastru care s-a putut vedea vreodată.

— *Der Teufel*! strigă el; mizerabilii! Nu mă mai mir că tot poporul acela alerga după mine.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă Henric. Dacă ai fi galben, s-ar explica din pricina fricii; dar albastru!

— S-a întîmplat că m-au scăldat într-un hîrdău, ticăloşii; am crezut că mă scăldau numai într-un hîrdău cu apă şi cînd colo era un hîrdău cu culoare albastră.

— O! la naiba! spuse Quélus izbucnind în rîs, sînt pedepsiţi prin ce au păcătuit. Este foarte scumpă culoarea albastră şi tu le-ai luat vopsea cel puţin pentru zece taleri.

— Te sfătuiesc să nu glumeşti, aş fi voit să te văd în locul meu.

— Şi nu ai spintecat pe nici unul? întrebă Maugiron.

— Mi-am lăsat pumnalul undeva, iată tot ce ştiu, vîrît pînă în plăsele într-un înveliş de carne; dar, într-o clipă, totul era zis: eram prins, ridicat, tîrît, cufundat în hîrdău şi aproape înecat.

— Şi cum ai scăpat din mîinile lor?

— Am avut curajul să comit o laşitate, Sire.

— Şi ce ai făcut?

— Am strigat: „Trăiască Liga!”

— Ca şi mine, spuse d'Epernon, numai că pe mine m-au silit să adaug: „Trăiască ducele de Anjou!”

— Şi eu la fel, spuse Schomberg muşcîndu-şi mîinile de mînie; şi am strigat la fel. Dar nu este totul.

— Cum! spuse regele, te-au făcut să strigi şi altceva, sărmanul meu Schomberg?

— Nu, nu m-au făcut să strig altceva, căci era destul

şi atît, mulţumesc lui Dumnezeu! Dar în clipa cînd strigam: „Trăiască ducele de Anjou!...”

— Ei bine?

— Ghiciţi cine trecea?

— Cum vrei să ghicesc?

— Bussy, mîna lui dreaptă, care m-a auzit strigînd să trăiască stăpînul său.

— De fapt, cred că nu a înţeles nimic, spuse Quélus.

— La naiba! cît era de greu să vezi ce se petrecea! Aveam pumnalul la gît şi mă aflam într-un hîrdău.

— Cum, spuse Maugiron, nu ţi-a dat ajutor? trebuia făcut acest lucru de la gentilom la gentilom.

— El, părea că se gîndeşte cu totul la altceva; nu-i lipseau decît aripi ca să zboare; abia mai atingea pămîntul.

— Şi apoi, spuse Maugiron, poate că nu te-a recunoscut?

— Frumos motiv!

— Trecusei prin albastru?

— A! aşa, spuse Schomberg.

— În cazul acesta ar fi scuzabil, reluă Henric, căci, într-adevăr, sărmanul meu Schomberg, nu te mai recunosc nici eu.

— Ce are a face, răspunse tînărul care nu era degeaba de origină germană, ne vom întîlni în altă parte decît în colţul străzii Coquillière într-o zi cînd nu voi mai fi într-un hîrdău.

— O! eu, spuse d'Epernon, nu sînt supărat pe valet, ci pe stăpîn; nu cu Bussy aş voi să am de a face, ci cu Monseniorul duce de Anjou.

— Da, da, strigă Schomberg, Monseniorul duce de Anjou care voieşte să ne ucidă prin ridicol aşteptînd să ne ucidă prin pumnal.

— Ducele de Anjou, care era lăudat prin cîntece pe străzi. Le-aţi auzit, Sire? spuseră împreună Quélus şi Maugiron.

— De fapt, el este duce şi stăpîn în Paris la ora aceasta, iar nu regele; încercaţi puţin să ieşiţi, îi spuse d'Epernon, şi veţi vedea dacă veţi fi respectat mai mult decît noi.

— Ah! frate! frate! murmură Henric pe un ton ameninţător.

— Ah! da, Sire, veţi mai zice de multe ori, cum aţi zis acum: „Ah! frate! frate!” fără să luaţi nici o măsură împotriva acestui frate, spuse Schomberg, şi cu toate astea, v-o declar, şi este limpede pentru mine, că acest frate se află în fruntea vreunui complot.

— Ei! la naiba! strigă Henric, aşa le spuneam şi eu acestor domni, cînd ai intrat tu adineauri, d'Epernon; dar ei mi-au răspuns ridicînd din umeri şi întorcîndu-mi spatele.

— Sire, spuse Maugiron, am ridicat din umeri şi am întors spatele, nu pentru că spuneaţi că există un complot, dar pentru că nu vă vedeam dispus să-l înăbuşiţi.

— Şi acum, urmă Quélus, ne întoarcem către Maiestatea Voastră şi vă spunem: Salvaţi-ne, Sire, sau, mai de grabă, salvaţi-vă, căci, odată ce vom cădea noi, sînteţi mort; mîine domnul de Guise vine la Luvru, mîine vă va cere să numiţi un şef al Ligii; mîine îl veţi numi pe ducele de Anjou după cum aţi făgăduit s-o faceţi şi atunci, odată ducele de Anjou şef al Ligii, adică în fruntea a o sută de mii de parizieni încălziţi de orgiile acestei nopţi, ducele de Anjou va face din Maiestatea Voastră ce va voi.

— Ah! da! spuse Henric, şi în cazul acesta de

hotărîre extremă, veţi fi oare dispuşi să mă ajutaţi?

— Da, Sire, răspunseră tinerii într-un singur glas.

— Numai, Sire, spuse d'Epernon, Maiestatea Voastră să-mi dea timpul de a-mi pune o altă pălărie, o altă manta şi o altă tunică.

— Treci la garderoba mea, d'Epernon, şi valetul meu îţi va da de toate; sîntem de aceeaşi statură.

— Şi mie să-mi daţi timpul de a face o baie.

— Treci la baia mea, Schomberg şi băiaşul meu va avea grijă de tine.

— Sire, spuse Schomberg, putem deci spera că insulta nu va rămîne nerăzbunată?

Henric întinse mîna în semn de tăcere şi, plecîndu-şi capul la piept, păru că se gîndeşte adînc.

Apoi, după cîteva clipe:

— Quélus, spuse el, informează-te dacă domnul de Anjou s-a înapoiat la Luvru.

Quélus ieşi. D'Epernon şi Schomberg aşteptau împreună cu ceilalţi răspunsul lui Quélus, atît de mult se însufleţise zelul lor prin apropierea primejdiei; nu în timpul furtunii, ci pe vremea frumoasă sînt marinarii îndărătnici.

— Sire, întrebă Maugiron, Maiestatea Voastră ia deci vreo măsură?

— Vei vedea, răspunse regele.

Quélus se înapoie.

— Domnul duce nu s-a înapoiat încă, spuse el

— Bine, răspunse regele. D'Epernon, du-te de-ţi schimbă hainele; Schomberg, du-te de schimbă-ţi culoarea; şi dumneata, Quélus, şi dumneata, Maugiron, coborîţi în curte şi faceţi bine de pază pînă cînd se înapoiază fratele meu.

— Şi cînd se va înapoia? întrebă Quélus.

— Cînd se va înapoia, veţi pune să se închidă toate porţile. Duceţi-vă.

— Bravo, Sire! spuse Quélus.

— Sire, spuse d'Epernon, în zece minute sînt aci.

— Eu Sire, nu pot spune cînd voi fi înapoi; depinde de calitatea vopselei.

— Vino cît poţi mai repede, răspunse regele, iată tot ce am să-ţi spun.

— Dar Maiestatea Voastră va rămîne singură? întrebă Maugiron.

— Nu, Maugiron, rămîn cu Dumnezeu, căruia îi voi cere ocrotirea pentru întreprinderea noastră.

— Rugaţi-l bine, Sire, spuse Quélus, căci încep să cred că se înţelege cu diavolul pentru a ne tortura pe toţi împreună în lumea aceasta şi în cealaltă.

— *Amin*! spuse Maugiron.

Cei doi tineri care trebuiau să facă de pază ieşiră pe o uşă. Cei doi care trebuiau să-şi schimbe hainele ieşiră pe alta.

Regele, rămas singur, se duse să îngenuncheze pe scăunelul pentru rugăciune.

CAPITOLUL XLV

Chicot este din ce în ce mai mult rege al Franţei

Miezul nopţii sună: porţile Luvrului se închideau de obicei la miezul nopţii. Dar Henric îşi făcuse bine socoteala că ducele de Anjou nu va lipsi să se culce în seara aceea la Luvru, pentru a nu mai adăuga la

bănuielile pe care zgomotul Parisului, din timpul acelei nopţi, le putea face să se nască în mintea regelui.

Regele poruncise aşadar ca porţile să rămînă deschise pînă la ora unu.

La douăsprezece şi un sfert se înapoie Quélus.

— Sire, ducele a venit spuse el.

— Ce face Maugiron?

— A rămas de santinelă pentru a vedea dacă ducele nu va mai ieşi.

— Nu este nici o primejdie.

— Atunci..., spuse Quélus făcînd o mişcare pentru a-i arăta regelui că nu mai avea decît să acţioneze.

— Atunci... să-l lăsăm să se culce liniştit, spuse Henric. Cine se află lîngă el?

— Domnul de Monsoreau şi gentilomii săi obişnuiţi.

— Şi domnul de Bussy?

— Domnul de Bussy nu este.

— Bun, spuse regele care simţi o mare uşurare aflînd că fratele său era lipsit de cea mai bună spadă a sa.

— Ce porunceşte regele? întrebă Quélus.

— Să-i spună lui d'Epernon şi lui Schomberg să se grăbească şi să fie înştiinţat domnul de Monsoreau că doresc a-i vorbi.

Quélus se înclină şi se achită de însărcinarea dată cu toată repeziciunea pe care o pot da voinţei omeneşti sentimentul de ură şi dorinţa de răzbunare adunate în aceeaşi inimă.

Cinci minute după aceea, d'Epernon şi Schomberg intrau unul îmbrăcat din nou, celălalt curăţat; numai pometţii obrajilor mai păstraseră o nuanţă albăstruie care, după spusele băiatului, nu avea să dispară cu totul decît în urma mai multor băi de aburi.

După cei doi favoriţi, apărea şi domnul de Monsoreau.

— Domnul căpitan al gărzilor Maiestăţii Voastre m-a anunţat că îmi făceaţi cinstea de a mă chema, spuse şeful vînătorii înclinîndu-se.

— Da, domnule, spuse Henric, da, plimbîndu-mă aseară am văzut stelele atît de strălucitoare şi luna atît de frumoasă, încît m-am gîndit că pe o vreme atît de măreaţă am putea face mîine o vînătoare minunată. Nu este decît miezul nopţii, domnule conte, pleacă aşadar la Vincennes numaidecît; pune să se ademenească un cerb şi mîine îl vom vîna.

— Dar, Sire, spuse Monsoreau, credeam că mîine Maiestatea Voastră făcuse cinstea de a-i da o întîlnire Monseniorului de Anjou şi domnului de Guise pentru a numi un şef al Ligii.

— Ei bine, domnule, apoi? spuse regele cu acel accent semeţ la care era atît de greu să răspunzi.

— Apoi, Sire... apoi, va lipsi timpul poate.

— Timpul nu lipseşte niciodată, domnule şef al vînătorii, pentru acela care ştie să-l întrebuinţeze; tocmai pentru aceasta îţi spun: ai timpul să pleci imediat. Ai timpul să ademeneşti un cerb în noaptea aceasta şi vei avea timpul să ţii echipajele gata pentru mîine la ora zece. Du-te dar, şi numaidecît! Quélus, Schomberg, deschideţi-i domnului de Monsoreau poarta Luvrului, din partea mea, din partea regelui; şi tot din partea regelui închideţi-o după ce va fi ieşit.

Şeful vînătorii se retrase foarte mirat.

— E oare o fantezie a regelui? întrebă el pe cei doi tineri în anticameră.

— Da, răspunseră scurt aceştia.

Domnul de Monsoreau văzu că nu poate scoate

nimic de la ei şi tăcu.

— O! o! murmură el în sine aruncînd o privire înspre apartamentele ducelui de Anjou; mi se pare că nu miroase bine pentru Alteţa Sa Regală.

Dar nu era chip să-l înştiinţeze pe prinţ. Quélus şi Schomberg se ţineau, unul la dreapta, altul la stînga şefului vînătorii. O clipă crezu că cei doi favoriţi aveau ordine speciale ca să-l ţină prizonier şi numai cînd se văzu afară din Luvru şi cînd auzi poarta închizîndu-se în urma lui, înţelese că bănuielile sale erau neîntemeiate.

După zece minute, Schomberg şi Quélus erau înapoi lîngă rege.

— Acum, spuse Henric, tăcere şi urmaţi-mă toţi patru.

— Unde mergem, Sire? întrebă d'Epernon mereu prevăzător.

— Cei care vor veni vor vedea, răspunse regele.

— Haideţi! spuseră împreună cei patru tineri.

Favoriţii îşi asigurară spadele, îşi încheiară mantalele şi îl urmară pe rege care, cu un felinar în mînă, îi conduse prin coridorul tainic pe care îl cunoaştem şi prin care noi am văzut-pe regina mamă şi pe regele Carol al IX-lea ducîndu-se la fiica şi la sora lor, acea bună Margot ale cărei apartamente, după cum am mai spus, le luase ducele de Anjou.

Un valet sta de veghe în acest coridor; dar, înainte de a avea timpul să se retragă pentru a-şi înştiinţa stăpînul, Henric pusese mîna pe el poruncindu-i să tacă şi îl trecu însoţitorilor săi, care îl împinseră şi îl închiseră într-o cameră.

Astfel că însuşi regele întoarse zăvorul de la camera unde se culca Monseniorul duce de Anjou.

Ducele tocmai se aşezase în pat, legănat de visurile

de ambiţie pe care le făcuse să se nască în el evenimentele din cursul nopţii: îşi văzuse numele ridicat în slăvi, iar numele regelui vestejit. Condus de către ducele de Guise, el văzuse poporul parizian dîndu-se la o parte din faţa lui şi a gentilomilor lui, în vreme ce gentilomii regelui erau huiduiţi, batjocoriţi, insultaţi.Niciodată, de la începutul acestei lungi cariere, atît de plină de uneltiri ascunse, de comploturi sfiicioase şi de mine subterane, nu fusese încă atît de înaintat în popularitate şi prin urmare în speranţă.

Tocmai pusese pe masă o scrisoare pe care i-o dăduse domnul de Monsoreau din partea ducelui de Guise, care îi recomanda în acelaşi timp să nu uite să se găsească a doua zi la deşteptarea regelui.

Ducele de Anjou nu avea nevoie de o asemenea recomandare şi îşi făgăduise să nu lipsească de la ora triumfului.

Dar mare îi fu surprinderea cînd văzu uşa de la culoarul tainic deschizîndu-se, şi groaza lui atinse culmea cînd recunoscu că uşa se deschisese astfel sub mîna regelui.

Henric le făcu semn însoţitorilor săi să rămînă pe pragul uşii şi înaintă spre patul lui François, grav, cu sprîncenele încruntate şi fără a rosti un cuvînt.

— Sire, bolborosi ducele, cinstea pe care mi-o face Maiestatea Voastră este atît de neprevăzută ...

— Încît te sperie, nu-i aşa? spuse, regele, înţeleg; dar nu, nu, stai, frate, nu te ridica.

— Dar, Sire, cu toate astea... îngăduiţi-mi, făcu ducele tremurînd şi atrăgînd spre el scrisoarea ducelui de Guise pe care tocmai o terminase de citit.

— Citeai? întrebă regele.

— Da, Sire.

— Lectură interesantă, fără îndoială, pentru că te ţinea treaz la o oră atît de înaintată din noapte?

— O! Sire, răspunse ducele cu un zîmbet îngheţat, nimic prea important, corespondenţa de seară.

— Da, făcu Henric, înţeleg, corespondenţa de seară, corespondenţa lui Venus; dar nu, mă înşel, nu se închid cu sigilii de asemenea mărime biletele aduse de Iris sau Mercur.

Ducele ascunse cu totul scrisoarea.

— Este discret, scumpul François, spuse regele cu un zîmbet care semăna prea mult cu un scrîşnet de dinţi pentru ca fratele său să nu se înspăimînte.

Cu toate astea făcu o sforţare şi încercă să pară mai liniştit.

— Maiestatea Voastră voieşte să-mi spună ceva între patru ochi? întrebă ducele pe care o mişcare a celor patru gentilomi rămaşi la uşă îl făcu să bage de seamă că ascultau şi se bucurau începutul scenei.

— Ceea ce am a-ţi spune între patru ochi, domnule, spuse regele apăsînd pe acest cuvînt, care era acela pe care ceremonialul Franţei îl acordă fraţilor regilor, te vei mulţumi ca astăzi să-ţi spun de faţă cu martori. Aşa, domnilor, urmă el întorcîndu-se spre cei patru tineri, ascultaţi bine, regele vă dă voie.

Ducele îşi înălţă capul.

— Sire, spuse el cu acea privire duşmănoasă şi plină de venin pe care omul a împrumutat-o de la şarpe, înainte de a uita un om de rangul meu, ar fi trebuit să-mi refuzaţi găzduirea la Luvru; în palatul Anjou, aş fi fost stăpîn să vă pund.

— În adevăr, spuse Henric cu o ironie grozavă, uiţi aşadar că pretutindeni unde te afli, eşti un supus al meu şi că supuşii mei sînt la mine ori unde s-ar afla; căci

mulţumesc lui Dumnezeu, eu sînt regele!... regele pămîntului!...

— Sire, strigă François, eu mă aflu la Luvru... la mama mea.

— Şi mama dumitale se află la mine, răspunse Henric. Ascultă, s-o scurtăm, domnule: dă-mi hîrtia aceea.

— Care?

— Aceea pe care o citeai, la naiba, aceea care era desfăcută pe masa dumitale de noapte şi pe care ai ascuns-o cînd m-ai văzut.

— Sire, gîndiţi-vă, spuse ducele.

— La ce? întrebă regele.

— La aceasta: că faceţi o cerere nedemnă, de un bun gentilom, dar în schimb, demnă de un ofiţer din poliţia dumneavoastră.

Regele se făcu vînăt.

— Scrisoarea aceea, domnule! spuse el.

— O scrisoare de femeie, Sire, gîndiţi-vă! spuse François.

— Există scrisori de femei foarte bune de văzut, foarte primejdioase de a fi văzute, dovadă acelea pe care le scrie mama noastră.

— Frate! spuse François.

— Scrisoarea aceea, domnule! strigă regele bătînd din picior, sau voi pune să-ţi fie smulsă de patru elveţieni.

Ducele sări din pat, ţinînd scrisoarea mototolită în mîini şi cu intenţia vădită de a ajunge la sobă pentru a o arunca în foc.

— Ai face acest lucru, spuse el, fratelui dumitale?

Henric îi ghici intenţia şi se aşeză între el şi sobă.

— Nu fratelui meu, spuse el, ci duşmanului meu de

moarte! Nu fratelui meu, spuse el, ci ducelui de Anjou, care a alergat toată noaptea pe străzile Parisului la coada calului domnului de Guise! Fratelui meu, care încearcă să-mi ascundă vreo scrisoare de la complicii săi, domnii prinţi lorenezi.

— De astă dată, spuse ducele, poliţia dumitale este rău făcută.

— Îţi spun că am văzut pe pecete acele trei vestite mierle de Lorena, care au pretenţia să înghită florile de crin ale Franţei. Dă-mi-o odată, ce naiba! Dă-mi-o, sau...

Henric făcu un pas spre duce şi îi puse mîna pe umăr.

François nici nu apucă să simtă apăsînd asupra lui mîna regală, nici nu apucă să-şi arunce o privire piezişă asupra atitudinii ameninţătoare a celor patru favoriţi, care începeau să-şi tragă spadele, că, lăsîndu-se în genunchi, pe jumătate răsturnat pe pat, strigă:

— Săriţi! ajutor! fratele meu voieşte să mă omoare.

Aceste cuvinte, în care era întipărit un accent de groază adîncă pe care i-l da convingerea, făcură impresie asupra regelui şi îi înăbuşiră mînia, numai prin faptul că ele o presupuneau mai mare decît era. El se gîndi că în adevăr François, putea să se teamă de un asasinat şi că acest omor ar fi fost un fratricid. Atunci, îi veni un fel de ameţeală, la gîndul că familia sa, familie blestemată ca toate acelea în care trebuie să se stingă un neam, îi veni ameţeală gîndindu-se că în familia sa fraţii îşi asasinau fraţii prin tradiţie.

— Nu, spuse el, te înşeli, frate, şi regele nu-ţi vrea nici un rău de genul aceluia de care te temi: cel puţin ai luptat, dă-te bătut. Ştii că regele este stăpîn, sau dacă nu o ştii, o afli acum. Ei bine! spune, nu numai în şoaptă, ci chiar tare de tot.

— O! o spun, frate, o proclam, strigă ducele.

— Foarte bine. Scrisoarea aceea, atunci... căci regele îţi porunceşte să-i dai scrisoarea.

Ducele de Anjou lăsă hîrtia să-i cadă.

Regele o luă de jos şi, fără s-o citească, o îndoi şi o puse la brîu.

— Asta e tot, Sire? spuse ducele cu privirea-i bănuitoare.

— Nu, domnule, spuse Henric, va mai trebui încă pentru această răzvrătire, care din fericire nu a avut rezultate supărătoare, va trebui, dacă vrei, să nu părăseşti camera pînă cînd bănuielile mele cu privire la dumneata se vor fi risipit cu totul. Eşti aci, apartamentul ţi-e cunoscut, comod, şi nu prea are aerul unei închisori: rămîi aci. Vei avea o bună tovărăşie, cel puţin de partea cealaltă a uşii, căci pentru astă-noapte te vor păzi aceşti patru domni; mîine dimineaţă vor fi schimbaţi de un post de elveţieni.

— Dar, pe prietenii mei nu voi putea să-i văd?

— Pe cine îi numeşti prietenii dumitale?

— Dar domnul de Monsoreau, de pildă; domnul de Ribeirac, domnul Antraguet, domnul de Bussy.

— Ah! da! spuse regele, mai vorbeşte de el.

— Nu cumva a avut nenorocirea să displacă Maiestăţii Voastre?

— Da, spuse regele.

— Cînd?

— Totdeauna, şi mai cu seamă astă-noapte.

— Astă-noapte; ce a făcut oare astă-noapte?

— M-a insultat pe străzile Parisului.

— Pe dumneavoastră, Sire?

— Da, pe mine, sau pe credincioşii mei, ceea ce este acelaşi lucru.

— Bussy a insultat pe cineva pe străzile Parisului, astă-noapte? Aţi fost înşelat, Sire.

— Ştiu ce vorbesc, domnule.

— Sire, strigă ducele cu un aer de triumf, domnul de Bussy nu a ieşit din palatul său de două zile! Se află acasă la el culcat, bolnav, scuturat de friguri.

Regele se întoarse spre Schomberg.

— Dacă îl scuturau frigurile, spuse tînărul, cel puţin nu acasă la el, ci în strada Coquillière.

— Cine ţi-a spus, întrebă ducele de Anjou ridicîndu-se, că Bussy era în strada Coquillière?

— L-am văzut.

— L-ai văzut pe Bussy, afară?

— Bussy, fercheş, dispus, vesel şi care părea cel mai fericit om din lume şi însoţit de tovarăşu-i nedespărţit, acel Remy, acel scutier, acel medic, sau mai ştiu eu ce!

— Atunci nu mai înţeleg nimic, spuse ducele încremenit; l-am văzut pe domnul de Bussy chiar aseară: era sub plapumă; trebuie să mă fi înşelat şi pe mine.

— Bine, spuse regele, domnul de Bussy va fi pedepsit ca şi ceilalţi şi împreună cu ceilalţi cînd se vor lumina lucrurile.

Ducele, care se gîndi că era un mijloc de a depărta mînia regelui lăsînd-o să cadă asupra lui Bussy, ducele nu mai încercă să ia apărarea gentilomului său.

— Dacă domnul de Bussy a făcut acest lucru, spuse el, dacă, după ce refuzase a ieşi cu mine, a ieşit singur, este că avea, fără îndoială, intenţii pe care nu le putea mărturisi nici mie, deoarece îmi cunoaşte devotamentul pentru Maiestatea Voastră.

— Auziţi, domnilor, ce pretinde fratele meu, spuse regele; pretinde că nu l-a autorizat pe domnul de Bussy.

— Cu atît mai bine, spuse Schomberg.

— Pentru ce cu atît mai bine?

— Pentru că atunci Maiestatea Voastră ne va lăsa poate să facem ce vrem.

— Bine, bine, vom vedea mai tîrziu, spuse Henric. Domnilor, vi-l recomand pe fratele meu; aveţi pentru el, în tot timpul acestei nopţi, cînd veţi avea cinstea de a-i servi de gardă, toate atenţiile datorate unui prinţ de sînge, adică primului din regat, după mine.

— O! Sire! spuse Quélus cu o privire care-l făcu pe duce să se înfioare, fiţi pe pace, ştim tot ce datorăm Alteţei Sale.

— Bine; adio, domnilor, spuse Henric.

— Sire! strigă ducele mai înspăimîntat de absenţa regelui decît de prezenţa sa, cum! sînt prizonier de-a binelea! cum! prietenii mei nu mă vor putea vizita! cum! nu-mi va fi îngăduit să ies!

Şi gîndul zilei de mîine îi trecea prin minte, zi în care prezenţa lui era atît de necesară pe lîngă ducele de Guise.

— Sire, spuse ducele care-l vedea pe rege gata să se lase înduplecat, lăsaţi-mă să apar cel puţin lîngă Maiestatea Voastră; lîngă Maiestatea Voastră este locul meu; acolo sînt prizonier tot aşa de bine ca şi în altă parte şi păzit mai bine din vedere decît în oricare alt loc. Sire, acordaţi-mi deci favoarea să rămîn pe lîngă Maiestatea Voastră.

Regele, pe punctul de a-i admite ducelui de Anjou cererea, la care nu vedea, dealtfel, mare neajuns, era să răspundă da, cînd atenţia îi fu luată de la fratele său şi îndreptată spre uşă, de un corp foarte lung şi foarte sprinten, care, cu braţele, cu capul, cu gîtul, cu tot ce putea să mişte, în sfîrşit, făcea gesturile cele mai negative ce se pot inventa şi executa de către cineva

fără să-şi frîngă oasele.

Chicot era acela care făcea nu.

— Nu, spuse Henric fratelui său; eşti foarte bine aici, domnule, şi-mi convine să rămîi aici.

— Sire, bolborosi ducele.

— De îndată ce acesta este bunul plac al regelui Franţei, mi se pare că trebuie să-ţi fie deajuns, domnule, adăugă Henric cu un aer de semeţie care sfîrşi prin a-l copleşi pe duce.

— Cînd spuneam că eu sînt adevăratul rege al Franţei!... murmură Chicot.

CAPITOLUL XLVI

Cum făcu Chicot o vizită lui Bussy şi ce urmă de aici

A doua zi, către ora nouă dimineaţa, Bussy lua gustarea liniştit cu Remy, care, în calitatea lui de medic, îi poruncea întăritoare; ei vorbeau despre întîmplările din ajun şi Remy căuta să-şi reamintească legendele de pe frescele din bisericuţa Sfintei Maria Egipteanca.

— Ia spune-mi, Remy, îl întrebă deodată Bussy, nu ţi s-a părut că-l recunoşti pe gentilomul acela care era scufundat într-un hîrdău, cînd am trecut pe la colţul străzii Coquillère?

— Desigur, domnule conte, şi chiar în aşa fel încît, din clipa aceea, caut să-mi reamintesc numele lui.

— Aşadar nici tu nu l-ai recunoscut?

— Nu, era foarte albastru.

— Ar fi trebuit să-l scap, spuse Bussy; este o datorie

între oamenii cumsecade să-şi dea ajutor împotriva bădăranilor; dar, în adevăr, Remy, eram prea ocupat cu treburile mele.

— Dar dacă noi nu l-am recunoscut, spuse le Haudouin, el ne-a recunoscut, cu siguranţă pe noi care aveam culoarea noastră naturală, căci mi s-a părut că holba nişte ochi grozavi şi că ne arăta pumnul trimiţîndu-ne vreo ameninţare.

— Eşti sigur de asta, Remy?

— Pot să răspund de ochii grozavi; dar sînt mai puţin sigur de pumn şi de ameninţări, spuse le Haudouin, care cunoştea firea mînioasă a lui Bussy.

— Atunci trebuie să aflu cine este gentilomul acela, Remy: nu pot lăsa să treacă astfel o asemenea insultă.

— Staţi puţin, strigă le Haudouin, ca şi cînd ar fi ieşit din apă rece sau ar fi intrat în apă caldă. O! Doamne! Am aflat, îl cunosc.

— Cum aşa!

— L-am auzit înjurînd.

— Te cred şi eu, oricine ar fi înjurat într-o asemenea situaţie.

— Da, însă el a înjurat în nemţeşte.

— Ei aşi!

— A spus: *Goot verdamme*.

— Este Schomberg atunci.

— Chiar, dragă Remy, pregăteşte-ţi alifiile.

— Pentru ce?

— Pentru că în curînd va fi nevoie să dregi pielea lui sau a mea.

— Nu veţi fi atît de nesocotit ca să faceţi să fiţi ucis, fiind atît de sănătos şi atît de fericit, spuse Remy clipind din ochi; Doamne! Sfînta Maria Egipteanca v-a învia odată, ar putea prea bine să se plictisească de a mai

face o minune pe care chiar Cristos nu a încercat-o decît de două ori.

— Dimpotrivă, Remy, spuse contele, nici nu bănuieşti cîtă bucurie simţi, atunci cînd eşti fericit, să-ţi pui viaţa în joc împotriva altui om. Te asigur că niciodată nu m-am bătut cu plăcere atunci cînd pierdusem la joc sume mari, cînd îmi surprinsesem amanta în greşeală sau cînd aveam ceva să-mi reproşez; însă de fiecare dată, dimpotrivă, cînd punga îmi este plină, inima uşoară şi conştiinţa nepătată, mă duc cu îndrăzneală şi zîmbitor pe teren; acolo, sînt sigur pe mînă, citesc pînă în fundul ochilor adversarului meu şi îl zdrobesc. Sînt în situaţia unui om care se joacă cu trei zaruri cu norocul, şi care simte vîntul norocului suflînd spre el aurul adversarului său. Nu, tocmai atunci sînt eu strălucitor, sigur de mine, tocmai atunci mă fandez mai mult. M-aş bate foarte bine astăzi, Remy, spuse tînărul întinzînd mîna doctorului, căci, datorită ţie sînt foarte fericit.

— Un moment, un moment, spuse le Haudouin, vă veţi lipsi totuşi, vă rog, de această plăcere. O frumoasă doamnă dintre prietenele mele v-a recomandat mie şi m-a făcut să jur că vă voi păstra teafăr şi nevătămat, sub motivul că îi mai datoraţi odată viaţa, şi că nu poţi dispune de ceea ce datorezi

— Bunule Remy, făcu Bussy afundîndu-se în acea moleşeală a gîndirii care îi îngăduie omului îndrăgostit să audă şi să vadă tot ceea ce se spune, şi tot ceea ce se face, ca înapoia unei cortine de mătase la teatru, cînd obiectele se văd fără colţurile şi fără tăria tonurilor; stare foarte plăcută care este aproape un vis, căci în vreme ce-ţi urmăreşti cu sufletul gîndul dulce şi credincios, ai simţurile distrate de vorba sau gestul unui prieten.

— Îmi ziceţi bunule Remy, spuse le Haudouin,

pentru că v-am făcut s-o revedeţi pe doamna de Monsoreau , dar mă veţi mai numi încă bunule Remy, cînd veţi fi despărţit de dînsa şi din nefericire se apropie ziua aceea, dacă nu o fi şi sosit.

— Ce-ai spus? strigă cu energie Bussy. Să nu glumim în privinţa aceasta, meştere le Haudouin.

— Ei! domnule, eu nu glumesc; nu ştiţi oare că pleacă spre Anjou şi că şi eu voi avea durerea să fiu despărţit de domnişoara Gertruda?... Ah!

Bussy nu se putu opri să nu zîmbească la pretinsa disperare a lui Remy.

— O iubeşti mult? întrebă el.

— Cred şi eu... de altfel şi ea mă iubeşte... Dacă aţi vedea cum mă bate.

— Şi tu o laşi?

— Din dragostea pentru ştiinţă; ea m-a silit să inventez o pomadă suverană pentru a face să dispară culoarea vînătă.

— În cazul acesta ar trebui să-i trimiţi cîteva căni şi lui Schomberg.

— Să nu mai vorbim de Schomberg, ne-am înţeles că-l vom să se descurce singur.

— Da, şi să revenim la doamna de Monsoreau, sau mai degrabă la Diana de Meridor, căci tu ştii...

— O! Dumnezeule, da; ştiu.

— Remy, cînd plecăm?

— Ah! iată la ce mă aşteptam; cît mai tîrziu cu putinţă, domnule conte.

— Pentru ce?

— Mai întîi, pentru ca îl avem la Paris pe acel scump domn de Anjou, şeful comunităţii, care s-a vîrît ieri seară, după cît mi s-a părut, în astfel de afaceri, încît va avea cu siguranţă nevoie de noi.

— Apoi?

— Apoi, pentru că domnul de Monsoreau, printr-o binecuvîntare cu totul deosebită, nu are nici o bănuială, în privinţa dumneavoastră cel puţin, şi că ar bănui poate ceva dacă v-ar vedea dispărînd din Paris în acelaşi timp cu soţia lui care nu îi este soţie.

— Ei bine! ce mă priveşte dacă va bănui?

— O da; dar mă priveşte foarte mult pe mine, scumpul meu senior. Îmi iau însărcinarea să vă vindec loviturile de spadă primite în duel, pentru că, fiind un spadasin de prima forţă, nu primiţi niciodată lovituri atît de serioase, dar nu am nici o putere împotriva loviturilor de pumnal date în vreo capcană şi mai cu seamă de soţii geloşi; sînt nişte animale care, în asemenea cazuri, lovesc prea tare; gîndiţi-vă mai de grabă la acel sărman domn de Saint-Mégrin, ucis atît de mişeleşte de către prietenul domnul de Guise.

— Ce vrei, dragă prietene, dacă mi-o fi mie scris să fiu ucis de către Monsoreau!

— Ei bine?

— Ei bine! mă va ucide.

— Şi apoi, la o săptămînă, la o lună, la un an după aceea, doamna de Monsoreau va fi a soţului ei, ceea ce va face să turbeze de mînie sărmanul dumneavostră suflet, care va vedea acest lucru de sus sau de jos şi care nu va putea să se împotrivească, avînd în vedere că nu va mai avea corp.

— Ai dreptate, Remy, vreau să risc.

— Aşa vă vreau! dar nu e de ajuns să trăiţi, credeţi-mă, trebuie să-mi mai urmaţi şi, sfaturile, să fiţi foarte atent cu Monsoreau; el se afla deocamdată, într-o îndîrjită gelozie împotriva domnului de Anjou care, în vreme ce tremuraţi de friguri în pat, se plimba pe sub

ferestrele doamnei, ca un Spaniol fericit şi care a fost recunoscut după Aurilly al său. Faceţi-i tot felul de concesii, acelui cumsecade soţ, care de fapt nu e, nu aveţi aerul că-l întrebaţi unde îi este soţia; ar fi în zadar, deoarece ştiţi şi va spune pretutindeni că sînteţi singurul gentilom care posedaţi virtuţile lui Scipio: cumpătare şi castitate.

— Cred că ai dreptate, spuse Bussy. Acum cînd nu mai sînt gelos pe urs, vreau să-l îmblînzesc, are să fie foarte caraghios! Ah! acum, Remy, cere-mi tot ce vei voi, totul îmi este uşor, sînt fericit.

În momentul acela bătu cineva la uşă; cei doi prieteni rămaseră tăcuţi.

— Cine e? întrebă Bussy.

— Monseniore, răspunse un paj, se află jos un gentilom care voieşte să vă vorbească.

— Să-mi vorbească mie, aşa de dimineaţă. Cine este?

— Un domn înalt, îmbrăcat cu haine de catifea verde şi cu ciorapi roz, o faţă zîmbitoare, dar cu aerul unui om cumsecade.

— Ei! spuse Bussy, nu o fi cumva Schomberg?

— A spus un domn înalt.

— Aşa e, sau Monsoreau?

— Are aerul unui om cumsecade.

— Ai dreptate, Remy, nu poate fi nici unul nici altul; spune-i să intre.

Omul anunţat apăru după o clipă în prag.

— Ah! Dumnezeule, strigă Bussy ridicîndu-se numaidecît la vederea vizitatorului, în vreme ce Remy, ca un prieten discret, se retrăgea pe uşa cabinetului.

— Domnul Chicot! exclamă Bussy.

— Chiar el, domnule conte, răspunse Gasconul.

Privirea lui Bussy se aţintise asupra lui cu acea uimire care voieşte să spună, fără ca gura să aibă nici cea mai mică nevoie să ia parte la convorbire.

— Domnule, ce cauţi aici?

Astfel că, fără a fi întrebat în alt mod, Chicot răspunse pe un ton foarte serios:

— Domnule, vin să-ţi propun un mic tîrg.

— Vorbeşte, domnule, răspunse Bussy cu surprindere.

— Ce îmi făgăduieşti dacă îţi voi face un mare serviciu?

— Aceasta depinde de serviciu, domnule, răspunse destul de dispreţuitor Bussy.

Gasconul se făcu că nu bagă de seamă acest aer de dispreţ.

— Domnule, spuse Chicot aşezîndu-se şi încrucişîndu-şi lungile-i picioare unul peste altul, observ că nu-mi faci cinstea de a mă invita să şed.

Roşeaţa de urcă în obrajii lui Bussy.

— Aceasta se va adăuga mai mult, spuse Chicot la răsplata care îmi va reveni cînd vă voi fi adus la cunoştinţă serviciul despre care vorbeam.

Bussy nu răspunse.

— Domnule, urmă Chicot fără să-şi piardă cumpătul, dumneata cunoşti Liga?

— Am auzit foarte mult vorbindu-se de ea, răspunse Bussy, încercînd să dea o oarecare atenţie la cele ce-i spunea Gasconul.

— Ei bine! domnule, spuse Chicot, trebuie să ştii în cazul acesta că este o asociaţie de creştini cumsecade, întruniţi în scopul de a-şi măcelări în mod religios vecinii, adică hughenoţii. Dumneata faci parte din Ligă, domnule?... Eu fac parte.

— Dar, domnule.

— Spune-mi numai da sau nu.

— Dă-mi voie să mă mir, spuse Bussy.

— Am avut cinstea să te întreb dacă faci parte din Ligă; m-ai auzit?

— Domnule Chicot, spuse Bussy, deoarece nu-mi plac întrebările al căror sens nu-l înţeleg, te rog să schimbi convorbirea şi voi mai aştepta cîteva minute, acordate bunei cuviinţe, pentru a-ţi repeta că, neplăcîndu-mi întrebările, natural că nu-mi plac nici cei care le fac.

— Foarte bine! Buna cuviinţă este cuviincioasă, cum spune acel scump domn de Monsoreau, cînd este bine dispus.

La numele acesta de Monsoreau, pe care Gasconul îl rosti fără nici o aluzie aparentă, Bussy începu să dea mai multă atenţie.

— Ei, îşi zise el în şoaptă, o bănui oare ceva şi mi l-o fi trimis pe acest Chicot să mă spioneze?...

Apoi tare:

— Să vedem, domnule Chicot, treci la fapte, ştii că nu mai avem decît cîteva minute.

— Optime, spuse Chicot, cîteva minute sînt de ajuns, în cîteva cuvinte se pot spune multe; îţi voi spune chiar că într-adevăr m-aş fi putut lipsi să te întreb, avînd în vedere că dacă nu faci parte din Ligă, vei face parte în curînd, fără îndoială, avînd în vedere că domnul de Anjou face parte.

— Domnul de Anjou! Cine ţi-a spus asta?

— Chiar el, vorbind persoanei mele, cum spun sau mai de grabă cum scriu domnii avocaţi, cum scria de pildă acel bun şi scump domn Nicolae David, acea flacără a lui forum parisiense, care flacără s-a stins fără să se

ştie cine a suflat peste ea; or, înţelegi bine că, dacă domnul duce de Anjou face parte din Ligă, dumneata nu te poţi lipsi să nu faci parte, dumneata care eşti braţul drept, ce dracu! Liga ştie prea bine ce face pentru a primi drept şef un ciung.

— Ei bine! domnule Chicot.

— Ei bine! apoi, dacă vei face parte, şi dumneata, sau dacă numai se crede că faci parte şi are să se creadă cu siguranţă, ţi se va întîmpla şi dumitale ceea ce s-a întîmplat Alteţei Sale Regale..

— Ce i s-a întîmplat oare Alteţei Sale Regale? strigă Bussy.

— Domnule, spuse Chicot ridicîndu-se şi imitînd înfăţişarea pe care o luase Bussy cu o clipă mai înainte, domnule, nu-mi plac întrebările şi, dacă îmi vei îngădui să ţi-o spun numaidecît, nu-mi plac cei ce le fac; am aşadar o mare dorinţă să las să ţi se facă şi dumitale ceea ce i s-a făcut astă-noapte stăpînului dumitale.

— Domnule Chicot, spuse Bussy cu un zîmbet care cuprindea toate scuzele pe care le poate face un gentilom, vorbeşte, te rog foarte mult; unde este domnul duce?

— La închisoare.

— Unde?

— În camera sa. Patru dintre prietenii mei buni îl păzesc chiar din vedere. Domnul de Schomberg, care a fost vopsit în albastru ieri seară, după cum ştii, pentru că treceai pe acolo tocmai în momentul operaţiei; domnul d'Epernon, care este galben de frica pe care a tras-o; domnul de Quélus, care este roşu de mînie şi domnul de Maugiron, care este alb de plictiseală; este foarte frumos de văzut, avînd în vedere că, deoarece ducele începe să înverzească de teamă, ne vom bucura de un curcubeu

complet, noi ceilalţi privilegiaţi ai Luvrului.

— Aşadar, domnule, spuse Bussy, dumneata crezi că libertatea mea se află în primejdie?

— În primejdie, o clipă, domnule; presupun chiar că în clipa de faţă sînt... trebuie... sau ar trebui să fie în drum pentru a te aresta.

Bussy tresări.

— Îţi place Bastilia, domnule de Bussy? Este un loc foarte potrivit pentru meditaţii, iar domnul Lautrent Testu, guvernatorul, pregăteşte o bucătărie destul de plăcută porumbeilor săi.

— Mă vor vîrî la Bastilia? strigă Bussy.

— Pe legea mea! trebuie să am în buzunarul meu ceva ca un fel de ordin de a te conduce acolo, domnule de Bussy. Vrei să-l vezi?

— Redactat de cine?

— Redactat de domnul de Quélus, spuse Chicot este foarte bine scris.

— Atunci, domnule, strigă Bussy, mişcat de fapta lui Chicot, aşa îmi faci într-adevăr un serviciu?

— Dar cred că da, spuse Gasconul; eşti de părerea mea, domnule?

— Domnule, spuse Bussy, te rog foarte mult, tratează-mă ca pe un nobil; oare pentru a-mi face vreun rău în altă întîlnire mă scapi dumneata astăzi? căci dumneata îl iubeşti pe rege, iar regele nu mă iubeşte.

— Domnule conte, spuse Chicot ridicîndu-se de pe scaun şi salutînd, te scap pentru a te scăpa; acum gîndeşte ce-ţi va plăcea despre fapta mea.

— Dar, ia spune-mi, cui trebuie să-i atribui o asemenea bunăvoinţă

— Uiţi că ţi-am cerut o răsplată?

— E adevărat.

— Ei bine?

— Ah! domnule, cu dragă inimă!

— Vei face şi dumneata la rîndu-ţi ceea ce îţi voi cere, într-o zi sau alta?

— Pe cuvîntul meu! atît cît îmi va sta în putinţă.

— Ei bine! îmi este de ajuns, spuse Chicot ridicîndu-se. Acum, urcă pe cal şi dispari; eu, duc ordinul de a te aresta cui trebuie.

— Haida de! drept cine mă iei? Eu sînt gentilom, domnule.

— Dar îmi părăsesc stăpînul.

— Nu avea remuşcări, căci el te-a şi părăsit.

— Eşti un viteaz gentilom, domnule Chicot, spuse Bussy către Gascon.

— La naiba, ştiu bine, răspunse acesta.

Bussy îl chemă pe le Haudouin.

Le Haudouin — trebuie să-i dăm dreptate, — asculta la uşă; el intră numaidecît.

— Remy! strigă Bussy, Remy, Remy, caii noştri!

— Sînt înşeuaţi, Monseniore, răspunse liniştit Remy.

— Domnule, spuse Chicot, iată un tînăr care are mult spirit.

— La naiba, spuse Remy, ştiu bine.

Şi Chicot salutîndu-l, îl salută şi el pe Chicot, cum ar fi făcut cu cincizeci de ani mai tîrziu Wilhelm Gorin şi Gaultier-Garguille.

Bussy adună cîteva grămezi de bani pe care le vîrî în buzunarele sale şi în acelea ale lui le Haudouin.

După care, salutîndu-l pe Chicot şi mulţumindu-i încă odată, se pregăti să coboare.

— Iartă-mă, domnule, spuse Chicot, dar îngăduie-mi să fiu de faţă la plecarea dumitale.

Şi Chicot îl urmă pe Bussy şi pe le Haudouin pînă la

curtea grajdurilor, unde, într-adevăr, doi cai aşteptau înşeuaţi în mîinile pajului.

— Şi unde ne ducem! făcu Remy luînd nepăsător frîul calului său.

— Dar…, făcu Bussy şovăind sau părînd că şovăie.

— Ce zici de Normandia, domnule? spuse Chicot.

— Nu, răspunse Bussy, e prea aproape.

— Ce zici de Flandra? urmă Chicot.

— E prea departe.

— Cred, spuse Remy, că vă veţi hotărî pentru Anjou, care se află la o distanţă convenabilă, domnule conte.

— Da, fie la Anjou, spuse Bussy roşindu-se.

— Domnule, spuse Chicot, pentru că ţi-ai făcut alegerea şi pentru că ai să pleci...

— Numaidecît.

— Am onoarea să te salut; gîndeşte-te la mine în rugăciunile dumitale.

Şi demnul gentilom plecă tot atît de grav şi de măreţ, ştirbind colţurile caselor cu spada lui cea lungă.

— Ce ţi-e şi cu soarta, domnule, spuse Remy.

— Haide, repede, strigă Bussy, şi poate o vom ajunge.

— Ah! domnule, spuse le Haudouin, dacă veţi ajuta soarta, îi veţi lua tot meritul.

Şi plecară.

CAPITOLUL XLVII

Şahul lui Chicot, bila lui Quélus şi sarbacana lui Schomberg

Se poate spune că Chicot, cu toată aparenta lui răceală, se înapoie la Luvru cu bucuria cea mai mare. Era pentru el o întreită mulţumire aceea de a fi lucrat la vreo intrigă şi de a fi făcut cu putinţă, pentru rege, lovitura de Stat pe care o cereau împrejurările.

În adevăr, cu capul şi mai ales cu inima pe care le avea domnul de Bussy, cu spiritul de unire pe care-l aveau domnii de Guise, se riscau foarte multe de a se vedea răsărind o zi furtunoasă asupra bunului Paris.

Tot de ceea ce se temuse regele, tot ceea ce prevăzuse Chicot, se întîmplă după cum se aşteptaseră. Domnul de Guise, după ce primise, în timpul dimineţii la el, pe principalii ligişti, care, fiecare din partea sa, veniseră să-i aducă registrele acoperite cu semnături pe care le-am văzut deschise pe la răspîntii, pe la porţile principalelor cîrciumi şi pînă chiar şi pe altarele bisericilor; domnul de Guise, după ce făgăduise un şef Ligii şi îi făcuse pe toţi să jure că aveau să-l recunoască pe şeful pe care-l va numi regele; domnul de Guise, după ce în sfîrşit se consultase cu cardinalul şi cu domnul de Mayenne, ieşise pentru a se duce în ajun, către orele zece seara.

Chicot bănuia această vizită; astfel că, ieşind de la Bussy, se dusese de îndată să dea tîrcoale prin împrejurimile palatului Aleçon, aşezat la colţul făcut de strada Hautefeuille şi strada Sfîntul Andrei.

El se afla acolo abia de un sfert de oră, cînd văzu pe

acela pe care-l aştepta, prin strada Huchette.

Chicot se ascunse după colţul străzii Cimitirului şi ducele de Guise intră în palat fără să-l fi zărit.

Ducele găsi pe primul valet al prinţului destul de îngrijit de a nu-şi fi văzut stăpînul înapoindu-se, dar bănuia ce se întîmplase, anume că ducele trebuie să se fi dus să se culce la Luvru.

Ducele întrebă dacă în lipsa prinţului nu ar putea să vorbească lui Aurilly; valetul răspunse ducelui că Aurilly se afla în cabinetul stăpînului său şi că avea toată libertatea să-l întrebe.

Ducele trecu.

Aurilly, într-adevăr, după cum am mai spus-o, cîntăreţ din lăută şi confident al prinţului, cunoştea toate tainele domnului duce de Anjou şi trebuia să ştie mai bine ca oricine unde se afla Alteţa Sa.

Aurilly era cel puţin tot atît de îngrijorat ca şi valetul, şi din cînd în cînd îşi părăsea lăuta, pe care degetele alergau cu distracţie, pentru a se apropia de fereastră şi a privi prin geamuri dacă ducele nu se înapoia.

De trei ori trimisese la Luvru şi de fiecare dată i se răspunsese că Monseniorul, înapoiat foarte tîrziu la palat, dormea încă.

Domnul de Guise îl întrebă pe Aurilly despre ducele de Anjou.

Aurilly fusese despărţit de stăpînul său în ajun, la colţul străzii Pomul Uscat, de către un grup care venea să mărească îngrămădeala care se făcea la poarta hanului Steaua Frumoasă, astfel încît el venise să-l aştepte pe duce la palatul Aleçon, necunoscînd hotărîrea pe care o luase Alteţa Sa de a se culca la Luvru.

Cîntăreţul din lăută povesti atunci prinţului lorenez întreita ambasadă pe care o trimisese la Luvru şi îi

transmisese răspunsul asemănător care îi fusese dat fiecăruia din cei trei trimişi.

— Doarme la ora unsprezece? spuse ducele; nu se poate; chiar regele este în picioare la această oră. Ar trebui să te duci la Luvru, Aurilly.

— M-am gîndit şi eu, Monseniore, spuse Aurilly, dar mă tem ca nu cumva acest pretins somn să nu fie vreo recomandaţie pe care a dat-o portarului de la Luvru şi să nu umble în crailîc prin oraş; or, dacă ar fi aşa, Monseniorul s-ar supăra poate că este căutat.

— Aurilly, reluă ducele, crede-mă, Monseniorul este un om prea cu judecată pentru a umbla în crailîc într-o zi ca aceasta. Du-te deci la Luvru fără teamă, şi îl vei găsi acolo pe Monseniorul.

— Îi vei spune că adunarea la Luvru era pentru ora două şi că ştie bine că trebuie să stăm împreună de vorbă înainte de a ne duce la rege. Înţelegi, Aurilly, adăugă ducele cu o mişcare de proastă dispoziţie destul de puţin respectuoasă, că nu e momentul să doarmă cînd regele va numi un şef Ligii.

— Foarte bine, Monseniore, şi o voi ruga pe Alteţa Sa să vină aici.

— Unde o aştept cu mare nerăbdare, şi vei spune; căci, convocaţi pentru două, mulţi se şi află la Luvru şi nu este nici o clipă de pierdut. Eu, în timpul acesta, voi trimite după domnul de Bussy.

— Ne-am înţeles, Monseniore. Dar în cazul cînd nu o voi găsi pe Alteţa Sa, ce să fac?

— Dacă nu o vei găsi pe Alteţa Sa, Aurilly, nu o mai căuta; va fi de ajuns să-i spui mai tîrziu cu cît zel am încercat să-l întîlnesc. În orice caz, la ora două fără un sfert, eu voi fi la Luvru.

Aurilly îl salută pe duce, şi ieşi.

Chicot îl văzu ieşind şi ghici pricina ieşirii sale.

Dacă domnul de Guise ar fi aflat de arestarea domnului de Anjou, totul ar fi fost pierdut, sau, cel puţin, s-ar fi încurcat foarte mult.

Chicot îl văzu pe Aurilly luînd-o pe strada Huchette pentru a ajunge la podul Saint-Michel; el, dimpotrivă, o luă în jos pe strada Saint-André-des-Arts cu toată iuţeala lungilor sale picioare şi trecu Sena cu barca la Nesle, în momentul în care Aurilly abia ajungea în dreptul primăriei.

Noi îl vom urmări pe Aurilly, care ne conduce chiar pe teatrul evenimentelor importante ale zilei.

El coborî pe cheiurile pline cu burghezi, care aveau toţi înfăţişare de triumfători şi ajunse la Luvru, cu cea mai liniştită şi blîndă înfăţişare a lui.

Aurilly îşi cunoştea oamenii şi curtea, vorbi mai întîi cu ofiţerul de la poartă, care totdeauna era un personaj foarte important pentru căutătorii de ştiri şi iscoditorii de scandaluri.

Ofiţerul de la poartă era ca un mieluşel; regele se deşteptase cu cea mai bună dispoziţie.

Aurilly trecu de la ofiţerul de la poartă la portar.

Portarul trecea în revistă nişte servitori în veşminte noi şi le împărţea nişte halebarde de un nou model.

El zîmbi cîntăreţului din lăută, răspunse la părerile sale despre ploaie şi timp frumos, ceea ce îi dădu lui Aurilly cea mai bună părere despre atmosfera politică.

Prin urmare, Aurilly trecu mai departe şi sui pe scara cea mare, care ducea la duce, împărţind o mulţime de saluturi curtenilor împrăştiaţi pe trepte şi prin anticamere.

La uşa apartamentului Alteţei Sale, îl găsi pe Chicot aşezat pe un scaun.

Chicot juca şah singur şi părea absorbit într-o combinaţie adîncă.

Aurilly încercă să treacă, dar Chicot, cu lungile sale picioare, închidea tot drumul.

Fu silit să-l bată pe umăr pe Gascon.

— A! dumneata eşti, spuse Chicot, domnule Aurilly?

— Ce faci aici, domnule Chicot?

— Joc şah, după cum vezi.

— Singur?...

— Da... studiez o mişcare... Ştii să joci şah, domnule?

— Puţin.

— Da ştiu, dumneata eşti muzicant şi muzica este o artă atît de grea, încît privilegiaţii care se dedau acestei arte sînt siliţi să-i consacre tot timpul şi toată inteligenţa lor.

— Mişcarea e aşadar serioasă? întrebă rîzînd Aurilly.

— Da, mă nelinişteşte regele; află, domnule Aurilly, că la şah, regele este un personaj foarte neghiob, foarte neînsemnat, care nu are voinţă, care nu poate face decît un pas la dreapta, un pas la stînga, un pas înainte, un pas înapoi, în vreme ce este înconjurat de duşmani foarte sprinteni, de călăreţi care sar cîte trei pătrate deodată şi de o mulţime de pioni care îl înconjoară, îl ameninţă, îl hărţuiesc; astfel încît dacă este sfătuit, ah! Doamne, în puţin timp este un monarh pierdut; este adevărat că îl are pe nebunul său care merge, vine, aleargă de la un cap al şahului la celălat, care are dreptul să se aşeze în faţa lui, înapoia lui şi alături de el; dar e tot atît de sigur că, cu cît nebunul este mai devotat regelui său, cu atît acesta se aventurează mai mult, domnule Aurilly şi, în momentul de faţă, îţi voi mărturisi că regele şi nebunul său se află într-o situaţie din cele

mai primejdioase.

— Dar, întrebă Aurilly, prin ce întîmplare, domnule Chicot, ai venit să studiezi dumneata toate aceste combinaţii la uşa Alteţei Sale Regale?

— Pentru că îl aştept pe domnul de Quélus, care se află acolo.

— Unde acolo? întrebă Aurilly.

— La Alteţa Sa.

— La Alteţa Sa, domnul de Quélus? făcu Aurilly surprins.

În timpul acestui dialog, Chicot îi făcu loc să treacă lui Aurilly; dar în aşa fel încît îşi transportase reşedinţa în coridor, iar trimisul domnului de Guise se afla aşezat acum între el şi uşa de intrare.

Cu toate astea el şovăia să deschidă această uşă.

— Dar, spuse el, ce face oare domnul de Quélus la domnul duce de Anjou? Nu-i ştiam atît de mari prieteni.

— Sst! spuse Chicot cu un aer misterios.

Apoi, ţinîndu-şi mereu şahul în amîndouă mîinile, el deschise o curbă cu lunga lui persoană, astfel încît fără ca picioarele să-şi părăsească locul. Buzele îi ajunseseră la urechea lui Aurilly.

— A venit să ceară iertare Alteţei Sale Regale, spuse el, pentru o mică ceartă pe care au avut-o ieri.

— Adevărat? spuse Aurilly.

— Regele a cerut acest lucru; ştii în ce termeni buni se află acum cei doi fraţi. Regele care nu a voit să sufere o obrăznicie a lui Quélus, i-a poruncit acestuia să se umilească.

— Adevărat?

— Ah! domnule Aurilly, spuse Chicot, mi se pare că intrăm cu adevărat în epoca de aur; Luvrul are să ajungă Arcadia şi cei doi fraţi *Arcadesmambo.* Ah! iartă-mă,

domnule Aurilly, uit mereu că dumneata eşti muzicant.

Aurilly zîmbi şi trecu în anticameră, deschizînd uşa destul de mare pentru ca Chicot să poată schimba o privire din cele mai semnificative cu Quélus, care de altfel era probabil înştiinţat mai dinainte.

Chicot îşi reluă atunci combinaţiile şahiste certîndu-şi regele, nu mai aspru poate decît ar fi meritat un suveran în carne şi oase, dar cu siguranţă mai aspru decît merita o nevinovată bucată de fildeş.

Aurilly, odată intrat în anticameră, fu salutat foarte curtenitor de Quélus, în mîinile căruia o frumoasă bilă de fildeş se învîrtea cu repeziciune.

— Bravo! domnule Quélus, spuse Aurilly văzînd cum tînărul executa o mişcare grea, bravo!

— Ah! scumpul meu domn Aurilly, spuse Quélus, cînd mă voi juca eu cu bila cum te joci dumneata cu lăuta?

— Cînd îţi vei fi studiat atîtea zile jucăria, spuse Aurilly, puţin atins, cîţi ani am întrebuinţat eu pentru ca să-mi studiez instrumentul. Dar unde este oare Monseniorul? Nu i-ai vorbit azi dimineaţă, domnule?

— Mi-a acordat într-adevăr audienţă, dragul meu Aurilly, dar Schomberg mi-a luat-o înainte!

— Ah! şi domnul de Schomberg! spuse cîntăreţul din lăută cu o nouă surpriză.

— O! Dumnezeule! da. Regele aranjează lucrurile astfel; e acolo, în sala de mese. Intră, domnule Aurilly şi fă-mi plăcerea de a-i reaminti prinţului că aşteptăm.

Aurilly deschise a doua uşă şi zări pe Schomberg mai mult culcat decît aşezat pe un scaun larg umplut cu perne.

Schomberg, răsturnat astfel, ochia cu o sarbacană pentru a trece printr-un inel de aur atîrnat de tavan cu

un fir de aţă, nişte bulgăraşi de pămînt parfumat, din care avea o mare provizie în tolbă şi pe care un cîine favorit le aducea înapoi de fiecare dată cînd nu se spărgeau de zid.

— Cum! strigă Aurilly, la Monseniorul un asemenea exerciţiu!... Ah! domnule de Schomberg.

— Ah! *Guten Morgen*! domnule Aurilly, spuse Schomberg întrerupîndu-şi jocul de dibăcie, vezi, îmi omor timpul aşteptîndu-mi audienţa.

— Dar unde este oare Monseniorul? întrebă Aurilly.

— Ssst! Monseniorul este ocupat în clipa de faţă să-i ierte pe d'Epernon şi pe Maugiron. Dar nu vrei să intri, dumneata care te bucuri de toate familiarităţile pe lîngă prinţ?

— Poate aş fi indiscret, spuse muzicantul.

— Dar de unde; îl vei găsi în cabinetul său de pictură; intră, domnule Aurilly, intră.

Şi îl împinse pe Aurilly de umeri în camera vecină, unde muzicantul, înmărmurit, zări mai întîi pe d'Epernon ocupat în faţa unei oglinzi să-şi răsucească mustăţile, în vreme ce Maugiron, aşezat lîngă fereastră, tăia nişte figuri, pe lîngă care basoreliefurile din templul lui Venus, Afrodita de la Gnide şi picturile din piscina lui Tiberiu la Capreea puteau trece drept icoane sfinte.

Ducele, fără spadă, stătea într-un fotoliu între aceşti doi bărbaţi, care nu-i vorbeau decît pentru a-l face să asculte vorbe neplăcute.

Văzîndu-l pe Aurilly, el voi să se repeadă înaintea lui.

— Mai încet monseniore, spuse Maugiron, călcaţi pe figurile mele.

— Dumnezeule! strigă muzicantul, ce văd oare? stăpînul meu este insultat.

— Scumpul domn Aurilly, spuse d'Epernon

continuînd să-şi răsucească mustăţile, cum se simte?

— Foarte bine, căci îmi pare puţin cam roşu.

— Fă-mi plăcerea, domnule muzicant, şi dă-mi micul dumneatale pumnal, te rog, spuse Maugiron.

— Domnilor, domnilor, spuse Aurilly, nu vă mai reamintiţi unde sînteţi?

— Ba da, ba da, scumpul meu Orfeu, spuse d'Epernon, iată pentru ce prietenul meu îţi cere pumnalul. Vezi bine că domnul duce nu are.

— Aurilly, spuse ducele cu o voce plină de durere şi de mînie, nu ghiceşti că sînt prizonier?

— Prizonierul, cui?

— Al fratelui meu. N-ar fi trebui să înţelegi văzînd care sînt temnicerii mei?

Aurilly scoase un strigăt de surpriză.

— Oh! dacă aş fi bănuit! spuse el.

— Ţi-ai fi luat lăuta pentru a o distra pe Alteţa Sa, dragă domnule Aurilly, spuse o voce batjocoritoare, dar m-am gîndit eu: am trimis s-o ia şi iat-o.

Şi Chicot îi întinse într-adevăr lăuta bietului muzicant; înapoia lui Chicot putea fi văzut Quélus şi Schomberg care căscau să-şi rupă fălcile.

— Şi acea partidă de şah, Chicot? întrebă d'Epernon.

— Domnilor, cred că nebunul îşi va scăpa regele; dar, la naiba! nu va fi fără greutate. Haide, domnule Aurilly, dă-mi pumnalul în schimbul lăutei.

Muzicantul, înmărmurit ascultă şi se duse să se aşeze pe o pernă, la picioarele stăpînului său.

— Iată unul care s-a şi prins în cursă, spuse Quélus. Să trecem la ceilalţi.

Şi spunînd aceste cuvinte, care dădeau lui Aurilly explicaţia scenelor de mai înainte, Quélus se înapoie să-şi reia postul din anticameră, rugîndu-l numai pe

Schomberg să-şi schimbe sarbacana cu bila lui.

— E adevărat, spuse Chicot, trebuie să-ţi mai variezi plăcerile; eu pentru a le varia pe ale mele, mă duc să semnez Liga.

Şi el închise uşa, lăsînd societatea Alteţei Sale Regale mărită cu sărmanul cîntăreţ din lăută.

CAPITOLUL XLVIII

Cum numi regele un şef Ligii şi cum nu fu nici Alteţa Sa ducele de Anjou, nici Monseniorul duce de Guise.

Ora marei primiri sosise, sau mai degrabă avea să sosească, deoarece, de la amiază, Luvrul şi începuse să primească pe principalii şefi, pe interesaţi şi chiar pe curioşi.

Parisul, zgomotos ca şi în ajun, dar cu acea deosebire că Elveţienii, care nu luaseră parte la serbare în ajun, erau a doua zi actorii principali; Parisul, zgomotos ca şi în ajun, zic, îşi trimisese spre Luvru deputăţiile de ligişti, breslele de lucrători, consilieri municipali, miliţieni şi valurile sale mereu crescînde de spectatori, care, în zilele în care poporul întreg era ocupat cu ceva, apar în jurul poporului pentru a-l privi, atît de numeroşi, atît de activi, atît de curioşi ca şi cînd ar exista în Paris două popoare şi ca şi cînd, în acest mare oraş, care este imaginea lumii în miniatură, fiecare individ s-ar împărţi după voie în două părţi, una care lucrează, alta care priveşte cum se lucrează.

Se află deci în jurul Luvrului o mulţime numeroasă

de popor; dar nu trebuie să se tremure pentru Luvru.

Nu venise încă vremea în care murmurul popoarelor, schimbat în tunet, răstoarnă zidurile cu suflul tunurilor şi răstoarnă castelul peste stăpîni; Elveţienii, în ziua aceea, acei strămoşi ai zilelor de 10 august şi de 27 iulie, elveţienii zîmbeau maselor de parizieni, oricît de înarmate ar fi fost aceste mase şi parizienii zîmbeau elveţienilor; nu venise încă vremea pentru popor de a însîngera vestibulul regilor.

Să nu se creadă totuşi că, fiind mai puţin posomorîtă, drama era lipsită de interes; era, dimpotrivă, una din scenele cel mai curioase din cîte am schiţat pînă acum, aceea pe care o înfăţişa Luvrul.

Regele, în sala cea mare, în sala tronului, era înconjurat de ofiţerii săi, de prietenii săi, de servitorii săi, de familia sa, aşteptînd ca toate breslele să defileze prin faţa lui, pentru a se duce apoi, lăsîndu-şi şefii în acest palat, să-şi ia locurile care erau hotărîte sub ferestre şi în curtea Luvrului.

El putea astfel dintr-o dată, dintr-o singură aruncătură de ochi să-şi numere duşmanii, informat din cînd în cînd de Chicot, ascuns înapoia fotoliului său regal şi trezit de către un semnal al reginei mame sau de frămîntările micilor ligişti, mai nerăbdători decît şefii lor pentru că erau mai puţin înaintaţi decît ei în cunoaşterea secretului. Deodată, intră domnul de Monsoreau.

— Ia te uită, spuse Chicot, priveşte odată, Henriquet.

— Ce vrei să privesc?

— Priveşte la şeful tău de vînătoare, la naiba! Merită osteneala; e destul de palid şi destul de murdar de noroi pentru a merit să fie văzut.

— Într-adevăr, spuse regele, e chiar el.

Henric făcu un semn domnului de Monsoreau; şeful vînătorii se apropie.

— Cum, te afli la Luvru, domnule? întrebă Henric. Te credeam la Vincennes, ocupat să ne ademeneşti un cerb.

— Cerbul era, într-adevăr ademenit la ora şapte dimineaţa, Sire; dar, văzînd că se apropia ora prînzului şi că nu primeam nici o veste, m-am temut să nu vi se fi întîmplat vreo nenorocire şi am alergat.

— Adevărat? făcu regele.

— Sire, spuse contele, dacă am lipsit de la datoria mea, nu atribuiţi această greşeală decît unui exces de devotament.

— Da, domnule, spuse Henric, şi crede-mă că îl apreciez.

— Acum, reluă contele cu şovăială, dacă Maiestatea Voastră doreşte să mă înapoiez la Vincennes, deoarece sînt liniştit...

— Nu, nu, rămîi, domnule şef la vînătorii; acea vînătoare era o fantezie care ne trecuse prin cap şi care s-a dus după cum a venit; rămîi şi nu te depărta; am nevoie de a avea în jurul meu oameni care îmi sînt devotaţi şi te-ai aşezat chiar dumneata printre aceia pe devotamentul cărora mă pot bizui.

Monsoreau se înclină.

— Unde voieşte Maiestatea Voastră să stau? întrebă contele.

— Vrei să mi-l dai mie o jumătate de oră? întrebă încet Chicot la urechea regelui.

— Pentru ce?

— Pentru a-l chinui puţin. Ce pierzi? Tot îmi datorezi o despăgubire pentru a mă sili să iau parte la o ceremonie atît de plictisitoare ca aceea pe care ne-o făgăduieşti.

— Ei bine! ia-l.

— Am avut cinstea s-o întreb pe Maiestatea Voastră unde doreşte să iau loc? întrebă pentru a doua oară contele.

— Credeam că ţi-am răspuns: Unde vei voi. Înapoia fotoliului meu, de pildă. Acolo îmi aşez eu prietenii.

— Vino încoace, domnule şef al vînătorii, spuse Chicot lăsîndu-i domnului de Monsoreau o parte din locul pe care şi-l rezervase numai pentru el, şi uită-te puţin la voinicii aceştia. Iată un vînat care se poate ademeni fără copoi. Pe toţi dracii! domnule conte! ce miros! Cismarii sînt aceia care trec, sau mai de grabă care au trecut; apoi iată-i pe tăbăcari. Pe viaţa mea! domnule şef al vînătorii, dacă vei pierde urma acestora, declar că-ţi ridic funcţia dumitale.

Domnul de Monsoreau se prefăcu că ascultă, sau mai degrabă asculta fără să audă.

Era foarte îngrijorat şi privea în jurul lui cu o preocupare care scăpă cu atît mai puţin regelui cu cît Chicot avu grijă să-l facă să o observe.

— Ei! spuse el în şoaptă regelui, ştii ce vînează în clipa de faţă şeful tău de vînătoare?

— Nu; ce vînează?

— Îl vînează pe fratele tău de Anjou.

— Nu din vedere, în tot cazul, spuse Henric rîzînd.

— Nu, după închipuire. Ţii să nu ştie unde se află.

— Mărturisesc că nu aş fi supărat dacă ar lua-o pe un drum greşit.

— Aşteaptă, aşteaptă, spuse Chicot, îl voi îndrepta eu pe o urmă. Se spune că lupul are mirosul vulpii; se va înşela. Întreabă-l numai unde este contesa.

— Pentru ce?

— Tu întreabă-l, vei vedea.

— Domnule conte, spuse Henric, ce ai făcut oare cu doamna de Monsoreau ? Nu o zăresc printre doamnele acelea.

Contele tresări ca şi cînd l-ar fi muşcat un şarpe de picior.

Chicot îşi freca vîrful nasului clipind din ochi la adresa regelui.

— Sire, răspunse şeful vînătorii, doamna contesă este bolnavă, aerul Parisului îi face rău şi a plecat astă-noapte, după ce ceruse şi obţinuse învoirea reginei, împreună cu baronul de Meridor, tatăl ei.

— Şi spre ce parte a Franţei se îndreaptă? întrebă regele, încîntat să aibe prilejul de a întoarce capul în vreme ce treceau tăbăcarii.

— Spre Anjou, ţara ei, Sire.

— Adevărat e, spuse Chicot cu seriozitate, că aerul Parisului nu le prieşte femeilor însărcinate: *Gravidis uxoribus Lutetia inclemens*. Te sfătuiesc să urmezi pilda contelui, şi să-ţi trimiţi regina în altă parte atunci cînd va fi...

Monsoreau se îngălbeni şi privi furios pe Chicot, care, cu cotul sprijinit de fotoliu regal şi cu bărbia în mînă, părea foarte atent să privească pe ceaprazari care urmau imediat după tăbăcari.

— Şi cine ţi-a spus, domnule obraznic, că doamna contesă ar fi însărcinată? murmură Monsoreau.

— Nu este? spuse Chicot, iată, mi se pare, ceva care ar fi şi mai obraznic de presupus.

— Nu este nimic, domnule.

— Ti, ti, ti, spuse Chicot, ai auzit, Henric? se pare că şeful tău de vînătoare a făptuit aceeaşi greşeală ca tine: a uitat să apropie cămăşile Sfintei Fecioare.

Monsoreau strînse pumnii şi îşi înghiţi mînia, după

ce îi aruncase lui Chicot o privire de ură şi de ameninţare la care Chicot răspunse înfundîndu-şi pălăria pe ochi şi făcîndu-se că se joacă, întocmai ca un şarpe, cu pana lungă şi subţire care îi umbrea pălăria.

Contele văzu că momentul era rău ales şi clătină din cap, ca pentru a face să-i cadă de pe frunte norii cu care era încărcată.

Chicot îşi descreţi şi el la rîndu-i fruntea şi, trecînd de la aerul lăudăros la cel mai graţios zîmbet:

— Sărmana contesă, adăugă el, o să piară de plictiseală pe drum.

— I-am spus regelui, răspunse Monsoreau, că o însoţeşte tatăl ei.

— Fie, e respectabil , un tată, nu zic nu; dar nu e distractiv; şi dacă nu s-ar afla decît acel demn baron pentru a o distra pe drum... dar din fericire...

— Ce? întrebă cu vioiciune contele?.

— Ce, ce? răspuse Chicot.

— Ce vrea să zică „din fericire”?

— Ah! ah! lăsai să se subînţeleagă subiectul, domnule conte.

Contele ridică din umeri.

— Îţi cer iertare, domnule şef al vînătorii. Forma interogativă de care te-ai servit adineauri se cheamă o elipsă. Întreabă-l mai de grabă pe Henric, care este un filolog.

— Da, spuse Henric, dar ce înseamnă adverbul tău?

— Care adverb?

— Din fericire.

— Din fericire, înseamnă din fericire. Din fericire, ziceam, şi în aceasta admiram bunătatea lui Dumnezeu, din fericire există la ora acesta, pe drum unul dintre prietenii noştri şi chiar dintre cei mai poznaşi, care, dacă

o vor distra cu siguranţă; şi, adăugă nepăsător Chicot, cum merg pe acelaşi drum, se prea poate să se întîlnească. O! îi văd. Tu îi vezi, Henric? tu care ai imaginaţie. Îi vezi pe un frumos drum verde, învîrtindu-şi caii încoace şi încolo, iar el povestind doamnei contese mii de năzbîtii de care leşină de rîs scumpa doamnă.

Al doilea pumnal, mai ascuţit decît cel dintîi, se înfipse în pieptul şefului vînătorii.

Cu toate astea nu era chip să izbucnească; regele se afla acolo şi Chicot avea, cel puţin deocamdată, un aliat în rege. Astfel, cu o bunăvoinţă care arăta sforţările ce trebuie să le facă pentru a-şi stăpîni proasta dispoziţie:

— Cum! ai prieteni care călătoresc spre Anjou? spuse el mîngîindu-l pe Chicot cu privirea şi cu vocea.

— Ai putea spune chiar că noi avem, domnule conte, căci prietenii aceia sînt mai mult ai dumitale, decît ai mei.

— Mă uimeşti, domnule Chicot, spuse contele; nu cunosc pe nimeni care...

— Bun! faci pe misteriosul.

— Ţi-o jur.

— Ai atît de bine, domnule conte, şi chiar îţi sînt prieteni atît de scumpi încît adineauri, din obişnuinţă, căci ştiai destul de bine că se află pe drumul Anjou-lui, te-am văzut căutîndu-i prin mulţime, zadarnic, bîneînţeles.

— Eu, făcu contele, m-ai văzut dumneata?

— Da, te-am văzut, pe dumneata, cel mai palid dintre toţi şefii de vînătoare trecuţi, prezenţi şi viitori, de la Nemrod pînă la domnul d'Autefort, înaintaşul dumitale.

— Domnule Chicot!

— Cel mai palid, o repet: *Veritas veritatum.* Acesta este un barbarism, avînd în vedere că nu există niciodată

decît un adevăr, căci dacă ar fi două, cel puţin unul din ele nu ar fi adevărate; dar dumneata nu eşti filolog, dragă domnule Monsoreau.

— Nu, domnule, nu sînt; iată deci, pentru ce te voi ruga să revii direct la prietenii aceia despre care vorbeai şi de a binevoi, dacă totuşi această supraabundenţă de imaginaţie care se observă la dumneata, îţi îngăduie să-i numeşti pe aceşti prieteni pe adevăratele lor nume.

— Ei! repeţi mereu acelaşi lucru. Caută, domnule şef al vînătorii. La naiba! caută, este meseria dumitale să ademeneşti animalele, martor e acel cerb pe care l-ai deranjat azi dimineaţă şi care nu se aştepta la acest lucru din partea dumitale. Dacă ar veni cineva să te împiedice de a dormi, ai fi mulţumit?

Ochii lui Monsoreau rătăceau îngroziţi în jurul regelui.

— Cum! strigă el, vizînd un loc liber alături de rege.

— Haida de! spuse Chicot.

— Domnul duce de Anjou? strigă şeful vînătorii.

— *Seau*! *Seau*! spuse Gasconul, iată animalul descoperit.

— A plecat astăzi! exclamă contele.

— A plecat astăzi, răspunse Chicot, dar se poate să fi plecat ieri seară. Dumneata nu eşti filolog, domnule; dar întreabă-l pe rege care este. Cînd, adică în ce moment a dispărut fratele tău, Henric?

— Astă-noapte, răspunse regele.

— Ducele, ducele a plecat, murmură Monsoreau, vînăt şi temurînd. Ah! Dumnezeule! Dumnezeule! ce îmi spuneţi aici, Sire?

— Eu nu spun, reluă regele, că fratele meu a plecat, spun numai ca, astă-noapte, a dispărut şi că cei mai buni prieteni ai săi nu ştiu unde se află.

— Oh! făcu contele cu mînie, dacă aş crede acest lucru!

— Ei bine! ei bine! ce ai face? De altfel ce nenorocire vezi dacă va povesti vreun lucru plăcut doamnei de Monsoreau? Este craidonul familiei, prietenul nostru François; el era pentru regele Carol al IX-lea, pe vremea cînd regele Carol al IX-lea trăia, şi este pentru regele Henric al III-lea, care are altceva de făcut decît să fie craidon: ce dracu! bine că se află cel puţin la curte un prinţ care să reprezinte spiritul francez.

— Ducele, ducele plecat! repetă Monsoreau; eşti sigur, domnule?

— Şi dumneata? întrebă Chicot.

Şeful vînătorii se întoarse încă o dată spre locul ocupat de obicei de duce lîngă fratele său, loc care continuă să rămînă gol.

— Sînt pierdut, murmură el cu o mişcare atît de vădită de a fugi, încît Chicot îl reţinu.

— Stai liniştit, la naiba! te mişti întruna şi aceasta îi face rău regelui. Pe viaţa mea! aş voi să fiu în locul soţiei dumitale, numai pentru a vedea în fiecare zi un prinţ cu două nasuri şi pentru a-l asculta pe domnul Aurilly, care cîntă din lăută întocmai ca răposatul Orfeu. Ce noroc are soţia dumitale! ce noroc!

Monsoreau tremura de mînie.

— Mai încet, domnule şef al vînătorii, spuse Chicot, ascunde-ţi bucuria; iată că se deschide şedinţa; nu se cade să-ţi manifeşti astfel pasiunile; ascultă discursul regelui.

Şeful vînătorii fu silit să rămînă pe loc, căci, într-adevăr, încetul cu încetul sala Luvrului se umpluse; el rămase nemişcat şi în atitudine cerută de ceremonial.

Toată adunarea luase loc în şedinţă; domnul de

Guise tocmai intrase şi îşi îndoia genunchiul în faţa regelui, nu fără a arunca şi el o privire de surpriză neliniştită la scaunul lăsat liber de domnul duce de Anjou.

Regele se ridică. Crainicii porunciră tăcere.

CAPITOLUL XLIX

Cum numi regele un şef care nu era nici Alteţa Sa ducele de Anjou, nici Monseniorul duce de Guise

— Domnilor, spuse regele în mijlocul celei mai adînci tăceri şi după ce se asigurase că d'Epernon, Schomberg, Maugiron şi Quélus, înlocuiţi de un post de zece Elveţieni, veniseră şi se aşezaseră înapoia lui; domnilor, un rege aude la fel, aşezat cum este ca să zicem aşa între cer şi pămînt, vocile care îi vin de sus şi vocile care îi vin de jos, adică ceea ce îi porunceşte Dumnezeu şi ceea ce îi porunceşte poporul său. Este o garanţie pentru toţi supuşii mei şi eu înţeleg destul de bine acest lucru, asociaţia tuturor puterilor adunate într-un singur mănunchi pentru a apăra credinţa catolică. Astfel că mi-a plăcut pe care ni l-a dat vărul nostru de Guise. Declar deci sfînta Ligă bine şi în toată forma autorizată şi instituită şi, cum un corp atît de mare trebuie să aibă un cap bun şi puternic, cum este important ca şeful chemat să susţină Biserica, să fie unul din fii ce mai zeloşi ai Bisericii, şi acest zel să-i fie impus chiar prin natura funcţiei sale, iau un prinţ creştin pentru a-l pune în fruntea Ligii şi declar că de azi înainte acest şef se va

numi...

Henric făcu într-adins o pauză.

Repetă:

— Şi declar că acest şef se va numi Henric de Valois, rege al Franţei şi al Poloniei.

Henric, rostind acest cuvinte, ridicase vocea cu un fel de exagerare, în semn de triumf şi pentru a încălzi entuziasmul prietenilor săi gata să izbucnească, şi de asemenea pentru a termina de zdrobit pe ligiştii ale căror murmure înfundate arătau nemulţumirea, surpriza şi spaima.

Cît despre ducele de Guise, el rămase nimicit; picături mari de sudoare îi curgeau de pe frunte; el schimbă o privire cu ducele de Mayenne şi cu cardinalul, fratele său, care stăteau în mijlocul a două grupuri de şefi, unul la dreapta, celălat la stînga sa.

Monsoreau, mai mirat ca oricînd de lipsa ducelui de Anjou, începu să se liniştească aducîndu-şi aminte de cuvintele lui Henric al III-lea.

Într-adevăr, ducele putea să fi dispărut fără să fi plecat.

Cardinalul părăsi, fără prefăcătorie, grupul în care se afla şi se strecură pînă la fratele său.

— François, îi spuse el la ureche, sau mă înşel, sau nu mai sîntem în siguranţă aici. Să ne grăbim să plecăm, căci poporul este ciudat şi regele pe care-l ura ieri va ajunge idolul său pentru cîteva zile.

— Fie, spuse Mayenne, să plecăm. Aşteaptă-l pe fratele nostru aici; eu mă duc să pregătesc retragerea.

— Du-te.

În timpul acesta, regele semnase cel dintîi actul pregătit pe masă şi întocmit dinainte de către domnul de Morvilliers, singura persoană care, împreună cu regina

mamă, cunoştea secretul; apoi, cu acel ton zeflemist pe care ştia să-l ia atît de bine cînd se ivea prilejul, îi spuse domnului de Guise:

— Semnează, verişorul meu.

Şi îi trecuse pana.

Apoi, arătîndu-i locul cu vîrful-degetului:

— Aici, aici, spuse el, sub mine. Acum dă-l mai departe domnului cardinal şi domnului duce de Mayenne.

Dar ducele de Mayenne se şi afla la capătul de jos al scării şi cardinalul în cealaltă cameră.

Regele băgă de seamă lipsa lor.

— Atunci, dă-i-l domnului şef îl vînătorii, spuse el.

Ducele semnă, trecu pana şefului vînătorii şi făcu o mişcare pentru a se retrage.

— Aşteaptă, spuse regele.

Şi în vreme ce Quélus lua cu un aer răutăcios pana din mîinile domnului de Monsoreau, şi în vreme ce nu numai toată nobilimea prezentă, dar chiar toţi şefii de bresle convocaţi pentru acest mare eveniment se pregăteau să semneze sub rege şi pe nişte foi volante care aveau să urmeze diferitelor registre în care, în ajun, fiecare putuse, fie mic sau mare, nobil sau ţăran, să-şi înscrie numele, în timpul acesta, regele îi spunea ducelui de Guise:

— Vere, era părerea dumitale, mi se pare: a face gardă a capitalei noastre o bună armată cu toate forţele Ligii? Armata este făcută şi încă foarte bine, pentru că generalul firesc al parizienilor este regele.

— Desigur, Sire, răspunse ducele fără să prea ştie ce spune.

— Dar eu nu uit, urmă regele, că am o altă armată de comandat şi că acea comandă aparţine de drept primului războinic din regat. În vreme ce eu voi comanda

Liga, dumneata du-te şi comandă armata, vere.

— Şi cînd trebuie să plec? întrebă ducele.

— Numaidecît, răspunse regele.

— Henric, Henric! făcu Chicot, pe care eticheta îl împiedica să alerge la rege pentru a-l opri în mijlocul discursului, după cum avea dorinţa s-o facă.

Dar cum regele nu-l auzise, sau, dacă îl auzise, nu îl înţelese, el înaintă cu respect, ţinînd în mînă o pană uriaşă şi făcîndu-şi loc în apropierea regelui:

— Sper să taci o dată, neghiobule, îi spuse el în şoaptă.

Dar era prea tîrziu.

Regele, după cum am văzut, şi anunţase ducelui de Guise numirea sa şi îi înmîna brevetul semnat dinainte, aceasta cu toate gesturile şi strîmbăturile Gasconului.

Cardinalul îl aştepta la uşa sălii şi ducele de Mayenne îi aştepta pe amîndoi la poarta Luvrului.

Ei încălecară chiar în clipa aceea şi nu se scurseră nici zece minute cînd toţi ieşiră din Paris.

Restul adunării se retrase puţin cîte puţin. Unii strigau „trăiască regele!” alţii strigau „trăiască Liga!”

— Cel puţin, spuse Henric rîzînd, am rezolvat o mare problemă.

— Oh! da, murmură Chicot, eşti mîndru matematician!

— Fără îndoială, reluă regele, făcîndu-i pe toţi ticăloşii aceştia să scoată două strigăte opuse, am reuşit să-i fac să strige acelaşi lucru.

— *Sta bene*! îi spuse regina mamă lui Henric strîngîndu-i mîna.

— Crezi acest lucru şi bea lapte, spuse Gasconul; ea moare de ciudă, Guisii săi sînt aproape turtiţi de lovitură.

— O! Sire, Sire, strigară favoriţii apropiindu-se cu

zgomot de rege, ce sublimă imaginaţie aţi avut!

— Ei cred că are să le plouă cu bani de parcă ar fi mană, spuse Chicot la cealaltă ureche a regelui.

Henric fu recondus în triumf la apartamentul său; în mijlocul cortegiului care însoţea şi urma pe rege, Chicot juca rolul de defăimător antic urmîndu-şi stăpînul cu tînguieli.

Această stăruinţă a lui Chicot de a-i reaminti semi-zeului că nu era decît un om, îl izbi pe rege pînă acolo încît le dădu drumul la toţi şi rămase singur cu Chicot.

— Aşa, spuse Henric, întorcîndu-se spre Gascon, ştii că niciodată nu eşti mulţumit, jupîn Chicot şi că asta devine plictisitor! Ce dracu! Nu bunăvoinţă îţi cer eu, ci bun simţ.

— Ai dreptate, Henric, spuse Chicot, căci de el ai tu cea mai mare nevoie.

— Admite cel puţin că lovitura a fost bine jucată.

— Tocmai acest lucru nu vreau eu să admit.

— Ah! eşti gelos, domnule rege al Franţei!

— Eu, să mă ferească Dumnezeu! Mi-aş alege mai bine motivele mele de gelozie.

— La naiba! domnule critic!...

— Oh! ce amor propriu sălbatic!

— Să vedem, sînt eu sau nu, regele Ligii?

— Negreşit că eşti. Dar...

— Dar ce?

— Dar nu mai eşti regele Franţei.

— Şi cine e oare regele Franţei?

— Toată lumea afară de tine, Henric; fratele tău mai întîi.

— Fratele meu! de cine vrei să vorbeşti?

— De domnul de Anjou, la naiba!

— Pe care-l ţin prizonier?

— Da, căci, aşa prizonier cum e, el este sfinţit şi tu nu eşti.

— De cine este sfinţit?

— De cardinalul de Guise; într-adevăr, Henric, te sfătuiesc să nu mai vorbeşti şi acum de poliţia ta; se sfinţeşte un rege la Paris în faţa a treizeci şi trei de persoane, în plină biserică Sfînta Genoveva şi tu nu ştii.

— Ei, şi tu o ştii?

— Desigur că o ştiu.

— Ah! pentru că pui să ţi se facă poliţia de către domnul de Morvilliers, pe cînd eu îmi fac poliţia singur.

Regele încruntă din sprîncene.

— Mai avem, ca rege al Franţei, fără a-l socoti pe Henric de Valois, îl avem pe François de Anjou, apoi mai avem pe ducele de Guise.

— Pe ducele de Guise?

— Ducele de Guise, Henric Crestatul. Repet deci: îl mai avem încă pe ducele de Guise.

— Frumos rege, într-adevăr, pe care-l surghiunesc, pe care-l trimit la armată.

— Bun! ca şi cînd tu nu ai fi fost surghiunit în Polonia; ca şi cînd nu ar fi mai aproape de la Charité la Luvru decît de la Cracovia la Paris! Ah! e adevărat că îl trimiţi la armată; iată unde este fineţea loviturii, îl trimiţi la armată, adică îi pui treizeci de mii de oameni sub ordinele sale, pe toţi dracii! şi ce armată! o adevărată armată... nu ca armata ta, Liga... nu... O armată de burghezi, e bună pentru Henric de Valois, regele favoriţilor; lui Henric de Guise îi trebuie o armată de soldaţi! Aspri, oţeliţi, în stare să sfîşie douăzeci de armate de-ale Ligii; astfel încît dacă, fiind rege de fapt, Henric de Guise ar avea într-o zi fantezia să devină şi cu numele, nu ar avea decît să-şi întoarcă trîmbiţele în spre

capitală şi să spună: „Înainte; să îmbucăm Parisul dintr-o înghiţitură, împreună cu Henric de Valois şi cu Luvru.” Ar face-o caraghioşii, îi cunosc.

— Uiţi numai un lucru în argumentarea ta, vestitule politician ce eşti, spuse Henric.

— Ah! la naiba, se poate, mai cu seamă că, dacă ceea ce uit este un al patrulea rege.

— Nu; uiţi, spuse Henric cu dispreţ, că pentru a gîndi să domnească în Franţa, cînd un Valois este acela care poartă coroana, trebuie să privească puţin în urmă şi să-şi numere strămoşii. Ca o asemenea idee să-i vină domnului de Anjou, mai merge; strămoşii lui sînt şi ai mei, poate să existe luptă şi cumpănă între noi, căci între noi este o chestie de primogenitură şi atîta tot. Dar domnul de Guise... haida de, jupîn Chicot, du-te de studiază blazonul, prietene, şi spune-ne dacă florile de crin ale Franţei nu sînt dintr-o casă mai bună decît mierlele Lorenei.

— Ei! ei! făcu Chicot, iată tocmai unde este greşeala, Henric.

— Cum, unde este greşeala?

— Fără îndoială, domnul de Giuse este dintr-o casă mai bună decît crezi.

— Dintr-o casă mai bună ca a mea, poate? spuse Henric zîmbind.

— Nu există poate, micul meu Henriquet.

— Eşti nebun, domnule Chicot.

— La naiba, acesta este titlul meu.

— Dar eu spun cu adevărat nebun, nebun de legat. Învaţă să citeşti, prietene.

— Ei bine! Henric, spuse Chicot, tu care ştii să citeşti, tu care nu ai nevoie să te înapoiezi ca mine la şcoală, citeşte puţin aceasta.

Şi Chicot scoase de la piept pergamentul pe care Nicolae David scrisese genealogia ce o cunoaştem, chiar aceea care venise de la Avignon, aprobată de papă şi care îl făcea pe Henric de Guise să coboare din Carol cel Mare.

Henric se îngălbeni de cum îşi aruncase ochii pe pergament şi recunoscu, alături de semnătura legatului, pecetea sfîntului Petru.

— Ce zici despre asta? întrebă Chicot, florile de crin sînt puţin depărtate, ce zici? pe toţi dracii! mierlele îmi par că voiesc să zboare tot aşa de sus ca vulturii lui Cezar, bagă de seamă, fiule!

— Dar prin ce mijloace ţi-ai procurat şi această genealogie?

— Eu, oare mă ocup de asemenea lucruri? A venit să mă găsească singură.

— Dar unde era înainte de a veni să te găsească?

— Sub căpătîiul unui avocat.

— Şi cum se numea acel avocat?

— Maestrul Nicolae David.

— Unde era?

— La Lyon.

— Şi cine a fost să o ia de la Lyon, de sub căpătîiul acelui avocat?

— Unul din bunii mei prieteni.

— Ce face acest prieten?

— Predică.

— Este aşadar un călugăr?

— Chiar aşa.

— Şi cum îl cheamă?

— Gorenflot.

— Cum? strigă Henric; acel îngrozitor ligist care a rostit discursul acela răzvrătitor la Sfînta Genoveva şi

care, ieri pe străzile Parisului, m-a insultat?

— Îţi reaminteşti povestea lui Brutus care făcea pe nebunul...

— Dar este atunci un adînc politician călugărul tău?

— Ai auzit vorbindu-se de domnul Michiavelli, secretarul, Republicii Florenţa? Bunica ta este eleva lui.

— Atunci, el a sustras această piesă avocatului?

— Ah! ce spui că i-a sustras-o, i-a luat-o cu forţa.

— Lui Nicolae David, acelui spadasin?

— Lui Nicolae David, acelui sapdasin.

— Dar atunci e viteaz, călugărul tău?

— Ca Bayard!

— Şi făcînd această ispravă, el nu s-a prezentat încă pentru a-şi primi răsplata?

— S-a înapoiat cu umilinţă în mînăstirea lui şi nu cere decît un lucru, acela de a uita că a ieşit de acolo.

— Atunci, modest?

— Ca sfîntul Crépin.

— Chicot, pe cuvîntul meu de gentilom, prietenul tău va avea prima stăreţie liberă, spuse regele.

— Îţi mulţumesc pentru el, Henric.

Apoi către sine:

— Pe legea mea, îşi spuse Chicot, iată-l între Mayenne şi Valois, între o frînghie şi o stăreţie; va fi spînzurat va fi stareţ? Mare deştept ar fi acela care ar putea s-o spună. În tot cazul, dacă mai doarme încă, trebuie să aibă în clipa de faţă visuri ciudate.

SFÎRŞITUL VOLUMULUI I

CUPRINS